

UNIVERSAL
LIBRARY

OU-234651

UNIVERSAL
LIBRARY

جلد اول

از

مآثر الامراء

تالیف

نواب مصمم الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

در درج دانشوری - درج برج ہنر پیروزی - سخن مہیج معنی شناس
نکتہ رس والا قیام - دور بین عالی خیال - بلند بینش بے مثل - خلاق
بدائع معانی - مہمان فرسان سخن رانی - زیب افزای دبستان دانش آموزی
چون بیداری دوستان فضائل اندوختی - مورد رحمت خدای کریم

مولوی مہدی الرحیم

مدرس مدرسہ عالیہ کلکتہ

از طرف ایشیاٹک سوسائٹی بنگالہ

در مطبع اردو ٹائپ

واقع

کلکتہ

در سنہ ۱۸۸۸ع از طبع بجائے نو برآمد

فہرست مضامین کتاب مآثر الامرا جاد اول

صفحہ	تفصیل
۱	حمد و نعت
۵	تمہید کہ مواف مغفور ابن نسخہ معنی میر عبد الرزاق الحسینی
۵	الخوارزمی الارنگ آبادی ہنگام شروع بقید فلم آردہ
۱۰	مطابہ و تمہیدے کہ میر غلام علی آزاد بوسر اجزای فراہم آمدہ
۱۰	ابتداء نوشتہ
۱۴	احوال نواب مصمم الدولہ شاہ نواز خان خوافی شہید
۱۴	ارنگ آبادی رحمہ اللہ
۱۶	دیباچہ میر عبد الرزاق بحوالہ صفحہ (۵)
۴۲	مقدمہ در فہرست کتاب
۴۲	حرف الالف ہشتاد و پنج (۸۵) ترجمہ
۴۴	حرف الباء یست و نہ (۲۹) ترجمہ
۴۶	حرف التاء شانزده (۱۶) ترجمہ
۴۶	حرف الثاء دو (۲) ترجمہ
۴۶	حرف الحمیم صدہ (۱۷) ترجمہ

صفحات	اذکار
۴۷ ..	حرف الخاء چهل و چهار (۴۴) ترجمه
۴۸ ..	حرف الدال بیست و یک (۲۱) ترجمه
۴۹ ..	حرف الذال شش (۶) ترجمه
۴۹ ..	حرف الحاء هشتاد (۸۰) ترجمه
۵۲ ..	حرف الزاء چهار (۴) ترجمه
۵۲ ..	حرف السین پنجاه و پنج (۵۵) ترجمه
۵۳ ..	حرف الشین پنجاه و چهار (۵۴) ترجمه
۵۵ ..	حرف الصاد نه (۹) ترجمه
۵۵ ..	حرف الضاد یک (۱) ترجمه
۵۵ ..	حرف الطاء دو (۲) ترجمه
۵۵ ..	حرف الظاء دو (۲) ترجمه
۵۶ ..	حرف العين سی (۳۰) ترجمه
۵۷ ..	حرف الغین هفت (۷) ترجمه
۵۷ ..	حرف الفاء پانزده (۱۵) ترجمه
۵۷ ...	حرف القاف بیست و نه (۲۹) ترجمه
۵۸ ..	حرف کاف نه (۹) ترجمه
۵۸ ..	حرف اللام پنج (۵) ترجمه
۵۹ ..	حرف المیم یکصد و پنجاه و دو (۱۵۲) ترجمه
۶۳ ..	حرف النون پانزده (۱۵) ترجمه

صفحات	اذکار
۶۳	حرف الوار پنجم (۵) ترجمہ
۶۳	حرف الہاء شش (۶) ترجمہ
۶۳	حرف الیاء ہشت (۸) ترجمہ
* باب الالف *	
۶۴	اسمعیل بیگ دولدی
۶۵	اعتبار خان ناظر
۶۵	افضل خان
۶۷	ادھم خان کوکہ
۷۳	اشرف خان میر منشی
۷۵	ابراہیم خان اوزبک
۷۷	آصف خان خواجہ عبدالمجید ہروی
۸۴	اسکندر خان اوزبک
۸۷	الغ خان حبشی
۸۸	اعتماد خان خواجہ سرا
۹۰	آصف خان خواجہ غیاث الدین علی قزوینی
۹۳	اعتماد خان گجراتی
۱۰۰	امیر فتح اللہ شیوازی
۱۰۵	اسمعیل قلی خان ذوالقدر
۱۰۷	آصف خان • پیرزا قوام الدین جعفر بیگ

صفحہ	اذکار
۱۱۵	افضل خان شیخ عبدالرحمن
۱۱۸	اسلام خان چشتی فاروقی
۱۲۰	ابوالفتح خان دکئی
۱۲۶	احمد بیگ خان کابلی
۱۲۷	اعتماد الدولہ میرزا غیاث بیگ طہرانی
۱۳۴	اعتبار خان خواجہ سرا
۱۳۵	ابراہیم خان فتح جنگ
۱۴۰	اسد خان معموری
۱۴۲	اداجی رام
۱۴۵	افضل خان علامی • لاشکر اللہ شیرازی
۱۵۱	اخلاص خان حسین بیگ
۱۵۱	آصف خان مشہور بہ آصف جاہی
۱۶۰	اہتمام خان
۱۶۲	اسلام خان مشہدی
۱۶۷	امالت خان • میر عبدالہادی
۱۷۲	امیر خان • میر ابوالبقا
۱۷۴	اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان
۱۸۰	اعتقاد خان میرزا شاپور
۱۸۲	آلہ یار خان

صفحات	اذکار
۱۸۵ احمد خان نیازی
۱۸۸ آتش خان حبشی
۱۸۹ آله قلی خان اوزبک
۱۹۱ الف خان امان بیگ
۱۹۴ احمد بیگ خان
۱۹۵ اوزبک خان نذر بہادر
۱۹۸ اخلاص خان شیخ آہدیہ
۲۰۰ افتخار خان خواجہ ابوالبقا
۲۰۳ ارادت خان میر اسحق
۲۰۶ اشرف خان خواجہ برخوردار
۲۰۷ آله زرعی خان
۲۱۵ اکرام خان سید حسین
۲۱۶ آله یار خان میر توزک
۲۱۷ اسلام خان میر صیاء الدین حسین بی بدخشی
۲۲۰ احتشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتح پوری
۲۲۲ امالت خان میرزا محمد
۲۲۵ اعتماد خان شیخ عبد القوی
۲۲۹ آله زرعی خان عالمگیر شاہی
۲۳۲ اعتقاد خان میرزا بہمن یار

صفحہ				اذکار
۲۴۱	اسلام خان (رومی)
۲۴۷	اعظم خان کوکہ
۲۵۲	افتخار خان سلطان حسین
۲۵۵	آتش خان جان بیگ
۲۵۸	امانت خان میرک معین الدین احمد
۲۶۸	ایرج خان
۲۷۲	اشرف خان میر محمد اشرف
۲۷۴	آغر خان پیر محمد نام
۲۷۷	ارسلان خان
۲۷۷	امیر خان میر میران
۲۸۷	امانت خان ثانی
۲۹۰	ارشد خان میر ابوالعلا
۲۹۱	اسمعیل خان مکھا
۲۹۲	ابونصر خان پسر شایستہ خان
۲۹۳	امان اللہ خان
۲۹۵	ابراہیم خان
۳۰۱	احسن خان سلطان حسن
۳۰۳	امیر خان سنڈھی
۳۱۰	آصف الدولہ جملۃ الملک اسد خان

صفحات	افکار		
۳۲۱	امیر الامرا سید حسین علی خان
۳۳۹	اعتقاد خان فرخ شاہی ...
۳۴۶	اعتماد الدولہ محمد امین خان چین بہادر
۳۵۰	اخلاص خان اخلاص کیش
۳۵۲	امین خان دکنی
۳۵۷	امین الدولہ امین الدین خان بہادر سنبھالی
۳۵۸	اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر
۳۶۱			امیر الامرا غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ
۳۶۳	ابوالخیر خان بہادر امام جنگ
۳۶۵	ابوالمنصور خان بہادر مقدر جنگ
۳۶۸	آصف الدولہ امیر الممالک
۳۷۰	اسمعیل خان بہادر یثی
* باب الجاء *			
۳۷۱	بیرام خان خانخانان
۳۸۴	بہادر خان شیدائی
۳۷۷	باز بہادر
۳۹۱	بابا خان قاقشان
۳۹۳	بہادر
۳۹۴	باقی محمد خان

انڈاز	ہندوستان
پابندہ خان مغل	۳۹۴
پیشرو خان	۳۹۶
بہادر الملک	۳۹۸
دیرم بیگ ترکمان	۳۹۹
بہادر خان اوزبک	۴۰۰
بیگلر خان	۴۰۱
بالجو تلیج شمشیر خان	۴۰۴
بے بدل خان سعیدی کیلانی	۴۰۵
باقو خان نجم ثانی	۴۰۸
بہرجی زمیندار بکلانہ	۴۱۲
بہادر خان ررہلہ	۴۱۵
پردل خان	۴۲۴
باقی خان چیلہ قاماق	۴۲۷
پرتھویراج رائہور	۴۲۹
بہرام سلطان	۴۳۱
بہادر خان باقی بیگ	۴۴۴
بادشاہ قلبی خان	۴۴۷
بزرگ امید خان	۴۵۳
بہرہ مند خان	۴۵۴

صفحات	اذکار		
۴۵۸ بیاقی خان حیات بیگ
۴۶۱	بسالمت خان میرزا سلطان نظر
۴۶۲ بیان خان
۴۶۳	برہان الملک سعادت خان
* باب التاء *			
۴۶۶	قردی بیگ خان ترکستانی
۴۷۱ قاتار خان خراسانی
۴۷۱ ترسون محمد خان
۴۷۵ قولک خان قوچین
۴۷۸ قردی خان
۴۷۸ قز خان مولانا نورالدین
۴۸۱ قختہ بیگ سردار خان
۴۸۲ قاش بیگ تاج خان
۴۸۳ تربیت خان عبد الرحیم
۴۸۴ قہور خان میرزا محمدود
۴۸۶ تربیت خان فخرالدین احمد بخشہ
۴۹۰ تقرب خان حکیم داؤد
۴۹۳ تربیت خان بولاس
۴۹۸ تربیت خان میر آتش

صفحات					انکار
۵۰۳	ترک تاز خان
۵۰۴	تبغ بیگ خان میرزا گل

* باب الثاء *

۵۰۵	ثانی خان ہروی
۵۰۶	ثناء اللہ خان و امان اللہ خان

* باب الجیم *

۵۰۷	جعفر خان نکاو
۵۰۹	جلال خان قورچی
۵۱۰	جکمال
۵۱۱	جانش بہادر
۵۱۲	جہانگیر قلی خان لالہ بیگ
۵۱۴	جگذاٹھہ
۵۱۶	جان سپار خان لورکمان
۵۲۰	جادو زار کانتیہ
۵۲۴	جہانگیر قلی خان شمس الدین
۵۲۶	جگراج عرف بکرماجیت
۵۲۷	جان نثار خان کمال الدین حمین
۵۳۰	جان سپار خان خواجہ بابا

صفحہ				اذکار
۵۳۰	جلال کاکر
۵۳۱	جعفر خان عمدۃ الملک
۴۳۵	جان سپار خان سپر بہادر دل
۵۳۷	جان نثار خان خواجہ ابوالمکارم
۵۴۰	چوزامن جات

* باب الحاء *

۵۴۸	حاجی محمد خان سیستانی
۵۵۱	حسین خان تکریم
۵۵۴	حیدر محمد خان آختہ بیگی
۵۵۷	حاجی یوسف خان
۵۵۸	حکیم مسیح الدین ابوالفتح
۵۶۲	حکیم عین الملک شیرازی
۵۶۳	حکیم ہمام
۵۶۵	حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری
۵۶۸	حکیم علی کیلانی
۵۷۳	حاکم بیگ
۵۷۷	حکیم مدرا
۵۷۹	حبش خان
۵۸۳	حیات خان

صفحات				اذکار
۵۸۴	حسام الدین خان
۵۸۷	حکیم حادق ...
۵۹۰	حقیقت خان
۵۹۱	حسین بیگ خان زیگ
۵۹۳	حسن علی خان بہادر
۵۹۹	حکیم الملک میر محمد مہدی
۶۰۰	حسین خان خورشکی
۶۰۵	حمید الدین خان بہادر عالمگیر شاہی
۶۱۱	حیدر علی خان بہادر
* باب الخاء *				
۶۱۳	خضر خراخہ خان
۶۱۵	خواخہ جلال الدین محمود خراسانی بچرق
۶۱۸	خواجہ معظم
۶۲۲	خان زمان علی قلی
۶۲۰	خواجہ جہان مہر ری
۶۳۲	خان عالم چلمہ بیگ
۶۳۵	خانخاندان منعم بیگ
۶۴۵	خان جہان حسین قلی بیگ
۶۵۳	خواجہ شاہ منصور شیرازی

صفحہ				انکار
۶۵۹	خداوند خان دکنی
۶۶۰	خواجہ نظام الدین احمد
۶۶۴	خواجہ شمس الدین خوافی
۶۶۹	خواجگی فتح اللہ
۶۷۱	خواجگی محمد حسین
۶۷۲	خواجہ جہان کبابی
۶۷۳	خسرو بے
۶۷۵	خان اعظم میرزا عزیز کوکہ
۶۹۳	خانخانان میرزا عبد الرحیم
۷۱۳	خدمت پرست خان رضا بہادر
۷۱۶	خانجہان لودی
۷۳۲	خان اعظم میرزا برخوردار
۷۳۷				خواجہ ابو الحسن قرنتی ملقب بہ رکن السلطنۃ
۷۴۰	خان زمان بہادر میرزا امان اللہ
۷۴۸	خواجہ جہان خوافی خواجہ جان نام
۷۴۹	خان درزان نصرت جنگ خواجہ ماجر نام
۷۵۸	خان جہان بارہہ
۷۷۲	خواجہ عبد الہادی
۷۷۳	خوشحال بیگ کاشغری

صفحہ				انکار
۷۷۴	خواص خان بختیار خان دکھنی
۷۷۵	خلیل اللہ خان
۷۸۲	خان دیران سید محمود
۷۸۵	خان زمان میر خلیل
۷۹۲	خواجہ عبد الرحیم خان
۷۹۴	خان زمان شیخ نظام حیدر آبادی
۷۹۸	خان جہان بہادر ظفر جنگ کونائش میر ملک حسین
۸۱۴	خدا بندہ خان
۸۱۶	خان عالم اخلاص خان
۸۱۷	خان جہان بہادر کونائش ظفر جنگ علی مراد
۸۱۹	خاندوزن امیر الامراء خواجہ عامر
۸۲۵	خدا یار خان
۸۲۹	خان زمان میروانی
۸۳۲	خواجہ عبد اللہ خان
۸۳۴	خواجہ قلی خان بہادر

* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ *

سزایش بیکران و نیایش بے اندازه مالک الملکے را سزد
 که آثار بادشاهان نامدار و مآثر امرای کامگار نمونه ایست
 از قدرت شامله و ادرات کامله او - فرمان فرمائے که احکام
 بالغه اش دل و دست جهانیان را فرا گرفته - هیچ ذره را
 بے اقدار جلیل المقدار او حرکتے میسر نیست - و بے حکم
 مستحکم او هیچ متحرکه را سکونے مقدر نه - انتظام بخشے که
 بساط بسیط را بوجود سلاطین عالی تبار زیب و زینت داده مهد
 امن و امان ساخت - و نوینان بلند مقدار را با نخوت نشینان
 نسبت جوارح با دل بخشیده واسطه انجراح امور عامه برآید
 گردانیده - نافذ الحکمے که بیک لفظ کن عالم عالم مصنوعات را
 از ممکن عدم بعرضه وجود آورد - بالغ الحکمته که در خلفت
 اشیا جهان جهان لطائف (که صاحب طبعان از دریافت آن بعجز

گرایزد) و دیعت نهان * ارقامه * * نظم *

خدایا بحکم تو اندر جهان * زمین ساکن است و روان آسمان
بزرگی ده جن و آدم توئی * همه شه شهزاده عالم توئی
و درود ناسعدود بر قافله سالاری که پس از بعثت اتباع احکام
آلهی نموده قلت متابعان و کثرت مخالفان را بنظر در نیارند

و بر گمراهان ضلالت منش غوایت بنیان تاخت و تاراج برده
شکستهای متواتره داده جزای اعمال در گذار آنها نهاد - تا آنکه
دین متینش روی عالم را فرا گرفت - و باطراف و اکناف
رسیده تاج و درائی یافت * لرقامه * * نظم *

محمد شه ملک دنیا و دین * که تیغش بر انداخت بنیاد کین
بخیل رسل جمله تاج سر ارست * که ختم سری چون نبوت بر دست
و بر آل خیر مال و اصحاب نیک نصاب از باد - که رکن زکین
ایوان حکم زانی و دره از معموره همه دانمی او یند *

اما بعد بر تماشائیان این بازیچه عبرت و ناظران این تماشاگاه
اعتبار مخفی نماید - که والد مغفور راتم این سطور میر
عبد الرزاق (که مخاطب به مصمص الدوله گردیده) در ایامه (که
بقطب پوره ادرنگ آباد حالت انزوا داشت) چون در فن سیر
خیله آگاهی بهم رسانیده (حتی که احوال سلاطین تیموریه هندوستان
و امرای عهد آنها سر زبانش بود) و در نسب دانی قسمی
مهارتش رسیده (که اکثره نام و احوال نیاگان خود از

تحقیق میکردند) برای صرف وقت مشغله اندیشیده بقالیف
 بن نسخه (که مشتمل است بر احوال امرای عهد پادشاهان
 مزبور) توجه می گماشت - چنانچه احوال بسیاری از آنها مسوده
 موده و جمع از تصویب به نبیض برده بود - پس ازان (که
 نواب آصف جاه بر سر عنایت آمده بحضور طلبداشته بکار
 سرکار خود مامور گردانید - و پستتر نواب نظام الدوله شهید دیوانی
 سرکار خود سپرده صاحب اختیار ساخت) اتمام آن نسخه در
 برده التوا ماند - روزی محرر این کلمات ظاهر نمود که نسخه
 خوبه تمهید یافتند - اگر اتمام می پذیرفت - آن بزرگ بر زبان
 نورد که تو تمام خواهی کرد - پستتر آن مبرور بوکالت نواب
 ملایت جنگ امتیاز اندرخته آخر سردر هر آن کار کرد - و خانه
 تاراج آمد - آن اجزا بغارت مردم رفت - بعد از چند سال
 در اجزا بدست آمد - میر غلام علی آراه سلمه الله (که با
 ن مغفور دوستی بسیار داشت) آن اجزا را فراهم آورده خطبه
 تمهید نوشته احوال آن مرحوم ضمیمه ساخت - و بی ازان
 جزوه چند دیگر هم بهم رسید - چون راقم را فرموده آن بزرگ
 بخاطر می خاید همواره بخيال آن سرگرمی داشت - تا آنکه
 رسال (۱۱۸۲) هزار و یکصد و هشتاد و دو هجری شروع نموده
 حوال تدمه مردم از کتب تاریخ فراهم آورده انضمام دان
 تمهید (که وال مرحوم در ابتدا خود نوشته - و محرر بر بیاض

نقل گرفته بود) و خطبه و تمهیدے (که میر آزان نوشته) با چهار ترجمه (که آن هم مرتوم قلم میر آزان است) نیز ثبت نمود *

کتبے (که در وقت تالیف بنظر محرر این سطور بود) بدین تفصیل است - اکبرنامه شیخ ابوالفضل مبارک - طبقات اکبری تالیف خواجه نظام الدین احمد - منتخب التواریخ تالیف شیخ عبد القادر بداینی - گلشن ابراهیمی مشهور بتاریخ فرشته تالیف محمد قاسم - عالم آرا تالیف سکندر بیگ منشی شاه عباس دارای ایران - هفت اتلیم تالیف امین احمد رازی - زبدة التواریخ تالیف نورالحق - اقبال نامه تالیف معتمد خان بخشبی - جهانگیر نامه که جذبت مکانی احوال درازده ساله خود نوشته - ذخیره الخوانین تالیف شیخ فرید بهکری - مجمع الافغانی که کعبه برای خانجهان لودی نوشته - یادشاه نامه تالیف ملا عبد الحمید لاهوری و محمد وارث - عمل صالح تالیف محمد صالح کنبر - وقائع تندهار - عالمگیر نامه تالیف محمد ناظم منشی - مرآت العالم تالیف بختاور خان خواجه سرا - تاریخ آسام - خلاصه التواریخ که در عهد عالمگیر پادشاه هندوئی نوشته تاریخ دلکشا مشتمل بر بعضی سوانح عهد عالمگیری که هندوئی نوشته مآثر عالمگیری تالیف مستعد خان محمد شافی - بهادر شاه نامه تالیف نعمت خان عالی - لب لباب تالیف خواجیخان تاریخ محمد شاهي - فتحیه تالیف یوسف محمد خان - تذکره

مجمع النفائس تالیف سراج الدین علی خان آرزو - مرآت واردات
 تالیف محمد شفیع وارد نخا ص - جهان کشا تاریخ نادر شاه
 تذکره سرو آزاد و خزانه عامره هر دو مؤلف میر غلام علی آزاد
 مرآت الصفا تالیف میر محمد علی برهانپوری - تاریخ بنگاله *

امید از مطالعه کنندگان این کتاب آنست که اگر سهوی یا خطائی
 بنظر آید در اصلاح کوشند - و بنظر عیب پوش پوشند *

مخفی نماند که مغفور مبرور جامع این نگارین نامه بنای تقدیم
 و تاخیر احوال اشخاص که مذکور اند بر سال فوت قرار داده
 چون سال فوت بعضی معلوم نشده بنابراین تا ساله که احوال آنها
 نگارش یافته همان سال را بجای سال فوت اعتبار نموده شد *

لله المنة این نامه طرب افزا در سال (۱۱۹۴) یکهزار و یکصد
 و نود و چهار هجری باتمام رسید - و تاریخ اتمام از چنین
 صورت گرفت *

قلم حدیقه آراست از بهار سخن * پسند اهل خرد عیش گاه هر دانا
 سواد کلک بهار آفرین راقم آن * شکست ناز از رشک جنة الماوی
 ۱۱۹۴

دبیر عقل رقم کرد سال اتمامش * زه ادیب مصاحب مآثر الامرا

تمهیدے کہ مولف مغفور این نسخه

ہنگام شروع بقید قلم آورده

از مبدائی سن رشد و تمیز با وصف صرف اوقات بمتداولات

درسیه شوق بتصحیح سیر و تاریخ بود - هرگاه فرمتی دست میداد
 برخی بسرگذشت سلاطین سابقه عبرت فرا میگرفت - و لخته از احوال
 نوئیدان بلند مرتبه تزیین^(۲) میشد - گاه کلام حکما و اصحاب ثقی^(۳)
 بصیرت می افزود - در وقت موزون سخنان شعرا اهتزاز می آورد
 تا آنکه در عشره ثالثه^(۴) سنین ندامت قرین (که ازان بعمر تغیر رود)
 زمانه بکشاکش ملازم پدشگی افکند - و اوقات به تحصیل معاش
 صرف گردید - پس ازان ترفه و تنعم باشغال دیگر انداخت
 معاش صفحه نماند - و آشنائی کتاب از میان رفت - مگر گاه گاه
 اندیشه تصویر اندوختها پیرامون خاطر میگردد - تا اسغانین
 بذورسان عالم شهود سرانجام یابد - اما زمانه بزبان حال می سرانید *

* نظم *

* دهان برفلک دل، پدای مهر بتان *

* چگونه حرف زبم دل کجا دهان کجا *

ناگاه از نیرنگی تقدیر و بوالعجبی روزگار در سنه (۱۱۵۵) یک هزار
 و یکصد و پنجاه و پنج عزالتی و انزوائی روی داد - که بظاهر آبستن
 هزاران تشویش و خلش توهم میشد - لیکن دل رهین فرادان
 آسودگی و آسایش بوده این فرصت غیر متصور و فراغ
 نامتوقب را مغنم پنداشت - و همان دیرین آرزو سراپای دل گرفت

(۲) هر [بعضی نسخه] تزیین (۳) نسخه [۱] نفی - یا اصحاب

و کهنه تمنا بتازگی گل کرد - اما ملاحظه تجدید ترتیب مانع
 تحریر گردید - چه هر آئینه و (رشته) که بخیال میگذشت (
 پیشینیان بدان اسلوب دفترها پرداخته اند - و سایر فرق را از
 صاحب کمالان معنوی و والا دستگهان صوری رأساً و ضمناً و اصالتاً
 و تبعاً هم بعنوان بسط و اطناب و هم برسم ایجاز و اختصار
 استیعاب و استیفا نموده - و دل بدان نسق نمی گرانید - و از
 قبیل اعلام معلوم می شمرد - که بغتة بخاطر فرود ریختند که اگر
 ۹۶۳
 از آغاز نخستین سال جلوس عرش آشیانی (که نصرت اکبر ازان
 مُندی ست) تا زمان حال امرای والا شان و نوئیخان بلند مکان
 (که در نوبت درامت خود برخی به نیروی اقبال و حسن نیت
 خیر مال مصدر امور فخریه و مظهر کارهای عظیمه گشته گوی
 نیکنامی بستوده انجامی بوده اند - و جوق بباد برود شوکت
 و دستگاه و نخوت مال و جاه بخود سرب و گردن کشی و بال
 و نکال اندرخته) به تنسیق حروف تهجی نگارش پذیرند و در
 ضمن احوال مقالات غریبه و حکایات عجیبه و تدابیر صایبه و
 کاردانیهای شگرف و فوج کشیهای سترگ و بهادرعی نمایان
 و مردانگی شایسته گذارش یابد و تقریباً کایات سوانح در مد
 ساله سلاطین ستوده شمیم تیموریه هندوستان شکر الله سعیدم
 یا بسیاری کهنه خانوادها فکر پذیرد هر آئینه بتازه نگارن صفحه
 قالیف نقشه نو می بزدن - و این نامه را از مولفات دیگران امتیازم

بهم میبرد - لهذا دل نوی گزین را بدین ترتیب غریب آئین
 داعیه تصمیم یافت - و چهره مقصود بشگوف و چه ری نمود *
 اگرچه درین وقت کتابی موسوم بذخیره الخواتین تصنیف
 (۳)
 شیخ معروف بهکری متضمن احوال امرا بنظر رسید و اکثر
 مطالب آن ضمیمه این نسخه گردید لیکن چون بنای آن بر اخبار
 سمعی مخالف تحقیق اهل این فن بود و ماخذ این نسخه کتب
 معتبره ثقات است رجحانی بدیهی و مزین ظاهر بران متحقق
 و ثابت گشت - و چون در عهد عرش آشیانی (که منتهای
 مناصب امارت بفتح هزاری گری بود - مگر در آخر دولت آن پادشاه
 والا جاه دوسه کس بمنصب هفت هزاری پایه عزت برافراختند)
 نوکری پادشاهی قدری عظیم و منصبها اعتباری سترگ داشته
 بسیاری در قلیل منصبی صاحب جمعیت و دستگاہ بوده اند
 بنابراین تا پانصدی انونت مذکور ساخت - و تا عهد فردوس آشیانی
 و اواسط زمان خلدوکان (که کثرت مناصب و مراتب بمیان
 آمد) تا سه هزاری و صاحب طبل و علم بقید تحریر آردن
 و بعد ازان بنابر ساق پر مشق دکن و افزایش نوکران و کم حاصلی
 (۳)
 ملک آن حلاوتها نماند - و رفته رفته این دایره وسیعتر گردید
 چنانچه درین زمانه بی خبر و برکت (که بسا هفت هزاری بهفت

و هشت روزگار خسارت زده ننگ و نام اند - و در هر ناحیه و جانب
 بسیاری شش هزاری و پنجم هزاری سیای خور شش و پنج
 چرخ بد سرانجام) بهفت و پنج اکتفا نمود - و بیشتره اسلاف
 (۲)
 (که بزایه نشینی خمول فرسوده اند) به طفیلی داستان اخلاف
 گرامی رقیه بنام آوری جاوید زندگی اندرختند - و بسیاری اینا
 و احفاد (که از بے زشیدی بمناصب عالیه ترقی نکرده) در ذیل نیالان
 بلند مرتبه بفرغ بیان چهره احوال افروخته - و جوقه بنا بر کمالات
 از کمالات موروثیه حسبه بلا تقید منصب معتبر بنگارش آمد
 و این نسخه جامعه کثیر آثار **بمآثر الأُمرا** مسمی گردید *

چون درین دردمان سلاطین تیموریه برای هر یک از آباء
 سامیه و امهات صافیه لقبی تعیین می یابد (چنانچه صاحبقران مراد
 از امیر تیمور است - و فردوس مکانی اشاره بظہیر الدین محمد
 بابر پادشاه - و جنت اشیانی عبارت از نصیرالدین محمد همایون
 و عرش اشیانی لقب عظیم جلال الدین محمد اکبر است
 و جنت مکانی ایما به نورالدین محمد جهانگیر - و فردوس اشیانی
 و اعیان حضرت هر دو خطاب شهاب الدین محمد صاحبقران ثانی
 شاه جهان است - و خلد مکان مراد از نفس نامی سحی الدین محمد
 اردنگ زیب عالمگیر غازی است - و خلد منزل قطب الدین

(۲) در [بعضی نسخه] فرموده اند •

محمد معظم شاه عالم مخاطب بپادشاه است - و والده ماجده
 هوش آشنای حمیده بانو بیگم ملقبه بمیرم مکانی - و ام محترمه
 حامد مکان ارجمند بانو بیگم مخاطب به ممتاز محل - و همشیره کلان
 ایشان جهان آرا بیگم مدعو به بیگم صاحبه اند (بذایرین درین کتاب
 هر جا ضرورت داعی بود بذایر اختصار بالقاب اکتفا رفت - و بنام
 دیگر پادشاهان تصریح نگار آمد - مگر بعضی جا محمد شاه پادشاه را
 ملقب فردوس آرامه بان نموده شد *

خطبه و تمهید که میر غلام علی آزاد ادامه

الله بر سر اجزای فراهم آمده ابتداءً نوشتند

چون نسخه مرور رواج یافت فی الجمله نام شهرت تحصیل
 نموده و نیز خطبه مذکوره مشتمل بر احوال مواهب مرحوم بود
 راقم سطور آنرا ضمیمه کتاب گردانید *

حمد شاه شاه که اورنگ شهبان سلطنت را (تبدیل و الای
 جهانبانی کرامت نمود - و ساند طرازان امارت را منصب
 پیش دستی این گزوه و الاشکوه مرحمت فرمود - و صلوة و سلام
 بر جهان پناه که نظم و نسق کار امت بچه رونق پرداخت - و عالم
 جن و بشر را بهر خدا داد نبوت مسخر ساخت - و آل
 فرخنده خصال که شاهزادهای و الابرارند - و اصحاب تقدس انتصاب
 که رزای عالی مقدر اند *

اما بعد این کتابی است ممتاز و کارنامه ایست بے انبار
 تصنیف مورد تأییدات یزدانی جامع کمالات انسانی امیر
 بے نظیر نواب محصام الدوله شاه نواز خان علیه الرحمة و الرضوان
 که بخاتم سحر طراز بتحریر این نسخه پرداخت - و مدت پنج سال
 باحبابی جمعی ابنای جنس خود صرف ساخت - مآثران فن اخبار
 و محققان وقائع روزگار می شناسند که مصنف علیه الرحمة چه قدر
 خون از رگ اندیشه چکانیده - و مراتب تحقیق مطالب و تصحیح
 مقاصد کجا رسانیده - اما اوراقی که بتسوید در آمد قریب دوازده سال
 در طاق نسبان ماند - و این طاقس (عذ) در کنج قفس بال و پر
 پنهانند - فرصت دست ندان که مسوده از سواد به بیاض بر آید
 و شب یلدا بصبح عالم افروز گرایند - تا آنکه مصنف علیه الرحمة را
 جبره شهادت چشاندند - و نتایج طبع والا را بگرد یتیمی
 نشاندد - خانم مصنف بازارچ در آمد - و کتب خانه یقلم شیراز
 جمعیت گسخت - فقیر علام عالی متخلص بآزان حسینی واسطی
 الکریمی (که با مصنف علیه الرحمة دوستی لانهایت داشت)
 بر فقدان این کارنامه بے نظیر دستهای افسوس برهم مالید - و مدتی
 در شمس سراج در شش جهت دوآید - هیچ گل نکرد که این نسخه
 کجا رفت - و بدست که افتاد - بعد یک سال کامل از شهادت

مصنف علیه الرحمة سررشته تفحص بجائے رسید - و یوسف گم گشته
چهره پیدائی و نمودن - طرفه شگفتگی بهم رسید - و عجب انشراح
دست داد - فی الفور آستین بترتیب و قبیض این مسوده بر شکست
و اوراق پریشان را شیراز جمعیت بر بست - و هرگاه این نسخه مجزا
از کتب خانۀ مصنف علیه الرحمة هجرت نموده جای دیگر افتاد
از بے احتیاطی اجزاء نسخه یکجا نماند - و حکم اوراق خزان
بهم رساند - بعد محاکمات تمام اوراق پراکنده فراهم رسید - لیکن
ترجمۀ قطب الملک عبدالله خان رزیر اعظم محمد فرخ سبر پادشاه
(که مصنف علیه الرحمة بقلم داده بود) بمعرض تالف درآمد
و ترجمۀ امیر الامرا سید حسین علی خان برادر قطب الملک
از اول ناقص بدست افتاد - و ترجمۀ نواب آصف جاه و خلف از
نواب نظام الدواہ شهید مصنف علیه الرحمة خود بتحریر
در نیارد - و تنگ چشمی روزگار فرصت نداد - جلالت شان این
هر چهار امیر آفتاب نظیر ظاهر - و اثبات تراجم اینها درین نامۀ
والا قدر از جمله ضروریات - اِنْفَاذًا فقیر تراجم اربعه را در تالیف
خود سرر آزاد لباس رقم پوشانیده - ترجمۀ قطب الملک و نواب
آصف جاه و نواب نظام الدواہ شهید از سرر آزاد درینجا نقل
افتاد - و ترجمۀ امیر الامرا سید حسین علی خان هر قدر که

بدست آمد بحال داشته آغاز آن از سرآزاد انضمام پذیرفت
و بعضی تراجم دیگر ضروری درین اجزا نیست - مثل ترجمه شیخ
ابوالفضل صاحب اکبرنامه که عمدگی او حاجت شرح ندارد
و مصنف علیه الرحمة در انشا تتبع شان او میکند - و ترجمه
سعدالله خان وزیر اعظم فردوس آشیانی - و مصنف علیه الرحمة
در بعضی مواضع حواله مطالبی بزبان قام میدهد - و محل حواله
ناپیدا است - ازینجا مستفاد میشود که نامه طراز علیه الرحمة
(۲)
تراجم عمدگان را در سلك تحریر کشیده - لیکن نندبان حادثه
بغارت بود - و نیز قلم مصنف علیه الرحمة بعضی تراجم را
ناکام گذاشت - هرچه شد شد - و هرچه ماند ماند - اکنون
کرا دماغ که این تراجم را فراهم آرد - و بالحاق پردازد - و دیباجه
کتاب مصنف علیه الرحمة خود املا نمود - مگر تحریر حمد
و صلوة باقی مانده بود - فقیر فقرات حمد و صلوة نوشته مصدر
(۳)
ساخت - و درین مقام اول ترجمه مصنف علیه الرحمة ثبت
میشود - بعد ازان شروع در تحریر اصل کتاب میگرد - بعونه
سبحانه تعالی *

(۲) نسخه [اب] عمده را (۳) نسخه [ب] فقیر در مکان حمد و

صلوات آیه قرآنی را تبرکاً تاج عنوان ساخت *

نواب صمصام الدوله شاه نواز خان شهید

خوافي اورنگ آبادي رحمہ اللہ تعالیٰ

نام اصنامی او میر عبد الرزاق است - و اصلش از اعیان سادات
 خواف - جدّ اعلای او میر کمال الدین در عهد اکبر پادشاه
 از خواف سرے بپند کشید - و در سلک عمده نوکران پادشاهی
 درآمد - پسرش میرک حسین در زمان جهانگیری نوکرے
 درگاه سلطانی بامتیاز داشت - پسرش میرک معین الدین
 مخاطب به امانت خان در عهد شاه جهانی بمنصب عمده
 فرق امتیاز برافراخت - و در عهد عالمگیری بدیوانی لاهور
 و ملتان و کابل و کشمیر بنوبت سرفرازی یافت - و هنگام
 (که صوبه داری ملتان بشاهزاده شاه عالم نامزد شد) دیانت
 صوبه داری بامانت خان ضمیمه دیوانی قرار یافت - و او
 بابتضای خطاب خون در کمال امانت و دیانت بسر می برد *

وقتے در ایام دیوانی حکم سلطانی بنام او مدبر یافت - که
 ننان شخص را روانه درگاه باید ساخت - امانت خان آن شخص را
 طلبیده تکلیف رفتن درگاه سلطانی کرد - آن شخص گفت اگر شما
 کفیل آبروی من میشوید میروم - امانت خان جواب داد
 که من بر شخصے که با پدر و برادران سلوک چنین و چنان

کرده باشد (یعنی عالمگیر پادشاه) اعتماد ندارم - چگونه کنیل
 میتوانم شد - مَنهیان این خبر را به پادشاه رسانیدند - پادشاه
 در غضب آمد - و از منصب و جایگیر و دیوانی خالصه^(۲)
 عزل کرد - امانت خان ایامی معدود بیکار ماند - آخر پادشاه را
 نقش خاطر شد که این شخص از خدا ترسید - و ملاحظه من
 کرد - همین وصف والا مری شد - پادشاه او را باز نواخت
 و بمنصب و جایگیر و دیوانی خالصه پیرایه امتیاز بخشید
 و نوعی شخصیت او ذهن نشین شد - که در جمیع مهمات قول
 و فعل او را اعتماد کلی بهم رسید - ایامی (که پادشاه در هذو
 بود - و صوبه داری دکن بخانجهان بهادر کولکش عنایت فرمود)
 دیوانی دکن و بخشی گری و وقایع نگری به امانت خان
 مرحمت شد - او دیوانی را باستقلال تمام کرد - خان جهان
 بهادر اکثر بخانه او می آمد - و او را نظامت ارزنگ آباد هم
 شده بود *

از جمله پسران او چهار کس اعتبار بهم رسانیدند - اول
 میر عبد القادر دیانت خان - دوم میر حسین امانت خان
 که یکی بدیوانی تن و دیگری بدیوانی خالصه سرفرازی یافت
 و نیز امانت خان را حکومت بندر سورت مقرر شد - و بعد

(۲) نسخه [ا ب ج] جایگیر و خدمت عزل کرد *

فوت از حکومت آنجا بدیانت خان عنایت شد - و این دیانت
 خان پیش از حکومت سورت بدیوانی دکن مامور شده بود
 و بعد حکومت سورت در باره بدیوانی دکن سر عزت برافراخت
 سیوم مبر عبدالرحمن وزارت خان - متخلص بگرامی - او بدیوانی
 مالوه و دیوانی بیجاپور سر بانذی یافت - شعر برجسته میگفت
 و دیوانی فراغ آورده - از دست * نظم *

* تا قافله سالار جزون فال سفر زن *

* دیوانه ما دامن صحرا بکمر زن *

* دیگر *

* فصل گل آمد و من توبه بیجا کردم *

* چه سنم بر قدح و جور بمینا کردم *

* باز فیکان زخودرفته سفر دست نداد *

* سیر صحرای جزون حیف که تنها کردم *

چهارم کاظم خان که بدیوانی ملتان سرفرازی یافت - میر
 (۲)
 حسن علی پسر کاظم خان مذکور پدر نواب مصمم الدوله
 شاه نواز خان است - و نسب نواب مصمم الدوله از جانب مادر
 بمیر حسین امانت خان که بالا مذکور شد میرسد - میر
 حسن علی والد نواب مصمم الدوله در عمر بیست سالگی فوت کرد
 و فرصت نشو و نما نیافت *

مخفی نماند که اولاد میرک معین الدین امانت خان مذکور
 بعد کثرت رسید - و محافل عظیمی ازین قبیله در بلده اردنگ آباد
 آبادی پذیرفت - و دیوانی دکن و اکثر خدمات عمده این
 ممالک باین دردمان تعلق گرفت - و عالمی از فیض این خاندان
 بهره اندوخت - دیوانی دکن بعد میر عبدالقادر دیانت خان
 به خلف او علی نقی خان مقرر شد - و بخطاب پدر یعنی
 دیانت خان مخاطب گردید - و بعد وفات او این منصب والا
 بمیرک محمد تقی پسر او تفویض شد - و خطاب وزارت خان
 یافت - و بعد از انتقال او بپدرش میر محمد حسین خان
 تقرر گرفت - میر محمد حسین خان در عهد نواب آصف جاه
 و بعد آن در کمال اعتبار بسر می برد - و آخرها بخطاب یمین الدوله
 منصور جنگ سرفرازی یافت - و او و نواب مصمص الدوله
 در یکروز بمرتبه شهادت فایز شدند *

اکنون باحوال نواب مصمص الدوله زبان قلم را رطب می سازم
 مذاق این امیر بے نظیر زیاده از آنست که زبان قلم تقریر
 تواند کرد - یا وسعت قریاس احاطه تواند نمود - حقا که چشم
 روزگار امیر باین جامعیت کمالات ندیده - و سپهر کهن سال
 صاحب دولت باین حیثیت در میزان نظر نسنجیده - از عذفوان
 نشوونما آثار رشد از ناصیه او پیدا بود - و انوار استقبال از جبین
 حال جلوه می نمود - ولادت او بیست و نهم رمضان سنه (۱۱۱۱)

احدی عشر و مائة و الف در دار السلطنت لاهور واقع شد چون اقریبا از اکثر دراز رنگ آباد بودند باین علاقه در ریعان شباب از لاهور بار رنگ آباد آمد - در آرائن بمنصب از پیشگاه نواب آصف جاه (طاب ثراه) سرفرازی یافت - و بعد چندے بدیوانی پادشاهی صوبهٔ برار مامور شد - و مدتی برین عهده قیام نمود و بر وجه احسن سرانجام داد - نوعیکه نواب آصف جاه نویسنده فرمود - کار میر عبد الرزاق خان نمک دارد - چون محمد شاه والی دهایی در سنه (۱۱۵۰) خمسین و مائة و الف دواب آصف جاه را بحضور خود طلبید و نواب آصف جاه خلف الصدق خود نواب نظام الدوله نامر جنگ را به نیابت خود در دکن گذاشته عازم دارالخلافه شد صحبت نواب مصمص الدوله با نواب نظام الدوله گیرا افتاد - نواب نظام الدوله از راه بدیوانی سرکار خود و دیوانی پادشاهی هر دو سرفراز فرمود - و از هر دو خدمت عمده را باستقلال تمام سرانجام داد - و دیانت و امانت را بسرحد کمال رسانید *

چون نواب آصف جاه از دزد بدکن لوی معارفت برافراخت مغویان نواب نظام الدوله را بر سر متخالفین والد بزرگوار آوردند رای نواب مصمص الدوله برین نبود - بلکه تحریض بر موافقت می نمود - چون جم تغییر از مغویان هر طرف بودند گفتند نواب مصمص الدوله پیش نروت - روزے که با پدر و پسر جنگ واقع

شد نواب مصمص الدوله بر فیل ردیف نواب نظام الدوله بود
 چون فوج نواب نظام الدوله شکست خورد و مردم آصف جاهی^(۲)
 فیل او را حاقه کردند حرز الله خان نبیره سعد الله خان وزیر
 (که با نواب مصمص الدوله آشنائی داشت) با او گفت - که
 نظام الدوله بخانه بدر میروید - شما کجا میروید - شرط رفاقت^(۳)
 تا وقتیکه باید بجا آوردید - اکنون ازین مهلکه کناره باید کرد
 مشارالیه از فیل فرود آمده یکسو شد - و مدتی معاتب نواب
 آصف جاه ماند - و انزوائی^(۴) اختیار نمود - درین ایام بتحریر و تسوید
 مآثر الامرا اشتغال ورزید - و مدت پنجم سال اوقات برون منزل
 گذرانید - آخر نواب آصف جاه در پایان عهد خود مطابق سنه
 (۱۱۶۰) ستین و هائزه و الف او را از عتاب بر آورد - و بدستور
 سابق بدیوانی برار مامور ساخت - و عنقریب نواب آصف جاه
 درگذشت - و نواب نظام الدوله بر مسند پدر به نشست - و نواب
 مصمص الدوله را از برار طلبیده بدیوانی سرکار خود بدستور
 سابق سرفراز ساخت - و او باستقلال تمام عهده دیوانی را
 (که کار وزارت شش صوبه دکن است) سرانجام داد - و چون نواب
 نظام الدوله حسب الطلب احمد شاه فرمانروای هندوستان قصد

(۲) نسخه [۱] مردم آصف جاه (۳) نسخه [ج] نواب نظام الدوله (۴)

شاه جهان آباد کرد نواب مصمم الدوله را بدکن گذاشت - و وقت
 وداع انگشتری خود را بار عنایت کرد - و فرمود این مهر
 سلیمانی سم - لیکن نواب نظام الدوله تا دریای نوبده^(۲) رفته
 بر طبق حکم ملطانی بدکن عطف عنان نمود - و چون رایات
 نواب نظام الدوله در ملک ارکات خرامید و بر مظفر جنگ
 ظفر یافت نواب مصمم الدوله هر چند بنواب نظام الدوله
 عرض کرد که اقامت این آکا^(۳) مصلحت نیست محمد علی
 خان پسر انورالدین خان شهادت جنگ گوباموئی را با اتفاق
 فرنگیان انگریز درین ملک باید گذاشت که اینها برای تنبیه
 نصاری^(۴) و راسیس بهواجهری^(۵) کفایت میکنند نواب نظام الدوله
 گوش نکرد - و بعضی کوتاه اندیشان (که بنابر اغراض نفسانی
 خود اقامت آن ملک میخواستند - و برای منفعت جزوی چشم
 از انتظام کلی پوشیدند) مزاج نواب نظام الدوله را بر سر اقامت
 آن ملک آوردند - تا آنکه گذشت آنچه گذشت *

بعد شهادت نواب نظام الدوله ریاست بمظفر جنگ رسید

(۲) نسخه [اب ج] نوبدا - بالف (۳) در [نسخها] الکه بها می نویسد
 (۴) در کتب لغت آکا بالف آمده (۴) نسخه [ج] نصاری فراسیس کنایت
 میکنند (۵) در [بعضی نسخه] بهواجهری - و در [بعضی] بهواجهری - و در
 [بعضی] بهواجهری - و در [بعضی جا] بهواجهری *

و ازان ملك عطف عدنان فرمود - و قریب شهر كریه (۲) رسیده بقتل
رسید - و مسمان ریاست بتمکن نواب صلابت جنگ امیر الممالک
خلف الصدق نواب آصف جاه زینت پذیرفت - و الویه فیروززی
از نواحی کریه بر سر شهر کرنول رسید - نواب ممصام الدوله
تا اینجا همراه لشکر بود - در کرنول از لشکر جدا شده بر جناح
استعجال خود را بارنگ آباد رسانید - فقیر محرز ترجمه
(۳)
نیز با اتفاق وقت با نواب ممصام الدوله از لشکر بارنگ آباد آمد
نواب ممصام الدوله بشهر رسیده چندی خانه نشینی اختیار کرد
و نهم رجب سنه (۱۱۶۵) خمس و ستین و مائة و الف
تصد حضور نواب امیر الممالک بحیدرآباد کرد - و بعد وصول
حضور بصوبه داری حیدرآباد امتیاز یافت - و بعد چندی
از صوبه داری معزول شده بارنگ آباد آمد - و گوشه انزوا
برگزید - تا آنکه نواب امیر الممالک بارنگ آباد نشریف آورد
و چهاردهم صفر سنه (۱۱۶۷) سبع و ستین و مائة و الف نواب
مصام الدوله را بعطای خلعت و کالت مطلق خود و از اصل
و اضافه بمنصب هفت هزاره هفت هزار سوار و خطاب ممصام الدوله
بر نواخت - و او مدت چهار سال بمنصب و کالت مطلق پرداخت
و بحسن رای و تدبیر مهمات جزوی و کلی را طرفه رونق داد

باوصف بے اسبابی طاسمے بر بسمت - که عقل عقلا را حیران
 ساخت - چه وقتے (که وکالت باد مقرر شد) سرکار نواب امیرالممالک
 عجب حالتے داشت - که از بے زری نوبت بفروخت ائاث البیت
 رسیده بود - نواب مصمص الدوله نوعے حسن کردن نمود که آب رفته
 بجوی آمد - و نسق برهم خورده باز انتظام پذیرفت - سرکشان
 حاققه اطاعت در گوش و کم مزاجان غاشیغ راستی بردش کشیدند
 و امن عجبے در ممالک بهم رسید - و رعایا و برایا در ظلال عدالت
 و انصاف طرفه آسودگی یافتند - و در عرصه چهار سال مدت
 وکالت خود جمع و خرج ملک را برابر کرد - می گفت سال آینده
 انشاءالله تعالی جمع بر خرج می افزاید *

بالجمله بعد تقرر وکالت عنقریب رایات نواب امیرالممالک را
 در اعتزاز آورد - و بازاره تنبیه رگه و بهوسا جانب برار متوجه شد
 و رگه و را مالش داده پنج لک روپیه پیشکش بر گرفت - و از برار
 رو بطرف نرمل کرد - سرپا را زمیندار نرمل از عهد نواب
 آصف جاه پای نمرود افشوده مکرر فوج سرکار را غارت کرده بود
 نواب مصمص الدوله بحکمت عمای او را مقید ساخت - و ملک
 او را بضبط سرکار عالی در آورد - و در سال اول از وکالت
 این در کار عمده بر کرسی نشاند - و ایام برشکال در حیدرآباد

گذرانید - و در سال دوم از وکالت سنه (۱۱۶۸) ثمان و ستین و مائة و الف نواب امیرالممالک را بملاک میسور برد - و از راجه میسور پنجاه لک روپیه پیشکش بر گرفت - و اوائل موسم برشکال بحیدرآباد معارفت نمود - درین ایام سلطان دهلی عالم گیر ثانی برای نواب مصمم الدوله ماهی و مراتب فرستاد - شخصی این مصرعه تاریخ یافت *

* ح *

۱۱۶۸

* از شاه هند آمد ماهی و هم مراتب *

در سال سیوم از وکالت سنه (۱۱۶۹) تسع و ستین و مائة و الف کیمک راو بالاجی کرد - بیانش اینکه راو بالاجی شهر سانور را محاصره کرد - افاغنه سانور حصار شهر را مستحکم نموده پای جلالت افشردند - و بارها از حصار برآمده مردم مورچال را زدند - راو بالاجی عاجز آمد - و استمداد از نواب مصمم الدوله کرد - سبحان الله مثل راو بالاجی (که ممالک دکن و هند را بتصرف در آورده - و پادشاه دهلی و ارکان سلطنت را متزلزل ساخته) جوع بنواب مصمم الدوله آرد - و دست بدامن استعانت زد - نواب مصمم الدوله نواب امیرالممالک را بکمک راو بالاجی برد - و لشکر را بسانور رسانید - و مورچال قایم کرد و آتش کاری توپخانه بجائے رسانید که افاغنه رنگ باختند

و در مصالحه زدند - بعد ازین نواب مصاص الدوله در فکر
بر انداختن نصاری افتاد *

مخفی نماند که چون نواب نظام الدوله نامر جنگ برای
دفع مظفر جنگ بملک ارکات رفت مظفر جنگ باعانت نصاری
فراسیس ساکن بهولجهری مصاص داده شکست یافت - نصاری
به بهولجهری خزیدند - و مظفر جنگ دستگیر شد - باز نصاری با اتفاق
افغانه راه غدر پیمودند - و نواب نظام الدوله را شهید ساختند
و مظفر جنگ را بسر داری برداشتند - ^(۱)نوعی که راقم ترجمه در سر آزان
مفصل بقلم آورده) اینکه پیش ازین نصاری در بذار مخصوص بودند
و با از حد خون بیرون نمیگذاشتند - بعد شهادت نواب نظام الدوله
چیره شدند - و لذت مال گیری دریافتند - بعضی ملک ارکات را
فراسیس بتصرف در آورد - و بعضی آن لکا را نصاری انگریز فراگرفت
و نیز انگریز بر بنگاله مسلط شد - و قلعه بندر سورت را گرفت
و ^(۳)هلم جرا ابتدای بذای تسلط نصاری اینست *

القصة بعد شهادت نواب نظام الدوله مظفر جنگ نصاری
فراسیس را نوکر گرفت - و رفیق خود ساخت - و بعد قتل از
نصاری بصیغه نوکری در رکاب نواب امیر الممالک شدند
و سبکدلی و راج بندری و دیگر مواضع را در جایگیر خود گرفتند

و ظروه اقتدارے بہم رسانیدند - کہ حکم حکم ایشان شدہ موسیٰ بوسی سردار نصاریٰ بخطاب سیف الدولہ عمدۃ الملک ناہوری اندرخت - و حیدر جنگ صاحب اختیار سرکار عمدۃ الملک گردید - جنس و فصل حیدر جنگ اینکہ نام اصلی او عبدالرحمن است - پدرش خواجہ قادر بلخی در عہد نواب آصف جاہ از بلخ آمدہ اعتبارے پیدا کرد - و فوجدار مچھلی بندر شد - و مصاصبتہ سرکار بر ذمہ او برآمد - و او در مچھلی بندر با بعضے نصاریٰ آشنا شدہ بود - باین علاقہ بہ بندر پھولجھری رفت و در پناہ نصاریٰ نشست - حیدر جنگ دران وقت خرد سال بود و کورندور نام کپتان یعنی حاکم پھولجھری از را بسیار دوست میداشت - و چون مظفر جنگ رئیس شد کورندور جمعے نصاریٰ را بسرداری موسیٰ بوسی ہمراہ مظفر جنگ کرد - و عبدالرحمن را (بناہر اینکہ جہت جامع بین المسامین و النصاریٰ است) ہمراہ موسیٰ بوسی داد - و چون عبدالرحمن جوہر قابل بود ترقی عظیمی کرد - و حل و عقد سرکار فرنگی بدست آورد - و باسد اللہ حیدر جنگ مخاطب شد *

الحاصل نواب مصصام الدولہ بعد انفصال معاملہ فاغذہ سانور خواست کہ نصاریٰ را از میان بردارد - نواب امیرالممالک باشاہ نواب مصصام الدولہ نصاریٰ را از نوکری بر طرف کرد - نصاریٰ از لشکر جدا شدہ راہ حیدر آباد گرفتند - و شہر حیدر آباد را

در اختیار خود کرده متعصّن شدند - نواب امیر الممالک متعاقب^(۲)
رسیده شهر را محاصره کرد - قریب دو ماه محاصره ماند - و جنگها
باهم واقع شد - آخر بنا بر اتفاق ایمان بصالح انجامید - و عمده الملک
و حیدر جنگ آمده ملاقات نمودند - و چون در ایام محاصره
انتظام جایگیریات نصاری برهم خورده بود عمده الملک و حیدر جنگ
رخصت گرفته بطرف راج بندری و سیکانول محاللات جایگیر خود^(۳)
زخم بریستند - نواب مصمم الدوله برشکال در حیدر آباد بسر برد
و در سال چهارم از ولایت سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف
از حیدر آباد درآمد - رام چندر مرهته از عهد نواب آصف جاه
بهالکي و غیره محاللات توابع صوبه بیدر جایگیریات لکوک در تصرف
داشت - و از بے سابقگی و بے حیثیتی بنقدام اواز نوکری
نمی رسید - نواب مصمم الدوله خواست که جایگیریات را از
اندراع نماید - رام چندر باستعداد اسباب جنگ پرداخت - و حرکت
مذبوحی کرده حلقه اطاعت در گوش کشید - و جایگیریات او سواهی
بهالکي بضبط سرکار عالی درآمد - نواب مصمم الدوله اوائل برشکال
با نواب امیر الممالک باورنگ آباد آمد - و درین ایام فوجی را فرستاده
قلعه دولت آباد را محاصره کرد - و از سادات بخاری (که از
عهد عالمگیر بادشاه قلعه داری را متوارث بودند) قلعه را گرفت

(۲) در [اکثر نسخه] بتعاقب رسیده (۳) در [بعضی جا] میکانل *

بعد ازین فلک شعبده باز ورق گردانی آغاز کرد - و در شکست نواب مصمم الدوله کمر کین بر بست - و آن همه عقل و هوشه که داشت از باز گرفت *

متجملا شرح واقعه اینکده - زر مشاهره سپاه بسیار بر ذمه سرکار بود - موعویان سپاه را برغلانیدند - سپاه هنگام تقاضا برپا نمودند نواب مصمم الدوله اگر قصد میکرد بسرانجام دو لک روپیه این فتنه فرود می نشست - چون وقت زوال دولت رسیده بود اعتدلا نکرد - بتاريخ ششم ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف مردم سپاه نواب شجاع الملک بسالت جنگ خلف نواب آصف جاه را از خانه بر آورده پیش نواب امیر الممالک برداد - و خلعت و کالت مطلق از عزل نواب مصمم الدوله دریابیدند - طرفه بلوای عام شد - و ادبایش و بازاریان شهر غاو کرده خواستند که بر خانه نواب مصمم الدوله ریزند اما اسبابی بظهور آمد که تا شام بلوای در توقف افتاد - شب اهل بلوای متفرق شدند - نواب مصمم الدوله اندیشید که فردا اگر یورش نمایند با آقا مقابل شده نمی توان جنگید - بهتر آنکه کناره باید کرد - نیم شب احوال و اطفال ضروری بر اخیال بار نمود و خانه را با امتعه لکوک و اقسام نفائس و تنسوقات و گذاشمت و با جمیع اهل بیعت نکور و اثاث قصد قلعه دولابان کرد - از رفقاء او قریب پانصد کس سوار و پیاده حق رفاقت بجای آوردند - مشعلها

ورشن کرده مسلم از خانه برآمد - و در بظفر دروازه حصار شهر پناه
 آورد - محافظان ظفر دروازه تاب اقامت نیاورده رو بفرار نهادند
 قفل دروازه شکسته از دروازه شهر پناه برآمد - و قریب بصبح هشتم
 ذی القعدة سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف بدولتآباد رسید
 بعد رفتن او بقاعه اثاث البیت او قدری بذراج غارتگران رفت
 و اکثر بضیط سرکار عالی درآمد - بعد چندی فوجی از سرکار تعیین شد
 و قاعه دولتآباد را محاصره کرد - و جنگها در میان آمد *

نواب مصمم الدوله بشمائل رضیه و خصائل مرضیه متحلی بود
 اما گاه باشد که حق تعالی نظر کردهای خود را از نظر خلق می اندازد
 و برای رفیع مراتب اخروی در دار الامتحان دنیا ببلای مبتلا می سازد
 مصداق این معنی در نواب مذکور مشاهده افتاد - که با آن فضائل
 و شمائل جمیع خلائق امیر و فقیر و درباری و بازاری از برگشتن
 و جز بگردد یکس حرفی بر زبان نمی آوردند - اگر کسی بر جاده
 وفا قائم بوده دوستی او را بحال داشت کجا یارا که دم زند
 یا سلسله تلاش چنداند - فقیر تنها خود را بر آشوب قیامت زدم
 و نظر از مخالفت تمام عالم برداشتم - و با نواب شجاع الملک
 ملاقاتها نموده بذای مصالحت گذاشتم - و برای تمهید قواعد
 اصلاح و تشدید مبانی آشتی مکرر بقلعه رفتیم - و بچه سحر پردازی

و افسون کاری محاصره قلعه را بر خیزانیدم - و هنوز شروط
مصالحه با تمام نرسیده بود که نواب نظام الدوله ثانی ناظم صوبه بوار
از ایلچپور بارنگ آباد تشریف آوردن - و نواب امیرالممالک او را
بمنصب والای ولای مهندهی خود مخصوص ساخت - و بنظام الممالک
آصف جاه مخاطب گردانید - نواب آصف جاه ثانی راقم ترجمه را
طلبیده باستمال نواب مصمم الدوله مامور ساخت - و طومار
مطالب او را موافق استدعا دستخط فرموده حواله فقیر نمود
طومار را گرفته بقلعه رفتیم - و او را سرگرم اراده حضور ساختیم - نواب
آصف جاه سرداران عمده را باستقبال فرستان - نواب مصمم الدوله
غره (ربیع الاول سنه (۱۱۷۱) احدی و سبعین و مائة و الف از قلعه
برآمده در ظاهر قلعه با سرداران استقبال ملاقات نمود - و همان روز
ملازمت نواب آصف جاه ثانی و نواب امیرالممالک حاصل کرد
و مورد انواع مواحم گردید *

درین ایام بالاجی راد باراده مخالفت قریب اوزنگ آباد رسید
و بسواس راد پسر خود را مقدمه الجیش کرد - و راجه
رام چندر (که از موطن خود بعزم حضور نواب امیرالممالک
بسندکھیر سی کردهی اوزنگ آباد رسیده بود) مرهته او را درانجا
محاصره نمود - و قافیہ او را تنگ ساخت - نواب آصف جاه
از اوزنگ آباد بسندکھیر نهضت فرمود - و رام چندر را از ورطه^(۲)

هلاکت را زهانید - و در عرض راه محاربات عظیمه بوقوع آمد
 (۲)
 نواب آصف جاه داد شجاعت و جگر داری داد - و جمعی کثیر
 اعادی را بشمشیر آتشبار سپند مجمر ساخت - نواب مصمص الدوله
 درین نهضت ملتزم زکاب بود - درین اثنا خبر آمد که عمده الممالک
 موسی بوسی و حیدر جنگ از کار جایگیریات خود فراغ حاصل
 کرده قصد حضور نواب امیر الممالک دارند - و بحیدر آباد
 رسیدند - و حیدر جنگ نواب مصمص الدوله را متواتر خطوط
 نوشت - و آن قدر مراتب اخلاص بمعرض اظهار درآورد که
 مشارالیه را بر اخلاص او اعتماد کلی بهم رسید - و از مکر و بیم
 غفلت تام روی داد - و لشکر فیروزی از سندکبیر معارفت نموده
 در حوالی شاه گنده رسیده بود که حیدر جنگ بحضور رسید
 و لشکر بهیمنت مجموعی بازرنگ آباد آمد - و سواد شمالی
 شهر مخیم شد *

نواب مصمص الدوله زمام اختیار خود را بکلی بدست
 حیدر جنگ سپرد - و او براه چاهلوسیهها در آمد - و دامی از مکر
 و فریب برچید - هر چند آشنایانی که بر خداع او آگاه شدند
 بصراحت و کذابت بنواب مصمص الدوله خبر کردند بازر نمود
 و تکیه بر اخلاص دشمن نموده خیر خواهی آشنایان را در میزان

اعتبار نسیاجید - تا آنکه بتاریخ بیست و ششم (جیب سده (۱۱۷۱)
 احدی و سبعین و مائة و الف نواب امیر الممالک بسیر باغ بیگم
 واقع اوزنگ آباد تشریف برد - و حیدر جنگ ماده خداع
 آنجا مهیا ساخت - نواب مصمص الدوله و نواب یمین الدوله
 که بالا مذکور شد حسب الطلب در باغ بیگم رفتند - هر دو را
 نظر بند کردند - و بلشکر برده هر کدام را در خیمه علیحده
 جای دادند - و میر عبدالحی خان و میر عبدالسلام خان و میر
 عبد الذبی خان پسران نواب مصمص الدوله را نیز طلبیده با پدر
 در یک خیمه مقید ساختند - و دور خیمه محافظان نصاری
 نشستند - و خانه نواب مصمص الدوله را دو باره آنچه جمع شده بود
 بغارت بردند - و مستورات سادات را از خانه اخراج نمودند
 و اقربای نواب مصمص الدوله را و متوسلانی که فی الجمله استطاعت
 داشتند آنها را در قید شدید کشیدند - و زرها گرفتند - و ستم
 بر سادات گذشت که واقعه کربلا بتازگی صورت گرفت *

الحاصل این حرکات بر حیدر جنگ مبارک نیامد - نواب
 آصف جاه ثانی درین فکر افتاد که نقش هستی ابر از صفحه روزگار
 بشوید - وجهش اینکه حیدر جنگ با نواب مصمص الدوله نقض
 عهد کرد - و اطمینان ازو برخاست - وجه دیگر اینکه حیدر جنگ

اول نواب آصف‌جاه را بی پر و بال ساخت - بعد ازان بتقد نواب مصاصم‌الدوله پرداخت - بدانش آنکه نواب آصف‌جاه فوج سنگینه از برادر رکاب آورد - و رتی و فتق مهمات ملکی و مالی در قبضه اقتدار خود کرد - حیدر جنگ دید که با و صف نواب آصف‌جاه نقش تسلط من درست نمی‌تواند نشست - در شکست نواب آصف‌جاه افتاد - و بانواع حیل سازي فوج را از نواب جدا ساخت و زر سپاه هشت لک روپیه از نزد خود تسلیم نمود - و نواب را تنها ساخت - بعد ازان نواب مصاصم‌الدوله را مقید کرد - و خاطر خود را از هر دو طرف جمع نمود - و خواست که نواب آصف‌جاه را ببهانه صوبه داری حیدر آباد بتحیدر آباد فرستد - و در قلعه گلکنده نگاه دارد - و میدان را برای جولان خود خالی سازد و ندانست که تقدیر بر تدبیر می‌خزد *

سیوم رمضان قریب باستوا سنه (۱۱۷۱) احدی و سبعین

و مائة و الف حیدر جنگ در خیمه نواب آصف‌جاه آمد نواب آصف‌جاه پیشتر با مشیران خود مخفی قتل حیدر جنگ قرار داده بود - حضار معفل خاص حیدر جنگ را گرفته ذبح کردند و نواب آصف‌جاه بر اسب سوار شده از لشکر آنها بر آمد - و این همه توپخانه فرنگ در مقام حیرت معطل ماند - و جرأت نمود که کارنامه رستم و فراسیاب را منسوخ ساخت - از مذبح شدن حیدر جنگ عمده الملک موسی بوسی و دیگر اعیان لشکر

بهوش باختند - و درین رستخیز واقعه طلبان نواب مصمص الدوله
 و یدین الدوله و میر عبدالغنی خان پسر خرد نواب مصمص الدوله را
 شریعت شهادت چشاندند - طرفه اینکه حیدر جنگ (که در
 حقیقت فانی این سادات است) چهار گهزی پیستر از سادات
 نفل رسید - و قتل او را نواب مصمص الدوله بگوش خون شدید
 و گفت که حالا سلامت ما هم بظن نمی آید - و با استقلال تمام
 مستقل فیه نشست - تا آنکه لجه بنان نام هندوئی از رفقاء نصاری
 آمد - و شهن ساخت - پدر و پسر را در مقابر آبای (که جانب
 جدویی شهر قریب بدرگاه شاه نور قدس سره است) زیر خاک
 سپردند - و یدین الدوله را در قبرستان آبای او (که پائین گذین
 شاه نور قدس سره است) دهن ساختند - (اقم ترجمه تاریخ شهادت
 ۱۱۷۱

هر سه سید آیه کربیه (وجوه یومئذ مسفرة) راوت - و نیز تاریخ
 شهادت نواب مصمص الدوله درین طعه نظم کرد * * نظم *

رفت مصمص الدوله ز جهان * سیوم ماه شریف رمضان
 ۱۱۷۱

سال این واقعه آن سید خون * گفت ما کشته عبدالرحمن

و نیز این رباعی مستزاد در تاریخ نظم ساخت * * رباعی

* مصمص الدوله آن امیر والا - دانش آبه *

(۴)

* ناحق شده کشته در کمین گاه دعا - و مظلوماه *

(۲) نسخه [ب] سالمنی ما (۳) نسخه [ج] لجه بنان (۴) نسخه [ب]

این غم جاگاه *

* آزاد بعرض میروساند تازیخ - یاران شنوید *
۱۱۷۱

* کردند شهید ناکسان سید را - انا لله *

مخفی نماند که میر عبدالحی خان و میر عبدالسلام خان روز شهادت والد خود محفوظ ماندند - سببش اینکه میر عبدالحی خان را بتقریب یک روز پیشتر از پدر جدا ساختند - و میر عبدالسلام خان را بعارضه بیماری از خیمه در عمارت فرستادند - از آنجا که حیات هر دو برادر مقدر بود حافظ مطلق (تعالی شانہ) در دل اعدا انداخت که هر دو پسر را از پدر جدا نمودند - در سلامت میر عبدالحی خان و میر عبد السلام خان نکته بخاطر راقم ترجمه افتاد که الاسماء تنزل من السماء - اسم حی و سلام کار خود کرد - و هر کدام مسه ای خون را محفوظ داشت *

القصة بعد کشته شدن حیدر جنگ نواب امیر الممالک و نواب شجاع الممالک و عمدة الملک موسی موسی و ذوالفقار جنگ برادر حیدر جنگ (که بعد قتل او فایم مقام شد) قصد حیدر آباد کردند - و بعد وصول حیدر آباد ذوالفقار جنگ بطرف راج بزدری و سیکاکل محاللات جایگیر خود رفت - و عمدة الملک راه پهلو بجهری گرفت - با ذوالفقار جنگ و زمیندار سیکاکل جنگ در میان آمد ذوالفقار جنگ شکست فاحش خورد - و سپاه تمام بغارت در آمد و کارخانجات جواهر خانه و توشه خانه و اقیال و توپخانه بدست زمیندار افتاد - و با معدودے جان به سلامت برد - و آنچه همگان

قاتل نواب مصمص الدوله بقتل رسید - و همچنین محمد حسین
 جماعه دار فرقه کاردیان (که با جماعه خون بر نواب مصمص الدوله^(۲)
 و اقربا و رفقاء او متعین بود - و انواع بدسلوکیها بعمل آوردن)
 خود با جماعه کشته شد - و عمده الملک موسی بوسی (که
 بطرف پهولجهری رفت)^(۳) چینا پدن بندر انگریز را محاصره کرد
 و مکرر آتش کارزار اشتعال گرفت - آخر انگریز غالب آمد
 و عمده الملک با کمال خستگی به پهولجهری گریخت - و در
 چند ماه انتقام خون سادات گل کرد - بلکه انتقامی (که از
 ذات حیدر جنگ شد) نواب مصمص الدوله بگوش خود
 شنیده رفت *

نواب مصمص الدوله جامع الکمالات بود - و با جمیع علوم آشنا
 مسائل هر فن در خزانه حانظه حاضر داشت - و در شعر فهمی
 دم یکتائی میزد - و مصطلحات زبان فارسی خوب می دانست
 میرزایان ولایت (که با او بر میخوردند) در مصطلحات دانی
 تعجب میکردند - میگفت من در دو چیز دعوی دارم - یکی
 عدالت که بدقائق معاملات چنانکه باید را میرسم - و حق را
 از باطل جدا می سازم - دوم شعر فهمی - (در روز با راتم ترجمه
 گفت که این مطلع فیضی مشهور است *
 * بیت *

* مرا برآه محبت دو مشکل افتاد است *

* که خون گرفته ام و یار قاتل افتاد است *

مطابق معنی ظاهر یک مشکل خون گرفته شدن عاشق است
 و مشکل دوم قاتل افتادن یار - پس نجات متعذر - و بخاطر من
 معنی دیگر رسیده - یک مشکلی اینکه عاشق خون گرفته است
 مبادا سوای معشوق دیگری او را کشد - مشکل دوم اینکه یار قاتل
 افتاده است - مبادا سوای عاشق دیگری را کشد - هر دو امر بر عاشق
 ناگوار است - منشی بے بدل بود - و ایشاء او در خطوط نویسی
 طور خاصی دارد - حیف که منشآت او جمع نشد - اگر تدوین
 می یافت چشم نظران را کحل الجواهر بیکشید - در تاریخ دنی
 یکنای عصر می زیست - خصوص احوال امرا و سلاطین تیموریه هند
 که نسابه این گروه بود - برهانش همین کتاب متأثر الامرا است
 که در آنرا صاحب این فن می شناسد - کتب خانة عظیمی از کتب
 عربی و فارسی فراهم آورد - و اکثر این کتب را بدست خود
 مقابله و تصحیح نمود - درین هنگامه کتب خانه برهم خورد
 اوصاف حمیده او زناده از آن است که زبان تقریر ادا نماید - مثل
 علو مزاج و متانت رای که ارسطو را شاگرد او توان گفت - و وفار
 و تمکین و کوچک دانی و غمخواری خلائق و عدالت و حیای چشم
 وفا و صفا و صدق و راستی - با صفت ذریع سخمت ناخوشی
 داشت - و دروغ گورا املا در نظر اعتبار نمی آورد و زرع

که او را حاصل می شد همان وقت ده یکی برای مستحقان بر می آورد - و خزانه ده یکی علیحده میشد - و بر ارباب استحقاق صرف می یافت - امیرِ امارت زیب بود - وقتی که بر مهند می نشست بے تکلف شان امارت را زیب میداد و شکوه ریاست در چین او بچه رونق جلوه مینمود - در هفته دو روز برای عدالت مقرر داشت - جمعه و سه شنبه - و مدعی و مدعی علیه را در حضور خود طابیده بنفیس نفیس متوجه تفهیم میشد - مراتب نظم و نسق ملک همه سر دست داشت در روز و شب اصلاً خلوتی برای مشورت ملکی نبود - و هیچ مشیرِ نداشت - دانایان عصر بر علو نظر و وفور عقل او آئینده حیرت بودند - نماز صبح خوانده متوجه مهمات میشد وقت استوا تیلوله میکرد - و نماز ظهر خوانده باز در مهمات می آورد - و تا نیم شب بلکه بیشتر بکارهای مالی و ملکی می پرداخت - و اصناف مردم ارباب مطالب سوال و جواب خود را خود بالمواجه می کردند - و واسطه دخل نداشت در دیوان بجز بروت می نشست - و در خلوت بکوچک دای و انبساط تمام اختلاط میکرد *

نواب سالار جنگ بهادر نقل کرد که نواب مصمم الدواہ بعد آمدن از قلعه دولت آباد با من گفت که چنین معلوم شده بود که این اسباب ظاهری (که نزد من جمع شده) هیچ

باقی نماند - گفتم چه طور معلوم شد - گفت چنین بمن آگاهی دادند - و نیز نواب مذکور فقل کرد که روزی (که وکالت را از گرفتند - و هنگامی عجبی بر پا شد) من و جمعی کثیر در خانه نواب مصمص الدوله شب بیتوتت کردیم - مردم را از فکر خواب نبرد - بکاه تر (که با نواب مصمص الدوله برخوردیم) گفت امشب بحضور خواب رفتم - و نیز نقل کرد که نواب مصمص الدوله با من گفت که پیش از رفتن قلعه موجودات فراشخانه گرفته شد - دو صد و کسریه زیاده قالین و شطرنجی برآمد و روزی (که بقاعه رفتم) هیچ فرش نبود - در آن حالت اصلا تغییری بخاطر راه نیافت - راقم ترجمه گوید وقتی (که نواب نظام الدوله بملک ازکات تشریف برد - و بر مظفر جنگ ظفر یافت) عمال آن ملک حضور طلب شدند - و بعلاقه دیوانی بر در نواب مصمص الدوله خیده نصب کرده آنها را جای دادند - روزی از خیمه نواب مصمص الدوله بر آمدم - شخصی دویده آمد - و گفت که حاجی عبدالشکور عامل معزول میگویند - که من در اختیار سزاولانم - از جا جذبیدن نمیتوانم - شما تا اینجا تصدیق کنید - فقیر با عامل مذکور آشنا نبودم - لیکن نرفتن در از شبوه مروت دیدم - رفتم - او از محاسبه و تقید سزاولان

شکایت کرد - همان ساعت نزد نواب مصمص الدوله برگشتم^(۲) و گفتم حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمره عمال بر در حاضر است او را روبرو باید طلبید - نواب گفت ضابطه نیست که عامل محاسبه دار روبرو بیاید - گفتم نمیگویم که محاسبه او معاف شود همین قدر میخواهم که یک مرتبه روبرو شود - نواب در مقام انکار بود - و من در مقام اصرار - آخر نواب او را روبرو طلبید و حالت او را مشاهده کرد - و شفقت بسیار نمود - گفت فردا بر در خانه نواب نظام الدوله حاضر باید شد - و چو بداری را تاکید کرد که هر رفته که فلانی حاضر شود مرا خبر باید کرد - فردا حاجی عبدالشکور بر درخانه حاضر شد - و چو بدار خبر رساند نواب مصمص الدوله بنواب نظام الدوله عرض کرد - که حاجی عبدالشکور نام عاملی در زمره عمال محاسبه دار طلب حضور شده میسر غلام عای بیمن گفت که او را یک مرتبه روبرو باید طلبید گفتم عامل محاسبه دار روبرو نمی آید - هر چند انکار بمبالغه کردم میسر مرا نگذاشت - ناچار روبرو طلبیدم - حالا من هم بحضرت همین عرض دارم که یک مرتبه آن شخص روبروی حضرت بیاید - نواب نظام الدوله حکم فرمود که حاضر شود همین که از در در آمد و نظر نواب نظام الدوله بر هیئت او

افتاد چه می‌بیدند - پیر نود ساله منحنی - پیراهنی در بر
 و دستار سبزه بر سر - و عصا و تسبیح^(۲) در دست - صورت ولایت
 و محل ترحم - نواب نظام الدوله او را نزدیک^(۳) خون طلبید
 و نشانند - و حرفها پرسید - و بر فرد محاسبه^(۴) او دستخط
 معاف کرد - و یومیه معین نمود - و سواری از سرکار خون
 عذایت نموده رخصت فرمود - مذاقیر (که از نواب مصمص الدوله
 رنگ بست بیان شده) نمی از سحاب و پرتوی از آفتاب است
 حق تعالی آن مرحوم را برحمت خاص نوازد - و صدر بهشت
 برین را بجلوس او مزین سازد *

پوشیده نماید که بعد از شهادت نواب مصمص الدوله چون
 لشکر بحیدرآباد رفت میر عبدالحی خان را همراه برده در
 قلعه گلکنده نگاه داشتند - و میر عبدالسلام خان بنابر بیماری
 در اورنگ آباد ماند - او را بقاعه دولت آباد فرستادند - و نواب
 آصف‌جاه ثانی بعد قتل حیدر جنگ شدید عزم جانب برار
 جولان داد - و فوج و سامان حرب فراهم آورده کمر به تنبیه
 جانوجی پسر رگه‌بوهونسله بر بست - و باوصف قلمت جمعیت
 این طرف و کثرت غنیمت لوی فیروزی برافراخت - و بعد ازان

(۲) نسخه [ج] تسبیح (۳) نسخه [ب] نزدیک طلبید (۴) نسخه [ج]

بعد شهادت نواب •

وری توجه بخیدر آباد آوردن - نواب امیر الممالک (که برای نظم و نسق ملکی جانب مچھلی بندر خرامیدہ بود) عطف عذر نمود - و در سوان حیدر آباد ملاقات هر دو برادر واقع شد نواب آصف جاہ بدستور سابق بر مسند ولایت عہد نشست و زمام مهمات مالی و ملکی بقبضہ اقتدار خود در آورد

و پانزدهم ذیقعدہ سنہ (۱۱۷۲) اثنین و سبعین و مائتہ و الف میر عبدالحمی خان را از قلعه برآوردہ از سرنو احیا فرمود سابق خطاب میر عبدالحمی خان شمس الدولہ دلار جنگ بود بعد برآردن از قلعه بخطاب پدر (یعنی مصمام الدولہ مصمام جنگ) و منصب ششہزاری پنج ہزار سوار مورد عنایات گردید - و میر عبدالسلام خان ہم حسب الحکم از قلعہ دولت آباد برآرد - و یا اہل بیعت خود بر خوردن - سامہما اللہ تعالی *

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى - اما بعد عرض

میدارن فقیر عبد الرزاق الحسینی الخوارزمی الازرنک آبادی کہ از مبادی سن رشد و تمیز الخ - انتہی کلامہ *

(۲) نسخہ [ب] بر مسند والی ولی عہدی نشست (۳) نسخہ [ج] مهمام

(۴) نسخہ [ب] خان بہادر (۵) یعنی تا آخر آنکہ پیشتر در صفحہ

[۵] گذشت *

مقدمه در فهرست کتاب

باید دانست که برخی ترجمه‌های رقمزده کنگ بانعی این نسخه بذابر راه یافتن افراط و تفریط بمسودها ناقص بود. حتی المقدور باتمام و اصلاح آن کوشیده بعد اختتام آن فهرس اسامعی مردم مذکور الاحوال را جزو کتاب ساخته بعد اسماء ملحقه قاف الحاق بشمرف رسم نمود - که فارق باشد میان گفتگری آن بزرگ ومن هیچمدان - و این مجموعه جلیل اقدر بنقوش هفت صد و سی ترجمه زیب و زینت گرفت - چنانچه تفصیل ذیل آئینه‌دار این مدعاست *

۸۵

حرف الالف - هشتماد و پنج ترجمه

اسمعیل بیگ دولدی (ق) - اعتبار خان خواجه عنبر (ق)
 افضل خان خواجه سلطان - ادهم خان کوکه - اشرف خان
 میر منشی - ابراهیم خان اوزبک (ق) - آصف خان عبدالمجید
 اسکندر خان اوزبک - الغ خان حبشی (ق) - اعتماد خان
 خواجه سرا - آصف خان خواجه غیاث الدین عالی - اعتماد خان
 گجراتی - امیر فتح الله شیرازی - و کیفیت وضع تاریخ الهی
 اسمعیل قلی خان ذوالقدر - آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ
 افضل خان شیخ عبد الرحمن - اسلام خان چشتی فاروقی
 ابوالفتح خان دکنی - و بیان مذهب مهدویه - احمد بیگ خان
 کلبی - اعتماد الدرله میرزا غیاث بیگ طهرانی - و احوال نورجهان

بيگم - اعتبار خان خواجه سرا (ق) - ابراهيم خان فتح جنگ
 اسد خان معموري - اودا جي رام - افضل خان شکر الله
 اخلاص خان حسين بيگ (ق) - آصف خان ابو الحسن مشهور
 بآصف جاهي - و احوال ممتاز محل - اهتمام خان (ق) - اسلام
 خان مشهدي - اصالت خان عبد الهادي - امير خان ابو البقا
 اعظم خان مير محمد باقر - اعتقاد خان شاه پور - الله يار خان
 پسر افتخار خان - احمد خان نيازجي - آتش خان حبشي (ق)
 الله قلي خان اوزبک - الف خان امان بيگ - احمد بيگ خان
 بوادرزاده ابراهيم خان - اوزبک خان نذر بهادر - اخلاص خان
 شيخ الهديه (ق) - افتخار خان خواجه ابو البقا - ارادت خان
 مير اسحاق - اشرف خان خواجه برخوردار (ق) - الله دردي^(۲)
 خان - اکرام خان سيد حسن (ق) - الله يار خان مير
 توزک (ق) - اسلام خان مير ضياء الدين حسين - احتشام خان
 اخلاص خان (ق) - اصالت خان ميرزا محمد - اعتماد خان شيخ
 عبد القوي - الله دردي خان پسر الله دردي خان - اعتقاد خان
 ميرزا بهمن يار - اقضى القضاة قاضي عبد الغهاب - و احوال
 قاضي شيخ الاسلام - اسلام خان دروي - اعظم خان کوکه - افتخار
 خان سلطان حسين - آتش خان جان بيگ (ق) - امانت خان
 ميرک معين الدين احمد - ايرج خان ولد قزلباش خان - اشرف

خان میرزا محمد اشرف - آغر خان پیر محمد (ق) - (اسلان)
 خان اسلان قلبي (ق) - امیر خان میر میران - و احوال
 صاحب جی صبیہ علی مردان خان - امانت خان میر حسین - ارشد
 خان میر ابو العلاء (ق) - اسمعیل خان مکھا (ق) - ابو نصر خان
 پسر شایستہ خان (ق) - امان اللہ خان نبیرہ اللہ دردی خان
 ابراہیم خان پسر علی مردان خان - احسن خان سلطان حسن (ق)
 امیر خان عبد الکریم - آصف الدولہ جملہ الماک اسد خان
 امیر الامرا حسین علی خان - اعتقاد خان محمد مراد فرخ شاہی
 و کیفیت گرفتاری محمد فرخ سیر پادشاہ - اعتماد الدولہ محمد
 امین خان بہادر (ق) - اخلاص خان اخلاص کیش (ق) - امین
 خان دکنی - امین الدولہ امین الدین خان اور سانبلی (ق)
 اعتماد الدولہ قمر الدین خان بہادر (ق) - اور اور امین الدین
 خان بہادر فیروز جنگ (ق) - ابو الخیر خان بہادر امام جنگ (ق)
 ابو المنصور خان بہادر صفدر جنگ (ق) - آصف الدولہ
 امیر الممالک (ق) - اسمعیل خان بہادر پٹنی (ق) *

حرف الباء - بیست و نہ ترجمہ

بیروم خان خانخانیان - و احوال سلیمہ سلطان بیگم - بہادر

خان شیبانی - باز بہادر ہایزید - بابا خان قافشال - بہادر

(۲) در [بعضے نسخہ] میر محمد اشرف (۳) در [بعضے نسخہ] امین خان

چینی بہادر (۴) در [بعضے نسخہ] سانبلی (۵) یا پٹنی باشد •

پسر سعید بدخشي (ق) - باقي محمد خان كوكه (ق)
 پاينده خان مغل (ق) - پيشرو خان مهتر سعادت (ق)
 بهادر الملك (ق) - بهرم بيگ تركمان - بهادر خان اوزبک (ق)
 بيگلر خان - بالچو قليچ^(۲) (ق) - بے بدل خان سعيدای گيلاني
 و كيفيت تخت طاروسي - باقر خان نجم ثاني - بهرجي زميندار
 بکلانه - و احوال آن الکا - بهادر خان روهله - پردل خان بهرام خان
 باقي خان چيله قلماق - پرتهي راج (تهور) (ق) - بهرام سلطان ولد
 فذر محمد خان - و احوال خانان توران - و كيفيت استرداد بلخ
 بهادر خان باقي بيگ - پادشاه قلي خان تهور خان - و كيفيت
 ابتداي بغی سلطان محمد اکبر - بزرگ اميد خان (ق) - بهره مند
 خان مير بخشى - باقي خان حيات بيگ - و كيفيت نظر بند
 نمودن سلطان محمد معظم^(۳) - بسالت خان ميرزا سلطان نظر (ق)
 بيان خان شيخ فاروقي (ق) - برهان الملك سعادت خان (ق) *

۱۶

حرف التاء - شازده ترجمه

تردي بيگ خان تركستاني - تاتار خان خراساني (ق)
 ترسون محمد خان - تولک خان توچين (ق) - تردي خان (ق)
 ترخان مولانا نورالدين - تخنه بيگ سردار خان (ق) - تاش بيگ
 تاج خان (ق) - تربيت خان عبدالرحيم (ق) - تهور خان ميرزا
 محمود - تربيت خان فخرالدين احمد - تقرب خان حكيم دارود

(۲) در [بعضه نسخه] بالچوقليچ (۳) در [بعضه نسخه] اعظم •

تربیت خان شفیع اللہ - تربیت خان میر آتش - و کیفیت تسخیر
قلعہ ستارہ - ترکناز خان (ق) - تیغ بیگ خان میرزا کل (ق) *

^۲
حرف الذاء - دو ترجمہ

ثانی خان ہروی - ثناء اللہ خان امان اللہ خان (ق) *

^{۱۷}
حرف الجیم - ہفدہ ترجمہ

جعفر خان تکلو - جلال خان قورچی (ق) - جگ مال برادر
خرد راجہ بہارہمل (ق) - جانش بہادر (ق) - جہانگیر قلی خان
لالہ بیگ - جگناٹھہ پسر راجہ بہارہمل (ق) - جان سپار خان
ترکمان - جادر رای کاہتہہ - جہانگیر قای خان شمس الدین
جگراج عرف بکرماجیت (ق) - جان نثار خان قدیمی - جان سپار
خان خواجہ بابا (ق) - جلال کاکر (ق) - جعفر خان عمدہ الملک
جان سپار خان پسر مختار خان - جان نثار خان خواجہ
الملک (ق) - چورا من جاٹ *

^{۲۲}

حرف الحاء - بیست و دو ترجمہ

حاجی محمد خان سیستانی - حسن خان کہتریہ - حیدر
محمد خان آختہ بیگی (ق) - حاجی یوسف خان (ق)
حکیم مسیح الدین ابوالفتح - حکیم عین الملک شیروازی (ق)
حکیم ہمام - حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری - و کیفیت

بغی خسرو - حکیم علی گیلانی - و حقیقت جنگ فیلان
 در حضور عرش آشیانی - و کیفیت حوضی کہ حکیم مزبور ساخته
 حاکم بیگ داماد اعتماد الدولہ - و احوال اچھد روپ سڈاسی
 حکیم صدرا مسیح الزمان - حبش خان سیدی مفتاح - و احوال
 بعضے عادل شاہیہ - حیات خان داروغہ آبادار خانہ (ق) - حسام الدین
 خان - حکیم حاذق گیلانی - حقیقت خان اسحق بیگ (ق) - حسین
 بیگ خان اوزبک - حسن علی خان بہادر عالمگیر شاہی - و احوال
 رضی الدین خان - حکیم الماک میر مہدی - و بیان عروض
 استسقای محمد اعظم شاہ (ق) - حسین خان خورشیدی - و احوال
 شاہ بیگ - سعید الدین خان بہادر عالم گیر شاہی (ق) *

حرف الخاء - چہل و چہار ترجمہ

خضر خواجہ خان - و احوال سکندر سور - خواجہ جلال الدین
 محمود - خواجہ معظم برادر مریم مکانی - خان زمان علی قلی
 خواجہ جہان ہروی - خان عالم چلمہ بیگ - خانخانان منعم بیگ
 خان جہان حسین قلی بیگ - خواجہ شاہ منصور شیرازی
 خداوند خان دکنی - خواجہ نظام الدین احمد - خواجہ
 شمس الدین خوافی - و تحقیق خواف - خواجگی فتح اللہ (ق)
 خواجگی محمد حسین (ق) - خواجہ جہان کابلی جہانگیری
 خسرو بی اوزبک - خان اعظم کوکہ - و کیفیت فوت سلطان مظفر
 گجراتی - و ارتداد اکبر بادشاہ - خانخانان عبد الرحیم - و احوال

میان فهیم - خدمت پرست خان رضا بهادر - خان جهان لودی
 خان عالم برخوردار - خواجه ابوالحسن قریبئی - خان زمان امان الله
 خواجه جهان خوانی (ق) - خان دوران نصرت جنگ - خان جهان
 باره* (ق) - خسرو سلطان ولد نذر محمد خان - خواجه
 عبد الهادی (ق) - خوشحال بیگ کاشغری (ق) - خواص
 خان بختیار خان (ق) - خلیل الله خان برادر خرد اصالت
 خان - خان دوران سید محمود - خانزمان میر خلیل - و کیفیت
 عشق سلطان اورنگ زیب با زین آبادی - خواجه عبد الرحیم
 خان (ق) - خانزمان شیخ نظام - خانجهان بهادر کولتاش میر ملک
 حسین - خدا بنده خان پسرهایسته خان - خان عالم اخلاص خان (ق)
 خانجهان بهادر کولتاش خان عای مراد (ق) - خان دوران امیر الامرا
 خواجه عامم - و احوال نادر شاه (ق) - خدا یار خان نتهی (ق)
 خان زمان میواتی - خواجه عبد الله خان (ق) - خواجه قلی خان
 بهادر (ق) *

حرف الدال - بیست و یک ترجمه

دریا خان عذایت - دستم خان (ق) - دولت خان لودی
 دیانت خان قاسم بیگ (ق) - دلار خان کاکر - داراب خان
 میرزا داراب - دربار خان رهله - دیانت خان دست بیاضی
 دیندار خان بخاری (ق) - دولت خان خواص خان - دانشمند
 خان - دژد خان قریبئی - دیانت خان حکیم جمالا (ق) - داراب

(۲) مختار خان - دلیر خان داوڑی (۳) - دلیر خان عبد الرؤف
 میانہ (ق) - دیانت خان میر عبدالقادر - داؤد خان و بہادر خان
 و سلیمان خان (ق) - دلدار خان بہادر (ق) - دیانت خان میر
 عالی نقی - دھیراج راجہ جی سنگھ سواٹی (ق) *

حرف الذال - شش ترجمہ

ذوالقدر خان ترکمان (ق) - ذوالفقار خان قرمانلو - ذوالفقار
 خان محمد بیگ - ذوالفقار خان نصرت جنگ - ذکریا خان بہادر
 نذیر جنگ (ق) - ذوالفقار الدواہ میرزا نجف خان بہادر *

حرف الراء - ہشتاد ترجمہ

(۵) ریسی برادر زادہ راجہ بہار ہمل (ق) - راجہ بہار ہمل - رای
 سرجن ہادا (ق) - رای لونکرن کچھوہدہ (ق) - راجہ بیرون
 راجہ تودرمل کھتری لاہوری - و ضوابط مستحدثہ او - راجہ
 بہگونت داس - راجہ مدھکر بڈیالہ (ق) - راجہ رام چند
 بکھیلہ (ق) - رام چند چوہان (ق) - راجہ بکرماجیت پتھر داس (ق)
 رای بہوج پسر رای سرجن ہادا (ق) - رای درگا سیوادیہ (ق)
 رای رای سنگھ بہورتھیہ - و کیفیمت قلعہ دیوگدہ (ق) - راجہ

(۲) در [اکثر نسخہ] بنی مختار (۳) ہر [بعضہ نسخہ] داوڑی - اما

گمان برم کہ داؤد زئی باشد (۴) املای صحیح زکریا ست بزای معجزہ

عجب کہ مولف این نام را در ذال آورده (۵) نسخہ [۱] بہار ہمل (۶)

در [بعضہ نسخہ] سیوادیہ (۷) نسخہ [۱] آیوگدہ

رامداس کچهواده - راجه باسو (ق) - راجه مان سنگهه پسر
 راجه بهگونت داس کچهواده - ر کیفیت الکای اُنایسه - راجه
 راج سنگهه کچهواده (ق) - راجه رایسال درباری - رانا سکرا پسر
 رانا اودی سنگهه (ق) - راجه مها سنگهه و جگمت سنگهه (ق)
 راجه سورجمل پسر راجه باسو - راجه سورج سنگهه (رانهور) (ق)
 راجه بکرماجیت رای رایان - ر کیفیت فلعه کانگره - رای
 گوردهن سورج دهج - راجه برسنگهه دیو بندیا (ق) - رستم
 خان شغالی - رانا کرن پسر رانا ادرا (ق) - راد رتن هادا پسر
 راد بهوج (ق) - راد سور بهورتیه (ق) - راجه بهارتهه بندیله (ق)
 راجه ججهار سنگهه بندیا (ق) - راجه روز افزون (ق)
 رحمت خان میر فیض الله (ق) - راجه انوب سنگهه
 بدگوچر - راجه گنج سنگهه پسر راجه سورج سنگهه (ق) - راجه
 رامداس نوروی (ق) - راجه کشن سنگهه بهدریه (ق) - راد
 امر سنگهه پسر کلان راجه گنج سنگهه (ق) - رای مکند کایتهه
 راجه جگمت سنگهه پسر راجه باسو (ق) - راجه جیرام بدگوچر (ق)
 رشید خان انصاری - ر کیفیت جلا و نیباگانش - راجه
 بیتهل داس کور (ق) - راجه بهار سنگهه بندیله (ق) - راد
 سترسال هادا نبیره راد رتن (ق) - راجه سیورام کور (ق) - راجه

(۲) در [بعضه نسخه] شمالي (۳) در [بعضه نسخه] بوندیله (۴)

در [بعضه نسخه] کایت - با کاتب باشد *

اندرمن دهندهیره (ق) - رام سنگهه ولد کرمسی رانهور (ق)
 روپ سنگهه رانهور (ق) - ستم خان مقرب خان (ق) - راجه
 انروده کور (ق) - راجه راجروپ (ق) - راجه رگهوناتهه (ق)
 رحمت خان حکیم ضیاء الدین - و احوال فوت دارا شکوه
 و مراد بخش (ق) - راجه تودرمل شاهجهانی (ق) - رار کرن
 بهورتهیه (ق) - راجه سجان سنگهه بندیله (ق) - راجه دیبی سنگهه
 بندیله (ق) - راجه رای سنگهه سیونیه (ق) - راجه رام سنگهه
 کچهواهه (ق) - رشید خان الهام الله (ق) - رار بهار سنگهه
 هادا (ق) - رضوی خان سید علی (ق) - زندوله خان غازی (ق)
 روح الله خان اول پسر دوم خلیل الله خان - روح الله خان
 خانه زاد خان (ق) - رار دایمت بندیله - و کیفییت کلاه پوشان^(۳)
 فرنگ (ق) - رام سنگهه هادا (ق) - ستم دل خان - راجه جهیله رام
 ناگر (ق) - راجه محکم سنگهه کهتری (ق) - رعایت خان ظهور
 الدوله (ق) - روشن الدوله ستم جنگ (ق) - راجه چندر سین
 (ق) - راجه سلتانجی بذالکر^(۴) - راجه گوپال سنگهه کور (ق)
 راجه ساهوجی بهونسله^(۵) (ق) - رکن الدوله سید لشکر خان بهادر
 نصیر جنگ - راجه بیر بهادر (ق) *

(۲) یا سبحان سنگهه باشد (۳) در (بعضی نسخه) راو دایپ (۴) یا

بذالکو باشد (۵) در [چند جا] بهومله نوشته •

حرف الزاء - چهار ترجمه

زین خان کوکه - زاهد خان پسر صادق خان (ق) - زاهد خان

کوکه (ق) - زبردست خان (ق) *

حرف السین - پنج ترجمه

سیف خان کوکه - سید محمود خان بارهه (ق) - سید

احمد خان بارهه (ق) - سلطان خواجه نقشبندی - و کیفیت

مشیرعی عرش آشیانی - سید حامد خان بخاری (ق) - سید

عبد الله خان پسر میر خواننده (ق) - سمانچی خان قرغوجی (ق)

سید راجو بارهه (ق) - سعید خان چغتای - سید قاسم و سید هاشم

بارهه (ق) - سیف خان سید علی اصغر (ق) - سردار خان خواجه

یادگار (ق) - سید دلیر خان بارهه - و کیفیت فیلی سفید (ق)

سید هزیر خان بارهه (ق) - سیف خان میرزا صفی - سرافراز

خان چغتای (ق) - سید شجاعت خان بارهه - سپهدار خان محمد

صالح (ق) - سعید خان بهادر ظفر جنگ (۲) - سردار خان شاه جهانی

سرافراز خان پسر لشکر خان (ق) - علامی سعد الله خان - و کیفیت

دولتخانه خاص - و حقیقت قرار داد داشتن قابیلان (ق) - سید

منصور خان بارهه - سجان سنگهه و پرمدبو پسران سورجمل

سیودیة (ق) - سید عالم بارهه (ق) - سید هدایت الله صدر (ق)

سید اختصاص خان بارهه عرف سید صلابت خان (ق) - سید

شجاعیت خان بهادر بهکری (ق) - سعادت خان پور ظفر خان (ق)
 سیادت خان میرزین الدین علی (ق) - سید مظفر خان بارهه و سید
 لشکر خان بارهه - سبل سنگهه سیودیه (ق) - سرافراز خان بلوچی
 (۲)
 سید اختصاص خان سید فیروز خان (ق) - سید عزت خان
 (۳)
 عبدالرزاق گیلانی (ق) - سید امیرخان خوانی (ق) - سربلند خان
 خواجه رحمت الله (ق) - سیف خان فقیر الله - سیف الله خان
 میربحر - سید عبدالله خان بارهه (ق) - سردار خان چیله
 و کیفیت نظر بزد شدن سلطان محمد معظم - سیادت خان سید
 ارغلان (ق) - سیدی یاقوت خان حبشی (ق) - سرافراز خان سید
 لطیف (ق) - سید حسین خان بارهه (ق) - سید رستم خان
 دکئی (ق) - سعد الله خان هدایت الله (ق) - سید نجم الدین
 علی خان بارهه (ق) - سترسال بندیله (ق) - سعادت الله خان (ق)
 سیف الدوله عبدالصمد خان بهادر دلیر جنگ (ق) - سیف الدوله
 سید شریف خان بهادر (ق) - سعد الله خان بهادر مظفر جنگ (ق)
 سادات خان ذوالفقار جنگ (ق) - سراج الدوله انور الدین خان
 بهادر ظفر جنگ (ق) *

۵۴

حرف الشین - پنجاه و چهار ترجمه

شمس الدین محمد خان - شاه قلی خان نازنجی (ق) - شاه

(۲) در [بعضی نسخه] سبل سنگهه (۳) در [اکثر نسخه] بلوچی

(۴) با عرب خان باشد *

بداع خان (ق) - شیخ گدائی کندہ - شیخ محمد بخاری (ق)
 شاہ محمد خان قلاتی - شیخ احمد قلم پوری - شاہ فخر الدین (ق)
 شجاعت خان عرف مقیم خان عرب - شیخ عبدالنبی ددر
 شیخ عبد الرحیم لکھنوی - شیخ جمال بختیار (ق) - شہاب الدین
 احمد خان - شیخ ابراہیم پور شیخ موسیٰ (ق) - شیروہ
 خان (ق) - شیخ عبداللہ خان - و مجملے از احوال شیخ محمد
 غوث و شیخ بہاول - شیخ ابوالفیض فیضی - شہباز خان کنہو
 شریف خان انگہ (ق) - شاہم خان جلاہر - شاہ قلی خان محرم
 شیخ ابوالفضل مبارک - شیر افگن خان علی قلی بیگ - شریف
 خان امیرالامرا - شجاعت خان شیخ کبیر - شمشیر خان ارسلان بے
 اوزبک (ق) - شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری - شجاعت خان
 سلام اللہ عرب (ق) - شاہ بیگ خان ارغون - شاہ نواز خان بہادر میرزا
 ایرج - شیر خواجہ (ق) - شہباز خان معروف بشیرو روہلہ (ق)
 شیرخان تونور - شیر خان تربتی - شاہ قلی خان وقاص حاجی (ق)
 شادی خان اوزبک (ق) - شجاعت خان شادی بیگ (ق)
 شاہ بیگ خان اوزبک (ق) - شیر خان سید شہاب بارہہ (ق)
 شیخ میر خوانی (ق) - شاہ نواز خان صفوی - شمس الدین خان
 پسر کلان نظر بہادر (ق) - شمشیر خان حیات تربتی (ق) - شجاعت
 خان وعد انداز بیگ خان (ق) - شہامت خان سید قاسم بارہہ

شمشیر خان تربتی - شیخ عبد العزیز خان (ق) - شریف الملک
 حیدرآبادی - شایستہ خان امیر الامرا - شجاع خان محمد بیگ
 ترکمان (ق) - شجاع خان بہادر محمد شاہ نام (ق) - شہدان
 خان خوبشگی - شجاع الدولہ - و احوال احمد شاہ درانی (ق)
 شجاع الملک امیر الامرا (ق) *

حرف الصاد - ذہ ترجمہ

صادق محمد خان ہروی - صادق خان میربخشی - صلابت خان
 روشن ضمیر (ق) - صفدر خان خواجہ قاسم (ق) - صف شکن
 خان میرزا لشکری (ق) - صف شکن خان محمد طاہر (ق)
 صفی خان پسر دوم اسلام خان مشہدی - صلابت خان خواجہ
 میر خوانی - صف شکن خان میر صدر الدین (ق) *

حرف الضاد - یگ ترجمہ

ضیاء الدولہ پسر خواجہ سعد الدین خان (ق) *

حرف الطاء - دو ترجمہ

طیب خواجہ جوہاری - طاہر خان طاہر شیخ (ق) *

حرف الظاء - دو ترجمہ

ظفر خان پسر زین خان کوکہ (ق) - ظفر خان خواجہ

احسن اللہ (ق) *

حرف العین - می ترجمه

علي قلي خان اندرابي (ق) - عبدالله خان اوزبک - عبدالمطلب
 خان (ق) - عرب بهادر - علي مردان بهادر (ق) - عزت خان
 خواجه بابا (ق) - عوض خان قاتشال (ق) - عبدالله خان
 فيروز جنگ - عزيزالله خان پسر يوسف خان (ق) - عاقل خان
 عنایت الله - و احوال سني خادم (ق) - عبدالرحيم بيگ اوزبک (ق)
 عرب خان نور محمد (ق) - علي مردان خان امير الامرا
 و کيفيت هنگامه اوزبکان در بلخ - عبدالله خان سعيد خان (ق)
 عسکر خان فچم ثاني (ق) - عبدالرحمن سلطان (ق) - عبدالرحيم
 خان پنجمين پور اسلام خان شهدي (ق) - عنایت خان خوافي
 عبد الرزاق خان لاري (ق) - عاقل مير عسکري (ق) - عزيزالله
 خان پسر سيوم خليل الله خان (ق) - علي مردان خان
 حيدر آبادي (ق) - عيسى خان مدين - عنایت الله خان (ق)
 عضد الدوله عوض خان بهادر قشور جنگ (ق) - عبد العزيز خان
 بهادر شيخ مقبول عالم (ق) - عمدة الملک امير خان مير
 اسحاق (ق) - علي محمد خان درهه (ق) - علي دردي خان
 ميرزا بندي (ق) - عماد الملک غازی الدين خان پسر امير الامرا
 فيروز جنگ (ق) *

حرف الغین - هفت ترجمه

غازی خان بدخشی - و کیفیت اختراع سجده پیش عرش آشیانی
 غیرت خان خواجه کامگار - غالب خان بیجاپوری (ق) - عضنفر
 خان یسر الله دردی خان - غیرت خان محمد ابراهیم (ق)
 غازی الدین خان بهادر فیروز جنگ - غازی الدین خان بهادر
 غالب جنگ (ق) *

حرف الفاء - پانزده ترجمه

درخت خان مهتر سکائی (ق) - فتح خان حبشی - و احوال
 ملک عنبر - فدائی خان میروظریف - فدائی خان میرزا هدایت الله
 فاضل خان آقا افضل اصفهانی - فیروز خان خواجه سرا (ق)
 فتح جنگ خان روهه - فاخر خان نجم ثانی (ق) - فیض الله خان
 یسر زاهد خان کوهه - فتح جنگ خان میانه - فاضل خان شیخ
 مخدوم صدر (ق) - فدروی خان محمد صالح و صفدر خان محمد
 جمال الدین (ق) - فاضل خان برهان الدین - فضائل خان میر
 هادی - فتح الله خان بهادر عالمگیر شاهي *

حرف القاف - بیست و نه ترجمه

قرا بهادر خان (ق) - قاسم محمد خان نیشاپوری (ق) - قتلق قدم
 خان (ق) - قمر خان (ق) - قبا خان کذک - قطب الدین خان آنکه

قاسم عاي خان (ق) - قريش سلطان كاشغري - قاسم خان مير بهادر
 (۲)
 قطب الدين خان شيخ خوبن - قايچ خان اندجاني - قاسم خان تمكين
 قاسم خان جويني - ر كيفيت هوگاي بندر - قبيچاق خان امان بيگ
 تزلباش خان افشار (ق) - قزاق خان باقي بيگ اوزبك - قاضي
 محمد اسلم - قليچ خان توراني - قاسم خان مير آتش - فباد خان
 مير آخور - قطب الدين خان خويشگي پسر دم نظر بهادر
 قوام الدين خان امفهاناي - قلعه دار خان ميرزا علي - قليچ خان
 خواجه عابد پور عالم شيخ (ق) - قاسم خان كرماناي - قطب الدين
 خان خويشگي عرف بايزيد - قطب الاماك سيد عبد الله خان
 قادر داد خان بهادر انصاري (ق) - قطب الدراره محمد انور
 خان بهادر *

حرف الكاف - ^۹قه ترجمه

كمال خان گكهو - كاكور عاي خان (ق) - كنور جگت سنگهه
 كشن سنگهه رانهور - كاكور خان عرف جهان خان (ق) - كار طلب
 خان (ق) - گنچ علي خان عبد الله بيگ (ق) - گيري سنگهه
 كامگار خان پسر دم جعفر خان (ق) *

حرف اللام - ^{۱۰}پنج ترجمه

لشكر خان اكبري - لشكر خان مشهدي - لشكر خان جان نثار
 خان - لطف الله خان - لطف الله خان صادق (ق) *

حرف المیم - یکصد و پنجاه و دو ترجمه

مصاحب بیگ - ملا میر محمد خان شبروانی - میر شاه
 ابو المعالی - محمد سلطان میرزا - مهدی قاسم خان - محمد
 قاسم خان بدخشی - محمد قلی توقدائی (ق) - محمد قلی
 خان برلاس - مجنون خان قاقشال - میر محمد خان مشهور
 به خان کلان - معین الدین خان فرخودی (ق) - مهر علی خان
 سلدوز (ق) - میرزا میرک رضوی خان (ق) - محمد مراد خان
 پسر امیر بیگ (ق) - مظفر خان تربتی - میر معز الملک
 اکبری - میر علی اکبری موسوی - میرزا شرف الدین حسین
 محب علی خان پسر میر نظام الدین علی - معصوم خان قزوینی^(۲)
 میر گیسوی خراسانی - مخدوم الماک عدل اله - و احوال شیخ
 حسن علائی - میر زاده علی خان (ق) - میرزا فولاد بیگ پسر
 خدا داد برلاس - و مجملے از احوال ملا محمد تئوی - میرزا
 سلیمان - محب عالی خان رهنداسی - میر ابو تراب گجراتی - میر
 شریف آملی - و تحقیق مردم نقطویه - میر مرتضی سبزراری
 معصوم خان کابلی - میرزا مظفر حسین صفوی - میرزا جانی
 بیگ ازغون - و احوال صوبه نتهه - میرزا یوسف خان رضوی
 مانهو سنگهه کچهواکه (ق) - میر حسام الدین - مخصوص
 خان برادر خرد سعید خان چغتای (ق) - میر معصوم خان

بهکری - میرزا شاهرخ - میرخلیل الله یزدی - و احوال شاه
 نعمت الله ولی - محمد قلی ترکمان (ق) - مهتر خان انیس (ق)
 میرزا غازی بیگ - مدائن صدر جهان - میرزا چین قلیچ
 میرزا فریدون خان برلاس (ق) - محشم خان شیخ قاسم (ق)
 میرزا علی بیگ اکبر شاهی - میر جمال الدین انجو - میرزا
 راجه بهار سنگهه (ق) - میر فضل الله بخاری - معظم خان
 شیخ بایزید (ق) - محمد تقی سیم ساز - ملا محمد نتهه
 محمد خان نیازی - معظم خان میر عبد الرزاق - مقرب خان
 شیخ حسو - مرتضی خان انجو - مصطهی بیگ ترکمان (ق)
 مهابت خان خانخانان - مختار خان سبزواری - میر محمد
 امین میرجمه - و کیفیت اصفهان - مکلدار خان - مرشد قلی
 خان توکمان - و احوال مرشد قلی خان الله استجلو - مخلص خان
 برادر کلان الله یردی خان - معتمد خان محمد شریف - میرزا
 رستم صفوی - موسوی خان صدر (ق) - مبارز خان روهله - مهیس
 داس رانهور (ق) - میر سید جلال صدر - و احوال ملا محمد
 صوفی مازندرانی - محمد زمان طهرانی (ق) - مادهو سنگهه
 هادا (ق) - میرزا والی - مکرمت خان ملا مرشد - و کیفیت بلده
 شاه جهان آباد - میرزا حسن صفوی - مرتضی خان سید نظام
 معتقد خان میرزا بیگی - میرزا عیسی ترخان - محمد علی
 خان محمد علی بیگ - مغل خان پسر زین خان کوکه - میر

شمس (ق) - مرشد قلمي خان خراساني - و کیفیت دهار و دکن
 ملتمس خان - معمور خان میر ابوالفضل - مکند سنگه هادا (ق)
 معتمد خان محمد صالح خواني (ق) - مبارک خان نیازی
 میرزا ابوسعید - مصطفی خان خواني - میرک شیخ هرردی
 مانوجی و پرسو جی - ملا علاء الملک - میر جمله معظم خان^(۲)
 و احوال سلطان شجاع - و کیفیت جنگ بهادر و آسام - میرزا نودر
 میرزا ابوالمعالي - محمد صالح خان ترخان - ملا احمد نایته
 و تحقیق نوایم - مخلص خان قاضی نظاما (ق) - میرزا راجه
 جی سنگه کچهواده (ق) - محمد قلی خان بهوسله - میرزا سلطان
 صفوی - میرزا مکرم خان صفوی - میرزا خان منوچهر - مهابم
 خان لهراسپ - مبارز خان میر کل - مرتضی خان سید شاه
 محمد (ق) - مهاراجه جسونت سنگه رانهور - میر سید محمد
 قنوجی - و حکایت شیخ محمدی - ملتمس خان میر ابوالعزیز حسین
 محمد امین خان میر محمد امین - مختار خان شمس الدین
 مغل خان بلخی - محمد علی خان خانسامان - مهابت خان
 حیدرآبادی - موسوی خان میر معز - محمد بدیع سلطان (ق)^(۳)
 مصطفی خان کاشی - و حکایت آمدن محمد اعظم شاه نزد
 خلد مکان (ق) - مخلص خان عالمگیری - مرتضی خان سید

(۲) در [بعضی نسخه] میر محمد سعید میر جمله معظم خان (۳) در

[بعضی نسخه] میرزا معز

مبارک خان (ق) - محبتش خان میر ابراهیم - مطالب خان سبزواری
 میرزا صفوی خان (ق) - مذور خان شیخ میران (ق) - مختار خان
 قمرالدین - میرزا یار علی بیگ (ق) - میر احمد خان اول - محمد
 اسام خان (ق) - منعم خان خانخانان بهادر شاهي - میرزا محمد
 هاشم خلیفه سلطان - محمد مراد خان پسر مرشد قلی خان
 محمد حسین (ق) - میرزا شاه نواز خان صدر الدین - مہرم
 خان میر اسحاق - میر ریس غازی (ق) - محمد یار خان
 پسر میرزا بہمن یار - میر جملہ خانخانان عباد اللہ نام (ق)
 مرحمت خان بہادر غضنفر جگ (ق) - محمد کاظم خان - ر احوال
 مولف قارویدان انزوا - مبارز خان عماد الملک - معز الدولہ
 حیدر قلی خان اصفہانی (ق) - موتمن الملک جعفر خان (ق)
 مہاراجہ اجیت سنگھہ رائہور - ر کیفیت فوت سلطان محمد
 اکبر (ق) - میر احمد خان ثانی - ر کیفیت ہنگامہ محبوب خان
 در کشمیر - معز الدولہ حامد خان بہادر صلابت جنگ (ق) - محمد
 غیاث خان بہادر غیاث بیگ (ق) - محمد خان بنگش (ق)
 موتمن الدولہ اسحاق خان (ق) - مہرور خان خویشگی - محبتش
 خان میر خان - مقرب خان پسر امین خان (ق) - مبارز الملک
 سر بلند خان - مہاراجہ جانوجی جسونت بنالکر (ق)
 معز الدولہ عبدالاحد خان (ق) *

حرف النون - پانزده ترجمه

نیابت خان عرب (ق) - نورقلیچ (ق) - نقیب خان میر
 غیاث الدین - نورالدین قلی (ق) - نظر بهادر خویشگی - نجابت
 خان میرزا شجاع - نوازش خان عبدالکافی - نامدار خان (ق)
 ناصر خان محمد امان (ق) - نصیرالدوله صلابت جنگ (ق)
 نظام الملک آصف جاه - نظام الدوله ناصر جنگ - نجیب الدوله
 شیخ علی خان بهادر (ق) - نجیب الدوله نجیب خان (ق)
 نظام الملک نظام الدوله آصف جاه *

حرف الواو - پنجم ترجمه

وزیر جمیل (ق) - وزیر خان هرری - وزیر خان مقیم نام (ق)
 وزیر خان حکیم علیم الدین - وزیر خان محمد طاهر *

حرف الہاء - شش ترجمه

هاشم خان پسر قاسم خان (ق) - ہادی داد خان (ق)
 ہوشدار خان - ہزبر خان خلف آلہ وردی خان (ق) - ہمت خان
 میر عیسیٰ - ہمت خان سپہدار خان *

حرف الیاء - ہشت ترجمه

یوسف محمد خان کوکلتاش (ق) - یوسف خان کشمیری (ق)
 یوسف خان ولد حسین خان تگریہ (ق) - یعقوب خان بدخشی (ق)

یاقوت خان حبشی - یوسف محمد خان تاشکندی - یکه تاز خان
عبدالله بیگ - یلنگتوش خان بهادر (ق) *

حرف الالف - اسمعیل بیگ دولدی

از امرای فردوس مکانی سمک - در دلاوری و کنگاش مسلم
دتمت بود - چون همایون پادشاه از ملک عراق مراجعت نمود
و بمحاصره قلعه قندهار پرداخت و کار بر محصوران دشوار گردید
و امرا از میرزا عسکری جدائی گزیده هریک از قاعه پایان آمده
خون را نزد پادشاه مزبور رسانیدند مشارالیه نیز شرف زمین بوسی
دریافت - و پس از فتح قندهار حکومت زمین داور بمشارالیه
مقرر شد - و در ایام محاصره کابل او بهمراهی خضر خواجه خان
بر سر شیرعلی نوکر میرزا کامران [که بر طبق گفته میرزا از کابل
بنابر غارت قافله ولایت (که بچاریکاران (سیده بود) رفته بعد غارت
بنابر انسداد طرق (که مردم پادشاهی نموده بودند) نتوانست
بکابل رسید - لهذا بجانب غزنین شتافت] تعیین گردید - و در کتل
سجاولند بشیرعلی مذکور رسیده بجنگ در پیوست - و مردم
پادشاهی ظفر مزد گردیده با فراران غنائم بحضور جنت آشیانی
رسیده مشمول عنایت گردیدند - و چون قراچه خان (که تقدیم
خدمات شایان نموده مطرح عنایت بیغایت شده بود) بدر
قنک حوصلگی زده جمع کثیر را از راه برده بجانب بدخشان نزد
میرزا کامران روان شد مومی الیه هم از فریب خوردن ای او بود

ازین جهت در حضور پادشاه با اسمعیل خوس ملقب گشته - و پس از آنکه پادشاه خون متوجه ملک بدخشان گردید روز جنگ با میرزا کامران مشارالیه دستگیر شد - و بشفاعت منعم خان جان بخشی یافته سپردن او شد - و در بورش هندوستان همراه رکاب خسروانی بود - و پس از فتح دهایی بهمراهی شاه ابوالمعالی بجانب لاهور نامزد شد - تدمه احوالش بملاحظه نیامده *

* امتبار خان ناظر *

خواجه عذیر نام خواجه سرای مقرب فردوس مکانی بود - در ساله (که همایون پادشاه عزیزمت عراق مصمم نموده از متصل قندهار روانه شد) او را با جمعی دیگر بذابر آوردن هودج مریم مکانی رخصت فرمود - او وفته خدمت پسندیده بجای آورد - و در سنه (۹۵۲) نهند و پنجاه و دو هجری او در کابل بحضور رسیده ادراک سعادت ملازمت نمود - پادشاه او را در خدمت شاه زاده محمد اکبر تعیین فرمود - و پس از انتقال جنم آشیانی اکبر پادشاه او را روانه کابل فرمود - که محمل مریم مکانی والده پادشاه را بحضور آورد - چنانچه در سال درم جاوس او در رکاب مریم مکانی بشرف ملازمت امتیاز اندوخت - و بعد چندسے بحکومت دهلی عام افتخار افراخته درانجا درگذشت *

* افضل خان *

خواجه سلطان علی نام - ابتدا در سرکار جنم آشیانی باشرف

خزانه اختصاص داشت - از رشادت و کاردانی مشمول اطاف
(۲)

همایونی گشته در سنه (۹۵۶) نهصد و پنجاه و ششم صاحب دیوان
خرج گردید - یعنی بمساعدت طالع ارجمند بمشرفی بیوثات امتیاز
یافت - و چون در سنه (۹۵۷) نهصد و پنجاه و هفت هجری میرزا
کامران برادر خرد جنت آشیانی در مخالفت برادر بزرگوار (که
زیاده بر پدر اشفاق و الطاف مرعی میداشت) بر دارالملک کابل
استبلا یافت با متصدیان و ملازمان پادشاهی در مقام گرفت و گیر
در آمده خواجه را بیز مقید ساخت - و بزجر و تعدی نقد و جنس
بر گرفت - و چون نهضت هندوستان پیش نهاد عزم پادشاهانه
گردید خواجه بوالا منصب میر بخشگیری عام ترقع می افراشت
چون واقعاً داکتر جنت آشیانی بمیان آمد تردی بیگ خان
(که ادعای امیر الامرائی داشت) با اتفاق خواجه بانظام مهمات
دهای پرداخت - از آنکه در جنگ هیروی مشهور خواجه بهمراهی
سردار انظام بخش فوج قول بود در هنگامی (که آن بقال فاتحه ساز
خود بر قول تاخمت آورد) خواجه را پای ثبات از جا رفته با اتفاق
اشرف خان میر منشی و مولانا پیر محمد شردانی (که برای
شکست هنگامه سپه سالاری تردی بیگ خان نابوئی می جست)
مساک فرار اختیار نمود - چون آنها را انهمزام خورده با هزاران
خجالت و شرمساری بهوکب اکبری (که از صوبه پنجاب

بقصد مبارزه هیو بسپهرند (سیده بود) پیوستند بیرام خان
 قردی بیگ خان را فرصت نداده از هم گذرانید - و خواجه را
 با میر مذشی (که گمان نفاق و زرداری میداشت) نظر بند
 نمود - و پس ازان خواجه با میر مذشی فرار نموده سفر حجاز
 اختیار کرد - و در سال پنجم اکبری بشرف آستان بوس استسعاد
 یافتند - و مورد افضال عرش آشدیانی شده بپایه والای امارت
 و مناصب سه هزاری مرتقی گردید - مآل کار او و تاریخ فوتش
 منظر شیرازه بند این پریشان اوراق نرسیده *

* ادھم خان کوکه *

پسر خرد ماهم آنکه است - که بفزونی عقل و درستی
 اخلاص نسبت قوی بعرض آشدیانی داشت - از زمان آمایش
 گهواره تا آرایش تخت بدوام ملازمت و وفور اعتبار و کثرت
 محرمیت و اعتماد ممتاز بود - در برهم زدگی دولت بیرام خان
 شریک غالب گشته تمشیت مهام ملکی و مالی از پیش خود
 گرفت - و با آنکه منعم خان وکیل السلطنت هم شد باسندفلال
 تمام بکارها می پرداخت - ادھم خان از امرای پنج هزاری ست
 ابتدا بمحاصره مانکوت در رکاب پادشاهی به بهادری
 و راد مردی بلندنامی اندوخته - آن قلعه ایست در کوهستان
 (۳)

(۲) نام سابقش مرهون است - در زمان اکبر شاه بسپهرند زبان زند روزگار

گشت (۳) نسخه [ب] دلاری - و راد مردی بمعنی دلاری ست •

سوالک در قلعه کوه فاک فرسا متضمن بر چهار قلعه - بر فراز
 کوهچها بطرز غریب ساخته اند - که تمامی آن یک حصن
 بنظر می آید - سلیم شاه رفته (که از مهم گهران برگشت)
 اساس آن گذاشت - تا برای لشکر پنجاب مامن باشد - میخواست
 لاهور را ویران کرده آنجا آباد سازد - چه آن شهره سم
 بزرگ - مسکن اقسام تجار و اصناف مردم - باندک توجه
 لشکر عظیم و یراق فوجها مهیا توان کرد - چون سر راه فوج مغل
 واقع شده بود میدان درانجا رسیده استعداد فرادان بهم رساند
 و کار از علاج بگذرد - درین اندیشه اجاش در رسید - در سال
 درم سکندر سور درانجا متحصن گشته آخر برینهار گزاید - و قلعه
 تسلیم نمود - سال سیوم بیرام خان (که همیشه از ادوم خان
 متوهم می بود) ^(۲) محال هنگامته نزدیکی آگوه مسکن طایفه
 بهدوریه (که نهورد و سرکشی آنها با سلاطین روزگار شهره
 آفاق بود) ^(۳) بجایگیش مقرر کرد - تا بدین وسیله هم متمردان
 آن نواحی سزا بایند - و هم از در حضور نباشد - و بیک
 خیال در کار شگرف صورت گیرد - با چندی از امرا رخصت داد
 دهم خان بکوشش نمایان آن ضلع را عملی ساخته ارباب عصیان را
 ر انداخت - و بعد از آوارگی بیرام خان و اختتام کارش
 رش آشیانی آخر سال پنجم مبادی سنه (۹۶۸) نهصد و شصت

و هشت هجری اردا با پیر محمد خان شروانی و امراء دیگر
 بتسخیر ولایت مالوه (که بیداد گری و مدهوشی باز بهادر
 مکرر بعرض (سیده بود) تعیین نمودند - چون بنواحی سارنگ پور
 (که مستقر او بود) پیوست باز بهادر از مستی و بیهوشی
 (که شب و روز درین کار بود) اندک بخود آمده در مقام
 بیکار نشست - پیوسته از طرفین دلادران (زم آزموده بر آمده
 لوازم نبود بجای می آوردند - تا روزی چپقلشی عظیم بمیان
 آمد - باز بهادر شکست خورده بجانب خاندیس فرار نمود
 اد هم خان بصرعت شتابان خود را بسارنگپور رسانیده تمام اموال
 و اسباب اردا با پاتران و کفیزان (که نعمه حسن و حسن نعمه
 ایشان در آفاق استیاز و اشتهار داشت) متصرف شد - و ازین
 کامیابی و حصول خزائن و دوائن و امتعه نفیسه (که اندوخته
 سالها بود) کلاه نخوت او کج شد - و نشه غرورش افزود
 هر چند پیر محمد خان نصیحت کرد سون مذک نیفتاد - مملکت
 مالوه بامرا تقسیم کرده چند زنجیر فیل از جمله غنائم همراهِ
 صادق خان ارسال حضور نمود - و خود بعیش و عشرت مشغول
 گشت - بخاطر عرش آشیانی گران رسید - اصلاح او اهم دانسته
 در شازده روز از آگره ابلاغ فرمود - و بیست و هفتم شعبان

(۲) نسخه [ج] انتشار و اشتهار داشت (۳) در فارسی نشه می نویسند - اما

سال ششم وقتی (که ادهم خان بعزیمت تسخیر قلعه گاگردن
 دو گروهی سارنگپور برآمده میرفت) ناگاه موکب اقبال پیدا
 شد - بدریافت شرف زمین بوس مباهی گشت - عرش آشیانی
 یکسر بخانه اش رفته فرود آمدند - گویدن ادهم خان خیال
 فاسد در سر داشت - و بهانه می جست - (۲) روز دوم ماهم
 انگه با مردم محل رسید - و پسر را از گران خواب غفلت
 هوشیار ساخته آداب پیشکش و ضیافت بتقدیم رسانید - و آنچه
 از باز بهادر بدست آورده بود از صامت و ناطق با همه پائوران
 بنظر اشرف گذرانید - عرش آشیانی برخی را بار مرحمت نموده
 بعد رفته چهار روز علم معادرت باگزه افراشتند *

گویند چون عرش آشیانی لوای معادرت بر افراختند در
 منزل اول ادهم خان از سفاهت و بیخردی ماهم انگه مادر خود را
 (که صاحب اختیار محل بود) بران داشت که دو مغذیه
 حسینه از پائوران باز بهادر مخفی بدو حواله نماید - که بنا بر
 دردی کسی بحال آنها نخواهد پرداخت - اتفاقاً همان ساعت
 پادشاه خبر رسید - حکم مقام فرموده مردم را بتفحص
 برگماشت - ادهم خان مضطر گشته هر دو را بصحرای سردان
 چون متفحصان گرفته آوردند ماهم انگه آن بیگذاهان را بقتل
 رسانید - و عرش آشیانی اغماض فرمودند - لیکن همین سال باتقاضای

مصاحبت ملکی حکومت مالوہ بہ پیر محمد خان باستقلال مقرر شد
و ادھم خان حسب الطلب بحضور رسید *

چون شمس الدین محمد خان اٹکہ بقرب و اعتبار لوای تفوق
و برتری افراتہ در جمیع امور خلافت دخل تمام داشت این مدہوش
جوانی و سیہ سست دولت ہموارہ برو حسد بردے - منعم خان
خانخانان (کہ گرفتار ہمین بیماری بود) ہموارہ بکہنہ عیاری
آن مغرور تہور و مغلوب خشم را بفتنہ و غدر تحریک میدہود
تا آنکہ درازدہم رمضان سال ہفتم در دولتخانہ پادشاہی
اٹکہ خان و منعم خان با امرای دیگر مشغول مہمات سلطنت
بودند - ادھم خان بے اعتدالانہ با جمعے از خون بے اعتدال تر
رسید - ہمہ بتعظیم برخاستند - اٹکہ خان نیم قیام نمود - آن
بے محابا دست بخنجر کردہ متوجہ اٹکہ خان شد - و اشارہ
بہمراہان کرد - بزخمہای جانگزا کار آن آفسقال دولت تمام کردند
و پس ازان ادھم خان بے باکانہ شمشیر در دست گرفتہ
متوجہ محل سرا شدہ بر ایوان مرتفع (کہ بر دور محل خامہ
بود) برآمد - غوغا بلند گشت - عرش آشیانی از خواب بیدار
شدہ از دیوار قصر سر بر آردہ استکشاف احوال نمودند
و بخشم و غضب شمشیر گرفتہ برآمدند - ہمین کہ ادھم خان
بنظر آمد فرمودند کہ ای بچہ لادہ اٹکہ مرا چرا کشتی
آن گستاخ پیش رویدہ دستہای عرش آشیانی گرفت - و گفت

پادشاه غور فرمایند - اندک تلاش واقع شده - پادشاه دست
(۲)

از چنگ او کشیده مشتے بقوت بر روی او زدند - که معلق

بزمین افتاد - بفرحت خان خاصه خیل و بسنکرام هوسناک

(که ایستاده بودند) فرمودند - که چه تماشا میکنید - این

دیوانه را بر بندید - آنها فرمان پذیر گشته بر بستند - حکم شد که
(۳)

از بالای صفا سرنگون اندازند - دو مرتبه انداختند - تا گردن

آن خود سر شکست - و باین طرز آن سفاک هتاک^(۳) مطابق

سنه (۹۶۹) نصد و شصت نه هجری بقصاص مکافات رسید
۹۷۰

حسب الارشاد هر دو نعش را روانه دهایی ساختند - (دو خون شد)

تاریخ است - گویند ماهم انکه (که دین وقت بر بستر بیماری
(۵)

افتاده بود) شنید که ادھم خان چنین بے اعتدالی نموده

پادشاه مقید کردند - مهر مادری برداشته او را بملازمت آورد

شاید پسر را در هاند - پادشاه ماهم انکه را دیده فرمودند

که ادھم انکه ما را کشت - ما هم او را کشتیم - آن عاقله روزگار

گفت خوب کردند - اما نمی دانست که بسیاست رسیده - چون

بییقین پیوست حفظ آداب حضور نموده بظاهر جزع و فزع

(۲) نسخه [ب] معلق زبان افتاد (۳) در [بعنہ نسخه] دیوانه سر را

(۴) نسخه [ج] هتاک بقصاص مکافات رسید (۵) چون این واقعه

در سنه (۹۶۹) بوه تاریخ [دو خون شد] که عددش ۹۷۰ است غلط

نخواهد بود زیرا که تاریخ گویان فرق یک یا دو عدد جایز داشته اند

نگرد - لیکن رنگ از رو رفت - و دل بهزاران زخم مجروح گشمت - پادشاه نظر بر قدم خدمت او بتسلیمی خاطرش پرداخته رخصت خانه فرمودند - آمده بسوگواری نشست - و مرضی که داشت رو بتزاید آورد - و بعد ازین واقعه بچهل روز بدار بقا شتافت - عرش آشنیانی مشایعت نعش او نموده رفتها کردند و باعزاز و احترام درانه دهلی ساخته عمارت عالی حسب الحکم بر مزار ماهم انکه و ادهم خان اساس یافت *

* اشرف خان میر منشی *

محمد اصغر نام - از سادات حسینی مشهد مقدس است و صاحب طبقات اکبری او را از سادات عرب شاهی شمرده یحتمل که بنابر عموم و خصوص تدابیر درین کلام نباشد - اما آنچه علامی شیخ ابو الفضل او را سبزواری نوشته لامحاله از تخریفات نسخه نویسان است - در فن انشا و دقائق سخن ید طولی داشت و سر موئی از دقت یابی و موشگافی فرو نمی گذاشت - و در خطاطی و خوش نویسی بهفت قام استاد - خصوص در تعلیق و نسخ تعلیق سرآمد روزگار و یگانه دهر بود - علم جفر را با عمل ورزیده - در ملازمان جنت آشنیانی انسلاک یافته بمزید قرب و عزت درجه اعتبار پیموده بخطاب میر منشی امتیاز یافت - و پس از فتح هندوستان بخدمت میر عرضی و میر مالی اختصاص گرفت - و در قضیه تردی بیگ خان (که با هیمو بقال در سواد

دهلی اتفاق افتاد و اکثری دل بای داده راه گریز سپردند (۲)
 او (که در امر جنگ مشیر و همدستان بود) نیز در فرار زنه
 متهم ببنفاق و بد دلی گردید - (دز) (که بیروم خان، ترمی بیگ
 خان را بقتل آردن) اشرف خان را با سلطان علی افضل خان
 بعلمت گریز پائی مقید ساخت - و پس ازان سفر حجاز اختیار

نموده سال پنجم اکبری سنه (۹۶۸) نهمصد و شصت و هشت
 هجری هنگامی (که عرش آشیانی از ماچھیواره باختنام مهم
 بیروم خان متوجه کوه سواک بود) شرف آستانبوس دریافت
 ازان بعد همواره مشمول عواطف پادشاهی بوده بافزایش منصب
 سر برافراخت - سال ششم هنگام معاودت زیات پادشاهی از مالوه
 بخطاب اشرف خانی مشرف گردید - و در بساق بنگانه بهمراهی

خانخانان منعم خان دستوی یافت - در سنه (۹۷۳) نهمصد
 و هفتاد و سیوم در بلده گور (که بنا بر سمیت هوا وبای
 عام شیوع یافته اکثر نویذیان عمده رهگرای فدا گشتند) رخت
 هستی بر بست - بدرهزاری منصب رسیده - و با کمالات
 دیگر موزون طبع بود - گاه گاه اشعار صاف متین انشا میکرد

* نظم *

ازر ست *

* یارب تو مرا بآتش قهر مسوز *

* در خانه دل چراغ ایمان افروز *

* این خلعت بزدگی که شد پاره ز جرم *

* از راه کرم پرشتند عفو بدوز *

و در تاریخ آبشخورس (که مولانا میر در دار الخلافه آگره

بنا کرده) گفته * * نظم *

* در راه خدا کرده بنا ملا میر *

* چاه ز برای نفع مسکین و فقیر *

* گر تشنه ام بپرسد از سال بنا *

* گرومی آبی ز بقعه خیر بگیر *
(۲)

پهرش میرو مظفر نیز در عهد اکبری بمنصب مناسب پایه افزای

روزگار خود گشته در سال سی و هشتم بحکومت ولایت اوده

می پرداخت - حسینی و برهانی نیاثر اشرف خان در دور

اعلی حضرت بمنصب قلیل سرافرازی داشتند *

* ابواهم خان از بهک *

از آسرای جنت آشیانی ست - در سال فتح هندوستان او را

همراه شاه ابوالمعالی بلاهور تعین کردند - که اگر سکندر سور

از کوهستان برآمده دست اندازی در ممالک پادشاهی نماید

ندارک آن باحسن وجوه بظهور رسد - پس ازان خان مزبور

سرهروور مضاف جونپور بجایگیر یافته همواره با علی قلی خان
(۳)

(۲) نسخه [ج] گوید (۳) در [بعضی نسخه] زهرپور - و در [بعضی]

به سرهروور مضاف جونپور جایگیر یافته

خان زمان بحفظ آنحدود می پرداخت - تا آنکه بعهد عرش آشیانی
 آثار بغی خانزمان و سکندر خان اوزبک بر روی روز افتاد - و اشرف
 خان میر منشی فرمانی مشتمل بر موعظت پیش سکندر خان
 بود - سکندر خان بگرمی بر خورده گفت که ابراهیم خان آق سقال
 یعنی ریش سفید و قرب جوار است - او را زفته می بینم - و باتفاق
 وی متوجه بارگاه خسروانی می شوم - بدین اراده بسر هر پور رفت
 ر ازان جا هر دو باتفاق نزد خان زمان رفتند - و قرار دادند
 که خان مذکور همراه سکندر خان بسمت کهکندو رفته آتش
 خلاف افروزند - چنانچه خان مذکور بدان سمت شناخته مصدر
 هنگامه آرائی شد *

چون منعم خان خانخانان با علی قلی خان زمان ملاقات کرده
 قرار بندگی ازو به تجدید گرفت و از حضور خواجه جهان
 (که مدار عایه مهمات سلطنت بود) رسید خانخانان خواست
 که باتفاق او بخپه خان زمان رود - و خان مزبور را بگرو در لشکر
 خود طلبید - و قرار برین یافت که خان زمان والده خود و خان
 مزبور را با پیشکش لایق روانه حضور نماید - لهذا خانخانان
 و خواجه جهان رو ببارگاه سلطانی نهادند - و خان مزبور را
 تیغ و کفن در گردن انداخته بنظر والا رسانیدند - و پس از قبول
 این معنی و عفو جرائم خان زمان تیغ و کفن را از گردن او
 فرو بردند - و چون بار دیگر خان زمان و سکندر خان سال درازدهم

اکبري سلسله جديبان بغي و عدوان گشتند خان مذکور با اتفاق سکندر خان بجانب ارده شتافت - و چون سکندر خان راه بنگاه گرفت خان مزبور بوساطت خانخانان بعفو جرائم مشمول عواطف گشته داخل متعینان خانخانان گردید - تاریخ فوتش بنظر نیامده - پسرش اسمعیل خان است که علي قلي خان زمان قصبه سندیه در جایگیر از داده بود - چون سال سیوم اکبري قصبه مزبور بجایگیر سلطان حسین خان جلایر از حضور مقرر شد او در عمل دادن ایستادگی بمیان آورد - پس از آنکه بزور گرفت فوج از خان زمان آورد - و جنگ کرده شکست یافت *

* آصف خان خواجه عبدالحمید هروی *

از فرزندان شیخ ابوبکر تائیدادي ست - که از صاحب کمالان وقت بود - امیر تیمور چون در سنه (۷۸۲) هفت صد و هشتاد و دو بتسخیر هرات (که در تصرف ملک غیاث الدین بود) رو آورد بتأیید رسیده کسی نزد شیخ فرستان - که چرا به تیمور ملاقات نمی کنی - گفت مرا با او چه کار - امیر خود رفت و بشیخ گفت - چرا ملک را نصیحت نکردی - جواب داد نصیحت کردم نشنید - خدای تعالی شما را برو گه نشن - اکنون شما را نصیحت میکنم بعدل - اگر نشنویید دیگره را بر شما

(۲) نسخه [۲] بعفو تقصیرات • شمول (۳) نسخه [ب] ایادی - و در

[بعضی نسخه] تاباداي •

گمارد - امیر میگفت مرا در سلطنت بهر کس از درویشان صحبت
شد هر کدام را از خود در دل وهم دیدم - مگر شیخ که من
چون را در حجاب می یافتم *

خواجه عبدالمجید در سالک منزه جنت آشیانی انتظام
گرفتند بحسن رشادت و کار دانی در وقت نهضت هندوستان
بدیوانی سرکار همایونی سر برافراخت - و چون کهن روزگار
بجلوس عرش آشیانی (رنق جوانی از سر گرفت خواجه بوفور
کار طایبی از دیوانی بسرداری رسیده جامع سیف و قام گردید
و در آن هنگام (که عرش آشیانی بتقریب هنگامه بیروم خان لوامی
عزیمت پنجاب برافراشت) خواجه بخطاب آصف خان سرافراز
گشته بحکومت دهلی مباحات اندوخت - و بتدریج صاحب
طبل و عام شده بمنصب سه هزاری امتیاز یافت - و چون
فتو نام غلام عدلی (که قلعه چنار را متصرف بود) اظهار
تسليم آن نمود حسب الامر پادشاهی آصف خان باتفاق شیخ
محمد غوث زنده آن قلعه را بصلح برگرفت - تیولدار می سرکار
کوه مالک در بخار در تملک یافت - در آن ایام غازی خان تئوری
(که از امرای عدهٔ فغان بود) مدتی در خدمت عرش آشیانی
گذرانیده بدر فرار زده با برخی بولایت پنده (که مالک ست^(۳)

(۲) در [بعضی نسخه] تذکره - و در [بعضی] سور (۳) در [بعضی نسخه]

بهته - و در [بعضی نسخهای اکبرنامه] پنده آمده •

بسر خود) پناه برده در مقام فتنه انگیزی در آمد - آصف خان در سال هفتم به راجه رام چندر والی آنجا پیغام برگذارن - که در سلک خراج گزاران ممالک محروسه در شده مخالفان را بسپارد راجه از سر مایگی نخرت و غرور باتفاق آن متخادیل آماده پیکار گردید - آصف خان چیزیه دستیها نموده پناه بردها را بقتل رساند - و راجه هزیمت یافته بقلعه باندهو (که مستحکم ترین قلاع آن ولایت است) متحصن گشت - آخر بوسیله قبول بندگی درگاه و باستشفاع راجهائی (که مقرب بساط سلطنت بودند) حکم عدم مزاحمت باحوال راجه باصف خان رسید خان مذکور دست ازان باز داشت - لیکن ازیں فتح قوت و مکنتی تمام بهم رسانیده داعیه تسخیر گدده پیش گرفت چه جنوبی ولایت پنه مالک ست وسیع مشهور بگوندرانه - صد و پنجاه کروه غول - و هشتاد کروه عرض - گویند در باستانی زمان هشتاد هزار قریه آبادان داشته - سکندره آن گوند - که قوم ست فرورتر - و اهل هند زونش شمردند - پیشتر چندین راجهها بسر می بردند - درینوقت ریاست آنجا برانی درگارتی نام بر می رسیده - که بوفور شجاعت و حسن تدبیر و بسیاری داد و دهش تمام ملک را یک قلمه ساخته - و گدده بلاد عظیم آن ملک است و کنگه نام موضعی که بانضمام آن شهرت دارد *

آصف خان از جواسیس استکشاف مداخل و متخارج
آن ملک کرده در سال نهم با ده هزار سوار عزیمت آن دیار نمود
رانی (که در انوقت جمعیت فراهم نداشت) با معدودی
آماده جنگ شد - و گفت منکه سالها ریاست آن ملک کرده باشم
در حوصله فطرت من گریختن کی گنجد - مردن بذا موس خوشتر
از زیستن بعار است - آیدان آنولایت سماجت از کار بردند
که قرار داد جنگ مستحسن - اما سررشته تدبیر از دست دادن
نه آئین شجاعت است ^(۲) - چندی بجاهای محکم بسر باید برد
تا تفرقه لشکر بجمعیت گراید - بنابراین چندی باین وضع
گذرانید - چون آصف خان گدّه را متصرف شده دنبال
نمی گذاشت رانی سران لشکر را طابیده گفت که خاطر من
خواهان جنگ است - هر که خواسته باشد برود - جنگ من
شق ثالث ندارد - یا مردن است یا فتنم - بمحاربه در آرد
چون بیرسای پسرش زخمها برداشت گفت از معرکه او را
برآورده بمانی رسانند - و چون خود زخمی گشت بمعتبری
گفت که مغلوب جنگ شده ام - میدان مغلوب نام و ننگ شوم
حق نمک بجا آر - و بخنجر کار مرا اتمام کن - او جرأت نکرد
ناچار جمدهر برآورده کار خود ساخت - آصف خان بتسخیر
چورا گدّه (که قاعه ایست دارالملک آنجا - و بکثرت خزائن

بر فغان بر اکثر ممالک مزیت داشت - و بپیر ساه مستحکم ساخته بود) روی توجه آورد - و پس از آریزش چون بپیر ساه مردانه فرو رفت قلعه مفتوح گردید - و بعد ازین فتح (که سرآمد فتوحات آصف خان بود) صاحب جواهر و خزائن بیقیاس شده نخوت و غرور را بخود راه دان - و بپیراه روی پیش گرفت - از هزار فیل غنیمت دو صد فیل به حضور فرستاد - اما سال دهم (که خان زمان شیبانی با اتفاق امرای اوزبکیه شرقی سلم بغی برافراشته مسجدون خان قاتل را در قلعه مانکپور محصور ساخت) آصف خان با پنجم هزار سوار بکمک رسید - و چون عرش آذربانی باطغای نایره آن فساد بدان ناحیه پیوست از شرف ملازمت دریافته نفائس ^(۲) شائلم گداه پیشکش نموده مجلای سپاه بذطر در آورد - و بتازگی مشمول عواطف گشته بتعاقب فیه باغیه نامزد شد - لیکن متصدیان سلطنت (که چاشنه خور رشوتهای او شده بودند) دریزومت از راه طمع و حسد ذخیره اندرزی و خیانت و زحی او برمز و ایما میگفتند سخن سازان دو رویه یکم را هزار ساخته باصف خان میبرسانیدند و او دل بای میداد - تا بیستم صفر (۹۷۳) نهمصد و هفتاد و سه حفظ مرتبه خود نکرده بتوهم واهی گریخت - و در سال یازده (که مهدی قاسم خان بحکومت گداه تعیین شد) آصف خان بهزاران ^(۳) حسرت دل ازان ملک برداشته با وزیر خان برادر خود حسب الطلب

(۲) در [اکثر نسخه] ملازمت دریافته (۳) نسخه [ب] خرابی *

خانزمان در جوانپور بدو ملاحظه گشت - در صحبت اول نجیب و نخوت او دیده از آمدن پشیمان گردید - و چون معلوم کرد که خانزمان چشم بهال او دوخته بجدائی فرصت جو گردید - درین اثنا خان زمان او را همراه برادر خود بهادر خان بر سوافغانان فرستاد وزیر خان را نزد خود نگاهداشت - بذنبرین هر دو برادر موعود فرا قرار داده براه مانکپور هر یک گریخت - بهادر خان بتعاقب شتافتند در آریخت - مردم آصف خان بهزیمت پراکنده شده خود دستگیر گشت - که ناگاه وزیر خان بسر وقت بهادر خان رسیده از سرگذشت آگاهی یافت - چون مردم بهادر خان بتاراج اشتغال داشتند وزیر خار خود را راست کرد - ناچار بهادر خان فرار گزید - و اشاره کرد که آصف خان را (که بالای فیل مقید بود) از هم بگذرانند یک دو شمشیر حواله کردند - سرانگشت دست جدا شده بره بینی زخمی رسید - که وزیر خان آمده خلاص ساخت - و هر دو برادر دو سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه بکوه آمدند - آصف خان وزیر خان را نزد مظفر خان توبتی باآگره فرستاد - تا بوسیله از عفو جرائم شود - مظفر خان (که بموجب طلب در سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد و چهار روانه پنجاب بود) وزیر خان را همراه برده در شکارگاه بهلازمت عرش آشیانی رسانید استشفاح تقصیرات نمود - حکم شد که آصف خان باتفاق مجنون خان در کوه مانکپور بدعاظمت سرحد قیام نماید - و در همین سال

(که عرش آشینانی بر سر خانزمان و بهادر خان ایلغار فرموده آنها را علف تیغ بیدریغ ساخت) درین جنگ آصف خان مراتب جانفشانی بکمال فدویت بتقدیم رسانید - و در سنه (۹۷۵) نهمد و هفتاد و پنج پرگنده بیاک از تغیر حاجی محمد خان سیستانی بجاگیرش مقرر شد - که سرانجام خود نموده در مهم رانا اردیسنگهه منقلای لشکر فیروزی باشد - چون در اواسط ربیع الاول سنه مذکور عرش آشینانی از آگره بمالش رانا نهضت نمود رانا قلعه چیتور را بجیمیل نامی (که سابق در قلعه میرتبه بود) سپرده خود بزویای کوهستان متواری گشت - آصف خان در محاصره آن قلعه استوار (که بر فراز کوهی ست - و ارتفاعش قریب بیک کوه - و آن کوه میان دشت مسطحی ست که بلندی و پستی مطلقاً ندارد - و از پایان دوش شش کوه - و جائیکه دیوار است سه کوه - و سوای حوضهای بزرگ و سنگین که از آب باران پر میشوند چشمه آبی بالا نیز هست) مصدر خدمات شایسته و مورد کارهای دست بسته گردید - پس ازان (که بعد از چهار ماه و هفت روز محاصره بیست و پنج شعبان سنه مزبور سال دوازدهم اکبری قلعه مفتوح شد) تمام سرکار چیتور بجاگیر آصف خان مقرر گشت *

* اسکندر خان اوزبک *

از سلاطین زاده‌های آن قوم است - در خدمت جنم آشیانی
 مصدر کارهای شایسته گشته ابتدای عزیمت هندوستان بخطاب
 خانی امتیاز یافت - و پس از فتح بحکومت آگره اختصاص گرفت
 و در هنگامهٔ هیمو آنرا گذاشته در دهایی بتردی بیگ خان بدوست
 و بهمراهی او بسوداری جرانغار رو به پیکار آورد - چون دلبران
 هر دو سو دل از جان برداشته باهم آریختند هر اول و جرانغار
 پادشاهی شرائط مردانگی بتقدیم رسانیده هر اول و جرانغار غنیم را
 از پیش برداشته بتعاقب شدافت - و غنائم فراوان بدست افتاده
 سه هزار کس از مخالف بخاک بیستی فرو رفت - درین هنگام
 (که فتح چنین کرده در پی گریختها شتاب داشتند) هیمو بتردی
 بیگ خان تاخته بفرار آورد - بهادران (که از تعاقب برمیگشتند)
 حیرت زده براه تردی بیگ خان میشتافتند - باجماع اسکندر خان
 ناچار از معرکه عزان تائب گشتند در سهند بدلازمت عرش آشیانی
 رسید - و در فوج مذلا با عای قای خانزمان بجنگ هیمو تعیین
 گشت - و پس از فیروزی بتعاقب عزیمت یافانگان و حراست
 دارالملك دهلی از دست برد او باشان دستوری یافت - او
 مسازمت نموده خیل از نفوس شویره و اشخاص معطله را از زندان
 زندگانی خلاص ساخت - و غنائم سو فوره اندوخت - و در جلدوری

ترددهات پسندیده بخطاب خان عالم عام اوتخار افراشت *
 چون خضر خواجه خان حاکم پنجاب از پیش روی سکندر خان
 سور (که مدعی ملک بود) برگشته در لاهور باستحکام برج و باره
 همت گماشت و او تحصیل آفولایت را مفت وقت دانسته سرگرم
 اجتماع مردم گردید عرش آشیانی عجالة الوقت سکندر خان را
 سیالکوت و آنحدود در جاگیر داده بر جناح استعجال روانه فرمود
 که اعتضان خضر خواجه خان باشد - و پس ازان بتیولنداری ادره
 کایاب گردید - چون آرام و آسایش شوره مزاجان واقع طلب
 در فساد انگیزی و فتنه پورهی میباشد ده سال اسباب طغیان
 سرانجام داده راه سداد را گذاشت - اشرف خان میرمنشی از بارگاه
 سلطنت تعیین شد که مسئول نفقات ساخته بحضور بیارد - او
 چنده بلیمت و لعل گذرانیده نزد خان زمان شتافت - و باتفاق
 یکدیگر رایت بغی برافراخته هر یک بذحیه دستمایه آشوب
 گشتند - چنانچه اسکندر خان با بهادر خان شیبانی یکتائی گزیده
 در نواحی خیرآباد با میر معزالماک مشهدی (که از جانب پادشاه
 بمالش آن طایفه ناسپاس تعیین شده بود) عرصه کارزار برآراست
 هر چند آخرها بهادر خان چیره دستی یافت اما اسکندر خان
 اول جنگ شکست خورده آواره دشت هزیمت گردید - و در سال
 دوازدهم (که خانزمان و بهادر خان بار دیگر محرک سلسله بغی
 و فساد گشتند) اسکندر خان را (که نیز در اوده ده دم نخوت مبرز)

محمد قلی خان برلاسی با فرج‌گران بر سرش تعیین گشته در اوده
 محصور نمود - مدتی از طرفین جنگ فایم بود - چون خبر کشته شدن
 خانزمان و بهادر خان رسید اسکندر خان شکیب بای داده از در
 مکر و تزییر در آمد - و آشتی پیش گرفت - و چندی بدین حیل
 بسر برده با اهل و عیال بکشتی چند (که برای همین روز
 آماده می‌داشت) نشسته از دریا گذشت - و پیغام نمود که من
 بر همان عهدم - عنقریب می‌روم - چون زبانش با دل موافق نبود
 أمرا از دریا عبور کرده سر در دنبالش گذاشتند - او خود را
 بقصبه گورک‌پور (که در آنوقت در تصرف افغانان بود) رسانیده
 نزد سلیمان کرانی حاکم بنگاله شتافت - و همراه سرش بتسخیر
 آدیسه رفت - چون برگردید افغانان بودنش در میان خویش مناسب
 ندیده با وی در کمین غدر شدند - خان مذکور آگهی یافته
 بخانخانان (که در جونیور بود) ملاتجی شد - سپه سالار استمزاج
 پادشاهی نموده بهزاران امید طلب داشت - اسکندر خان ایغار کرده
 بخانخانان پیوست - خان سپه سالار سال هفتم سنه (۹۷۹)
 نهمصد و هفتاد و نوا هجری همراه خود بملازمت پادشاهی آورده
 بذریعه شفاعت آن عمده الماک منعم جرائم ار شده به نیولدارمی
 سرکار الکنو مورد التیفات گردید - و وقت رخصت بعنایت چارقب
 کمرو شمشیر مرصع و اسب با زین طلا سرافرازی یافته با خانخانان
 عین گشته - و چون الکنو رسید بعد چندی مزاج عنصری او

از اعتدال طبیعی بیرون رفته بر بستر بیماری افتاد - تا دهم جمادی الاول
سنه (۹۸۰) نه صد و هشتاد تار و پود همستی او گسیخت
از امرای سه هزاری بود *

• الف خان حبشی *

از غلامان سلطان محمود گجراتی ست - در سلطنت او اعتبار
یافته بمرتبه سرداری (سید - عرش آشیانی در سال هفدهم جلوس
(که متوجه احمد آباد بود) خان مذکور با جمعیت خود باتفاق
سید حامد بخاری پیش از امرای دیگر آمده استلام سده
سلطنت نمود - و سال هیزدهم به تیول مناسب سرافراز گردید
و سال بیست و دوم بهمرایع صادق خان به تنبیه راجه مدعوم
بندیده زمیندار اوندچه تعیین گشته در روز نبرد آثار جلالت
بظهور آورده چپقلشهای مردانه کرد - و سال بیست و چهارم
[چون راجه تودرمل و غیره برای دفع فتنه عرب (که آخرها
به نیابت خان مخاطب گشته - و دران سال در مضافات صوبه بهار
گرد فسان انگیزخته بود) مرخص شده] او نیز باتفاق صادق خان بکمک
راجه مذکور مقرر شد - و در گوناگون ترددات شریک خان مزبور
بود - در جنگ (که چینه باغی کشته شد) سرداری جرانغار تعلق بار
داشت - و مدتها تعیذات صوبه بنگاله بود تا آنکه در گذشت
پسرانش بجاکیرات سرافراز گردیده درانجا بسر می بردند *

* اهداماد خان خواجه سرا *

پهول ملک نام - در ایام حکومت سلیم شاه بجوهر رشدی که داشت بخطاب محمد خان ممتاز گشت - چون دولت افغانان بر افغان او در سلک ملازمان اکبری منسلک گردیده خدمات شایسته بتقدیم رسانید - و بنا بر آنکه متصدیان اشغال سلطنت از خیانت ورزی و بد بختی یا از بیوفی و ناپرواکی در معموری خانه خود کوشش نموده گنجها برای خون سامان می دادند و در تحصیل خزانه پادشاهی تا بتکثیر و افزونی آن چه رسد اهمال می ورزیدند عرش آشیانی در سال هفتم بعد سنوح قتل شمس الدین خان آنکه خود بدین کار توجه گماشت - محمد خان بمقتضای کاروانی مکنون عمیر پادشاهی دریافتی در باب تحصیل خزانه و تعمیر آن مقدمات معقوله ذهن نشین ساخت - و از پیشگاه خلافت بخطاب اهداماد خان ر منصب عزیزی اختصاص یافته جمیع خالصات بدو مفوض گردید - در اندک فرصتی بحسن فردی و لطف کفایت او قسمی که مرکوز خاطر عرش آشیانی بود کارخانه عظیم البنیان خزانه بوجه شایسته انتظام گرفت و در سال نهم هنگامی که ماندو پپرتو نزول ریای پادشاهی فروغ آگین شد (میران مبارک شاه والهی خاندیس بارسان پیشکش مصحوب ایلیچیان کاروان اظهار بندگی و ودیعت نموده درخواست که صیبه رضیه خود را بحرمسرای سلطانی در آرد

بپذیرائی ملیتمس او اعتماد خان (که معتمد نیک اندیش بود) مامور گردید - چون نزدیک بقعه آسیر رسید میوان مبارک شاه باکرام و احترام بدرون قلعه برده آن عقیقه را با جمع از اعیان ولایت خود و سرانجام گزیده روانه ساخت - اعتماد خان وقتی (که عرش آشیانی از ماندو مراجعت باگروه فرموده) در نخستین منزل شرف آستانبوس در یافت - پس ازان مدتی بهمراهی خانخانان منعم و خانجهان ترکمان تعیین بنگاله بوده بصدر مردانگی و شگرف پرستاری نفس نیکو خدمتی می افزود چون بحضور رسید از آنجا (که بعدالت پژوهی و کار شناسی ائصاف داشت) در سال بیست و یکم سنه (۹۸۴) نهد و هشتاد و چهار از انتقال سید محمد میر عدل بحکومت بهکر از حدود دیباپور مالوه دستوری یافت - و از کار طلبی لشکر بصوب سیهوان برده چیره دستی نمود - و بمصالحات باز گشت *

چون کامیابی و مقصود آرائی بیشتره را سر رشته خرد از دست برد [خاصه این طایفه را (که در حقیقت بددهنجاری و هرنه درائی مفظور اند) چه آزمون کاران دانشور چنان برگذارند که جز آدمی هر جانداره را که خصی کند ازان سرکشی فرور نشیند و مردم زان را بر افزایش] اودا غرور افزوده از زیر دستان اعتباره نگرفته پیوند دها در نظر نیارند - و با سکنه و مخادیم آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] نقش

بد سلوکی پیش گرفت - و با این خوی نکوهدیده با نوکر در داد
 و ستد گفتگوی بے آزره‌ی کرده - و هیله افروزی را تدبیر اندرزی
 نام نهاده حق نگذازد - در سال بیست و سیوم سنه (۹۸۶)
 نهصد و هشتاد و شش (که عرش آشیانی بمملکت پنجاب
 انتهای فرمود) از خواست سپاه خود را بجهت داغ اسپان
 روانه حضور نماید - از خرد غنودگی پیشین دامها (که برزرگان
 داده بود) سرانجام اندیشید - هرچند تهیدستی خود را نمودند
 دل نهاد حق گذاری نشد - صبح مقصود علی نام نوکر (که
 یک چشم بود) با برخی بد گوهران فرومایه آن خواب آلود غفلت را
 از هم گذرانید - برخی برانده او عرض احوال خود می نمود
 برهم شده گفت که بر چشم کورتو باید شاشید - از بے توقف
 جمدهر بشکمش زد - که نفس نکشید - اعتماد پور شش کرده‌ی
 آگره آباد کرده ارسن - تالاب کلان و عمارت ساخته مقبره هم
 برای خود اساس گذاشته بود - همانجا مدفون گردید *

* آصف خان خواجه فیث الدین علی قزوینی *

پسر آقا ملای درات دار - مشهور است که در عهد شاه ظهاسب
 صفوی از باریابان مجلس شاهی بود - و دیگر پسرافش میرزا
 بدیع الزمان و میرزا احمد بیگ بوزارت بلاد عظیمه ایران اختصاص
 داشتند - گویند از اولاد شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین

سهروردی سمک - که از کمال اشتهار و نهایت کمال محتاج بیان
و توصیف نیست - او در نسب به محمد بن ابی بکر الصدیق
میرسد - و در تصوف انتساب بعم خویش شیخ نجیب الدین
سهروردی دارد - جامع علوم ظاهر و باطن و شیخ الشیوخ
بغداد بود - و صاحب تصانیف (۲) رایقه - مثل عوارف المعارف
در سنه (۹۳۳) ششصد و سی و سه یا دو برحمت حق پیوسته
خواجّه غیاث الدین علی بطلاقک لسان و کسب کمال اوصاف
داشت - و خالی از جلالت و بودلی نبود - چون بهندوستان
وارد گردید برهنمونوع بخت سعید مشمول عنایمت عرش آشنایی
گشته به بخشگیری امتیاز یافت - و چون در سنه (۹۸۱)
نهد و هشتاد و یک در ایلغار نه روزگ گجرات و محاربه
با شورش افزایان آنجا (که میرزا کوکه را در احمد آباد محاصره
داشتند) خدمات مستحسنه بتقدیم رسانیده بود بخطاب
آصف خان سر افتخار برافراخت - و هنگام معادلت الویة
ظفر طراز پادشاهی بدارالخلافه او را بجهت تمسیت سهمت
بخشگیری آن صوبه (که باستصواب میرزا کوکه در رفاه و اصلاح
سپاه کوشد) مامور ساخت - و در سال بیست و یکم بصوب
ایدر (که مضاف صوبه احمد آباد گجرات است) با جمعی
از اصرار تعیین شد - که آن سوزمین را از خس و خاشاک

سروکشان گردن فراز پاک سازد - زمیندار آنجا نراین داس را تهور
از غرور افزائی و تباه اندیشی با برخی از تهور گزینان از تنگنای
کوهستان برآمده عرصه مبارزت آراست - چه قلمشهای سخت
از طرفین جوهر زدای همت و مردانگی گردید - فوج هرادل
پادشاهی را پای ثبات از جا رفت - میرزا مقیم نقشبندی (که
مقدمه الحایش بود) دران گرمی آرزوش شربت گوارای رایسین
در کشید - نزدیک شد که چشم زخم عظیم (سد - آصف خان
با سرداران برانغار و جرانغار پای جلادت افشوده بکارزار
در آمد - مخالف باندازه توانائی کرد پیکار انگیزخته غبار آلود
هزیمت گشت - و در آخر سال بیعت و سلیم عرش آشیانی
اورا از مزیت اعتبار و وفور اعتمادش بجانب مالوه و گجرات
رخصت فرمود - که سپاه مالوه را باستصواب شهاب الدین احمد
خان ناظم آنجا بداغ رسانیده بگجرات شتابد - و بصوابدید
قلیچ خان حاکم آن دیار رونق افزای جنود پادشاهی گشته
از چگونگی سپاه چراغ شناسائی افزود - آصف خان کاربند
حکم پادشاهی شده بلوازم امر مرجوعه و مراسم خدمت ماموره
از روی راستی و درستگی می پرداخت - تا در سنه (۹۸۹)
نصد و هشتاد و نه در گجرات ابلق ایام خود را بداغ اجل
رسانید - از پسرانش یکی میرزا نورالدین است - که چون

سلطان خسرو گرفتار گردید و جنّت مکانی روزی چند حواله
 آصف خان میرزا جعفر فرمود نورالدین (که پسر عم آصف خان
 میشد) تنها پیش خسرو رفته صحبت میداشت - و قرار
 داده بود که هرگاه قابو بدست افتد از قید برآورده کامروا گرداند
 پس ازان (که خسرو حواله اعتبار خان خواجه سرا شد)
 نورالدین هندوئی را (که نزد خسرو میرفت) همراز گردانیده
 هر کرا از فدائیان خسرو در می آوردن بآن هندو نوشته میداد
 تا در پنج شش ماه قریب چهار صد کس هم عهد و پیمان گشته
 خواستند که در اندامی راه قصد جنّت مکانی نمایند - (اتفاقاً یکم
 از رفا بتقریب کبیده^(۲) خواجه ریسی دیوان شاه زاده سلطان
 خرم را ازین ماجرا آگهی داد - او فوراً بشاهزاده اظهار نموده
 بجنت مکانی رسانید - همان زمان باحضر آن خونگرفتها حکم شد
 نورالدین و محمد شریف پسر اعتماد الدوا را با چنده
 دیگر بر دار کشیدند - و طومار اسم نویسی آنها را (که
 از پیش هندوی اعتبار خان برآمده) بالتماس خان جهان
 لودی ناخوانده در آتش انداختند - و الا کس بسیاری
 بیاسا میرسیدند *

• اهتمام خان گجراتی •

از غلامان هندی سلطان محمود والی گجرات بود - چون

(۲) نسخه [اب] کبیده - و هر دو صحیح است •

سلطان را اعتماد تمام بدو بهم رسید در حرم خود محرم ساخته
 آرایش زنان بار حواله نمود - اعتماد خان بجهت ملاحظه
 و احتیاط کافور خورده اسقاط رجولیت از خود کرد - از آنجا
 (که بعقل معاش و متانت وضع و صلاح ظاهری ائصاف داشت)
 بتدریج پدایه امارت برآمد - چون در سنه (۹۶۱) نهصد
 و شصت و یک سلطان بعد انقضای هیزده ساله سلطنت بغداد
 برهان نام خادمی کشته شد و آن بد گوهر بهانه طلب سلطانی
 دوازده امیر را نامه زندگی در پیچید اعتماد خان از پیش بینی
 نرفته بامدادان یکجہتان را فراهم آورده به بیکار برآمد - و آن
 شایان نیستی را از هم گذرانید - چون سلطان فرزند نداشت
 اعتماد خان برای نسکین نابره فتنه و فساد رضی الملک نام
 خرد ساله را از اولاد سلطان احمد بانی احمد آباد بر سریز
 خلافت اجلاس داده بسطان احمد شاه مخاطب گردانید
 و زمام مهمات دارائی بقبضه اقتدار خود در آورده جز نام
 پادشاهی بر ن گذاشت - سلطان پس از پنج سال از احمد آباد
 برآمده بمید مبارک بخاری (که از اعظم امرا بود) پیوست
 و بعد از جنگ از اعتماد خان شکست خورده آزاره داشت
 سرگردانی گشت - و باز چون نزد اعتماد خان آمد از همان
 سلوک پیش گرفت - سلطان از نابخردی همواره با همدمان خود

(۴)

مشورت قتل او میکرد - اعتماد خان آگهی یافته پیش دستی نموده
از میان برداشتم - و در سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه
طفلی ننهو نام^(۲) را (که ازان طبقه نبود) بحضور أمرا آورده قرآن
برداشت - که این پسر صلحی سلطان محمود است - مادرش
آبستن بود - سلطان بمن سپرد - که اسقاط حمل نمایم - لیکن
پنج ماه سپری گشته بود - بدان قیام ننمودم - ناچار أمرا تصدیق
نموده بسطان مظفر ملقب ساخته بسطنت برداشتند - و وزارت
بر نهج سابق با اعتماد خان باز گردید - اما مملکت را أمرا میان
خودها تقسیم کرده هر یک مستقل گشت - و با هم در افتاده
غالب و مغلوب یکدیگر بودند *

چون اعتماد خان سلطان را باختیار خود نگاه میداشت
چنگیز خان پسر اعتماد الملک غلام ترک دم استقلال زده
با اعتماد خان بر سر این (که اگر سلطان مظفر فی الواقع پسر
سلطان محمود است چرا او را مطلق العنان نمی سازی) بتنازع
برخاست - و آخر باعانت مرزایان باغیه (که از عرش آشدانی گریخته
بار پیوسته بودند) بوسر اعتماد خان لشکر کشید - او بے استعمال
سیف و سنان سلطان را گذاشته بدو نگره پور شناس - پس از چندی
الف خان و ججهار خان (که از امرای حبشیه بودند) سلطان را
آورده با اعتماد خان سپردند - و خود جدا شده باحمد آباد بچنگیز

خان پیوستند - و از جهت متوهم گشته بقتلش پرداختند
اعتماد خان ازین ماجرا آگاهی یافته سلطان را همراه گرفته
باحمد آباد آمد - چون امرا با یکدیگر کمر مذاکره چسب
بستند میرزایان باغیه بشنیدن اختلال آندیاز از مالوه برگشته
(۲) بهرونج و سورت را متصرف شدند - سلطان هم (که انتظار فرصت
میجست) روزی از احمد آباد برآمده نزد شیر خان فولادی
(که طرف راجع داشت) شتافت - اعتماد خان بشیر خان
نوشت - که نذو پسر سلطان محمود نیست - من میرزایان را
طلبیده پادشاهی بر میدارم - امرا (که با شیر خان متفق
بودند) گفتند - که حضور ما اعتماد خان مصحف پادشاه
الحال این سخن از روی عداوت میگوید - شیر خان بر سر
احمد آباد فوج کشید - اعتماد خان متحصن گشته بمیرزایان
التجا آورد - و هنگام شورش گرم شد - چون نزاع و جدال بطول
انجامید اعتماد خان دید که کاره پیش رفت نمی شود - و اصلاح
آن ولایت برهم خورده از اندازه طاقت او بیرون است - بعرض آشدنی
ملتحجی گشته ترغیب تسخیر گجرات نمود - پادشاه در سال
هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد چون به پتن گجرات رسید
سنگ تفرقه در جمعیت شیر خان افتاده - و میرزایان نیز
به بهرونج شتافتند - و سلطان مظفر (که از شیر خان جدا شده

دران نواهی سراسیمه میگشت) دستگیر مردم پادشاهی گردید
 اعتماد خان با دیگر امرای گجرات دل در دولتخواهی بسته وجوه
 دراهم و رُس منابر را بنام اکبری مزین ساخته با امیران
 و سرداران آندیار باستقبال برآمده ملازمت حاصل نمود
 چون چهاردهم (حج این سال بلدگ احمد آباد بقدم پادشاهی
 رونق گرفت برده و چنانچنانیر در سورت به تیول اعتماد خان
 و دیگر امرای قرار یافت - آنها استیصال میرزایان بر نمه کاروانجی
 خود گرفتند - چون پادشاه بسیر دریای شور متوجه گردید امرای
 گجرات (که بعد سرانجام اسباب در شهر توقف نمودند) چون
 مدتی خلیع العذار بسر برده بودند دانستند که دیگر محال است
 که بدستور سابق تسلط بهم رسد - در فکر گریز افتادند - اختیارالماک
 گجراتی از همه سبقت بسته فرار گزید - ناگزیر دولتخواهان پادشاهی
 اعتماد خان را با دیگران بحضور آوردند - ادرا از نظر انداخته
 چندے حواله شهباز خان شد - و در سال بیستم بتازگی مشمول
 عوطف فرموده ریاست دیربار معالی مفوض بدر گشت - که آنچه
 از نقیر و قطمیر فیصل یابد (خصوص معاملہ جواهر و مرمع آلات)
 بدیده رومی او قرار گیرد - و در سال بیست و دوم چون بغافله سالاری
 میر ابوتراب گجراتی مردم روانه حجاز شدند اعتماد خان (که
 از دیرباز آرزوی طواف اماکن شریفه داشت) نیز رخصت

رفت - و پس از مراجعت پتن گجرات با نطاع یافت - و در سال بیست و هشتم از تغیر شهاب الدین احمد خان بایالت گجرات سر بآید گشته تا جمع از منصبداران روشناس عمده دستوری یافت - هر چند بعضی مقربان دولتخواه عرض کردند [آنروز] که او نیرو بکمال داشت - و دوستداران یکر فرادان (چاره خود سران گجرات نیارست نمود - امروز) که عنصوری پیکر در کاشش و همراهان یکدل فایدید (فرستادن او بدین خدمت چگونه سزاوار باشد) در نگرفت *

چون اعتماد خان با احمد آباد در آمد شهاب الدین احمد خان عزیمت حضور نمود - ملازمان حق ناشناس او (که سابق هم بزر پرستاری در کمین جانگزائی بوده بمدارای ناهنجار خس پوش میشد) ازو جدا گشته ببسیج آنکه جاگیر از دست رفت - تا بدار الخلافه رسیده نشود و خرجها بمیان نیاید و داغ صورت نگیرد بلب نانے رسیدن دشوار - همان بهتر که سلطان مظفر را (که در پناه لوبه کائی (۲) روزگار میگذرانید) بسری برگرفته هر بشورش برداریم - هر چند کار آگهان با اعتماد خان برگذارند که شهاب الدین احمد خان دست از دلاسا برگرفته بدرگاه میروند و امرای کمکی هنوز نرسیده - آن سزاوار که او را ازین سفر باز داشته

(۲) نخبه [ب] لوبه کائی - و در [بعضی نسخه اکبرنامه] لوبه کانهی

و در [بعضی] لوبه کانهی •

اقطاع را روزی چند بار باید را گذاشتند - یا لختی خریده
برکشاده چاره شورش آنها نمود - یا هنوز که هنگام ناسپاسان
فراهم نیامده بچستی و چالاکي کار آنها بانجام باید رسانید
هیچ کدام نپذیرفته گفت - فتنه را نوکران او بزیاد کرده اند - او
خواهد نشاند - یا جواب خواهد گفت - چون سلطان مظفر
بآشوب گرایان پیوست و آتش فتنه شعله ور گشت ناگزیر اعتماد
خان بمرگردانیدن شهاب الدین احمد خان (که تا تصدیه کدهی
نیست گروهی احمد آباد راه سپرده بود) شتافت - اگرچه
خیر اندیشان گفتند (که درین شورش که غنیم بدوازه کرده
رسیده شهر را پرداختن کار آسان را بر خود دشوار کردن است)
سودمند نیامد *

سلطان مظفر شهر را خالی پنداشته جلو ریز آمده
متصرف گشت - و جمعیت فوادم آورده آماده پیکار گردید
و بمجرد تقارب هنوز کارزار دست نداده بود که بیشتر
از همراهان شهاب الدین احمد خان جوش بحقیقتی زده راه
بیوفایی سپردند - و سخت سراسیمگی در آورد - اعتماد خان
و شهاب الدین احمد خان به بتن شتافته متحصن گشتند
و خواستند که ازین ملک برکناره شوند - ناگاه پاره کمکی سپاه
و برخ مردم از غنیم جدا شده در رسیدند - اعتماد خان از
پیشین حال پندے گرفته زرها داده سرگرم خدمت گردانید

و خود با شهاب الدین احمد خان به بنگاهداری ابستاده مردم را
 بسرکردگی شیرخان پسر خون بکارزار شیرخان فولادی فرستاده
 چیره دست آمد - درین اثنا میرزا خان عبد الرحیم (که با فوج
 شایسته بمالش سلطان مظفر و سرتابان گجرات تعیین شده بود)
 در بیوست - و اعتماد خان را در ین گذاشته با شهاب الدین
 احمد خان روانه مقصود گردید - اعتماد خان مدتی در حکومت
 آنجا گذرانیده در سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در گذشت
 در هر روز بانصدی منصب داشت - اگرچه صاحب طبقات اکبری
 او را چهار هزاره زایی نوشته - شیخ ابوالفضل گوین هراس و فریب
 و درستی با قدره آراستگی و سادگی و فررتی معجون ساخته
 گجراتی نام کرده اند - و ازان میدان اعتماد خان را سرآمد آن کرده
 گردانیده اند *

* امیر قثم الله شیرازی *

در حکمت نظری و عملی بکثای روزگار بود - اگرچه در دانش گاه
 خواجه جمال الدین محمد و مولانا جمال الدین شیرازی و مولانا
 کرد و مبرغیاث الدین منصور شیرازی فراوان شناسائی اندوخت
 لیکن پایه دانش از آنها بلند تر گشت - ^(۲) علامی ابوالفضل چنان
 سراید که اگر کهن نامهای دانش مفقود شوند او اساس نو بر نهاد
 و بران زفتها آرزو نبرد *

* نظم *

* هم علم را بقوت عقلش سر قدر *

* هم عقل را بشوکت علمش علوشان *

عادل شاه بیجاپوری بهزاران خواهش از شیراز بدکن طلبید
و وکیل مطلق خود ساخت - پس از آنکه روزگارش سپری شد سال
بیست و هشتم سنه (۹۹۱) نهصد و نود و یک بفرمان طلب
عرش آشیانی بفتح پور رسید - خانخانان و حکیم ابوالفتح پذیرا
شده بملازمت آوردند - و باصناف نوازش پادشاهی اختصاص
یافته در کمتر زمان بدولت مصاحبت و پایه قرب و منزلت
برآمد - و بخندمت صدارت امتیاز گرفت - دختر مظفر خان
قربتی بازدواجش در آوردند - گویند بسه هزاری منصب رسید
و در جشن سرآغاز سال سیم بامین الملکی بلند رتبه گردید - حکم
شد که راجه تودرمل سهامات ملکی و مالی بصوابدید میر در بره
کند - و کهن معامها (که از زمان مظفر خان تشخیص نیافته)
بانجام رساند - میر فصلی چند (که متضمن کفایت سرکار و رفاه
رعایا بود) برگذارد - پذیرفته شد - و در همین سال بخطاب
عضد الدوله ناموری اندرخته برهنمونیع (راجی علی خان مرزبان^(۲))
خاندیس دستوری یافت - از آنجا بگاکاهی برگردیده بخان اعظم
(که بتاخت ولایت دکن و مالش سران آندیار تعیین شده بود)
پیوست - چون او با شهاب الدین احمد خان و دیگر کمکیان

بد سلوکی پیش گرفت آن مهم سقف درست یافت - میر
 فردان آزار یافته سال سی و یکم اندر هاک نزد خانخانان
 بگجرات شتافت *

گویند میر بسرا انجام مهم دکن رخصت یافته بود - چون میان
 اعظم خان کوکه و شهاب الدین احمد خان نقش صحبت درست
 نشست راجی عالی خان از مشاهده نفاق امرا لشکر دکن را
 بخود متفق ساخته بمقابله بر خاست - هر چند میر خواست
 ادرا برآه آرد صورت نیست - ناچار بگجرات نزد خانخانان آمد
 که او را بکمک بود - بغایر وجه آن هم دست نداد - از آنجا
 ناصیه‌سای آستان خلافت گشمت - سال سی و چهارم سنه (۹۹۷)

پصد و نود و هفت هجری وقت معارفت پادشاه از کشمیر بعرضه
 در شهر ماند - حکیم عالی را در تشخیص و تجویز لغزشه رفت
 صاحب بدوئی گوید چون خود حکیم بود بمنع حکیم مصری
 ممنوع نشده چاره تب محرق بهرینه نمود - و زندگی بسپرد
 در خانقاه مبرسید عالی همدانی گذاشته بودند - بحکم پادشاهی
 برداشته بر فراز کوه سلیمان که داکشا جائے ست نگاه داشتند
 فرشته^{۹۹۷} بود تاریخ یافته اند - فرش آشیانی بقوت میر بسیار
 متأسف و اندوه گین شده بر زبان مبارک گذرانیدند - که میر
 وکیل و حکیم و طبیب و منجم ما بود - اندازة سوگواری ما

که تواند شداخت - اگر بدست فرنگ افتاده و همگی حزان
در برابر خواستنی بآرزوی این سودا فراران سود کرده - و آن
گواهی گوهر را بس ازان اندوخته (۲)
* نظم *

* شهنشاہ جهان را در وفاتش دیده پر نم شد *

* سکندر اشک حسرت ریخت کافلاطون ز عالم شد *

شیخ فیضی در مرثیة او قصیدة غمرا گفته - این چند بیت

باز آنجا است * * نظم *

* هرگز نموده اند و نمیرند اهل دل *

* حرفی است نام مرگ برین قوم ترجمان *

* برقد روح پیرهنی بیش نیست تن *

* گیرد چو کهنه گشت سپهر کهن ستان *

* بارے ست بر حیات و غبارے ست بر نشاط *

* پوشیدن لباس کهن بر توانگران *

* لیکن کریم کیست درین قحط سال چون *

* کو جامه کهنه ناشده بخشد بناتوان *

در طبقات آورده که امیر فتح الله (دا) است در جمیع علوم

عقلی و نقلی در ایران و هند بل در ربیع مسکون فرین خود

نداشت (از نیرنجات و طلسمات ماهر بود - آسیائے ساخته که خورد

حرکت میکرد - و آرد میشد - و آئیذہ درصت کرد که از در

و نزدیک اشکال غریبه مرئی میگشت - و آنکه بیک چرخ
 دوازده بندوق پر میشد نیز از اختراع اوست - صاحب بدادنی
 نوشته که میر دنیا دوستی بمرتبه داشت که با این بزرگرتبگی
 دست از معلمی صبیان نمیکشید - بخانه امرا رفته پسران
 ایشان (سمی علوم می آموخت - و حرمت علم نگاه نمیداشت
 در جلو پادشاه تغنگ بر دوش و کیسه بر کمر پیاده میدوید
 و در فنون پهلوانی رستمی میکرد - و مشهور است که میر
 با این عام و فضل در حق پادشاه میگفت - که اگر در خدمت
 این کثرت آرای وحدت گزین نمی رسیدم راهی بایزد شناسی نمی بردم
 میر در سنه (۹۹۲) نهصد و نود و در هلالی هجری تاریخ آهی
 وضع کرد - از دیرباز عرش آشیانی را اندیشه آن بود که در آباد بوم
 هندوستان تازه سال و مه، بکار آید - که تاریخ هجری با کهنگی
 از ناکامی آگهی می بخشد - و آغاز آن روز ششم اعدا و کاغذ
 احداست - لیکن از انبوهی دانشوران رسمی که روائی تاریخ را
 ناگزیرمی دین پذیرند پیدائی نمی گرفت - میر و امثال او
 (که بآئین آهی گرویدند) این تاریخ را اساس بر نهاده فرامین
 بممالک محروسه جهت اجرای آن قلمی گشت - بنای آن بر
 زیج جدید گرگانی گذاشته جلوس اکبر را سر آغاز بر گرفتند

و سال و ماه شمسی حقیقی شد - و کبیسه از میان برافتاد
و نام ماه و روز فارسی بحال خود ماند *

* اسمعیل قلی خان ذوالقدر *

برادر خرد حسین قلی خان خانجهان از امرای اکبری ست
در جنگ جالندهر چون بیرام خان شکست خورده برگشت مردم
پادشاهی بتعاقب پرداخته اسمعیل قلی خان را زنده بدست
آوردند - و پس از آنکه برادرش نوازش یافت او نیز بعاطفت
پادشاهی اختصاص گرفته بهمراهی برادر مصدر کارها میشد
و چون خانجهان در صوبه‌داری بنگاله رخت هستی بر بست او
با اسوال و اسباب برادر بحضور (سیده مورد الطاف گردین - و در
سال سیم بمالش اوس باوچ (که راه سرتابی سپرده مراسم
اطاعت و پرستاری بجای نمی‌آوردند) مامور شد - چون ببلوچستان
بر آمد لخته بودیان تهر پیدش گرفته زون زینهار پگشتند - و سران
آن طایفه غازی خان و وجیه و ابراهیم خان دولت ملازمت
دریافتند - از پیشگاه خلافت آن آبان ملک بآنها باز گردید
در سال سی و یکم (که راجه بهگومت داس را بعلت جنون
ز حکومت زابلستان بر گردانیدند) اسمعیل قلی خان بجایش
نوار یافت - اما او از گرم بزاری خام آرزوها بدیان آورده از نظر
فتاد - حکم شد که برگشتی نشانده از راه بهکر روانه حجاز

(۲) نسخه [۱] و جهیه - و نسخه [ج] و جهیه .

نمایند - ناچار بتضرع و لابه گذاری (و آردن - اگرچه پذیرفته شد لیکن از آنجا باز داشته بمالش یوسف زنی تعیین گشت - ناکاه از نیرنگی فلکی انسام بیماریها بعلت فساد هوا در کوهستان سواد و بجزور دیدن آمد - سرداران آن الوس خود بخود پیش خان آمده بعجز گرائیدند - چون زین خان حاکم زابلستان کار بر جلالة (روشانی) بمرتبه تذك گرفت که او از تیراه بدین کوهستان در آمد زن خان بتلافی پیشین خجالت (که در هنگامه بیز بر تهاون نموده بود) بکوهستان در شد - و صادق خان از حضور دستوری یافت که در دشت سواد جا گیرد - تا جلالة بهر طرف که رو گذارد گرفتار گردد - و اسمعیل قلی خان که تهاونه دار آن دشت بود از آمدن صادق خان تباها سنگالی پیش گرفت و گذرگاه را خالی گذاشته روانه درگاه شد - ناکاه جلالة راه یافته بدرزد - ازین جهت اسمعیل قلی خان چنده معاتب گردید و در سال سی و سیوم بایالت گجرات سرفرازی یافت - و چون شاهزاده سلطان مراد در سال سی و ششم بدائرانی مالوه دستوری گرفت اسمعیل قلی خان بپایه و نالمت شاهزاده بلغد نامی اندرخت - اما بامور اتالیقی نیازست نیک پرداخت - سال سی و هشتم صادق خان بجایش رفته او طلب حضور شد - و سال

(۲) در [نسخه ااکثر جا] روشانی آمده - و نسخه [۱] روستائی - و اغلبه

روستائی باشد •

سي و نهم بکالپی که در تیولش بود دستوري یافت - تا بآبادمی
 جاگیر در کوشد - و در سال چهل و درم سنه (۱۰۰۵) هزار و پنچ
 هجری بمنصب چهار هزاري باند رتبه گردید - گویند بسیار
 عیش دوست بود - و در مآکل و ملبوس و فرش و ظروف تکلف
 تمام بکار می برد - هزار و دو بیست زن داشت - چون بدربار
 میرفت مهر بر ازار باند آنها میکرد - آخر همه ستوه آمدند
 و اتفاق کرده مسموم نمودند - پسرانش ابراهیم قلمی و سلیم قلمی
 و خلیل قلمی در عهد اکبری مناصب مذاسب داشتند *

* آصف خان میرزا قوام الدین جعفر بیگ *

پسر میرزا بدیع الزمان ولد آقا ملای دوات دار قزوینی
 مشهور است - میرزا بدیع الزمان هم در زمان دارای ایران شاه
 ظهاسب صفوی وزیر کاشان بوده - و میرزا جعفر بیگ نیز همراه
 جد و پدر باریاب مجلس شاه میشد - در سال بیست و دوم اکبری
 سنه (۹۱۵) نهمصد و هشتاد و پنج در ربیعان شباب تازه از عراق
 وارد هند گشته همراه عم خود میرزا غیاث الدین علی آصف خان
 بخشی (که از مهم ایدر را پرداخته بحضور آمده) ملازمت
 پادشاهی دریافت - عرش آشیانی بمنصب در بیستی داخلی
 آصف خان سرافراز فرمود - او بکم منصبی راضی نشده ترک
 مخرجی و آمد و رفت دربار نمود - این استغنا بر خاطر پادشاه
 گران آمده بحال تباہ به بنگاله (که در آنوقت آب و هوای

مسموم داشت - و گناهکارے را که میفرستادند اغلب زنده
 بر نمیگشت (تعیین کرد *)

گویند مولانا قاسم کاهی ماوراءالنہری (که از کهنه شاعران بود
 و بکمال آزادی میزیست) در آکره بر خورده مستأخر احوال گشت
 چون معلوم کرد گفت تو نغزک جوانی - به بنگاه مرو - میرزا
 گفت چه کام - توکل بر خدا کرده میروم - خوش طبعانه گفت
 زینهار توکل برو ممکن - که همان خداست که مثل امام حسین را
 در کربلا برده شهید ساخت - اتفاقاً میرزا چون به بنگاه پیوست
 خان جهان ترکمان صوبدار آنجا بیمار بود - در گذشت - و مظفر
 خان تربتی بجایش منصوب گردید - چندی نگذشته که بغی
 قاقشالان و شورش معصوم خان کابلی گرد نایبانی دران ناحیه
 برانگیخت - و بجای کشید که مظفر خان در قلعه نمانده در آمده
 محصور گشت - میرزا همراه بود - چون او را گرفته کشتند اکثرے
 رفتا بطلب زر گرفتار شدند - میرزا بیدانه گوئی و نکته سوائی
 ازان بزرخواست رهائی یافتند در فتح پور سیکری بسجود
 قدسی آستان سلطنت جبین سعادت افروخت - از آنجا (که
 بخواری و ناکاهی بر آورده بودند - و او برهنمونعی اقبال باز
 خود را بفترک دولت بست) بر خاطر پادشاهی پسندیده آمد
 در اندک زمانی بمنصب دوهزاری و خطاب آصف خان برنواخته
 از تغییر قاضی علی بخشی بیگی بمیر بخشگی گری علم اعتبار

افراخت - و بمالش رانا زمبندار اودیپور تعیین شد - از مراتب
 تاخت و تاراج و قتل و اسر دتیقه فرو نگذاشت - و در سال سی و دوم^(۲)
 (که اسمعیل قای خان ترکمان بذابر خالی گذاشتن درگ که جلال الدین
 روشانی ازان بدر رفت معاتب گردید) آصف خان بجای او
 بتهانه داری دشت سواد تعیین گشت - و در سال سی و هفتم
 سده (۱۰۰۰) هزار هجری (چون جلالة روشانی که نزد عبد الله
 خان اوزبک والی توران رفته بود ناکام برگشته در تنگناهای تبراه
 آغاز فساد نمود - و افغانان افریدی و اورک زئی پیمان را
 گسسته بدو گرویدند) آصف خان از پیش گاه خلافت باستیصال او
 نامزد گشته در سده (۱۰۰۱) هزار و یکم باتفاق زین خان کوکه
 تذبیه واقعی بجلاله نموده اهل و عیال او را با وحدت علی (که
 برادرش می گفتند) و دیگر خویشان و یکجهتتان او قریب چهار صد
 کس دستگیر ساخته بحضور آوردن - و در سال سی و نهم (چون
 کشمیر از میرزا یوسف خان تغیر کرده باحمد بیگ خان و محمد
 قلی افشار و حسن عرب و غیره اریماق بدخشی اندخوایه شد)
 آصف خان دستوری یافت - که آنولایت را بتازه جاگیر داران
 درخوز بخش نموده زعفران و شکاری جانور بخالصه بازدارد
 او جمع را بدستور قاضی علی سی و یک لک خروار و هریک
 بیست و چهار دام قرار داده بشایدستی تقسیم اقطاع نموده

مسموم داشت - و گناهگارس را که میفرستادند اغلب زنده
بر نمیگشت (تعیین کرد *)

گویند مولانا قاسم کاهي ماوراءالنهری (که از کهنه شاعران بود
و بکمال آزادي میزیست) در آکره برخوردی مستفسر احوال گشت
چون معلوم کرد گفت تو نوزک جوانی - به بنگاه مرو - میرو
گفت چه کام - توکل بر خدا کرده میروم - خوش طبعانه گفت
زینهار توکل برو ممکن - که همان خداست که مثل امام حسین را
در کربلا بوده شهید ساخت - اتفاقاً میروا چون به بنگاه پیوست
خان جهان ترکمان صوبدار آنجا بیمار بود - در گذشت - و مظفر
خان توتی بجایش منصوب گردید - چندی نگذشته که بغی
قاقشالان و شورش معصوم خان کابل گرد نایبلی دران ناحیه
برانگیخت - و بجای کشید که مظفر خان در قاعه نایب در آمده
محصور گشت - میروا همراه بود - چون او را گرفته کشتند انقراض
رفت با طلب زر گرفتار شدند - میروا بیدنه گوئی و نکته سرائی
ازان بازخواست رهائی یافتند در فتح روز سیکری بسجود
قدسای آستان سلطنت جبین سعادت افروخت - ازانجا (که
بخواری و ناکاهی بر آورده بودند - و او برهنه منوی اقبال باز
خود را بفترک دولت بست) بر خاطر پادشاهی پسندیده آمد
در اندک زمانی بمنصب دوهزاري و خطاب آصف خان بر نواخته
از تغییر قاضی علی بخشی بیگی بعیر بخشی گری علم اعتبار

افراخت - و بمالش رانا زمیگذار اوزیپور تعیین شد - از مراتب
 ناخت و تاراج و قتل و اسر و قیدۀ فرو نگذاشت - و در سال سی و دوم^(۲)
 (که اسمعیل قالی خان ترکمان بذاہر خالی گذاشتن درگ کہ جلال الدین
 روشانی ازان بدر رفت معاتب گردید) آصف خان بجای او
 بتهانہ داری دشت سواد تعیین گشت - و در سال سی و ہفتم
 سنہ (۱۰۰۰) ہزار ہجری (چون جلالہ روشانی کہ نزد عبد اللہ
 خان اوزبک والی توران رفتہ بود ناکام برگشتہ در تنگناہای تیراہ
 آغاز فساد نمود - و افغانان افریدی و اورک زئی پیمان را
 گسستہ بدو گرویدند) آصف خان از پیش گاہ خلافت باستیصال او
 نامزد گشتہ در سنہ (۱۰۰۱) ہزار و یکم باتفاق زین خان کوکہ
 تذبذبه واقعی بجلالہ نمودہ اہل و عیال او را با وحدت علی (کہ
 برادرش می گفتند) و دیگر خویشان و یکجہان او قریب چہار صد
 کس دستگیر ساختہ بحضور آورد - و در سال سی و نہم (چون
 کشمیر از میرزا یوسف خان تغیر کردہ باحمد بیگ خان و محمد
 قالی افشار و حسن عرب و غیرہ اویماق بدخشی تنخواہ شد)
 آصف خان دستوری یافت - کہ آنولایت را بتازہ جاگیر داران
 درخور بخش نمودہ زعفران و شکاری جانور بخالصہ بازدارد
 او جمع را بدستور قاضی علی سی و یک لک خروار و ہریک
 بیست و چہار دام قرار دادہ بشایستگی تقسیم اقطاع نمودہ

در سه روز از کشمیر بلاهور رسید - و در سال چهل و دوم
 چون مملکت کشمیر بسبب جاگیرداران متفرقه (و بویروانی آردن
 آصف بشارت) دست از آنجا اختصاص گرفت - و در سال چهل
 و پنجم (۱۰۱۱) هزار و هشت هجری از تغیر رای پتوداس
 بنیرونی که سر برافراخته دو سال باستقلال تمام سرانجام داد
 و چون در سنه (۱۰۱۳) هزار و سیزده شاه زاده سلطان سلیم خیال
 بغی از سر واکرده بتقریب تعزیمت مریم مکانی بهلازمت پدر
 بزرگوار رسید و دوازده روز در غسل خانه نظر بند مانده مشمول
 عواطف و اشتاق گشت قرار یافت که صوبه گجرات در تیول
 خود گرفته صوبه آله آباد و بهار را (که بے حکم متصرف است)
 را گذارد - چنانچه صوبه داری بهار بنام آصف خان مقرر شد
 و بمنصب سه هزاره امتیاز یافته بتعلقه مرخص گردید - و چون
 سریر خلافت بجلاوس جهانگیری رونق گرفت طلب حضور گشته
 بانالیقی شاهزاده سلطان پرویز تحصیل افتخار نموده بد تائید
 رانا (که مهم سر دست آنوقت بود) تعیین شد - اما بذایر شورش
 سلطان خسرو از راه برگردانیده در سال دوم (۱۰۱۵) هزار و پانزده
 هجری بنام انتهای الویه جهانگیری بکابل از تغیر شرف خان
 امیر الامرا (که به بیماری مععب در لاهور ماند) بتخدمت والای
 وکالت و منصب پنج هزاره و عنایت قلمدان مرصع باندر مرتبه

گشت - و (چون دنیاداران دکن خصوصاً ملک عمبر حبشی بعد فوت عرش آشیانی از کم فرصتی و قابو جوئی قدم جسارت و جرأت پیش گذاشته بسیاری از محالات بالا گهات را از تصرف اولیای دولت بر آورده - و خانخانان از هنگامه سازی و شورش طلبی در آغاز کار باطغای نایره نپرداخته و گذاشت - تا آتش فتنه بالا گرفت - و پس از آنکه خود متعهد تمشیت مهم دکن گردید استدعای کمک نمود) جنت مکانی سلطان پرویز را باتالیقی آصف خان میرزا جعفر تعیین فرموده اعظم امرا مثل راجه مانسنگه و خانجهان لودی و امیرالامرا و خان اعظم و عبد الله خان (که هر یک بافراد تسخیر ملکی را بسند بود) از پی یکدیگر رخصت دکن یافتند - اما از بی رشدهی شاهزاده و افراط شراب و ارتکاب مغیبات کار صورت نسبت - بلکه بعامت نفاق امرا هر مرتبه که لشکر ببالا گهات بردند بزبونی و سوائی برگشت - و با آن همه سر و سرداری بسبب اختلاف آرا از آصف خان تدبیر پیش رفت نشد - تا در سال هفتم (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری ^{۱۰۲۱} در همان جا باجل طبعی در گذشت - صد حیف ز آصف خان تاریخ است - از یکتایان روزگار بود - در همه فن صاحب یک فن - و در هر هنر تمام - فهم تزد و فطرت بلند او شهره آفاق - خود میگفت هر چه من بدیده نفهم بیمعنی خواهد بود گویند بیک نگاه تمام سطر را میخواند - در فراسمت و کاردانی

و اجرای مهمان‌مکلی و مالی بد بیضا داشت - و بظاهر و باطن
آزاسته - شعر و انشای او کمال متذانت دارد - با اعتقاد جمعی بعد
از شیخ نظامی گنجه منتهوی خسرو و شیرین به ازو کسی نگفته
در عشرت آرنی خسرو و شیرین گوید * * نظم *

- * هوس مطلق عذاب شد شوق خود کام *
- * سر دست منم بگرفت با جام *
- * چذین بے نقل دادن پادشاه قاکی *
- * بده بوسه که هم نقل است و هم می *
- * فتادش تن ز زاب شرم در تب *
- * ز نام بوسه زن تپخانه اش لب *
- * ملک بگرفت و شوفش کرده سرمست *
- * ز دستش جام و بوسیدش لب و دست *
- نام هر دم ز آب دیده آن شب *
- * ز نقش بوسه شسته دامن لب •

این چند بیت نیز ازوست * * نظم *

(۲)
هرکس که شب نشست با تو * بس یار بزور ما نشیند
تا با چوتوئی توان نشستن * دل پهلوئی ما چرا نشیند
از حق مگذر نمی توان دید * با دایر اگر خدا نشیند
جعفر ره کوی یار دانست * مشکل که دگر ز پا نشیند

* دیگر *

* شد حال غیر ظاهر بروی ز یک تغافل *

* در بوالهوس شناسی باشد محک تغافل *

گویند شوق به گل و گلزار و باغ و چمن بسیار داشت
 نخل و نهال بدست خود می نشانند - اکثر روز بیل در دست
 کار میکرد - و زنان هم بسیار جمع کرده بود - در بیماری واپسین
 یکصد سهیایی را از محل برآوردن - از انث و ذکور اولاد بسیار
 گذاشت - اما هیچ کس از پسرانش پیش آمده نکرد - میرزا
 زین العابدین بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار رسیده
 در سال دوم شاه جهانی از سرمایه زندگی تهنی دست شد - پسرش
 میرزا جعفر که همنام و هم تخلص جد خون بود شعر را خوب
 میگفت - در هر موسم بفرام آردن جانوران شغف داشت - میان
 او و زاهد خان کرکه و میرزا ساقی پسر سیف خان اختلاط تمام بود
 اعلی حضرت اینها را سه یار می نامید - آخر ترک منصب
 نموده باکبرآباد سکونت گرفت - و درس آشیانی بسالیانه موظف
 فرمود - و در عهد عالمگیری باضافه سرافرازی یافت - در سنه
 (۱۰۹۴) هزار و نود و چهار پیمانۀ حیانش لبریز گردید
 از دست *

* نمی دهند بهر بوالهوس ریاست عشق *

* در [نسخهای اکبرنامه] شافی نوشته *

* کسے کہ باب سردار گشت سردار است *

* دیگر *

* درین کہ کوهمن از ذوق داد جان چه سخن *

* همین کہ تیشه بسر دیرزد سخن باقی ست *

* هزار بلبل شوریده خاک شد جعفر *

* هنوز رسم خود آرائی چمن باقی ست *

دیگر از پسران آصف خان سهراب خان نیز در عهد اعلیٰ حضرت بمتصب هزار و پانصدی هزار سوار فایز گشته بمزمل خاموشان جاگزین - و دیگر میرزا علی امیر است - که در همه برادران عیاش و نامقید بود - زبان باختیار نداشت - حرف بے صرفه و بے محل بسیار میزد - در یساق پرینده میان پادشاهزاده شاه شجاع و مهابت خان سپه سالار سنگ اندازینها نمود - پس ازان در مهم ججهاز بزدیله تعیین گشت - چون قلعه دار دهامونی در تاریکی شب بدر وقت مردم لشکر بقلعه در شده دست تطاول بغارت اموال کشادند - ناچار خاندوران به ممانعت تاراجیان بقلعه درآمد - شخصی از سمت جنوبی فریاد زد که در یکی از برجها جمعی از مقهوران ظاهر میشوند - علی امیر گفت که من رفته دستگیر میکنم - هر چند خاندوران منع نمود که شب است - درین قسم هجوم عام (که درست و دشمن نمیزنمیشود) رفتن خوب نیست ممدوح نگشه بدانجانب شتافت - چون بالای دیوار قلعه برآمد

(۲)
 ناگاه گل مشعلی (که غارتگران درشن کرده بپژدهش مال میگشتند)
 بانبار بارت (که در ته برجه بود) افتاده آتش گرفت - تمام
 آن برج با هشتاد گز دیوار در جانب آن که ده گز عرض داشت
 برید - علی اعمر با برخی از همراهان و جمعی از غارتگران که تالایی
 دیوار بودند بهوا رفته متلاشی شد - صبیح معتمد خان بخشی
 در خانه داشت - چون دست تصرف بآن عقیقه نرسانیده بود
 بعد ازین واقعه بحکم پادشاهی خاندوران بعقد خود در آرد *

* افضل خان شیخ عبدالرحمن *

پسر علامی فهامی شیخ ابوالفضل اسم - در خدمت پدر
 تربیت یافته - در سال سی و پنجم عرش آشیانی برادر زاده
 سعادت یار کوکه را بدو پیوند بیوگانی دادند - چون پسر ازو
 متولد شد پادشاه به بشوئن مسمی فرمود - که نام برادر اسفندیار
 بود از پهلوانان عجم - در هنگامی (که شیخ ابوالفضل به پند سالاری
 دکن مامور گردید) تیر روی ترکش شیخ او بود - هرگاه کار
 زو میدان و هر جا ضرور میشد شیخ عبد الرحمن را میدوانید - و او
 نه نیروی پر دلی و آگهی سرانجام گزیده میداد - در سال چهل
 و ششم (که ملک عنبر حبشی علی مردان بهادر حاکم تلنگانه را
 در آریزه دستگیر ساخته آن ولایت را متصرف شد) شیخ او را
 با فوج جرار از ساحل گدگ بدان سو روانه نمود - و شیر خواجه را

که در پاره‌ی بود برافکنش سرگرم ساخت - شیخ عبدالرحمن بالنگان
 شیرخواجه از نزدیکی داندیر عبور گنگ نموده قریب آب مانچرا
 با مالک عذیر در آریخته لوی فتح و نصرت برافراخت - الحق
 شیخ عبدالرحمن با شجاعت و کار دانی در سمت اندیش (وزکار شیخ
 بود - با آن همه ذخیره خاطر (که جنت مکانی را از جانب پدرش
 بود) در ایام فرمان رانی ایشان بزرگ خدمت و حسن برستاری
 بل به بعضی باری طاع و بخندندی خود در مورد بالنگان پادشاهی
 گردانیده بحضرت افضل خان و منصب در هرزری سردزاری یافت
 و در سال سوم باضافه منصب و منصب موگی بهار و پنده از تغدر
 اسلام خان بلند زنده گشت - چون گورکھپور که شصت کره‌هی
 پنده است بدارگی از پیش گاه خلافت و جهانگیری بجاگیر او
 مرحمت شد افضل خان شیخ حسام بدارسی و عمیات بیگ را (که
 بخشی و دیوان آن عویله بودند) با جمع از منصب داران
 دران بلده گذاشته خود بگورکھپور نهضت نمود - اتفاقاً تطب
 نام سنجاولی از مردم اوچهد (۳) در زی درویشی بولایت اجینه که
 در نواحی پنده واقع است رسیده خود را سلطان خسرو را نموده
 بانواع مواعید و فسادان واقعه طالب آنجا را بفریفت - و با خود
 سائق ساخت - و در کمتر فرصتی جمعی فراهم آورده بجداج استعجال

(۴) در [بعضی نسخه] مانچرا (۳) در [اکثر نسخه] اوچه (۴) در

[بعضی نسخه] اجینه - با اجینه باشد .

به پلته شذافته یکسر بقلعه درآمد - شیخ بنارسی از آسیمه سری
یاستحکام قلعه نیارست پرداخت - با غیاث بیگ از راه درپچه
خود را بکشتی رسانیده راه فرار سپرد - مفتیان اموال افضل خان
و خزانه پادشاهی را متصرف گشته صلابی داد و دهش در داده
بجهت مردم پرداختند افضل خان بمجرد استماع این خبر
دشمن او گرم و گیرا رو آورد - آن جعلی قلعه را مستحکم ساخته
خود با فوج در کنار آب پن پن عرصه نبرد آراست - و باندک
زن و خورده سر رشته جمعیت او از هم گسیخت - و دیگر باز
خود را بقلعه رسانید - افضل خان پاشده کوب بقلعه درآمد - آن
وخیم العاقبت دست و پای زده چند کس را ضایع ساخت
و دستگیر گشته بیاسا رسید - چون این ماجرا بعرض جناب مکانی
رسید فرمان شد که بخشی و دیوان را با منصبدارانی (که در
حراست شهر مساهله نموده اند) از همانجا سر و ریش توأشیده
معجز پوشانیده و ازونه بر خر نشانده روانه درگاه سازند - و در
شهرها و قصبها سر راه تشهیر نمایند - تا موجب عبرت سایر
نامردان کوتاه اندیش گردد - و در همان ایام افضل خان را نیز
عارضه طاری شده بود - طلب حضور گردید - و پس از ادراک
ملازمت مدتی گرفتار الم دمل بوده سال هشتم از دار فنا
بملک بقا بیوست *

* اسلام خان چشتی فاروقی *

شیخ علاء الدین نام داشت - از نبأئر شیخ سلیم فتح پوری سمک
 نوبور اخلاق مرضیه و فزونی صفات پسندیده سرآمد اقارب و عشائر
 خود بود - و بپمن نسبت کونکلتاشی جنم مکانی به منصب
 پادشاهی و مزید عزت و اعتبار اختصاص داشت - و همشیره
 علامی فهامی شیخ ابوالفضل بار مذسوب بود - چون سرپر خلافت
 بجالوس جهانگیری زینت پذیرفت بخطاب اسلام خانی و منصب
 پنجم هزاری بلند رتبی بافته بصوبه دارمی بهار چهره مراد افروخت
 و در سال سیوم از انتقال جهانگیر تلی خان لاله بیگ بصاحب صوبگی
 مملکت وسیع بنگاله سرفراز گردید - چون آن ولایت از زمان
 شیر شاه در تصرف امرای افغان در آمده بود در عهد عرش آشیانی
 عساکر گران و جنود سنگین بسوی نوبندان عظام تعیین یافتند
 و مدتها تلاش و تردد عظیم و قطره و پویه سترگ بکار رفت
 تا آن فیه مساطم مستاصل گشتند - بقیه ازان قوم در سرحدات
 مانده - ازان میان عثمان خان پسر تملوی لوهانی نامه به بزرگی
 بر آورده مکرر با افواج پادشاهی مبارزتها نمود - خصوص در ایام
 حکومت راجه مانمنگه که هر چند مساعی نمایان بتقدیم رسانیده
 خار بن فساد او برگزیده نگشت - چون نوبت باسلام خان رسید فوج
 بسردارمی شیخ کبیر شجاع خان (که قرابت قریبه با خان مذکور
 داشت) با امرای کمکی از اکبرانگرتویب داده بر سر او تعیین نمود

و به نیروی پردایی و شهامت آن شجاع متهور پس از جنگی (که
 ماحضی کارنامهٔ رستم و اسفندیار تواند شد - چنانچه مفصل در احوال
 خان مذکور رقمزده کلاک خبر سنج گشته) عثمان خان بعدم مرزا
 شتافته برادرش زینهارای گردید - در جلدوی این نیکو خدمتی
 در سال هفتم بمنصب شش هزاری عام امتیاز افراخت - و سال
 هشتم سنه (۱۰۲۲) یک هزار و بیست و دو هجری ایام زندگیش
 بسر آمد - نعش او را به فتح پور سیکری که مولد و مدفن
 فیالآن اوست نقل نمودند - احوال او از نوادر حالات است - صلاح
 و اتقای او بمرتبهٔ بود که غالباً در مدت العمر بمسکر و منهبی
 ارتکاب ننموده - و با وصف آن جمیع طوائف رفاصیهٔ تمام صوبهٔ
 بنگاله را (از لوی و هورکئی و کنچئی و درمنی) بهشتان هزار
 روپیه در ماهه نوکر کرده سالی نه لک و شصت هزار روپیه بآنها
 میرسانید - و مردم خوانهای زیور و اقسام اقمشهٔ بخششی گرفته
 می استادند - انعام میکرد - و تورک امارت را بجائے رسانیده بود که
 جهروکه درشن خاص و عام و غسلخانه که لازمهٔ سلاطین است بعمل
 می آورد - و فیلان را بچنگ می انداخت - و در لباس تکلف نمیکرد
 زیر دستار تاقیه میگذاشت - و زیر جامه پیراهن می پوشید
 و از طعام تصرفی بک هزار لنگری بتکلف میکشیدند - لیکن اول

(۳) نسخهٔ [با ج] رفاصهٔ تمام (۳) نسخهٔ [با] جهروکه درشن خیمه

پیش او نان جوار و باجری و ساگ و خشکۀ برنج سانهی
 می آوردند - همت و سخاوت او ناسخ داستان چون حاتم و معن گشته
 یک هزار و دو صد فیل بمنصبدار و نوکر خود در صوبه داری بنگاله
 بخشید - و یک قلم بیست هزار کس از سوار و پیاده از قوم
 شیخ زاده نگاه داشت - پسرش اکرام خان هوشنگ نام همشیره زار
 شیخ ابوالفضل میشد - مدتی تعینات دکن بود - در آخر عهد
 جهانگیری بقلعه داری آسیر مامور شد - دختر شیر خان تونوز در خانه
 داشت - باو نساخت - برادرانش همشیره خود را از خانۀ او بردند
 با وصف انتساب چنین خاندان ظالم طبیعت بود - در اواسط
 عهد اعلیٰ حضرت بذایر وجهی از جاگیر و منصب در هزار
 هزار سوار افتاده نقدی مقرر شد - در فتح پور انزوا گرفته بتولایت
 مزار شیخ سلیم چشتی قیام می نمود - در سال بیست و چهارم
 درگذشت - برادر علایی او شیخ معظم بتولایت روضه مذکوره سرافرازی
 یافت - و در سال بیست و ششم بفرج داری فتح پور و از اهل
 و اضافه بمنصب هزار و هشتصد سوار امتیاز گرفت - و در جنگ
 سموگدهه (که با دارا شکوه در فوج التمش بود) در عین گرمی
 کارزار مردانه نقد هستی بر افشاند *

* ابوالفتح خان دکنی *

از اولاد میرسید محمد جوانپوری ست - بسبب مصاهرت

جمال خان حبشی بمرانب سترگ دنیوی متقاعد گردیده در شجاعت و سخاوت علم اشتهار افراخت - گویند چون در عهد مرتضی نظام شاه سلطان حسن بن سلطان حسین سبزواری که احمد نگرزا بود بخطاب میرزا خان مخاطب گشته بمنصب پیشوائی آن دردمان بلند رتبه گردید از بد سرشتی و تبه رأی میران حسین پسرش را از درآباد برآورده با احمد نگر سریر آرا ساخت - و مرتضی نظام شاه را بتعذیب تمام روانه عدم نموده زیاده بر سابق عام استقلال و اقتدار افراشت - پس از چندس مقتدان مزاج طرفین را از یکدیگر منحرف ساختند - چون حسین نظام شاه از کوتاه فکری و ناتجربگی کلمات تهدید آمیز اکثر بر زبان رانده میرزا خان علاج واقعه را پیش از وقوع کاربند گشته او را در قلعه مفید ساخت و اسمعیل پسر برهان شاه را (که او در آن وقت از دست برادر خود مرتضی نظام شاه گریخته ملازم عروش آشپانی بود) تخت نشین آن ممالک نمود - و روز جلوس سایر امرای مغل را بقلعه طاییده بمبارکباد اشتغال داشت - که ناگاه جمال خان حبشی که منصبدار صده بود با دیگر دکنی و حبشی اتفاق کرده بر دروازه قائم احمد نگر هجوم آورد - که از چند روز حسین نظام شاه را ندیده ایم - او را بنماید - میرزا خان از غایت نخوت و استکبار

(۲) نسخه [۱] علم استقلال در اقتدار افراشت (۳) نسخه [ج]

در جواب بجنگ و جدل پرداخت - چون کارت پیش نرفت
 ناچار میرزا خان سر حسین نظام شاه را بر سر نیزه کرده بالای برج
 نصب نمود - و فریاد زدند که ایست سر کس که بوی او نزاع دارند
 پادشاه ما اسمعیل نظام شاه است - برخه بمشاهده این حال
 خواستند برگردند - جمال خان گفت که الحال ازین مرد انتقام کشیده
 عذر پادشاه را بدست خود باید آورد - و الا مال و ناموس ما
 در معرض تلف است - بسعی او بلوای عام گشته بدروازه قلعه
 آتش زدند - میرزا خان ناچار بجواب جنیر گریخت - و آنها
 داخل قلعه گشته غریب کشتی غریب نمودند - میرزا محمد تقی
 نظیری و میرزا صادق اردو بادی و امین اعز الدین استروبادی را
 (که هر یک بمنصب پیشوائی و امیری رسیده در آن عصر بکمالات
 همی در اقلیم سبعة نظیر خود نداشت) با بسیاری از رضیع
 و شریف مغل از نوکر و سوداگر که تیغ کشیدند - و میرزا
 خان را نیز از جنیر گرفته آورده اعضایش را از هم جدا کرده
 سر بازار آویختند *

جمال خان (که مهدری مذهب بود) زمام مهمات پادشاهی

اسمعیل شاه بقبضه اقتدار خود آورده او را (که کوچک سال

(۲) در [بعضی نسخه] سر حسین را (۳) در [بعضی نسخه] نظیری (۴)

نسخه [ج] از دوبادی (۵) نسخه [ب] عزالدین (۶) در [بعضی نسخه]

بود) نیز بمذهب خود خوانده خطبه ائمه شریه را قرائت نمود
و بتوبیت طایفه مهدویه همت گماشته قریب بده هزار سوار
مهدوی جمع ساخت - در آن هنگام این قوم از هر جانب باهمدنگر
در آوردند - سید آهدان (که از اهفاد میرسید محمد جوانمردی است
که دعوی مهدویت نموده) با پسر خود سید ابوالفتح وارد دکن
گردید - چون سید آهدان بزهد و ریاضت و تقاروت و پرهیزگاری
شهرت داشت جمال خان بدو اخلاص بهموسسانیده دختر خود را
بپسرش سید ابوالفتح نسبت نمود - آن سید زاده یک مرتبه
بدولت عظیم رسیده صاحب امینت و دستگاه گشت - چون
برهان شاه از هرج و مرج دکن و فرمان روائی پسر واقف گردید
از عرش آشیانی رخصت گرفته بولایت موزائی در آمد - و باصداق
زوجه علی خان فاروقی و ابوالهیم عادل شاه در حوالی ردهکبیره
با جمال خان جنگ نموده لوای چیرگی برافراخت - از قضا
جمال خان بزخم تفنگ کشته گشت - و اسمعیل نظام شاه دستگیر

۹۹۹

گردید * * ع * بگو مروج مذهب سر جمال گرفت *

بطریق تعمیه تاریخ آن واقعه است *

برهان نظام شاه از سر نو مذهب امامیه را رواج داده بقتل
مهدویه و غارت اموال ایشان حکم عام فرمود - در اندک زمانه
نام و نشان آنها نماند - سید ابوالفتح با برادر زن خود (که پسر
جمال خان باشد) گرفتار گشته مدتها در حبس گذرانید - پس از

امداد از زندان گریخته فوج متفرق جمال خان را جمع نموده
 ملکی از بیجاپور بتصرف آورد - ابراهیم عادل شاه علی آقا
 تورکمان را بر سرش تعیین کرد - اتفاقاً علی آقا کشته شد - سید
 ابوالفتح فیلان و اسپان او را بدست آورده صاحب سرانجام گشت
 ناچار عادل شاه بتفویض منصب عمده و تذخواه پرگنه کوکاک
 مستمال نموده پس از چندی در مقام ندر شد - سید باقتضای
 رقت زاده و زن خود را بر اسپان سوار کرده جریده بیروهاپور
 ایضا نمود - خانخانان مقدم او را گرامی داشته منصب
 پنج هزاری تجویز فرموده صاحب طبل و نقاره گردانید - و پس ازان
 به تیولدارئی مانکپور و صوبه دارئی آله آباد امور گشته دران دیار نامه
 بشکاعت و مردانگی برآورد - و در سال هشتم جهانگیری بهمرایج
 شاهزاده سلطان خرم بهم رانا تعیین گشته بسنه (۱۰۲۳) هزار
 و بیست و سیوم هجری در تھانگ کوتاهلمدر بیمار گشته در
 پور ماندل درگذشت *

میر سید محمد جواپوری سر چشمه مہدویہ است - اویسی
 بود - از فراوان روحانیہ قبض بر گرفته بر صوری و معنوی علم
 چیره دست آمد - برخی مرید و خلیفہ شیخ دانیال دانند - کہ
 خلیفہ راجی حادد شاه مانکپوری است - حنفی مذهب بود
 در اواخر (۹۶۰) نھصد و شصت هجری از شوریدگی حال
 و غلبہ رقت دعوی مہدویت کرد - بسیاری بدر گردیدند

و بہا خوارق برگذارند - گویند چون بافاہ آمد ازان دعوی برگشت
 اما جمع (کہ زمان محو ادراک نمودند) بر همان اعتقاد ماندند
 جو قے برانکہ مراد او از (انا مہدی) مہدی ہادی ست
 نہ مہدی موعود بلسان شرع - و بعضے گویند کہ در واقعہ بسید نمودند
 کہ ہاتفی میگفت (انت مہدی) لہذا دانست کہ من مہدی
 موعودم - و مدتی برین بودہ از جوہور بکجرات شتافت - سلطان
 محمود کلان والی آنجا بہ نیایش برخاست - از تنگ چشمی
 زمانیان بہند نیارست بود - یازش ایران زمین نمود - کہ ازان
 راہ بکجاز رود - در اثنای سفر بروی کشف شد کہ این محض
 ابتلا بودہ - بمویدانے کہ ہمراہ بردند گفت حق تعالی خطر
 مہدویت از دل من محو کرد - اگر بسلامت برگردم ہمہ را
 ازانچہ خواندہ ام بر گردانم - چون بفراہ رسید در گذشت
 و همان جا آسود - چہلہ ضلالت کیش بیشترے از افغان پنی
 و لختے از قوم دیگر ادرا مہدی موعود دانستہ آن مذہب مخترع را
 لازم گرفتہ اند - مولف این اجرا را با یکی از مقتدای این طایفہ
 اتفاق صحبت افتاد - ظاہر شد کہ سوای مسئلہ ما نحن فیہ
 قواعد و اصولے چند از احادیث استنباط کردہ معتقد خود
 ساختہ اند - کہ مخالف اصول و فروع مذہب اربعہ است *

* احمد بیگ خان کابلی *

چغتایی ست - و انا عن جدّ خانۀ زاد دودمان تیموریہ
 فیاکانش درین سلسلہ برتبہ امارت رسیدہ - جدش میرغیاث الدین
 قوچان از امرای صاحب قرانی بود - مشارالیه مدنہا در کابل
 بمراقبت میرزا محمد حکیم گذاراندہ - و داخل یکہای میرزا
 ہود - چہ جوانان بکہ تاز میدان شجاعت و بہادری (کہ بقرب
 و اعتبار میرزا اختصاص داشتند) بدان نام مشہور بودند - پس
 از فوت میرزا محمد حکیم بآستان بوسی اکبری استمعان یافتہ
 بمنصب ہفت مدی کامیاب عزت و دوامت گشت - و در سنہ
 (۱۰۰۲) ہزار و در ہجری (کہ کشمیر از تغیر میرزا یوسف خان
 رضوی بجاگردداران متفرقہ انتخاب شد) سرحلقہ آنها او بود
 دستار چون مشیرہ میرزا جعفر آصف خان بعقد ازدواج خود
 در آرد ثروت و مکنتے دیگر بہم رساند - و اعتبارے افزونتر
 پیدا کرد - و در عہد جہانگیری درجہ پیمای اوج امارت شدہ
 بہ منصب سہ ہزاری و خطاب خانہ علم اشتہار برافراشت
 و بحکومت کشمیر چہرا ناموزی برافروخت - و در سال سدزدہم
 معزول شدہ بحضور رسید - و پس از چندہ دور حیاتش
 سپری گردید - چون مردانہ بردل بود و بفضل و کمال بہرہ مند
 ہفتصد سوار چیدہ با خود داشت - پسرانش ہمہ سپاہی
 و دلاور - سرآمد آنها سعید خان بہادر ظفر جنگ است کہ

بمذتهای مراتب منصب رسیده نخر در ده خود گردید - و احیای نام نیاگان خویش نمود - برخی اوضاع و اشیا را بنام او تا حال در هندوستان نسبت میدهد - زبان زد خاص و عام است

احوالش جدا بشرح و بسط ثبت گردیده - و پسر کلانش محمد مسعود فامی در جنگ افغانه تیراه بکار آمده - دیگر پسرش مخلص الله خان افتخار خان است - که در مبادی جلوس شاه جهانی باضافه پانصدی دو صد و پنجاه سوار به منصب در هزار سوار و بخطاب مذکور مفتخر گردید - در سال دوم باضافه هزار سوار و فوجدارئی جموع برافراخت - و پستور اضافه پانصدی یافته در سال چهارم بشهرستان نیستی شتافت و پسر دیگرش ابوالبقا است - که با برادر کلان خود سعید خان بهادر می بود - در سال پنجم تهمانه داری پایان بنگش یافته در سال پانزدهم چون قلعه تغدهار بتصرف پادشاهی در آمده در جایزه جنگی که با تزلباش در میان آمد سعید خان بخطاب بهادر ظفر جنگ و او بامل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و خطاب افتخار خان سرفرازی یالت *

• اعتماد الدوله میوزا فیات بیگ طهرانی •

(۳)
پسر خواجه محمد شریف هجری تخلص است - که در مبادی

(۴) نسخه [ج] پسر دیگرش (۳) نسخه [ب] پسر خرد محمد

شریف هجری تخلص است

حال بوزارت قازان سلطان ولد محمد خان شرف الدین اوغلی تکلو
 که بیگلر بیگی خراسان بود اختصاص داشته - از مشاهده کاردانی
 و رشادتش محمد خان وزارت خود را با جمیع مهم برای زین اد
 تفویض نمود - و پس از فوتش تزار خان پسرش خواجه را
 صاحب اختیار خود ساخت - چون روزگارش سپری گشت پوتو
 التغات شاه طهماسب صفوی بر احوال از تافان بوزارت هفت سانه
 یزد اختیار یافت - چون آنرا برآوردند نایسته سرانجام داد بوزارت
 اصفهان مامور شده در سنه (۹۸۳) بهصد و هشتاد و چهار
 در گذشت * یکی کم زملا^{۹۸۴} و زرا * تاریخ است - برادرانش خواجه
 میرزا احمد و خواجهی خواجه اند اولین پدر میرزا امین مولف
 هفت ابدیم است - کلانتری (بی) با تصدی خالصه داشت - طبعش
 موزون بود - شاه از کمال عاطفت می فرمود * * بیت *
 میرزا احمد طهرانی ما * ثالث خسرو و خاقانی ما
 و دوسمین نیز صاحب سخن است - پسرش خواجه شاپر که
 در شاعری مسام و مشهور است - و خواجه را دو پسر بود - آقا
 محمد طاهر و صلی تخلص - و میرزا غیاث الدین محمد معروف
 بغیاث بیگ - که با صبیح میرزا علاء الدوله آقا ملا منسوب بود
 بعد فوت پدر بغیاث بیگ از ناسازی روزگار با دو پسر و یک دختر
 بطریق فرار روانه هند شد - در راه اسباب بغارت رفته احوال

بمروزیه انجامید که همگی در استر سواری بود - که بذوبت سوار
 میشدند - چون بقندهار رسید صبیحه دیگر مهرالذها نام متولد گشت
 ملک مسعود تاجر قافله باشی که بعروش آشیانی روشناس بود از حال او
 مطلع شده بسلوک پسندیده پیش آمد - چون بفتح پور رسید
 (۲)
 معرفی نموده به ملازمت پادشاهی کامیاب گردانید - او بحسن
 خدمت و وفور رشادت بهخصب سه صدی رسیده سال چهارم
 بدیوانی کابل نامزد شد - و پس از آن بتدریج به منصب هزاری
 و دیوانی بیوات اختصاص یافت *

و چون سلطنت بخت مکانی رسید در سر آغاز جلوس
 میرزا را بخطاب اعتمادالدوله سرفراز ساخته با میرزا جان بیگ
 وزیرالماک شریک دیوانی سرکار والا گردانیدند - و در سده
 (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری محمد شریف پسرش از تپه خردی
 با جمع متفق شده خواست سلطان خسرو را از قید برآورد
 که زود گرد شکافته شد - و راز مخفی برهلا افتاد - بخت مکانی
 او را با دیگران بیاسا رسانید - میرزا در خانه دیانت خان محبوس
 گشته بجریمه دو لک روپیه رهائی یافت - چون دخترش مهرالنسا
 زوجه شیرافکن خان بعد کشته شدن او حسب احکم بحضور
 رسید از آنجا (که از سابق منظور نظر محبت پادشاهی بود
 چنانچه در احوال شیرافکن خان ثبت افتاد) خواستگاری بمیان آمد

(۲) در [بعضی نسخه] معرفه نموده •

از بدعوی خون شوهر ایستادگی نمود - جنت مکانی بذایر آنکه
 قطب الدین خان کوکلتاش بدست شوهرش کشته شده معاقب
 فرموده بسلیمه بیگم والده سبلی خود بخشیده - (روزه چند
 بناکامی گذرانید - در جشن نوروز سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار
 و بیست هجری بتازگی نظر فریب گشته کهنه خواهش نوبی گرفت
 و دیرین آرزو تازگی پذیرفت - بهزاران سوز و سرور بازواج در آمد
 اولاً نور محل و ثانیاً نور جهان بیگم خطاب یافت - و بتقریب
 این نعمت خاص اعتماد الدوله بوکالت کل و منصب شش هزار
 سه هزار سوار و علم و نقاره بلذذ پایه گردید - و سان دهم بعنایت
 مخصوص محض (که در حضور نقاره بنوازد) از سایر امرا امتیاز
 گرفت - و در سال شانزدهم سنه (۱۰۳۱) یک هزار و سی و یک (که
 مرتبه دوم گامشمت کشمیر نصب العین عزیمت پادشاهی شد)
 چون حدود سبیا مهبط رایات گردید پادشاه جریده بمیر قاعه^(۲)
 کانگوره متوجه گشت - روز دیگر بذایر آنکه احوال اعتماد الدوله تفک
 شده آثار یاس از چهره احوالش ظاهر گردید نور جهان بیگم
 شروع باضطراب کرد - ناچار عطف عذاب بارو نموده بمعدات
 تشریف بخانه اعتماد الدوله ارزانی داشت - رفت سمرات بود
 گاه از هوش دیروت - و گاه افقت میشد - بیگم بجانب پادشاه
 اشاره نموده بپدر گفت - که میشناسید - او در چنین وقت این بیت^(۳)

(۲) یا سبیا باشد (۳) نسخه [۱] در چنان وقت .

انورزی خوانند * * نظم *

* آنکه نابینای مادر زاد اگر حاضر شود *

* در جبین عالم آرایش به بیغد مهتری *

پس از دو سه ساعت برحمت حق پیوست - بچهل و یک کس
بفرزندان و خویشان او خلعت ماتمی عذایت شد *

اعتمادالدوله اگرچه شعر نمی گفت اما تتبع شعر متقدمین

بسیار کرده - در انشا ید طوای داشت - و شکسته را متین و آبدار
می نوشت - و خوش محاوره رنگین صحبت شگفته رو بود - جهانگیر
پادشاه میگفت که صحبت او به از هزار مفرح یا قوتی است
و با نویسندگی و معامله فهمی نیک اندیش کار روا بود
و خوش سلوک پندیده معاش و بسیار عاقبت بین سلیم النفس
با دشمن هم عداوت نمیکرد - و اصلاً غضب نداشت - بند و زنجیر
و تازیانه و دشنام در خانه اش نبود - اگر همه واجب القتل
بوده همین که بدو ملتجی شده یا هفته هجرائی او گشته
رهائی یافته بمطلب خود رسیده - و با این همه آسایش طلب
نبود - همه ورزش در جزسی و نوشتن میگذشت - در دیوانی او
محاسبه اعمال پادشاهی که از مدتها ملتوی بود انفصال یافت *

نور جهان بیگم با حسن موری خوبیهایی معنوی بسیار داشته

برسائلی طبع و درستی سلیقه و شعور تند و فکر بجا یگانه روزگار

بود. پادشاه میگفت تا از بخانه من نیامد زیارت خانه و معذی
 کدخدائی نفهمیده بودم - اکثر زیور و لباس و اسباب تزئین و تقطیع
 (۲)
 که معمول هند است اختراعی و ابداعی است - مثل دو دامنی
 (۳)
 جهت پیشواز و پنجتولیه جهت ارزه‌نی و بادله و کناری و عطر
 و گلاب که بعطر جهانگیری موسوم است و فرش چاندنی همه
 وضع است - و بمرتبگی پادشاه را شیفته و مطیع خود ساخته بود
 (۴)
 که جز نامی از پادشاهی بجهانگیر نماند - مکرر میگفت که من
 سلطنت را بنور جهان پیشکش کردم - جز یک سیر شراب و نیم
 سیر گوشت دیگر هیچ چیز نمیخواهم - و فی الواقع بغیر از خطبه
 آنچه اوامر فرمان زدائی بود بیگم بعمل می‌آورد - حتی در چهارکه
 نشسته مجرای او را میگرفت - و سکه بنام او زدند * * نظم *
 * بحکم شاه جهانگیر یافت صد زیور *
 * بنام نور جهان پادشاه بیگم زر *
 و طغرای مذاشیر باین عبارت زخم می‌یافت - حکم عالییه
 مهد علیا نور جهان بیگم پادشاه - و بقدر سی هزاری منصب
 محالات تقاضا شد - گویند قبول این سلسله آنچه حساب کردند
 نصف ممالک محروسه پادشاهی بود - جمیع خویشان و منسوبان
 این دردمان حتی غلامان و خواجه سرایان منصب خانی و ترخانانی

(۲) نسخه [ج] لباس تزئین (۳) در [بعضی نسخه] دو دامنی (۴) نسخه

یافتند - هیره کایز دانی دل آرام مرضه بیگم بجای حاجی کوکه

صدر اناث شد * * بیت *

* کزند خویش و تبار از تو ناز و میزید *

* بحسن یک تن اگر صد قبیله ناز کند *

و بیگم در انعام و بخشش نیز افراط داشت - گویند روزی که بحمام میرفت سه هزار روپیه خرج مقوری بود - و در محل پادشاهی از درازده ساله تا چهل ساله کزیز بهیار جمع شده بود باحادی و چیله عقد کرده داد - اما هر چند نسوان صاحب ملکات رفیه باشند در اصل سرشمت بنقصان عقل مغمور اند - با این همه خوبیها آخر خمیر مایه شورش و آشوب هندوستان گشت چه دختره که از شیرافکن خان داشت بشاهزاده شهریار پور خرد جنت مکانی داده در فکر ارتفاع دولت او افتاد - و مزاج جهانگیری را از چنین خلف رشید وارث مملکت (که بخطاب شاه باند اقبال شاه جهان ملقب بود) منحرف نموده کار بجائے رسانید که بفوج کشی و قتال و جدال انجامید - و عالمی بچار موجه فنا فرود رفت - چون تقدیر برآن رفته بود (که سریر خلافت بجلوس صاحب قرآن ثانی زینت یابد) هیچ فایده بر سعیدههای بیکاماش مترتب نگشت - پس از جلوس اعلی حضرت بسالیانۀ دو لک روپیه موظف ساختند - گویند بعد از جنت مکانی جز لباس سفید نپوشید و در مجالس شادی با اختیار خود نذشست - سال نوزدهم سنه

(۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج در سن هفتاد و دو سالگی در لاهور در بیعت حیات سپرد - و در مقبره (که در حوالی روضه جنت مکانی خوں بنا نموده بود) مدفون گردید - بیگم طبع موزون نیز داشته مخفی تخلص میکرد - از سمت *

* دل بصورت ندهم نا شده سیرت معلوم *

* بنده عشقم و هفتاد و دو ملت معلوم *

* زاهدان هول قیامت مکن در دل ما *

* هول هجران گذراندم قیامت معلوم *

* اعتبار خان خواجه سرا *

از معتمدان جنت مکانی بود - و از معر سن پادشاه پورستاری اختصاص داشت - چون خسرو دهن فرار گرفتار گردیده بحضور آمد و هنگام نهضت پادشاهی از لاهور بکابل شریف خان امیرالامرا (که خسرو سپرد او بود) بنابر بیماری در لاهور ماند خسرو حواله مومی آیه شد - نامبرده ابتدا بمناصب در خور سرفروازی یافته سال دوم حویلی گوالیار به تذخووه او مقور گشت - و سال پنجم به منصب چهار هزاری هزار سوار کامیابی اندرخت - و سال هشتم از اصل و اضافه بیایه پنج هزاری دو هزار سوار لوی شاه کامی برافراشت - و سال دهم باضافه هزار سوار بر فراز بلذرتبگی برآمد و سال هفدهم به منصب پنج هزاری چهار هزار سوار فایز شد چون بسیار پیر گشته بود بتفویض صوبه داری مستقر الخلاء

و حراست قلعه و خزائن آنجا سرافندخار بآسمان رسانید - و سال
 هیزدهم (که پادشاهزاده شاه جهان از ماندو کوچیده عزیمت
 ملازمت پدر نمود - و فیما بین بآتش افروزی جمع شعله فتنه زبانه
 بر کشید) پادشاهزاده بفتح پور رسیده توقف داشت - و پس از
 رسیدن افواج پادشاهی طرح داده بیک سو مایل گردید - پس از آنکه
 موکب خسروی بذواحنی اکبرآباد رسید از چون در حراست آنجا
 شرائط نیکو بندگی بتقدیم رسانیده بود از اصل و اضافه بمنصب
 شش هزاره پزنج هزار سرار و عطای خلعت و شمشیر مرصع و اسب
 و فیل درجه اعتلا پیمود - و وقت موعود را بعدم سرا کشید *

* ابراهیم خان فتح جنگ *

خلف اعتماد الدوله میرزا غیاث است - ابتدا از پیشگاه
 جناب مکانی ببخشیدگری و واقعه نوبسی احمدآباد گجرات مامور شد
 در آن هنگام شیخ فرید مرتضی خان صوبه دار آنجا چهار بخشی را (که
 میخواستند بضابطه کار کنند) دخل نداده بود - میرزا ابراهیم از
 کار شناسی و زمانه سازی اصلا نام تعلقه نگرفته هر روز بمجری
 میرفت - پس از یک ماه شیخ گفت که چرا بکار موجوده قیام
 نمی نمائی - میرزا گفت مرا با کار غرض نیست - همین لطف نواب
 میخواهم - شیخ بوکیل حضور بر نوشت که هرچه او با اعتماد الدوله
 نوشته باشد بے کم و کاست بر نگارد - چون میرزا غیر از خوبیهای
 شیخ هیچ بقلم نمی آورد وکیل به بیان واقع مطلع ساخت

موتضی خان بآرامیده وضعی و سنجیده روزگاری میرزا استحضامان
 نموده مهمات منصبداران بار را گذاشته حویلی و فیل و نقد از خود
 رعایت کرد - و پس از دو سه روز بمهمانی در خانه میرزا رفته
 جمیع اسباب تزک از فرش و ظروف طلا و نقره و دیگر لوازم
 (که از سرکار خود فرستاده بود) هبه نمود - و در آخر مجلس
 دستکمی بنام منصبداران گجرات نوشت - که ضیافت بخشی نماید
 پنججاه هزار روپیه در تحت اسم خود و پنججاه هزار روپیه بنام
 دیگر اهل مناصب و لک روپیه بزمینداران تفریق فرموده
 بمتصدیان خود گفت - که بالفعل از خزانه من این مبلغ بمیرزا
 برسانید - و شما بمرور تکمیل کرده داخل خزانه کنید - و مکرر
 بحضور نوشته در عرض یک سال بمنصب هزاری برآورد - چون
 سلسله اعتماد الدوله پیش آمد کرد میرزا بحضور رسیده در سال
 ۱۲۰۴ به منصب هزار و پانصدی سه صد سوار و بخطاب خانی
 سرفراز گشته بخدمت بخشبگری حضور اختصاص یافت - و
 بتدریج به منصب والای پنج هزاری و خطاب ابراهیم خان
 فتح جنگ لوی تقوق برافراشته بصاحب موگی بنگاله و اودیسه
 دستوری یافت *

چون در سال نوزدهم که شاهزاده شاه جهان از راه تانگانه عازم
 بنگاله شد احمد بیگ خان برادرزاده او (که بذیابیت اودیسه

صی پرداخت) بر سر زمیندار کردهه (فته از سدوح این امر
 غریب به پدلی (که حاکم نشین آن صوبه است) (سیده بنه
 و بار خود برداشته بگتک (که درازده کرده است) شدافت - و چون
 استعداد مقاومت در خود ندید راه بنگاله پیش گرفت - شاهزاده
 باردیسه در آمده بابراهیم خان مصحوب جان نثار خان و اعتماد
 خان خواجه ادراک پیغام فرستاد - که چون از نیرنگی تقدیر گذر
 موکب منصوره بدین دیار افتاده اگرچه وسعت این ملک در نظر
 همت جولانگاه نگاه بیش نیست اما چون این سرزمین سر راه
 وافع شده سوسری نمی توان گذشت و گذاشت - اگر اراده رفتن
 حضور داشته باشد تعرض بدر و تصرف بمال و ناموس او نیست
 و اگر توقف را اصلح داند بهر جا که درین ملک اقامت گزیند بدر
 مسلم است - ابراهیم خان (که از صیت نهضت رایات شاهي از
 دهاکه باکبرنگر آمده بود) در جواب معروض داشت - که فرموده
 حضرت ترجمان احکام الهی است - و جان و مال بندها بحضرت
 تعلق دارد - اما آئین نمک شناسی و حقوق تربیت پادشاهی
 سد راه من شده - نه بملازمت میتوانم رسید - و نه قرار فرار بخود
 داده روی خجالت بادثال و اقران توانم نمود - و چون پادشاه
 این دیار به پیر غلام سپوده اند برای زندگی مستعار مجهول الكمیت

که معلوم است چه مانده - نمی‌توان در کار دای نعمت تهران
 درزید - ناچار سرخون را همانند از سم ستوزان موکب اقبال ساخته
 میخواهم بعد از قتل من این ملک و نندهای نرگه زرایی باد
 چون مردم از متفرق بودند و حصار اکبرنگر ساعتی عظیم دامت
 ابراهیم خان بمقبره پسر خود [که یک گروهی قلعه بوکنار دریای
 کنگ (که سابق پایان آن جریان داشته - و از مدتی بفصل مذکور
 افتاده) در کمال استحکام و روانت اساس گذاشته] تحصن جست
 تا از جانب دریا کمک نوازه و آذوقه نیز تواند رسید *

شاهزاده از قول و فعلش (که حرف قتل بر زبان زانده
 و بدای حویش بمقبره در آمده) شگون فتح فرا گرفته در آن بلده
 پرتو نزل افکنده بهادران را به محاصره آن محوطه برگماشت
 پس از آنکه از درون و بیرون نیران قتال التهاب گرفت عبدالله خان
 فیروز جنگ و دریا خان زهله و بغا بر آنکه آنطرف آب زه و زان
 اکثر همراهان ابراهیم خان بود (از دریا گذشتند - ابراهیم خان
 سراسیمه گشته با احمد بیگ خان (که در همان ایام بار زیوسنده بود)
 از حصار برآمده عرصه کارزار آراست - جنگی عظیم بمیان آمد
 احمد بیگ خان مردانه استاده زخمها برداشت - ابراهیم خان
 از مشاهده این حال تاب نیارده جلو انداخت - درین تاختم
 سرشته انتظام از هم گسیخت - بیشتره همراهان دست بکار
 نا برده راه گریز سپردند - ابراهیم خان با معذرتی پای همت

(۲) افشرد - هر چند مردم خواستند که ازان مهلكه بر آرند راضي نشد
 و گفت که وقت من مقتضی این کار نیست - چه به ازين که جان
 در کار آقا سپري شود - هنوز سخنة تمام نشده بود که از جوادب
 هجوم آورده بزخمهای جان ستان کارش تمام ساختند - چون عبدال
 و اموال ابراهيم خان در قهاکه بود احمد بيگ خان خود را
 درانجا رسانيد - شاه زاده نیز از راه دريا بدان سو راهي گشت
 ناگزير مشارالیه ملازمت دريافت - و قریب چهلک (زيبه نقد
 سوای ديگر اجناس از اتمشه و فيل و غيره بقيد ضبط شاهزاده
 درآمد - احمد بيگ خان ازان هنگام مورد عنایت شاهي بود - در
 سال اول جلوس منصب عمده يافته حاکم تته و سيوستان گردید
 و پس ازان بایالت ملتان امتیاز اندوخت - و باز بحضور رسیده
 برگزیده جایس و امینتهی پورب بجاکبیر ار قرار گرفت - همانجا
 باجل طبعي در گذشت - ابراهيم خان اولاد نداشت - اهلیه ار
 حاجي حور پور خانم (که خاله نور جهان بيگم میشد) زندگی
 دراز یافته تا واسط عهد عالمگیری در دار الخلافه شاه جهان آباد
 کول جلاي بطریق التمغا داشت - بجمعیت و زواہ گذرانیده
 در گذشت *

(۲) نسخه [۱] راضي نشد که وقت من (۳) نسخه [۲] امینتهی پوري

اسد خان معموری

پسر عبد الوهاب خان عنایتی تخلص برادر خرد مظفر خان معموری ست - که در سخن طرازی و عبارت سنجی سلیقه درست داشت - و صاحب دیوان است - در عهد جهانگیری ابتدا بخشی قندهار شد - پس از آن که سلطان داور بخش پسر خسرو باتالیقی خان اعظم کوکه صاحب صوبه گجرات گردید او را بدخشیگری آن ولایت برنواختند - همانجا ودیعت حیات سپرد اسد خان سپاهی درست بود - چون همراه عم خود مظفر خان به نتهه شدافت جوانان خوب از غونده نوکر کرده همراه گرفت و نامی بهمت و جوانمردی بر آورد - و در پیشگاه سلطنت نیز پایه اعتبار خویش برتر افراخت - و چون سلطان پرریز باتالیقی مهابت خان بدعاقب شاهزاده و بعد رخصت یافت او هم در سالک کمکیان منتظم گشت - مهابت خان بعد از رسیدن برهان پور او را بحفاظت ایلیچ پور تعین کرد - چون سایر امرا و منصبداران دکن بکمک ملا محمد عادل شاهی معین شدند او نیز همراهی برگزید - ناگاه در جنگ بهاتوری (که مابین ملا محمد و ملک عزیز اتفاق افتاد) چشم زخمی عظیم بعادل شاه رسید و برخی مرای پادشاهی دستگیر شدند - و خان مزبور گرم و گپرا

(۴) نسخه [ج] عنایتی تخلص (۳) نسخه [اب] شده پس از آن (۴) در

[بعضی نسخه] سرمایه اعتبار خویش .

ازان معرکه برآمده خود را به برهان پور رسانید - و چون شاه جهان از بنگاله معارفت نموده بمحاصره آن بلده پرداخت خان مذکور باتفاق راورتن تحصن جهته در نگاهداشت شهر مساعی جمیله بتقدیم رسانید - و کارهای دست بسته نمود - شاهزاده ناچار بے نیل مقصود برخاست - و از پیشگاه خلافت و جهانبانی ببخشی گری دکن سر بلند گردید *

گویند خانجهان اودی (که بعد فوت سلطان پرویز بایالت دکن مستقل گشت) بغاضل خان آقا افضل که دیوان دکن بود از روی تعظیم بر می خاست - و برای او قیام نمی نمود - بسیار اظهار ملامت کرده - و گفته که برای مغلے بر می خیزد - و برای من سید بر نمی خیزد - در سبادی جلوس اعلیٰ حضرت از خدمت معزول گشته بحضور شتافت - و چهارده زنجیر فیل پیشکش گذرانید و چون در ایام محاصره برهان پور مردم او در مواجهه مردم شاهي زبان بدشنام و فحش کشوده بودند سخت متوهم و خوفناک بودے - از انجا که صاحبقران ثانی دریای کرم و معدن عفو بود بالطاف پادشاهانه خوشدل و خرسند ساخت - و در سال دوم بخدمت فوجدارئ لکھی جنگل باضافه پانصدی ذات بمنصب (۲) در هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار معزز و مغرر گردانید

و در سال چهارم سده (۱۰۴۱) هزار و چهل و یکم هجری در لاهور
بساط هستی در نوردید *

• اوداجی رام *

از بهمن دکن است - بهوشیاری و فطانت صاحب نام و نشان
گشته زمینداری مهور تا مهر بدست آورد - و به نیروی بخت
بیدار و رشادت و کار طلبی نزد ملک عزیز اعتباری بهم رسانیده
صاحب حشم و جاه گردید - و در عهد جنّت مکانی در سلک
ملازمان پادشاهی انصلاک یافته بمنصب چهار هزاری ذات و سوار
پایه برتر افراخته در کمپیان دکن امتیاز یافت - چون خالی
از زور و مکر نبود نزد همه صوبه داران دکن نقش او بوقار و بزرگی
نشسته - هرگاه عساکر منصوره بیالاکهات دکن بر می آمدند بنا بر
شناسایی آن سرزمین صوابدید کارها برای او مقوض میشد - و او
از نیک طبیعتی در کارسازی خلق کوشیده و سیاه کامیابی عالمی
مبگشت - سال هفدهم جهانگیری پادشاه زان و ابیعهده شاه جهان
عزیمت بنگاه و جهه همت ساخته از برهانپور بمهور رسید - امرای
دکنه را که چشم داشت رفاقت از آنها نبود رخصت فروده
احمال و ائقال زیاده را با فیلان حوائج اوداجی رام نموده در قلعه
مهور گذاشت - و چون مشایخه در تقدیم خدمات پادشاهی هم
مساعی جمله بکار می بود مهانت خان زیاده تر از همه عزت
و اعتبارش افزود *

چون سال نوزدهم أموی پادشاهی را بکمک عادل شاهیه
 با ملک عنبر در موضع بهاتوزی پنج گروهی احمد نگر اتفاق جنگ
 افتاد و از کشته شدن ملا محمدلاری سردار لشکر بیجاپور سرزنده
 انتظام آنها گسیخت جادو رای و اوداجی رام دست بکار برده
 راه هزیمت سپردند - و بشومعی اینها شکست عظیم بر فوج پادشاهی
 افتاد - لشکر خان ابو الحسن و میرزا خان منوچهر و عقیدت
 خان بخشی دکن با رشیدا پسرش و چهل و دو منضبدار اسیر
 سر پنجه تقدیر گشته گرفتار قید ملک عنبر آمدند - بدنامی
 این چشم زخم با آنکه جادو رای کانتیه عمده تر بود عاید
 حال اوداجی رام گشته بسوء تدبیر و گریز پائی زبان زد مردم
 گردید - و متاع اعتبارش کساد یافته گرمی بازارش بآن رونق نماند
 و چون سال سیوم ساحت برهانپور از پرتو قدوم اعلیٰ حضرت
 ضیا پذیرفت و افواج گیتی کشا باستیصال خان جهان لودی تعیین
 یافت اوداجی رام را بعطای چهل هزار روپیه و اضافه هزاری
 هزار سوار بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار برنواخته آب رفته
 بجوی آمالش باز آمد - و در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار
 و چهل و دو هجری بهمراهی خانخانان مهابت خان در ایام
 محاصره قلعه دولت آباد دیرین مرفعی که داشت اشتداد نموده
 زخم هستی بر بست *

اوداجي رام با آنکه بکليه کاري و تزدیر شهرت گرفته بود ايکن
 فاعی بهمت و سخاوت برآورده - در فيض (سانی خلایق تقصیر
 نمیکرد - و ازین رو سرآمد امرای دکذبه بود - باوجود ضعف بنیه
 در پیرانه سالی بعشق و شاهد باری حریص بود - زنی داشت
 مشهور برای باگهنی - که پس از امور زمینداری را بآنین شایسته
 سرانجام میداد - چون مردم کار آمدنی نوکر داشت بعد فوتش
 سپهسالار بافتضای وقت (که مردم از متفرق نگردند) جگ جیون
 پسرش را باوجود مغرسن سه هزاری ذات در هزار سوار منصب
 تجویز نموده مخاطب باوداجي رام ساخت - و از چون بسن (شد
 و تمیز رسید از نظم و نثر فارسی و حسن خط بهره تمام برگرفت
 و اوضاع اهل دکن را ترک داده بترک امرای هند معاش
 برساخت - و بعزت و وقار بسر برده ماهور در جاگیر داشت
 پس از هر که بجانشینی آن سلسله نشسته خود را اوداجي رام
 می نامید - از غرائب اتفاق همه آنها لارلد بودند - کار بمتنبذی^(۲)
 افتاد - بلکه جگ جیون را نیز متنبذی می شمارند - و چون بعد از
 نویت بونکت راد رسید آن حالت و منصب در آن دولت
 جمعیت نماند - برسوه دیسمکھی اوقات میگذرانید - پس از
 در متنبذیش مارهو راد و شنکر راد قلیل منصب یافته محالات
 زمینداری سرکار ماهور و باسم بینهما تقسیم یافت - و رفته رفته

از پیر شدن آنها و تسلط حکام دخل دیسمکی هم منقطع گشته
 اگر احياناً در مکانه گماشته دخیل باشد باز گشت بآنها ندارند
 درین ایام نخستین از منصب و جاگیر افتاده درگذشت - و دومین
 فی الحماه در برگذۀ باسم دخلی دارن - و سومی میگیرند *

* افضل خان علامی ملا شکرالله شیرازی *

در دارالعلوم شیراز پس از دانش اندوزی مدتی مدرس
 و افادۀ علوم رسمی اشتغال داشت - چون از راه دریا به بندر
 سورت رسیده وارد خطۀ برهان پور شد خانخانان (که مقتنایس
 دایها بود) صید احسان خود نموده نگاهداشت - و مصاحبت برگزید
 بعد از آن شاهزاده شاهجهان پیوسته میر عدل لشکر ایشان شد
 و در مهم رانا منشی و مصاحب همراز بود - چون بصوابدید از
 مصاحبت با رانا قرار یافت بیش از پیش اعتبارش افزوده
 بدیوانی سرکار بادشاه زاده امتیاز گرفت - و پس از انجام یافتن
 آن یساق بالتماس شاهی از پیشگاه فرمانروائی بخطاب افضل خان
 ناموری اندوخت - و در مهم دکن از جانب شاهزاده با راجه
 بکرماجیت بمراوقت وکلای عدل شاهیه به بیجاپور شدافته او را
 بشاهراه عقیدت و فرمان برداری رهنمون گشته بیجاچه زنجیر فیل
 کوه شکوه و نفاذس جنس و نقد و مرصع آلات برسم پیشکش آورده
 از نظر گذرانید - و در سال هفدهم (که برگذۀ دهولپور شاهزاده

(۲) در [چند نسخه] تسلط احکام دخل (۳) نسخه [ج] عادل شاه *

بجاگیر خود در خواسته دریا خان را بدو اسبابی آن تعیین نمود - و پیش ازین استدعا آن برگنه بسلطان شهریار تذخواه گشته از طرف او شریف الماک دخیل کار گردید - و فیما بین پهرخش انجامیده انداقاً تذکری بچشم شریف الماک رسیده کور ساخت (زمانه را خمیر مایه فتنه بدست افتاد - مزاج نور جهان بدگم (که جانب شهریار را داشت) با آشوب گرایید - جذت مکانی هم (که زمان اختیار خود بقاضی اقتدار بدگم سپرده بود) دغرای او از پسر ولیمهد دل دگرگون فرمود - و شاهزاده (که بجهت مهم فتنه از دکن طلب حضور شده بود) موقوف گشته آن بورش بر شهریار با تالیقی میرزا (ستم صفوی قرار گرفت - و بشاهزاده حکم شد که عوض جاگیر قدیم از صوبه دکن و گجرات و مالوه بتصرف آورده هر جا ازین مکان خواسته باشد محل اقامت نماید - و امرای کمکی برای بساق فتنه بار روانه کند غرض آنکه اگر شاهزاده بتغیر جاگیر و جدائی مردم تن در دهد بمرور فتنه دیگر بجمعیت و سامان او راه خواهد یافت - و اگر بشورش در آید و طریق سوء ادب پیش گیرد ناگزیر تادیب او را وجهه همت سازد - تا روزگار فتنه پرداز پدیدتر چه نبرنگیها بوزی کار آرد *

شاهزاده افضل خان را بحضور روانه نمود - که بدراهین عقلمی خاطر نشین جذت مکانی نماید که این کدکاش محض خطاست

(۲) در [بعضی نسخه] باغواوی او (۳) در [بعضی نسخه] طلب شده بود .

سهیل انگاری چنین مهم سترگ غیر از بدانندیشی دولت نمره
ندارد - امور کلی بر روی زنان مفوض نداشته خود بنظر دربرین
بسندجند - و حاشا که در ادرات این معتقد فتورے واقع شده باشد
اگر بگفته بیگم جاگیر من تغییر می فرماید باین وضع میان دشمنان
چگونه بسر برد - التماس آنست که جاگیر مالوه و گجرات نیز
تغیر شود - و بادر سورت که درازا مکه است عذایم فرمایند
که زفته مزدوری شوم - و همگی غرض شاهزاده آنکه شاید غبار
شورشی که مرتفع گشته بآبیاری مدازا و ملایمت فرو نشیند - و پرد
آزوم و ادب از میان برداشته نشود - اما بدخواهان واقعه طلب
نوعی اسباب فساد را آماده نساخته بودند که باصلاح کوشی افضل
خان نتیجه مرتب گردد - اگرچه جانب مکانی متأثر شده به بیگم
فهماندند بیگم زیاده بر سابق بعناد و عداوت افزوده بے نیل
مقصود (خصمت معارفت داد - چون شاهزاده را بیقین پیوست
) که هر چند مدارا بکار رود معمول بر زیونی داشته بر تحکم
خواهد افزود (ناچار پیش از اجتماع افواج پادشاهی باید شرافت
باحتمل که این حجاب از میان برگرفته آید - چون این قصه درین
ارزاق هر جا بقدر اقتضای مقام تکثیر یافته بتکرار نپرداخته
بمطلب می گراید - که پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر عطف
عنان نموده بماندر و از آنجا بپرهان پور طرح اقامت انداخت

افضل خان بنابر برخی مصالح مهمات برفتن بیجاپور دستوری یافت
 و چون شاهزاده از رسول عساکر حضور توقف برهان پور ملاح ندیده
 براه نالنگانه عازم بنگاله گردید اکثر ملازمان راه بیوفائی سپردند
 میرزا محمد پسر افضل خان نیز با اهل و عیال فرار نموده
 جدائی گزید - شاهزاده سید جعفر بارهه را که بشجاعت خان
 مخاطب گشته با خان قلی اوزبک برادر کلان قایم خان شاهجهانی
 بدنبال فرستاد که تا مقدر بمواسا برگرداندن - و الا سوش بیارند
 او برای حمیت افشوده بکمانداری ایستاد - هرچند بسخن سرائی
 و چوب زبانی دلدهی نمودند موثر نشد - خان قلی را از پادشاه درآوردن
 و سید جعفر را زخمی ساخت - و خود هم مردانه جان در باخت و چون
 شاهزاده همواره در مدد تدارک مافات بوده استرضای خاطر پدر
 بزرگوار را جویا بود بعد از مراجعت بنگاله افضل خان را با پیشکش
 شایسته در سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج سال بیستم جهانگیری
 روانه حضور ساخت - جنت مکانی از نامهربانی افضل خان را هم
 در حضور نگاهداشته بخدمت خانسامانی مباحثات بخشید - و سال
 بیست و دوم (که انتهاض الوبئه پادشاهی بسیر کشمیر اتفاق افتاد)
 افضل خان بنابر معویت راه با کار خاندان زاید در لاهور ماند
 و هنگام مراجعت سائحه ناگیر زردان - شهریار در لاهور خود را
 بمطافعت موسوم ساخته افضل خان را رکیل و مدار عالیه جمیع مهمات
 گردانید - و چون او در باطن در اندواهی شاهجهان مضموم داشت

روزه (که شهردار افواج مرتب ساخته بسرداری سلطان بایسنغر بمقابله آصف خان تعیین کرد - و خون هم سوار گشته از عقب راهی شد) بر گذاردن که رفتن خود شایان دولت و مناسب حال نیست - توقف تا رسیدن خبر لشکر ضرور است - بمبالغه نگاهداشتن تا مردم بی سر و پا (که زره های مفت گرفته فراهم شده بودند) بدون سردار بی آنکه هنگامه ستیز و آویز گرم شود پویشان گشتند ناچار شهردار بقلعه ارک خزید - و چون در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت فردوس آشیانی سرپر آرای هندوستان گردید بیست و ششم جمادی الآخر سر آغاز جلوس بوسیله فضاؤل صوری و معذوی و ذریعه اخلاص خالص و عقیده راسخ و قدم خدمت و وفور مزاجدانی و کار شناسی (که بمزید اعتبار و مزیت اعتماد امتیاز داشت) از دارالسلطنت لاهور رسیده دولت ملازمت اندرخت و باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب چهار هزاری ذات و دو هزار سوار سر بلند گشته بخدمت مبر سامانی بدستور سابق منصوب گردید - و در سال درم از تغییر ارادت خان سارچی بخدمت والا مرتبت دیوانی کل و اضافه هزاری هزار سوار پایه بلند تر ^{۱۰۳۸} افرخت * مصرع * * شد فلاطون وزیر اسکندر * تاریخ است و در سال ششم برای تحصیل مجدد و شرف التماس قدم ^{۱۰۳۸} پادشاهی بمذول خود (که مسمی و مورخ بمذول افضل است) نمود

و از محل رکوب خلافت بذهبی تا منزل خود (که بیست و پنج
 جویب مسافت داشت) اقسام افشسه یا انداز گسترده - و در سال
 یازدهم بمنصب هفت هزادی سرافندخار بکیوان (سازید - و در سال
 دوازدهم که سنش بهفتاد رسیده بود عارضه جسمانی طاری گشته
 آثار ارتحال بروجنات احواش لایح گردید - اعلیٰ حضرت بعیادت
 بسر وقت او تشریف فرموده بذل تفقدهات نمودند - دوازدهم رمضان
 سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل و هشت هجری در لاهور ازین سرای
 در ممال درگذشت - تاریخ فوتش یافته اند *
 ۱۰۴۸ * ع *

* ز خوبی برد گوی نیک نامی *

فاضل مذهب الاخلاق بود - اعلیٰ حضرت مکرر می فرمود که در بیست
 و هشت سائمه ملازم پیشگی در حق هیچ کس از افضل خان
 سخن بد شنیده ام - در فصاحت حسان وقت بود - و در هیئت
 و هندسه و حساب نیز مهارتی داشت - آنچه گویند (یا این همه
 عام و دانش اصلا بکاعد نمی رسد - و سیاق دان بود) یحتمل که
 بدابر عالی جاهی و بے پروائی باشد - بلی تمام اختصار بر دیانت رای
 دیگر کجرتانی (که پیش کارش بود) گذاشته - همه جواب در سوال
 او می کرد - چنانچه بک از ظروفا بعد فواتش در مرثیه گفته که چون
 فرشتهها در قبر سوال نمودند خان گفت که از دیانت رای بپرسید که
 جواب شما خواهد داد - مقبره او آنروی آب چون واقع اکبرآباد است

فرزندے ازو نماند . برادر زاده خود عزیمت اللہ خان مخاطب
بعافل خان را بہ پسری برداشته بود *

• اخلاص خان حسین بیگ *

از والا شاہبان فردوس ایشیانی ست - پس از آنکہ اہلی حضرت
بر تخت پادشاہی نشست سال اول او بہ منصب دو ہزاری
ہشت صد سوار و افعام شش ہزار روپیہ نقد لوای کامرانی برافراشتہ
بدیوانی صوبہ برہان پور مامور گردید - و سال سیوم باضافہ دو صد
سوار کام دل برگرفت - و سال چہارم بفوجدازی اجمیر سرہایہ
سرہانڈی اندوخت - و سال سیزدہم مطابق سنہ (۱۰۴۹) ہزار
و چہل و نہ ہجری سفر آخرت اختیار کرد - نعیم بیگ پور او
بمنصب پانصدی دو صد و بیست سوار مرتقی گشتہ سال پانزدہم
در بعدم خانہ نہان *

(۲) • آصف خان مشہور بأصف جاہی *

میرزا ابوالحسن نام پسر اعتماد الدولہ و برادر کلان نور جہان
بیگم است - پس ازان کہ بیگم بشرف ازدواج جنت مکانی اختصاص
گرفت میرزا بخطاب اعتقاد خانی و خانسامانی امتیاز یافت
و در سال ۵۶۴۰ ہجری سنہ (۱۰۲۰) ہزار و بیست ہجری
صبیہ او از جہنم بانو بیگم را (کہ بہ ممتاز محل موسوم است

(۲) نسخہ [۱ ب] آصف خان ابوالحسن مشہور بأصف جاہی •

و دختر زاده میوزا غیاث الدین آصف خان (میشد) در عقد تزویج شاهزاده سلطان خرم مخاطب بشاهجهان درآوردند - و سال نهم بخطاب آصف خانی و اضافهای بی دربی بمنصب شش هزاری شش هزار سوار سر افتخار برافراخت - و در آن آیام که میان جنت مکانی و شاهزاده شاه جهان غبار کلفت و ملال برخاست بد اندیشان واقعه طلب آصف خان را بجانب داری شاهزاده متمم داشته مزاج بیگم را از چنبدین برادرے که رکن رکن خلافت بود منحرف ساختند *

* بیت *

* چون عرض آمد هنر پوشیده شد *

* صد حجاب از دل بسوی دیده شد *

و در آن محل مطاب پنداشته بتقریب آردن خزانن آکره از حضور برآوردن - اما آصف خان بذابر وصول شاهزاده بفتح پور برآوردن سزانه از قلعه مبارک آکره صلاح وقت ندانسته بحضور برگشت و هنوز بحوالی متھرا به پیوسته بود که از باب کنکاش بزم شاهی بمباحثه عرض کردند که درین هنگام مثل آصف خان سردارے را از دست نباید داد - چه فوت چنبدین تابو خلاف آئین حزم و هوشیاری ست - شاهزاده که (همگی همت والای او بتحصیل رضاگوئی پدر بزرگوار مصروف بود) عمدا مسامحه بکار برد - و پس از آنکه شاهزاده از مقابل پدر والا قدر عنان تاب گشته بمالوه

شکافتن سال ۵۱۷ هـ.م آصف خان بصاحب موپگی بنگاله رخصت یافت. اما در آن ایام که روانه شدن شاهزاده به بنگاله بقتحقیق پیوست بتقریب نگرانی خاطر بیگم از جدائی برادرزاده از راه برگردانیدند چون در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج برکناره آب بهت از مساعله و مسامحه او مهابت خان استیلا یافته جنت مکانی را بدست آورد آصف خان (که سلسله جنیان این همه فساد بود) پس ازین حرکت بے حرکت دود که سعی بجائے نمیرسد و رهائی از چاین دشمن قوی غیر متصور است - ناگزیر بقاعه اذک که در قیوش بود شکافتن منحصن گشت - مهابت خان بسوکردگی بیروز بهره ور بسر خود جمعی را فرستاد که گرم و کدو زنده محامره نمودند - و بعد از آن خون شکافته بعهد و پیمان برآوردند با اوطالب پسر و خلیل الله خویش او نزد خود نگاه میداشت و پس از آنکه از حضور آزاره گشت در گذاشتن آصف خان قهوان می نمود - بعد از مدالعه از جانب پادشاهی خاطر خود بعهد و سوگند و برناخته روانه درگاه ساخت - درین هنگام آصف خان بصاحب موپگی پذیراب اختصاص یافته منصب والای وکالت نیز ضمیمه مراحم گردید - و بعد آن بمنصب هفت هزاری هفت هزار سوار لوای ناموری افزاشت - و در سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت هجری سال بیست و دوم جنت مکانی هنگام معارفت

(۲) نسخه [ج] در همان ایام •

از کشمیر چون از نازل (اجور) کوچ نمود در اثنای راه پیانه معدان
خواست - همین که بلب نهان گوزا نیفتاد - و تا رسیدن منزل
حال بدین منوال بود - روز دوم بیست و هفتم سفر آخرت
گزید - غریب شورشیه در اردو افتاد - آصف خان داور بخش یسر
خسرو را از قید برآورده بساطنت موهوم برداشت - او داور نمیکرد
بایمان غلاظ تمسای بخش خاطر از شده روانه منزل پیش گشت
بدگم (که خواهان سلطنت شهریار بود) و درخواست آصف خان را
با اعظم خان مدبر بخشی (که هر دو زکن زکین سلطنت و متخل
مدعی او بودند) تقید نمود - هر چند کسان بطلب برادر
فرستاد آصف خان مدبر خواسته برد او رفت - بدگم نیز با نعش
جنت مکانی از عقب راهی شد - آصف خان بذاری نام هدر مشرف
ویل خانه را (که در تدریسی و سبک نگه شهرت داشت) از منزل
چانگیزه های خدمت شاهجهان کسب نمود - و چون وقت مقتضی
تحریر نمود این خبر را بتقریر او حواله کرده انگشتری مهر خود
باز سپرد - تا سحلی باشد بر اعتماد - و آن شب در نوشهره بصر برده
روز دیگر از کوه بر آمده در بهنیه نزل نمودند - و بتجهیز
و تکفین پرداخته نعش را پیشتر فرستادند - تا در باغی (که بدگم
آنطرف آب لاهور اساس نهاده بود) بخاک سپارند - چون مجزوم
و متیقن وضع و شریف بود (که این همه توطیئه استخدامت دولت
شاهجهان است - و داور بخش گوسفند قربانی پیش نیست) همه

أمرا و سایر بزرگان فرمان‌پذیر آصف خان بودند - و او (که از بیگم مطمئن خاطر نبود) سررشته احتیاط از دست نداده مردم را از آمد و رفت نزد بیگم ممنوع ساخت - بلکه گریزند بیگم را از محل پادشاهی برآورده در منزل خود جا داد - چون بسه کره‌هی لاهور رسید سلطان شهریار (که بعلمت داء الثعلب موی ریش و بروت ریخته و از تف آنشک آباء زده پیشتر بلاهور شتافته بود) خود را باسم بی مسمای سلطنت موسوم ساخته در عرض یک هفته بصرف هفتاد اک روپیه لشکر فرام آورده بسرداری میرزا بایسنغر پسر سلطان دانیال از آب گذرانید - و خود با دو سه هزار سوار در ظاهر شهر لاهور ایستاده انتظار نیرنگی تقدیر داشت * * ع *

* منتظر تا فاک از برده چه آرد بیرون *

بعد تلافی فریقین در حمله اول انتظام فوجش از هم گسیخت - و دست بکار نا برده هر کدام براه شتافت - شهریار (زین خبر موحش بهبود خویش نسنجیده بقلعه در آمد - و خود را بپای خویش بدام افکند - أمرا بدرون ازک شتافته داور بخش را سریر آرا ساختند - و شهریار را (که بحرم سرای جنم مکانی رفته در کنجه خزیده بود) فیروز خان خواجه سرا بیرون آورده به آله ردی خان سپرد - از قوطه کمرش کشوده هر دو دستش بآن بسته پیش داور بخش حاضر ساخت - و پس از تقدیم کوراش و تسلیم محبوس گشته بعد از دو روز مکحول گردید *

و چون این ماجرا از روی نوشته ساهوکاران معلوم شاهجهان شد خدمت پرست خان رضا بهادر را از احمد آباد گجرات پیش آصف خان بلاهور فرستاد - و بخط خاص ترقیم یافت که درین وقت (که آسمان آشوب طاب در زمین فائده خیر است) اگر داور بخش را با دیگر شاهزادگان آوازه مکاری عدم نمایند اصلاح قریب تر است

آصف خان روز یکشنبه بیست و دوم شهر ربیع الآخر سنه مذکور داور بخش را دستگیر ساخته خطبه بدام شاهجهان خواند - و بیست و ششم جمادی الاول او را با گرشاسب بوردش و سلطان تهریار را با ظهیرت و هوشاک پسران سلطان دانیال از زندان زندگانی برآورد - چون فردوس آشینانی بآگره رسیده سرور آزادی هندوستان گشت آصف خان با شاهزاده دارا شکوه و محمد شجاع و محمد اوزنگ زیب (که بیست و از می شدند) و سایر آنها از لاهور بآگره رسیده دوم رجب ۵۵۰ سال بر زمین بوس خلافت استماع یافته بخطاب یمین الدوله آصف خان و در مخاطبات با لفظ عمو سوش بفلک برین رسید - و بدایه والی و نالت و انعوض مهر اوزک و منصب هشت هزاره هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه (که تا آن وقت هیچ امیری بدان مرتبه نرسیده بود) بلند و مرتبه گردید - و پس از آن (که یمین الدوله در مجلای فوج خود پنج هزار سوار خوش اسپه درست یراق از نظر گذرانید) منصب نه هزاره سوار و جاگیر

سیر حاصل پنججاه لک روپیة وصولی مرحمت شد - در آغاز سال
 پنجم از برهان پور جهت گوشمال محمد عادل شاه بیجاپوری بتزک
 تمام و فوج سنگین دستوری یافت - و چون حوالی بیجاپور مخیم
 عساکر نموده دست بزدن و بستن برکشاد محمد امین مصطفی خان
 داماد ملا محمد لاری و خیریت خان عم رفدوله خان حبشی از قلعه
 (۲) (۳)
 برآمده به رشکش چهل لک روپیة آشتی فرار داده بقلعه برگشتند
 خواص خان که مدار علیه سلطنت بیجاپور بود از ویرانی آن ملک
 و قلمت آذوقه و کمی کاغذ و هیئت در فوج پادشاهی آگهی یافته بدفعیه
 می پرداخت - گویند درین بساط نه قحط غله فقط بود - بلکه فقدان
 همه مایحتاج بجائے رسیده که جفت کفش بچهل روپیة می ازید
 و فعل بندگی یک اسپ بده روپیة میشد - ناچار یمین الدوله
 از گرد بیجاپور برخاسته بسمت رای باغ و مرچ که ملکی آباد بود
 سرے کشیده از ناخمت و تازاج دقیقه فرورنگداشت - چون برشکل
 بر سر رسید مراجعت نمود *

گویند درین مهم روزی در مجلس خلوت آصف خان تقریبی
 شد - اعظم خان گفت که الحال پادشاه محتاج ما و شما نیست
 آصف خان گفت غیر از ما و شما هم کار ملکی نخواهد شد - این
 حرف پادشاه رسید - گران آمد - فرمود که احسان او بر ذممه من
 ثابت است - لیکن آینده در امور خلافت بار تصدیع نباید داد

(۲) نسخه [ج] داماد محمد لاری (۳) در [بعضی نسخه] خبرت خان •

پس ازان صاحبکها اگرچه کج دار و مریز بود لیکن بظاهر سر موئے
 در رتبه و اعتبار نکاست - بلکه پس از فوت مهابت خان در سال
 هشتم خطاب والای خانانانی و سپه سالاری ضمیمه القابش
 گردید - سال پانزدهم سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک در لاهور
 بکوفت ممتد استسقا بعالم بقا خرامید - گویند با حوش خوری
 اشتهای بسیار داشت - یک من شاه جهانی خوراک شبانه روزی
 میشد - و چون بیداری بدیر کشید بیک پیاله نخود آب اکثفا
 می نمود - (زه افسوس آصف خان) تاریخ است * در حوالی مقبره
 جنت مکانی مدفون گشت - حسب الحکم عمارت و باغچه ترتیب
 نمودند و در آنجا که اعلی حضرت بعبادت او رفتند سوی حویلی
 آنجا که در آنجا است و بینه مرتب شده و دیگر منازل و بساطین
 بسیاری در آنجا و کشمیر در کرور و پنجاه لک روپیه از جواهر و نقد
 و طلا و نقره و اجناس دیگر نوشته از نظر اعلی حضرت گذرانید
 که همه ضبط سرکار شود - پادشاه بیست لک روپیه بسه پسر
 و پنج دختر او و حویلی لاهور بدارا شکوه مرحمت نموده تلمه
 ضبط فرمود *

آصف خان از هر عام بهره داشته - و معقولات را بیشتر درزیده
 لهذا در القای (که برای او در دفاتر پادشاهی می نوشتند)
 این فقره داخل است (شعله افروز فطرت اشرافیان دانش آموز
 طبیعت مشائیان) و از خوش نویس در سمت محارره و سیاق دان

معامله فهم بود - محاسبهٔ عمال خالصه ، امرای دیگر خود فصل
می‌کرد احتیاج برهنه‌نوعی نمی‌نمود - اخراجات ، مصارف که در
سرکارش بود بعقل نمی‌گذرد - خصوص در ضیافت قدوم پادشاه
و شاهزادها و بیگمان که بقربانت قریبه اکثر اتفاق میشد - سوای
پیشکش و نذورات (که مبلغی خطیر بود) چه تکلفها که در اطعمه
و اشربه بکار نمی‌رفت - و چه آزار پیدا که بیرون و درون را
در نمی‌گرفت - و نوکر هم عمده و بیش قرار نگاه میداشت - و مثل
پدر بسیار ملایم و متواضع بود - پسران و خویشان آن نویین
مذیع‌الشان (که درین دولت دلا افتداز بمراذب سترگ امارت
فایز گشته اند) درین محائف هر یک بجای خود رقم پذیر شده
اما ممتاز محل (که صبیغهٔ قدسیهٔ او ست) در سن بیست سالگی
بشرف هم‌خوابگی فردوس‌آشیا نی در آمده چهارده نوبت متکفل
بار حمل گشت - ازان جماد چهار پسر و سه دختر تا آخر ایام
سلطنت والد ماجد نصارت بخش چار چمن زندگی بودند - سال
چهارم جلوس سنه (۱۰۴۰) هزار و چهارم هجری در بلاد برهان پور
آن عقیقه را (که عمرش از سی و نه سال در گذشته بود) بمجرد
تولد دختر ستوده سیر موسوم بگوهر آرا بیگم حال متغیر گشت
بطلب پادشاه اشاره نمود - اعلیٰ حضرت بکمال اضطراب رسیده بملاقات
و ایسین ذخیرهٔ مدت در پی اندوختند - هفدهم ذیقعدہ بیگم

در باغ زین آباد آنزوی آب تبتی بامانت مدفون گردید * * ع *

* جای ممتاز محل جنت باد * تاریخ اسم *

گوبند محبتی مفروط میان زوجین مکرمین بود - چندانچه
اعلی حضرت بمفارقت آن پرده نشین خلوتکده عدم مدتها ترک
ملبوس رنگین و استماع نغمه و استعمال عطریات فرموده ترتیب جشن
و اعیان موقوف نمود - و تا دو سال از جمیع مستلذات اجتناب
نعمل آمد - و مدروکه آن مرحومه (که زبانه بر یک کرور روپیه
بود) نصف به بیگم صاحبه و تلمه بدیگر فرزندان تقسیم یافت
دیس ازین رقعہ شش ماه شاهزاده محمد شجاع و وزیر خان
و سانی خانم مدرالذمہ نعلش آن مغفوره را باکبرآباد پرده
جای زبانه مشرف در زبانی چون (که تعلق براجہ مانسنگھ داشت
و ارتقا براجہ جیسنکھ رسیدہ بود) دفن کرده روضۃ رفیعہ بکمال
طرحی و تقطیع (که نظیر آن در هندوستان نیست) بصرف پنججاه لک
روپیه در مدت دوازده سال صورت انجام گرفت - و سی موضع
از حوالی اکبرآباد و برکنہ فکرچان بحاصل یک لک روپیه از قرار
دوازده لاک و حصول نکالین و سرای متعلقہ آن مغفوره که دو لک
روپیه است وقف نمودند *

* اهتمام خان *

از والا شاهیان فردوس اشبانی ست - سال اول جلوس بمفصب

هزاري در صد و پنجاه سوار مورد تفضل شد - سال سيوم [چون آنکه
 دکن معسکريادشاهي گرديد - و سه فوج بسرداري سه امير جهت
 مالش خان جهان لودي و تخريب ملک نظام الملک دکني (که
 او را پناه داده بود) تعيين يافت] او بهمراهی اعظم خان بداروغگی^(۲)
 قوپ خانۀ آن فوج اختصاص گرفت - و در محاربه (که اعظم خان
 سر سر خان جهان لودي تاخت آورد - و بهادر برادرزادۀ خانجهان
 بمدافعه با قايم ساحت) در برآمدن بر قلۀ کوه او با تفاق بهادر خان
 بوهله از پيش قدمان بوده مصدر ترون نمايان گرديد - و پس از آنکه
 اعظم خان عربمت استيصال مقرب خان و بهلول پيش نهاد همت
 ساخته جانب جامکھيري راهي گشت او به تسخير قلعۀ فانگي
 نامرد شده در گرفتن آن نيکو خدمتي بظهور آورد - سال چهارم
 از اصل و اضافه بمنصب هزاري چهار صد سوار امتياز يافته
 به تهنه داری جالند مامور گشت - و سال پنجم باضافۀ دو سيست
 سوار سربلندي پذيرفت - و سال ششم بمنصب دو هزاري هزار و
 دو سيست سوار سرمايه امتياز ادرخت - و سال نهم (که اعلى حضرت
 نيوت دوم بدکن تشریف فرمود - و سه فوج بسرداری سه عمده
 بگوشمال ساهو بهواسله و تخريب ملک عادل خانیه مرخص شد)
 او باضافۀ سه صد سوار بهمراهی خان دوزان دستوري پذيرفت
 و در محاربه قلعۀ اوسا حصول سجزا نموده بعد تسخير بتفويض

(۲) نسخۀ [۱] و داروغگی *

قلعه داری آنجا سر عزت بر افراخت - و سال دهم بعنایت نقاره کوس
شادمانی فواخت - و سال سیزدهم از آنجا عزل یافته حسب الالتماس
شاه زاده محمد اوزنگ زیب بهادر حاکم دکن به تهمانه داری که پیراه
مضاف برار لوای امتیاز بر افراشت - و سال چهاردهم از دکن بحضور
شذافته بمرحمت خلعت و اسب و فیل به تهمانه داری غوربند
از تغیر همت خان طدل شادکامی زد - و سال فیه و زم همراه شاهزاده
مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان شذافته بعد افتتاح قلعه غور
بحراست آن مخصوص گشت - و چون ظاهر شد که ساوک خوب
با مردم آنجا ندارد سال بیستم تغیر شده در همان سال مطابق
سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش هجری در گذشت *

• اسلام خان مشهدی *

(۳)
میر عبد السلام . مخاطب باختصاص خان است - از دیرین
ملازمان ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - در ابتدا سمت
منشی گری داشت - در سنه (۱۰۳۰) یک هزار و سی سال پانزدهم
جهانگیری (که الویة شاهی مرتبه ثانی بادلاح مهیات دکن باهتر از
آمد) میر بوکالت دربار مامور شده به منصبه درخور و خطاب
اختصاص خان سرافرازی یافت - در هنگامی (که نزاج جنت مکانی
از جانب شاهزاده منحرف شده او را از حضور بر آوردند)
بخدمت شاهی پیوسته در گردش فلکی از رکاب شاهی انفکاک

نجست - و پس از آنکه تلمذ جانیر مطرح اقامت شاهي گردید
 (چون دران ایام ابراهیم عادل شاه رخت زندگانی ازین جهان فانی
 بر بسته بود) بتعزیت و دلجوئی وای عهد او محمد عادل شاه
 وخصمت بیجاپور یافت - اختصاص خان مراسم تسلیه و آداب سفارت
 چنانچه شاید بتقدیم رسانیده در سرآغاز جاوس اعلیٰ حضرت
 بر سر فرمان روانی هندوستان با پیشکش گران و اقسام جواهر
 بیش بها سعادت استلام عتبهٔ خلافت اندوخته بمنصب چهار هزار
 دو هزار سوار و خطاب اسلام خان و خدمت بخشی گری درم و عرض
 مکرر (که متصدی آن جز معتمد نشاید) سر برافراخت - و چون
 اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی لوامی عزیمت بدیار جذوبی
 برافراشت او بحراست اکبرآباد (که مستقر الخلفه و دارالسلطنت
 هند بوده) مامور شد - و چون شیرخان تونور ناظم گجرات سال چهارم
 بساط هستی در نوردید اسلام خان به تقویض منصب پنج هزار
 و مرزبانی آن دیار نامزد گردید - و در آخر سال ششم ^{۱۰۴۳} بوالا پایت
 میر بخشی گری تصاعد نمود - (بخشی ممالک) تاریخ است *
 و سال هشتم از تغیر اعظم خان بنظم ممالک فسیحة الممالک بنگاله
 دستوری یافت - و در انجا ادواب فتوحات شگرف برومی روزگار
 کشوده گردید - مالش آشامیان بآئین گزین - و اسیر شدن دامان
 مرزبان آشام - و تسخیر قلاع که بکرور در عرض دو پهر پانزده حصار
 (۲)

مفتوح گشت - و گرفتن سرب گهاات و ماندور - و تهاانه نشین شدن
تمام محال کوچ اجو - و بدست افتادن پانصد سفینه آنها در سال
بازدهم بپرایه و قوع گرفت - و مانگ رای برادر مرزبان مگه
(که باستقلال حکومت چانگام داشت) از استیلای مردم رخنگ
ملنجی باسلام خان گشته سال دوازدهم سنه (۱۰۴۸) هزار و چهل
و هشتم در جهانگیرنگر معروف بدهاکه بخان مذکور ریوست - و در
سال سیزدهم اسلام خان حسب الطالب بحضور رسیده بومول زنبه
رفیعه وزارت دیوان اعلی چهره برتری افرخت و چون خاندوزا
نصرت جنگ صاحب مویه دکن کشته شد اسلام خان در روز جشن
سال نوزدهم بمنصب شش هزاره ذات و سوار چهره کامیابی افرخته
بمرزبانای آن ولایت اختصاص گرفت - و برادر و پسران و داماد
ار باضافه مناصب خوش دای اندرخته بهمرایه تعیین گشتند *
گویند چون خبر فوت خاندوزان رسید اعلی حضرت باسلام خان
فرمود که کسی را برای مویه داری تجویز نمایند - از بخانه آمده
با مشیران هوا خواه خود گفت - که پادشاه چنین فرموده - بعد از
فامل رانی آنچه بخاطر میرسد نام خود باید گرفت - گفتند این
چه رای صواب است - وزارت اعظم و قرب حضور بایه بحکومت
دکن نمیدهد - گفت مسام - اما آنچه بذهن درآمده پادشاه برای

(۲) در [اکثر نسخها] سنه (۱۰۴۸) چهل و هشتم - اغلبکه رقم هزار را

وزارت سعدالله خان که بدر سرالتفات است بهانه طلب شده - مبادا بتقریبی زلزله بمیان آید - پس درین صورت چه بهتر - همه باستحسان رای او گرانیدند - همان روز آخر وقت بخلاف معمول و استمرار شمشیر و سپر بسته بدربار حاضر شد - پادشاه استفسار فرمود عرض کرد - حکم شده بود که کسی را بجهت دکن برگزیند - سوای غلام دیگری بخاطر نرسید - مستحسن افتاده فرمودند که نیابت وزارت بکس باید داد - گفت بهتر از سعدالله خان کس نیست منظور شد - همین که او رهگرایی تعلقه گردید وزارت کل بالاصالت به سعدالله خان تفویض یافت - درست قیاسی و راست اندیشی اسلام خان بر همگان ظاهر گشت - و در سال بیستم از اصل و اضافه بعالی منصب هفت هزاری هفت هزار سوار امتیاز یافت *

و چون از برهان پور به بلده اوزنگ آید انتهای نمود عارضه جسمانی طاری گشت - دانست که سفر واپسین است - بصوابدید چتر بهوج کاتب سرکار خود و خواجه عذیر متصدی جاگیر دفاتر را سوخته اموال را بپسران و برادران و سایر مردم محل خفیه قسمت کرده طومار بیست و پنج اک ریبه روانه حضور ساخت - چهاردهم شوال سال بیست و یکم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت پیمانده حیاتش لبریز گردید - حسب الوصیت در سواد آن معموره مدفون گشت - و مقبره و باغی طرح انداخت تا امروز اگرچه کهنگی در یافته تر و تازگی دارد - خواجه عذیر

بر سر قبر نشست - اعلیٰ حضرت ازین ماجرا آگهی یافته نظر بر
دیرین بندگی از اغماص نمود - و در خور هر کدام به پسرانش
رعایت اضافه و خدمت فرمود - و چتر بهوج بدیوانی مالوه
سرافراز گردید *

اسلام خان از علم معقول و منقول و انشا و خط بهره تمام داشت
و در مهمات پادشاهی حریص بود - نمی خواست که بدیگر ارباب کار
داخل دهد - و کارها را بدقت و سختی می کرد - اهل دکن (که
از خاندوران دلریش بودند) چشم مرهمی داشتند - حاصل نشد
اما در ملک آبادی همتی گماشت - و ذخائر قلاع را بغایت فروخته
از سرنو مرتب کرد - اسپ و فیل خوب در سرکارش جمع شده بود
با آنکه طاقت سواری اسپ نداشت لیکن در تیمار و احتیاط
آن سعی بلیغ می کرد - شش پسر داشت - ازان جمله احوال
اشرف خان و صفی خان و عبدالرحیم خان جدا گانه ثبت شده
پسر سیومین از میر محمد شریف بعد فوتش به منصب هزاری
در صد سوار سرافرازی یافته - و سال بیست و دوم فردوس آشیانی
همراه سلطان محمد اورنگ زیب بهم تندرتهار شتافته - و سال
بیست و چهارم بداد رنگی مومع آلات نامور شد - بستر بخشیدگری
و واقعه نویسی دارالخلافت چهره عزت برافروخت - آخرها مقصدی
ندر سورت گردید - در ایام استیلای مرض اعلیٰ حضرت (که سلطان
براد بخش اراده سلطنت نمود) او را گرفته محبوس ساخت

چهارمین میر محمد غیاث بعد فوت پدر بمنصب بانصدي
 صد سوار سر بلند گردیده سال بیست و هشتم فردوس آشیانی
 بخشي گري و دانه نویسی برهان پور و داروغگی کرکیرانخانه آنجا
 یافت - و در عهد عالم گیری مکرر متصدی بذر سورت و بخشي
 و واقعه نگار اورنگباد شده سال بیست و دوم بساط حیات در نوردید
 ششمین میر عبدالرحمن سال شانزدهم عالمگیری بحجابت حیدر آباد
 دستوری پذیرفته چند بخشي و رقاع نگار باده اورنگباد بود
 و مدتی بآخته بیگی گري و داروغگی عرض مکرر می پرداخت *

* اصالت خان میر عبدالهادي *

پسر میر میران یزدي است - که با پدر خویش میر خلیل الله
 در سال دوم جهانگیری از حادثه نالانی رخت ناکامی بدارالامن
 همدوسدان کشید - یعنی مزاج شاه عباس ماضی صفوي از میر
 انحراف یافته بر سر عتاب و غضب شتافت - و سحر جمعیت
 احوالش بشب دیجور تفرقه انجامید - ناچار بپای فرار بادیه
 غربت پیمود - چون ازان مهلمه نیم جان سلامت بدر بردن
 مفت خود میدانست پسرزاده عبدالهادي و خلیل الله را
 بنابر مخر سن و مضیق فرصت نتوانست همراه برداشت
 هر دو در عراق ماندند - هنگامی که خان عالم بسفارت ایران دیار
 ختصاص یافت جنک مکانی از کمال الثقات و مهربانی باحوال
 پسر میران در نامه نامی اشاره بطلب پسرانش بر زبان خامه

گذارش فرمود - شاه عالی جاه از فرط همدردی و مردمی آن هر دو
 هجران دیده جفا کشیده را روانه هند ساخت - و پس از تلذیم
 سده خلافت و جهاننمایی بسرچشمه افضال جنت مکانی دامن احوال
 آن در غم آمود (که غبار آلود حوادث بود) شست و شویافت *

میر عبدالهادی در سال سیوم شاه جهانی بخطاب امالت خان
 مورد الطاف خسرو زمان گشته بحسن عقیدت و اخلاص و مزید
 پرستاری و جانفشانی پایه اعتبار برافراخت - و در سال پنجم
 بهمرامی بمین الدوله بمائش عادلشاهیه و پی سپر ساختن ممالک
 بیجاپور رخصت یافت - چون بحوالی بهالکی رسیده قبل نمودند
 اهل آن مکان از کوتاه نظری روزانه بسر دادن توب و تفنگ پرداخته
 در تاریکی شب از طرفی که مورچال نداشت بدر رفتند - امالت
 خان (که از پیش قدمان این فوج بود) از جلادت و جسارت و راز
 قلعه برآمده بالای چوبین تختی (که در زیر آن ادوات آتشبازی
 گذاشته بودند) ایستاد - نگاه آتشی بآن آلات در گرفت - و با آن
 تخت اوزا بهوا برده بمکانی که انبار گاه بود افتاد - پاره از دست
 و رویش بباروت سوخته - اما بیاسدانی لطف ایزدی از آسیب
 هلاک محفوظ ماند - و در سال ششم از اصل و اضافه بمنصب
 هزار و پانصدی ذات پانصد سوار و بخدمت بخششی گرمی فوج
 متعیند شاه شجاع (که به یساق پوینده دستوری یافته) سر باند
 گردید - و دران مهم در تقدیم خدمات پادشاهی بهرتبه کوشید

که مه‌ابن خان سپه سالار با همه کج خلقي متوجه احوالش گشته دستخط قبوض و بررات بنیابن خود بخان مذکور را گذاشت و چون ازان سفر بحضور رسید در سال هشتم از تغیر باقر خان نجم ثانی به تفویض صوبه‌داری دارالملک دهلی باذن پایگی یافته باضافه هزار و پانصدی ذات هزار و هفتصد سوار (که بواسطه ضبط صوبه افزونی جمعیت ناگزیرست) بمنصب سه هزاری درهزار و پانصد سوار و عذایت علم و فیل و خلعت خاصه چهره کامیابی برافروخت - و چون چکنا زمیندار مؤء از ناسپاسی سر خودسری برافراشت از پیش‌گاه خلافت سه فوج سی هزار سوار ازان جمله یکی بسرداری اصالت خان تعیین گردید - خان مذکور بمحاصره نور پور پرداخته هر روز اسباب تضئیق محصوران آماده تر میگرددانید چون قلعه مؤء (که قوی اعتضاد چکنا بود) بسعی بهادران منصور مفتوح گردید متحصنان نور پور نیم شبی راه گریز پیموده آن مکان را باسانی وا گذاشتند - پستر اصالت خان باتفاق سران دیگر در به تسخیر ناراگدهه آردن - و آن مهم را بآئین شایسته بانجام رسانید و در سال هیزدهم بخدمت جلیل القدر میر بخششی گری از انتقال صلابت خان فایز گردید *

چون بیسخر بلخ پیش‌نهاد همت پادشاهی گشت بامیرالامرا ناظم کابل اشاره رفت - که تا سپیدن عساکر قاهره از بدخشانات

(۲) در [بعضی نسخه] چکنا (۳) نسخه [ج] مور •

هرچه تواند بتصرف آورد - و امالت خان با برخی از مناصبدار
 و احدی در مبادی سنه (۱۰۵۴) هزار و پنجاه و پنج هجری
 رخصت کابل یافت - که از چغتای و دیگر الوسات حوالی کابل
 و نغور آن جوانان کار طلب فراهم آورده امیر الامرا تجویز منصب
 نموده باقی را در سلک احدیان منسلک سازد - و از منافع
 توران دیار آگهی گرفته راهی که دشوار گذار نباشد اختیار نموده
 به تصفیة طرائق آن پردازد - خان مزبور بعد فراغ از امور مرجوعه
 و پس از تعیین عساکر حضور در سال نوزدهم به همراهی امیر الامرا
 از غوربند گذشته خواست عازم بدخشانان گردن - چون بکلمه رسید
 ظاهر شد که راه بکمال صعوبت است - و آنزده نایاب - بصوابدین
 امیر الامرا امالت خان با ده هزار سوار کار طلب با هشت زوره
 آنزده بقصد تاخت خذجان و اندراب بر سپیل ایغار از هند گذشته
 بنواحی اندراب رسید - و مواشی بسیار با سایر اسباب و اموال
 اعلای آنجا غنیمت گرفته احشام علی دانشمندی و بیلاق کورکی
 با خواجه زاده اسماعیل اتائی و مودودی و قاسم بیگ مبرهزاره
 اندراب را همراه برداشته بهمان سرعت عنان مراجعت بر تافت
 و چون همدین سال شاه زاده مراد بخش با لشکر منصور بجانب
 بانج دستوری یافت خان مذکور بسرکردگی فوج طرح دست راست

(۲) نسخه [۱] بکلمه رسید (۳) نسخه [ج] جیحان (۴) در [بعض

نسخه [بیلاق (۵) نسخه [ج] کورکی •

متعین گردید - و از کابل پیشتر باستعجال راهی شده در توسیع
 مضائق راه کمال جد و جهد بکار برد - و پس از وصول عساکر
 پادشاهی بدیخ در آغاز سال بیستم با اتفاق بهادر خان درهله بتعاقب
 فخر محمد خان والی توران شتافته بدستبرد نمایان آزاره بادیه
 فرار گردانیده باضافه هزاری بمنصب پنج هزاری بلند آوازه گشت
 و چون شاهزاده دل نهان توفیق آن ولایت نگردیده عام معارفت
 افراخت حکومت آنجا ببهادر خان و اصالت خان تفویض یافته
 استیصال اهل تمرد و فساد به نخستین واگذاشته کار سپاه و خزانه
 و احوال پردازی رعایا بدو مین باز گردید - و در آخر همین سال
 بیستم سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت خوشی ایچاک
 با پنج هزار سوار المنان باشاره عبدالعزیز خان والی بخارا
 از گذر کلیف گذشته اراده داشت که بصوب دره کز و شادمان (که
 چراگاه دو آب اشکر پادشاهی بود) آزاره گردن - اصالت خان مالش
 آن مفسد بمبالغه بعهده خود گرفته بگام سرعت روانه گشت
 و قری بمخازیل رسید که اینها پاره مواشی آن حدود رانده میبردند
 رستمانه با مخالفان در آویخته بسیار را بر خاک هلاک انداخت
 و استخلاص مواشی نموده بتعاقب بقیة السیف پرداخت - چون
 شب پرده ظلام افکند در دره کز فرود آمد - و بجهت تجدید وضو
 چلته را بر کذن - بتصرف هوا گرفتار قب گشته بشهر برگردید
 و بهمان کوفت بر بستر ناتوانی افتاده در عرض درهفته بساط حیات

در نوردید - و چون هنوز چهل مرحله از منازل عمر طی نکرده
 بسلسله جذباتی بخت کارفرما از حقیقت رزوی و فاسرشتی مصدر
 کارهای شگرف میشد پادشاه از فوئش قرین تاسف و تحسر شده
 بر زبان گذرانید که اگر اجل فرصتش میداد امور عمده ازو تمشیت
 می یافت - و مرتقی مدارج علیا می گشت - اصالت خان در زمان
 خویش بحسن سلوک و نیکو معاشی شهرت تمام داشت - و در
 صورت و حیای چشم یگدای روزگار بود - حرف درشت بر زبانش
 نرفته - و در شکست کسی نمیکوشید - و شجاعت با تدبیر هم آغوش
 داشت - پسرانش سلطان حسین افتخار خان و محمد ابراهیم
 و ملتفت خان و بهاء الدین اند - و بجای خود مذکور - آخرین چندان
 قوتی نکرده *

* امیر خان میر ابوالبقا *

رشید ترین پسران قاسم خان نهکین است - به کار شناسی
 و معامله دانی سرآمد برادران بود - و با رجمندی و بختیاری ممتاز
 اخوان - بحضور پدر در عرمه تلاش را پیش گذاشته بمنصب پانصدی
 رسید - و پس از فوت پدر بتدریج اوج پیمای مراتب عالیه گردید
 در عهد جدت مکانی بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار سرافرازی یافته بذیابن یمین الدوله بحکومت صوبه ملتان
 تعین گشت - و در سال دوم شاهجهانی چون مرتضی خان انجو
 صوبه دار ننه رخت هستی در بست خان مزبور باضافه پانصدی ذات

پانصد سوار بمنصب: سه هزاري دو هزار سوار سر برافراخته بنظم
 آنصوبه مامور شد. و در سال نهم هنگام معاودت شاهزاده از دولتآباد
 بدارالخلافة به نيولداري سرکار بيمر مضاف صوبه^(۲) دکن تعين شده چنده
 در کميآن آنولايت انتظام داشت. و در سال چهاردهم از تغير قزاق
 خان بضبط الکای سيوسدان رخصت يافت. و در سال پانزدهم از تغير
 شان خان بار ديگر بصاحب صوبگي تتهه اختصاص گرفت. و همانجا
 در سال بيستم سده (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت هجري پيمانه
 حياتش برآسود. و در گورخانه پدر موسوم بصفت صفا که بر کوه محاذي
 جنوب رويه قلعه بهکر اسحت مدفون گرديد. زياده بر صد سال عمر داشته
 و اصلا در حواس و قوايش فتور و راقع نشده. در زمان جهانگيري
 بخطاب ميرخان معروف بود. اعلى حضرت بافزايش الف بخطابش
 يک لک رپيه ازو پيشکش گرفته با مير خان نامي فرمود. او هم
 مثل پدر اولاد بعيار داشت. پسر کلانش عبدالرزاق نهصدى
 شاه جهاني ست. در سال بيست و ششم جلوس اعلى حضرت
 در گذشته. ديگر ضيار الدين يوسف که در اواخر عهد فردوس آشياني
 بمنصب هزاري شش صد سوار فايز گشته و پستر بخطاب ضيار الدين
 خان درجه اعزاز پيموده. نبیره اش مير ابوالوفا نامي که در آخرهای
 زمان خلد مکان داروغگی جانماز خانه ضميمه خدمات ديگر داشت
 و بحدت فهم و درستى استعداد روشناس پادشاه قدر شناس بود

(۲) نسخه [ج] صوبه اورنگ آباد دکن *

و دیگر پسرش که شاید از همه خرد تر خواهد بود میر عبد الکریم ملتفت خان است - که مقرب حضرت عالم گیر پادشاه بود - و بخطاب پدر مخاطب گشته - احوالش جدا بدتر بود در می آید - صبیح خان مرحوم در خانۀ شاهزاده مراد بخشش بود - اما این وصلت شگرف پس از فوت خان مزبور بعد مدتها واقع شد - چه شاهزاده مرقوم را از دختر شاه نواز خان صفوی فرزندد نمیشد - اعلیٰ حضرت در سال سیم آن عقیقه را که شایستگی ازدواج شاه زاده داشت یک لک روپیه از جواهر و دیگر اشیا بطریق جهاز عنایت فرموده باحمد آباد فرستاد که در عقد نکاح شاهزاده که در آن وقت صاحب صوبۀ آن ولایت بود در آرند *

• اعظم خان میر محمد باقر عرف ارادت خان *

از نجبای سادات ساره است - که از بلاد قدیمۀ عراق است خشک شدن بحیرۀ آنجا بمیلاد سعادت بنیاد جناب خاتم النبیین (صلی الله علیه و آله) بین الناس مشهور - میر ابتدا که وارد همدان گردید از جانب آصفخان میرزا جعفر بفوجداری سیالکوت و گجرات و پنجاب شتافته پس از آن بداسلامی خان مذکور شهرت گرفته بروشناسی جنت مکانی امتیاز یافت - و بعد آن بوسیلهٔ یمین الدوله آصف خان ترقی کرده به منصب عمده و خدمت خانسامانی افتخار اندوخت - و چون درین کار درامت خواهی و جز سعی بسیار بکار برد مشمول عواطف پادشاهانه گشته سال پانزدهم از خانسامانی

بصوبه د ازمی کشمیر سر بر افراخت - و ازان جا بحضور رفتہ بمنصب
والای میر بخشہ گری بلذد زتبہ گردید - پس از ارتحال جنت مکانی
در هنگامہ شہریار با یمین الدولہ ہمدانستان و یکجہت بودہ اوزم
حسن عقیدت و مواسم نیکو بندگی بتقدیم رسانید - و پیش از
یمین الدولہ از لاهور با گروہ آمدہ دولت ملازمت فرودس آشیانی
در یافت - و باضافہ بانصدی ہزار سوار بمنصب پنجنہزاری ذات
و سوار و مرحمت عام و نقارہ و بحالی میر بخشہ گری سر بر افراخت
و بعد ازان بر طبق التماس یمین الدولہ پنجم رجب سر آغاز جلوس
وزارت دیوان اعلیٰ بدو اختصاص گرفت - و در سال دوم بنظم
صوبجات دکن مامور گشت *

و چون مبادی سال سیوم معمورہ برہان پور بفر تقدوم اعلیٰ حضرت
روفق و بہا یافت ازہات خان شرف اندوز آستان بوس شدہ بخطاب
اعظم خان عام مباحثات افراشت - و بسرعی ۳۵ فوج پنجاہ ہزار سوار
بمالش خان جہان لودی و تسخیر مملکت نظام شاہید دستوری
یافت - خان مزبور برشکل را در دیول گانون گذرانیدہ چون موضع
رام پوری ساحل گڈک مخیم گردید و ظاہر شد کہ ہنوز خانجہان
از نواحی بیور بر نیامدہ اردو در مچھلی گانون گذاشتہ شبگیر نمود
(۲)
و بغتہ بر سر خانجہان رسید - ار کہ راہ فرار بستہ دید و پای گریز
شکستہ ناگزیر آمادہ پیکار گشت - اما چون اکثر مردم عساکر پادشاہی

بتاراج بنه و بارش برداخته بودند افواج از ترک افتاد - خانجهان
 درین فرصت بر کوه برآمد - و پای همت افشوده تلاش و تردده
 نموده آخر الامر راه فرار سپرد - اگرچه از چنگ چذین فوج سنگین
 بدر رفتنش دشوار می نمود با آنکه بهادر خان روهله و برخه راجپوتیه
 در جانفشانی تقصیر نکردند لیکن لشکر پادشاهی که زیاده بر سی کوره
 نور دیده بود و طاقت طاق گشته نتوانست دنبال گرفت - و پس از آنکه
 او در پناه دولت آباد خزید اعظم خان بمالش نظام شاهیه رو آورد - هنگامی
 که بمسه گروهی دهارور رسید خواست قصبه را تاخته تسخیر قلعه را
 (که بدشوار کشائی و فرزنی اسباب قلعه داری در دکن مشهور - و برفراز
 پشته واقع شده از دو جانب جرهای عمیق دشوار گذار دارد) بوقت
 دیگر واگذار - اهل قلعه بانداختن تیر و آتش اشتغال ورزیدند
 و مردم قصبه (که اسباب و اموال بخندق در آورده بودند) باستظهار
 آن بجنگ میکشیدند - ناچار جمعی بخندق در شده دست نهب
 و اسر کرده غنیمت بسیار بر گرفتند - اعظم خان از فرط دلیری
 و دلوری شب پیاده بخندق در آمده بعد ملاحظه معلوم کرد که
 در یک جانب آن در بچه ایست بگچ و سنگ بر آورده - آنرا به بیل
 و کلذ شکافته بقلعه در میخوان آمد - و سنگ انداز هم ندارد
 و طرز قلعه داری هم خوب نیست - دل بکشایش حصار بر نهان
 و بازو بجرأت و جهارت بر کشاد - نگهبانان قلعه را از مشاهده
 کار طلبی و بیکار گزینی بهادران دست از کار و کار از دست رفت

بیست و سیوم جمادی الاخری سال چهارم سده (۱۰۴۰) هزار و چهل و یورش نموده خان اعظم با سایر سران ازان در پیچه درآمد سیدی سالم قلعه دار و اهل و عیال اعتبار زار و شمس عم ملک بدن و جدۀ مادر می نظام شاه با همگی عمله و فعله اسیر گشتند - و اسباب بسیار بغارت رفت - و قلعه بغتم آباد مسمی گردیده حراست آن بمیر عبدالله رضوی مقرر شد - اعظم خان بمنصب شش هزاری شش هزار سوار بلند رتبه گردید - و چون کار نظام شاه از نظام و رونق افتاد و مقرب خان (که سپه سالار او بود) باعظم خان ملتجی گشته در همین سال در سلک ملازمان پادشاهی انتظام گرفت خان مذکور به پیغام رندوله خان بیجاپوری (که بوسیدۀ شما اگر عفو و تصیرات عادل شاه شود متکفل می شوم که دیگر او یا از دایره انقیاد بیرون نینهد) برکنار آب مانجرا رسیده فرود آمد اتفاقاً (روزه) از مخالفان هجوم کرده بهادر خان (دهله و یوسف محمد خان تاشکندی) را زخمی ساخته دستگیر کردند - و بسیاری از لشکر پادشاهی قتل و اسیر گردید - اعظم خان بطرف چنکوویه (۳) و بهالکی و بیدر رفت - که شاید تلافی جرات آنها نماید - بنابر فقدان آنزرقه و علیق برگشته از گنگ گذشت - و چون بوضوح پیوست (که نظام شاهیه بارانۀ مصالحه با بیجاپوریان ببالاگهات

(۴) در [بعضی نسخه] روزه کهی مخالف هجوم کرده (۳) نسخه [ب]

چنکوویه - و در [بعضی نسخه] چنکوویه •

برآمده بجانب قلعه پریزده شتافته اند (عذر عزیمت بدان سمت
 منعطف گردانید - و قلعه مذکور را گرد گرفت - چون بیست کره‌هی
 آن گیاه نمازده بود بی ذیل مدعا برخاسته بدهارور در آمد - و در
 همین سال حسب الطلب بحضور رسید - اعلیٰ حضرت فرمود که
 درین بساق از تو دو کار شایسته یکی آرازه ساختن خانجهان و دوم
 فتح قلعه دهارور بوقوع آمد - و دو خطا نیز واقع شد - چه بعد
 التجای مقرب خان بایست بسمت بیدر شتافت - و هرگاه تصحیر
 پریزده صورت پذیر نبود توقف چرا بایست کرد - خان مذکور بخطای
 خود اعتراف نمود - و چون تمشیت مهات دکن ازو چنانچه باید
 نشد معزول گردید - و در سال پنجم از انتقال قاسم خان جوینی
 بصوبه داری بنگاه رخصت یافت - در انجا جمعیت نیک فراهم آورد
 اکثر از مردم ایران بودند - سال هشتم بحکومت آله آباد نامزد گشت
 و در سال نهم بنظم صوبه گجرات تعیین شد - و چون منکوحه شاهزاده
 محمد شجاع دختر میرزا دستم مغوی در گذشته بود در سال
 دوازدهم سنه (۱۰۴۹) هزار و چهل و نه هجری صبیح اعظم
 خان را برای شاهزاده خواستگاری کردند - سلطان زین العابدین
 از بطن او متولد شد *

اعظم خان در مملکت وسیع گجرات مدتها بضبط و ربط
 پرداخت - در سال چهاردهم از کار طلبی بر سرزمیندار جام (که

بخلاف سایر بومیان سر باطاعت در نمی آورد (فوج کشیده
 بتواند که حاکم نشین آن ولایت است رسید - جام از مستی نخوت
 بهوش گزائیده بتقبل یکصد اسپ کچهی و سه لک محمودی
 برسم پیشکش و برانداخت دارالضرب آنجا که سکه محمودی میزد
 راه انقیاد و اطاعت پیموده اعظم خان را دید - از ازان خود سر
 و پرداخته باحمدآباد معاودت نمود - و پس ازان به نیولدارمی
 اسلام آباد متهورا مامور شده سرا و پوره در انجا احداث نمود
 و بعد آن بحکومت بهار شناخت - در سال بیست و یکم بجهت
 صوبه دارمی کشمیر طلب رفت - از عرضی نمود که مرا تحمل
 سرمای آن دیار نیست - از تغیر میرزا حسن صفوی بحراست
 سرکار دارالخدیور جونپور مباحی شد - و در سال بیست و دوم
 سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه بعد از طی هفتاد و شش مرحله
 از مراحل عمر در بلده مسطور از عالم فانی بجهان جاودانی
 انتقال نمود - تاریخ فوتش از کلمه (اعظم اولیا) مستفاد می گردد
 در ۱۰۵۹ باغی که پیش از انقضای سال حکومت بر گذار درنای جونپور

اساس گذاشته و تاریخ بنای آنست *
 ۱۰۵۸

* بهشت نهم بر لب آب جوی *

مدفون گردید - پسرانش بمناصب عده ترقی کردند - احوال هر یکی
 جداگانه تحریر یافت - گویند اعظم خان بصفت حسنه اتصاف
 داشت - مگر در محاسبه اعمال تشدد می کرد - در سلطنت

تیموریه باصدار کارهای نمایان مزیت و رجحان گرفته از ابتدا تا انتها بعزت و آبرو گذرانید - البته خالی از صفای نیت نخواهد بود که تا امروز (که قریب صد سال گذشته) اخلاف و اعقاب او در هر زمانه برفعت و اعتلا ناموری داشتند - چنانکه این صحیفه از هر کدام باز گوید *

• اعتقاد خان میروزا شاپور *

پسر اعتماد الدوله و برادر آصف خان است - در لطافت مزاج و نظافت وضع و صفای معاش و تکلف ملبوس و نفاست اطعمه و مبالغه در الوان آن از یکتایان روزگار بود - گویند دران وقت یدین الدوله و میروزا ابوسعید و باقر خان نجم ثانی بخوش طعامی شهره آفاق بودند - اما او درین امر از هر سه بیش بوده - در سال هفدهم جهانگیری بصاحب صوبگی کشمیر سر افتخار بر افراشت و مدتها در حکومت آنجا گذرانید - و درین مدت برنج مکود و پان کنگیری از برهان پور برای او می بردند - در ایام صوبه داری او حبیب چک و احمد چک (که سرهای بیغز آن شورپشتان بدعوی ریاست آن ممالکت آکنده بود) فسادهای عظیم برانگیخته آخر کار رخت ادبار به قیمت کشیدند - اعتقاد خان (که بمنصب پنجهرزی ذات و سوار اختصاص داشت) در سال پنجم جلوس اعلیٰ حضرت از کشمیر معزول شده در آغاز سال ششم باحراز سعادت ملازمت مستمسد گردیده نفائس و نوادر کشمیر از کاکمپهای پرقاز (که

مشکین پرچم سلسله مویان را بیتابی رشکش چون موی آتش دیده
 سرگرم پیچ و تاب دارد) و انواع شال از جامه وار و کمر بند
 و گوش پیچ طرحدار خصوصا پشمینه از لوس و کرک که جانور سست
 وحشی ماکول اللحم (که در ولایت قرا تبت ^(۲) بهم رسد) و قالینهای
 شال باف خوش قماش و خوش طرح (که گزے بصد روپیه مرتب
 می شود - و قالینهای کرمان نسبت بآن حکم پلاس دارد) بوسم
پیشکش از نظر انور گذرانید - و در همین سال هفدهم شعبان
خدمت صوبه دهلی از تغیر لشکر خان نامزد او گردید - و در سال
 شانزدهم از تغیر شایسته خان بصوبه دارچی بهار مامور شد - چون
 زمیندار پلاؤن متعلقه آن صوبه بسبب کثرت تراکم اشجار و تشابک
 اغصان سر نخوت برافراشته تن باطاعت حکام در نمیداد اعتقاد
 خان در سال هفدهم زبردست خان را با فوج آراسته کسپیل کرد - او
 بکمال دلیری و چستی از کتلهای دشوار گذار و جنگلهای خاردار
 گذشته مفسدان سر راه را از تیغ بیدریغ گذرانید - پرتاب زمیندار
 آنجا در مقام ایلی درآمده بوسیله خان مذکور بتقبل لک روپیه
 پیشکش هر ساله اعتقاد خان را در پتله دریافت - و از پیشگاه
 خلافت بر وفق ملتدس اعتقاد خان بمنصب هزاری ذات و سوار
 سر برافراخته پلاؤن را یک کرد دام قرار داده جاگیرش تن گردید
 و چون در سال بیستم شاهزاده محمد شجاع از بنگاله طلب

حضور گشت نظم آن ولایت (که در آبادی و فراخی و فزونی
 محصول و کثرت مواد معیشت با اقلیم مساری ست) نیز
 بعده اعتقاد خان تغویض یافت - و چون بار دیگر صوبه بنگاله
 بشاه شجاع نامزد گردید اعتقاد خان ازان دیار برآمده بآهنگ
 احرام آستان سلطنت رهگرا گردید - هنوز بحضور نرسیده بود
 که نظم صوبه اودهه بار قرار گرفته فرمان بصدر پدوست که هر جا
 رسیده باشد بعد از وصول بتعاقب شتابد - و در سال بیست و سیوم
 سنه (۱۰۶۰) هزار و شصتم هجری اعتقاد خان از بهرایج روانه
 شده بمستقر الخلافه رسیده سپنجی سرای دنیا را پدرود نمود
 گویند اول کسی (که در اکبر آباد طرح حویلیهای جدید انداخت)
 سه کس بودند - خواجه جهان جهانگیری - و خواجه ریسی دیوان
 سلطان پوریز - و اعتقاد خان - و از همه مطبوع تر و مصنوع تر حریدی
 خان مذکور بود - چون پسند طبع دلت آفرین اعلیٰ حضرت افتاد
 خان مشارالیه پیشکش نمود - ازان رو که بهترین منازل آن شهر
 بوده در سال شانزدهم بعالی مردان خان امیر الامرا بطریق انعام
 مرحمت شد *

* آله یار خان *

پدرش افتخار خان ترکمان که در عهد جنّت مکانی از کمکیان
 بنگاله بود - چون نظم آن مملکت باسلام خان چشتی تغویض یافت
 او فوج را بسرکردگی شجاعت خان شیخ کبیر بر سر عثمان خان

(۲) لوهاني (که در آن حدود سرخود سري و تهرود مي افراخت)
 کسيل نمود - سردارمي برانغار نامزد افتخار خان بود - چون کارزار
 ترازو گردید و هر فوجی مقابل خود گرم مجادله گشت عثمان خان
 فیل مست جنگي را پیش انداخته بر هرادل فوج پادشاهي
 تاخت - و آن را زیر و زبر ساخته بکارزار افتخار خان پرداخت
 خان مذکور پای همت افشوده دست و بازوی نبرد بر کشاد
 و پس ازان (که جمعی از نوکران و رفقای قدیمش بگامونه جان نثاري
 چهره (ان مردی بر افروختند) آن سرشار نشه جلالت مردانه جرمه
 ممان در کشید *

آله یار خان پس از جان فشانی پدر مورد نوازش جنت مکانی
 گشته بمردود ایام پایه دولت و امارت برتر افراخت - در اواخر عهد
 آن پادشاه عالی جاه و سر آغاز جلوس صاحبقرانی به منصب دو
 هزار و پانصدی اختصاص داشت - و بدستور قدیم در کهمیان بنگاله
 انتظام یافت - قاسم خان ناظم آن مملکت عنایت الله پسر خود را
 با خان مذکور به تسخیر بندر هوگلی (که از مشاهیر بذار بنگاله
 است) رخصت نمود - در حقیقت سرداری و کار فرمائی مفوض
 بخان مشار الیه بود - دران فتح مصدر خدمات شایسته گشته بتدابیر
 صایبه و بهادریهای نمایان در سال پنجم درخت کفر و ضلال فرنگ
 (۳)

(۲) نسخه [۱] لوهاني (۳) نسخه [ب] درخت تسلط فرنگ

که دران موزو بوم *

(۲)

(که در آن مرز و بوم رگ و پشه فرور برده بون) برافکنده بجای
 ناقوس آواز تسبیح و تهلیل بلند گردانید - و در جلدوی آن باضافه
 سواران و منصب سرافراز گشت - و پس ازان خان مذکور در
 صوبه داری اسلامخان بانفاق برادرش میرزین الدین علی سیادت خان
 بولایت کوچ هاجو که شمالی بنگاله است لشکر کشیده در استیصال
 مخازیل آشامیان (که در اعانت مرزبان ولایت مذکور کوشیده محالات
 سرحد پادشاهی را بجبر و قهر متصرف شده بودند) معامعی جمیله
 بکار برده بسیاری ازان تفهمیده دلان بادیه ضلالت را از سرچشمه انتقام
 سیراب ساخته بدستبوندی قوی سرکشان آن ناحیه را عبرت پذیر
 و فرمان بردار گردانیده سالم و غانم معادرت نمود - و از پدش گاه
 خلافت بمنصب سه هزاری سه هزار سوار تارک افتخار برافراخت
 و در همان صوبه حیات مستعار پایان آورده در سال بیست و سیوم
 آغاز سنه (۱۰۶۰) هزار و شصت رخت همستی بر بست - صاحب
 اولاد و عشیره بود - پسرانش اسفندیار و ماه یار و ذوالفقار بجاکیر
 و قبول در خور و تعییناتی آن صوبه کام اندوز بوده دومین در سال
 بیست و دوم بحضور پدر و سیومین در سال بیست و ششم بعد
 از والد خود در گذشتند - و رحمن یار برادرش سال بیست و پنجم
 بالتماس شاهزاده محمد شجاع ناظم آن دیار از اصل و اضافه

(۲) نسخه [ا ج] بجای ناقوس تسبیح و تهلیل (۳) در [بعضی

نسخه] آسامیان .

به منصب هزار و پانصدی هزار سوار و بخدمت حراست جهانگیرنگر
 سر برافراخت - بیشتر بخطاب رشید خان مخاطب گشته در سال
 بیست و نهم بنیابت شاهزاده محمد شجاع بحراست صوبه اودیسه
 مقرر شده بود - از رفتن آن دیار تقاعد نموده به نخستین کار
 می پرداخت - هنگامی (که شجاع از مقابل عالمگیر شاه روگردان شده
 بهنگام رخت ابدار کشید - و بتعاقب معظم خان خانخانان بے ثبات
 گشته دست و پای بیحاصل میزد - و در سال دوم عالمگیری بجهت
 گذرانیدن برشکال در نازده طرح اقامت انداخت) چون شنید
 (که رشید خان در مقام سرکشی و خلاف است - و مجموع زمینداران
 آنحدود بموافقت او دم از مخالفت میزنند - و می خواهد با نوار
 پادشاهی بمعظم خان پیوندد) لهذا مهین پسر خود زین الدین را
 با سید عالم باره تعیین نمود - تا از بعد از وصول بجهانگیرنگر
 تمهید کشتن رحمن یار کرده از روی غدر و مکیدت بفسانه و فسون
 دوزخ او را در بارعام طلبیده بمردم اشاره نمود - هر یک حربه
 انداخته از هم گذرانیدند *^(۲)

* احمد خان نیازی *

پسر محمد خان نیازی است - بشجاعت و سخاوت اخص
 داشت - و بجمیع ملکات رضیه موصوف بود - در عهد جنت مکانی
 چون (حیم خان دکئی) (که از امرای نظام شاهیه بود) با جنود

(۲) در [بعضی نسخه] گذرانید

فردان بر سر ایچچور آمده آنرا جبراً و قهراً بدست آردن با آنکه
فوج گران از جیوش پادشاهی دران حوالی نبود احمد خان در
آغاز شباب از جلالت فطری و تهور ذاتی با مردم قلیل مکرر
بآن متصرف و متغلب عرصه مصاف بر آراسته بآریزش نمایان
و دستبردهای شایان ادرا از شهر بر آورده علم نام آردی بر افراشت
و ازان وقت پیوسته در یساق پر مشاق دکن به تقدیم خدمات
پادشاهی مساعی مشکور بکار برده در ایام محاصره دولت آبان
بهمراهی خانزمان بهادر بآوردن خزانه و رسد غله (که از برهان پور
بکنتل روهانگیره (سیده بود) روانه گشت - خان زمان احمد خان را
(که فی النجمله کسل مزاج داشت) با بهار سنگهه بنذیلک در ظفرنگر
گذاشت - اتفاقاً هردو سردار با معدودے نزدیک قصبه فرود آمده
سپاه خود را همراہ خانزمان راهی ساختند - ناگاه یاقوت خان حبشی
(که بعادل شاهیه پیوسته بود) بهیئت مجموعی که بر سر خانزمان
میرفت آنها را با مردم قابل در میدان خالی یافته بے محابا ریخته
بجذگ در پیوست - احمد خان با بهار سنگهه بنذیله نوعی پای ثابت
افشرد که آن خیره سران را روی کار نمائده انگشت حیرت بدندان
گرفته پشت گردانیدند - روز فتح عنبرکوت نیز توردن نمایان از
احمد خان سرزد - و مردم کار آمدنی او بسیار بکار آمدند - چنانچه
مهابت خان میگفت که شریک غالب این فتح اوسعت - و در یساق

پریزنده (وزت) که بر سر کهی غنیم مهابتخان چیرگی نمودن (احمد
 خان تلاشهای بجای کرده مورد تحسین و آفرین گشت - و ازین رو
 خان سیه سالار در احترام و اعزازش کوشیده سوی خان زاده
 نام نمی گرفت *

چون سال نهم ساحت دولتآباد به پرتو دررد اعلی حضرت منور
 گردید خان مذکور باضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب دو هزار
 و پانصدی دو هزار سوار سر برافراخته بهمراهی شایسته خان
 (که بتسخیر سنگمذیر و ناسک دستوری یافته بود) معین گردید
 (۲)
 آرز کار طلبی باجارت سردار انفتاح قلعه (رام سچ وجهه همت
 ساخته آنرا به نیروی تدبیر و بازی شهامت از دست مردم ساهو
 برآورده بحوزه تصرف درآورد - و پس از آن بعدایت نقاره بلند پایگی
 یافته ملتزم زکاب پادشاهی بود - بهتر بفوجداری گلشن آباد کام دل
 اندوخت - چون نهال استعدادش نشو و نما یافته آن سرزمین بود
 بهمعذانی سرور و انبساط عنان عزیمت بدان دیار تافت - و در سال
 بیست و سیوم از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری ذات و سوار
 مباحی گشته بصیانت قلعه احمد نگر سرافراز گردید - و در سنه
 (۱۰۶۱) هزار و شصت و یکم آغاز سال بیست و پنجم برحمت الهی
 پیوست - ملکه شجاعت و سخاوت از ثی داشت - و دیگر ارضاع
 و اطوارش هم در کمال استواری بود - در سرکارش هرگز برطرفی نمیشد

جاگیرے (کہ در وجہ علوفہ کھے تذخوواہ میگرد) گویا ملک او بود - اگر
 ده بیست اضافه هم می آورد دست متصدیان سرکارش بدواز یافت آن
 نمی رسید - و با وجود اسباب دولت و بزرگی با همه کس سر تواضع
 فردن آوردے - و بکمال خاکساری و خدا شناسی بسر بردے - و از
 بسیاری عشائر و اولاد تمندار عمده بود - چون پدرش اشتی برار را
 وطن قرار داده مدفن خود ساخت مشارالیه در آبادی قصبه
 کوشیده طرح باغی انداخت - و بتاسیس مسجدے عالی و مقبره
 پدر پرداخت - مدتها باقامت اذان و صاواة زیارت گاه خلأق
 بود - درین ایام غیر از اجداث کهنه نه از قطان نامے و نه از مساکن
 نشانه مانده *

* آتش خان حبشی *

از امرای حکام دکن ست - در عهد جنت مکانی بدرگاه پادشاهی
 ملتجی شده بمنصب درخور سرفرازی یافته پس ازان (که سربر
 خلافت بجلاوس فردوس آشیانی زیب و فر پذیرفته) در سال اول
 از اصل و اضافه به منصب در هزار سوار امتیاز انداخته
 سال سیوم (که دکن مورد فوج پادشاهی گشت) بانعام بیست
 و پنجهزار روپیہ مفتخر گشته در افواج متعینه جهت گوشمال
 خانجهان لودی و تادیب نظام الملک دکنی بهمراهی شایسته خان
 مختص گشت - و پس ازان در کمپان صوبه دکن انتظام یافت
 در محاصره دولت آباد همراه خانخانان مهابت خان و پستور

باتفاق خان زمان سرگرم مهمات سرکار پادشاهی بود - پستر بحضور
 (سیده سال سیزدهم بخاعت و اسب و انعام ده هزار روپیه کام دل
 برگرفته بخدمت فوجداری بهاگل پور مضاف صوبه بهار بلندرتبگی
 حاصل ساخت - و سال پانزدهم (که شایسته خان ناظم آنجا بر سر
 پرتاب زمیندار پلاؤن لشکر کشید) او بسرکردگی برانغار معین گردید
 سال هفدهم بحضور (سیده یک زنجیر فیل بطریق پیشکش گذرانید
 و ظاهرا باز تعینات دکن گشته سال بیست و چهارم از دکن آمده
 بک فیل دیگر پیشکش نمود - و سال بیست و پنجم مطابق سده
 (۱۰۶۱) هزار و شصت و یک هجری بمملک عدم شدافت *

* اله قلی خان اوزبک *

یسر الذک توش مشهور است - که از قزاقان و یکه تازان توران دیار
 بوده - اصلش از اوس المان - نامش جتی^(۳) - در جنگ سینه وا
 تاخته ازان وقت در المنة عوام بالذکتوش اشتهار یافت - الذک
 در ترکی برهنه است - و توش سینه را گویند - نوکر نذر محمد
 حاکم بلخ بود - دکهمرد را با لواحق و توابع با هزارجات در تیول^(۴)
 داشت - و چون نوکر علوفه خوار کم داشت ایمانچی و غارتگر
 بسیار فراهم آورده پائین قندهار و غزنین بتاخت و تاراج روزگار
 میگذرانید - و پیوسته بر سرخراسان میدوید - شاه ایران نتوانست

(۲) نسخه [۱] پلامون (۳) در [بعضه نسخه] جیتی (۴) در

[بعضه نسخهای اکبر نامه] کهورد - و اله اعلم *

شرار را از رعایای آنحدود کفایت کرد - رفته رفته بهمین قزاقی
 نام بسپه سالاری برآورد - و دست تصرف باطراف و جوانب
 دراز کرده بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدود غزنین
 واقع است - و از قدیم بحاکم غزنین مال گذاری می نمودند)
 حصارے اساس گذاشته تهاژ خود قائم نمود - و بر سر آن میان او
 و خانه زاد خان خانزمان بسر مهابت خان (که از جانب پدر
 در کابل حکم رانی می کرد) در سال نوزدهم جهانگیری مبارکه
 عظیم واقع شد - اوزبک و المان بسیار علف تیغ انتقام گردیدند
 النگ توش چنگ رسا خورده راه هزیمت برگزید - و بعد از واقعه^(۲)
 هایله جنت مکانی در سر آغاز جلوس اعلیٰ حضرت نذر محمد
 خان از فرصت طلبی بهوس تسخیر کابل گران لشکرے کشید
 النگ توش بقصد تلافی مافات در قتل و غارت سکان حوالی کابل
 تقصیر نمود - و آخرها چون ایام دولت نذر محمد خان بسر آمد
 و اقبالش در بادبار آورد تیول النگ توش را بے سابقه تقصیر
 تعبیر نمود - و به سبحان قلمی بسر خود داد - و همچنین اکثر ارکان
 و اعیان خود را رنجانید - و کشید بجائیکه کشید - الّه تلی پیش
 ازانکه نذر محمد خان امام قلمی خان برادر کلان خود را خلع نموده
 سمرقند و بخارا را ضمیمه بلخ نماید مشار الیه از پدر جدا شده
 به مددکاری بخت باراد بندگانگی درگاه پادشاه از ماوراء النهر

سال سیزدهم بکابل رسید - پادشاه دریا نوال از راه قدر شناسی
 پنج هزار روپیه بطریق انعام بر خزانهٔ انک تنخواه فرمود - و پنج هزار
 روپیه سعید خان ناظم کابل (که برسم مساعدت از خزانهٔ آنجا داده)
 آن نیز بصیغهٔ انعام محسوب گردید - و چون سال چهاردهم احراز
 ملازمت نمود بمنصب هزاری سرفرازی یافت - چون غریب نوازی
 و خاندان پوزری شیوهٔ رضیهٔ فردوس آشیانی بود او را باضافه‌های
 بی در پی به منصب در هزاری بلند پایه گردانید - و در سال
 بیست و نهم به همراهی رستم خان و قلیچ خان در نبرد قزلباشیهٔ
 قندهار مصدر ترددات ندایان گردیده با افزایش پانصدی سرمایه
 عزت اندوخت - و چون در سال بیست و چهارم جعفر خان
 بصاحب صوبگی بهار رخصت یافت خان مذکور بدان صوبه تعیین
 گشت - و در سال بیست و ششم از آنجا بحضور آمده بافزونگی
 سواران از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی هزار و پانصد
 سوار علم اعتبار افراخت *

• الفی خان امان بیگ •

اصلش چغتمای برلاس است - ابا عن جد حاقهٔ ملازمی سلسلهٔ
 تیموریه در گوش بندگی داشته - علی شبر خان (که از معتمدان
 و کارپردازان صاحب قرانی بود) از اجداد اوست - پدرش میرزا
 جان بیگ (که بتبدل احوال اختلال بمبانی اوضاع سابقهٔ او راه
 (۲)

(۲) در [بعضی نسخه] که تبدل احوال و توسط اختلال *

یاقوت) در خدمت خانخانان میروزا عبدالرحیم ملازم گردیده بدرزگی پایه افزای اعتبار و چهره آرای عمدگی گشت - چون بساط حیات در نوردید امان بیگ بمورودهور احیای طریقه پیشین اسلاف نموده در سلک نوکران صاحب قران ثانی انتظام گرفت - و بقلاوزی بخت بیدار و پای مردمی رشادت اطوار بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و تفویض نگهبانی قلعه قندهار در مدارج دولت (۲) و معارج اقبال متصاعد شد - و مدتی مدید و زمانه ممتد دران حصار ممانت انحصار گذرانیده در سال بیست و ششم بخطاب الف خان جبهه ناموری افروخت - و در آخر همین سال سنه (۱۰۶۳) هزار و شصت و سیوم هجری رخت زنگی ازین سپنجی سرا بر بست - پسران جوان شایسته داشت - ازان جمله قاندر بیگ که شش صدی شاهجهانی بود - بعد نخستین محاربه دارا شکوه (که نزدیکی عمان پور متصل سموگنده اکبرآباد اتفاق افتاده) از موارد تفضل عالمگیری بخطاب خانی و قلعه داری کابان مضاف صوبه بیدر سرفرازی یافته برخصت دکن جمعیت اندوخت - در بارگاه سلطنت این خانواده گویا باب قلعه داری قرار یافته بود - خان مذکور در پسرانش مدته العمر خود را در حفاظت حصون دکن گذرانیده خان مذکور مدتها در کابان بسر برده پستر بحراست احمد نگر

(۲) در [بعضی نسخه] قندهار دکن (۳) نسخه [ب] این خانواده باب

در سال پانزدهم از تختار خان بفرج‌داری و قلعه داری
ظفرآباد بیست و نهمین گشت *

و چون قلعه نلدرك بتصرف اولیای سلطنت درآمد حکومت
آنجا بنام او تفویض یافت - و آخرها قلعه داری گلبرگه یافته
با صاحب سجاده (رضه) قدوة الواصلین سید محمد گیسو دراز
رحمة الله علیه بر سر اخته خود سریها پیچید - و کار بجنگ و جدال
(۴)
(سانید - پیش از فتح بیجاپور بیک سال در گذشت - از پسرانش
(که همه صاحب کار بودند) مثل میرزا پرویز بیگ که قلعه دار ملکهیر
نور مظفرنگر (که هشت گروهی گلبرگه است) بود - و نور العیان
(که خطاب جانباز خانی یافته و پستتر بنام جد و باز بخطاب پدر
مخاطب گشت) ابتدا قلعه دار مرتضی آباد مرچ شده آخر در
(۵) (۴)
دژداری نصیرآباد دهارور متعلق بنکاپور سپری شده - اما نامور
و عمده پرویز بیگ بود - نخست خطاب جانباز خانی یافته
پس ازان به بیگلر خان مخاطب گردید - اکثر قلعه داریها داشت
چون انکر فیروز گدهه مفتوح گشت قلعه داری آنجا نامزد او شد
(۶)
ساله نکشید که پیمانۀ زندگیش لبریز گردید - پسرانش بیگ محمد
خان قلعه دار ادونی شده - و میرزا معالی قلعه دار گلبرگه - از آنجا

(۲) در [بعضی نسخه] تخت - یا بخت باشد (۳) در [بعضی نسخه] ملکهیر

(۴) نسخه [۱] دهاروار (۵) در [بعضی نسخه] بیجاپور - و در [بعضی

جا] پنکاپور (۶) نسخه [۱] انکر - و نسخه [ب] انکیر •

بِحکومت قندهار شناخته فوت کرد - برهان‌الدین قلندر است که از مدتها قبله دارمی ملکهیر دارن - و الف هیچ ندارد - قلندر معض است - و بهمان چار دیوار ناپایدار که از سنگ زرد شکننده ساخته اند در ساخته *

* احمد بیگ خان *

برادرزاده ابراهیم خان فتح جنگ است - هنگا بیکه صاحب موبکی بنگاله بعم او مقرر بود خان مذکور بحکومت اردیسه می برداخت در سال نوزدهم جهانگیری مشارالیه بر سر زمیندار کرده (که ایست سرکشی و سرتابی بر افراشته بود) شناخت - ناگاه بی سابقه آگهی (زرد موبک شاه جهانی از دکن براه تلنگانه دران دینار اتفاق افتاد - ناگزیر دست ازان مهم باز داشته بموضع پدلی (که حاکم نشین آن صوبه بود) شناخت - چون تاب مقاومت در خود نمی یافت اسباب و اشیای خود برداشته بکتک (که از انجا درازده کوره بجانب بنگاله است) رفته دران مکان هم که قابلیت تحصن نداشت نتوانست پای همت افشرد - بدروران با صالح بیگ فوجدار آنجا پیوست - و از انجا هم بدرزده بعم خویش ملحق گشت در (رز جنگ) که ابراهیم خان (با امرای شاهی اتفاق افتاد) خان مذکور با هفتصد سوار طرح بود - چون آتش قتال اشتعال پذیرفت هر اول ابراهیم خان همت بای داده جای خود گذاشت - زردخورد بمشارالیه رسید - او مردانه تلاشها نموده زخمها برداشت - و پس

از آنکه ابراهیم خان در آن معرکه کشته شد احمد بیگ خان ا
 کار شغاسی هوشیاری با وصف جراحات مولم بیامردی مردانگی
 و دلیری گرم و گیوا بدها که عیال و اموال ابراهیم خان در آنجا بود
 خود را رسانید - اما موکب شاهی نیز از راه دریا پاشده کوب
 در رسید - مشارالیه چاره بجز بندگی و فرمان پذیری نیافتند
 بوسیله مقربان شاهزاده بملازمت استسعا یافت - و پس از آنکه
 سریر فرمان زوائی هندوستان بوجود کرامت آموذ صاحب قران ثانی
 زبندگی یافت خان مذکور بمنصب دو هزاری ذات هزار و پانصد
 سوار سرفراز گردیده بفوجداری و تیولداری سیوستان کامیاب عزت
 شد - و پس از آن به نیابت زمین الدوله آصف خان بحکومت ملتان
 سر عزت بر افراخت - و بعد از عزل آن تعلقه چون بحضور رسید
 بجاگیری پرگنده امینیه^(۲) و جایس مضاف لکنه^(۲) اختصاص گرفت
 و در سال بیست و پنجم از تغیر مکرم خان صفوی بفوجداری بیسواره
 و اضافه پانصدی پانصد سوار امتیاز یافت - و در سال بیست و هشتم
 معزول شده بسبب برخی امور چندی بے منصب و جاگیر گشت
 و در سال سیم از پیش گاه الطاف خسروانی بدحالیه منصب سابق
 چهاره مباحات بر افروخت *

• اوزبک خان نذر بهادر •

برادر کلانش یوام بهادر اوزبک - هر دو در بدر حال بنوکری عبدالله

خان بهادر فیروز جنگ فراغدالی داشتند - بهنگام اقامت جنیر در جرگه ملازمان دولت توامان صاحبقران ثانی منخرط گشتند - و چون سریر کیوان نظیر هذرسننگین دان آن یگانه گوهر خاتم جهانبنایی شد انوار نوازش پادشاهی بر رجفات احوال آن دو برادر تافت هر کدام بمنصب مناسب چهره روزگار خویش افروخت - در آن وقت که مهابت خان خانخازان از حضور لامع الذور بصاحب صوبگی دکن شرف دستوری یافت آنها نیز بهمراهی تعیین شدند - اعلیٰ حضرت بالموافقه در باره پرداخت هر دو ارشاد فرموده بتذخواه قبول آباد پیش آمده در مراعات خاطر و پاس احترام باقصی الغایت میکوشید یولم بیگ باجل طبعی بساط زندگی در نوردید - نذر بیگ بخطاب اوزنگ خان مورد عاطفت گشته سال چهاردهم حسب الائتماس شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر ناظم دکن باضافه هزاری هزار سوار بمنصب دو هزاری دو هزار سوار و قلعه دارى اوسا از تغیر مبارک خان نیازی کامیاب گردید - و در سال بیست و دوم بعنایت نقاره بلند آرازه شد - پس از مدتها (که در قلعه دارى مذکور گذرانیده بحضور شدت) تعیین صوبه احمدآباد گجرات گشت و در سال سیم جلوس مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری صبح زندگی او بشام ممات رسید - و بخواب عدم غنود مرد عشرت دوست عیش پرست بود - بتجوع راج ربخانی خوگر و بنغمه و سرود شیفته تر - غیر از آنکه سپاه را بقرار ضابطه نگهداشته

هرزه خرج و باد دست بود از ما حاصل قبول تا آخر سال چیزی
 نمی گذاشت - همیشه میگفت اگر جز دو دست رخت پس از مرگ
 من برآید عاصی باشم - پسرش تانار بیگ دران اوان [که پادشاهزاده
 محمد اوزنگ زیب بهادر رایت عزیزت باستزاع سلطنت برافراشت
 و در مقامات فرمان باری برهان پور (که نیم کردهی شهر واقع است)
 اکثره (۱) بعطای منصب و خطاب برنواخت [مشارالیه نیز بافروزی
 رتبه و خطاب پدر سرفرازی یافت - و در جمیع معارک هیجا ملتزم
 رکاب شاهي بود - چون حدیقه ملک و ملت از خازرخس و خاندان
 سلطنت پیرایش یافت بتعیذاتی دکن اختصاص گرفته بهمراهی
 شایسته خان امیر الامرا ناظم آولایت در محاصره قلعه چاکده که در
 تصرف سیوای بهونسله بود کمر سعی بر میان عبودیت استوار بست
 و چون در سال سیوم آن حصن حصین بصولت و اقبال پادشاهی
 تسخیر پذیرفت حراست آن بعدد خان مذکور مفوض شد - پس
 ازان بتعلقه کوکن که مسکن و ماری مرهته است شتافت - و پیوسته
 با اشقیازد و خورد داشته بجانفشانی سرخروئی یافت - برادرش
 محمد والی بخطاب ارئی مخاطب گشته (روزه چدن بخشعی فوج
 محمد اعظم شاه بوده پس ازان بقلعه داری فتح آباد دهاردر
 و اعظم نگر بنکاپور سرفرازی یافت - و چون در گذشت پسرش
 ابوالعالی بخطاب پدر فایزگردیده چنده بفوجداری بیر و پستر

بمحافظت قلعه دهار در می پرداختند - در مبادی وصول ریات
 آصف جاه بولایت دکن احوالش بکمال پریشانی رسید - ے مهری
 روزگار تدارک آن فزوده در گذشت - الحال کھے کہ این سلسله را
 برپای دارد نمائده *

• اخلاص خان شیخ الہدیہ *

پور کشور خان شیخ ابراهیم بن قطب الدین خان شیخ خوبن است
 کہ احوال او بقلم درآمده - شیخ ابراهیم سال اول جلوس جنت مکانی
 بمنصب ہزاری سہ صد سوار و خطاب کشور خان امتیاز یافته سال
 سیوم بقلعه داری رعنا س سعزت برافراخت - سال چہارم بحضور
 آمدہ از اصل و اضافہ بمنصب دوہزاری دو ہزار سوار نوازش پذیرفته
 بفوجداری اجینہ نامزد شد - و سال ہفتم در جنگ شجاعت خان
 با عثمان افغان (کہ بجانب اوقبہ علم نخوت می افراشت) دلیرانہ
 جان در کار ولی نعمت در باخت - شیخ الہدیہ بمنصب درخور
 سرفرازی یافته سال ہشتم جاوس فردوس آشیانی ہمراہ پادشاہ زادہ
 محمد اورنگ زیب بہار پرہشت گومی افواج متعینہ جہت تذبہ
 ہجہار سنگہ بندیہ نامزد شد - سال ہفدہم از اصل و اضافہ بمنصب
 ہزار و پانصدی ہزار سوار سرفرازی یافته بقلعه داری کالنجر مباحات
 اندوخت - و سال نوزدہم ہمراہ پادشاہ زادہ محمد مراد بخش
 بتسخیر بلخ و بدخشان مقرر شدہ از اصل و اضافہ بہ منصب
 دوہزاری ہزار سوار و خطاب اخلاص خان ناموز گشت - و سال بیستم

حسب تجویز جملة المالك محمد الله خان (که پس از معارفت شاهزاده مذکور به بزد و بسنت بلخ شتافته بود) باضافه پانصد سوار عام امتیاز برافراشت - و سال بیست و یکم معارفت کرده حسب الحکم از پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر جدا شده احراز سعادت ملازمت نمود - پستتر بعطای عام لوی شادکامی برافراخت - و سال بیست و دوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار محمود اقران گشته در زکاب پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و سال بیست و سیوم باضافه پانصدی و سال بیست و پنجم بعنایت نقاره کوس بلند رنگی زد - و نوبت درم همراه پادشاه زاده مزبور بسمت مذکور کمر عزیمت بست و سال بیست و ششم با پادشاه زاده دارا شکوه بهم مسطور همپائی گزیده بعنایت خلعت و اسپ با زین نقره از هم چشمان تفوق جست و از آنجا همراه رستم خان به تسخیر بسنت گام جلالت برداشت و سال بیست و هشتم همراه جملة الملکی بتخریب قلعه چیتور معین شد - و سال سیم همراه معظم خان در کمکیان دکن قرار یافته نزد پادشاهزاده محمد اورنگ زیب ناظم آنجا روانه گردید - و در محاربه عادل خانیه دست جرأت هرکشاده خود زخم نیزه بر ران برداشت - بعد از ظهور این ترداد سال سی و یکم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار سوار درجه اعتلا پیمود - تلمه احوالش

* افتخار خان خواجہ ابوالبقا *

برادر زاده عبدالله خان فیروز جنگ است - و همشیره زاده
 مهابتخان خانخانان - لکنؤ جاگیر داشته در سال هیزدهم شاهجهانی
 بخطاب افتخار خان و خدمت تزلک و عصای مرصع از انتقال
 میرخان (که در خانه جنگی صلابت خان و امر سنگهه کشته شد)
 سر بلذد گردید - و پستور بفوجدارعی ابرنگر رخصت یافته بمنصب
 هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سرافرازی یافت - و در سال
 بیست و ششم بهمراهی رستم خان دکنی در جنگ قزلباشیه قندهار
 شجاعتم و مردانگی خود بر همگنان (دشمن ساخت - هنگامی که فوج
 قزلباش بر میمنه رستم خان تاخست آورد اکثر یلان میمنه را ترازل در
 بذای عزیمت راه یافت - مگر افتخار خان با سورداری چند که عنان
 حماسه از دست نداده تلاشهای مردانه نمود - و در جایزه حسن تردد
 از پیشگاه خلافت و جهانگردانی باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار
 بمنصب دو هزار و دو هزار سوار و عطای علم سربلذد گشت - و چون
 فروغ رشادت و کار طامبی از ناصیه احوال آن خانه زاد لایق العزیزیت
 تابش میداد در سال بیست و پنجم در جشن دزن شمسی باضافه
 پانصدی و عزیزیت نقاره نوازش یافت - و چون سال بیست و هفتم
 بهمراهی مهین پادشاهزاده محمد دارا شکوه تعیین یساق قندهار گردید
 حسب الالتماس آن شاهزاده بافرونی پانصدی ذات مهابی گشت

و در سال بیست و هشتم به تیولداری و فوجداری چوراکده مضارب
صوبه مالوه تارک افتخار برافراشته باضافه هزار سوار بمنصب
سه هزار سه هزار سوار سرمایه اعتبار اندوخت. و چون در سال سیم
شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بجهت تادیب و تنبیه
سلطان عبدالله قطب شاه والی تلنگ مامور گشت و حسب منشور
مطاعه شایسته خان صوبه دار مالوه با افتخار خان و سایر فوجداران
و مناصدان تعیذات آنصوبه از سالوه راهی شده بلمشکرشاهزاده ملحق
گردید افتخار خان باسر شاهي در مورچال جنوبی بانفاق هادی دان
خان انصاری متعین شد. و پس از انجام آن مهم باقطاع خود دستوری
راقت - و چون در آخر همین سال شاهزاده مذکور بتسخیر و تخریب
ولایت عادل شاه والی بیجاپور معین شد حسب الحکم پادشاهی
افتخار خان از تیول خود شتافته بفوج شاهی پیوست - پادشاهزاده
در سال سی و یکم با عساکر گران طی منزل نموده چون بحوالی قلعه
بیدر رسید سیدی مرجان قاعه دار (که از غلامان قدیم الخدمت ابراهیم
عادل شاه بود - و از سی سال بحفاظت آن قلعه می پرداخت) با قریب
هزار سوار و چهار هزار پیداه تفنگچی و باندان و سامان و سرانجام
فرزان باستحکام برج و باره همت گماشت - شاهزاده بانفاق معظم خان
میرجمه در ده روز توپها را بگذار خندق رسانیده برچه را بضرب توپ
خراب ساختند - اتفاقاً روزی که از مورچال معظم خان یورش واقع شد

(۲) در [بعضی نسخه] برخ را •

قلعه دار عقب برج مذکور حربه عظیم کذده و آنرا بیارت و بان و حقه
آموده خود نزدیک بدان آماده مدافعه بود که ناگاه شراره برجسته
آتش بیارت در گرفت - و خرمن وجود او بان و پسرش در هم سوخت
دلیران کوس فیروزی بلند آرازه ساخته داخل شهر گشتند - قلعه دار
گرفتار چنگ اجل بود - پسران خود را با کلید قلعه فرستاد - روز دوم
جان بسپرد - چندین حصن حصین (که سه خندق عمیق بعرض بیست
و پنج گز و ژرفای پانزده گز در سنگ دارن) بمحض اقبال شاهزاده در
عرض بیست و هفت روز بمال آسانی مفتوح گردید - و درازده لک
روپیه نقد و هشت لک روپیه راسرب و بیارت و دیگر مواد قلعه داری
و دو صد و سی توپ بقید ضبط در آمد - پادشاهزاده سلطان محمد
معظم دومی خلف خود را با افتخار خان در قلعه مذکور گذاشته خود
بهمعدنایع اقبال متوجه پیش شد - و روز این مهم خاطر خواص انصراف
نیافته بود که بحکم حضور شاهزاده با کمکیان بجای و مقام خود مراجعت
نمود - و در همان ایام مهراجه جسومت به آمد و بسمت مالوه تعیین
گشته مجموع تیولداران بیروافت او مامور گشتند - خان مذکور از
چستی و چالاکي بیش از همه مهراجه بیوست - ناگاه فلک نیرنگ ساز
امرے (که در مخیله هیچکس نینگذشت) بمناصه شهون آورد
و در میدان سال سی و دوم سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت
هجری پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر با جیوش دکن بمزم
مستقر الخلافه بسر زمین مالوه در آمد - چون راجه سر راه بود و انتظار

همین روز می کشید آماده جنگ و پیکار گشت - افتخار خان با جمع از منصبداران در میسر و جا گرفت - و با فوج مراد بخش (که در برانغار عالمگیری بود) در آریخته بمقابله و محاربه پرداخت و بترکتاز جرأت در اسپه بجانب عدم تاخت - گویند با آنکه خواجهمزاده نقشبندی بود مذهب امامیه اختیار کرده - و دلائل و براهین آن مذهب را بمرتبه یاد گرفته بود که دیگر برادران آن متعذر می نمودند باره مساس بعلم هم داشت *

* ارادت خان میر اسحق *

سی و هفتمی پسر اعظم خان جهانگیری ست - در عهد فردوس آشیانی پس از فوت پدر بمنصب نهصدی پانصد سوار امتیاز یافته بمیرتزیکی روی عزت برافروخت - و در سال بیست و پنجم بخطاب ارادت خان و منصب هزار و پانصدی هشت صد سوار سرفراز گشته بداروغگی فیل خانه سر برافراخت - و در سال بیست و ششم از تغییر تربیت خان بخدمت آخته بیگی مفتخر گردید - و در همین سال بمنصب دو هزار و سوار و خدمت بخشعی دوم خلعت امتیاز پوشید - و در سال بیست و هشتم باضافه هشت صد سوار و خدمت فوجداری سرکار اکهنو و بیسواره از تغیر احمد بیگ خان مورد نوازش گشت - و در سال بیست و نهم بحضور رسیده از تغیر اسد خان بخدمت عرض رقاع صوبجات سرمایه اعزاز بدست آورد - و از اصل باضافه بمنصب دو هزار و سوار کام دل اندرخت - در اواخر عهد

املی حضرت بنابر وجهی از منصب معزول گردیده چندی بآنروز
گذرانید - در همان ایام سر بر فرماندهی بوجود زبیده نمود عالمگیری
زیب و زینت یافت - برادرانش ملتفت خان و خانزمان در زکاب
آن صاحب اقبال درجه پیمای اعتبار گشته او این در نخستین جنگ
دارا شکوه نقد جان در باخته بود - بعد وصول زیات پادشاهی
بمستقر الخلفه او مشمول عاطفت خسروانه گشته باضافه پانصدی پانصد
سوار بر منصب سابق چهره کابینایی برافروخت - و در همان ایام
انتهاض الویة ظفر طراز از آگره بجانب شاهجهان آباد بقصد تعاقب
دارا شکوه بصوبه داری آمده معین شده بمرحمت نقاره و بافرایش
پانصدی پانصد سوار دیگر بمنصب سه هزاری سه هزار سوار ازان جماعه
هزار سوار دو اسپه سه اسپه والا رتبه گردید *

ازانجا (که کار شکنی خوی دیرینه فاک دلتوان بین است) گاه
چند در ساحت کامرانی بر خنگ مراد نرانده بود که سکندری
خورده از یا در آمد - یعنی بعد دو ماه و چند روز سر دی اعجب
سنة (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری ازین سپانجی سوار
در گذشت - اول دختر میرزا بدیع الزمان پسر آقا ملا برادر آصفخان
جعفر در خانه داشت - ثانیاً بصیبه زاهد خان کوه نقد بیوگانی
بست - از بطن او پسر کلانش محمد جعفر است - رشده و در شادابی
داشت - فوت کرد - و برادر دیگرش میر مبارک الله در سال سی

و سیوم عالمگیری بفروداری پاکدنه مامور شده پستری بخطاب پدر
 میبایستی گشت - و در سال چهارم بخدمت فروداری نواح ارزنگ آباد
 و از اصل و اضافه به منصب هفتصدی هزار سوار سرفروزی یافته
 بناموری علم شهرت برافراشت - و پس ازان فروداری مهندسور مالوه
 تعیین شده در عهد خالد منزل با خانخانان منعم خان صحبتش کوک
 گردیده جایس و انیس او شد - فروداری دوآبۀ پندۀ جالندهر
 نامزد او شده بود - مذاق بصنوف دانش داشت - و در شعر بسیار
 نازک خیال بود - واضح تخلص میکرد - صاحب دیوان است * بیت *

* رشک فرمای دلم نیست بجز عیش حباب *

* یافت یک پیرهن هستی و آن هم کفن است *

در عهد محمد فرخ سیر در گذشت - پسرش میر هدایت الله (که
 بخطاب هوشدار خانی و پستری بارادت خانی ناموری اندوخت) در
 عهد خالد منزل فرودار نورمحل متعلق صوبۀ پنجاب گردیده و مدتها
 در فروداری دکن پیراهه مضاف صوبۀ مالوه گذرانیده سال ششم
 محمد شاهي همراه آصف شاه بدکن آمده بعد جنگ مبارز خان از
 تعبیر دیانت خان مرحوم چندے بدیوانی دکن پرداخته چهارهزاری
 منصب داشت - از دیر باز در ارزنگ آباد بسر می برد - آخرها
 قلعه داری گلبرگه فاسزدار شده بود - در سفر ترچناپلی همراه آصفجاء
 (۴)

(۲) نسخه (۱) جاکنده - و نسخه [ب] جاکنده (۳) نسخه [ب ج] مذاق

نصرف داشت (۴) نسخه [ا] ترچناپلی *

بود - و وقت معاودت قریب باورنگ آباد سنه (۱۱۵۷) یکهزار و یکصد و پنجاه و هفت بساط حیات در نوردید . فزون سپاهگري را بسیار ورزیده درین پیرانه سالی هم سلاح از خون جدا نمیکرد - و در شمشیر شناسی حرفهای بلند میزد - شعر را بے رتبه میگفت - و در جمع نسا حریص و کثیر الاولاد بود - پسران جوان بحضورش رخت زندگی ته کردند - در وقت تحریر پسر رشید از حافظ خان از انتقال پدر بقاعه داری گلبرگه می پردازد *

* اشرف خان خواجه برخوردار *

خویش مهابت خان از خواجهزادهای نقشبندی است . گویند چون مهابت خان بے اطلاع جهانگیر بادشاه صیبه خود را بخواجه مذکور منسوب ساخت پادشاه در غضب رفته خواجه مذکور را رو برو طلب فرمود - و بر طبق حکم چند کوزه خاردار بر خواجه زدند - چون مهابت خان رفته بشاهجهان پیوست خواجه نیز به راهبش آمده سرشته زندگی بدست آورد - و سال اول جاوس فردوس آشیانی از اصل و اضافه بمنصب هزاری پانصد سوار ذخیره اندرز نشاط گردید - و سال هشتم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار لوای عزت برافراشت - و سال بیست و سیوم باضافه هفتصد سوار تابینانش با ذات مساوی شد - و سال بیست و هشتم بتفویض قاعه داری اوسا دضاف دکن از اصل و اضافه بمنصب دوهزار

بخطاب اشرف خان مخاطب شده سال دوم از قاعده دارایی مزبور
معزول گردیده بحضور رسید - سال فوتش معلوم نیست *

* آله وردی خان *

(۲) عرق شجره نسبش از دوحه آل سلجوق مذشعب است - گویند
بسلطان سنجر سلجوقی منتهی میشود - مرد راست و درست و چست
و چالاک بود - خبرهای بسیار از ایام شباب او نقل کنند - گویند بفرنگ
(۳) افتاده - و بتهمت جاسوسی بگرفت و گیر آمده - اتفاقاً روز عید
بمقربب نیزه بازی از او فزاد حاکم آنجا حاضر کردند - در این فن کارنامهها
بدرخمت - حاکم بتفقد احوالش شده به بیگنهی او را (سیده ترین عزت
و احترام) باندک بذرستان کرد - چندی در برهان پور بعیاری و طرازی
(۴) گذرانیده چون برادر کلانش مختص خان در خدمت سلطان پریز
قرب و مزارت داشت او نیز با سلطان مربوط گشته چهره کامیابی
برافروخت - پستر هر دو برادر از او رو (که در فنون شکار مهارت تمام
داشتند - و جذت مکانی را بدین امر شغف و قواع بسیار بود) مطرح انظار
عاطفت خسروانه گشته - آله وردی خان بخطاب معتقد خانی و خدمت
قراول بیگی اختصاص گرفت - و نقش بزرگی او با جنیت مکانی
بعنوان مصادمت و ندیمی نشسته همواره در سیر و شکار بدوام حضور
معلی افتخار می اندرخت - و تور کلانی که مدار شکار قمرغه بدانست

(۲) نسخه [چ] نسبش (۳) نسخه [ب ج] چیزهای بسیار (۴) نسخه

[۱] گردید (۵) در [بعضی نسخه] طرازی *

(۲)

که آن را بازر گویند) از تصرفات ارست - در سال بیست و یکم
 بصرف مبلغ بیست و چهار هزار روپیه از ریسمان ترتیب داده از نظر
 گذرانید - دامه ست در کمال استواری - بار هشتاد شتر - طول ده هزار
 ذره پادشاهی - و ارتفاع شش - بسان سراپرده بستونهای سترگ
 برپا کنند - و انواع سیاه و وحوش دران گرد آورده صید نمایند
 و بعد شذکار شدن جنت مکانی در هنگامه شهریار مراتب دولتخواهی
 و استرضای خاطر یمین الدواه را کما یذبحی بجا آورده خود را شایان
 الطاف پادشاهی ساخت - چون همراه آصف جاهی بتقدیل سده
 خلافت استسعاد یافت بمنصب دو هزاری ذات و سوار و خطاب
 آله دردی خان سرغراز گردید - چون با مهابت خان از صمیم قلب
 مربوط بود در محاسره پرنده بذل مجبوت فوق مقدر نمود - اگر
 امرای دیگر همین قسم کار بند تقید می شدند فتح باسانی صورت
 میگرفت - و در سال هشتم باضافه هزاری ذات دو هزار سوار بمنصب
 چهار هزاری ذات و سوار سر برافراخته بصوبه داری مالوه از تغیر
 خاندوران رخصت یافت - چون سال نهم حوالی قاعه دولتآباد دکن
 مضرب خیم پادشاهی گردید یزایع جلال بدام آله دردی خان (که
 بهمراهی شایسته خان به تسخیر ضاع سدکمذیر و جابر شتافته بود)
 بصدور پیوست - که بافتتاح حصون نظام الملکیه (که در سمت قاعه
 چاندور و دهرپ واقع است - و از آن جمله شش قلعه را مردم ساور

(۳)

چاندور و دهرپ واقع است - و از آن جمله شش قلعه را مردم ساور

و در قلعه را بهوجبل نایکوار و شش قلعه را دیگر نهند پشیمان و تصرف
اند - و باسظهار حصانت و استحکام آنها گرد فساد بر انگیزخته
زیردستان پرگنات نواحی را ایذا میرسانند (پردازن - خان مذکور اولاً
بپای حصار چاندور آمده آن عقل رصین را (که بر فراز کوه مرتفع
واقع شده و بمنابت شهرت دارد) محاصره کرد - و بفرزادان جد و جهد
مفتوح ساخت - سایر گردن کشان آن ولایت از دیدن این رنگی تقدیر
جان و مال خود را در معرض زوال یافته حلقه فرمان پذیری در گوش
کشیدند - ابتدا کنهر را (۲) قلعه دار انجرائی زیدهار خواسته آن دژ
استوار را تسلیم نمود - خان مسطور برای استمالت دیگر قلعه داران
او را منصب دو هزار تن تجویز نموده پنجاه هزار روپیه نقد از خزانه
داد - و پستر حصار کاجنه و ماچنه را (که بقلعه داری دهرپ تعلق
دارد) گرد گرفته بیورش دلیرانه ارکان ثبات محصوران متزلزل گردانیده
بعهد و پیمان هر دو قلعه بدست آورد - و همچنین قلعه رواه و جواه
(۳) و اهونت و دیگر حصون متین آن سرزمین (که همه بر فراز جبال
واقع شده) باسانی و زودی مسخر ساخت - مگر حصن راجدهر (که
جمع از خویشان نظام شاه درانجا بودند - و در محافظت آن فرزان
سعی و کوشش بجای آوردند) در مدت دو ماه مفتوح نموده
همت بکشایش حصار دهرپ (که بمزید استحکام و ارتفاع شهرت

(۲) در [بعضی نسخه] کنهر را (۳) نسخه [۱] کاجنه و ماچنه (۴)

نسخه [ب] اواه و چواه - و نسخه [ج] اواه و جواه •

آندیار است - و در استواری پای کمی از دولتآباد نمی آرد) بسمت
 چون بهوجیل پاسدان قلعه از دستبردهای متوالیه خان مشارالیه
 هراسان شده بود بتجویز منصب سه هزار و یک (زیه انعام آن حصار
 دشوار کشا را (که تسخیر آن بے مددگاری اقبال میسر نیست) سپرده
 در سلک بندها منسلک گردید - و درین سال بسیار از معادل
 منیعہ و موائل رفیعہ این ولایت بعون همت کشور کشای پادشاهی
 بر دست اربابای دولت قاهره کشایش یافت - چنانچه طالب کلیم
 این معنی را منظوم ساخت *

* نظم *

* شاه بختت کشور اقبال گرفت *

* تیغت ز عدو ملک و سر و مال گرفت *

* چل قلعه بیک سال گرفت که یکیش *

* شاهان نتوانند بچل سال گرفت *

بالجماعه خان مزبور در سال دهم فوجدارمی بیسواره و لکنو رخصت
 یافت - و در آغاز سال یازدهم (که مرشد قلی خان فوجدار متھرا در
 اثنای تاخت بر یکی از مواضع بزخم تنگ درگذشت) آله دردی خان
 به تیولداری آنجا سر برافراخته باننقام کشی از سرکشان آن ناحیه
 دستوری یافت - و در آخر سال دوازدهم بمنصب والی پنجہزاری
 ذات و سوار باند آرازه گشده بصاحب صوبگی دارالملک دهلی از
 تغیر عدوت خان آندیاز پذیرفت - چون سال یازدهم بآرازه انتھاض

شاه صفی پادشاه ایران با استخلاص ولایت قندهار شاهزاده دارا شکوه با امرای رفیع مقدار و لشکر جوار بدانسو دستوری یافت و بوصول خبر درگذشتن شاه (که در ماه صفر سنه (۱۰۵۲) هزار و پنجاه و دو هجری باجل طبعی زندگی بسپود) از کابل معاودت نمود آله وردی خان نیز بهمراهی این لشکر مامور بود - چون بعضی اطوار و اوضاع خلاف آئین اخلاص و نمک خواری از وی سرزد و از بیداک مزاجی زبان که باختیار نداشت سربرای گردید بعزل جاگیر و سلب منصب مورد عتاب و خطاب گشت - و چون نیکو بندگیهایش در پیشگاه خلافت ثابت و متحقق بود پرگنه سنکر پور بجمع سی و چهار لک دام در وجه معاش تنخواه شد - پستر بوسیله نخستین پادشاهزاده بیحالی منصب سابق مباهی گشته در سال هیزدهم به نیولدری ایچپور کامروائی یافت - و بعد از فوت خاندوران ناظم دکن در تمام موبه برار بحکم رانی پرداخت - چون اسلام خان بدکن آمد محبتش باری برار نشد - بر وفق ملتس حکم بطلب حضور صدر یافته در سال بیست و یکم بسعادت استلام سده سزیه فایز گردیده گورکھپور جاگیر یافت - و چون بعلت قندهار میان شاه عباس ثانی و فردوس آشیانی سرشته اتحاد و یگانگی انقطاع یافت و راه آمد و شد رسل انسداد پذیرفت از قضا در سال بیست و ششم غلام رضا نامی با هفت راس اسب عراقی از بندر عباسی بندر سورت رسیده (قمی از شاه ایران

بنام مستحقان طرق و شوارع آزدن - که اسپه چند ملازم آله وردی خان
 (۲) میرآتش می برد - کسی مزاحم نشود - و این سانحه موهم آن شد که
 خان مذکور برخی از تنسوقات با مکتوب مصحوب او فرستاده که
 (۳) چنین رقمی حاصل نمود - از آنجا که فرستادن هدیه و مکتوب به بیگانه
 و مخالف از آئین بندگی دور با گوناگون سیاست سزاران بود - اما از
 کرم عام و فتوت فطری باز او را بتغیر منصب و جاگیر نادید نمود
 حکم شد - که بلا توفیق از کابل برآید - تا در شاهجهان آباد رفته
 بخانه خود اقامت گزیند - و بنام مقصدی سورت فرمان رفت
 که اسپان و همگی میعرف غلام رضا سرکار ضبط نموده او را مغلول
 و مسلسل بفرستند - تا بموافق کردار بسزارد - و پس از آمدنش
 پژوهش رفت - بوضوح بدوست که از خطه لباسی با برخی ارمغانی
 بقللر آفاسی و ای ابران گذرانده رقمی حاصل نموده - لهذا در سال
 (۴) بیست و هشتم حسب التماس شاهزاده کلان بتازگی مشمول عنایت
 پادشاهی گردیده بمنصب پنجهزاری و نیولدار می سرکار جویندور از تغیر
 مکرم خان تارک افتخار برافراخت - اگرچه درین مدت در سال
 و هشت ماه از دولت آستان بوس محروم در انزا گذرانید اما از
 شمول کرم خسروانه هفتاد یک دام بطریق مدد خرج سالیانه داشت
 و در هر روزن سال هزار اشرفی می یافت - چنانچه تا هنگام کام اندروزی

(۲) نسخه [اب] برایش می برد (۳) در [بعضی نسخه] یا مکتوب

(۴) نسخه [ج] بقوست (۵) نسخه [ب] و نهم

ملازمت بعامی پنج هزار اشرفی سرفراز شده بود - در اواخر عهد سلطنت بصاحب صوبگی بهار فایز گردید *

چون ایام کوفت اعلیٰ حضرت امتداد پذیرفت و انواع اختلال بر ملک و دولت راه یافت و شجاع درمی‌خلف خلافت در بنگاله مساک خودسری پیش گرفته بر سر پهنه لشکر کشید آله وردی خان که سد راهش نمی‌توانست شد به بذارس آمده توقف گردید - شجاع باشه کوب بدان حوالی پیوسته از در لابه و چاپلوسی در آمده چندان بتالیف کوشید و مواعید سراسر امید بکار برد که آن آفسقال آزمون کار از جا رفته مرافقت آن مدبر اختیار کرد - و در همه احیان رفاقت آن بادیه پیمای خسروان و ناکامی نگذاشت - و پس از

تواری و تواتر آرا (گیها) اواسط رجب سنه (۱۰۷۰) هزار و هفتاد و هجری شجاع خواست که از اکبرنگر رخت ادبار بمانده کشد آله وردی خان از معامله فهمی و کارشناسی رقم خندان و نکال از ناصیه حال آن رمیده بخت خوانده دانست که بر تقدیر که بتکاپوی گریز از سطوت جیش عالم گیری آمان یابد لامحاله با دد و دام محرای رخنگ محشور خواهد گردید - برهنمونعی خرد باراده پیوستن بجانود پادشاهی از همراهی او تقاعد ورزیده باکبرنگر مراجعت کرد - و چون بسیاری از مردم شجاع از بهبود حال و امید مالش دل برگرفته قصد جدائی داشتند با او همداستان گشتند و چون آله وردی خان چوقه از خود داشت منزل خویش را استحکام

داده در مقام آن شد که اگر جمعی ازان جانب بر سر او آیند بمداغه
پیش آید - و اعلان مخالفت نماید *

شجاع بشنیدن این خبر تدبیر اندیشید - و خبرهای غیر واقع
که فروغ از صدق ندانست شهرت داده بعصمت اکبرنگر برگشت - و مرد را
تعیین کرد که در حویلی او را گرفته برای یورش مترصد اشاره باشند
و سراج الدین جابری دیوان خود را فرستاد که باطائف وعده و وعید
ممکنه ساختند پیش او بیارند - چون از برگشتن شجاع بشهر
و اشتهار اکاذیب باطله که ساخته او بود ارکان ثبات جمعی (که با
آله وردی خان گزیده بودند) بسستی گزاید خان مزبور ناچار بر
قول و عهد ناستوار دل نهاده با سیف الله پسر بهرامی سراج الدین
روانه شد - درین حالت مردم شجاع هجوم آورده او را در میان
گرفتند - و برسگ گنهگاران دستها بر پشت بسته بیرون اکبرنگر پیش
شجاع بردند - آن تبه رای او را بر فیله نشانده همراه بشهر آورده
دران مقام به تیغ انتقام با پسرش از هم گذرانید - و تمامی اموال
او را متصرف شد *

آله وردی خان پسران رشید داشت - هر یک بمذنب عمده رسید
چنانچه بجای خود رقم پذیر خامه گشته - اما با پدر نمی ساختند
مگر همین پسر کوچک میرزا سیف الله - حافظه اش بحدی بود
که هرچه از ابتدای طفلی بگوش او خورده سر زبان داشت - و شعر هم
میگفت - منظور نظر پدر بود - مزاج و هزل بر طبیعت آله وردی خان

غالب بود - بلکه بهرزه گوئی و فحاشی کشیده - حتی که این شیوه نامرضیه در اولاد و عشائر او سرایت کرده تا حال (که از خاندانهای عمده نام و نشانه نماند) این سلسله بواسطه این رویه ناتوده یادگار روزگار است - با این همه آله و دینی خان بے ریاضت و تقوی نبود در محبت اهل بیت رسول (علیهم السلام) غلو داشت - نذرر حضرات ایمه هر سال بر می آورد - و از ماحصل جایگیر عشره جدا کرده خیرات میداد - در دوستی یکتائی وقت بود - با آشنای یکروزه کار صد ساله بجا می آورد - از اهل دفتر بے اعتماد گردیده خود سررشته نگاه میداشت - و مداخل و مخارج هر روزه را بخط خود در طومار می نوشت - و در ساعت دهایی سران و بانغی احداث کرده - بنام او زبان زد خلایق است *

• اکرام خان سید حسن •

از والا شاهیدان خلد مکان است - مدتها بفروداری بکلانه مضاف خاندیس (که در ایام شاهزادگی بخلد مکان فرودس آشیانی بر سبیل انعام داده بودند) می پرداخت - پس از آنکه خلد مکان بتقریب عیادت پدر والا قدر از برهان پور عزیمت موبه مالوه نمود او حسب الحکم ملحق گردیده مورد نوازش سلطانی شد - و در جنگ داراشکوه (که متصل سموگدهه رو داد) مصدر تردنات نمایان گردیده حسن مجرا بظهور آورد - و سال اول جلوس بخطاب اکرام خان مخاطب گشت - و در جنگ شجاع [چون مهاراجه جسونت سنگمه

(که سرکردگی برانغار تعلق بار داشت) نرد دغا باخته شبانه راه وطن پیش گرفت - و بجای او اسلام خان تعیین یافت [نام برده باتفاق سیف خان در هراولی مثل مذکور قرار یافته هنگام زد و خورد پای همت قایم ساخته تلاشهای مردانه بتقدیم رسانید - و در هنگام (که پادشاه بارادگ جنگ داراشکوه عازم اجمیر بود) او بتفویض قلعه داری مستقر الخلافه از تغییر عمد انداز خان چهره عزت برافروخت و پستتر از انجا معزول گردیده بفرود داری نواحی اکبرآباد از تغییر سید سالار خان قامت قابلیت آراست - سال پنجم مطابق سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و دو هجری دیده تماشائی را از گلزار هستی در پوشید *

* الله یار خان میر قوزک *

از ایام شاهزادگی خلد مکان در زمره ملازمان بود - و در جنگ مهاراجه جسونت سنگه شرف هم رکابی داشت - و در نبرد اول محمد دارا شکوه مصدر ترددات نمایان گردید - و سال اول جلوس بخطاب خانی نامور شده حسب الحکم خزانه از لشکر پادشاهی بمملتان جهت اخراجات فوج (که بسرکردگی خایل الله خان بغایر تعاقب دارا شکوه رفته بود) برد - و پس از جنگ محمد شجاع بدارونگی ملازمان جلو و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار چهره افتخار برافروخت - سال پنجم از تغییر هوشدار خان بخندهمت دارونگی غسل خانه و عطای علم سرمایه مباحثات

اندرخت - و سال ششم مطابق سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سه
هجری بعراضه بدنی بساط زندگی در پیچید *

* اسلام خان میر ضیاء الدین حسین بدخشی *

والا شاهی قدیمی خلد مکان است - عمره در خدمت آن شاه
تدرشناس بسر برده پیوسته مصدر خدمات آمده بود - در ایام
شاهزادگی بدیوانی سرکار شاهی چهره اعتبار می افروخت - چون
استیلاى داراشکوه بذاير فرط عاطفت اعلیٰ حضرت بحالش بجائز
انجامید (که از احکام سلطنت هر چه میخواست متمشی میساخت)
شاهزاده فتح نصیب بظاهر عزم ملازمت پدر عالی قدر و بیاطن
بوداشتن برادر کلان مصمم نموده غره جمادی الاولی سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجری سلطان محمد مهین خلف خود را
با نجابت خان برسم منقلا از اورنگ آباد رخصت برهانپور فرمود
میر مذکور (که تا آن وقت بخدمت دیوانی قیام داشت) نیز
بمراقت سلطان دستوری یافت - متعاقب شاهزاده خود هم سایه
وصول ببلده مذکور انداخته بآهنگ مقصود باغ فرمانباری (۲)
نیم کرهیی شهر است) مخیم اقبال گردانید - میر مذکور بخطاب
همک خان ناموری اندرخت - و بعد محاربه جسونت بخطاب
اسلام خان رایمک اشتهار افراشت - و در جنگ دارا شکوه هنگامی (که
ستم خان دکئی عرصه تروتن بر بهادر خان کوهک فنگ ساخت) ار

(۲) نسخه [ب] باغ فرح نیازی را .

با یردلان برانغار از جانب یمن مخالف در آمده مردانه وار بجنگ و پیکار در آریخت - پس از ابتسام گل فتح باقتضای مصلحت تعاقب داراشکوه ناگزیر وقت افتاد - محمد سلطان باذالیقی اسلام خان بدظم امور مستقر الاخلافه معین گردید - و خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب چهار هزاره سوار و انعام سی هزار روپیه مطرح انظار عاطفت گشته مرخص شد - و در جنگ شجاع بهراری فوج برانغار مامور بود - چون راجه جسونت (که بسری و سروری برانغار نخوت میفرزخت) از اتفاق اندوزی و غدر اندیشی راه فرار سپرد خان مزبور بجای او سوار گشت - اتفاقاً در عین گرمی پیکار فیای که او بران سوار بود بصدمة بان زده افواج بوهم خورد - و اکثر مردم را پای استقامت از جای رفت - درین اثنا پادشاه خود بکمک رسیده بقیة مردم را (که دم استقلال افشوده روی همت از عرصه کارزار نتافته بودند) قوی دل ساخت - و پس از وزیدن نسائم ظفر اسلام خان به راهی سلطان محمد (که با معظم خان میر جمه و جمعی از امرای بتکامشی شجاع معین شده) دستوری یافت *

چون شجاع از چیرگی جنود منصوره با هزاران یاس و ناکامی دل از اقامت انبرنگر برگرفته راه نمانده گرفت معظم خان اسلام خان را با ده هزار سوار در اکبرنگر گذاشته ضبط و حراست این روی گنگ بعهده او تفویض نمود - و چون پنجم شعبان از درم سال جلوس عالم گیری شجاع از پاشنه کوبیدهای معظم خان بستوه آمده آردار

جهانگیرنگر گردید که رخت ادبار بسمت رخسار کشد در همان ماه
 اسلام خان بذابر نقاض خاطرے (کہ با سردار داشت) یا بسبب
 بد معاشی او تنگدل گشته بے صدر فرمان طلب عازم حضور گردید
 بذابریں چندے بعزل منصب معائب گشته در سال سیوم ببحالی
 و تہ سابق دگر بارہ کامیاب دولت شد - و در سال چهارم بصوبہ دارمی
 کشمیر از تغیر ابراهیم خان رخصت یافت - و ہنگامے (کہ سوکب
 پادشاهی بگلگشت آن ہمیشہ بہار خرامش نمود) در مقام نوشہرہ
 (کہ پرگنہ ایست وسیع بغایت معمور - و درم منزل است از مڈال
 کوهستان) خان مذکور بر طبق یولیع طلب سر آغاز سال ششم رسیدہ
 دولت زمین بوس دریافت - و باضافہ ہزاری ہزار سوار بمنصب
 پنج ہزاری ۵۰ ہزار سوار مورد نوازش گردیدہ بصاحب صوبگی اکبر آباد
 رایت باذنامی افراخت - و پس از وصول بدان مصر جامع یک ماہ
 سالم نگذشتہ بود کہ در مہادی سنہ (۱۰۷۴) ہزار و ہفتاد و چہار
 ہجری بیک اجل در رسید - و مسافر ملک بقا گردید - غامی کشمیری
 تاریخ فوٹش یافتہ * مصرع *
 * مرد اسلام خان والا جاہ *
 (۲)
 در مقبرہ صاحب المعارف و الایقان میر محمد نعمان رحمہ اللہ (کہ
 خان مذکور در خدمتتش اعتقاد موفور داشت) مدفون گشت - و در
 حیات خود بتعمیر مسجدے عالی نزدیک مزار میر مذکور ثواب اندوز
 (۳)
 شد - تاریخ بذای آن یافتند *
 * بانہ اسلام خان بہادر *
 ۱۰۵۸

و مسجد عیدگاه کشمیر (که در غایت رفعت و مقادرات است) ساخته
 ارست - خلف الصدقش همت خان میر بخشبی سمت - و از بذاتش
 یکی با میر ابراهیم ولد میر نعمان مزبور عقد بیوگانی داشت - میر
 و مشارالیه بجهت رسانیدن اجناس شش لک و شصت هزار روپیه
 (که عالمگیر پادشاه نذر حرمین شریفین نموده بود) در سال دوم مرخص
 شده در آن حدود در سال چهارم باجل موعود زخم هستی بر بست
 بالجمله اسلام خان خالی از کمال نبود - و اشعار آبدار از جو بیار طبع
 فکته بارش تراوش میکرد - این دو بیت از مشهور است * بیت *

* بیتو شام غم بر روز ما شبیخون می زند *

* مردم چشم ز گریه غوطه در خون می زند *

* دسعتی پیدا کن ای صحرای که امشب در غمش *

* لشکر آه من از دل خیمه بیرون می زند *

* احتشام خان اخلاص خان شیخ فرید فتحپوری *

پسر دوم قطب الدین خان شیخ خوبن است - تا آخر عهد

جنت مکانی بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس

فردوس آشیانی باضافه پانصدی دو صد سوار چهاره عزت برافروخت

سال چهارم بافزونگی دو صد سوار و سال پنجم از اصل و اضافه بمنصب

در هزار و پانصد سوار سر بلند گردید - و سال هشتم بمنصب

دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار فایز گشته در رکاب پادشاهزاده

محمد اوزنگ زین بهادر پشت گرمی افواج متعینده جهنم نادیب

چهار سنگه بندیله معین شد - و سال نهم در حین (که دکن
 مضرب خیم سلطانی بود) بهمراهی شایسته خان جهت تسخیر قاعه
 جذبیر و سنگمذیر دستوری یافت - و بعد مستخر گردیدن سنگمذیر
 بتهانداری آنجا ماند - و سال یازدهم با اصالت خان جهت مالش
 فساد پیشگان مضافات پرگنه چندوار رخصت پذیرفت - و سال پانزدهم
 در تسخیر قاعه مؤ مصدر قوددات شده پستتر همراه پادشاه زاده
 دارا شکوه بکابل شدافت - و وقت رخصت بعطای علم رایث کامرانی
 بر افراشت - و سال هیزدهم بنظم صوبه مستقر الخلافه نامزد گردیده
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار لوائی افتخار
 بر افراشت - و سال نوزدهم بهمراهی پادشاهزاده مراد بخش بتسخیر
 بلخ و بدخشان گام جلالت پیش نهاد - و چون پادشاهزاده از آنجا
 برگشته آمد و بهادر خان رهله بعزیمت تذبیه المانان از بلخ روانه
 شد ارزا بمحافظت حصن شهر گذاشت - و سال بیست و درم
 چون بعرض رسید (که او بذابر فزونی ارتکاب مغیرات از رفتن با راجه
 بیتهل داس که بکابل تعیین شده بود تعلل بکار برده) از منصب و جایر
 بر طرف گشته داخل لشکر دعا گردید - و سال سی و یکم مشمول
 عاطفت گشته بمنصب سه هزار سوار آب رفته بجو آردن
 و با شاه زاده سلیمان شکوه (که بمقابله پادشاه زاده محمد شجاع

(۴) نسخه [ب] هندیله (۳) در [بعضی نسخه] بیتهل داس و در [بعضی]

تعیین گردیده بود) کمر همت بر بست - و بصوبه دارمی پخته و خطاب
 اخلاص خان سربانندی یافت - و در عهد اول جلوس خلد مکان در
 کومکیان خاندوران (که بتسخیر آله آباد تعیین شده بود) قرار یافته
 از آنجا (که خطاب اخلاص خان باحمد خویشگی عزایت گردیده بود)
 از بختاب احتشام خان مخاطب گشت - و بعد جنگ و فرار شجاع
 از میدان و غا همراه شاهزاده محمد سلطان بیساق بنگاله پای همت
 برداشت - و در معارک آن صوبه قدم در امت خواهی افشوده و اواخر سال
 ششم بحضور آمده دولت آستان بوس دریافت و سال هفتم همراه
 میرزا راجه جیسنگه بهم دکن معین شد - و پس از مسخر گردیدن
 پونه بتنهانه دارمی آنجا رحل اقامت انداخت - و سال هشتم مطابق
 سنه (۱۰۷۵) هزار و هفتاد و پنج هجری (خت هستی بسرمنزل بقا
 کشید - پسرش شیخ نظام است - که پس از جنگ اول داراشکوه از
 پیشگاه خلد مکان بمنصب هزاری چهار صد سوار سرافرازی یافت *

• اصالت خان میرزا محمد •

پسر میرزا بدیع مشهدی ست - که از اعظام سادات آن بقعه
 مقدس است - و اباً عن جد بخدمت فیض موهبت توایم رضه
 قدسیه امام ثامن ضامن علی بن موسی رضا (علیه و علی آباءه السلام
 و التحیه) شرف اندوز و سعادت پذیر بود - میرزای مذکور
 در سال نوزدهم وارد هندوستان گشته احراز ملازمت اعلی حضرت

نمود - و بمنصب مناسب سرافرازی یافته صبیح شاهنواز خان صفوی را
 بعقد ازدواج او در آوردند - و چون سال بیست و دوم شاه زاده
 مراد بخش بنظم دکن رخصت یافت شاه نواز خان صفوی (که بعد
 از فوت اسلام خان بصیانت آن ولایت تعیین شده بود) وکالت و اذالیقی
 شاهزاده باو قرار گرفت - ازین جهت میرزای مذکور باعتبار قرابت
 و خویشی با خان مشارالیه دستوری دکن یافت - و بالتماس شاهزاده
 از اصل و اضافه بمنصب دوازده هزار سوار سر برافراخت
 شاهنواز خان او را سرفوج دکن نموده بر سر مرزبان دیوگده فرستاد
 مشارالیه در مبادی حال توره و ضابطه سلطین ایران بکار برده در رکوب
 و نزول و قیام و قعود غایت اهتمام مرعی میداشت - منصبداران
 پادشاهی (که بدعوی خواجه تاشی با عمدها سر همسری میبخاریدند)
 یکدفعه از وی رمیدند - پس از آنکه براه و روش هذد آشنا شد در
 تلافی آن ایگاش کوشید - چون عقل درست و ادراک رسا داشت
 باندک تاخت آن بومی را مغلوب زعب و هراس ساخته بر سر معامله
 آورد - متعاقب شاهنواز خان رسیده بصوابدید میرزا مهم دیوگده را
 فیصل داد - چون بیرهانپور معارفت نمود در تولد فرزند مجلس
 بزرگانه بر آراسته شاهزاده مراد بخش را با جمیع اعیان و ارکان
 بمنزل خود آورد - و زرها صرف نمود *

و چون در سال بیست و سیوم صوبه داری مالوه بشاهنواز خان
 مفوض گشت او را تعیین آن صوبه نموده بغوجداری و تپولداری

مذکور بر نواختند - و در سال بیست و پنجم بفوجدارى مازندران مامور گردید - و چون در سال سیم شاهزاده محمد اوزنگ زیب بتاخت و تاراج ولایت عادل شاهیه محکوم گشت میرزا نیز بر طبق امر اعلی بتعیذاتى شاهزاده شتافت - هنوز آن مهم بانصرام نرسیده بود که زمانه بتمهید و توطیة دیگر پرداخت - و انقلاب و آشوب بهر ناحیه ممالک محروسه پدید آمد - مومئی ایبه در دکن ماند - پس از آنکه شاهزاده محمد اوزنگ زیب از بلده برهانپور لوائ توجه بجانب مستقر الخلافه اکبر آباد بر افراخت او را بخطاب اصالت خان بمنصب چهار هزارى دو هزار سوار و عطای توغ و نقاره بلند رتبه ساخت - و پس از اولین جلوس باضافه پانصد سوار کامیاب مباحث گشته بدکن مرخص گردید - و شاهزاده محمد اکبر را (که در سن ضاعت بود) با سایر پردهگیان حرم دولت از دولتآباد بحضور آورده شرف استلام سده خلافت دریافت - و در همین ایام بذایر جهت گوشه عزلت برگزیده

(۲)

در سال سیوم بتازگی مورد عنایت خسروانه شده بمنصب پنج هزارى سه هزار سوار بلند پایه گردیده بفوجدارى مرادآباد از تغیر تاسم خان سرافرازی یافت - و در سال هفتم باضافه هزار سوار ممتاز شد - پس ازان عارضه معب بر مزاج او طاری گشته مدتی علیل و مریض بود - در سال ۲۸ آخر سنه (۱۰۷۶) هزار و هفتاد و شش هجری روزگار حیانش سپری شده بعالم بقا شتافت - برادر او میر محمود

در سال چهاردهم عالم‌گیری تازه از ولایت رسیده بمنصب هزاری
چهار صد سوار و خطاب عقیدت خان چهره آرای عزت گردید
و کابلی بیگم مبیئه روح‌الله خان اول را بار پیوند بیوگانی دادند
زود در گذشت *

* اعتماد خان شیخ محمد القوی *

بحلیه فضل و کمال موسوف و بتدین و تشریح معروف بود - و از
دیرباز در خدمت شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر دوام حضور
داشت - و از دامت گفتاری و درست کرداری بمزید اعتماد و مزیت
اعتبار عالم اشتهار می‌افراشت - هنگام نهضت البریه عالمگیری
از دکن باکوره بقصد انتزاع سلطنت از نهصدی بمنصب هزار و
پانصدی سر بلند گردیده در جمیع معارک ملتزم رکاب شاهی بود
بعد از جلوس بمنصب عمده درجه‌پیمای اوج امارت گردید - و در
سال چهارم بخطاب اعتماد خان ممتاز امثال و اقوان شد - چون
بقدم خدمت و محرمیت انصاف داشت و بسمت کار آگهی
و معامله فهمی موسوم بود از سایر اعیان خلافت و نوئینان والا زمت
قرب و منزلت افزود - گویند در خلوت بحضور پادشاه می‌نشست
و اکثر در جذاب خلافت حرف او مسهوع و عرض او مقبول بود
(۳)
اما برای هیچ کس کلمه‌الخیر نمیگفت - و باب فیاضی و فیض‌رسانی
مسردود میداشت - بنابر تقرب سلطانی و پندار ارستادی پادشاه

(۲) نسخه [ج] چهاردهم نازه (۳) نسخه [ج] حضرت *

اعتقاد ایشان مردم نمی‌کرد - تعالی و تدبیر زیاد می نمود - و از غایت
تفقه و تفسیر نهایت تشدد و تعصب داشت *

سعیدای سرمد (که اصلش بقول یهود و بررایتی ارمنی است
و بعد اسلام حکمیهات را در خدمت میر ابو القاسم قندزکی گذرانیده^(۳)
بعنوان تجارت از کاشان به تهمه وارد گشته مفتون هندو پسر شده
و هرچه داشت یغمانی ساخته ستر عورت هم بر بدن نداشت) چون
بدهلی آمد صحبت دارا شکره (که بمجانین حسن اعتقاد داشت)
با وی در گرفت - پس ازانکه کار پردازان تقدیر زمام امور جهانابانی^(۴)
بقبضه اقتدار عالمگیری سپردند ازانجا (که نیت حق طریقت پادشاه
مذکور مصروف پاس ملت غرا و حفظ ظاهر احکام شریعت بیضا
بود) بملا عبد القوی حکم شد که اوزا طلبیده تکلیف لباس نماید
چون سرمد را آردند ملا گفت چرا برهنه و عریان می باشی - گفت
شیطان قوی است - و این رباعی خواند *

* رباعی *

* خوش بالائی کرده چنین بستم مرا *

* چشمی بدر جام برده از دست مرا *

* او در بغل من است و من در طلبش *

* در آن عجبی برهنه کرده است مرا *

(۶)

(۵)

(۲) در [بعضی نسخه] تعبی و تجبر (۳) نسخه [۱] قندرسکی - و نسخه

[ب] قندزکی (۴) نسخه [ب] زمام جهانابانی بقبضه (۵) در [بعضی

نسخه] دره عجب (۶) نسخه [۱] گفته است .

ملا با اتفاق دیگر فقها تجویز قتلش نمود - و این رباعی اردا که مستلزم

آنکار معراج است دستاویز کرد * *** رباعی ***

* آن کو سر حقیقتش یادر شد *

* خود یمن تر از سپهر پهنار شد *

* ملا گوید که بر شد احمد بفک *

* سرمد گوید فلک باحمد در شد *

— (۲) راست آنکه عمده سبب قتل از مصاحبت دارا شکوه بود - و الا مثل او مجذوب برهنه چندین هزاره گویان در هر کوچه و بوزن می گردند *

بالجملة ملا عبد القوي در احتساب امر معروف و نهی منکر

دست قوي داشت - در سال نهم سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت به تیغ جسارت یکی از مجاهیل ترکمان قلندر مغش کشته گردید و این سانحه خالی از غرابت نیست - تقصیرش آنکه چون تربیت خان بایاچی گری نزد شاه عباس ثانی فرمانروای ایوان دیار رفته بود از ناسنجیدگی و کلفت وضعی خود آداب سفارت بآئین پسنیدیده جدا نیارده و حشمت افزای آن شاه سوادئی طبع آشفته دماغ گردیده دیرین درستیها را غبار آمای نقاض خاطر گردانید - و کار از طرفین بفوج کشی انجامید - دران ایام سید امیر خان ناظم کابل چند مغلی ترکمان بے سر و پا را بمظنه جاسوسی گرفته بحضور فرستان

اعتماد خان بتحقیق حال آنها مامور گشت - خان مذکور یکی از آن چند کس را (که ترکمان سپاهی وضع بود) بے علاقه بند و زنجیر بخلوت طلبیده آفتابش احوال می نمود - درین وقت (که عرق جهالت آن جسارت کیش حرکت کرده) ناگهان از جای در آمده خود را بخادمی (که در بیرون اسلحه او داشت) رسانید - و شمشیر از دست او گرفته با تیغ آهیخته بچالاکی برگشت - و ضربتی کاری بخان مذکور رسانیده بهمان زخم قطع رشته حیاتش نمود - نزدیکان او را نیز بتیغ انتقام از هم گذرانیدند - و خافی خان این حکایت بنوع دیگر در تاریخ خود آورده - اگرچه تحقیق خان بزبور (که فیما بین محرر و آن مرحوم رابطه تمام بود) در جذب مرآة العالم و عالمگیر نامه معلوم اما چون نوشته (که از زبان رفقای آن قلندر استماع افتاد - و غرابت بیشتر دارد) درین جا ثبت میگردن - که آن قلندر از پهلوانان عیار پیشه ایران بود - که آن گروه بشوخی و سرگله زدن از امرای بزبور زرستانند - و بهوا می پرانند - ازین مرد هم محرر در سوزت و برهان بزور کارها سرزده بود - چون گذر سیاحتش بساحت دهلی افتاد از امرای ایران رعایتها یافته قلندری چند فراهم آورد - و هر روز بمانی با رود و سرود میگذرانید - این مقدمه شهرت گرفته برخی بکیمیا گری و جوق بدزدی و رهنی متهم کردند و آخر بعرض رسید که جاسوس شاه است - چون جرأت و دلیری او

معاون همگنان بود کوثوال حسب الامر هنگامی که در خواب بود زنده بدست آورده مسلسل بحضور پادشاهی برد - اعتماد خان بهرزهش حال مامور شد - بعد از استفسار هرچند گفت که من سیاح گداپیشه ام مفید نیفتاد - تهدید زبانی فرمود - آن اجل گرفته دید که رهایی نیست - گفت اگر امان دهید بگوش نواب آنچه هست میگویم چون نزدیک رسیده خم شد که چیزی بگوید بآنکه هر دو دست او بسته بودند بسرانگشتان نیمچه شمشیری (که بر مسند اعتماد خان گذاشته بودند) چنان بچستی و چالاکي گرفته با غلاف بر سرش زن که بکدو خیاره گردید - ^(۲) بهر تقدیر پادشاه بوقوع قتلش بسیار متأثر و متأسف گشته پرتو التفات بحال بازماندهای او افکند و پسران و خویشانش را باضافه منصب دیگر مراحم و مواهب کامیاب فرمود *

* آله وردی خان *

عالمگیر شاهي مهین پسر آله وردی خان مشهور است - جعفر نام داشت - اگرچه مزاج این پدر و پسر و دیگر برادران همه بمزاج و مطایبه مجبول و بشوخی و بیباکی مغطور و همه از یک کرباس بودند (چنانچه تا امروز هر که ازین سلسله است بتقاید اسلاف از سر سخریت و مضحکه فرا نمی آید - و در هزل جد دارد) میرزا جعفر را با پدر از ابتدا موافقت نبود - دامن همت بکمر تلاش برزده

جدا قطره زن عرمة روزگار بود - بیدارزی بخت و حسن سعی مورد
الطاف اعلیٰ حضرت گشته در سال بیست و یکم بمذنب هزاری
در صد سوار سرفرازی یافت - و در سال بیست و سیوم بخدمت
قراول بیگی که ازئی اوسک اعتبار اندوخت - و پستر اضافه مذنب
یافته بفوجداری جانبی مامور شد - و بعد از هزیمت دارا شکوه چون
باغ نور منزل بموکب عالم گیری نصارت یافت اول حکم (که از مکمن
خاطر پادشاهی بمذنبه نغان رسید) تعیین مشار اید اسک بفوجداری
متهرا و نظم مهمات آن چکله و تادیب مفسدان آن سرزمین که باطلاع
دارا شکوه تعلق داشت - و از تفرق مردم او (که بنظم و نسق مهمان آن
قیام می نمودند) مختل و نامنظم شده تمرد سرشتان واقعه طلب
آنجا سر بفساد برداشته طریق بغی و عصیان پیدوده بودند - او
بعطای ماده فیل و از اصل و اضافه بمذنب سه هزاری سه هزار سوار
ازان جماعه هزار سوار در اسپه سه اسپه مباحات اندوخته رخصت
پذیرفت - و پستر بافزونی مذنب و خطاب آله وردی خان^(۳)
عالمگیر شاهی باذنامی یافت - و در سال سیوم از فوجداری متهرا
تغیر شده بفوجداری گورکه پور تعیین گشت - و در سال هفتم جبهه سای
آستان خلافت گشته چهارده زنجیر فیل (که از زمبگذار مورنگ
گرفته بود) با نه زنجیر فیل پیشکش خود از نظر پادشاهی گذرانیده
مورد عاطفت گردید - و مدتها دران محل گذرانیده در سال نهم

بافزایش منصب و ارسال فرمان تفویض فوجدار می مراد آباد کامیاب
 مراد گردید - و در سال دهم از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار
 سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه مورد عاطفت شد - و از تغییر
 بهادر خان کوکه بنظم صوبه آلهاباد شذافت - و در سال دوازدهم
 سنه (۱۰۷۹) هزار و هفتاد و نه هجری همانجا بساط حیات
 در پیچید - بشجاعت و همت شهره رزگار بود - و بچون و سخارت
 دستے باذن داشت - و خالی از کمال نبود - شعر میگفت - صاحب
 دیوان است - ازو ست * * بیت *

* کمتر ز تاشقے نتوان بود در طلب *

* صد تیشه میخورد که رساند لب بلب *

و با این خوبیا با پدر نمی ساخت - مشهور است که چون
 آله ردی خان بنابر جهته بغضب سلطانی در آمد و اعلیٰ حضرت
 سردیوان فرمودند که این را کشیده بدر آرند جعفر چسک و چالاک
 از دنگل بر آمده از عقب گریبان پدر را گرفته کشید - و بدر ساخت
 پدر که همیشه شاکی بود زبان شکوه درازتر ساخت - جعفر باعندار
 در آمد که هرگاه عدول از حکم پادشاهی ممکن نبود البته دیگرے
 باین امر اقدام می نمود - دران وقت ما را جای رونمودن نمی ماند
 و شاید حمیت و غیرت آن وقت کار را بکجا می رسانید - پسرش
 امان الله است - چون در سال دوازدهم عم او حسن علی خان

بفوجدارمی متهرا دستوری یافت ادرا فوجدار نواحی اکبر آباد ساخته
 باعانت خان مزبور مامور کردند - پس ازان خطاب خانی یافتہ
 بہمراہی محمد اعظم شاہ در جنگ مورچال بیجاپور سال بیست
 و نہم مردانہ شریعت واپسین نوشید *

* امتقاد خان میرزا بہمن یار *

پسر یمین الدولہ خانخانان آصف خان است - آزادہ مشرب
 لا ابالی منس فراغت دوست عشرت گزین بود - ایام زندگانی را
 بہ بہمن آئین بسر بردہ اسباب ثروت و مکنت آنچه باید مہیا داشتہ
 دان عیش میداد - با فوج و فوج کشی کارے نداشت - در کمال
 آسودگی و بیغمی شبہ بردز و رزے بشب میرسانید - در میربخشگیری
 ہرگاہ میخواست ہتمارض از رکاب پادشاہی تقاعد نمودہ در ہرجا
 بساط آرامش و تن آسانی می گسترد - و گاہ بتقریب ملاقات ہوادر
 خود شایستہ خان سرے بدکن می کشید - و گاہ بہمن بہانہ
 ہولایت بگاہ می شتافت - اوضاع مختصرہ و کلمات متنوعہ از بسیار
 ہر زبانہا ست - نظر بر حقوق نیاگان عالیشان او و انتساب او بخاندان
 خلافت (چہ اعلیٰ حضرت و چہ خلد مکان) از بوجہ تکلیف فوکری
 مرفوع القام داشتہ در مراعات خاطرش میکوشیدند - و در سال نہم
 جلوس فردوس آشنایی بہ منصب پانصدی دوہست سوار عزز
 افتخار اندوخت - و پس از فوت پدر عالیقدر باضافہ مناسب

(۲)
 امتیاز یافته همواره محفوف عواطف خسروانه بود در سال نوزدهم
 از اصل و اضافه بدایه دو هزار و دو صد سوار برآمده در سال بیست
 و دوم بمنصب سه هزار و سه صد سوار و خطاب خانه زاد خانی
 چهارم مباحثات افروخت - در سال بیست و پنجم از دکن (که بدیدن
 برادر خود شایسته خان رفته بود) معاودت نموده سعادت اندرز
 ملازمت پادشاهی گشت - از پیشگاه خلافت در آخر همین سال
 بمنصب چهار هزار پانصد سوار و خطاب موروثی اعتقاد خان (که
 پدر و عم او باین نام ممتاز بودند) مطرح انظار نوازش گردیده
 بتفویض میربخشی گری سرمایه اعتبار اندوخت - از آنجا (که
 اکثر باظهار بیماری مراسم عهده مرجوعه را نمی توانست بتقدیم
 رسانید) سال بیست و ششم هنگام معاودت الوبته پادشاهی از کابل
 بدار الخلافه چون ساحت لاهور بعز نزول سعادت پذیر گردید
 التماس نمود که چندی در دار السلطنت اقامت گزیده بمعالجه
 پردازد - از بنده پروری بشرف دستوری برنواخته بتقرر سالیانه
 شصت هزار رپیه خرسند ساختند - و پس از حصول صحت در سال
 بیست و هفتم بدرگاه خسروی نامیه سا گشت - از خانه زاد نوازی
 ببحالی منصب و خدمت بآئین سابق سرفراز گردانیدند - و او
 تا آخر سال سیم بدان خدمت و الا زنت بے دراعی طمع و اغراض

(۲) در [بعضی نسخه] محفوف و مشمول عواطف خسروانه بود (۳) نسخه

[ب ج] بفر نزول سعادت پذیر •

نعمانی در کمال استعنا و بے پروائی پرداخته ذخیرهٔ ستوده نانی
اندوخت - و بعد از جنگ داراشکوه در مقام سموگدهه که شکارگاه است
مشهور با حراز ملازمت عالمگیری کامیاب امتیاز گردیده در سال پنجم
باضافهٔ هزاره بمنصب پنجهازری هزارسوار مطرح انظار عنایت
خسروانه گشت - و در سال دهم بمرحمت عام اختصاص یافته
بدیدن برادر کلان (که در آن ایام ناظم بنگاله بود) از پیشگاه سلطنت
مجاز گردید - و مدتی در آن ولایت بعیش و کامرانی اوقات گذرانیده
در سال پانزدهم سنه (۱۰۸۲) هزار و هشتاد و نهم هجری بسیر
عالم بالا شتافت - خدایش رحمت کذا - عجب مرد راست
و درست بے ساخته و بے پروا بود - حق پرستی و فقیر دوستی
کمال داشت *

گویند روزی بدیدن مجذوبه کویچه گرد بے سر و پا شتافته بود
چون این حرکات مذافی سطوت امارت است پادشاه از وی تعرض
پرسید که کسی آنجا از بذرهای پادشاهی هم بود - عرض کرد که
یکه همین سیاه روی بود - و دیگر همه بذرهای خدا بودند - پسرش
محمد یار خان نیز در خوبها یکتای زمان بود - احوالش جدا
به تحریب آمده - و دختر او فاطمه بیگم زوجهٔ مقتدر خان بن
فاخر خان نجم ثانی در آخرها پیش خلد مکان اعتبارت داشت
و صدرالمنسا بود *

* اقصی القصات قاضی عبد الوهاب *

بیرة شیخ محمد طاهر بوهرة است - که در یقن گجرات سکونت داشت - تحلی بفضل و کمالات یافته بحرمین شریفین شتافت و بشیخ عالی متقی (رحمه الله) پیوست - و مرید شد - و در (۲) و تقوی و فن حدیث یگانه روزگار گردید - چون بوطن اصلی معارفت نمود بدعتی (که اعتقاداً و عملاً در قوم خود شایع بود) برداشت - در شکست گروه مهدویه پیروان سید محمد جوانپوری میکوشید - حسب وصیت شیخ خود مداد بجهت طلبه علم راست میکرد و در وقت حل کردن آن تدریس می نمود - میگفت که یکی از دیگرے چرا مانع شود - مجمع البحار غریب المغت حدیث از تالیفات مشهور او است - در سنه (۹۸۶) نصد و هشتاد و شش میان اجین و سازنگپور مالوه جمعے در اثنای راه بر ریخته کارش باتمام رسانیدند گویند عهد کرده بود که تا سیاهی تشیع و بدعتهای دیگر از دل قوم خویش شست و شو دهد دستار بر سر نه بگذرد - چون در (۹۸۰) نصد و هشتاد عرش آشیانی داخل گجرات شده با شیخ ملاقات نمود دستار را بدست خود بر سرش پیچید - و گنت ایفای نذر شما بر نمند من است - و میرزا عزیز کوکه را بحکومت آنجا نامزد ساخت شیخ بیادری میرزا اکثر رسوم آن قوم را برانداخت - پس از چندے (ده ایالت آنجا بیکے از امرای ایران باز گردید) آن جماعه باعانت او

بنارگی سرخلاف برداشتند - شیخ دستار از سر بکشاد - و بعزم دار الخلافه آگره کمر بست - و با وصف منع سید وجیه الدین گجراتی ممتنع نشد - و رسید آنچه رسید - نعش ارزا از مالوه بنهر واله (که عذرات از پدن است) آورده بخوانگاه نیاگانش سپردند *

قاضی عبدالوهاب در علم فقه و اصول مهارت تمام داشت - و در عهد فردوس آشدانی مدتی بخدمت افنای پثن که هواد اوست می برداخت - هنگامی (که شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بانظام مهمام صوبه دکن امور گردید) قاضی بخدمت شناخته رعایت و احترام یافت - و از ابتدای جلوس آن شاه فتح نصب بر سریر فرمان رانگی عدورستان بخدمت جلیل القدر قضای عسکر در کمال استقلال و غایت نفع حکم و نهایت اعتبار و اقتدار اشتغال داشت و این امر چنانچه از قاضی مذکور متعشی شد از پیشینان کسی را باین استقلال نشد - چه مزاج پادشاهی آهسته مصروف پاس امور دینیه بود که نظم و نسق مملکت بدین وسعت جز بحدود سیاست شرعیه بکار نمی رفت - قضات بلاد و قصبات با حکام و ولات تاز بزر می فروختند - قاضی حضور (که بزهد و قدس خود را واموده در تمشیت امور جزوی و کلی لوای اناز لاغیری می افراشت) امرای عمده از حساب بر میداشتند و از حسد چون کباب می سوختند

(۲) نسخ [ب] نماز بزر می فروختند - و در [بعضی نسخه] نماز بزر

می فروختند - اما صحیح ناراست که به معنی قصاص و دان قذیل باشد •

و با این همه میگویند که قاضی در اخذ و جرید طولی داشت
 و زره‌های خطیر اندوخته بود - مه‌آبیت خان لهراسپ (که به بیباکی
 و شوخی شهرت داشت) هنگامی (که بیساق دکن مرخص شد - و در
 حوالی دارالخلافه بدرخواست مساعدت روزی چند فرودکش نمود)
 در آن اثنا سراغ یافت که سه چهار لک روپیه را جنس کشمیر و آگره
 خرید؛ قاضی با مال تجار باحمدآبان می‌رود - از قاضی دل‌پری داشت
 همه را کشیده طلبید - و بسپاه تذخواه نمود - پس از آنکه بعرض
 پادشاه رسید جواب داد که از روی اضطرار از سوداگران بطریق قرض
 گرفته‌ام - با منافع بآنها خواهم رسانید - قاضی سوای انماض مصلحت
 ندید - و در سال هفدهم بسبب استیلاى مرض از حسن ابدال برفتن
 دارالخلافه مجاز گردید - و سید علی اکبر قاضی لاهور بنیابت او
 مامور گشت - و در سرآغاز سال نوزدهم هیزدهم (مضان سنه ۱۰۸۶)
 هزار و هشتاد و شش هجری در شاهجهانآباد داعی اجل را امیک
 اجابت گفت - چهار پسر داشت - نخستین شیخ الاسلام که بقضائی
 دارالخلافه قیام داشت - بموجب طلب بحضور رسیده از انتقال پدر
 بخدمت نضای عسکر معلی معزز گردید - او بخلاف پدر دیانت
 واقعی داشت - و دوزخ و صلاح او منسوب برپا نبود - از ترکه پدر
 (که لک شرفی و پنجم لک روپیه نقد و جواهر و جنس بسیار بود) دهم
 نگرفته بدیگر در نه قسمت نمود - بکمال نیک نفسی زیست میکرد

نظر بر فساد زمانه (که مزاجها بکذب و زور آشنا شده) انفصال قضایا
بر بینه و شواهد نمی نمود . و بیشتر از خای عذاب میکرد - تا مدعی
و مدعی علیه باهم بفهمند *

گویند در باب جواز مهم بیجا پور و حیدر آباد پادشاه از
استفسار مسئله فرمود - از خلاف مرضی جواب داد - و در سال
بیست و هفتم بتوفیق فطری آبی جذبه در (بود - مستعفی خدمت
گشته بر تعلقات دنیوی دامن افشاند - با وجود عذایات پادشاهی
و تعرض بر عدم ترک خدمت قضا عذاب توجه از طرفی که رفته بود
نگرداند - و بتجویز او قضای اردو بسید ابوسعید خویش قاضی
عدالتهاب که در دار الخلافه بود تفویض یافت - و در سال بیست
و هشتم بسفر حجاز مرخص گشت - و پس از عیادت بیندر سورت
حاند مکان باعزاز طلب داشته عذایت زیاده بحال از مبدول نمود
چنانچه مکرر عطر بدست مبارک بر جامه اش مالید - و تکلیف قضا
و صدارت بمیان آمد - و نموده التماس کرد که چاند رخصت
وطن شود - که زیارت مقابر بزرگان و ملاقات عدل و اطفال دریافته
خود را بمرکب رساند - پس از آن از جذب آبی مسلمات می نمود
که باز آورده عمل پادشاهی شود - اتفاقا در سال چهل و دوم فرمان
شوق عنوان مصحوب بوزارتش صادر گردید - باز آنکه بعد
آمدن بحضور اگر شغل صدارت اختیار نماید باز مفوض گردن

مشار ایله ناچار باکراه با دل ناخواه (که همواره از جناب خداوند
 حقیقی مستدعی بود که آلوده عمل پادشاهی نشود - و زود بمقصد
 اعلیٰ پیوندد) از احمد آباد بار سفر بر بسمت - در همان ایام مرض
 اشتداد گرفت - و در سنه (۱۱۰۹) یکهزار و یکصد و نهم هجری طرفی
 (که جاذبه اش گریبان گیر بود) شتافت - پادشاه نیز نظر بر تقدس
 ذات او افسوس فرموده کلمه حق بر زبان راندند - که خوشا حال او که
 بعد از حج خود را ملوث بامور دنیا نساخت - درین سلطنت در صد ساله
 تیموریه در دیانت و خدا پرستی مثل او قاضی نگذشته - پیوسته
 در حالت قضا هم مستعفی بود - پادشاه نمی گذاشت تا به تقریب
 مهم بیجاووز (که جاگ مسامین است) خود را کشید *

این امر جایل القدر را دین بدنیا فرودشان سخت آسان گرفته اند
 زها بر شوت خرج می کنند - تا با بطل حقوق مردم صد چندان
 ستانند - نکاحه و مهرانه را حلال تر از شیر مادر میدانند - از قضات
 ارثی قضات چه توان گفت - که مس علم نصیب اعداست - و دفتر
 دبستانید و گفته زه بیندازان کتاب و شرع آنهاست - هرگاه در شان قضات
 با علم و عمل حدیثی وارد شده (که از سه قاضی یکی بهشتی است)
 و خواجه محمد پارسا (قدس سره) در فصل الخطاب گوید آن قاضی
 بهشتی هم مگر قاضی بهشت باشد اندازه گمراهی و ضلالت این قوم
 که کمتر از جهال اند که تواند گرفت - آن مرحوم را هم چهار پسر بود

ازان جمله شیخ سراج الدین که دیوان برار بود - و زره‌های پادشاهی بصرف آورده آخرکار خرقه درویشی پوشید - و در ارزنگ آباد خدمت خواجه عبدالرحمن (که از مدت‌ها خیرباد منصب و روزگار گفته بدر توکل زده صاحب وجد و حال بود) مرید گشت - و پس ا واقعه ناگزیر خلدکان همراه شیخ خود بدار الخلافه شتافته بوقت موعود در گذشت - پسر دیگر محمد اکرم که مدت‌ها صدارت احمدآباد داشت - و شیخ الاسلام خان خطاب یافته آخرها نابینا گشته در بند سورت منزوی بود - در عهد خسرو زمان (خت هم‌تی ته‌کرد - از پسران قاضی عبدالوهاب نورالحق و عبدالحق - که با یکدیگر در شکل و وضع بسیار مشابه و مانا بودند - روزی پادشاه هم اشتباه نمود که کدام یک است - اولین با احتساب لشکر مامور بود - و دومین بدارو نگهبانی حضور می پرداخت - پسر عبدالحق محمد معالی خان که خوگر شراب و شیفته راگ بود - و خود نیز بے حجابانه میخواند - و بشکار شوق کمال داشت - درین عهد مدت‌ها بفوجداری ملکا پور برار (که هیزده کردهی برهانپور است) قیام داشته هیزده سال پیش ازین کما بیش در گذشت *

(۲)

باید دانست که بوهرا بزبان هندی بمعنی تاجر است - چون اکثر این قوم بتجارت اوقات میگذرانند باین اسم موسوم شده اند - گویند قبل ازین بچهار صد و پنجاه سال تخمینا بارشاد یکی از صلحای فضلا

(که ملا علی نام داشت - و قبرش در قصبه کذبایت است) جمع
از اهل گجرات (که در آن وقت عموماً بت پرست بودند) بدین اسلام
در آمدند - و چون آن شخص مذهب امامیه داشت بهمان طریق
گرائیدند - و پس از آن [که سلطان احمد (که از امرای معتبر سلطان
فیروز شاه پادشاه دهلی بود) بر آن دیار تصرف یافت - و اسلام شایع
گردید] بتعلیم علمای وقت (که همه اهل سنت و جماعت بودند)
برخی از آن جماعت باین آئین در آمدند - و چون بدین فریقین نزاع
و جدال از قدیم الایام معمول و مستمر است غبار مخالفت میان یکدیگر
برخاست - آنها که بر تشیع مانده اند همواره یکی از صالحای فضلا
از قوم خود دارند - که در مسائل شرعیه بار رجوع می نمایند - و خمس
مال را بسادات مدینه منوره می فرستند - و زکوة را بآن رئیس فاضل
میدهند - که بفقرای قوم خود قسمت می نماید *
(۲)

• اسلام خان رومی •

حسین پاشا ولد علی پاشاست - و پاشا بعرف آن ولایت عبارت
از امیر است - بحکومت بصره می پرداخت - و در ظاهر اطاعت
سلطان روم می نمود - محمد عم او بتقریبی از وی رنجیده باستنبول
رفت - بداعیه آنکه برادر زاده را معزول گردانیده خود منصوب شود
چون مطلبش در آن جا صورت پذیر نگشت پیش ابشر پاشای حلب
(که عزل و نصب حکام برخی بلاد متعلقه روم باختیار او بود) رفته

(۲) نسخه [ج] بفقرای قوم قسمت می نماید •

ند ساوکی و ناشایستگی اطوار برادرزاده ظاهر ساخت - و استدعای
 اقطاعی نمود - که محصول آن را صرف حوائج ضروری نماید - ابشر
 بهسین پاشا نوشت - که محله از توافق بصره بوی باز گذارد
 بعد از آنکه بصره آمد حسین پاشا بر طبق نوشته ابشر کار بند شد
 و خدمت زیدالنجوئی نزد خود نگاهداشت - چون محمد با اتفاق برادر
 خود از اندازة بیرون گذاشته بی اعتدالی آغاز نهاد حسین پاشا
 هر دو را بند نموده روانة هندستان نمود - ایدان باطائف الحبل بر کنار
 لکسا از جہاز بر آمده بیغداد پیش مرآضی پاشا رفتند - و محمد
 از روی تدبیر و تدبیر اتفق حسین پاشا با ترافش و رفور خزانه او
 را نهوده ظاهر ساخت - که اگر شما با جمعیت خویش آمده از
 برآرد و حکومت بصره بمن متعلق شود همین خزانه مزبور بشما
 عاید خواهد شد *

مرآضی پاشا این فصد بقیصر نگاشته دستوری گرفت - که
 از بغداد بصره رفتند حسین پاشا را برآرد - و بصره را بمحمد
 سپارد - و چون این عزیمت از قوت بقل آورد نزدیک بصره رسید
 حسین پاشا نیز پسر خود یحیی را با فوجی به نبرد او فرستاد - یحیی
 چون دانست (که با او جمعیت بسیار است - و قاب مقاومت
 ندارد) راه مطارعت سپرده بار پیوست - و حسین پاشا از شنیدن
 این خبر آسیمه سر شده عیال و اموال خود را به بهیها که از مضافات

شیراز است برده بقزلباش ملّاجی گردید - مرتضی پاشا به بصره آمده هرچند تجسس و تفحص نمود خزانه که محمد نشان داده بود، نیافت - ازین رهگذر او را با برادر و گروهی دیگر از هم گذرانید - پس از چندے اعراب جزائر از بے هنجاری و بد سلوکی مرتضی پاشا ستوه آمده هنگامه آرای قذال گشتند - مرتضی پاشا شکست یافته بیغداد شتافت - و جمعی کثیر را از مردم او بتبع از هم گذرانیدند و این مژده را بحسین پاشا رسانیده او را ببصره طلبیدند - او مال و عیال خود بد بهبها گذاشته به بصره آمد - و کار حکومت از سر گرفت - و ده دوازده سال دیگر بایالت و حکم رانی آن اُکا پرداخت و همواره با سلاطین عظیم الشان هندوستان طریقۀ ارسال عرائض و هدایا مسلوک میداشت - چنانچه در آخر سال سیوم عالم گیری نامهٔ اخلاص طرار مشتمل بر تهنیت جلوس با اسپان عراقی نژاد بوسم بيشکش فرستاد *

(۳)
بالحمله چون فرمان روی ملک روم بذابربواعث نزاع و خلافی که از سرزد یحیی پاشا را بجایش تعیین فرمود مشارالیه نتوانست دران مرز و بوم اقامت ورزید - و روی رفتن نزد قیصر هم نداشت تا کام با اهل و عیال و معدودے از ملازمان جلای وطن اختیار کرده روی عزیمت بایران دیار نهاد - پس از وصول دران سرزمین بوی عزایت نشنید - و گل التفاتے نچید - برهموایی اقبال تصمیم عزم

هندوستان نموده رهگرا گشت - و این اراده دولت آماده از در پیشه
 خلافت درجه استحقاق پذیرفته خلعت با پالمی و ماده فیلا
 حواله گرز بردار شد - که در راه بآن غربت گزین دیار امانی و آمار
 رسانیده امید وار جلال مراحم نماید - چون دوازدهم سال پانزده
 صفر سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد هجری بهحوالی دارالخلافه
 شاهجهان آباد رسید بخشی الملک اسد خان و صدرالصدر عابد خار
 قاناهوری دروازه شهر پناه پذیرا شدند - دانشمندان میربخشی
 پیشوا آمد - و در بارگاه خلافت آداب موافق ضابطه بجا آورده باجاست
 بوسه دادن تخت و معاس دست پادشاهی بر پشت او سرش
 از آسمان در گذشت - یک قطعه لعل قیمت بیست هزار روپیه
 و ده سر اسب پیشکش گذرانید - و بنوازش یک لک روپیه نقد
 و دیگر انواع عطایا سرافرازی یافته بمنصب پنجهزاری پنج هزار
 سوار و خطاب اسلام خان باند نامی اندرخت - و حویلی رستم خان
 دکنی (که منزله ست عالی بر لب آب جون) با فروش و دیگر لوازم
 و یک منزل کشتی (برای آنکه سفینه سوار از راه دریا بمجرای پادشاه
 می آمده باشد) مرحمت گردید - و افراسیاب پسر کلانش بمنصب
 دو هزار سوار و خطاب خانی و دیگر پسر او عالی بیگ خطاب
 خانی و هزار و پانصدی ممتاز گشتند - و پس ازان باضافه هزار
 هزار سوار و تنخواه ده ماهه نقد و معافی خوراک دراب چهره

مراد افرودخت - و پستار بتفویض صوبه‌داری مالوه اختصاص یافت *
 از آنجا (که شجاعت و فراست از چپین حالش پیدا و کاردانی
 و ریاست از جبهه روزگارش هویدا بود) بالطف پادشاهی مرتفعی
 و الاپایه امارت هذدوستان شد - مرکز خاخر خلد مکان آنکه اهل
 و عیال خود طایبیده دل نهادن توطن این مرز و بوم گردن - او بذاب و جبه
 در طلب قبائل و پسر سهوومین خود مختار بیگ نعلل می نمود
 و بلایت و لعل میگذرانید - ازین جهت از منصب بر طرف شده
 و از دولت حضور مهجور گردیده در اوجین رحل اقامت انداخت
 در آخر سال یازدهم بالتماس عمده الملک خان جهان بهادر ناظم
 دکن ببحالی منصب و خدمت فایز گشته بسرداری فوج هراول
 همت بخش ارباب رعنا گشت - و مکررا با عساکر عادلشاهی و نبیره
 بهاول بیجاپوری صف آرائیها اتفاق افتاد - در نوزدهم سال یازدهم

ربیع الآخر سنه (۱۰۸۷) هزار و هشتاد و هفت هجری در عین ترازو بودن
 جنگ با غنیم جائے که خان مذکور بود قضا را وقت تقسیم آتش
 در باردت افتاده فیل رم خورده راست در فوج غنیم رفت - مخالفتان
 هجوم آورده گرد گرفتند - و ریسمان عماري بریدند - و چون بر زمین
 افتاد او را با پسرش علی بیگ خان بنه تیغ در آردند * * بیعت *

* اجل راه سر کرد و افتاد پیش *

* کشان سوی دام فدا مید خویش *

ادرا زندگی مهلت نداد - و الا کارکردگی و خدمت طلبی با پردای
 و درصت اندیشی جمع داشته مصدر کارهای نمایان میشد - بزرگی
 (۲)
 و آمدگی بار میزیدید - طبع موزون هم داشت - ازوست * رباعی *

* یکچند کد سیر بینوائی کردیم *

* بر درگه کبریا گدائی کردیم *

* بردیم برسم هدیه تختی ز جگر *

* تا باسگ دوست آشنائی کردیم *

و بعد فوتش افراسیاب خان از اصل و اضافه بمنصب در هزار
 و پانصدی هزار و پانصد سوار و مختار بیگ (کد با متعلقان پدر
 در سال هیزدهم نوجین رسیده نمایند بمنصب هفتصدی صد سوار
 سر افراز شده بود) بمنصب هزری چهار صد سوار سر بر افراخاند
 و اموال خان متوفی سه لک روپیه و بیست هزار اشرفی (کد در
 نوجین و شولا پور ضبط شده بود) پسرانش معاف گشته حکم شد
 که مطالبه پدر را خوب کنند - و پس از آن افراسیاب خان بفوجداری
 نهمونی مامور شده در سال بیست و چهارم بفوجداری مراد آباد
 از انتقال فیض الله خان کامیاب مراد گشت - و در همین سال مختار
 بیگ بخطاب نوازش خان مورد نوازش خسروائی گشته در سال سیم
 بفوجداری و قلعه داری مذکور رایت افتخار افراشت - و در سال
 سی و هفتم بحراست چکاء مراد آباد مامور شد - و پس از آن

بفوجداری ماندو و ازان بعد بحکومت ایلیچپور متعین گردید - و در

سال چهل و هشتم بصوبه داری کشمیر درجه اعتبار پیمود *

* اعظم خان کوکه *

معروف بفدائی خان کوکه مظفر حسین نام برادر کلان خانجهان

بهدار کوکلتاش است - در عهد اعلیٰ حضرت بدوام خدمات حضور

بمزید رشادت و اعتبار نامیده احوال افروخت - ابتدا بداروغگی

عدالت فایز شده و پستری بمرافقت سفیر بیجاپور بایصال برخی

عطایای صاحبقران ثانی بعادل شاه والی آنجا مامور گشت - و در

سال بیست و دوم بخدمت توزک سربرافراخت - و در سال

بیست و سیوم بخششی گری احدیان یافت - و در سال بیست و چهارم

از اصل و اضافه بمنصب هزاری چهار صد سوار و بخششی گری

منصبداران کابل و داروغگی توپخانه آنجا مفتخر گردید - و در سال

بیست و ششم شرف اندوز حضور گشته بتفویض میر توزکی بر خود

بالید - و پس ازان داروغگی فیول خاصه و پستری داروغگی اقبال حلقه

نیز بدو مفوض شد - و در سال بیست و نهم بیافتن داروغگی

گزر برداران تحصیل مباحث نمود - و از تغیر تربیت خان میر توزکی

باز ضمیمه کارها گردید - و از راه نوازش و خانه زان پروری باضافه

پانصدی دو صد سوار برنواخته در آغاز سال سیم بخطاب فدائی

خان مورد عواطف خسروانه گشت - و بعد ازان (که مهم فرمانروائی

بقبضه اقتدار عالمگیری در آمد) بوسیله نسبت کولکناشی مشمول
الطاف پادشاهانه شده هنگامی (که در تعاقب دارا شکوه باغ اعزآباد
سواد دارالخلافت دهلی از فر نزل جهانبانی نصارت تازه یافت)
اورا بعتای نقاره باذن آوازه فرموده بهمراهی امیرالامرا شایسته خان
بکفایت مهم سلیمان شکوه (که از اکهنو بجناح استعجال طی منازل
نموده اراده لحوق پددر داشت) مرخص گردید . خان مذکور پیش
از امیرالامرا بجانب بوزیه ^(۴) شتافته آگهی یافت - که سلیمان شکوه
میخواهد - که باعانت برتھی سنگه مرزبان سری نگر از گذر هرودار
گذشته سر بلهور کشد - مشارالیه در یک شبانه روز هشتاد کوره
ایلغار کرده بهرودار رسید - آن سرگردان تیه حیرانی از وصول خان
جلالت آئین مجال عبور نیافته ناچار بکوهستان سری نگر در آمد
فدانی خان معاودت نموده ناصیه سالی آستان خلافت گردید - و رخصت
یافت که بخلیل الله خان (که در تعاقب دارا شکوه تعیین شده)
پیوسته ضمیمه جنود اقبال باشد - و در همین ایام (که الویه عالمگیری
بعزیمت ملتان بقبضه تصور پرتو نزل افکنده بود) حسب الطلب
بحضور آمده از انتقال ارادت خان موبه دارا ردهه بفوجداری آنجا
و گور کهپور دستوری یافت - و بعد از جنگ شجاع و فرار از برفات
معظم خان میر جمله مامور گردید - که ملتزم رباب سلطان محمد
بوده در تعاقب آن گریز پا بردازد - پس ازان (که سلطان محمد

در عین تکامشی و گرمی هنگام جنگ و جدال که با عم داشت از
میر اهنمامی معظم خان ستوده آمده بشجاع پیوست - و بستر قوم
ادبار و بیدرستی از سیمای احوالش برخوردارده قرین ندامت و تذبده
بمعمر پادشاهی (جمع القهقری نمون) معظم خان حسب الحکم فدائی
خان را با فرجه بحر است و خبرداری آن شاهزاده نا صواب افدیش
زدانه حضور ساخت - و در سال چهارم از تغییر صف شکن خان
بخدمت میر آتشی خلعت سرافرازی پوشید *

چون آغاز سال ششم خطه دلیذیر کشمیر مهبط مویب عالمگیری
گشت نوم سنبل (که قبيله ایست از قبائل افغان نیازی که آن طرف
دریای نیلاب تمکن دارند) در سواب ایلم برخی از آنها در موضع
(۲) دهکوت موسوم بمعظم نگر (که این روی آب است) اقامت گزیده
مصدر شر و فساد میشدند - فوجداران و حکام بموجب حکم آنها را
ازین طرف بآن روی آب دریا کوچانیده بودند - درین دلا آن طایفه
(۳) بمقتضای جهالت ممالک تمدن پیموده از آب نیلاب عبور نموده
نهانۀ پادشاهی را متصرف شدند - خان مذکور (که با توپخانه مضموم
در کنار دریای چناب بود) بر طبق یرایغ دلا باستیصال آن گروه
پرداخته عرصه آن ناحیه را از خار وجود آنها پیرایش داد - و بذدوبست
آن سرزمین نموده بخنجر خان (که بفوجداری آنجا مهین شده بود)
سپرده معارفت نمود - و در همین سال وقت مراجعت پادشاهی

(۲) نسخه [ب] ونکرت (۳) نسخه [ب] بآن روی دریا .

از لاهور بدار الخلافه چون عرصه شکارگاه کانوادهن مضرب خیمه
 پادشاهی گشت فدائی خان بهالش مفسدان توابع پهنه جالندهر (که
 از راه ناعاقبت بیدنی سز فساد برداشته بودند) معین گردیده کاربند
 حکم گشت . سال هفتم بمنصب چهارهزاری دو هزار و پانصد سوار
 سربرافراخت . در سال دهم بغوجدارهی گورکھپور باضافه هزار و
 پانصد سوار بمنصب چهارهزاری چهار هزار و بلندرانبگی یافت
 و پستتر صوبه دارهی اوده نیز ضمیمه گردید . در سال سیزدهم
 بحضور رسیده بصاحب صوبگی لاهور اعلاء سزافرازی برافراخت
 چون در منزل غریب خانه شکست غریب باحوال محمد امین خان
 صوبه دار کابل راه یافت او از لاهور پیشاور شناخته بضبط آن نواحی
 پرداخت . و پستتر بیستق جمو متوجه شد . و چون در همین ایام سال
 هجدهم سواد حسن ابدال معسکر پادشاهی گردید فدائی خان از
 لشکر مهابت خان بنظم کابل درجه پیمای راج بلند نامی گشته بافوج
 قبایل و سامان فراوان مرخص گردید . و بهراولی آغزخان بهالش
 افغانان بدستگال کوشیده براه بازارک و سه چوبه جنگ کنان از پیشاور
 بجلال آباد رسید . و ازانجا بکابل رفت . و وقت برگشتن افغانان
 زیاده از مور و ملخ فراهم آمده سد راه گردیدند . کارزار سخت
 واقع شد . فوج وادل از توڑک افتاده اکثر توپخانه و پهنو بتاراج
 رفت . نزدیک بود که چشم زخم عظیم باد هم رسد . مردانه پای

نجلد افشوده قول را محفوظ نگاه داشت - و باز اغرخان را از تهاجم
 گندمک طلبیده هر اول ساخت - و باز دیگر بر سر کتل چلک که دره
 دشوار گذار است نبردے معب اتفاق افتاد - سوای تیر و تفنگ
 آنقدر سنگ فیل ربا از قلهای کوه می غلطانیدند که عرصه بر لشکر
 پادشاهی تنگ گردید - بمحض تأیید ایزدی چندان تلاشهای دلیرانه
 بکار رفت که آخر کار افغانان روگردان شده متفرق گشتند - فدائی
 خان بهمعنائی فتح و نصرت بجلال آبان رسیده در احوادث محکما
 و تعیین تهنجیات پرداخت - و در دفع آن طایفه شورش انگیز از
 مراتب تاخت و تاراج و تخریب مساکن و مواطن چند آنکه ممکن بود
 ساعی جمیله بفعل آورد - و در پیشگاه خلافت نیکو خدمتیهایی از
 مقرون تحسین و آفرین گشته بخطاب اعظم خان کوکه فرق مباحثات
 بذریع اعای سون - و در سال بیستم بحضور آمده از تغیر امیرالامرا
 بنظم عمده صوبه بنگاله اختصاص یافت - و در سال بیستم و یکم
 چون حکومت آن مملکت به پادشاهزاده محمد اعظم شاه مفوض گشت
 صوبه بهار از تغیر وکلای شاهزاده مذکور نامزدش گردید - خان
 مشارالیه رهگرایی عزیمت تعلقه بود که نهم ربیع الآخر سنه (۱۰۸۹)
 هزار و هشتاد و نهم هجری باخرت سرا شتافت - هوایی خان مذکور
 رافع لاهور از مکانهای عمده آن بلده است - مدتها اقامتگاه صوبه داران
 آنجا بود - پسر کولاش صالح خان (که خطاب فدائی خان یافته)

اهوایش بجای خود رقم پذیرفته - در دوم پسر مقدر خان داماد
 خانجهان بهادر بود - در سال سی و سیوم عالمگیری در فوجداری
 گوالیار برگزیده تاخته به تیر بندوق در گذشت * ^(۳)

• افتخار خان سلطان همین •

پسر کلان اصالت خان میربخشی ست - چون پدرش سال بیستم
 شاهجهانی در بلخ جهان گذران را پدرش نمود پادشاه قدر شناس نظر
 بر نیکو خدمتیهای آن بزرگ کار طلب تلاش مند پسرانش را منظر
 نظر تربیت فرموده در سال بیست و یکم سلطان همین بدادری
 قوزخانه سرافروزی یافت - و در سال بیست و دوم بدادری
 از تغیر رحمت خان سر عزت برافراخت - در سال بیست و چهارم
 بفوجداری میدان در آب سرمایه اعیان اندرخت - در سال سی
 و یکم بانفاه سوزان از اصل و اضافه بمنصب هزارگی پانصد سوار
 کاهات درایت گردید - و بهمرامی مهرازجه جسوات اکه بصلاح اندوزی
 دارا شکوه حقیقه بمقابل شاهزاده محمد ارزنگ زیب بهادر تعیین
 شده در مصداق عالی یافت - در همان ایام آن شاهزاده نصرت نصیب
 بهمنای انبیا از دربانان نوبده گذشته بدان صوبه در آمد - راجه
 سد راه گشته مستعد کارزار گردید - پس ازان (که سران ناسی (اجپوت
 علف تیغ عالمگیری شدند - و مهرازجه هوش باخته (راه فرار گرفت)
 جمع از کمانبان بموکب عالمگیری پیوسته بمیدان جان بدر بردند

سلطان حسین (که با معتبران به پیش آهنگی هراول متعین بود)
 خود را بکنار کشیده راه آگره سر نمود - و چون سرپر فرمان رانی
 هندوستان بجاوس عالم گیری تزیین پذیرفت از انجا (که جوهر
 ماهیت او خالی از فرغ آگاهی نبود) باذواع التفات پادشاهی مقتدر
 گشته باضافه منصب و خطاب افتخار خان چهره مباهات افروخت
 و بعد از جنگ شجاع از تغیر سیف خان بخدمت آخته بیگی
 و از اصل و اضافه بمنصب دو هزار سوار امتیاز گرفت - و در
 سال ششم از تغیر فاضل خان (که بوالا پایه وزارت برآمد) بخدمت
 میر سامانی خلعت افتخار پوشید - و چون خان مذکور پی بمزاج
 پادشاهی برده بود مدتها کار را باستقلال تمام سرانجام داد *

در سال سیزدهم پادشاه رسانیدند که شاهزاده محمد معظم
 ناظم دکن از بد همنشینی و طبیعت پرستی بفریب خوشامد گویان
 از جا رفته اراده خود رانی و خود آرائی دارد - لهذا او را متعمد
 و محرم راز داننده رخصت دکن یافت - و اندرز تلخ و شیرین
 در خور وقت بزبان او حواله رفت - مومنی الیه خود را جلد و چسپان
 رسانیده امانت برگذارند - چون پادشاهزاده را مشرب اخلاص صافی بود
 و اخبار ناراست لمعان صدق نداشت جز تسایم و رضا طایبی جوابی
 سرزد - و بوقت ذمه اش بر پادشاه متحقق گشت - و غضب بلطف
 تبدیل یافت - اما درین ضمن بسعیامت بدگویان قابو جو بذابر جهت
 عتاب متوجه حال افتخار خان گردید - و بعد رسیدنش بحضور

با آن همه اعزاز و اعتباری که داشت مورد برطرفی منصب و خطاب شده گرز بردار تعیین شد - که او را از دریای انگ در گذراند - و در سال چهاردهم بعفو تقصیر و بحالی منصب و خطاب مجدداً مشمول التفات گشته بظم صوبه کشمیر از تقیر سیف خان مامور گردید - و پستو از کشمیر معزول شده در آن هنگام (که شورش افغانان کابل شده بود) او باقامت پشاور رخصت یافت - و در سال نوزدهم بقوچداری بنکشات نامزد گشت - و در سال بیست و یکم بحکومت اجمیر مرخص شد و پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر دستوری یافت - و در سال بیست و سیوم بقوچداری جونپور سرافراز گردید - و در سال بیست و چهارم سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و در هجری همان جا بساط هستی در نوردید - پس سرنش عبدالله و عبدالله‌ادی و عبدالباقی بحضور رسیده خلع ماتمی یافتند - و در عهد خان منزل یکی از آنها بخطاب اصالت خان مخاطب گشته بنیابت مختار خان بامور خانسامانی می برداخت - درین عهد کمال افلاس و فلاکت سرزده بدکن آمد - قدر شغاسیهای نواب آصفجاه بقریادش رسیده بدیوانی دکن منصوب گردید - و آخرها بحراست حیدرآباد متعین گشت و در آنجا پیمانۀ حیانتش امیریز گردید - و دیگرے بخوبیشی معمر خان شهرت داشت - خطاب تفاخر خان یافته در عهد محمد فروخ سیور قلعه دار و هارس بیجاپور شده مدتها در آن دیوانه بسر بود

و نوزده از آسودگی و جمعیت بر احوال پر اختلالش نکشود - همانجا زندگی بسپرد *

* آتش خان جهان بیگ *

پسر بختان بیگ روزبهانی ست - که سال اول جلوس خلد مکان در جنگ محمد شجاع جان نثار گردید - نام برده در همین هیات پدر بدرکت روشناسی پادشاه نمایر بود - سال بیست و یکم بخطاب آتش خان لوای ناه وزی افراشت - و سال بیست و پنجم از تغییر سلاح خان بخدومت میرتوزکی چهره امتیاز بر افروخت - برادرانش یکی منصور خان - که چندس بمیرآشهی دکن نامور بود - پستتر حارس اردنگ آباد گردید - در همین یوسف خان - که در عهد خلد مکان بفروداری قمرنگر عزف کرنول سرافرازی داشت - و در عصر خلد منزل بنظم سوبه حیدرآباد نامزد شد - و پاپرا مفسد را کشت - اعقاب اینها در دکن باقی *

مجمله از کیفیت پاپرا بزبان قلم میدهد - نام برده از اراذل اهل حره تلنگانه بود - در عهد خلد مکان ^(۲) که رستم دل خان بنی مختار منوبه دار حیدرآباد بود (پاپرا مذکور خواهر خود را که مالدار بود کشته بدان دستمایه پادگان فراهم آورده بر کوه ملجای خود ساخت و دست رهزنی و دست اندازی بر مسافریں و رعایای آنطرف دراز ^(۳) کرد - موجوداران و زمینداران اواح در فکر گرفتن او شدند - او باستماع

این امر نزد ونکت رام زمیندار برگزیده بولاس سرکار ایامکندل شدافته
 نوکران گردیدند - و بعد چندان دران جا شروع بقطاع الطریقین نمود
 زمیندار مزبور بعد اثبات دزدی از را مقید ساخت - چون پدر
 زمیندار مذکور کسل مند شده بود در ضمن اسارا رهائی یافته در
 موضع شاه پور عماء برگزیده تری کزده سرکار بهونگیر که جای قلب^(۳)
 واقع شده با سروا نامی مفسد پیشه دمساز گشت - و درانجا گدھے
 ساخته علائیه بتداخت و تاراج می برداخت - (ستم دل خان قاسم خان
 جماعه دار را فوجدار برگزیده کلپاک (که بهسافت قریب از شاه پور
 واقع گشته) مقرر نموده برای دستگیر ساختن پاپرا تاکید نمود - در
 جنگ قاسم خان کشته شد - و سروا با پدر دل خان نامی جماعه دار
 پیادگان همراهی خود در فزون سپاه گری بسفاهت پیش آمده جنگ
 باذک نموده کشته گردید - پاپرا چیره شده به بنای قاعه قاریکنده
 برداخت - و تا درانکل و بهونگیر میزدید - و ادواب بلا بر روی سکنه
 آن نواح می کشود *

خدم منزل بعد فتح بر محمد کام بخش یوسف خان در زبانی را
 صوبه دار حیدرآباد ساخته برای گرفتن پاپرا تاکید ببلغ فرمود - خان
 مزبور دلار خان جماعه دار را با فوجی شایان تعیین نمود - نام برده
 در وقتی (که آن شقی بمحاصره کلپاک سرگرم بود) بر سرش رسیده

(۲) نسخه [ب] بولاس سرکار ایامکندل (۳) نسخه [ب] تری کزده (۴)

بعد زن و خورد او را منهرزم ساخت - و در کلمپاک تهبانه قایم نمود
 درین ضمن خسرو پور را پایرا [که با جمعی کثیر از مدتی در شاه پور
 محبوس و در شکنجه انواع عذاب بود - و غیر از زن او (که هر روز
 جنس خوردنی برای او می برد) هیچ کس ماذون نبود که پیش او
 برود] بدست زن خود چند عدد سوهان طلب داشته زنجیر پای
 خویش و چند محبوس دیگر بریده (روزه) (که آن شقاوت آثار برای
 شکار ماهی بیرون شاه پور رفته بود) با اتفاق دیگران بر آمده پیادهای
 نگهبان محبوس خانه و دروازه قلعه را کشته متسلط گردید - باستماع
 این خبر پایرا مضطرب گردیده خود را نزدیک قلعه رسانید - و صدای
 توپ از بالای قلعه بلند شد - چون برادرانش بزمیذاران کلمپاک
 اشاره این معنی کرده بود بمجرد رسیدن صدای توپ دلدار خان
 با فوج روانه گشت - پس از رسیدن متصل شاه پور آریزو ستیز غریب
 رداد - آخر پایرا هزیمت یافته بتاریکنده شقاوت - چون این خبر
 بدوسف خان رسید اول میوزاعی کار پوز از خود را تعیین نمود
 و ثانیاً خود هم با فوج شایان (سیده) تا نه ماه بمحاصره تاریکنده
 پرداخت - پس از آن جهنده قول استناد نمود - هر که از قلعه
 بر می آمد انعام می یافت - پایرا تغییر وضع نموده از قلعه مزبور
 بدر زد - و بدست همان برادر زن گرفتار گردید - چون پیش یوسف
 خان آوردند خان مزبور بزد بزد او را جدا ساخته سراو بحضور

(۲) در [اکثر نسخه] او بدست زن خورد •

* بدت *

پادشاه درستان *

* دهقان سال خورده چه خوش گفت با پسر *

* کای نور چشم من بجز از کشته ندروی *

* امانت خان میرک معین الدین احمد *

خان آمرزش نشان میرک معین الدین احمد امانت خان خوانی
 راستی منش درستی آئین - دیده در حقیقت بدن - فقیر مشرب
 غنی مزاج - فرشته خوی قدس امتزاج - پسندیده شیم ستوده اخلاق
 صاحب مروت بلند رفاق - سعادت سیمای عالی طورت - صافی ضمیر
 والا فکرت - مؤسس قواعد دیانت و امانت - مشید بنیان فتوت
 و سماحت - فیکورای خیر اندیش - کم کینه و مهر بیش - ^(۲) ^{آمل}
 موطن اسلاف بزرگوار آن حمیده مذات بلده هرات در السلطنت
 خراسان دیار است - جد کلانش میر حسن نام از پدر گرامی در
 خواش میر حسین (که از اعیان آن شهر بود) کف ما انفق زنجیده
 بر سبیل تهاجر بقصبه خوان (که آنکه است مختصر از آن مملکت
 و مردم آنجا از قدیم ایام بکیاست و فطانت شهره آفاق ابد) سرے
 کشید - خواجه علاء الدین محمد (که از انابور و روسای آن مکان بود)
 نظر بر قدمه شناسائی نیاگان باستمالت و داجری پوداخه در خانه
 خود نگاهداشت - چون ابواق محمد و شرافت از راصیه حالش امعه
 ظهور میداد صبه خود را بحباله عقدش در آردن - ناگزیر مشار الیه

* (۲) در [بعضی نسخه] که دار السلطنت *

همان جا) رخت افامت انداخته صاحب اهل و عیال گردید - پس ازان
 (که خواجه شمس الدین محمد خوافی مشهور خلف رشید خواجه
 مذکور در ملازمت عرش آشنیانی پایه افزای بزرگی و اعتبار گشت)
 میرک کمال ولد میر حسن معطور مع پسر خود میرک حسین
 نزد تغابی خود بهندستان آمده روزگار بر فاه و آسودگی میگذرانید
 درین جا نیز با یکی از بذات سادات همشهری خویش پیوند بیوگانی
 نمود - میرک عطاء الله ازان عقیقه متولد شد - که در یمات بلخ بخششی
 پادشاهزاده محمد اوزنگ زیم بود - و بمزید قرب و اعتبار امتیاز
 داشت - بنابراین وجهی از شاهزاده جدا شده در زمره ملازمان پادشاهی
 انسلاک یافته بمنصب هفت مدی سرفراز گشته اولاً ببخششی گرمی
 احدیان متعینند کابل و پستردیوانی صوبه پنه تعیین یافت - همان
 جا در آخر عهد اعلی حضرت شمع حیانتش به تغد باد اجل خاموش
 گردید - اما میرک حسین در عهد جنم مکانی بمنصب سلطانی
 و التفات خاقانی چهره عزت افروخته بکاردانی و معامله فهمی
 سمت اشتهار گرفت - در سال هشتم جهانگیری بهمراهی شاه زاده
 سلطان خرم مخاطب بشاهجهان در مهم رانا متعین شد - چون
 اُدیپور مضرب خیام شاهی گردید و مکانهای معتبر رانا تهانه نشین
 گشت مشار الیه ببخششی گرمی و واقعه نویسی کوهلمیر مامور شد
 (۳)

(۲) نسخه [ب] همسری خورش (۳) نسخه [ب] کوهلمیر - و در

[بعضی نسخه] کوهلمیر •

و پس ازان ببخشي گريم دکن سرمايه اعتبار اندرخت - و بع
از جلوس صاحب قراني بتفويض ديواني دکن امتياز يافت - و ازار
ومت تا امروز (که زياده برصد سال است) اين کار ارثي اين
خانواده شده - در سال هشتم بانعام ده هزار روپيه و عطای خلعت
و اسب مباحي گشته بعنوان سفارت با ارمغانی یک لک و بيست
و پنج هزار روپيه نزد نذر محمد خان والی بلخ برفاقت پاينده بے
سفير خان مذکور رخصت يافت - و در نامه پادشاهي القاب مومنی اليه
بفقره سيد صحيح النسب و بسنديده حسب مصدر گرديد - و بعد
معادرت از توران ديار بذاير جتے معائب گرديد - چون فوت نمود
ورثه در مطالبه سرکار مشغول الذمه ماندند - خاندوران نصرت جنگ
ديرين آشنائي مومي داشته باعانت خویش برات آنها حاصل کرد
خلف ارشد آن مرحوم ميرک معين الدين احمد مذکور در ريعان
شباب بود - بعد تحصيل علوم رسميه بانوکري پادشاهي فايز گشته
در سال (۱۰۵۰) هزار و پنجاهم هجري از پيش گاه خلافت
ببخشي گريم و رايحه نويسی مريه اجپور چهره رشد میان همسران
بر افروخت - و پس ازان اغلب که بتقريب کارے بدکن شدافت
چنانچه شيخ معروف بهکري در نسخه ذخيره الخواندين (که در
سال (۱۰۶۰) هزار و شصتم بتحرير در آورده) مرقوم ساخته - ميرک
معين الدين پسر ميرک حسين خواني (که حقيقت پدر و پدر کلان
ایشان در بزرگي و قبيله داري از آفتاب بزرگ تر است) درين حوالی

بفهم و فراست و دانش و حسن خط بهره کامل دارد - و در دیار دکن بعزت بمصر می برد - در سال بیست و هشتم شاهجهانی بهمراهی شاهزاده دارا شکوه بیساق قندهار رفته بعد معارفت از آن مهم در همین سال مطابق سنه (۱۰۶۴) هزار و شصت و چهار هجری از پیشگاه فردوس آشنایی بخدمت دیوانی و بخششگری و واقعه نویسی صوبه ملتان نوازش یافت - و زمان ممتد در آن دیار گذرانید - وضع و شریف و مغیر و کبیر آنجا نظر بر راستی و درستگی و صلاح و تقوی (که پیرایه حالش بود) حلقه ارادت در گوش کشیده مریدانه سلوک میکردند - تا امروز میرک جیو زبان زد اهل آن دیار است - در کورهی شهر باغ و حویلی طریح کرده - که بگونه میرک جیو شهرت دارد و در عهد عالمگیری بدیوانی صوبه کابل اختصاص گرفته بخطاب امانت خان مخاطب گردید *

هرچند نزل اسما از مبدأ فیاض بمناسبت مهمی ست و مهمی را در مطابقت اسم جهد بجا اما این جا نتوان گفت که اسم عین مهمی ست - بلکه این را از هزاران شرف و بها ست - در عالم ایجاد و تکوین هیچ صفتی بامانت و دیانت نمیرسد - بس عزیز و کم یاب - هر جا گل کند بهار نمود برکت است - و سرمایه علو درجات کیمیای اقبال و سعادت است - و سرچشمه افزونی و زیادت - در چار بازار درزگار سودها بدلالگی دیانت برده اند - و در حدیقه زندگانی ثمرات مقصود از شجر امانت چیده *

بالجمله در سال چهاردهم عالم‌گیری از اعمل و اضافه به منصب
 هزاري در مد سوار و از تغیر عنایت خان بدیوانی خالصه شریفه
 و عنایت درات بلور اعزاز اندوخت - و چون سال شانزدهم اسد
 خان (که پس از فوت جعفر خان بامور وزارت بر سبیل نیابت
 می پرداخت) دست از کارها کشید حسب الحکم خان مذکور
 و دیوان آن افراد دفتر خودها بدستخط و مهر خویش می رسانیدند
 از انجا [که هم ارباب دیانت (که بے شوب ریا و غرض باشد) مصروف
 احقاق حق و بهبود ولی نعمت است] املا از لومت لایم خوف
 و ترس ندارد - در آن ایام بیگمات محل و خواجه سرایان معتبر (که
 پادشاه راه سخن داشته مغرور قرب و اعتبار بودند) بشورطمعی
 خود مجوز و مکلف کارهای بے ضابطه شده مکرر سفارش بیجا
 میکردند - چون اینجا سفارش دفع نداشت و هرچه متضمن کفایت
 سرکار و رفاه خالق‌الله می بود بے تحریک محرک بعمل می آمد قطعا
 تیغ شان نبرید - ناگزیر کمربستیزه چست بسته چون ناخن کارش
 آنها هیچ جا بند نشد بتقریر عبد الحکیم پیش دست پرداختن
 از انجا (که بسبب سفارش پیوسته دل نگران و برای استعفا بهانه جو
 می بود بهمین تقریب در سال هیزدهم در مقامات حسن ابدال
 مستعفی گردید - هر چند پادشاه فرمود (که تقریر پیش دست موجب
 استعفا نمی گردد) قبول نمود - چون نقش دیانت و کاردانی بر لوحه

خاطر پادشاهی مرتسم بود فوراً خدمت حراست دار السلطنه لاهور
 و قلعه داری آنجا تفویض یافت - و هنگام رخصت دیوانی صوبه نیز
 ضمیمه گشت - هرچند از قبول کار مالی ابا آردن پادشاه فرمود که
 پسر کلانش عبدالقادر سرانجام خواهد داد - درانجا هم سوای حویلی
 خوانی پوره متصل چوک کلان حویلی و حمام طرح نموده که مشهور
 عالم است - در سال بیست و نهم هنگامی (که هواد اجمیر مضرب
 خیاب پادشاهی بود) بتفویض دیوانی صوبجات دکن خلعت امتیاز
 یافت - ازان بعد تا امروز این دیوانی اکثر درین دوستان مانده
 چون سال بیست و پنجم خجسته بنیاد از رنگ آباد بوزرد موکب
 پادشاهی فیض آمد گردید حویلی نظام شاه مشهور بسبز بنگله (که
 بالفعل حاکم نشین آن بلده است) محل سکونتش بود - بشاهزاده
 محمد اعظم شاه تعلق گرفت - خان مغفور خواست که گدھی هرسل را
 که دو کوزهی شهر است خرید نموده بطریق ملتان بیودباش خود
 بداراید - پادشاه حویلی ماک نمبر را که متصل شاه گنج است تجویز
 فرمود - آن مرحوم باستعارت راضی نشده از سرکار والا ابتیاع نمود
 چنانچه آن هم بکوله شتهار گرفته *

اول سال بیست و هفتم چون نهضت پادشاهی بجانب احمد نگر
 تصمیم یافت ازانجا (که پیش نهاد خاطر ممالک پیرای خلیفه زمان
 تسخیر بیجاپور و حیدر آباد بود) آن حق آگاه از جنگ مسلمین

احقر از لازم شمرده فرد استعفای نوکری (که سر دست داشت)
 گذرانید - پادشاه قدر شناس متفوس گشته همراه نگرفت - و بحراست
 خجسته بنیاد گذاشت - پس از چند ماه سال (۱۰۹۵) هزار
 و نود و پنج هجری طایر روح پر فتوحش بسیر هوای حدیقه جهان
 پرواز نمود - جنوبی شهر (که متصل آن درگاه عرفان پناه شاه نور
 حمامی واقع شده) آسون * سید بهشتی شد * تاریخ این واقعه
 یافتند - حقیقه اطلاق این حرف مرگ بر امثال این بیدار دلان (که
 بتحصیل حسنات صوری و انذار مثنویات معنوی زندگی ابد دارند)
 از مرسومات است * بیعت *

* هرگز زمرده اند و نمیند اهل دل *

* حرفه ست نام مرگ برین قوم ترجمان *

حقایق آگاه میان شاه نور حمامی (که درویش صاحب کمال بود)
 اکثر میفرمود - که آنچه مردم از ما می طلبند این بابای پدر دارن
 و اشاره بآن شناسا دل می نمود *

خوافی خان صاحب تاریخ لب لباب (که مرد صادق القول
 انصاف بزرگ است) آورده - که دیانت دار واقعی (که ترقی خویش
 ملحوظ نداشت) رفاه خاق بیدش از کفایت سرکار منظورش باشد
 و در حکومت او ضرر مالی و جانی باحدی نرسیده (بجز امانت
 خان کمتر شنیده و دیده شد - مکرر بحال مطالبه دار و زمینداران

نادار در محبوس خانه قریب بهلاکت رسیده برای سرکار غیر از
مظلّمه و بدنامی حامله نبود - قلیله بقدر حال بوعده و قسط بهرکس
مقرر نموده سرداد - چنانچه در لاهور یکدفعه ازین وجوه نقصان
در لک زوبیه از نوشته اخبار نویسان بعرض رسید - بر خاطر پادشاهی
گران گذشت - چون بر کیفیت حال اطلاع شد استحسان فرمودند
در دکن هم ده دوازده لک زوبیه بابت بقایای سفوات بر ذمه
دعایای سقیم الحال بود - که هر سال احدیان و منصبداران تعیین شده
دام وصول ناکرده خرد و مبلغ موقوفانه گرفته طومار ندارد می آردند
همین قسم مبلغ خطیر از پیشکش به بومیان نادار یک قلم معاف
نمود - آنفانا روزی پادشاه تعریف دیانت او می کرد - عرض نمود
که مثل من خابن دیگرے نخواهد بود - هر سال مال دلی نعمت را
بر باقی داران معاف می نمایم - پادشاه فرمود که میدانم شما خزانة
آخرت ما را معمور میکنید - انتهى کلامه *

في الواقع در پیش گاه خلافت نقش نوکری آن بزرگوار با این
منصب تلیل (که زیاده بر در هزاری ندوده) بوضع غریب نشسته
بما امور که در دایرة مردمی نمی گنجید اگرچه همه حکم پادشاهی
بودے از خدا ترسی و مهربان دلی بعمل نمی آرد - و ازان جهت
که خلاف مرضی آقا سم استعفاى نوکری می نمود - پادشاه حق آگاه
نظر بر بے غرضی و راست مزاجی او بتغافل میگذرانید *

از مخلص خان بخشی نقل کنند که میگفت امانت خان
 طرفه جا در مزاج خلد مکان داشت - در آن هنگام (که بلده اورنگ آباد
 بقدم پادشاهی زینت پذیرفت) شاهزاده معزالدین عرضی نمود که
 کار خانجات ما بسبب قلمت مکان بیرون شهر افتاده درین برشکال
 بوسیده می شود - حویلیهای سنجریک متوفی که حمامش مشهور
 آن شهر است (که بئازگی داخل نزوی شده و هنوز ورثه اش برنیامده)
 برای نگه داشتن اسباب مطلوب - پادشاه بنا بر تعلقه بآن مرحوم
 پراکنگی فرمود - دانشیده انگاشت - باز عرضی شاهزاده از نظر گذشت
 بمحمد علی خان خانسلمان (که در قوب و اعتبار سهیم و شریک
 داشت) حکم شد - که بامانت خان سزایی نموده آن مکان را بکسان
 شاهزاده حواله نماید - آن حق پرست باین هم اعتنا نمود - تا آنکه
 روزی در سواری (که هر دو در جلو بودند) محمد علی خان عرض
 کرد که برای حویلی مرشد زاده هر چند سزایی نموده بجائے نرسید
 پادشاه متوجه امانت خان شدند - خان مذکور بے محابا عرض کرد
 که هرگاه درین بوق بازار پشاه زاده جا بهم نمی رسد مردم سنجریک
 بیگ را کجا سرو سایه پیدا می شود - من بر خود می توهم که کل
 و کورے چند دارم - فردا این روز بر آنها ست - معا فرد استغفای
 نوکری گذرانید - که این کار بدیگرے مقرر شود - پادشاه سر فرود برده
 هیچ نگفت *

در اوضاع معیشت ضوابط اغذیا بکار نمی برد - و به تکلفات
 و نیاداران اصلاً آشنا نبود - و تحلی بفضل و کمالات رسمیه نیز داشت
 ترجمه شریعت الاسلام (که نسخه ایست جامع در آداب شریعت)
 (۲)
 از مولفات او ست - و در خط شکسته و نستعلیق صاحب تعلیم
 و تصرف است - هفت پسر و هشت دختر داشت - از همه اعقاب
 کثیر مانده - الا وزارت خان متخلص بگرامی (که پسر دوم اوست)
 بحسنات شگرف سرآمد او ان بود - طبع موزون داشت - صاحب
 دیوان است - این شعر از مشهور *

* تا قافله سالار جزون فال سغرز *
 * دیوانه ما دامن محورا بکمرزد *

یک پسر داشت موسوم بمیرک معین خان - پیش ازین چندی
 و دیعت حیات سپرد - از فرزند نماند - احوال دیگر اخلاف آن
 غفران پناه مثل میر عبد القادر دیانت خان و میر حسین امانت
 خان ثانی و کاظم خان جد بیواسطه محرز این اوراق جداگانه بر
 صفحه بیان ثبت گردیده - از حسن نیت آن بزرگوار است که درین
 انقلاب آباد روزگار (که بیک بسنت و کشاد مژه چه خاندانهای عظیم الشان
 گرفتار دلت و خواری نگشته - و تا چشم زدن آنکه سر بیفاک میسود
 بخاک راه یکسان گردیده) فرزندان او بچهار واسطه تا حالت تحریر
 (که) (۱۱۵۹) هزار و یک صد و پنجاه و نهم هجری ست (بعزت

و ابرو دیوانی دکن و دیگر خدمات عمده بے تفرقة حادثه روزگار (که کمتر بدیگران مشاهده میشود) دارند •

* ایرج خان *

خلف رشید قزلباش خان افشار است - در حیات پدر برشادت و کارطلبی نام برآورده مصدر بهادری و بودای گردید - و در خدمت داروغگی توپخانه دکن بکاردانی و بیغرضی شهرت تمام گرفت - چون پدرش در سال بیست و دوم شاهجهانی در قلعه داری احمدنگر در گذشت او را از امل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و خطاب خانی و محافظت قلعه مذکور سرفراز ساختند از همت فطری و کرم ذاتی مردم پدر را نگذاشت که متفرق شوند همه را از سپاه و شاگرد پیشه نگهداشت - و جوهای نام گشت - و از سعادت مژدی و نیک اندیشی فرض پدر را بر ذمه خود گرفته پسرورش خویش و تبار همت مصروف نمود - در سال بیست و چهارم باضافه پانصدی بر نواخته از انتقال قزاق خان بتهانه داری پاتهری مضاف صوبه دکن نوازش یافت - و پستتر بحضور رسیده در سال بیست و پنجم بخدمت میرتوزکی چهره افتخار برافروخت - و چون پادشاهزاده دارا شکوه بالشکرگران بیساق فدهار مامور شد بخشیکری بخان مزبور تفویض یافته بهطامی عام تارک مباحات افراخت و پس از معادلت ازان مهم بفرجدازی جمو و کانگره و انعام پنجاه و هفت محل از کوهستان مزبور سربلان گردید - و در سال سیم

(۲)
 چون شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن بمالش علی عادل شاه و تاخت و تاراج ملک او مامور شد خان مزبور نیز به همراهی میر جمله (که با لشکر جوار حضور کمکی شاهزاده قرار پذیرفته) رخصت یافت - و شاهزاده بعد از کشایش قلعه بیدر او را با اتفاق
 (۳)
 نصرت خان و کارطلب خان بسمت احمدنگر (که مردم سیوا و مذاجی بهونسله سر بشورش برداشته بودند) کسپیل نمود - بذابر حدوث عارضه بمزاج اعلیٰ حضرت دارا شکوه از کمین جوئی و قابو طلبی (که همیشه در شکست برادران میکوشید) مهم بانجام نارسانیده امرای کمکی را بسزاولی شدید طلب حضور نمود - ایرج خان (که با داراشکوه ربط تمام داشت - و خود را داراشکوهی میگرفت) با اتفاق معتقد خان پسرکلان نجابت خان نقاره زنان راه هذدوستان گرفت - گویند شاهزاده بوزیر خان نایب برهان پور نوشته بود که باستمالت هر دو پرداخته نگاهدارد - و الا فریب و غدیره بکار برده آنها را دستگیر نماید - چون بظاهر باد مزبور پیوستند خان مذکور بتقریب ضیافت استدعای تدرم نمود - میخواستند که طریق اجابت پیمایند - آگهی شد که زیر کاسه نیم کاسه هست - همان وقت کوچ کرده براه افتادند - و از دریای نریده بدست قاصدان شاهزاده ایرج خان این بیت نوشته داد
 ظاهرا بوزیر خان فرستاده باشد *
 * بیت *

(۲) نسخه [ب] بمالش عادل شاه (۳) نسخه [ج] نصیر خان و در [بعضی

* صد شکر که از فریده پایاب گذشتیم *

* مدگوز و نود ریش که از آب گذشتیم *

و چون بحضور (سید بفوجداری یکی از محلات شرقیه دستوری یافت
و در ایام جنگ باشاره دارا شکوه جمعیت زیاده نگاه داشته روانه
مستقرالخلافه شده بود - نتوانست خود را بروقت رسانید - و پس
از آن (که کوس کامیابی عالمگیری بلند آوازه شد - و داراشکوه بی سپر
دشمن فرار گردید) خان مذکور نامیه خجالت بر زمین ضراعت
گذاشته باستشفاع عمده الملک جعفر خان بعفو جرائم مشمول مراسم
خمسروانه گشت - و در همان ایام خان مشارالیه بصوبه داری مالوه
رخصت یافت - ایرج خان نیز در سلک کمندان آنصوبه انصلاک گرفت
و در آغاز سال سیوم بفوجداری بهیلسه مضاف صوبه مسطور سرمایه
عزت اندوخت - پس از آن بفوجداری ایالچپور اختصاص گرفت
و چون سال نهم دلیر خان بتحصیل پیشکش چاندا و دیوگده تعیین
یافت خان مذکور نیز بمرافقت او مامور شد - و بتقدیم نیکوخدمتی
در آن مهم مورد عنایت پادشاهی گشته از اصل و اضافه بمنصب درهزار
و پانصدی در هزار سوار چهره درآمدت افروخت - پس از آن مدتی
بتعیذاتی دکن گذرانیده در سال نوزدهم بار دیگر بفوجداری ایالچپور
از تغیر خانزمان متعین گشت - و در سال بیست و چهارم بانظم صوبه

(۲) نسخه [۱] بهسایه - و نسخه [ب] بهسایه (۳) نسخه [ج] چاندارا

برهان پور فرق اعتبار بلند نمود - و بعد ازان بصاحب سوئیگی
 برابر سرمایه اعزاز اندوخت - بیست و سیوم رمضان آغاز سال
 بیست و نهم سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و ششم هجری بساط حیات
 در نور دید - و در باغ خودش (که پیوسته بدیوار قصبه ایلچپور است)
 مدفون گشت - متصل آن سرائی و پوزه احداث نموده - و مقابل قصبه
 کنار رود خانه (که از میان می گذرد) طرح سکونت ریخته - تا حال
 و اماند عایش همان جا اقامت دارند - مشار الیه بسیار خوش وضع
 و صاحب سلوک بود - و طعام خوب بوفور داشت - و چون اسباب
 و دستگای زیاد بر امارت او بود همواره پریشان و قرضدار می بود
 ابتدا صبیۀ صادق خان میر بخشی در خانه داشت - و بدان سبب
 گردن اعتبار بیش از دیگران بر می افراشت - ازان عقیفه اولاد نشده
 در گذشت - خان مزبور را سه پسر بود - هیچ کدام ترقی نکرد - میر مومن
 خویش او از همه رشیدتر بود - چندان بزیابت حسن علی خان بهادر
 عالم گیر شاهی بصوبه دارجی ایلچپور می پرداخت - کلان تر پسران او
 میرزا عبدالرضا چون متکفل محاسبه ذمه پدر شد سرا و پوزه را
 بلا شرکت قابض گشت - لا ولد بود - زوجه اش مشهور به بهو بیگم
 مامای صالحه - تا وصال اوقات خود را بشایستگی بسر برده - وجه
 معاش همان محصول پوزه بود - دیگرے میرزا مانوچهر که در جوانی
 در گذشت - از پسرے ماند ارباش وضع - بهو بیگم مذکوره دخترے

از برادر خویش بفرزندی گرفته بازدرج او در آورد - پیش ازین هفت سال کما بیش چون آن صالحه رخت هستی ته کرد همه چیز بطریق ارث باو بازگردید - و بعد در سال او هم راه عدم پیمود و پسرانش متصرف اند - سیومین میرزا محمد سعید بیشتر در ملازم پیشگی گذرانیده راه و رسم داشت - بشعر و سخن آشنا و از همه جا با خبر بود - ازوست *

* بیت *

* نقشه که بر زر است ندانید سوسری *

* این گرد نامه ایست که حاضر کند پری *

خطاب پدر یافته چندی تحصیلدار چاندا بود - آخرها پریشان شد و هیچ جا ناخوش بند نگردید - سرزده بصمت کرناک شتافت چندی همراه عبدالقادر خان پسر عبدالغنی خان میانه در بالاگهات کرناک گذرانید - پستر بیایان گهات رفته درانجا پیمانۀ همدیش پر شد - اولاد نداشته - درین پیرانه سالی هم خالی از حسن صورت نبود - با راقم محبتی داشت - غفرالله له *

(۲)

* اشرف خان مهر محمد اشرف *

پسر کلان اسلام خان مشهدی ست - بجامعیت کمالات نفسانیه موصوف - و باهتوای فضائل انسانیه معروف - هنگامی (که پدر عالی قدرش ناظم دکن بود) او از جانب والد بحر اسمت بلده برهانپور می پردهخت - در آن خان مغفرت نشان و دیعت حیات سپرد

مشار الیه باضافه پانصدی دو صد سوار بمنصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار مورد مرحمت پادشاهی گردید - و در سال بیست
 و ششم بداروغگی داغ سرفرازی یافت - و چون سال بیست و هفتم
 شاهزاده دارا شکوه با عساکر موفوره بیساق قندهار دستوری یافت
 میر مذکور باضافه پانصدی و خدمت دیوانی آن فوج سربرافراخته
 بخطاب اعتماد خانی چهره ناموری برافروخت - و پس از آن بداروغگی
 کتابخانه سرکار والا پیرایه اعزاز یافت - و در انجام سال سی و یکم
 (که زمان قریب الاختتام فرمان روائی اعلی حضرت است) بخدمت
 دیوانی و بخشی گری فوج سلیمان شکوه (که باتالیقی میرزا راجه
 جیسنکه بر سر شجاع غفلت آئین تعیین شده بود) امتیاز یافت
 و پس از جنگ سموگده و هزیمت دارا شکوه چون الویة ظفر طراز
 عالمگیری بجهان ستانی ارتفاع آسمانی گرفت خان مذکور از مرافقت
 سلیمان شکوه تخلف ورزیده از اسلام آباد متهدرا بعز بساط بوس رسیده
 کامیاب افزایش منصب گردید - و در همین ایام چون موکب پادشاهی
 بعزم تعاقب دارا شکوه از دریای ستلج عبیره نمود خان مشار الیه
 بصوبه ازمی کشمیر از تغیر لشکر خان دستوری یافت - و در سال چهارم
 بمسبیت اسم بخطاب اشرف خانی باذن نامی گرفت - و در سال
 دهم از تغیر رضوی خان بخاری بخدمت دیوانی سرکار بیگم صاحبه
 خلعت سرفرازی پوشید - و در سال سیزدهم بمنصب سه هزاری

(۲) نسخه [ج] بقوچداری کشمیر .

و خدمت خانسامانی والا مرتبه گردید - مدتی بدان کار پرداخت
 در سال بیست و یکم بواقع خوانی مامور شد - و چون سال بیست
 و چهارم همت خان میربخشی در گذشت اشرف خان مسکن آزای
 بخشگیری اول گردیده بدرسک فهمی و ملایمت کارها بتقدیم رسانید
 و نهم ذی القعدة سال سیم سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت هجری
 (که پنجم روز از فتح بیجاپور گذشته بود) شمع زندگی آن شرافت نشان
 خاموش گشت - بصلاح و عبادت و پرهیزگاری و تقارن آراستگی
 داشت - و از بسکه ذایقه اش چاشنی کبر نعمت تصوف بود
 مشغولی مولانا را انتخاب نموده بمطالعه آن التذان رافر می برد
 رتبه خطوط نسخ و شکسته و تعلق و نستعلیق را بدرجه کمال رسانید
 ام عمرو اکابر از شکسته نویسی او سر مشق درست قلمی می گرفتند
 پسر نداشت *

• آفر خان پیر محمد نام *

از امرای عهد خلد مکن است - نسب این قوم باغرنام (که از
 اولاد یافت بن روح علیه السلام بود) مذهبی می شود - لهذا بدین
 لفظ ملقب گشته اند - اکثر این مردم بجوهر جرات و جلالت موصوف
 در هر جا عام جانفشانی برافراشته نامی بجزگرداری برآورده اند
 وقت سلطنت فردوس آشدانی حسین نامی نامی (که ازین قریب باقلمن
 خود بنوکرمی پادشاهی امتیاز یافت) بمنصب هزار و پانصدی

مشقصد سوار و خطاب خانى رسیده سال بیست و پنجم فوت نمود
 نام برده سال اول جلوس عالمگیری بمرداری قبیله (۲) قرار گرفته همراه
 شاهزاده محمد سلطان و معظم خان بتعاقب محمد شجاع جانب
 بنگاه تعیین گردید - و در معارک آنجا داد دلیری و دلاوری داده
 قردادات شایسته بظهور رسانید - گویند (رزے لشکر پادشاهی را عبور
 از آب گدگ بایست کرد - و آن طرف آب مذکور مردم محمد شجاع
 با سامان حرب فراهم شده مستعد ممانعت بودند - نام برده (که
 بقراولعی لشکر پادشاهی مامور بود - و پیش پیش دایر خان هرازل
 میرفت) اسپ را بآب زده همین که بالای آن گذار برآمده چهقاش
 عظیم (رداد فیل مستی (که پیش روی فوج خصم بود) آمده ارزا
 با اسپ بخرطوم برداشته دور انداخت - نام برده در همان گرمی
 ضرب شمشیر کار فیلدان را ساخته بجای او نشست - (درین ضمن دلیر
 خان این ماجرا بچشم خود دیده از عقب رسید - و تحسین گویان
 برگرد دی گردید - نام برده گفت غیل برای آن خداوند گرفته ام
 بمن اسپ از اسپان کونل مرحمت شود - دایر خان گفت فیل هم
 بشما مبارک - و در اسپ خوب جهت دی فرستاد *

بالجمله مومی الیه سال سیوم بخطاب خانى سربرافراخته همراه
 خانخانان بمهم آشام شدافت - و کارهای دست بسته بتقدیم رسانید
 با آنکه خانخانان از تردهای او راضی بود اما چون ملان او شیوا

تعدادی بر اهل دیهات بکار برده خال در نطق می افکندند و ممانعت
 پیش نمی رفت فی الجمله در حق او تغافل داشت - ازین جهت
 خان مزبور آرزو گشته سال پنجم خواه نخواه دستک راه از خانخانان
 گرفته روانه حضور گردید - اگرچه خانخانان این ماجرا بپسر خود محمد
 امین خان که ممبر بخش می بود نوشت و او بعرض پادشاه رسانید و اهدا
 آنرا خان چند روز از ملازمت و مجرا ممنوع و بتغیر منصب معاتب
 ماند اما باز ببعالی منصب مورد نوازش گشته در کمکدان صوبه کابل
 انتظام پذیرفت - و در آن صوبه بتدبیر امانت حیدر که فساد پیشگان
 مقرری اند) گام سعی فراخ تر زده دقیقه از زد و کشت و تخریب امکن
 و مساکن آنها فرزند گذاشت - سال سیزدهم طلب حضور گردیده بیساق
 دکن (که سیوا بهونسله سر امرود پادشاه بود) نامزد گشت - در آنجا
 نیز جوهر مردانگی بر روی روز افکند - مرکز بر سر افواج مرهه
 تاخته هزیمت داد - پسترسب الحکم به پیشگاه سلطنت شتافته
 سال هفدهم باز بهم امانت کابل مرخص گردید - و این مرتبه نیز
 به بیروی شجاعت چنانچه باید بتادیب آنها پرداخت - سال هجدهم
 بتنهان داری جگدنگ قامت قیامت آراست - سال بیست و چهارم
 براه داری کابل و عطای تقاره کوس امتیاز بر نواخت - و سالها
 در دارالملك بکارهای پادشاهی سرگرم ماند - سال سی و پنجم (که
 پادشاه او را بدکن طلبداشته) پس از وصول بنواح اکبر آباد مردم جاغ
 (که در آن ایام شیوا سرکشی و قطاع الطریق داشتند) بر سر قافله

ریخته چند ارايه عقب مانده را تاراج نموده مردم را باسيري گرفتند - نام برده بدریافت این خبر برگذهي آنها تاخته گرفتها را از چنگل آنها رها ساخت - و متهورانه بمحاصره گذهي ديگر پرداخت درین ضمن گولي بندوق بار (رسیده مطابق سنه (۱۱۰۲) یک هزار و یکصد و دو هجري بدار آخرت پیوست - پسرش آغر خان ثانی است - که رفته رفته بخطاب پدر سر بلند گشته - در عهد فردوس آرامگاه هم زنده بود - نامی به بلند رنگي بر آورده بوقت موعود درگذشت *

• ارسلان خان •

پسر آلهوردی خان اول است - ارسلان قلی نام داشت - سال پنجم جاوس خلد مکان از تغیر خواجه صادق بدخشي بفوجداری بنارس سرفرازي یافته سال هفتم از تغیر ضیاءالدین خان بفوجداری سیوستان صوبه تتهه و از اصل و اضافه بمنصب هزاري نهند سوار ازان جمه هفتصد سوار دو اسپه سه اسپه و خطاب ارسلان خان نامور گشت و سال دهم بفوجداری سلطان پور باهري ^(۴) نازد شده منصب در هزاري هشتصد سوار در اسپه سه اسپه قرار یافت - و سال چهارم باضافه پانصدی درجه تصاعد پیمود - تدمه احوال او مسموع نشد *

• امیر خان • میو میوان •

پسر خلیل الله خان یزدی است - والده مکرمه او حمیده بانو

بیگم صبیحہ سیف خان و صبیحہ زادہ یمین الدولہ آصف خان اسم
 در سال بیست و نهم شاهجهانی باضافہ پانصدی صد سوار بمذنب
 هزار و پانصدی پانصد سوار چہرہ امتیاز ہر افروختہ بخدمت
 میرتوزکی سرفرازی یافت . و در سال سی و یکم چون خلیل اللہ
 خان بصوبہ داری دہلی اختصاص گرفت ادرا بخطاب میرخان
 افروختہ بہمراہی خان مذکور تعیین نمودند . و در عہد خالد مکان
 بعد فوت پدر باضافہ مذنب فابز گشتہ بفوجدارچی کوشستان جمو
 پایہ اعتبار ہر افراخت . و در سال دہم بہمراہی محمد امین خان
 میربخشی پماش قبیلہ طاغیہ یوسف زئی مامور گشتہ سردار ادرا
 بخدمت رسید . و در سال سی و یکم (۲) تعیین نمود
 او مواضع حوائج آن (غارت نمودہ در فضای کویہ کڑہ مار در آمدہ
 چند قریبہ دیگر را آتش زدہ بخاک برابر ساخت . و با مواشی بسیار
 باشکر معاہدت نمود . و در سال دوازدم از تغیر حسن علی خان
 داروغگی مذنبداران جلو جہت اعزاز افروخت . و در ہمین سال
 ز انتقال آہ وردی خان عالم گیر شاہی بصوبہ داری آداباد قامت
 بہات ہر آراستہ از امل و اضافہ بمذنب چہار ہزاری سد ہزار سوار
 و امید بلند پایہ گشت . و در سال چہاردم از خدمت معزل شدہ
 مدت ملازمت نداشت . و بذبح جہت روزت چند بساب مذنب
 ااتب گردید . و در ہمین سال بدخالی مورد انظار عاطفت گشت

و چون در سال هفدهم از پیشگاه خلافت و جهانبنانی فوجدارچی ایرج بار نامزد گردید بعلمت ابا و امتناع ازان کار از منصب برطرف شده گوشه انزوا برگزید - و در سال هیزدهم بتازگی مشمول عواطف خسروانه گشته بخطاب امیر خان و اضافه منصب درجه پیمای علم مرتبت شد - و بایالت صوبه بهار رخصت یافت - و در انجا بمالش عالم و اسمعیل و دیگر افغانان شاهجهان پور و کانت کواه مساعی موفور بظهور آورده آنها را (که بعد از استیلای افواج پادشاهی بیناه قلعه درآمده بودند) دستگیر نمود - و در سال نوزدهم بتقبیل آستان سلطنت افتخار اندوخته در رکاب شاه عالم بهادر بیساق کابل مرخص شد *

(۲)

از دیر این مرز و بوم بسکونت گزینی گروهها گروه افغان بلغاک خانه شورش و فساد گردیده - خصوص در عهد عرش آشیانی - که هر جوقه بخود سری و فتنه گری گردن افراخته و از عصیان منشی باهم یکتائی گزیده غبار طغیان برانگیختند - عساکر پادشاهی بقصد استیصال آن مفتنان بد سرشت مدتها آن زمین را پی سپر سم ستوران داشت چون بقتل و غارت از اندازه افزون خرابی تمام بآن جمع نافرجام راه یافت هر چند بمیارسه بزرایای ناکامی و پیغولهای گمنامی در ساختند لیکن هنوز اطفای ناپره بغی و فساد آن اشرار بالکلیه رافع نشده همواره مهم کهنه لنگ درمیان بوده به نیروی شهشیر زنی

سعید خان بهادر ظفر جنگ اکثر خار بن شورش این طایفه بد سرشت
 (۲)
 کنده گردید - و پس ازان بتوالی مرور و عبور موکب فردوس آشیانی
 بدارالمک کابل و آمد و شد افواج گران پادشاهی (که بتسخیر بلخ
 و بدخشان و جهت مهم تندهار ازیں راه تعیین یافته) بیشتره ازینها
 ترک شورش انگیزی نموده پای ادب در دامن اطاعت پیچیدند
 و بسیاریه از خود سران (که در مرز بوم خود بمربوده گردن بر بقیه
 باج گذاری نمی دادند) از حد خویش قدم فراتر گذاشتند - بالجمله
 مهمات آن ولایت نظم و نسق شایسته گرفته صورت امنی بظاهر بدین
 آمد - و پس ازانکه نوبت فرمان زدائی بخاند مکان رسید بذابر
 سستی و فراغت دوستی موبه داران آن جسارت اندیشان آبه رای
 هوای فساد در دماغ پندار افکنده لوی خلاف و عصیان برافراشتند
 و چون زنبور خانه دفعه بر شوریده مثل مور و ماض بر جوشیدند
 و مانند خیل زاغ و زغن فضای آن ناحیه را در گرفتند - چه فوجهای
 پادشاهی دستخوش تاراج آن نکوهیده کاران گردیدند - و امرای عمده
 در مقابل آنها غیر از خود را بغارت دادن و کشته شدن طرفه
 نبستند - آخر الامر ریات پادشاهی بحسن ابدال برافراخته شد
 تدابیر بسیار بکار رفت - قلع ریشه فساد آنها نگردیدند - و بعد
 معاودت بلاهور شاهزاده محمد معظم بخطاب شاه عالم بهادر
 تدبیر یافته تعیین آن مهم گشت - و پادشاه زاده بتقریب درست

و زای صائب خود یا از غیب دانی (که اهل دول اکثر ملهم می باشند)
 بغداد بست آن مملکت برهم خورده منحصر بصوبه داری امیر خان
 دانسته تجویز آن کار بحضور بو نکاشت - خان مذکور در سال بیستم
 سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری چهارم شهر محرم از تغیر
 اعظم خان کوکه بنظم آن صوبه رایت ناموری برافراخت . و ابتدا
 بهر ادای آنر خان بماش افغانان حوالی پشار از قرار واقع پرداخته
 خوچه بمسکوردگی خان مذکور بر افغانان کهیل نمود . و آنر خان
 دران نواحی افغانان کشتی زیاده نموده یا اهل خان (که بشاه شهرت
 یافته دران کوهستان سکه بنامش میزدند) کار بمشت و گویان
 رسانید . و از جسارت و پردلی درین حالت (که مردمش راه هزیمت
 سپرده بودند) قدم ثبات افشرد . نزدیک بود که از پای درآید - برخی
 هوا خواهان از جان نذاریها نموده غذایش گرفته ازان مهلکه برآوردند
 و امیر خان پس از ضرب دست نمایان بتدریج چنان بتالیف
 و استمالت آن بیگانگان شهروستان آدمیت پرداخت که سران آن طایفه
 از وحشت و رمیدگی برآمده بے وسواس پیش او آمد و شد
 میکردند . و حساب بر میداشتند . و در حکومت بیست و در ساله
 هرگز چشم زخمی باز نرسید - و هیچ زبونی و بد عملی نکشید
 در سال چهل و دوم بیست و هفتم شوال سنه (۱۱۰۹) یک هزار
 و یکصد و نه هجری جهان گذران را وداع نمود . در مذهب امامیه

(۲) نسخه [ب] برهم زده (۳) نسخه [ا] هشتم

متعصب بود - و زره‌های بسیار بفضلا و صالحای ولایت ایوان میفرستاد
 بدارالخلافة دره قبره پدرش مدفون گردید - انیسوی بود تمام دانش
 خرد آئین - مدبران روزگار و متدبران آموزگار نسخهٔ تدبیرات کلیه
 و جزویه اگر از حاشیهٔ ضمیرش بردارند سزااست - فکر حکمت آمیزش
 سوء المزاج فساد را از طبیعت ملکی برآورد - و سبابهٔ نبض شناس
 زمانهٔ او رگ خواب فتنه گرفت - کارهای دست بسته اش دست
 ستامگران بر پشت عجز بر بست - و کوششهای پای بر جای او
 هرزه گردان کوی (هزنی) را از پا نشانند - بنیاد جور برافکند - بال و پر
 از ستم بر کند - باند اقبال والا دولت^(۳) - که هرچه ریاض اندیشد اش نهال
 تدبیر کاشت بثمرات تقدیر باز در گردید - بر لوحهٔ ارادت او جز نقش
 مراد نداشت - و بر صفحهٔ امیدش غیر معنی مقصود صورت نیست
 — (۴)
 سرگروه‌های افغان را (که سر خود سری یکسر و گردن از فاک برار
 می‌افراشتند) چنان بویقهٔ استمالت کشید که بایای آرزوماند گشتند
 و آن وحشی نژادان رمیدهٔ آشدئی را چنان صید اخلاص و دوستی
 نمود که خود را بفتراک اطاعت رسانند - از نیرنگ پردازیهای
 درست اندیشی او سران آن قوم باهم بساط منازعت گسترده در پی
 یکدیگر افشانند - غریب تر آنکه هر یک باصلاح کار خود بصوابدید از
 توسل می‌جست *

(۲) در [بعضی نسخه] بال پرواز ستم (۳) نسخه [ج] بلند اقبال

والا دولت (۴) نسخه [پ] سرگروه‌های *

گویند نویسنده کم طایفه از طوائف اوغانان ماند که گرد ایمل خان قراهم نیامد - هرکند دران کوهستان بود آنوقت چذد روزه برداشته حاضر شد - حشره و انبوهی مجتمع گردید - که تلافی و تدارک آن بفرج موبه دار کابل ممکن نبود - امیر خان مضطرب گشته از عبدالله خان خویسگی (که از مشاهیر منصبداران و اعیان کمکیان بود - و بفراسنت و کیاسنت معروف) مکاتبب مرزوه بسردار هرطایفه نویسانید - که ما مدتها منتظر طایفه غیبی بودیم - که سلطنت بافغانان منتقل شود احمد الله که امید دیرین برآمد - لیکن از اوضاع این شخص (که پیداشاهی برداشته اند) مطلع نیستم - اگر قابل سلطنت باشد بزیاسند - ما هم خون را برسانیم - که اختیار نوکری مغل ناچار است آنها در جواب تعریف ایمل خان نوشته ترغیب آمدن نمودند - عبدالله خان باز نوشت که این اوصاف مسلم - اما عمده در ریاسنت عدالت و رعایت سویت است در جانب و اجانب - بغایر امتحان بار تکلیف نمایند که آنچه ملک بتصرف آمده بمیان قوم تقسیم نماید اگر حریف و صیلے دارن ظاهر خواهد شد - سران طوائف برزای او عمل نموده باو پیغام کردند - از ایستانگی کرد - که مالک قلیل بمردم کثیر چگونه بخش شود - بمجرد این حرف دو (وئی و اختلاف پدید آمد - بسیاری از جهاه و عوام برخاسته رفتند - ناگزیر شروع بتقسیم نمود - چون البتہ مراعات شیعه خود و آنها (که قریب تر بودند) واجب دید دگر باره گرد نزع و غبار تذازع برخاست

هر یک از سران و سرداران راه موطن خود گرفته بعد از آنکه خان ممنونیه را نوشتند - زوجه محترمه اش مشهور بصاحبجی دختر نیک اختر علمی مردان خان امیرالامرا عجب کد بانوی عاقله و ضابطه کار شغاس بود - بیشتر در مقدمات ملکی و مالی شریک و سهیم میشد و به نیک اندیشی و معامله فهمی کارهای عمده متمشی می نمود * گویند شبی از سوانح کابل فوت امیر خان گوش زد خلد مکان گردید - همان وقت ارشد خان را (که مدتی دیوان کابل بود - در آن ایام بدیوانی خالصه اختصاص داشت) طلب داشته باضطراب فرمود - که سخت امری دریدان - که امیرخان در گذشته - و ملکی (که مهیای هزار شور افزایی و فتنه انگیزی ست) خالی مانده - تا رسیدن سردار دیگر مبدا فساد می سرکشد - خان مزبور بجزرات عرض کرد که امیر خان زنده است - که میگوید مرده - پادشاه حواله بسوانح داد - گفت مسلم - لیکن ضبط و ربط و رتیق و فاق آن ملک را بسته بصاحبجی ست - تا او هست احتمال تخالل ندارد - خلد مکان همان وقت بآن مدبره کاردان نوشت - که تا رسیدن شاهزاده شاه عالم بهادر بخبرداري پردازد *

(۲)
گویند چون برآمد و درآمد از آن کوهستان پر شو و شور صوبه داران را خالی از دشواری نیست لشکر سردار مرده چگونگی بسلامت برمی آید - صاحبجی فوت امیر خان را چنان مخفی کرد

که اصلاً صدائے و ندائے بلند نشد - و شخصی را مشابه بامیر خان ساخته در پالکی آئینه دار نشانده طی منازل می نمود - و سپاه هر روز میدید - و هجرا میگرفت - بعد از آنکه از کوهستان بر آمد بتعزیم پرداخت *

گویند تا رسیدن بهادر شاه (که مدتی ممد کشید) صاحبجی زیاده بند و بست آن ولایت نمود - چون اکثر قبائل سران افغانه بتعزیم امیر خان آمده بودند همه را باعزاز نزن خود نگاهداشته بافغانان پیغام کرد - که آنچه مرسوم شماست بگیرد - و دست فتنه انگیزی و رهنی کوتاه ساخته پا از اندازه فراتر نهدید - و الا این گوی و میدان - اگر من غالب آمدم تا قیام قیامت نامی بر صفحه درزگار خواهد ماند - آنها از سر انصاف بتجدید عهد و پیمان پرداخته اصلاً سر از اطاعت او نه پیچیدند *

از برخی ثقات شنیده شد که این بانوی عصمت آئین در ایام جوانی رزق چو دول سوار از کوچه میگذشت - فیل خاصه پادشاهی (که در تمام فیلان سر حلقه بود) در عین شورش مستی از رزق بر پیدا شد - هر چند ارباب اهتمام خواستند که آنرا برگردانند فیلبان (که این قوم خالی از شرارت نمی باشند - و غرور خاصگی پادشاهی سرباری بود) هرگز ممنوع نگردید - و بے محابا فیل را زد - هر چند ازین طرف دست به تیرهای ترکش بردند فیل خرطوم خود را بر چو دول انداخته خواست که در پیچیده بمالد - که از آن چو دول را

بر زمین انداخته بدر زدند - آن شیرزن بدوکان صرافے (که میزانی
چو دولش بود) بر جسته بحجره آن خزیده دروازه بر بست - امیرخان
روزے چند از غیرت هندوستان زائی بتهاجر و ناخوشی پرداخت
اعلیٰ حضرت بمواجهه فرمودند - که او کار مردانه کرد - و ستر خود
و ناموس تو نگاهداشت - اگر فیل بخراطوم پیچیده بعالمے می نمود
کدام آبرو می ماند *

بالجمه امیرخان را از صاحبجی فرزندے نشد - و چون او
برخان مزبور سخت غالب بود در کمال اخفا مدخوایها نگاهداشته
اولان بسیار بهم رسانید - و آخر الامر بر صاحبجی هم ظاهرگشته
بنظر التفات و تربیت برخواست - و پس از آنکه در سال بعد فوت
امیرخان در بند و بست کابل گذرانیده بپرهان پور رسید چون
از پیشگاه خلافت برخصمت بیت الله مجاز شده بود پسران را روانه
حضور نموده خود به بندر سورت شتافت - پسر بنابر تقدیش مال
امیرخان حکم رفت - که صاحبجی نیز بحضور بیاید - تا رسیدن
فرمان جهاز او راهی شده بود - دران اماکن شریفه بسبب صرف
مباغهای خطیر شریف مکه و غیره باعزاز و احترام پیش آمدند
پسرکلان امیرخان بخطاب میرخانی و منصب هزاری شش صد
سوار سرافرازی یافته با صبیغه بهره مند خان میربخشی کدخد شد
و در عهد بهادرشاه بنیابت آصف الوداع بنظم صوبه لاهور چندے
مامور بود - دیگرے از پسرانش میرزا جعفر عقیدت خان است

که در زمان خلد منزل بصوبه دارمی پتنه شتافته پستّر به بخششگری
 پادشاهزاده عظیم الشان متعین گشت - و احوال میرزا ابراهیم مرحمت
 خان و میرزا اسحق امیر خان (که پیش از همه برادران علم اشتهار
 و ناموری برافراخته - و هر دو با خدیجه بیگم زوجة روح الله خان ثانی
 از یک مادر اند) جداگانه نقش پذیر خامه گشته - و دیگر پسران
 چندان اعتبار نیافتند - مثل هادی خان که بنیابت مرحمت خان
 به پتنه رفته - و سیف خان که بقوچه دارمی پورنیه می پرداخت
 و اسد الله خان که بتجویز نظام الملک آصف جاه به بخششگری
 دکن فایز گشته *

• امانت خان ثانی •

میر حسین پسر سیوم امانت خان خواجی ستا - بحسن رشادت
 و جوهر فراست جلیس و اندیس والد خویش بود - پس از رحلت آن
 آگاه دل پسندیده اخلاق نسبت بسایر اخوان منظور نظر خلیفة الرحمن
 حضرت خلد مکان گردیده با کم مناصبها نقش اعتبار درست نشست
 گویا (من برکة البراهمة) بقیة همه اعتبارات بود که والد مرحومش
 داشت - که همه این سلسله مشمول نوازش خانه زاد پروری بودند
 گویند روزی پادشاه قدر شناس ببار عام بر آمد - خان مذکور
 با پسر چون بسراپوده در آمد چو بدارے (که این طایفه از عضویت

(۲) در [بعضی نسخه] من برکة البراهمة بقیة همه اعتبارات بود - و در

نسخه [ب] بجای بقیة القبه نوشته •

و گزندگی قاطبهٔ شایان چوب و لایق دار است) دست پسر گرفت.
 باز داشت - خان مذکور از فرط غضب و خشم پاس ادب و حفا
 حضور ندموده برگشته آن سلاطنت آئین را زیر مشت گرفت - و رفته
 عرض نمود - که هرگاه خانه زادن با مثل این مردم ننگ و غیرت خود
 بای دهند در کار حضرت ازینها چه توقع ناموس و حمیت است
 پادشاه بخاطر داشت از تمام چوکی آنروز ازین فرقه بر طرف فرمود *
 بالجمله چون کار دانی خان مشارالیه دل نشین پادشاه شده بود
 در ایام قریب باختتام سال سی و یکم (که بلدهٔ بیجاپور بجزول
 ظفر شمول موکب ساطانی رشک امصار و اقطار گردید) در آغاز سال
 سی و دوم بخطاب بدر فرق اعزاز برافراخته مواد ناموری اندرخت
 و بدیوانی صوبهٔ دارالظفر بیجاپور متعین گشت - چون آخر سال
 سی و سیوم ریات فیروززی آیات از تصیغهٔ بدری (که هفده کرهی
 شمالی بیجاپور است) باهتزاز آمده سواد قطب آباد کلکه ^(۲) مضاف
 تورکل (که جنوبی بیجاپور بمسافت دوازده کرده بر کنار دریای
 کشناسمت) مضرب خیم نصرت اعتصام گردید خان مومی الیه از
 دیوانی بیجاپور بدفتر داری تن از تغیر حاجی شفیع خان پایهٔ اعتبار
 بلند تر افراخت - و در سال سی و ششم از تغیر معمور خان بکراسمت
 خجسته بنیان جبههٔ کاونی افراخت - و باضافهٔ سواران و منصب از
 اصل و اضافهٔ بهزار و پانصدی نهصد سوار درجهٔ اعزاز پیمود

در همین سال طلب حضور شده خدمت بیوتاتی رکاب از انتقال
 خواجه عبدالرحیم خان تفویض یافت - درین ضمن مکور بقلعه داری
 اوزک خجسته بنیاد هم مامور گشته و آخرها به متصدی گری بندر
 مبارک سورت اختصاص گرفته رخصت یافت - و مهمات آنجا را
 بشگرف کاری و نیک اندیشی متمسکی گردانیده بکفایت سوار والا
 و امنیت رعایا در پیشگاه خلافت درجه استعسان یافته بفرزندی
 منصب تحصیل شان کامی نمود - نظر بر اسباب رفاه و ترقیات
 سترگ دنیوی در باره از مظنون خلافتی بود - بسموم بیهوشی فلک
 بهار دولتش در آغاز بخزان گرائید - که سال چهل و سیوم سنه
 (۱۱۱۱) یکهزار و یکصد و یازده هجری بگل چیغی باغ همیشه بهار
 جنان خرامید - بیرون معموره مذکور متصل شهر پیغاه مدنون است
 چهار پسر داشت - اولین میر حسن مرحوم - که بصیغه عقیقه محمد
 مراد خان اوزیک عقد ازدواج داشت - پدر والده راقم حروف است
 در مقامات کلمه در عین شباب بشیوع ویای جان ریا در گذشت
 پسر ایشان کمال الدین عالی خان - که باخلاق ستوده و سلامت نفس
 ممتاز همسران - در حالت تحریر بمتصدی گری محالات خجسته بنیاد
 قبول آصف جاه مانور است - در همین میر سید محمد ارادت مدن
 خان - که بدامادی عم خویش دیانت خان میر عبدالقادر اختصاص
 داشت - در عهد خلد مکان به بیوتاتی خجسته بنیاد و در عهد
 خلد منزل بدیوانی برهان پور چهره استیاز افروخت - سیومین میر

سید احمد نیزمندی خان - که بکرات دیوانی برار سرانجام داده و
 اوائل عهد خسرو زمان بینگاله شدافت - جعفر خان ناظم آنجا بمسابقه
 محبت و احسان والد مرحومش قدوم او را باعزاز تلقی نمود،
 بداروغگی نواره (که عمده ترین خدمات آن صوبه است) نامزد
 ساخته از بارگاه خلافت بخطاب امانت خان و اضافه منصب امتیاز
 بخشید - و بعد از سپری گشتن او بفروداری محالات آن صوبه
 می پرداخت - (در سال ۱۱۵۷) هزار و یکصد و پنجاه و هفت
 دایمی حق را لیک اجابت گفت - چهارمین میر محمد تقی
 فدیریت خان - که عمه حقیقی این نگارنده باو منسوب است - در
 عهد خلدنزل ببخشیدگری برهان پور سرافرازی یافت - در حادثه
 میر احمد خان ناظم آنجا (که در جنگ مرهه شهید شد) اکثر
 متصدیان آن بلده بگرفت و گیر آمدند - هر یک بریو و رنگ از چنگ
 آن فرقه بد آهنگ رهائی جست - او از ساده لوحی خود را به بود
 و ناموده مدافع خطیر داد - و استخفاف بر خود نپسندید - اخلاف
 همه باتی ست *

* ارشد خان میر ابو العلاء *

همشیره زاده و خویش امانت خان خوافی ست - مدتها تعینات
 صوبه کابل ماند - و سال چهل و دوم جلوس خلد مکان بحضور
 رسیده از انتقال کفایت خان بخدمت دیوانی خالصه سرعزت
 برافراخت - و بشیوه امانت و دیانت و حسن رسائی در کارها قسمی

در مزاج پادشاه جا کوند که محسود اقران گردید - (از آنجا) که فلک
 فائوان بین چیره دستی کسی را بدیده رضا نمی بیند - و همیشه سنگ
 تفرقه بر شیشه خانه مراد مردم میزند) (در سه چند بغراغت نغمه
 نکشید - و با سوده دلی ده چند بر نیاردن - که بحکم کارکنان قضا و تدر
 سال چهل و پنجم مطابق سنه (۱۱۱۲) هزار و یکصد و دوازده
 هجری بخواب و ایدین رفت - پسر کلانش میر غلام حسین است
 که بخطاب کفایت خان مخاطب گردید - از در پسر مانده بود
 یکی میر هیدر که آخر خطاب پدر یافته - و درهین میر سید محمد
 که بخطاب جد خود نامور گشته *

* اسمعیل خان مکها *

سابق نوکری سه بندی در ضلع کوناگک حیدر آباد میگرد - سال
 سی و پنجم جلوس خلد مکان حسب التماس ذوالفقار خان بهادر
 بمنصب پنجهراری پنجهزار سواد و خطاب خانی سر برافراخته
 همراه بهادر مذکور بهم کشایش قلعه خنجی مامور گردید - سال
 سی و هفتم چون در ایام محاصره قلعه مزبور میان محمد کام بخش
 و اسد خان و ذوالفقار خان صحبت به بیمزگی کشید ذوالفقار خان
 دست از محاصره برداشتن مصلحت رفت دیده افواج و اضراب را
 از مورچال طلبداشت - نام برده (که آن طرف قلعه جای مورچال او
 بود) زود نتوانست رسید - سخنا که مورچه و غیره مقاهیر (که در

انتهای قابو بودند) در میان آمده با وی بجنگ پیوستند - از آنجا که جمعیت او قابل بود زخمی و اسیر مرهه گشته یک سال مقید مانده بسعی اچم نایر (که از سابق شناسائی داشت) (۲) زر معدبه داده از دست آنها مخلصی یافته سال سی و هشتم بعدبه بوسی خلافت آئینه بخت را جلاداد - و باضافه هزاره ذات و خدمت راه داری از انندی تا مرتضی آباد فرق عزت برافراخت - سال چهل و یکم بتعالقه فوجداری اسلام گدده عرف راهبری از تغیر عبدالرزاق خان لاری مشمول عواطف شد - سال چهل و پنجم بفوجداری بنی شاه درک رایت بلند رنگی برافراشت - خاتمه احوالش بنظر نیامده *

* ابونصر خان پسر شایسته خان *

سال بیست و سیوم جلوس خادمگان از تغیر لطف الله خان بخدمت عرض مکرر امتیاز پذیرفته سال بیست و چهارم (که سلطان محمد اکبر آذر بغی بعزمه ظهور آوردن - در درکاب پادشاه موج کم بود - بغایران اسد خان بطایه جانب تالاب بهکر مامور شد) او نیز بهمراهی خان مذکور دستوری یافت - پستر قور بیگی شده سال بیست و پنجم معزول گردید - پس از آن بنظم صوبه کشمیر شناخته سال چهل و یکم از آنجا تغیر گردیده بعزل مکرر خان بصوبه داری لاهور سرافتخار برافراخت - و بوجه از منصب افتاده سال چهل و پنجم

(۲) نسخه [ب] داشت از دست آنها (۳) نسخه [ب] از مندی

مشمول عوطف شده از تغییر مختار خان بحکومت مالوه و از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى هزار و پانصد سوار سرمایه اعزاز اندوخت - بعد از آن چندى تعینات صوبه بنگاله بود - سال چهل و نهم بصوبه دارى اردهه و از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى دو هزار و پانصد سوار آئینه بخت را جلادان - بعد از آن بر سرگذشت او اطلاع نشده *

* امان الله خان *

نیرغ آله ردی خان عالمگیر شاهى است - پدرش غالباً امان الله خان است پسر خان مذکور - که بعد فوت پدر بفوجدارى نواحى آگره تعین گردیده خطاب خانى یافت - و در سال بیست و دوم بفوجدارى گوالیار مقرر شده در جنگ مورچال بیجاپور مردانه شریعت و ایمن در کشید - مشار ایبه گویا خطاب پدر یافته بمنصب هزارى پانصد سوار در خانه زادن روشناس و منصبداران کار طلب امتیاز داشت - در اواخر عهد عالمگیری بجگردارى و جانبازى خویش پیش آمده بمرتبه امارت اوج پیمان گردید - چون در آغاز سال چهل و هشتم پادشاه جهان آئین همت بتسخیر قلاع اشقیبا گماشت از کشایش قاعه راجگدهه و اپردخته عنان عزیمت بانفتاح حصار تورنا (که چهار گروهى قلعۀ مذکور است) ساخت *

مشهور است که در اواخر عهد خلد مکان اکثر قلاع متعلقه سیوا

(که از دست گماشتگان او انتراع شده) امرای تودن کار بتحصیل
 مجرای خود زرے بمسکتفظان قلعه می رسانیدند - و آنها تسلیم
 قلعه می نمودند - در این ماجرا بے کم و کاست بیادشاه میرسید
 چنانچه مکرر اتفاق افتاد که همان قدر مبلغ بعد فتح در انعام
 صاحب اهتمام عنایت شد - مگر این قلعه - که بزور مردانگی و ضرب
 شمشیر بدست او لیدای درامت قاهره آمد - تفصیل این اجمال آنکه
 تربیت خان از جانب دروازه بمورچال درالی نشست - و محمد
 امین خان بهادر از جانب دیگر راه برآمد بر محصوران مهدود
 ساخت - سلطان حسین مشهور بمیر ملنگ از طرفه و امان الله خان
 از سوئے کمر جانفشانی بر بست - تا آنکه پانزدهم ذی القعدة سنه
 (۱۱۱۵) یکهزار و یکصد و پانزده هجری هنگام شب امان الله خان
 از طرفه که بود چند نفر پیداد مارلیه را تحریض بران کرد که اولاً یکی
 از آنها رداع جان گویان تا سنگچین قلعه رسیده مال یعنی کمند برسنگ
 محکم نمود - تا بیست و پنج نفر از آن جوق بمدد کمند بالای کوه
 الوند مانند برآمده داخل قلعه شدند - و آوازه گرفت و گیر در دادند
 خان مزیور و عطاءالله خان برادرش و چندے دست از جان شستها
 پاشده کوب در رسیدند - و حمید الدین خان (که هر جانب کمین
 فرصت جوپان می گشت) بشنیدن این خبر بوضع پیش رفتها برسمان
 در کمر بسته بعقب رسید - و دفعه کفار را که بمقاومت برخاستند

نیغ بے دریغ آوردند - و بقیة السیف بارک خزیده امان طلبیدند
 معه بفتوح الغیب نامی گشت - و امان الله خان باضافه پانصدی
 در صد سوار در اسپه فرق اعتبار افراخت - و آزان بعد مورد اعطاف
 خسروانی گشته همواره بتلاشهای شایان در تقدیم امور ماموره انواع
 تحسین و آفرین می اندوخت - و باضافهای پی در پی چهره مباحثات
 می افروخت - پس از فتح واکنکیره در جایزه نیکو خدمتی بعطای
 نقاره بلند آوازه گردید - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان بهمراهی
 محمد اعظم شاه از دکن بهندوستان شتافته در جنگ بهادر شاه
 زد و خورد بهادرانه نموده زخمهای کاری برداشت - و حیات مستعار را
 بدرود نمود *

* ابراهیم خان *

خلف ارشد امیر الامرا عالی مردان خان است - در سال
 بیست و ششم سده (۱۰۶۳) هزار و شصت و سه هجری از پیشگاه
 صاحب قران ثانی از راه تفضل و مهربانی بخطاب خانی چهره
 کامرانی افروخته سرمایه شادمانی اندوخت - چون سال سی و یکم
 پدرش در گذشت از اصل و اضافه بمنصب چهارهزاری سه هزار سوا
 لوی بلند نامی افراخت - و در محاربه سموگده در میمنه فوج
 داراشکوه منتظم بوده بعد از شکست از نا تجربگی و کوتاه اندیشی
 رفاقت شاهزاده مراد بخش را موصل مقصود انگاشته برگزید - چ
 آن پادشاهزاده نخوت و غرور آماده از نابخردی و بیدانسی باشتم

(باب الف) [۲۹۶] (مآثر الامرا)

عارضه اعلیٰ حضرت خطبه و سکه در مملکت گجرات بغام خود
نموده خویشتن را مروج الدین نامیده پادشاه مستقل می اندیشید
و چاپلوسیهای مزدرانه عالم گیری و مواعید کاذبه عرقوبی آن مدبر
پخته کار (که باقتضای مصلحت وقت بآن خام خیال معاوک میشد)
بر موافق بندگان او افزوده غره تر ساخت - با آنکه پس از جنگ
داراشکوه و خلع اعلیٰ حضرت و سلب اختیار ایشان زمام اتق و فتق
سلطنت من حیث الاستقلال بقبضه اقتدار عالم گیری در آمد - لیکن
آن سرشار نشه بیخوردی و نادانی پی باصل کار نبرده بندگان
پادشاهی را بتجویز خطاب و باضافه ده پانزده بر مذامب و مواجب
و انواع داجوئی و استمالت جانب خود می کشید - ازین جهت
جمع گول همراهی او اختیار کردند - چون خلد مکان ازان اجتماع
نامفید و از حرکات بے اندازه آن ساده لوح بلید بحدوث آشوب
و فتن متفطن گشت در لباس دوستی کارش با تمام رسانید *

قبئین این اجمال آنکه روزی (که عالمگیر پادشاه بعزم تعاقب
دارا شکوه از اکبرآباد بر آمد - و گذر سامی معسکر اقبال گردید)
مراد بخش از رفاتت پهلوی تهی نموده با بیست هزار سوار (که
فراهم آورده بود) در شهر متوقف گشت - مردم بسیاری بطمع جاه
و حشم از لشکر عالمگیری نیز جدا شده بدر پیوستند - و جمعیت او
سمت ازدیاد پذیرفت - خلد مکان کسی فرستاده مستفسر وجه
تخالف و تقاعد از مرافقت شد - او پیشانی را عذر خواه آورد

براق را برداشته آورد. درین وقت شیخ میر (که در کمین بود)
 با جمعی در رسید - از آراز سپهر و سلاح جوانان چون بیدار شد صحبتی
 دیگر مشاهده نمود - نفس سرد برآورده گفت که با همچو من
 درست اخلاص نرد دعا باختن و حرمت قرآن نداشتن سزوار نبود
 خلد مکان دران وقت پس برده ایستاده بود - جواب داد که اصلا
 در بغای پیمان فتورے راه نیافته - جان آن برادر مصون و مامون است
 لیکن او باشد چند گون شما جمع آمده - و کج تلاشی و بد معاشی بافراط
 کشیده - درزے چند پا در دایره انزوا کشیدن لازم - همان زمان مقید
 ساخته با دلیر خان و شیخ میر روانه دارالخلافه گردید - شهیار خان
 خواجه سرا (که منصب پنجم هزاری داشت - و عمده دولتش بود)
 با در سه معتبر دیگر که همراه بودند گرفتار گشت - و لشکر او رفته
 خیردار شد که کار از دست رفته بود - ناچار هر یک بملازمت پادشاهی
 رسیده درخور مرتبه نوازش یافت - ابراهیم خان نیز بسجده گاه خجالت
 جبهه سالی سعادت گشت - اما در همان ایام بنذابو جهت از منصب
 معزول گشته در دارالخلافه بسالیانه موظف گردید - و در سال درم
 از پیشگاه خلافت بمنصب پنجم هزاری پنجم هزار سوار تحصیل افتخار
 نموده بصوبه درمی کشمیر مامور شد - و پس از انتقال خلیل الله خان
 بصوبه درمی لاهور نوازش یافت - و در سال یازدهم از تغیر لشکر خان
 بصوبه درمی بهار مرخص گشت - و باز سال نوزدهم ترک نوکری
 کرده مغربی گردید - و در سال بیست و یکم از تغیر توام الدین خان

باید امت کشمیر نامزد شد - و پس ازان بصاحب صوبگی مملکت وسیع
 بنگاله سرور فراعنت - و چون در سال چهل و یکم دارائش آن الکله فسیحه
 بشاهزاده محمد اعظم دومین خلف شاه عالم بهادر مفوض گشت
 (۲)
 از از تغییر سپه دار خان انظم الابدان شدافت . و پس ازان بحکومت
 لاهور امتیاز یافته سال چهل و چهارم چون آن صوبه بشاهزاده شاه عالم
 مقرر شد خان مزبور بحفاظت کشمیر (که آب و هوای آنجا بمزاج او
 خلیه موافقت داشت) مامور گردید - و در سال چهل و ششم از تغییر
 یوکلای شاهزاده محمد اعظم شاه (که بدرخواست خود حضور طلب
 گشته بود) بگذر و بست صوبه احمدآبان گجرات بدر تقویض یافت
 و بنا بر بعد مسافت (که تا رسیدنش مدتی میکشید) شاهزاده
 بیدار بخت ناظم مالوه بحراست آنصوبه تعیین شد - و پس از رسیدن
 ابراهیم خان با احمدآبان (که هنوز جا گرم نکرده) شاهزاده که انتظار او
 داشت از بیرون شهر کوچ هم نکرده بود که خبر واقعه خلد مکان رسید *
 (۳)
 گویند ابراهیم خان (که خود را اعظم شاهي مي گرفت) فوراً
 بشاهزاده مبارک باد گفته فرستاد - بیدار بخت در جواب گفت
 که قدر عالم گیر پادشاه را ما میدانیم - چه شد که یک چنده
 خاک بکام ما گردید - الحال مردم خواهند دانست که بکدام دیوانه
 سرور کار می افتد - پس از آنکه خلد منزل تخمت آرای سلطنت شد
 (۴)

(۲) نسخه [ب] محمد مظیم (۳) نسخه [ج] نهموده بود (۴) نسخه

محمد عظیم الشان بسبب ناخوشی بنگاه اراد^۱ اخذ و جر ازو داشت - خانخانان مرعات خاندان و عمدگی او منظور داشته غایبانه واسطه کارهایش گشت - و از پیشگاه خلافت بارسال فرمان صوبه داری کابل و عذایت خطاب علی مردان خان مورد فوازش ساخت - خان مذکور بهشارر شدافته توقف گزید - اما بند و بست آن صوبه بقسمی که بایست از صورت نگرفت - لهذا صوبه داری آنجا بذاصر خان قرار یافت - او بابرزهم آباد سودهرة (که سی کردهی لاهور است و بطریق وطن داشت) آمده چند ماهی گذشته^(۲) بود که باجل طبعی در گذشت - خلف رشیدش زبر دست^(۳) خان است - که در ایام صوبه داری پدر خود در بنگاه بررحیم خان نام افغانی (که سر فساد برداشته خود را رحیم شاه نامیده بود) فوج کشیده جنگ معب رد داد - و افغان مزبور شکست فاحش یافت - و سال چهل و دوم عالم گیری بنظم صوبه اودهه و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار دو هزار و پانصد سوار و سال چهل و نهم از گذاشت محمد اعظم شاه بنسق صوبه اجمیر و از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار قامت قابلیت آراست - و دیگرے یعقوب خان است که در عهد خلد منزل بزیابت آصف الدوله صوبه دار لاهور شده بود - و پس از فوت پدر بخطاب ابراهیم خانی امتیاز یافته - گویند بشاه عالم

(۲) در [بعضی نسخه] نگذشته بود (۳) نسخه [ج] زبر دست خان است

که احوالش علیحدہ تحریر یافته و دیگرے یعقوب خان است که •

نگینے یمزنی گذرانده ہوں - کہ جرم ذاتی اور نقش اللہ و محمد و عالی
آفندہ - ہرچند پژوهش رفت کہ شاید عمای باشد آخر باتفاق
مبصران مشخص شد کہ اصلی ست *

* احسن خان سلطان حسن *

عرف میر ملنگ ہمیشہ زاد محمد مراد خان است - از
روشناسان بارگاہ عالمگیری ہوں - و بہ نصیبی درخورد سرفراز - سال پنجاہ
و یکم چون پادشاہ در خود آثار ضعف و از محمد اعظم شاہ (کہ نامے
بشجاعت بر آورده - و امرای صاحب مدار را رام ساخته) نسبت
بکام بخش روز بہ بے اعتدالی و شاہدہ نمود از انجا کہ پاس شہزادہ
در مد نظر داشت نام بردہ را ببخشی گرمی او بر نواخته در بارہ
خبرداری تاکید فرمود - لہذا او ہموارہ کمر بستہ در سواچی آمد
و رفت در بار اہتمام قرار واقع می کرد - محمد اعظم شاہ مکرر
شکایت او با پدر ظاہر ساخت - فایده نبخشید - آخر بزیقت النساء
بیگم ہمیشہ اعیانی خود شقہ نوشت - و دران مذرج نمود کہ
تدارک شوخی آن بے ادب کارے نیست - اما پاس حضرت مانع است
پادشاہ بعد ملاحظہ در جواب شقہ دستخط فرمود کہ این ہمہ
مغروب ہراس نشود - محمد کام بخش را جائے رخصت می نمائیم
پس ازین شہزادہ مرقوم را اسباب سلطنت عنایت کردہ بجانب
بیجاپور فرستاد - پس از وصول بقلعہ پریذہ چون خبر ارتحال
پادشاہ رسید اکثر امرای متعینہ بے اطلاع برخاستہ رفتند - سلطان

حسن در جذب قلوب مابقی کوشیده بعد رسیدن بیجاپور سعی
جمیاه بکار بود . که سید نیاز خان فلعه دار کلید سپرده بملازمت
یدوست - شاهزاده اورا بمنصب پنجم هزاری و خطاب احسن خان
و خدمت میربخشی گری سر بیاورد گردانید - و چون شاهزاده از
بیجاپور کوچیده گابگره را بتصرف آورده بر واکنمیره (که باز بتصرف
یدرما نایک زمیندار (فته) آمد در تسخیر آن هم خان مذکور تردرات
بتقدیم رسانید - پستار پسر شاهزاده را بطریق توره همراه گرفته بر سر
کنول رفت - و از آنجا زر گرفته بجانب ارکات (که داوود خان پندی
بفوجداری آنجا می پرداخت شدافت - و دقیقه از دقائق خبرخواهی
شاهزاده فرود گذاشت - و با فلت زر و عسرت بر لشکر بانصرام مهمات
طریق جانشانی یدمود - و باز بشاهزاده ملحق گردید - پس از رسیدن
بیچاره منزلی حیدرآباد در استمات رستم دل خان سبزواری (که
موبدار آنجا بود) پرداخته او را بملازمت شاهزاده آورد - چون حکیم
محسن خان مخاطب بتقرب خان (که بپایه وزارت امتیاز داشت)
باحسن خان شیوه حسد (که خانه برانداز دولت‌های کهنه است)
ورزیده همیشه شاهزاده را حرفهای بی اصل رسانیده خاطر او را
از خان مرهور متنفر می ساخت دران ایام (که مابین خان مذکور
و رستم دل خان مراسم جوشش نظر بدولتخواهی شاهزاده بیش
از پیش مرعی بود) تقرب خان ظاهر نمود که اینها در فکر و مشورت

دستگیر ساختن حضرت اند - شاهزاده (که در اصل مزاج بسودا
 مجبول و در ان ایام از کثرت افکار آن نشه دو بالا گوردیده بود) پس از
 کشتن رستم دل خان (که در احوالش مبین شده) خان مزبور را از خانه
 طابیده محبوس ساخت - و بانواع تعذیب روانه ملک عدم گردانید
 گویند هر چند مردم پیش ازین واقعه باو خبر رسانیدند (که شاهزاده
 در تدبیر هبس شماست) او (که همواره مساک دولتخواهی
 می سپرد) قبول این معنی نکرد - این مقدمه در سنه (۱۱۲۰) هزار
 و یکصد و بیست هجری بوضع آمد - برادر کلانش مهر سلطان حسین
 سال دوم بهادرشاهی بدولت ملازمت رسیده بمنصب هزاری در مد
 سوار و خطاب طالع یار خان چهره عزت بر افروخت *

* امیر خان سندهی *

میر عبدالکریم نام داشت - پسر امیر خان بن امیر ابوالقاسم
 نمکین مشهور است - چون جدش را ناحیه بهکر در ایام حکومت
 خویش دلنشین افتاد دران گل زمین طرح وطن ریخته عاقبت خانم
 خود را بر ساخت - پدرش نیز در ایالت ^(۲) تته بمقتضای اجل جان
 سپرده در جوار والد خویش مدفون شد - ازین جهت مسقط الراس
 و محل نشو و نماى اکثر ازین خاندان آن مرز و بوم است - لهذا
 بسندهی زبان زن گردیده - و الا اینها از سادات هرات اند - چنانچه
 در احوال نامه نیاگانش مبرهن گشته - و نیز در ترجمه امیر خان

مرحوم گذشته - که او مثل پدر خود کثیر الاولاد بود - و در سن صد سالگی هم از توالد و نذاسل باز نایستاده - میو عبد الکریم کوچک ترین برادران است - از انجا [که برای خدمت حضور سلاطین (که معبر بخوامی ست) جز امرا زادگان و خانه زادان معتبر شایستگی ندارند] مشار الیه در بدو حال بخوامی اختصاص گرفت و پس از آن بسردارعی خواصان سرافرازی یافت - و چون عروج دولت و معون ثروت در طالع او مودع دست تقدیر بود در سال بیست و پنجم (که بلده اوزنگبان بقدم سعادت لزوم پادشاهی خجسته بنیاد گردید) مومی الیه منظور نظر تربیت خسروانی گشته بخدمت داروغگی جا نماز خانه اعتبار قرب خدمت اندوخت - و پستتر خدمت امانت هفت چوکی بانضمام جا نماز خانه یافت - و چون پیش آمد و ترقی او مرکوز خاطر پادشاهی بود داروغگی نقاش خانه نیز تفویض پذیرفت - و در آخر سال بیست و هشتم بتقصیر معاتب شده از داروغگی جانماز خانه معزول گردید - و چون در سال بیست و نهم شاهزاده شاه عالم بهادر با خانجهان بهادر افواج ابوالحسن والیی تلنگ را زده و برداشته باد حیدرآباد را بتصرف در آورد مصحوب مشار الیه خلعت و جواهر پادشاهزاده و امرای عظام متعینه ارسال یافت - چند کسی دیگر هم از روشناسان (که هر کدام بکاره مامور شده بود) با هم یکتائی ورزیده براه افتادند - چون بچهار گروهی حیدرآباد رسید شیخ نظام حیدرآبادی با جمعیتی ریخته همراهان را

عرضه تلف گردانید - نجابت خان و امالت خان (که قایم خان
 ناظم ظفرآباد برسم بدرقه داده بود) بسابقه معرفتی (که با مخالف
 داشتند) بدر پیوستند - جواهر و خلاع مرسله و دیگر اسباب و متاع
 سوداگری و هگذاری مردم (که قافله گویان همراه شده بودند) بغارت
 رفت - میر عبد الکریم را (که زخمی شده در میدان افتاده بود)
 دستگیر کرده نزد ابو الحسن بردند - پس از چهار روز او را از گلکنده
 یحیی حیدرآباد بمعسکر شاهزاده رسانیده خود را یکسو کشیدند
 محمد مراد خان حاجب خبر یافته بخانه خون برد - و بانواع داجوئی
 پیش آمد - و بعد التیام زخمها ملازمت پادشاهزاده نمود - و احکام
 ارشاد پیام (که بگذاش زبانی حواله او بود) برگذارند - و از خدمت
 ایشان رخصت شده با خانجهان بهادر (که طلب حضور شده بود)
 باستان سلطنت جبهه سا گردید - و در ایام محاصره گلکنده چون
 شریف خان کروره گنج اردو بتحصیل جزیه هر چهار صوبه دکن
 رخصت یافت خدمت کرورگی گنج به نیابت خان مذکور ضمیمه
 خدمتش گردید - و در همین ایام داروغگی جرمانه نیز بوی تعلق
 گرفت - و در سال سی و سیوم بجایزه نیکو خدمتی کروره گنج (که
 فرادانی و ارزانی برابر قحط و غلای حیدرآباد نمود فاحش کرد) در
 بارگاه خلافت مستلزم مجری گردیده بخطاب ملایمت خان مورد
 التفات شایان گشت - بعد ازان از انتقال خواجه حیات خان خدمت

ابدار خانه نیز بار مغوض شد - و در سال سی و ششم بخدمت
 قرب رتبت داروغگی خوامان از انتقال انور خان پسر وزیر خان
 شاهجهانی و از اصل و اضافه بمنصب هزاری سر عزت برافراخته
 در تقرب و مزاج دانی محسود امائل شد - و در سال چهل
 و پنجم بخطاب خانان زاد تحصیل ناموری نمود - و پس ازان
 از کمال عذایت بافرزیش اغظ میر بر خانه زاد خانی چهارم عزت
 افرورخت - و بعد آن بخطاب میر خان مخاطب گردید - و در سال
 چهل و هشتم پس از تسخیر حصار تورنا بخطاب موررتی پدرش
 امیر خان سرباوج ناموری سو - و در انوقت بر زبان پادشاه گذشت
 که پدر شما میر خان (که امیر خان شد) در برابر الف یک زبده
 در جذاب اعلی حضرت فردوس آشدانی پیشکش کرده بود - شما
 چه می کردید - نمود هزار هزار جان فدای ذات مقدس باد
 جان و مال همه تصدق حضرت است - میر مصحف مجید
 بخط یاقوت از نظر گذرانید - فرمودند چیزی که گذرانیدید در دنیا
 و مافیها بهای آن نتواند شد - بعد فتح واکنکیره بافرونی پانصدی
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری کامیاب دولت گردید - و در
 اواخر عهد خالد مکان مقرب آن حضرت خاقان بود - و در مصاحبت
 و محرمیت فوق نداشت - چه شب و روز بباریابی حضور تفوق
 می اندرخت - در مآثر عالم گیری آورده که در مقامات دیوارور
 سه گروهی واکنکیره انحرافی بمزاج پادشاه عارض شد - و اشتداد

(مآثر الامرا) [۳۰۷] (باب الف)

و استیلاى آن بجائے رسید که گاه گاه مدهوشی رومیدان - از انجا (که
سن بنود رسیده) یاسے تمام بمردم (در آردن - نزدیک بود که از هول
آن حادثه ملک بهم برآید *)

امیرخان نقل کرد که درزے درین ایام در نهایت ضعف زیر

لب میگفتند * بیت *

* بهشتاد و نود چون در رسیدی *

* بسا سختی که از دوران کشیدی *

* وز انجا چون بصد منزل رسانی *

* بود مرگے بصورت زندگانی *

مرا که گوش بران افتاد زرد بعرض رسانیدم - که حضرت سلامت
شیخ گنجہ (رحمہ اللہ) برای تمہید یک بیت این همه ابیات گفته

و آن این است * بیت *

* پس آن بہتر کہ خود را شاد داری *

* دران شادی خدا را یاد داری *

فرمودند باز بخوانید - چند مرتبہ تکرار یافت - اشارہ رفت نوشته

بدهید - نوشته دادم - مدتی می خواندند - توانائی بخش قوتی

عطا کرد - صباح آن بدیوان مظالم برآمدند - فرمودند کہ بیعت شما

مارا صحت کامل دان - و طرفہ طاقتی بجان ناتوان آردن - خان مذکور

بجودت فہم و حدت ادراک و شگرفی حیثیت و بلذتی استعداد (کہ

ازان بقابلیت تعبیر رود) ممتاز بود - در محاصرہ بیجاپور روزے

[که پادشاه برای ملاحظه دمدمه (که برابر کذگرگ قلعه برده بودند) سوار تخت روان تا کنار خندق شریف آرد - و از جانب قلعه گولهای توپ چرخ آشوب از بالای تخت میگذشت] مشار الیه (که در آن وقت داروغه جانماز خانه بود) هنوز با بعوضه اعتبار

۱۰۹۹

نگذاشته بداهة مصرع تاریخ * فتح بیجاپور زودی می شود *

بر بارچه کلنده بقلم سرب نوشته از نظر گذرانید - پادشاه بغال نیک برگرفته فرمودند - خدا کند چنین باشد - در همان هفته افتتاح قلعه

صورت انصرام گرفت - و بعد تسخیر حصار گلکنده * مصرع *
۱۰۹۹

* فتح قلعه گولکنده مبارک باد * تاریخ یافته

از پیشگاه خلافت مورد تحسین گشت - و چون مواد پندار و خود آرائی آماده داشت کله گوشه نخوت بر سر بیازی کج میگذاشت - و با کم منصبی از جمیع نوئیزان بلند مقدار یکسر و گردن برخون می بالید - امیرزادهای خاندان در جلو او راه میرفتند نگاه درست بجانب کسه نمیکرد - نقش اعتبارش در بارگاه سلطنت آن چنان بر کرسی نشست که عمدها دست نگر و مدت پذیر او بودند - چون حکم شده بود [که سوای کسه (که بالکی بار از سوار پادشاهی عذایم شده) دیگری از پادشاهزاده و امرا بالکی سوار در کلال بار نیاید] پس از چند جمله الملک اسد خان و او (که در آنوقت ملتفت خان بود) باجارت سوار آمدن فرق افتخار فریادند بعد از آن بهره مند خان و مختاص خان و روح الله خان مجاز گشتند

ازین جا رتبه او توان شناخت - که چه قدر در دل پادشاه جا کرده
 در دیانت هم قدم میگذاشت - اهل روزگار بفرمایش او جنس
 هر دیار بقیمت نصف و ثلث ارسال می کردند - دیده و دانسته
 نگاه می داشت - و در پرده قدغن استیغاب حصص ارز می نمود^(۲)
 و بعد ارتحال خلد مکان همراه محمد اعظم شاه رفته چون صاحب
 جمعیت و فوج نبود در گوالیار همراه بنگاه ماند - و پس از آنکه
 تخت خسروی بجالوس بهادر شاه زیبایش گرفت و امرای عهد سلف
 از مخلص و مخالف بافروزیی مغازب کام دل اندر ختند او نیز
 از اصل و اضافه بمنصب سه هزار پانصد سوار مورد مرحمت شد
 لیکن آن قرب و مصاحبت کو - و آن ناز و تبختر با که - ناچار
 بقلعه داری اکبر آباد در ساخته گوشه گزید - و از نادیدنیها را رست
 منعم خان خانخانان (که در اهلیمت و صورت یکتای روزگار بود) از
 دیرین بزرگداشتها صوبه داری آگره نیز بوی تفویض نمود - و پستر
 از صوبه داری معزول شده بقلعه داری میگذرانید *

چون در اواسط عهد محمد فرخ سیر پادشاه مرحوم بذایر استقلال
 سادات باره رهنه بامور سلطنت راه یافته باقتضای مصلحت
 پیش آمد امرای عالمگیری در افتاد عنایت الله خان و حمیدالدین
 خان بهادر و محمد نیاز خان همه بتازگی مورد نوازش گشتند
 خان مذکور را نیز از آگره طلب حضور نموده بداروغگی خواصان

(۲) در [بعضی نسخه] حصص از سر می نمود *

ممتاز گردانیدند - و پس از خلع آن پادشاه مرحوم چون زمام سلطنت بقبضه اقتدار سادات باره در آمد او را از تغیر افضل خان صدرالصدر خدمت مدارت کل نامزد کردند - گویند قطب الملک بمراعات پیشین رتبه تعظیم و توقیر او از دست نمیدان - و برگوشه مسند خود می نشانند - در همین ایام داعی حق را لبیک اجابت گفت - پسرانش هیچ کدام رشده نکرده با اندوخته پدر بسزد نمودند مگر ابوالخیر خان - که بذایر قرابت با خاندان خانخواجه عالم در عهد پادشاه مرحوم خطاب خانی یافته جمعیت و دستگاه داشت و همراه خان مزبور بسر می برد - میر ابوالوفا نیرنگ ضیاءالدین خان برادر کلان امیر خان نسبت به پسران او نایب داشت - و در اواخر عهد خلد مکان بداد رنگی جانماز خانه درجه اعزاز می پیمود - و قابلیت و استعداد او ذهن نشین پادشاه بود - چنانچه روزی عرضه داشت پادشاهزاده بهادر شاه بخط رمز از نظر گذشت - چون رمز معلوم نمیشد پادشاه بیاض خاص بمیر مذکور حواله نمود - که ما درسه رمز واضح نوشته گذاشته ایم - آنرا با این سنجیده استنباط مطلب نمایند - مشار الیه بیاری دقت نظر و سرعت فکر رموز مستوره مسطوره باستخراج آورده مضمون عرضه داشت را نوشته گذرانید - و درجه استحقاق یافت *

* آصف الدوله جمله الملک احمد خان *

محمد ابراهیم نام پسر ذوالفقار خان قوامانلو ست - فواسقه

صادق خان میربخشی و خویش یمن الدوله آصف خان میشد - از
 حدائث سن و ربیعان شباب بحسن صورت و تناسب ظاهری منظور
 مراحم و عواطف اعلیٰ حضرت بوده در هم سالان و اقران امتیاز
 تمام داشت - سال بیست و هفتم بخطاب اسد خان و خدمت
 آخته بیگم نوازش یافته آخرها بدبخشی گری دوم پایه اعتبار
 افراخت - چون سرپر خلافت بجایوس عالم گیوی مزین شد مشمول
 عذابت گشته مدتها سرگرم بدبخشی گری دوم بوده سال پنجم بمنصب
 چهار هزاره زاری دو هزار سوار تحصیل افتخار نمود - سال سیزدهم بعد
 فوت وزیر معظم جعفر خان بتفویض نیابت وزارت و مرهمت
 خذرج مرصع و دو بیوه بان بدست خاص مباحات اندرخت - حکم
 شد که رساله پادشاهزاده محمد معظم نویسد - و مهر پادشاهزاده
 دیانت خان منجم می کرده باشد - و در همین سال از بدخشیگری دوم
 معزول گشته در سال چهاردهم از انتقال لشکر خان بانصباب خدمت
 میر بدخشی گری اعلام سرافرازی بر افراخت - و غره ذی الحجه سال
شانزدهم اسد خان استعفا نیابت نمود - حکم والا پدرايه صدر
 گرفت که امانت خان دیوان خالصه و کفایت خان دیوان تن
 پائین تر از مهر دیوان اعلیٰ مهر خود کرده مهمات دیوانی سرانجام
 دهند - دهم شعبان سال نوزدهم آن خان ستوده اطوار باز بنوازش
 درات مرصع کار و خدمت جلیل القدر وزارت اعظم بلذذنامی یافت

و آخر سال بیستم (که خانجهان بهادر کولکانش از دکن معزول و معائب گردید - و تا تعیین صوبه دار نظم مهمات آنجا بدلیرخان فامزد گشت) جملة الماک با لشکر فرادان و سامان شایان بدکن رخصت یافته بخجسته بنیان رسیده بود که برخی اخذ و جر بعرض پادشاه رسید - شاه عالم بنظم دکن مرخص شد - و اسد خان برگشته در مبادی سال بیست و دوم در کشن گدھے مضاف صوبه اجمیر ملازمت نمود - و چون سال بیست و پنجم ریای پادشاهی بمالش سنبهای بهونسله (که پادشاهزاده محمد اکبر را در ملک خود جای داده بود) بعزیمت دکن در اهتراز آمد جملة الماک را با شاهزاده عظیم الدین در اجمیر گذاشتند - تا (اچپوتیه دران نواح غبار شورش نتوانند برانگیخت - پس ازان در سال بیست و هفتم در احمد نگر بتقبیل عقبه خلافت جبهه افروز گشته بعد فتح بیجاپور بعذایت مسند وزارت با تکیه گاه زریفت و سوزنی چکن روز مربع نشین چارباش ^{۱۰۶۷} استقلال گردید * * ع * زیبا شده مسند وزارت * تاریخ است پس از کشایش قلعه گلکنده باضافه هزار سوار بعلو مرتبت هفت هزاری هفت هزار سوار مرقی شد - و سال سی و چهارم تنبیه غنیم آن روی دریای کشنا و انفتاح تاعه نغدبال عرف غازی پور نظم و نسق بالاگهات کرناتک حیدر آباد تعیین گشت - جملة الماک د تصرف نند بال در کرپه (که سرحد کرناتک است) چهارونی است پادشاهزاده محمد کام بخش از حضور بانترزاع تاعه واکندیره

دستور يافت - چون روح الله خان بانصرام آن مهم مامور شد او بامتثال حکم جهان مطاع بکمک جملة الملک عمان توجه انعطاف داد - پس از وصول سوکب شاهي بکریه سال سي و هفتم حکم (سيد (۲) که هر دو بکمک ذوالفقار خان (که محاصره خنچي دارد) متوجه شوند بعد از رسيدن آنجا بذابراختی دواعي میان پادشاهزاده و جملة الملک (نجسه واقع شد - و بسعایت بدسگالان فتنه پزیره سرگراني و آشفتگی طرفین گرمي گرفت - جملة الملک بدست آریز مراسلات مخفیة پادشاهزاده (که با رای قلعه نشین بوساطت بعضی ناعاقبت اندیشان در میان داشت) بحضور نوشته مجاز گردید - که راو دلیمت بوندیله شب و روز حلقه در خانه پادشاهزاده بوده بخصمت اسد خان سوازي و دیوان و آمد و شد مردم بیگانه نشود - درین اثنا از جاسوسان قلعه در متحقق گشت - که کام بخش بذاسازي و رغم جملة الملک در شب قار قرار رفتن قلعه داده - لهذا اسد خان بکنگاش ذوالفقار خان و سایر سرداران لشکر فوج محاصره قلعه را ببنگاه طلبیده گستاخانه بخانه پادشاهزاده درآمده نظر بند ساخت - و از خنچي برخاسته حسب الحکم کام بخش را روانه حضور نمود - و خود چندی در ساگر توقف ورزید - پس ازان طلب حضور گشته از مقدمه کدورت اسر پادشاهزاده و اهمیت بسیار بخاطرش جا داشت - (روز ملازمت چون

(۲) در [بعضی جا] خنچي نوشته (۳) نسخه [۱] که بارامای

قلعه نشین (۴) نسخه [ج] سکهر - و در [بعضی نسخه] سکهر •

بسلام گاه رسید مائتفم خان داروغه خوامان قریب تخت استاده بود
 آهسته خواند * * ع * * در عفو لذتست که در انتقام نیست *
 پادشاه فرمودند که بجای خواندید - اجازت قدمبوس داده محفوف
 عواطف ساختند *

و چون خلد مکان در سال چهل و سیوم سنه (۱۰۱۰) یک هزار و ده
 هجری پس از اقامت چهارساله در اسلام پوری معروف بپرم پوری
 بعزیمت حق طوبیت جهان بتسخیر قلاع و تخریب آلکة سیوای بهونسله
 قدم جهان کشا در رکاب یک زان گیتی نورد گذاشت نواب قدسیه
 زینت النساء بیگم را باخدمه محل همانجا نگاهداشته اسد خان
 بحراست و حفاظت تعیین گردید - در سال چهل و پنجم میدانی
 مهم کهیدنا حسب الطلب از بنگاه باستلام آستانه اقبال آشیانه
 شرف اندرخته بخطاب امیر الامرا چهاره امتیاز افرارخت - و فتح الله
 خان و حمیدالدین خان و راجه جیسنگهه بسرکردگی او تعیین تسخیر
 آن قلعه فلک شکوه گشتند - بعد فتح چون کسای عارض مزاج امیر الامرا
 گردید حکم عذایت شیم عز صدور یافت که از طرف اندرون دیوان
 عدالت (که بموجب حکم بدیوان مظالم موسوم گشته) برآه رو برآمده
 در کتیره بتفارت یکذرع زینة حجره بنشیند - تا سه روز نشست
 پس ازان حکم شد که عصا بدهند - بعد ارتحال خلد مکان پادشاهزاده
 محمد اعظم شاه نیز باعزاز و احترام او کوشیده در امر وزارت
 استقلالش اوزد - و چون از گوالیار متوجه جنگ بهان شاه شد

اسد خان را با بنگاه و همشیره اعیانی خون زینت النساء بیگم (که
 خلد منزل مخاطب به بیگم صاحب نمود) در آنجا گذاشت - چون
 فسیم فیروززی از مهاب ایزدی عنایت پیرچم بهادر شاه وزید آن شاه
 مرورت کیش حلم آئین نظر بر دیرین بگذگي و قدم اعتبار او از راه
 توازش طلب حضور ساخت - برخی با ریایان قوب گفتند که با اعظم شاه
 شریک غالب جمیع کارها او بود - فرمود که در آن آشوب اگر بهران ما
 در دکن می بودند با تقاضای وقت رفاقت عمومی خود می نمودند
 بعد ملازمت بختاب نظام الملک آصف الدوله و خدمت و کالت (که
 در سوائف ایام صاحب اختیار جمیع مهم مالکی و مالی میشد)
 و نواختن نوبت در حضور سر عزاش از فاک برین گذرانید - و چون
 پادشاه رعایت خاطر منعم خان خانخانان (که حقوق بسیار ثابت کرده
 رزبر اعظم بالاستقلال بود)^(۲) اهم می شمرد و وزیر باید که سر دیوان
 ایستاده کاند بدستخط وکیل مطلق رساند چنانچه یکن دفعه
 بعمل آمد و این معنی برخانخانان گزانی کرد لهذا مقرر شد
 که آصف الدوله که کبر سن دریافته مشغول عیش و نشاط است
 بشاهجهان آباد رفته بفراغت و آسودگی بگذراند - و کالت را نیابةً
 ذوالفقار خان سرانجام نماید - لیکن در جنب انتداری خانخانان سوای
 مهر و کالت (که بر اسناد و احکام بعد مهر وزارت میشد) دیگر امری
 در کالت نماند - آصف الدوله در دار الخلافه پنج وقت نوبت

گویند که تسم قران هم در میان آردن - هرگاه پادشاه بباره پله دهایی (سید آصف الدوله با ذوالفقار خان بطمانیذت تمام رفته ملازمت نمودند پادشاه بعنايت جواهر خلعت و کلمات نوازش تسلي بخش گشته رخصت نمود - و فرمود که ذوالفقار خان بنا بر مصلحت برخی امور حاضر باشد - آصف الدوله نكوهش مآل از سیمای حال در یافته با دل زار و چشم خون فشان بخانه آمد - همان روز ذوالفقار خان را قسمی که در احوال او تحریر یافته گشتند - فرمای آن اسد خان را محبوس ساخته خانه اش بضبط در آورده چيزی نگذاشتند و صد روبیة یومیة جهت اخراجات او از سرکار پادشاهی قرار یافت - در جشن جلوس خواستند جواهر خلعت برای او بفرستند - حسین علی خان امیر الامرا استدعا نمود که خون ببرد - گویند امیر الامرا بهمان دیرین روش آداب بتقدیم رسانید - او هم بدستور قدیم در سجی و ذهاب دست بر سینه گذاشته پان بدست خود داده رخصت کرد و در سال پنجم سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه بعمر نود و چهار سالگی ازین دار پر ملال درگذشت - چنین امیر نیک طینت کم آزار و متحمل با وقار بحسن صورت و نیکوئی شیم (که با زبردستان برفق و مدارا و با هم چشمان بشان و تمکین باشد) در امرای قریب العهد دیگرے نگذشته - از ابتدای نشو و نما

(۲)

بکامیابی و کامرانی بسر برده همواره بطاس مراد دروش میزد

نراد دغاباز فلک دسمت آخر بار کج باخت - و قزاق انقلاب نزدیک
بمنزل برامن آباد جمعیت او دو اسپه تاخت - از چرخ بے مروت
صبح نشاطے ندמיד که شام کدورتها سرزن - و لقمه حلوائے بکام
فریخت که صد نواله زهر نیامیخت - این وفادشمن با که پیوست
که نگسیخت - و با هرکه نشست زرد برخاست * * بیت *
* پشیمان می شود زود از عطای خویشتن گردون *
* چو خور گر قرص ناله صبح بخشد شام میگردد *

از خوبیهای جمله الملک نقل کنند که چون خلدشکان در سال چهل
و هفتم بعد تسخیر قلعه^(۲) کندانه موسوم ببخشنده بخش باران
انقضای برشکال در محیی آباد پونا آمد کیف ما اتفاق دایره امیرالامرا
در زمین پستے واقع شد - و خیمه عنایت الله خان دیوان خالصه
و تن بر مکان مرتفع - پس از مرور چند روز (که خان مزبور جای
سرابرد) محل سرا محوط هم ساخته بود) نسبت خواجه سرای
امیرالامرا (که صاحب اختیار سرکار او بود) گفته فرستاد - که ازین مکان
بر خیزید - که خیمه نواب ایستاده خواهد شد - خان گفت خوب است
اما مهلتی بدهند تا جای دیگر درین مثل بهم رسد - او تند ترک
جواب داد - عنایت الله خان ناچار بمکانی دیگر انتقال نمود
این ماجرا بپادشاه رسید - مصحوب حمید الدین خان بجملة الماک
پیغام شد - که شما این جا را بعنایت الله خان بدهید - و خود

برخاسته بجای دیگر بررید - اسد خان اندک محبت کرد - حکم شد که بخانه عذایم الله خان رفته معذرت خواهید - اتفاقا در آن وقت عذایم الله در حمام بود - جمله الملک آمده در دیوانخانه نشست از جلد برآمد - امیرالامرا دستش گرفته بخانه آورد - و یک تقویز پارچه اقامت گویان تواضع کرد - و تا انتهای مدت صحبت و رفاهت و پس ازان هم هیچ گاه بهیچ وجه اظهار گله و بیدمانگی ننمود و در مهربانی و دلداری افزود - چنین کسان هم در زیر آسمان بوده اند گویند، اخراجات محل و اهل نغمه و نشاط آنقدر داشت که مداخل بدان وفا نمی کرد - و بسبب بواسیر دایمی بے ضرورت بر زمین نمی نشست - همیشه در خانه بمهد نشینی میگذرانید - سوای ذوالفقار خان عذایم خان نام پسر^(۲) از بطن نول بانئی مخاطب جوانی داشت - خط را خوب می نوشت - بداد و عسکی جواهر خانه و منصب مناسب امتیاز یافت - بحکم پادشاه دختر ابوالحسن حیدرآبادی را بعقد او درآوردند - اما باریاش وضعی افتاده سودائے بهم رسانید - و رخصت دارالخلافة یافته ناهنجار روی پیش گرفت همواره از سوانح دهایی نالش او بعرض میرسید - در همان حالت درگذشت - پسرش صالح خان در عهد جهاندار شاه خطاب اعتقاد خان و منصب عمده یافته بود - براهش میرزا کاظم از هم نشینی رقاصان و بزم سازنگیان یک قلم ننگ و ناموس را بتاراج داده باقیم اسالیب

(۲) نسخه [۱] نول بالی - و نسخه [ج] نول بای (۳) نسخه [۱] شایگان •

درهای (سوائی) بر روزگار خود می‌کشود *

(۲)
* امیرالامراء سید حسین علی خان *

برادر خرد قطب الملک عبدالله خان است - که بجای خود
مذکور شود - قطب الملک وزیر اعظم محمد فرخ سیر پادشاه بود
و سید حسین علی خان بمنصب امیرالامرائی تارک باهات باسما
می‌سود - اینها از اعظام سادات باره اند - و اکابر شرفای هذد - هر دو
برادر فرتدین فلک سیادت و نیورین سپهر امارت بودند - متکلی
بانثر شمائل سذیه - و خصائل رضیه - خصوص سخارت و شجاعت
که ازین دو صفت والا آثار غرا بظهور رساندند - و نقشهائی (که طراز
صفحهٔ درامت باشد) بر لوح روزگار نشانند - و از مبادی ایام عروج
تا مقتدی بخوبی و نیکنامی بسر بردند - و از آبیاری عدل و احسان
عزمه هذد را رشک فردوس برین ساختند - لیکن در اواخر ایام
درامت راه غلط بپیموندند - و تا روز قیامت داغ بدنامی باخود
برندند - اما نزد ارباب انصاف منشای عزل پادشاه محض پاس آبرو
و حفظ جان عزیز بود - اینها مدد العمر جانفشانیه نمودند - و لوازم
دولتخواهیها بتقدیم رسانیدند - پادشاه چشم از حقوق پوشیده
در صدد قلع و قمع افتاد - و تا زنده بود همین خیال در سر داشت
آخر این رای سقیم باعث زوال سلطنت شد - و دولت پادشاه
و سادات هر دو برهم خورد *

(۲) نسخه [ب] خان بهادر *

قاضي شهاب الدين ماک العلماء (قدس سره) در مناقب السادات
 مي فرمايد - که امارت محکم سيادت خلق محمدي ست^(۲)
 و سخاوت هاشمي و شجاعت حيدري - بايد که سيد محميم النسب
 از اين ملک بهره راني داشته باشد - و احيانا بحکم نفس اماره اگر
 مرکب عصيان شود آخر کار سببه او ميدهد که باعث نجات اخروي
 مي گردد - و صدق اين کلام در هر در برادر مشاهده افتاد - که
 مظلوم از اين عالم رفتند - و غازي شهادت بر زر ماليدند - نام امير
 قطب الملک حسن علي ست - و نام امير امير الامراء حسين علي
 شهادت اول بزهر واقع شد - و شهادت ثاني بخنجر - امير الامراء
 اگرچه برادر خرد قطب الملک است اما در سخاوت و شجاعت
 و علو همت و تمکين و رفاق از برادر کلان فايق بود - در عهد خلد مکن
 بحکومت زنته پور و آخرها بفوجداري هندون بيانه مي پرداخت^(۳)
 چون برادرش بعد رحلت خادمگان در لاهور مشمول عواطف شاه عالم
 گردید سيد حسين علي خان با فوج شايسته در حواري دهائي دولت
 ملازمت پادشاه دريافت - و در جنگ محمد اعظم شاه مصدر جلائل
 فترت گشته بمنصب سه هزاري و عنایت نقاره سر بلند گردید
 و بوساطت شاهزاده عظيم الشان بنديريت صوبه داري عظيم آباد پانده
 رخصت يافت - در اواخر عهد خلد مکن صوبه داري بنگاله بسپه دار

(۲) نسخه [ب] که آثار صحت سيادت (۳) نسخه [ج] هندول

بيانه مي پرداخت .

خان و مخاطب ^(۲) با عزالدوله خانجهان بهادر از تغییر شاهزاده عظیم‌الشان مقرر گشت - محمد فرخ سیر خلف عظیم‌الشان (که بنیابت پدر در بنگاله بود) طالب حضور شده بی‌پنده رسید - چون مدتها بخود سربری گذرانیده و نسبت بیرادران دیگر نزد جد و پدر رتبه نداشت رفتن حضور شاق و ناگوار پنداشته بعد از عسرت اخراجات اوقات پرستی میکرد - تا آنکه شاه عالم شفقار شد - محمد فرخ سیر خطبه و سکه بنام پدر نموده در فراهم آزردن مردم همت گماشت - درین اثنا خبر کشته شدن عظیم‌الشان رسید - در ربیع الاول سنه (۱۱۲۳) ثلث و عشرین و ماهه و الف خود سریر آرای سلطنت گشت - و سید حسین علی خان ناظم پنه را بوعده غذایات مستمال ساخته رفیق گردانید - و ازین جهت سید حسن علی خان ناظم آله آباد نیز طریق رفاقت سپرد در کمتر زمانه افواج کثیره مجتمع گشت - اما بذابر قلت خزانه تا رسیدن اکبرآباد دوازده هزار سوار بیش نماند - حسین علی خان در روز جنگ (که در حوالی مستقر الخلافه با جهاندار شاه اتفاق افتاد) با اتفاق حسن بیگ صف شکن خان (که نایب صوبه داری اودیسه بود) و زین الدین خان پسر بهادر خان درهیله بمقابل ذوالفقار خان (که توپ و ضربزن بسیار پیش رو چیده ایستاده بود) اسپان تاخته بزنجیره توپخانه در آمد - چون عرصه و غما بر خود تنگ دید بآئین ناموس پرستان هندی پداده گشته بزخمهای طاقت ربا بزمین افتاد

و آن دوسردار با جماعه دار بسیار مردانه زندگی سپردند - حسین علمي خان پس ازین فتح نمایان بخطاب امیرالامرا بهادر فیروز جنگ و منصب هفت هزاري هفت هزار سوار و خدمت عمده میربخش کرمي کوس باخدمت رتبه گي نواخت - و در سال دوم با فوج گران سنگین به تنبیه اجیت سنگهه رانهور (که لوی سرکشي و تمر در وطن خون مي افراشت) مامور گردید - تا میرتهه هرجا تعلقه او بود لکد کوب قاراج و پی سپر غارت ساخت - راجه از بیم ناکی به بیکانیر بدر زده باستوار جاها خزید - درین یساق آنچه از اجرای حکم امیرالامرا نقل کنند این است که چون دیهات اجیت سنگهه و جیسنگهه باهم مخلوط اند و رعایای تعلقه او این بهراس زو بفرار میگذاشتند بتاراجیان حکم میشد - که مواضع ویران را یغما ساخته آتش زنند - و بآبان مزاحمت نرسانند - رعایای اجیت سنگهه این را دیده معرفت رعایای جیسنگهه قول گرفته مي آمدند - همان وقت سزاولان تعیین میشدند که بتاراجیان بگویند که آتش فرود نشانند - و آنچه گرفته اند مسترد سازند اصلا درین حکم تخلف ، نمیشد - سزاولان آن اشیا، منهدیه را بالتمام در ديه جمع میکردند - بعضی ثقات (که از مردم دیهات بسیار استفسار کردند) باذفاق میگفتند - که غیر از سوختن دیگر هیچ نقصانے بما نشده راجه چون خرابی خود دید از مال کار اندیشیده و کلاهی معتبر فرستاده بتقبل پیشکش و فرستادن کنوز ابهی سنگهه بسر کلان خود بحضور

و دادن صبیبه پادشاه (که بزبان عرف آن دیار دوله نامند) مستدعی
 عفو جرائم گردید - چون میر جمله در حضور صاحب دستخط پادشاهی
 شده هر که باز رجوع می آردن منصب و جاگیر دستخط کرده میداد
 و هر روز مزاج پادشاه را از سادات منصرف تر می ساخت
 امیر الامرا بمصالحه راضی شده کزور را همراه گرفته باستعجال
 مراجعت کرد - و فوج جهت دوله گذاشت - که متعاقب بیارد
 درین سفر غریب قضیه اتفاقی رو داد *

گویند چون امیر الامرا بشازده گروهی میرتبه رسید معتبران راجه
 با یک هزار و پانصد سوار جهت مصالحه آمده ملازمت نمودند
 و استدعای مقام کردند - چون اشتهار داشت (که اظهار اینها فروغ
 از راستی ندارد - و بحیله دري می خواهند نگاه دارند - تا راجه
 باحمال و اطفال بدرود) حسین علی خان پیغام کرد که اگر مصالحه
 واقعی ست تا (سیدن کزور شما مقید و مسلسل باشید - آنها اول
 از راه ننگ و عار راضی نگشته آخر قبول کردند - امیر الامرا
 چار کس معتبر را زنجیر کرده حواله جماعه داران عمده نمود - چون
 جماعه داران همراه گرفته از دیوانخانه برآمدند لچهای لشکر بمجرد
 دیدن این حالت بر تیره آنها دویدند - جنگ در پیوست - هر چند
 مردم بممانعت تعین شدند اما لچها همه را بچشم زدنی بتلف
 جان و مال در آردند - امیر الامرا آن چار کس را از قید برآورده
 معذرت خواست - و بآنها نیز تیغی شد که این حرکت بے اجازه سرزده

براجه نوشتند - لیکن راجه پیش از آن بشنیدن این ماجرا فرار نموده بود
 ناچار امیرالامرا بمیرقته شتافته توقف نمود - تا مصالحه صورت گرفت
 و پس از رسیدن دهایی تقریب صوبه دارمی دکن در میان آمد
 حسین علی خان میخواست که خود ملتزم حضور باشد - و نیابت
 بدستور ذوالفقار خان بنام داؤد خان مقرر شوند - پادشاه بگفته مشیران
 دمساز راضی نمیشد - تا آنکه گفتگوی خصوصیت آمیز در میان آمده
 بطول انجامید - و بعد اللتیا و اللتی قرار یافت که میرجمله اول
 بصوبه دارمی پتخته رهگرا گردن - بعد از آن امیرالامرا (که عزل و نصب
 کل خدمات دکن باختیارش مفوض گشته) رخصت شود - چنانچه
 سال چهارم سنه (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت رانۀ دکن
 گشته وقت رخصت بالمواجهه عرض کرد که اگر در غیبت من
 میرجمله بحضور رسید یا بقطب الملک تسمه دیگر سلوک شد در عرض^(۲)
 بیست روز مرا رسیده دانند - چون بمالوه رسید راجه جیسنگه سوانی
 صوبه دار آنجا از سر راه کناره گزید - تا ملاقات واقع نشود - امیرالامرا
 بحضور نوشت - که این حرکت او اگر برطبق اشاره است حکم شود
 از همین جا برگردم - و الا فریاد است که داؤد خان هم این مسلک
 پیش خواهد گرفت - چون ابتدای سلطنت واسطه جان بخشعی داؤد
 خان سادات شدند و بتازگی امیرالامرا نیابت صوبه دارمی برهان پور
 از پادشاه بنامش مقرر کرد او از گجرات بدان معمره رسیده

تمکن گزیده بود - در جواب فرمان رسید که در ازای قباحت نا فهمی
 جیسنگه عزل و نصب اوزا باختیار شما گذاشتیم - و از داؤد خان
 وقوع چنین حرکات چه احتمال دارد - احمیانا اگر مصدر ادای نامناسبی
 شود روانه حضور نمایند - اما از بددلی و سغله مزاجی که پادشاه
 داشت بواسطت خاندوران مخفی بداد خان تحریض مخالفت
 نمود - چون امیرالامرا از نریده عبور کرد ظاهر شد که داؤد خان سر رشته
 موافقت گسسته خیال ملاقات هم در سر ندارد - حسین علی خان
 در فکر املاح او فتاده بتقصیلی (که در ذکر احوال داؤد خان رقمزد
 کلمک احوال نویس شده) پیغامها بمیان آمد - حاصل آنکه در صورت
 توافق ملاقات لازم - و در شکل تخلف روانه حضور باید شد - از ما
 مزاحمت نیست - داؤد خان پای جهالت افشوده کار بهر خاش
 رسانید - ناچار یازدهم رمضان در فضای آن شهر عرصه مبارزت آراسته
 گشت - و جنگ بشایستگی روداد - با آنکه تفنگ ناری بداد خان
 رسیده بود مردانه در آمده متصل امیر الامرا دیگر باره بجنگ
 در پیوسته نقد جان در باخت - امیر الامرا پس ازین فتح صوات افزا
 (که رعب افزای سران و سرکشان دکن گردید) خجسته بنیان را
 اقامت جا ساخته فوجی بسرکردگی ذوالفقار بیگ بخشی به تنبیه
 کهندو دیهاریه سیداپتی راجه ساهو (که در صوبه خاندیس تابعها
 (۳)

(۲) در [بعضی نسخه] روانه حضور شوند (۳) در [بعضی نسخه] کهرو

احداث کرده تها نه قايم مي نمود - و باخذ چو تها شورش آماي آن ضلع
بوده قافلها را بتاراج مي برد) تعيين كرد - او در پركنه بهانير با اشقيا
در چارگشته بآريزش در آمد - مرهته باندك زن و خورد بآئين
و رسمه كه دارند منتشر گشته فرار گزیدند - فوج جنگ دكن نادیده
(كه از خم و چم مرهته آگاه نبود) شادان و نازان دنبال آنها گرفت
كه ناكاه آن تبه كاران بهيئت مجموعي چنان گرم و گيرا همچوم آوردند
كه ذوالفقار بيك (كه از فرط تهور پيش آهنگ همه بود) با جمع
كشته گشته باقي فوج يغمائي شد - هر چند سيف الدين علي خان
و راجه محكم سنگهه بمالش آن گروه شقاوت پوره تعيين شدند و تا بذور
سورت شناختند و پس ازان محكم سنگهه تا ستاره (كه مسكن و بنگاه
ساهوست) دقيقه از نهب و تالان فرزند گذاشت اما جبر اين كسر
و تلافی اين شكست موافق دولت و شكوه امير الامرا صورت نگرفت
نظر بر اسباب ظاهر (كه رفور خزائن و كدورت سپاه و عزم بلذ
و شجاعت فطري حسين علي خان داشت) مي بايست شرمه
ضال مرهته بسرچنگهاي رسا و مالشهاي مستوفي سر حساب ميشدند
ليكن [چون پادشاه بتحرك و اغواي دولت براندازان خود غرض
بدستور دارن خان در باب مخالفت امير الامرا بسرداران جنوبی دكن
حتی راجه ساهوی بهونسله (كه بزور و تحکم راجه دكن گشته)
بايما و صراحت كوتاهي نمي كرد - و در دهلي با قطب الملک هر روز

صحنه نازه در نزاع نو بر می انگیزخت - که هر ساعت صدای بگیر
و بکش بگوش می‌رسید - و او از تنهایی و بی‌مناکی ترغیب آمدن ببران
می‌نوشت [لا علاج امیرالامرا از دشمن خانه بدشمن بیگانه ساخته
در سنه (۱۱۳۰) یکهزار و یکصد و سی و هجری معرفت سکنراجی ملهار
(۲) و محمد انور خان برهان پوری مصالحه با راجه ساهو (بشرط عدم
فاخت و تاراج ملک و تعرض شوارع و طرق و نگاهداشتن پانزده هزار
سوار در رکاب ناظم) قرار داده اسدان چوتنه و دیسمه‌می شش سوته
دکن بهر خود با تنخواه کوکن و غیره ملکی (که راج قدیمش
می‌نامند) حواله نموده گماشتگان ادرا همه جا شریک و دخیل
(۳) ساخت - اگرچه درین سودا بمقتضای وقت سود و بهبود پنداشت
اما نظر بمآل زیان سترگ اندوخت - و ذیل بدنامی برچهره حال خود
فا مرور دهور کشید - هرچند که خذلان دین و خفص اسلام عیانا بالله
درین کار مذوی و مضمور او نباشد لیکن در ضمن تسلط کفر از بیکه بده رسید
و هر روز سر بیایدگی کشید - اما مذهب دور بین در می‌یابد که
درین کار شامت و وبال عاید روزگار کیست - و چون مصالحه یا مرهته
(۴) و ایفای عهد و پیمان برفاقت و ناخوشیهای پادشاه با قطب‌الملک
همه ذرائعی انتهای امیرالامرا بود بهندوستان نیز آمد آمد
بزیانها شایع گشت - پادشاه بخیل محال و سد راه شدن امیرالامرا

(۲) نسخه [۱] سکنراجی - و نسخه [ب] سکنراجی (۳) در [چند نسخه]

که ایشداران (۴) نسخه [ج] مسالحه با مرهته .

محمد امین خان چین بهادر را بدهانه بند و بست مالوه که سر راه دکن است مرخص ساخت - و پس ازان (که بحرف طرازی و کاربردزی اعتقاد خان بتازگی شاه و وزیر نرد^(۲) ولا باهم باختند) پادشاه اخلاص خان را (که باهرود برادر اخلاص مند گفته میشد) باصلاح مزاج حسین علی خان و باز داشتن از عزیمت حضور مرخص کردند - امیرالامرا (که نصیم عزیمت کرده باستماع دوستی تازه شاه و وزیر متوقف بود و انتظار خبر ثانی می کشید) باز برهم زدگی مسموع شده غره محرم سنه (۱۱۴۱) هزار و صد و سی و یک با فوج دکن و مرهته بشوکت و صلوات تمام از خجسته بنیان رکضت نمود - و معین الدین نام مجهول الحال را پسر می شاهزاده اکبر برداشته باظهار هواخواهی و فدویت پادشاه نوشت - که در تعلقه راجه ساھو سرے کشیده بود دستگیر گردیده - نزد خود طلبیدم - در امثال این امور احتیاط و تقید صلاح دولت دانسته خود بحضور می آم - اواخر ماه ربیع الاول در حوالی دار الخلافه جانب لاک فیروزشاه دایره نمود - و خلاف ضابطه حضور نوبت نواخته داخل خیمه شد - و مکرر بدانگ بلذت گفت که من از نوکری پادشاه برآمدم - و پس از آنکه بوساطت قطب الملک تکالیفی چند با شروط و عهون پذیرا یافت پنجم ربیع الآخر ملازمت نموده گذارش گلهها کرد - و مشمول نوازش و مرحمت بیکران رخصت یافت - و باز هشتم ماه مذکور بشهرت سپردن شاهزاده جمعی سوار

شده بحویلی شایسته خان (که از پیشگاه خلافت بار عنایت شده بود) داخل گشت - قطب الملک با مهاراجه ببند و بست قلعه شتافته هیچ کس را در آنجا نگذاشتند - چون فوت قابو معبر بمو تدبیر است و اغماض چنین وقت خیر باد جان و آبروی خود گفتن مباشر امر عظیم و مرتکب کار خطیر گشتند - چنانچه در ذکر قطب الملک مرتوم خامه گردیده - و هذوز در ماهی نگذشته بود که نیکو سیر پسر پادشاهزاده محمد اکبر (که در قلعه اکبر آباد مقید بود) بانفاق احشام آنجا علم خلاف برافراشت - امیر الامرا بر جناح استعجال رسیده در محاصره سه ماه و چند روز بسازش هزاریهای احشام آنجا قلعه برگرفت و اموال قلعه را متصرف گشت - و چون قطب الملک بمقابل راجه جیسنگه سوائی (که بقصد مخالفت از آندیر برآمده بود) بفتحپور سیکری رسید امیر الامرا نیز ملحق شد - و بعد مصالحت راجه میان برادران بر سر اموال آگره کدورتها برخاست - و بیغامهای در شمت و تلخ از طرفین گذارش یافت - اما آخر کار از پخته کاری راجه رتن چند شیوع و اعلان نیافته به بیمزگی تمام قلیله ازان بقطب الملک عاید شد چون مشیت ایزد بیهمال (که بمصلحتهای او که تواند پی برد) بدان تعلق گرفته بود (که هر دو برادر بباد کامیابی لب تر ساخته شورابه بیمرادی در کشند - و گامی چند بمقصود شتافته ره سپر ناکامی گردن) مساهله سترگ و غاطه فاحش سرزد - که با تصدی چنین امر خطیر (که در لایه عظیم بچرخ آرند) بملاحظه یک دیگر

سریر آرای هندوستان نگشتمند - اگر یکی بدیگرے سر فرودتی و انقیاد
 فرود می آردن یا امیرالامرا (که بعلاوشان و جلالت قدر و عز مے بلند و همے
 بجا و شجاعتے مفرط و دانشے درست شهرت تمام داشت - و بصولت
 و مهابت رعب افزای دور و نزدیک بود) قطب الملک را از میان
 برداشته مربع نشین چار بالش سلطنت میشد اغلب که پیش صبرفت
 و زمانه دراز دولت در خانواده ایشان امتداد می گرفت - چنانچه
 باستانی نامها از احوال گذشتگان آگاهی می بخشد - ^(۱) بالجمله
 بذابر هنگامه جهیله رام و گردهر بهادر امیرالامرا با محمد شاه پادشاه
 و قطب الملک از فتح پور باگروه معارفت نموده تا انفصال قضیه
 اقامت آنجا ناگزیر افتاد - چون گردهر بهادر پس از فوت جهیله رام
 سر استخبار می خارید حیدرقلی خان با محمد خان بنگش تعیین
 گشته بوساطت راجه رتن چند باشتی و مصالحه خاطر ازان
 طرف وا پرداختند - درین ضمن فلک نقشے نو بر صفحه روزگار کشید
 نظام الملک بهادر فتح جنگ (که بحسن تدبیر و نیروی پردلی ممتاز
 امرای عالمگیری ست) استشمام رایحه غدز و عذاز از سادات نموده
 گام سرعت بدکن برگرفت - و در کمتر زمانه دلارز خان بخشی
 امیرالامرا را (که با فوج چیده جرار بتعاقب بود) و عالم عالی خان
 برادر زاده و متبذای حسین علی خان را (که بذیابت صوبه دارچی دکن
 می پرداخت - و با فوج مرهته و متعینه آنجا بعزم قتال باستقبال (سیده)

بآویزشهای پی در پی دست خوش تاراج جان و مال ساخت - غریب
 حالت بحسین علی خان رو داد - نمی دانست که مال کار بکج
 خواهد کشید - و هوش و حواس باخته هر روز تدبیر می اندیشید
 برخه گفتند که چون قبیله ذواب در دکن است بارسال فرمان
 صوبه داری دکن نظام الملک را مستمال باید ساخت - و بمرد
 و تدریج بتلافی و تدارک باید پرداخت - درین اثنا خبر رسید که سید
 مبارک خان بخاری قلعه دار موروثی دولت آباد با آنکه از طرف
 حسین علی خان بتغیر جاگیر آزرده خاطر بود بداس ناموس سیادت
 زه و زاد امیر الامرا را با توابع و اسباب پیش از رسیدن نظام الملک
 بختجسته بزیاد در قلعه جا داده از دستبردهای اعادی مصون و
 محفوظ نگاهداشت - یازده هوش رفته بجا آمد - بمشورت و کنگاش
 بسیار پادشاه را همراه خود گرفته نهم ذی القعدة بعزیمت دکن
 با پنجاه هزار سوار موجودی سوی آنکه نگاهداشت علی العموم شروع
 کرده و باطراف و جوانب زرها برای سپاه فرستاده از اکبرآباد
 کوچ نمود *

سبحان الله این دو برادر سیما امیر الامرا سخاوت و کرم و حلم
 و موااسات فطری داشتند - هرگز مجوز ستم و بیداد بمتنفسه نشدند
 اما مقلب القلوب نوعی صرف دلها نمود که پیش آوردهای سادات
 هر چند میدانستند (که زوال دولت اینها متضمن خانه براندازی ماست)
 آهی این کشتی غرق شود با هم می گفتند - از بیگانگان چه توان گفت

(باب الاف) [۳۳] (متأثر الامرا)

(۲)
چون اعتماد الدوله محمد امين خان چين بهادر بنا بر قرابت
قريبه خود با نظام الملك متوهم گشته با وجود عهد و پيمان
اميرالامرا جزم کرد که آخر کار دست از هم برنخواهند داشت
بفکر غدر افتاد - و مير حيدر کاشغري را (که از ترکان درغلات بود - وجد
کلانش مير حيدر صاحب تاريخ رشيدى همواره ملتزم رکاب بابوي
و همايوني بود - و چنده بفرسان رداى کشمير رسیده - و از جهت
ميرشمشيري اينها را ميرگويند) بران داشت که منتظر قابو گشته
بکيد و حيله بقطع رشته حيات اميرالامرا اقدام نمايد *

گويند سواى والده پادشاه و صدرالانسا محل و سعادت خان
نيشاپوري (که از فوجدارى هندن بيانه بحضور رسیده با محمد امين
خان همراز گشته بود) ديگرى از اين شر سر آورده آگهي نداشت
(۳)
اگرچه به ثبوت رسیده که شير (که حامل ابن سانحه بود) مير جمله
باطهار هواخواهي با اميرالامرا از اين مقوله اطلاع داد - جواب گفت
که من مگر خربوزه ام - که کس بکار زند - و اصلا التقات نکون - بهر تقدير

ششم ذى الحجه (۱۱۳۲) هزار و صد و سي و دو سال دوم از جلوس
که منزل توره (که از فتحپور سي رينج کرده عرفي سمت) مخيم عساکر گردید
اعتماد الدوله ببهانه تهوع و برهم زدگى دل به پيش خانۀ حيدرقلي
خان مير آتش فرود آمد - و حسين عاي خان بعد از داخل شدن
پادشاه بمحل سوا برگشته پالکي سواره راه خانه گرفت - همين که

(۲) نسخه [ج] امين خان بهادر (۳) در [بعضی نسخه] سر بهاد داده •

متصل دروازه کلال بار رسید میرحیدر که روشناس و راه حرف داشت احوال خود نوشته بدست امیرالامرا دان - و شروع به ضعیف نالی زبانی نمود - چون دید که او مشغول خواندن است آنچه‌ان بچستی و چالاکي خنجر آبدار بپهاوی آن بهادر نامدار رسانید که کارش بآخر انجامید - و نور الله خان پسر اسدالله خان مشهور بنواب اولیا که پیاده همراه میررفت بضرع شمشیر میرحیدر را از پا در آورد مغلان از هر طرف دریده نور الله خان را از هم گذرانیدند - و سر امیرالامرا جدا کرده نزد بادشاه بردند - چون مردم حسین علی خان برسیدن منزل هر یک بجائے و مقامے قرار گرفته غافل از شعبده بازی فلک دوار بودند در آن وقت نتوانستند رسید - مگر سید غیرت خان (۲) که بمجرد استماع بے آنکه بجمع مردم پردازان با معدودے رسیده کشته گشت - و جوق دیگر هم دست و پای بے حاصلی زدند - پس ازین هنگامه لاش امیرالامرا (که به بیحرمتی افتاده بود) با لاش غیرت خان و نور الله خان بحکم پادشاهی نماز جنازه خوانده و تابوتها را بزر بفت گرفته خواستند روانه اجمیر نمایند - اما بنابر کوچ کهار میسر نیامد - و زربفت هم لچها کشیده بردند - بعد ازان باجمیر نقل کرده در جوار پدرش سید عبد الله خان مرحوم مدفون ساختند *

از بعضے ثقات مسموع شده که پیش ازین واقعه مرد صالح در رویا

(باب الالف) [۳۳۶] (مانوالامرا)

دید که سیدالشهدا ثالث ائمهٔ اثنا عشر کرام (علیه و طی آباءه السلام)
خطاب بامیرالامرا کردند - و فرمودند که * بلغ وعدک - و غلب عدوک *
پس ازان سانحه چون حساب نمودند هر فقره تاریخ بود - با صنعت
تقلیب - میر عبد الجلیل حسینی واسطی بلگرامی (رحمه الله)
قصیده غرائی در مرثیهٔ حسین علی خان گفته - تا تاریخ درینجا
ثبت گردید * * ابیات *

- * آثار کربلاست عیان از جبین همد *
- * زد جوش خون آل نبی از زمین همد *
- * شد ماتم حسین علی نازنه در جهان *
- * سادات گشته اذن مصیبت نشین همد *
- * از داغ دل زدند چراغان اشک جوش *
- * این است نوبهار گل آتشین همد *
- * گیتی چرا سیاه نکردد ز درد غم *
- * خاموش شد چراغ نشاط آفرین همد *
- * نیای ست زین معامله پیراهن عرب *
- * وز خون گریه سرخ شد ست آستین همد *
- * رستم نشان حسین علی خان شهید شد *
- * از خنجره که بود نهان در کمین همد *
- * آن مقدره که از قلم تیغ بارها *
- * تحریر کرد نسخهٔ فتح مبین همد *

- * مذكاد ار شدند ازان سرکشان دهر *
- * کزد اغ ضبط کرد نشان بر سرین هند *
- * تیغش بر روز معرکه خصم تیره بخت *
- * چون برق میشگافت صف آهنین هند *
- * فرزند مصطفی خلف الصدق مرتضی *
- * کز روی فخر بود بدانش یمین هند ^(۲) *
- * هند از شهان تش تن بے روح گشته است *
- * یعنی که بود ار نفس راپسین هند *
- * عالم چو تبر در نظر خلق شد سیاه *
- * افتاد تا ز خاتم دهر آن نگین هند *
- * از دست ابن ملجم ثانی شهید شد *
- * گوئی ز کوفه است گل ماتمین هند *
- * هند اینچنین مصیبت عظمی ندیده است *
- * دیدیم داستان شهور و سزین هند *
- * کاهیده است صبر و تذار شد دست غم *
- * ایذهانصیب ماست ز غت و سمین هند *
- * ای درستان آل و محبان اهل بیت *
- * غمگین شوید بهر حسین حزین هند *
- * تا حق اهل بیت رسالت ادا شود *

(۲) نسخه [ب] بدانش *

* بر زغم این جماعه منصوبه بین هذ *
 * سال شهادتش قلم واسطی نوشت *
 ۱۱۳۲

* قتل حسین کرد یزید لعین هذ *

حق این است که در قریب العهد کم امیرے باین خوبی گذشته - باکتر
 ستوده خوها متفرد بود - و در همت و مروت یکتا - رفوز طعام و کثرت
 اطعام سوکار او مشهور است - اجزی بلغور خانها از غامه خام و پخته
 و احداث مجالس یازدهم و دوازدهم هر ماه در بلاد عظیمه دکن نموده
 که تا حال جاریست - درین مجالس با مشائخ و فقرا بخصوع
 و انکسار بنفس خود خدمت می نمود - پیش از آمدن دکن (۲)
 مهم سازی نمی گرفت - پس ازان محکم سنگه و دیگر متصدیان باظهار
 کمی مداخل و افزونی خرج مزاجش را برین آوردند - معینا
 گویند اموال ملا عبدالغفور بهره ملک التجار بندر سورت (که زیاده
 بر یک کرور (روپیه بود) حیدر قای خان متصدی بندر باوجود وارث
 ضبط نمود - در همان ایام انقلاب سلطنت رودان - و عبدالحی پسر
 متوفی باستغاثه بحضور رسید - و جهت معافه اموال پانزده لک
 روپیه نذر با امیر الامرا نوشته داد - رزے پگاه ترار را طلبیده نذر را
 با اموال بخشید - و خلعت داده رخصت وطن نمود - و گفت امشب
 مرا بر سر مال این مرد با نفس خود مجادله افتاد - آخر بر نفس
 طامع غالب آمدم •

* امتهاد خان فرخ شاهي *

محمد مراد نام کشميري اصل است - در عهد خلد منزل بوکالت
جهاندار شاه و منصب هزاري و خطاب رکالت خاني امتياز داشت
و در ايام جهاندار شاه ترقی کرده چون نوبت سلطنت محمد فرخ سير
رسيد داخل کشتنبا گشت - اما ربط سابق با سادات باعث
جان بخشى او شده و منصب هزار و پانصدي و خطاب محمد مراد خان
يافت - و داخل بسارلان تزک گردید - چون محمد امين خان بخشى
درم بمالوه رخصت يافت (تا شايد سد راه اميرالامرا از دکن تواند
شد) در کوچ توقف ميکرد - محمد مراد خان بسزراي تعين گشت
با دهن درهنگي و زبان درازي که داشت فايده نکرد - سر ديوان
آمده عرض نمود - که اطاعتی در سر ندارم - که سزای کسی موثر شود
پادشاه جواب ندادند - باز بے محابا عرض کرد - که اگر درين وقت
اغماض شود هيچ نمی ماند - پادشاه گفتند چه بايد کرد - گفت بيخده
حکم شود که زفته بگويد - همين وقت کوچ نمايد - والا بخشىگري تميز
فرمودند شما ابلاغ حکم کنيد - زفته آن قدر تشدد بکار برن که همان
روز کوچ نمود - اين جرأت و دولتخواهي پسند پادشاه شده بارباب
خلوت فرمودند - و بوسيله هم وطنی صاحبۀ نسوان والده پادشاه
بيشتر مورد عنایت گشت - چون پادشاه بذابر مخالفت و مذازمت
با سادات باره و تسلط و اختيار آنها مکدر و متالم بود هر روز فکره
نازه و مشورتی نو در استیصال آنها مينمود - و از کم فطرتی و بے جرأتی

بجائے نمیرسید - روزے و کالت خان قابو یافتہ بہادشاہ درین مقدمہ چندان بذیرنگی افسانہ و افسون باغ سبز جلوہ دان و گفت بے آنکہ کار اہل خلاف بمصاف رسد در اندک فرصت شیرازہ تسلط آنها از ہم می باشد کہ فرخ سیر (کہ لوامع دانش و تمیز فرورنشانده بود) اصلا بکنہ کار پی نبرده فریفتہ او گشت - و در ہمہ ناراها محرم ہمزاز و یاز دمساز کردہ در ایام معدون بمنصب ہفتم ہزاری دہ ہزار سوار برآوردن و بخطاب رکن الدولہ اعتقاد خان بہادر فرخ شاہی بلند مرتبہ ساخت روزے نبود کہ جواہر تمینہ و اجناس نفیسہ بار مرحمت نہی شد سرکار مرادآباد را صوبہ قواز دادہ موسوم برکن آباد فرمودہ در جاگیرش بطریق التمغا عنایت شد - و بصوابدید او جہت برانداختن دولت سادات سرہاند خان از پٹنہ و نظام الملک بہادر فتح جنگ از مرادآباد و مہاراجہ اجیت سنگھ از جودہ پور و طنش طلب حضور گشتند و با ہر یکہ ہر روز صحبت مشورت منعقد می گشت - اگر کسی اظہار می نمود (کہ اگر بیکہ خاعت وزارت عنایت شود استقلال قطب الملک می کاند و بمرور دہنہ تمام بحال او راہ خواهد یافت) و بیفرمودن برای وزارت بہتر از اعتقاد خان کسی نیست - امرا [کہ از پیش آمد چنین مرد کم اصلے (کہ بہرزہ گوئی و بد وضعی شہرہ عالم بود) دل بڑی داشتند] کی بوزارت او راضی بودہ دل نہاد کار می شدند (۳) ناچار پہلو تہی می کردند - و فی الواقع چہ طور سودائی بود - ارتکاب

مهالك و تعب كشي و جان كني ازین كس باشد - و وزارت و دولمت

نصیب دیگرے * * بیت *

* من عاشق و معشوق بكام دگران است *

* چون غره شوال كه عيد رمضان است *

و غروب قرآنكه با این همه توقع كارهای خطیر ازین امرا اكثرے را

بتغییر جایگیر و خدمت آزاده خاطر فرمودند - و قطب الملک آنرا

مغتنم پنداشته باستمالت و اعانت هر يكے پرداخته ممنون خود

میساخت - و این فكرهای لطایل و كنگاشهای باطل كه * مصرع *

* نهان كی ماند آن رازے كزو سازند محفها * فصل چون

بقطب الملک میرسید او برای حفظ آبرو شروع بنگاهداشت عام

كرده بحسین علمي خان امیرالامرا نوشت - كه كار از دست رفته - زود

از دكن باید رسید - پادشاه از تصمیم عزیمت امیرالامرا آگاه گشته

از سر نو بفكر التیام و اصلاح افتاده اعتقاد خان و خاندوران را بخانه

قطب الملک فرستاده تجدید عهد و پیمان بایمان غلاظ و شداد در میان

آورد - از طرفین تدارك مافات قرار یافت - هنوز ماهی نگذشته بود كه

بطفل مزاجي و كم حوصلگی پادشاه این همه مراتب آشتي نسیدامنسیا

گردیده غبار كدورت و ناخوشی طرفین بیش از پیش تهیج گرفت

و بكرات همین صحبت رو داد - بعضی امرای تجربه كار كزاره گزینی را

وقایه آبرو فهمیده خود را كشیدند - و چون امیرالامرا از دكن

رسید پس از استحکام عهد و شرایط ملازمه دریافت - اما اوضاع

پادشاهی و برهم کاری مردم دیده توقع اصلاح برداشت - و بفکر دیگر
افئاد - هشتم ربيع الثاني بتقریب ملازمت ثاني تطب الملك را
باتفاق اجیت سذگهه ببذد و بست قلعه ارک فرستان - غیر از اعتقاد
خان کسی از مردم پادشاهی در قلعه نماند - قطب الملك با پادشاه
شکوه و اعاده بے عزیتها سرکرد - محمد فرخ سیرهم بر آشفته
جواب میداد - تا آنکه منجر بحرقهای خشن شده - اعتقاد خان
خواست که بسخندان ابله فریب میانجی گری نماید - چون از طرفین
سرشته اختیار از دست رفته بود سید عبدالله خان او را مخاطب
بدشنام ساخته گفت - از قلعه برآزند - پادشاه برخاسته بمحل رفتند
و اعتقاد خان جان بدر بردن مخیمت دانسته راه خانه گرفت
قطب الملك شب با احتیاط تمام در قلعه گذرانیده مبع نهم
ربیع آخر پادشاه را مقید نمود - و تا آن وقت بر هیچ کس معلوم نبود
که در قلعه چه گذشت - عوام گشته شدن عبدالله خان شهرت دادند
اعتقاد خان باظهار فدویت با جمعیت خود سوار شده در بازار سعدالله
خان بمقابل فوج امیرالامرا خر حمله نموده دست و پای بیخاملی
میزد - که نوبت چلوس رفیع الدرجات بلند آوازه گشت - اعتقاد خان را
بخفت تمام دستگیر ساخته خانه او را بضبط در آوردند - و بباز یافت
(۲)
جواهر نفیسه (که باو انعام شده بود - و اکثرے متفرق ساخته) ذلت
و خواری میکشید - فرخ سیر را بعد سلطنت شش سال و چهار ماه

سواى يازده ماه فرمان روائى جهاندار شاه (كه در ايام پادشاهى خود داخل كرده بود) از سلطنت خلع نموده بالائى تروپولىه قلعه ارک كه جاى تنگ و ناريك است مكحول نموده بتعذيب تمام نگاهداشتند - گويزند نور بصورش بالكايه زایل نشده بود *

از ثقه عمده كه مقرب سادات بود مسموع شده كه چون قرار يافت (كه ميل بچشم او بايد كشيد) قطب الملک بے آنكه بكمه ظاهر نمايد سرمه دان استعمالى خود را سر ديوان به نجم الدين على خان داد كه حكم پادشاه است - رفته ميل بچشم فرخ سير كشند - درين وقت فرخ سير جزع بهياري كرد - و بجائى رسانيد كه ناچار بزير كشيدند پس ازان كه ديد در بصارت نقصان نشده در اخفاى آن ميكوشيد و هرگاه چيزى ميخواست ميگفت - برين بصير ترحم نمايند قطب الملک و اميرالامرا تبسم كرده ميگفتند - كه بخيال او گويما مطلع نيستيم - بهر تقدير از ساده لوحى بهستحفظان بوعده مفاصيح عمده مشورت برآوردن خود ميگرد - كه نزد راجه جيسنگه سوانى رسانند چون اين خبر بصاحب مداران خلافت رسيد باقتضاي صلاح ملكي دربار مسموم نمودند - از سخت جاني كارگريش نيفتاد - آخر بتسمه كشي كه بدعت مستحدثه او بود رهگرای فنا ساختند - روزى كه تابوتش بمقبره همايون پادشاه مي بردند طرفه بلواى عام واقع شد - در سه هزار مرد و زن شهر خصوص آنچه و فقير بازاری جمع گشته گريه كنان همراه ميرفتند - و سنگها بمردم سادات زده نفرين ميگردند - و تا سه روز

بر قبرش مجتمع گشته مولود خوانی نمودند *

سبحان الله مردم درین مقدمه حیدری و نعمت الهی شده اند

* (باء) *

یکه میگوید *

* دیدی که چه با شاه گرامی کردند *

* عد جورر جفا ز راه خاصی کردند *

* تاریخ چو از خرد بجمستم فرمود *

۱۱۳۱

* سادات بوی دمک حرامی کردند *

* (باء) *

دیگرے گفته *

* با شاه سقیم آنچه شاید کردند *

* از دست حکیم هر چه آید کردند *

* بقراط خرد نسخه تاریخ نوشت *

۱۱۳۱

* سادات در اش آنچه باید کردند *

اما پر ظاهر اسمت که در ازای حقوق پادشاهی قدیم و جدید (که

بر ذمه خانه زادان موروثی ثابت و متحقق است - سیمای در حق این

دو برادر که در نوکری باقائمی (سیدند) مدور این حرکت قبیم

ازینها (که ظلم صریح بود با کفران نعمت که هر یک بانفراده در

ذالت و شغامت تام تمام بود) نه حق حقیق است - حاشا و کلا - بله

اینها هم طرفه خدمت بتقدیم رسانیدند - که ببدل جان و ایثار مال

کوتاهی نکرده پادشاه هندوستان ساختند - لیکن بنظر انصاف نه این

حق است - بل ادای حق است - و مقتضای نمک خوارگی - اما

نفس خود کام چه میگوید - و عقل دور اندیش معاش چه میفرماید
 آیا دفع شر پیدش از وقوع بقدر میسر واجب نیست - منفعت خویش
 جماعی نفس انسانی شده - اگر سبقت دزین امر نمیگردند بتلف
 جان و آبرو گرفتار میکشند - اگرچه بعضوان دیگر هم حفاظت ازین بلیه
 میسر بود - که در مبادی حال آنها از خدمات حضور ^س قضا کشیده
 بکار عمده سرحدی اکتفا می نمودند - هب جاه و ریاست که بدترین
 ذمائم است نگذاشت - و درینوقت مدعیان باین هم کئی میگذاشتند
 بهر تقدیر اگر باعمل کار وانگرفتند خود محمد فرخ سیر ماده فساد
 سلطنت خود گشته - از بے تجربگی و نابخردی غلطها از سرزد - اول
 منصب والای وزارت را [که اصلا مناسبته بسادات باره ندارد - چه
 در عهد عرش آشدانی تا زمان خلد مکان (که با آغاز و انجام دستور العمل
 سلطنت هندوستان اند) سادات باره بمنصب عمده ترقی کردند - اما
 اقل مرتبه بدیوانی صوبه یا متصدی گری پادشاهزاده نامزد نگشتند]
 بایستے باینها تفویض نمیگرد - و اگر نظر بر حقوق آنها از راه قدردانی
 و اقتضای صورت زمام خلافت بقبضه اقتدار آنها داده بود بایستے
 بگفته سخن سزای خود غرض (که در پرده دولتخواهی کل هزاران بدخواه
 ماده می کنند) این قسم نوکران اخلاص کیش را (که جان و مال خود
 برای او دریغ نکردند - و آینه نیز بے موجد از آنها بداندیشی متصور
 نبود) باین مرتبه نمیرسانید - آنچه دیدن از خود دیدن - و هر چه کشیدن
 از خود کشیدن - قام جولانی شد - و بکجا رسید - عفا الله عنهم *

اعتقاد خان درامت و عزت بباد داده مدتی خانه نشین بود - چون
 امیرالامرا به تیغ افتقام کشته گردید قطب الماک^(۲) شاهجهان آباد
 رفته باستمالت اکثر امرای قدیم و جدید (که از عرصه روزگار بدر
 رفته در گوشه انزوا بناکامی بسر می بردند) پرداخت - از انجمله
 اعتقاد خان را ببحالی منصب خوشدل ساخته مبلغی بمدد خرج
 و نگاهداشت رساله داد - اما چنانچه او میخواست نقش مرادش
 نفیست - زبانه بچند گروه زفاقت نموده بدلهلی برگشت
 و تا زیست مزدوی بوده باجل طبعی در گذشت - هرچند بسخاقت
 و جلالت مشهور بود لیکن فیض عام داشت - در کم فرستی درامت خود
 عالم را کامیاب ساخت - با این همه مردم بچیزهای بد نسبت میکردند
 * نکته * درامت مزیل عیب نمی باشد * * بیت *

* غمی از درامت دنیا نگردن عیب کس زایل *

* که زر نتواند از روی محک بردن سیاهی را *

بلکه مظهر آنست * شعر *

* عیب ناقص در لباس زر کجا پنهان شود *

* ماه نو چون پیرهن پوشد کلف عریان شود *

(۳)

* اعتماد الدوله محمد امین خان چمن بهادر *

بسر میر بهاءالدین بن عالم شیخ است - که احوالش در ضمن

ترجمه قلیچ خان عابد خان پیرایه ترقیم یافته - میر بهاءالدین مدتها

بجای نشینی بزرگان خود می برداخت - چون انوشه خان والی اورکنج با پدر خود عبدالعزیز خان حاکم بخارا بمنازعت پیش آمد میر با تهاجم اتفاق با پسر مذکور کشته گردید - خان مذکور دست از وطن برداشته عزیمت دیار هند نمود - و سال سی و یکم جلوس خلد مکان بدکن پانابه غربت کشوده شرف اندوز ملازمت پادشاهی گردید و بمرحمت منصب دو هزاری هزار سوار و خطاب خانیه سرمایه ناموزی اندوخت - و همراه خان فیروز جنگ (که بتسخیر قلاع و تذبیه غنیمت مامور میشد) سررشته تعیناتی بدست آورد - و سال چهل و دوم چون قاضی عبدالله صدر فوت نمود از حسب الطلب از انجا بحضور رسیده بعد از خلعت مدارت کل و انعام سه عدد انگشتری زمرد میزکار نقش بلند رتبیگی درست کرد - و در هنگامه (۲) که موکم پادشاهی بتسخیر قلعه کهلانا (که بعد فتح به تسخیر لئا موسوم شده) متوجه گردیده محاصره آن بمیان آمد [خان مذکور باضافه دو صد سوار امتیاز یافته تعیین گشته که از کتل انبه گهات بتل کوکن شتافته (۳) ازان طرف راه آمد و شد بر محصورین قلعه مذکور معدود سازد - خان مذکور کمه مت بسته بدانجا فب شتافت - و تردد نمایان بظهور آورده یشتنه (که بدست مقاهیر بود) بکشش و کوشش مستخاص گردانید و در جلدی آن بخطاب بهادری بلند آوازه گشت - و سال چهل و هشتم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدی هزار و دو صد سوار چهاره

(۲) در [بعضی نسخه] و هنگامیکه (۳) در [بعضی نسخه] بملکوکن *

کامیابی برافروخت - و سال چهل و نهم در محاصره قلعه واکامیوه و تعاتب زمیندار آنجا (که ادسی فرار پیموده بود) خدمات شایسته بتقدیم رسانیده از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و در صد سوار چهره بخت را نور آگین ساخت - و پستر به تنبیه مقاهیر ماهور شده چون سالم و غنم برگشت سال پنجاه و یکم باضافه سه صد سوار و خطاب چین برادر رایت امتیاز برافراشت - و چون همراه سلطان کام بخش تعیین گردیده بود در چند روز خبر رحلت خلد مکن شنیده بے اطلاع احدی از آنجا نزد اعظم شاه آمد - و صحبت آنجا نا دلچسپ دیده از اثنای راه (که شاهزاده مزبور جانب هندوستان متوجه بود) جدائی گزیده بارونگاباد آمد - و پس از آن (که خلد مفضل ظفر یافته بعزیمت جنگ با سلطان کام بخش برادر خود رایت توجه بدکن برافراخت) از بملازمت پیوسته بعد مراجعت خسروانی بهندوستان بتفویض خدمت فوجداری مرادآباد قامت قابلیت آراست - و سال چهارم جلوس آن پادشاه با جمعی بمهم کرد دامن همت بر کمر عقیدت زد - چون نوبت سلطنت به محمد فرخ سپهر رسید بوساطت قطب الملک و حسین علی خان دولت ملازمت دریافته از اصل و اضافه بمنصب شش هزار و شش سوار و خطاب اعتماد الدواہ نصرت جنگ و تقرر بخششی گری دوم درجه اعتلا پیمود - و سال پنجم جلوس آن پادشاه به بند و بست صوبه مالوه

دستوري پذيرفت - و چون دران ايام حسين علي خان از دکن روانه بارگاه خلافت شده کسي را نزد خان مذکور (که متصل اجين بگردآرد) جمعيت سرگرم بود (پيامهاي لطف آميز) عمب افزا گفته فرستاد - او بے انتظار حکم سلطاني راهي دارالخلافة شد ازین جهت بپای عتاب درآمده از خدمت و منصب معزول گرديد درين ضمن (که حسين علي خان بدارالخلافة رسیده محمدم فرخ سير را مقيد گردانيد) خان مذکور با جمعيت خود رفته با مردم سادات ماحق شد - در عهد سلطنت سلطان رفيع الدرجات بدخاليه منصب تدريم و بخشي گريم درم آب رفته بجو آردن - و بعد چندے ميان او و حسين علي خان صحبت برهم شده بنقض باطن انجاميد - و چون حسين علي خان در اوائل سلطنت فردوس آرامگاه بعنواني (که در احوالش بذوک خامه گذشته) کشته گرديد و غيرت خان همشيره زاده اش طريق گستاخي پيموده جيب زندگي را بچنگ اجل در دان خان مذکور از اصل و اضافه بمنصب هشت هزاري هشت هزار سوار در اسپه سه اسپه و یک کور و پنجاه لک دام بطريق انعام و تسايم تعلقه وزارت و خطاب وزير الممالک بوالا پايه امارت تصاعد نمود و در همان سال بعد چهار ماه از تقرر وزارت مطابق سنه (۱۱۴۳) هزار و صد و سي و سه هجري رخت زندگاني را ته کرد - اميره بود شجاع نشان و سير فکر - زفقا خصوص مغليه را در کار سازيهاي معاملات (که خود هم ميگرفت) رعايت ميکرد - در کم فرصتي ايام وزارت

از نوکران پادشاهی هر که شکایت بجاگیری پیش از برد از محال پانپانی جاگیر از مقرر کرده چو پندار خود را محصل نموده سفد جاگیر^(۲) تیار ساخته بدست خود بآن کس می سپرد - پسرش اعتماد الدوله قمرالدین خان است - که ترجمه اش علیحده نوکریز خواه شده *

• اخلاص خان اخلاص کیش •

هند: پسرے بون از قوم کهتری بای - نام اصلی او دیبی داس نیاگانش قانون گوئی قصبه کلانور (که از دارالسلطنت لاهور بفاصله چهل کرده است) داشتند - نام برده از سن مبنی بکصب علوم مشغوف بون - و در دارالسلطنت سکونت ورزیده و بصحبت علما و فقرا رسیده صاحب استعداد گشت - و چون با ملا عبدالاه سیالکوئی نسبت شاگردی داشت بواسطت او ملازمت خادم مکان حاصل نموده باخلاص کیش موسوم گردید - و بمهذب کم سال بیست و پنجم مشرف متاع خانه و سال بیست و ششم مشرف جانماز خانه و سال بیست و نهم مشرف عرائض و سال سیم پیش دست روح الله خان میربخشی از تغیر یار علم بیگ و سال سی و سیوم از تغیر شرف الدین واقع نویس کهچهری خانسامان و پسترو امین جزیه صوبه بیدر و سال سی و نهم امین و فوجدار برگنده اندر از تغیر مکهه کاظم شد و درین سال منصب از چهار صدی سه صد و پنجاه سوار مقرر

(۲) در [بعضی نسخه] پانپانی (۳) نسخه [۱] نای (۴) در [اکثر

نسخه] صوبه بدره

گردیده سال چهل و یکم باز بخدمت پیش دستی روح الله خان خانسامان چهره عزت برافروخت - و سال پنجاهم از راه عدایت نام از بلفظ محمد مصدر شده بوکالت شاه عالم بهادر مقرر گشت - پس از ارتحال خلد مکان چون اعظم شاه بنابر وکالت مذکوره از ناخوش بود بوساطت بسالت خان میرزا سلطان نظر باظهار بی تقصیری پرداخته پروانگی گرفته در اورنگباد ماند - و بعد تسلط خلد منزل بحضور آمده از اهل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی یکهزار سوار و خطاب اخلاص خان و تفویض خدمت عرض مقرر بساط بلند مرتبگی گسترده - گویند چون سر دربار برای عرض تعلقه مذکور پیش میرفت از آنجا که پادشاه هم عالم بود بتقریب مقدمات علمی گفتگو بطول میکشید - تعلقه داران دیگر ساکت شده کزایه میکردند که الحال کشف و مشکوه در میان آمد - امور دنیوی موقوف باید داشت - چون همک پادشاه و وزیر آنوقت بسیار بلند افتاده بود درخواست هیچ یک ند نمیشد - خان مزبور (که در متصدی گری بسختی و دقت زبان زد بود) بخانخانان ظاهر نمود که نهال عالم نوازی پادشاه جز بیجاگیری اکثر مردم بار نخواهد آورد - خانخانان بد نامی تحقیق این امور قبیح نسبت بخود دانسته تکلیف آن باخلاص خان نمود - خان مزبور هم متحمل تشنیع مردم نشده دست از آن کشید - و مستعد خان محمد ساقی برین کار مقرر گردید - و در

(۲)

وقت جهاندار شاه ذوالفقار خان دیوانی تن بر تعلقه سابق افزوده
با خود رفیق ساخت - و در عهد محمد فرخ سیر (که هنگامه دار و گیر
بلند شده بود - و بعضی امرا نظر بر او نیز داشتند) تطب الماک
و حسین علی خان پاس رابطه قدیم مورعی داشته ارزا بوطن خود (که
تصبه^(۲) جا سفته باشد) روانه نمودند - پستر بیادشاه عرض نموده
اسناد بحالی منصب و جاگیر سابق فرستاده طابداشتند - اگرچه
بغایر راستگی مزاج بنوکری راضی نبود اما بمبالغه هردو برادر آمده
ملازمت نمود - و بخدمت میر منشی گری و تحریر تاریخ متضمن
واقعات آن عهد مامور گردید - و پس از برداشتن محمد فرخ سیر
بمنصب هفت هزاری ترقی کرد - و در عهد فردوس آرام گاه نیز
بخدمت مذکور می پرداخت - مرد مزاج گرفته دربار دیده بود
غیر از لباس سفید نمی پوشید - گویند در کم منصبی نیز آمده
عزت او می کردند - واقعات محمد فرخ سیر بقید قلم در آورده
به پادشاه نامه موسوم کرد - بوقت موعود چاره را بدقاب عدم پوشید *

* امین خان دکنی *

پسر خانزمان شیخ نظام است - در جنگ محمد اعظم شاه باتفاق
فرید برادر دیگر مقدمه الحیش و هراول برادران خود خان عالم^(۳)
و منظور خان بود - تلاش و تردده در خور نام و نشان خانواده خویش
بسیار نمود - چون روزی چند از حیثش باقی بود سالم ماند - گویند

(۲) یا جا سفته باشد (۳) در [اکثر نسخه] فرید صاحب برادر دیگر ه

وقتی (که خانعالم و منور خان بمقابله عظیم الشان عذران سبک ساختند)
آن هر دو برادر پیش آهنگ بجانب چپ شاهزاده ریخته مردم
روبرو را برداشته عقب برآمدند - آنها چون بسوی یسار خویش
نگاه کردند بینگله شاهزاده بنظر در آمد - برگشته با سی سوار پروانه وار^(۲)
خود را همان طرف زدند - خلد منزل بعد فتح متوجه احوال خان
مسطور شده با آنکه طرف مخالف بود اما از آنکه بقیه ایست از دود
شجاعت و بردای مشمول نوازش گردانیده بصوبه داری ناندیو
• باهی ساخت - و پس ازان بفوجداری سرا (که عبارت از کرنانگ
بیجاپور است - و آن الکائے سنت وسیع زر خیز) مامور گردید - و چون^(۳)
پیوسته بدان سرکار ولایات متصرفه زمینداران متفرق است هر کدام
بقدر مرزوبوم خویش پیشکش پادشاهی ادا مینمایند - از انجمله
میسوریا (که مرزبان سرانگ پتن است - و آن ممالکے سنت بجمع افزون
از چهار کور دریده - و در دکن هیچ زمیندارے باعتبار ساز و سرانجام
و بسطت ملک و وفور خزائن سهمیم و نظیر چه که بعشر عشر آن
نمیوسد) پیشکش مقرری دارند - فوجدار سرا هم باندازه زر خویش
قلیل و کثیر میستانند - و در صورت زیاده طلبی بفوج کشی می انجامد
چنانچه با خان مذکور اتفاق افتاده فوجی گران بسوداری دلوا^(۴) (که
عبارت از بخشعی لشکر است) بمقابله تعیین گردید • بعد تلاقعی فریقین

(۲) نسخه [ب] مردانه وار (۳) در [بعضی نسخه] نا-ور گردید (۴)

نسخه [ب] بر داری و ادای •

و کوششهای مردانه طرفین مردم خان مذکور از کثرت مخالف همت
 باخته راه فرار گزیدند - آن بهادر با سه مد جوان دلاور پای ثبات
 افشوده نزدیک بود که نقدجان در بازو - ناگاه تیرے از دست او بسردار
 (۲) سیده بگوی عدم برد - هزیمت صورت نصرت گرفت - و شکست
 رنگ فتح پذیرفت - نقش حکومت درست نشست - و عمل
 قرار واقع نقش بسک - مردم اطراف و جوانب حساب برداشتند
 و در دستها بسری و سرداری بشذاختند - پستربخان مذکور فوجدارچی
 کورنول مفوض گشته در عهد فرخ سیر بتجویز حیدر قای خان
 دیوان مستقل دکن بصوبه دارئی برار نامزد گردید - نایب او دخل
 یافته هنوز خود در بالکنده محال قبول قدیم خویش بود - که از
 آمد آمد امیرالامرا حسین علی خان از کوته اندیشی بخدویشتن داری
 زده استقبال را انخته بمکتب انداخت - امیرالامرا پس از فراغ
 جنگ دارد خان از همراهان خویش اسد علی خان جولاق را (که
 جد او از ترکان علی مردان خانی بود) بضط برادر فرستاد - و بعد ازان
 که ملازمت دریافت صوبه مذکور بدر را گذاشت - و چون عوض خان
 بهادر از حضور بحکومت آنجا تعیین گردید خان مزبور بایالت
 نافذیر شتافت - و از آزری و بے انصافی باغواوی زمینداران پرکنه
 بودن مضاف نافذیر با جاگیردار آنجا ماندهاتا (که پدرش کانوجی
 (۳)

سرکیا از مرهنگهای پنجبهزاری بود - و در عهد خلدکان مصدر کارها

شده) پرخاش بیجا سر کرده بعهد و پیمان بدست آورده از پا در آرد - و پس ازان بمسابقه نزار بفکر مالش جگیت یلمه (که نرمل بتغلب گرفته) افتاد - آن بومی دریاخته بفتح سنگه متبذای راجه ساهو (که مکاسدار آن ضلع بود) استعانت جست - فضا را وجه دیگر (که یاور اندیشه آن بدسگال گردن) پیدا شد - تفصیلش آنکه در همان ایام صلح مرهته قرار یافته نیل این بدنامی بر ناصیه احوال امیر الامرا تا قیام قیامت کشیده شد - چنان مقرر گشت که از محال که بسبب استحکام مکان و زور طبیعی حکام و مرزبان چوتنه متعذر الوصول باشد امیر الامرا امانت نماید - چون در تعلقه خان مرزبور در هنگامه شورش افزائی اشقیا هم از برخی جاها یکدام بطریق چوتنه نداده بودند یا وصف مکرر نوشت و خواند امیر الامرا تن یابین عازر و نذک ندان در ادای چوتنه تهاون مریم بکار بود - آن صوبه از تغییر او بعیرزا علی یوسف خانی (که از اشجعان روزگار بود) نامزد گردید - خان مذکور (که بشهرت زل در استقلالش اختلال واقع شده بود) بتقریب شادی صبیئه بود بدالمکذبه شتافت - که یکدفعه فتح سنگه بانفاق جگیت برسرش رسید - او نظر بر خاندان و عدوان خود کرده از بسیاری خصم فیذیشیده با مردم کمی باستبدال رفته - از اینجا (که درین انقلاب آباد اقبال با انبار توام - و دولت و نکبت بهم است) خان مسطور (که بهروزش سپهری شده خسروان و زیان روی آورده بود) بدست آن ناکسان اسباب و اثاثه امارت را باخته و ننگ و ناموس چندین ساله

و کوششهای مردانه طرفین مردم خان مذکور از کثرت مخالف همت
 باخته راه فرار گزیدند - آن بهادر با سه مد جوان دلاور پای ثبات
 افشوده تودیک بود که نقدجان در بازو - ناگاه تیرے از دست او بسردار
 (۲) سیده بکوی عدم برد - هزیمت صورت نصرت گرفت - و شکست
 رنگ فتح پذیرفت - نقش حکومت درست نشست - و عمل
 قرار واقع نقش بست - مردم اطراف و جوانب حساب برداشتند
 و در دستها بسری و سرداری بشناختند - پستربخان مذکور فوجدارعی
 کرنول مفوض گشته در عهد فرخ سیر بتجویز حیدر قای خان
 دیوان مستقل دکن بصوبه داری برار نامزد گردید - نایب او دخل
 یافته هنوز خود در بالکنده محال قبول قدیم خویش بود - که از
 آمد آمد امیرالامرا حسین علی خان از کوته اندیشی بخدویشتن داری
 زده استقبال را نختیم بمکت انداخت - امیرالامرا پس از فراغ
 جنگ دارد خان از همراهان خویش اسد علی خان جولاق را (که
 جد او از ترکان علی مردان خانی بود) بضط برادر فرستاد - و بعد ازان
 که ملازمت دریافت صوبه مذکور بدر را گذاشت - و چون عوض خان
 بهادر از حضور بحکومت آنجا تعیین گردید خان مزبور بایالت
 نافذیر شتافت - و از آزری و بے انصافی باغمای زمینداران برگذ
 بودن مضاف نافذیر با جاگیردار [نجا ماندگان] (که پدرش کاهوجی
 (۳) سوکیا از مرهنگهای پنجبهزاری بود - و در عهد خلدکان مصدر کارها

و مدتی دست نگر پسر بسر برده چون از دست او بجان آمده بود در سال ششم محمد شاهي خود را بخجسته بنیان رسانیده دست التجا بدامن معاضدت و مساعدت عوض خان بهادرزده ببخالی جاگیر و منصب امیدوارها اندوخت - درین اثنا آصف جاه از هندوستان قدوم فرمود - و جنگ مبارز خان در میان آمد - باقتضای وقت استمهالت تازه یافته کمر رفاقت بمیان عزیمت بر بست - و پتهیه سرانجام روزی چند در شهر مانده به آمد - چون از ادبار زندگی و ذلت کشی پی در پی عقل و هوش باخته مسخ شده بود از خام خیالی ورق برگردانده راه بوگردانید - و بایوار و شبگیر بمبارز خان (که مخفی و پنهان سلسله جنابان عهد و پیمان شده بود) در پیوست - روز جنگ بے آنکه تلاش و توادع از سرزند باب تیغ مخالفان نقش هستی او از صفحه روزگار محو و ناچیز گشت - و کان ذلک فی سنة (۱۱۳۷) سبع و ثلثین و مائة و الف *

* امین الدوله امین الدین خان بهادر منجھلی *

از شیخ زادهای قصبه مذکور است - که از دارالخلافه شرقی شمالی واقع شده - نسبش به تمیم انصاری میرسد - خان مذکور آغاز ملازم پیشگی بنوکرمی جهاندار شاه عزافخار اندوخت - و در عهد محمد فرخ سیر داخل یساولان گردید - و در عهد فردوس آرامگاه پیش آمد نموده بهایه میرتوزکی مرتقی شد - و رفته رفته بمنصب

چهار هزاری و پستتر بپایه شش هزاری شش هزار سوار و خطاب
 امین الدوله و عطای محال سنبهل بکامل سه لک روپیه در تپول لوامی^(۲)
 ناموری برافراخت - مشغوف یار باشی و عیش پرستی بود - در
 همان عهد بعد رفتن نادر شاه از هندوستان روانه ملک عدم گشت
 عمارت و باغ و سرا در موطن خود بسیار بکیفیت بنا نهاده - از
 پسرانش امین الدین خان و ارشد خان نام و نشانی داشتند *

* اعتماد الدوله قمرالدین خان بهادر *

میر محمد فاضل نام پسر اعتماد الدوله محمد امین خان
 بهادر است - اواخر عهد خلد مکن بمنصب در خور و خطاب قمرالدین
 خان نامور گردیده در عهد محمد فرخ سیر بمنصب عمده و بخشیدگری
 احدیان مرتقی گشته در سال چهارم با عبدالصمد خان دایر جنگ
 بهم کرد تعیین یافت - و سال اول جلوس فردوس آرامگاه بعد
 گشته شدن حسین عای خان (که غیرت خان همشیره زاده اش باتفاق
 مردم باره بر لشکر پادشاهی هجوم آورد) نام برده آثار دلاوری
 بظهور رسانیده پستتر بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و تفویض
 تعاقب بخشیدگری دوم از گذاشت پدر خود و داروغگی عمل خانه
 ضمیمه تعاقب احدیان مدارج ترقی پیمود - و چون پدرش بدار القرار
 شناخت اگرچه برای وزارت نظام الملک آصف جاه از دکن طلب
 حضور گردید او باذانه منصب و خطاب اعتماد الدوله سر بلندی

اندرخت - چون آصف جاه بعد تفویض وزارت صحبت خود

کوک ندیده دل از بودن حضور برگرفت و بتقریب بدکن معادرت

نمود تعلقه وزارت در سنه (۱۱۳۷) هزار و یکصد و سی و هفت

هجری بنام او قرار یافت - مدت‌ها بعیش و سرور گذرانید - یکبار

در سنه (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت هجری (که بالاجبی راو

مرهته در ضاع مالوه هنگامه برپا کرد) او باتفاق خاندوران هر یک با فوج

علیهده تعیین شد - و چهار جنگ غالبانه کرد - و مقدمه بصلح

انجامید - و بار دوم همراه پادشاه بمهم عالی محمد خان رهپناه (که

آثار طاغیان بظهور آورده بود) از شاه جهان آباد برآمد - اما برغم

عمده الملک و صفدر جنگ واسطه افغان مزبور شده بملازمت

پادشاهی آورد - و دفعه سیوم همراه شاهزاده (که بعد سلطنت

باحمد شاه ملقب گشته) با فوج بسیار بارانده مقابله احمد شاه

درانی (که از لاهور اینطرف آمده بود) تا سرهزن رفت - روزیکه

مقابله قرار داده بودند ناگاه گولۀ اجل از توپخانه قضا بار رسید

و مطابق سنه (۱۱۶۱) یکهزار و یکصد و شصت و یک هجری بدار

باقی پیوسته - فراغت درست بود - و بحسن خلق و شیوه تواضع

و فیض سانی نامی بذیکی بر آورده مقبول خاطر صغیر و کبیر گردید

روادار اذیت هیچ کس نشد - اصلاح پدرش (که بعضی بتعددی

بتصرف آمده بود) قیمت واجبیه نموده تنمه بمالکان رسانید

و هر که بفروخت اضی نشده مسترد گردانید - ادب مجبول

مزاجش بود - گویند در ایام (که آصف جاه بدار الخلفه میروفت) نظر بگلان سالخی از بارصف وزیر بودن برای خدمت از برمی خاست بعد درگذشتن از پسرش میرمذو چابک دستي بکار برده با چند هزار سوار بر سر اعدا تاخت - و آنها را قسمی از میدان برداشت که راه وطن پیدش گرفتند - بدین تقریب بخطاب معین الملک رستم هزد مخاطب شده صوبه دار لاهور و ملتان گشت - و در سنه (۱۱۶۲) هزار و

یکصد و شصت و دو هجری (که شاه درانی از کابل متصل لاهور وارد شد) جنگ سهل بمیان آمده بصاح انجامید - شاه بدستور نادر شاه از سیالکوٹ و گجرات و اورنگ آباد و پرسرور چهار محال پیشکش خود

مقرر کرده برگردید - و در سنه (۱۱۶۵) یک هزار و یکصد و شصت و پنچ هجری باز بلاهور رسیده تا چهار ماه جنگ داشت - و بفتاق آدینه بیگ خان و کورامل نوکران خود مغلوب گردیده بملازمیت پیوست - شاه از جانب خود نایب لاهور مقرر کرده مراجعت نمود

معین الملک سنه (۱۱۶۷) هزار و یکصد و شصت و هفت هجری (روزه بشکار رفت - و معام خورده درن احشا بهم رسید - از اسپ فرود آمده خواست قبی کند - نشد - و دست هم اجابت نگردید - ناگاه جان بحق سپرد - و سغد حکومت لاهور شاه بنام پسرش (که دو ساله بود) کرده فرستاد - بنابر صغر سن او مادرش مستوای بر همهات بود - ازین جهت رفقا متذفر شدند - درین ضمن پسر مذکور باجل

(۲) نسخه [ب] از نتهه و سغد و سیالکوٹ (۳) نسخه [ا] بر سرور *

طبعی فوت نمود - و حکومت بخود بیگم یعنی مادر طفل مزبور عاید شد - بعد چندسے خواجہ عبداللہ خان پسر عبدالصمد خان بیگم را قید نموده نیابت صوبہ از شاہ طلب داشت - و از هنگامہٴ تختخواہ سپاہ پای استقامت او از جا رفت - و کار بیگم رجوع گرفت - پس ازان میرزا جان نامی جماعہ دار بیگم را مقید نمود - و آخر بصلح منجر شد - پستر عماد الملک بر لاهور درودہ بیگم را بقید آوردن چنانچہ در احوال عماد الملک مفصل پیرایۂ نگارش پذیرفته - و پسر دیگر اعتماد الدولہ انتظام الدولہ خانخانان است - کہ در عہد احمد شاہ بتعلقہٴ وزارت از تعیر صفدر جنگ سرفراز شد - و سنہ (۱۱۶۷) ہزار و یکصد و شصت و ہفت ہجری بدست اقارب خود کشتہ گردید و یکے از پسرانش فخر الدولہ است - کہ یک سال قبل از تحریر وارد دکن کشتہ در رفاقت نظام الدولہ آصف جاہ می گذراند - بحال صحرز این ادراک مہربانی دارد - دیگر اخلاف ہم ازو باقی مانده *

* امیر الامرا غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ *

پسر کلان نظام الملک آصف جاہ و برادر اعیانی ناصر جنگ است نام اصلی او میر محمد پناہ - پیوند خویشی با قمرالدین خان وزیر داشت - پدر او را از صغر سن بحضور فردوس آرمگاہ گذاشت - درانجا نشو و نما یافته ابتدا ببخشی گری احدیان سرفرازی پذیرفت - و در سنہ (۱۱۵۳) ہزار و یک صد و پنجاہ و سہ ہجری (کہ پدرش بانتقال خاندوران بخدمت میر بخشگیری سرفراز شدہ بدکن آمد)

(باب الف) [۳۶۲] (مائراامرا)

ار بذیابم تعلقه مزبور بهایه بلندرتبگی برآمد - و پس از فوت پدرش در عهد احمد شاه قویب سه سال سادات خان میربخشی بود - پستر تعلقه مرتوم و خطاب امیر الامرائی بنام ار قرار یافت پس از شهادت ناصر جنگ خاطرش بحکومت ملک دکن کشید اتفاقا دران ایام (که ایلیچی شاه درانی رسیده بود) صفدر جنگ ماهار رار هولکر را حسب ایماى پادشاه بوعدله مبلغ خطیر همراه گرفته بحضور آمد - و پیش از رسیدن ار جارین خان پیغامهای شاه را قبول نموده ایلیچی را رخصت نمود - صفدر جنگ حیران شد که هولکر را چه علاج نماید - امیر الامرا با هولکر اتفاق جسته ار را برین راضی ساخت که صوبه دارى دکن بنام امیر الامرا مقرر شوند - ار دست از قضاى زرموعوده خواهد برداشتم - لهذا از پیش گاه سلطنت بصوبه دارى دکن ر خطاب نظام الملک سرعزت برافراخت - پستر سند صوبه خاندیس بنام مرهته بمهر خود کرده داده بامید اعانت آنها در عین برسات گل ولای صوبه مالوه طى کرده وارد بلده برهان پور گردید - پستر بارزنگه اباد آمده هفده روز توقف نمود - و بمرگ مفاجات (که طعام خورده بمستراح رفت - و برآمده قی کردن) مطابق سده (۱۱۶۵) هزار و یکصد و شصت ر پنج هجری بمملک بقا پیوست استعداد علمی داشت - و آخرها همتی در مزاج ار بهم رسیده بود پسرش غازی الدین خان ثالث است - که خطاب عماد الملک یافته ر احوالش جداگانه سمت ارتعام پذیرفته *

* ابوالخیرخان بهادر امام جنگ *

از شیخ زادهای فاروقی سمت - نمیش بشیخ فریدالدین شکرگنج^(۲)
 میرسد - وطن اصلی بزرگانش^(۳) میرپور سرکار خیرآباد^(۴) اودهه است
 از چندے بشکوه آباد سکونت گرفته بشکوه آبادی زبان زد گشت
 پدرش شیخ بهاءالدین در عهد خلدملکان بمنصب و تعلقه صدارت
 و احتساب شکوه آباد سرفراز بود - نامبرده ابتدا بمنصب سه صدی
 سربلند گردیده مدتی برفاقت مرحمت خان در شادی آباد ماند و
 صوبه مالوه بود - سالی (که نظام الملک آصف جاه از مالوه عزیمت
 دکن نمود) نام برده مرافقت ارگزید - چون مرد سپاهی کار دیده
 و درین مقدمات رای درست داشت منظور نظر تربیت گردیده در
 بزم مشورت دخیل گشت - و بمنصب در هزار و پانصدی و خطاب
 خانی و عطای جاگیر در خور عز امتیاز یافته بفوجدارچی نیی نگر^(۵)
 عرف اُنزور توال قامت لیانت آراست - چون در سنه (۱۱۳۶) هزار
 و یکصد و سی و شش هجری آن امیر بے نظیر از دارالخلافه مراجعت
 بدکن نمود خواجه قلی خان قلعه دار دهار و فوجدار ماند و صوبه مالوه را
 همراه گرفته خان مذکور را در انجا گذاشت - پستر (که قطب الدین
 عالی خان پنکویری بتعلقات مزبوره از حضور منصور گردید) نام برده
 پیش آصف جاه آمده چون نظم صوبه خاندیس بحفیظ الدین خان

(۲) در [بعضی نسخه] رحمة الله علیه میرسد (۳) نسخه [ب] [بهاگانش] (۴)

در [بعضی نسخه] راهر پور یارامپور (۵) در [بعضی نسخه] بنی نگر عرف اُنزور

مقرر شد تعینات او گردید - و در تنبیه افواج مرهته تردد نمایان
 بظهور آورد - رفته رفته از اصل و اضافه بمنصب چهار هزار و
 سوار و خطاب بهادر و عطای علم و نقاره زایم اعتبار برافراخت
 و گاه بفوجدارئی گلشن آباد و لغتے به نیابت خاندیس و چند
 بخدمت فوجدارئی سرکار بکلانہ نامزد گشت - و در عمل نامرجنگ
 خطاب شمشیر بهادر یافته نایب صوبہ خجسته بنیاد شد - و در عمل
 مظفر جنگ باز بنظامت خاندیس سربلندی پذیرفت - و در عمل
 ملابت جنگ از اصل و اضافه بمنصب پنج هزار و چهار هزار سوار
 و عطای بالکی چهار دار سربلندگشته بخطاب امام جنگ مخاطب
 شده در جنگ (که وقت دیوانی راجه گهنا ته داس با مرهته رد داد)
 سرکردگی مثل هراوی داشت - گویند بآرزوی شهادت دران جنگ
 جویای مرگ بود - اما بحسب اقتضای تقدیر بعد جنگ به نقره
 قلیله مطابق سنه (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و شش هجری
 یا بعدم سرا گذاشت - مرد جری بود - در گفتگو بے باک - مناسبت
 بمذکورات علمی هم داشت - سالے (که بابو نایک نام سردار مرهته
 جمعیت بسیار فراهم آورده بوی گرفتن چواهم کرناتک حیدر آباد
 بآن سمت شتافت) او با فوجی از سرکار تعین شد - که رفته باتفاق
 انور الدین خان تعلقه دار کرناتک مذکور و عبداللہی خان فوجدار کرپه
 و بهادر خان فوجدار کرنول به تنبیه او پردازد - چنانچه ناختن او بر
 فوج مقاهیر و گرفتن اشیا و اسباب آنها تسمے (که شکست فاحش

یافته آن سردار دیگر بونخاست (زبان زد خاص و عام است - در پسر
ازر باتی ماند - کلانی ایوالبرکت خان بهادر امام جنگ - جوهر جرات
داشت - در جوانی در گذشت - و دومین شمس الدوله ابوالخیر
خان بهادر تیغ جنگ - که در حالت تحریر مورد عذایت نظام الدوله
آصف جاه است - و بمنصب پنج هزار سوار و علم و نقاره
و تیوادرچی محال یلغرب صوبه بیدر سرافراز - اخلاق حمیده و توفیق
کلمة الخیر دارد *

• ابو المنصور خان بهادر صفدر جنگ •

میرزا مقیم نام خواهر زاده و خویش برهان الملک است - پدرش
خطاب سیادت خان داشت - نام برده پس از فوت خسر از پیشگاه
فردوس آرامگاه بنظم صوبه اردهه مامور گردید - و به تنبیه مفسدان
آن جا پرداخته منقاد ساخت - و در سنه (۱۱۵۵) هزار و یکصد و
پنجاه و پنج هجری برطبق حکم پادشاه بکومک علی وردی خان ناظم
صوبه بنگاله (که افواج مرهته در آنجا غبار فساد بر داشته بود) بعظیم آباد
پنجاه شصت - در جلدی آن قلعه رهتاس و چنانچه بارمرحمت شد - چون
ناظم مذکور متوهم شده حکم پادشاه متضمن موقوفی کومک رسانید
از بصوبه خود مراجعت کرد - و سنه (۱۱۵۶) هزار و یکصد و پنجاه
و شش هجری حسب الطلب بحضور آمده باضمام داروغگی توپخانه
چهاره رشادت برافروخت - و سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه
هجری صوبه اله آباد نیز از انتقال عمده الملک امیر خان بوی قرار

گرفت - و در سال (۱۱۶۱) هزار و یکصد و شصت و یک هجری (که شاه درانی از تندهار قاصد هژد گشته از لاهور این طرف آمد) از بر وفق حکم پادشاهی همراه سلطان احمد شاه تا سرهند شتافته پس از کشته شدن اعتماد الدوله قمرالدین خان پای استقامت محکم داشته تردید شایسته بظهور آورد - تا آنکه شاه درانی معارفت نمود - چون بعد یک ماه ازان بیست و هفتم ربیع الثانی سنه مذکور فرودس آرامگاه به نعیم جاردانی پیوست و احمد شاه پادشاه بر تخت سلطنت نشست و در ایام معدود خبر ارتحال آصف جاه از دکن رسید صفدر جنگ بخاطر جمع خلعت وزارت پوشید - ازانجا (که با علی محمد خان درهله خاطر پری داشت) قائم خان بنگش را بر سر سعدالله خان پسر درهله مزبور تحریک کرد - چون قائم خان با برادران بتفصیل (که در احوال پدر او محمد خان بنگش ثبت یافته) کشته شد پادشاه را برداشته بر سر احمد خان بنگش برادر قائم خان برده تقاضای اموال قائم خان نمود - پادشاه در باد کول توقف فرمود و صفدر جنگ بدریا گنج (که فرخ آباد ازانجا بیست کرده است) شتافت - مادر احمد خان آمده بر شصت لک درپیه معامله انفصال کرد - پادشاه معارفت بدار الخلافه فرمود - و صفدر جنگ برای تحصیل زر تراز داده قدری توقف ورزیده بضبط محالات متعلقه احمد خان پرداخت - و نولوی نامی را از قوم کایته (که ابتدا در سرکارش نوکر کمزربه بود - و رفته رفته ترقی پیمای گشته نایب سوبه

اوده گريد) در قنوج داشته خود بحضور آمد - نام برده در هنگامه
 افغانه بكار آمد - صفدر جنگ با اجتماع فوج پرداخته با اتفاق سورجمل
 جات بر سر احمد خان بنگش شتافت - و معرکه كارزار آراسته شكست
 فاحش يافته سنه (۱۱۶۳) هزار و يكصد و شصت و سه هجري
 بدارالخلافة رسيد - درين ضمن احمد خان بنگش در صوبه آله آباد
 و اوده گرد فساد برداشته از نهب و غارت و سوختن مكانها دقيقه
 فرونگذاشت - لهذا صفدر جنگ در سال ديگر با ملهار هولكر و جي ابا
 سندھيه (كه هر دو سردار معتبر مرهته بودند) اتفاق جسته بعزيمت
 مقابله احمد خان كمر همت چست بست - اين مرتبه هزيمت
 بر افغانه افتاد - آنها زفته در دامن كوه مداريه (كه شعبه ايسست از كوه
 كمايون) پناه گرفتند - و آخر بعجز گرائيده خاطر خواه صفدر جنگ
 صلح قرار يافت - درين اثنا (كه آمد آمد شاه دراني از لاهور
 بجانب دهلي زباز شد) او بموجب فرمان پادشاه هولكر را بوعده
 زر خطير همراه گرفته سنه (۱۱۶۵) هزار و يكصد و شصت و پنج هجري
 بدارالخلافة آمد - چون جاويد خان بهادر خواجه سرا (كه مدار عليه
 سلطنت بود) با قلندر خان ايلچي شاه دراني دارو مدار كرده ادرا
 برگردانيد صفدر جنگ داخل بلده شده از انجا (كه با خواجه سراي
 مذكور دجمعي نداشت) رزيكه بخانه اش وارد گشته بود ادرا از هم
 گذرانيده مهمات سلطنت بقبضه اقتدار در آورد - و پس از ان پادشاه
 بتعريبك انتظام الدوله خانخانان پسر قمرالدين خان بار پيغام كرد

که داروغگی غسل خانه و توپخانه را بگذارند - او بمطلب بی برده
روزے چند خانه نشین شده درخواست رخصت تعلقه نمود - چون
منظور نگردید بے رخصت برآمده بر دو گروهی بلده مزبور توقف
گردید - و هر روز فساد در قد کشیدن بود - تا آنکه صفدر جنگ شاهزاده
جعلی را بتوزکی برداشت - و احمد شاه تعلقه وزارت از تغیر او
بانظام الدوله مقرر فرمود - و عمال مالک بمحاربه صفدر جنگ
برخاسته تا شش ماه جنگ در میان بود - آخر بوساطت انتظام الدوله
بقرار بحالی موبه آله آباد و اردهه صلح صورت گرفت - صفدر جنگ
بتعلقه خود عازم گردیده هفدهم ذی الحجه سنه (۱۱۶۷) هزار و یکصد
و شصت و هفت هجری درگذشت - پسرش شجاع الدوله است
که ترجمه اش جداگانه سمت ایراد پذیرفته *

* آصف الدوله امیر الممالک *

سیومین پور نظام الملک آصف جاه است - نام اصلی او سید
محمد - در حین حیات پدر بخطاب خانی و اسم ملاکت جنگ بهادر
مخاطب گردیده بصوبه داری حیدرآباد اختصاص گرفت - و پس
از فوت پدر چون نامر جنگ شهید برای دفع فتنه مظفر جنگ
متصل بذدر پهلچری شدافت او نیز همراه بود - پس از وقوع شهادت
نامر جنگ باتفاق مظفر جنگ مراجعت نمود - چون در اثنای
راه مظفر جنگ بر دست افانده کشته شد از انجا (که او نسبت
بدیگر برادران کلان سال بود) برمسند حکومت نشست - و از حضور

احمد شاه پادشاه باضافه منصب و خطاب آصف الدوله ظفر جنگ پیرایه امتیاز یافت - و ثانیاً لفظ امیر الممالک افزوده شد - راجه رگهناتمه داس (که مدار مهمات او بود) جمعی از کلاه پوشان فرانسویس را (۲) (که همراه مظفر جنگ کمر عزیمت بسته بودند) داده‌ی نموده رفیق ساخت - و بارونگ آباد (سیده سنه ۱۱۶۴) هزار و یکصد و شصت و چهار هجری بملک مرهته شتافته بآنها بقتال پرداخت - آخر صلح بمیان آورده بحیدرآباد رفت - و در اثنای راه رگهناتمه داس بدست سپاه ملازم کشته گشت - و رکن الدوله سید لشکر خان وکیل مطلق سرکار او شد - و سال دوم (که غازی الدین خان فیروز جنگ برادر کلانش بصوبه داری دکن مامور شده باتفاق مرهته بخجسته بنیاد (سید) اگرچه او در چند روز گذشت اما مرهته بدستاریز اسناد او (بکثر (۴) ملک خاندیس و بعضی محالات صوبه خجسته بنیاد کشیده گرفت کارهای خانگی او مدت حکومتش منوط برای کار پردازان بود - چون سدد صوبه داری دکن بتمام برادر او نظام الدوله آصف جاه (که از سابق بتمام وایعهدهی دخیل امور مملکت بود) از پیشگاه سلطنت صدر یافت ناچار او را بکنجه برنشانند - و در حبس گاه مطابق سنه (۱۱۷۷) هزار یکصد و هفتاد و هفت هجری انتقال نمود - و شهرت یافت که گمبدانانش کشتند •

(۲) نسخه [ب] فرانسویس (۳) در [بعضی نسخه] سال دوم آن که (۴)

در [بعضی نسخه] در گذشت •

* اسمعیل خان بهادر پنی *

پدرش سلطان خان بصیغه جماعه داری میگذرانید - صبیغه از
 سرمست خان منسوب بود - و از پسر عظمت خان است - که در
 جنگ سید دلور علی خان (د برزی فیل عضدالدوله عوض خان
 پیاده شده جان نثار گردید - پستر سرمست خان و سلطان خان برتبه
 جاگیر داری مرتقی گشتند - اسمعیل خان با هزار سوار بشیوه ارثی
 در سرکار ملاطبت جنگ و نظام الدوله آصف جاه نوکر بود - چون طالعش
 عروجی داشت رفته رفته بدیابت نظامت و متصدی گری محالات
 صوبه برار چهره عزت برآورد خمت - چون با جانوجی بهوسله (که دران
 وقت تعلقه دار صوبه مذکور از جانب مرهته بود) از سابق معزوف
 داشت بکمدار و مریز نقش عمل داری را درست ساخت - و مدتها
 راتق و فائق مهمات آنجا ماند - آخرها بغا بر اعدیان بمکیفات دماغش
 از کار رفته آثار خود سری بعرض ظهور در آرد - و این معنی باعث
 رحمت مزاج نظام الدوله آصف جاه گردیده تادیب او مصمم فرمود
 و سالی (که جهت تذبیه پسران رگهوجی بهوسله سمت ناگپور نهضت
 نمود) اگرچه نامبرده کشته شدن (کن الدوله کار پرداز سوکار آن نویین
 یازد مکان را توطیه اصلاح شمرده خود را با جمعیت قلیل متصل
 لشکرش رسانید التیات نیافته حرفهای غضب شنید - خواست بمکان

(۲) نسخه [ب] غوث خان (۳) در [بعض جا] بهرندله نوشته (۴)

نسخه [ب] از دیاد مکیفات •

خود برگردان - درین ضمن فوجی (که بر سر او تعیین شده بود) نمودار گردید - ناچار با سی چهل سوار (که در آن وقت شرط رفاقت دادا نمودند) اسپ بمیدان آورد تاخته صفوف برقندازان را بر هم زده در میان فوج سواران در آمد - بهر که می رسید شمشیرت حواله میکرد چون بدنش جراحت بسیار داشت در وسط فوج رسیده از اسپ در افتاد - و مطابق سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نهم هجری جان بجان آفرین سپرد - پسوانش صلابت خان و بهلول خان مورد قرحم شده محال بالا پوز و بدنپوز بی بی و کریم کانون صوبه یراز جداگیر یافتند - و با جمعیت ینوکری می پردازند *

* حرف الباء *

* بهرام خان خانان *

بسمه واسطه بعلي شکر بیگ بهارلو (که از اعظم طوائف ترکمان قراقرمیلو است) می رسد - در زمان ارتفاع دولت این سلسله مثل خرا یوسف و پسوانش قرا سقندر و میرزا جهان شاه (که بسطاعت عراق عرب و آنز بایجان رسیدند) علی شکر بیگ ولایت همدان و دینور و کردستان اقطاع یافت - تکمال آن ولایت بقلمرو علی شکر مشهور است پسرش پدر علی بیگ در زمان حسن پادشاه آقا قویلو (که باستیصال

قراقوئیلو پرداخت) بحصارشادمان آمده نزد سلطان محمود میرزا
 روزه چند بسر برده بفارس شتافت - و با حاکم شیراز محاربه کرده
 منهزم گشت - در همان ایام بر دست امرای سلطان حسین میرزا
 کشته شد - و پس ازان پسرش یار بیگ در زمان شاه اسماعیل صفوی
 از عراق برآمده در بدخشان سکونت گرفت - و از آنجا نزد امیر خسرو
 شاه بقندز رفت - و پس از انقضای دولت او با پسر خود سیف علمی
 بیگ (که پدر بیروم خان باشد) ملازم بایر پادشاه گردید - بیروم خان
 در بدخشان متولد شد - و بعد از فوت پدر بدیلم گرفته تحصیل علم
 می نمود - در شانزده سالگی بخدمت جنم آشیانی آمده روز بروز
 در ظل عنایت تربیت می یافت - تا بمعادت فوب و مصاحبت
 و امارت رسید - و در قضیه نامرضیه قنوج جان سپاریها کرده سنبل رویه
 افتاد - و بواجه متوسلین (که از زیندان معتبر آن سرزمین بود)
 در قضیه لکهور التجا برد - چون این خبر بشیر خان رسید طلب داشت
 در راه مالوه بار پیوست - شیرخان برخاسته معانقه کرد - و در جواب
 خاطرش سخنان فریبنده گفت - و بتدویر بر زبانش گذشت - هر که
 اخلاص دارد خطا نمیکند - بیروم خان در جواب گفت چنین است
 هر که اخلاص دارد خطا نخواهد کرد - و از نزدیک برهان یور بهزار گونه
 بیقراری بانفاق ابو القاسم حاکم گوالیار فرار نموده سمت گجرات
 راهی شد - در راه ایلیچی شیر خان (که از گجرات می آمد) آگاه گشته

کس فرستاد - و ابوالقاسم را (که بصورت وجئه نمودے داشت) همراه^(۲) گرفت - بیروم خان از نیک ذاتی و جوان مردی بمبالغه گفت - که من بیروم خانم - ابوالقاسم مردمی بجای آورده گفت - این ملازم من است میخواهد که فدای من شود - دست ازین باز دارند - بیروم خان بدین طریق نجات یافته بگجرات پیش سلطان محمود رفت - و ابوالقاسم را از ناشناسی از هم گذرانیدند - بارها شیر خان میگفت - که همان زمان (که بیروم خان گفت - که هر که اخلاص دارد خطا نمیکند) فهمیده بودم که با ما نمی سازد - سلطان محمود گجراتی نیز تکلیف رفاقت کرد - بیروم خان قبول نمود - و رخصت سفر حجاز گرفته بندر مبارک سورت آمد و از آنجا بولایت هر دو را شدافته بعزم ملازمت جذت آشیانی ره گرامی ولایت سندهه گردید - تا آنکه هفتم محرم سنه (۹۵۰) نهمصد و پنجاه در وقت [که پادشاه از ولایت مالدیو مراجعت کرده در قصبه جون (که بر کنار آب سندهه واقع است - و بکثرت حدائق و انهار ممتاز اکثر بلاد آنجا است) طرح اقامت انداخته بودند] شرف قدمبوس دریافته مورد عنایت گردید - حسب اتفاق روزیکه داخل جون میشود پیش از ملازمت اول گذرش بر جنگ گاه افتاد - که فوج پادشاهی^(۳) با ارغونیان محاربه داشت - بیروم خان خود را آماده جنگ ساخته مردانه کارزار کرد - چنانچه سپاه نصرت قرین متحیر ماندند - که همانا از جنود غیبی است - و چون ظاهر شد که بیروم خان سمت غریب از مردم

(۲) نسخه [ج] داشت گرفت (۳) در [اکثر نسخه] گذارش •

بوخاسمت - و در سفر عراق عمده ملازمان و فاکیش بود - شاه ایران هم
اورا بحسن فراست و تهذیب اخلاقی منظور نظر ساخت چون شاه
عالی قدر بجهت انبساط خاطر جنت آشیانی گاه بزم جشنی ترتیب
میدرمود و گاه طرح شکار می انداخت روزی (که صحبت چوگان بازی
و تبق اندازی بود) اورا بخطاب خانی سرفراز کرد - بعد معارفت از
عراق با منشور نصائح شاهجه و فرما - موعظت بذیان همایونی نزد
میرزا کامران رفته بقدر صحیح خود چنان بخاطر آورد که بمیرزا (که
نشسته باشد) هر دو منشور دادن مناسب نیست - و استاده تعظیم
بجا آوردن از میرزا مستبعد - مصحف بدست گرفته برسم پیشکش
آورد - میرزا بجهت تعظیم آن راست ایستاد - در آنوقت هر دو منشور
گذرانید - و چون جنت آشیانی بعد فتح قندهار (که بموجب وعده شاه
بقزلباشیه سپرده) از ده تسخیر کابل مصمم کردند مأمور برای اهل و عیال
ضرور بود - لهذا قاعه را جبراً از آنها گرفته حواله بیرام خان نمودند
و بشاه معذرت نوشتند - که بیرام خان فدوی طرفین است - بار حواله
کردیم - و چون در سنه (۵۶۱) نهمد و شصت و یک بعضی فتنه سازان از
جانب بیرام خان سخندان غیر موقع بپادشاه رسانیدند خود بقندهار
آمدند - ظاهر شد که آنچه گفته اند از صدق پرتو نداشت - مورد
نوازش شد - و در یساق هذروستان عمده جمیع سرداران و پیش قدمان
معرکه او بوده به نیروی شهاست و جسارت فتحهای نمایان کرد
خصوص در جنگ اچمیرازه - که بسردارچی خود بمردم قلیل با افغانه

بسیار جنگ کرده غالب آمد - و سره مند و غیره پرگنات جاگیر یافتند
بخطابه‌های عالییه (یار وفادار و برادر نیکو سیر - و فرزند سعادت مند)
اختصاص گرفت - و در سنه (۹۴۳) نهصد و شصت و سه با تالیقی
شاهزاده محمد اکبر ممتاز گشته به تنبیه سکندر خان سرور و انتظام مهم
صوبه پنجاب با شاهزاده تعیین یافت - و در همین سال دوم ربیع الآخر
روز جمعه (که عرش آشیانی در قصبه کلانور مضاف پنجاب بر تخت
جلوس نمودند) بیرام خان وکیل السلطنت شد - و حل و عقد امور
خلافت و تق و فتق جنود نصرت برای صواب نامی از تفویض یافتند
و بخطاب والای خانخانان کوس ناموری بلند آرازه ساخته در مخاطبات
بخان بابا مخاطب گشت - و در سنه (۹۶۵) نهصد و شصت و پنج
با سلیمه سلطان بیگم (که جنم آشیانی در حیات خود با بیرام خان
نامزد کرده بودند) عقد ازدواج اتفاق افتاد *

از صبیحة میرزا نورالدین محمد و خواهرزاده جنم آشیانی ست
میرزا پسر علاءالدین محمد - و از پسر خواجه حسین - که بخواجهزاده
(۲)
چغانیان شهرت دارند - و نبیره زاده خواجه حسن عطار - و ایشان
بیواسطه فرزند خواجه علاءالدین - که خلیفه خواجه نقشبند اند - صبیحة
شه بیگم دختر علی شکر بیگ جد سیوم بیرام خان (که در خانه سلطان
محمود بن سلطان ابوسعید بود) بخواجه زاده منسوب شده - بملاحظه
این نسبت گیتی ستانی دختر خود کلبرگ بیگم را بمیرزا انتساب

فرمودند - و بدین مناسبتها این نسبت واقع شد - بیگم طبع موزون

داشته مخفی تخلص میگرد - این شعر مشهور از دست * * شعر *

* کاکلت را من زمستی رشته جان گفته ام *

* مست بودم زین سبب حرف پریشان گفته ام *

بعد فوت بگرام خان عرش آشیانی بیگم را بنکاح خود آوردند - در سال

هفتم جهانگیری فوت کرد *

سبحان الله باین قرب و منزلت و آن استقلال و اقتدار و آن همه

دانائی و معامله دانی و رفور اخلاص و عقیدت امورے چند از

نیرفگی تقدیر بر لوحه ظهور نقش بست - که مزاج عرش آشیانی از آن

بزرگ منش منحرف گشت - و فی الحقیقت فتنه سازان حسد آگین

از ناتوان بینی و خود غرضی یک را بصد رسانیده مزاج پادشاه نوجوان را

بر گردانیدند - و خوشامد سازان خانه برافنداز طبع آن امیر کهن سال را

از جا بردند - که آنچه بایست بمراعات آن نپرداخت - چنانچه

روزے بگرام خان بکشتی سیر دریای جون میکرد - یکی از فیلبان

پادشاهی از جوش مستی بآب درآمده بطرف کشتی دوید - اگرچه

فیلبان بزور تمام نگاهداشت اما خانخانان بتوهمی که داشت اغطراب

بسیار نمود - و پادشاه بمراعات خاطرار فیلبان را نزد او فرستادند

او حفظ توره نکرده فیلبان را گردن زد - ازین حرکت نهایت مزاج پادشاه

بر آشفت - و . فارت از و ترک مدارا بدو تصمیم نمودند - چنانکه

در سنه (۹۴۷) نهصد و شصت و هفت عرش آشیانی از آگره ببهانه

شکار روانهٔ دهلي شدند - و درانجا رسیده بطاب امرا احکام فرستادند و شهاب‌الدین احمدخان باستصواب ماهم انکه بتمشیت مهمات ملكي مامور شد - خانخانان ميخواست خود را بملازمت رسانند - عرض آشياني پيغام فرستادند که درين مرتبه دیدنها نخواهد شد - بهتر اينکه بحضور نيایند - برخه برانند که پادشاه بعزيمت صرف شکار برآمده چون بسکندر آباد دهلي رسيد بتوغيب ماهم انکه بشوق ملازمت مریم مکاني ازخای عذرا بدهلي نمود - هيچ از جانب بيرام خان عذرا بر حاشيۀ خاطر نبود - اگرچه حسد و اشرار از ابتدا در فکر آن بودند (که طرح ديگر بر روی کار خودها آورده مدعا ياب شوند) و بقابو سخن (که موجب بے التفاتي شود) بحضور میگفتند خصوص ادهم خان و ماد (ش) ماهم انکه اما چون صفای عقيدت بيرام خان در مرات ضمير پادشاهي منطبع بود آن حرفهای بے فروغ پذيرائي نمي يافت - ليکن چون گفته اند *

* هر چند باغيار عذرايت نظر هست *

* گوئيم بدیشان که سخن را اثر هست *

اهل عباد (که فرصت جو بودند) درين وقت کدورتها ذهن نشين ساختند *

بالجملة او هم از راه درست اعتقادى خود اذائۀ ساطنت را باصرای عمده روانهٔ حضور کرده درخواست سفر حجاز نمود - و باز بسواس بد نفسان چند خود را بميوات انداخت - و چون آرازهٔ فوج

پادشاهی بتعاقب او شهرت گرفت همه مردم پادشاهی از او جدا شدند
 از هم تمن توغ و علم و نقاره و سایر ادوات امارت مصحوب حسین قلی
 بیگ هدشیرزاده خود بحضور فرستاد - و بامرا (که نامزد تعاقب^(۲)
 شده بودند) نوشت - که من از همه دست برداشته ام - برای چه
 تصدیع میکشید - مرا از مدتها زیارت عتبات عالیات نصب العین همت
 بود - الحال سر رشته زرائعی مقصود بدست افتاد - ناچار امرا نیز
 برگشتند - چون رای مالدیو راجه جوده پور سر راه گجرات بود و با خان
 ذراع داشت از ناگور به بیکانیر شناخت - و رای کلیان مل زمیغدار آنجا
 بمقدم اخلاص پیش آمده لوازم مهمانداری بتقدیم رسانید - درین اثنا
 شهرت یافت که ملا پیر محمد از گجرات رسیده بتعاقب مامور
 شد - فتنه انگیزان مزاج بیراه خان هوشورانبند - و قرار مخالفت
 داده بپنجاب عدان تاب ساختند - و باز بفریب کلپترة سریان
 تیره بخت پرده از روی کار برداشته رو به پنجاب گذاشتن - و در
 جمع مردم کوشیده بامرای اطراف نوشت - که اراده سفر حجاز
 داشتم - لیکن چون ماوم شد (که ماوم انکه و غیره مزاج پادشاهی را
 متعریف ساخته آرد) گئی مرا بخون نسبت میدهند) لهذا بخاطر
 رسید که یک دفعه سزای بد کرداران داده متوجه سفر مبارک شوم
 و ملا پیر محمد شروانی را (که درینولا علم و نقاره یافته متعهد
 اخراج من گشته) در یابم *

بالجمله همین چیزها باعث برآشفندگی او شده مغلوب غضب گردید - و نتوانست خود را باز داشت - مفتنان هم فرصت دیده زیاده تر مزاجش را بشورش آوردند - بهر تقدیر چون بغی خانخانان باعلان رسید عرش آشپانی آنکه خان را مقلدا ساخته خود هم متعاقب از دهلی برآمدند - دران وقت خانخانان در گرفتن جالندهر اهتمام داشت - آمدن آنکه خان معلوم کرده بمقابله شتافت - و بعد محاربه سخت خانخانان هزیمت یافته در تلوازه (که جائے سمت مستحکم در کوه سواک) برآجه آنجا راجه گفیس پناه جسمت - چون صیت وصول موکب اکبری بغواهی کوهستان رسید مردم پیش آهنگ او از قلعه برآمده جدگ نمودند - گریزند دران زد و خورد سلطان حسن خان جلایر از لشکر پادشاهی کشته شد - و سر او را بریده نزد خانخانان بردند - بے اختیار گریسته گفت زندگی من گرای آن نمیدند که باعث خون این قسم جماعه شوم - بتاسف تمام جمال خان غلام خود را بحضور فرستاده درخواست عفو جرائم نمود - عرش آشپانی منعم خان را با امرای دیگر درون کوه فرستان - که بعهد درست طماندیزت افزای خاطر بیام خان شده بملازمت بیدارند - در ماه محرم سنه ۹۶۸) فصد و شصت و هشت سال پنجم خانخانان بحوالی اردو رسید - جمیع امرا پذیرا گشته باعزاز تمام آوردند - و چون دربر آمد ز پاک در گردن انداخته سر پدای پادشاهی گذاشت - و به های های گریست - عرش آشپانی

از کمال رافت در آغوش گرفته رویاک از گردن او برداشتند - و پرسش احوال فرموده بدستور معین حکم نشستن فرمودند - و خلعت فاخره (نه در بر داشتند) الثغاب فرموده رخصت زیارت اماکن شریفه دادند چون بشهر یمن متعلقه گجرات (که پیش ازین بفهر راله موسو بود) رسید چند روز جهت آسایش محمل اقامت کشاد - دران ایام موسی خان فولادی حاکم آن شهر بود - و مارا اوف افغانان بر سر او جمع آمدند ازان جمله مبارک خان لوجانی (که پدر او در جنگ ماچھیواره بقتل رسیده بود) انتقام بخاطر آوردن - و نیز زن کشمیری سلیم شاه با دختره که از او بود همراه قافله بیروم خان عزیمت حجاز داشت و مقرر شده بود که به پسر بیروم خان نسبت نمایند - ازین رهگذر هم افغانان شورش داشتند - روز جمعه چهاردهم جمادی الاول سغه مذکور بیروم خان بسیر کولابے (که سدرا گاه آن شهراست - و بسپس امک شهرت دارد - چه هزار بتخانه دو رویه آن حوض است) رفته - در وقت فرود آمدن از کشتی آن جا اهل چان را نمود که برای دیدن آمده وقت ملاقات خانجره حواله کون - که کارش تمام شد - درین وقت نلمه (الله اکبر) بوزبان خانخانان رسیده ازین عام در گذشت و بسعادت شهادت (که از مدتها بدعا میخواست - و از اهل الله استدعا میکرد) فایز گردید - گویند حجامت و غسل (وز چهار شعبه بنییت) شهادت از سالها ناغه نمی کون - چنانچه در زمان استقلال یکی از سادات سانه لوح این را شنید - و در مجلس او برخاسته گفت - به نیت

شهادت نواب فاتحه خوانیم - تبسم کرده گفت - میر این چه غم خواری ست - شهادت میبخوام - اما نه باین زودی *

القصة از وقوع این سانحه هر کدام از ملازمان بجای شتافت و بیدرام خان در خاک و خون افتاده - جمع از فقرا قالب خونین ادرا برداشته حوالی مقبره شیخ حسام (که از مشائخ آنجا بود) بخاک سپردند - و بعد ازان بسعی حسین قلی خان خانچهان بمشهد مقدس مدفون گشت - قاسم ارسلان مشهدی در تاریخ این واقعه گوید - و گویند او پیش ازین سانحه بمدتی در خواب دریافته گفته بود *

* بیت *

- * بدم بطوان کعبه چون بسمت احرام *
- * در راه شد از شهادتش کار تمام *
- * در واقعه ۵۰ نفر پی تاریخش *
- * گفتا که شهید شد محمد بیدرام *

نعش خان را بدلهلی نقل نموده حسب وصیت در سنه (۹۸۵) نهند و هشتاد و پنج بمشهد رضویه بردند - بیدرام خان در شعر بسهمار درست سلیقه بود - تصادف غرا و در اشعار استادان دخلهای بجا دارن و آنها را جمع نموده دخلیه نام کرده - گویند زمانه (که بیدرام خان در قندهار بود) جنت آشیانی این رباعی نوشتند *

* رباعی *

(۲) در [بعضی نسخه] حسین علی خان (۳) در [بعضی نسخه] قصائد غرا دارد - و در اشعار استادان دخلهای بجا *

- * ای آنکه انیس خاطر محزونئی *
- * چون طبع لطیف خویشتن موزونئی *
- * بے یاد تو من نیم زمانے هرگز *
- * اما تو بیداد من محزون چونی *

* بیدرام خان در جواب نوشت *

* رباعی *

- * ای آنکه بذات سایه بیچونی *
- * از هر چه ترا وصف کنم افزونی *
- * چون میدانئی که بیتو چون میگردد *
- * چون می پرسئی که در فراقم چونی *

گویند شد همايون پادشاه با خان مخاطبه داشت - و او را غفلت
دست داد - فرمودند بتو ميگويم - خان متذبه شده گنمت پادشاهم
حاضر - ايکن شنیده ام که در ملازمت سلاطين حفظ چشم و در خدمت
درویشان نگاهداشتن دل و پیش علما پاسبانی زبان باید کرد - درین
فکر بودم - که چون در حضرت هر سه چیز جمع شده - کدام یک را
توانم نگاهداشتن - پادشاه را این لطینة او بداهة خوش آمد
تعمین نمودند *
(۲)

صاحب طبقات اکبری نوشته که بیست و پنج کس از ملازمان
بیرام خان بمنصب پانجهزاري رسیده صاحب علم و تقاره شدند
حق این ست که بیرام خان بفضل و کمال و صلاح و تقوی و همت

و کرم آراستگی داشت - و مدبر شجاع و کار دان قوی دل بود - نظر بر اسباب ظاهر حق عظیم برین خانوادگان عالیة تیموریه ثابت کرد در چنین تخال ایام [که هنوز سلطنت همایون پادشاه انتظامه نگرفته بود که از میان رفت - و پادشاهزاده خوردمسال ناتجربه کار - سوای پانجاب تمام مالک از تصرف بدر رفته - افغانان با آن همه کثرت و هجوم بدو می سلطنت لوای انا و لاگیری می افراشتند - و در هر گوشه و کنار واقعه طلبان طبل مخالفت می زدند - امرای چغتیبه (که دلدۀ اقامت هذدوستان نبودند) مشورت رفتن کابل میدادند - میرزا سایمان قابو یافته در کابل خطبه خود خواند] بمحض نیروی جگرداری و ثبات پائی و حسن تدبیر صایبه و فکر رضیة بیروم خان آب رفته بجو آمد - و سلطنت را استقراره بهم رسید - عرش آشیانی هم بانواع دلجوئی و نوازش جمیع مهمان مغفوض بدو داشته قسمها ازو گرفت - که آنچه مناسب و صلاح کار باشد بعمل آرد - مداهنه و مراعات کیسه منظور نباشد - و از لومنت لایم نترسد - و این مصرع خواند *

* دوست گو دوست شود هر دو جهان دشمن باش *

چون روز اقتدار و تسلط خانخانان زیاده تر شد خار خار حسد در دلها شکست - ناتوان بیدان حسد پیشه ^(۲) به شقیقه سازی و زمامی دروغ و راست را باهم می یافتند - و یکی را بصد رسانیده مزاج پادشاهی منحرف می ساختند - خانخانان هم در اقتدار و استقلال

خود دیگری را بچشم اعتبار نیاورده اعتنا بشان آنها نمی کرد
 (۱) بدمطنگی و توهم بخود راه داده بود - که زود از جا درمی آمد
 پس از برهم زدگی هم خانخانان اصلاً اراده بغی نداشت - بمجرد
 ابلاغ پیغام پادشاهی (که میر عبداللطیف قزوینی آورد) ائانه و اسباب
 امارت بحضور فرستاده اراده سفر حجاز نمود - فتنه اندوزان طرفین
 نگذاشتند - مخالفان بزمینداران سه راه نوشتند - که نگذارند سلامت
 بدر رود - و موالف باغرا و اغوا پرداخت - که مردمی (که در هیچ مرتبه
 نبودند) برانداختن شما را بحسن تدبیر خود بسته بکامیابی نازش
 نمایند - و شما را با این همه حقوق بذلت و خواری برآورد - مردن
 بناموس به از زیستن بعار است - و بجائے رسانیدند که موجب خسار
 و نکال او گردید * فکته * آدمی را خویشان بینی و حب جاه بروزید
 هی نشانند - و در مهالک و آفات می اندازد - ازین است که حب دنیا
 راس الخطایاست *

* آفت سر و برگ هوس آرائی جاه است *

* سر باختن شمع ز سامان کلاه است *

* بهادر خان شیبانی *

محمد سعید نام - برادر خانزمان علی قلی خان - و از امرای
 پنجهزاری اکبری ست - در وقت نهضت الویه همایونی بتسخیر
 هندوستان زمین داور بدو تفویض یافته بود - بعد چندکے از بدسرشتی

هوای گرفتن قندهار در سرش پیچید - و خواست که بمکر و خدیعت
 کار پیش برد - میسر نشد - ناچار ارباش واقعه طلب کرد آردنه آماده
 جنگ و جدال گشمت - شاه محمد خان قلاتی (که از طرف
 بیرام خان بمحافظت قلعه می پرداخت) کومک هندوستان را
 دور دیده قلعه را استحکام داده بشاه ایران ملتجی شد - و حسب
 طلب او فوج از قزاقباش رسیده ناگهانی بر سر بهادر خان ریخت
 او جنگهای سخت کرده کاره ساخت - در بگریز آردن - چون
 نتوانست دران ضلع بسر برد سال درم جلوس وقتی (که عرش آشیانی
 بمعاصره مانکوت اشتغال داشتند) شرمگین بدرگاه آمد - و بوسیله
 سفارش بیرام خان عفو تقصیر او شده ملتان از تغییر محمد قلی خان
 برلاس بجاگوش مقرر گشت - و در سال سیوم بهادر خان با بسیاری
 از امرا بتسخیر مالوه نامزد گشته - در همان ایام برهمزدگی
 دولت بیرام خان بمیان آمد - خان مذکور ادرا باز گردانید - تا خود
 آن ولایت را در حیطة تصرف آردن - و باز ازین فکر برگشت - بهادر
 خان در دهلی بحضور رسیده بصوابدید ماهم انکه منصب بزرگ
 رکامت حواله او شد - چند روزی نکشید که اثاره به تیولش مقرر گشته
 رخصت یافت - سال دهم (که خانزمان برادر کلانش مخالفت درزید)
 ادرا بانفاق سکندر خان اوزبک بولایمت سرهار فرستاد - که ازان راه
 بهند درآمده خلل انداز شود - ازین جهت عرش آشیانی فوج
 بهرداری میسر معز الملک مشهیدی تعیین کرد - هرچند بهادر خان

در عجز و گفت مادرم با ابراهیم خان ازبک بحضور شتافته عفو
تقصیرات من و برادرم شد میر معزالملک قبول نمود و بچنگ
درآمد - اگرچه سکندر خان (که با او همداستان بود) در بغرار گذاشت
اما بهادر خان بر قول میر معزالملک ریخت - شاه بداغ خان (که از
امرای سپاهی مذش بود) دستگیر گشت - و میر بهزیمت در آردن
چون عفو جرائم خانزمان و ار شده بجز تلافی این حرکت در تراخی
افتاد - و از آنجا [که عفو جرائم مشروط بدان بود (که تا الیه پادشاهی
درین ضلع ظلال افکن است خانزمان از آب گنگ نگذرد) و همین که
عرش آشیانی بسیر قلعه^(۲) چذاته توجه فرمود علی قلی خان مساهله
نموده از آب گنگ گذشت] پادشاه بغضب در آمده بر سر او ایغاز
نمود - و باشرف خان (که در جونپور بود) حکم رفت - که مادرش را
مقید سازد - بهادر خان ازین ماجرا آگهی یافته بتعجیل تمام
بر سر جونپور شتافته بر قلعه دست یافت - و اشرف خان را مقید
نموده مادر خود را از قید برآورد - و جونپور و بزارس را یغمائی کرده
تا مراجعت پادشاه خود بدرزد - اما باز بسبب صفع جرائم خانزمان
و بجز و ضعیف نالی می نمود خان بتدارک بے اعتدالیهای بهادر خان
متوجه نشدند - تا آنکه سال دوازدهم سنه (۹۷۴) نهمصد و هفتاد
و چهار هجری همراه برادر از کمال بے آزرگی و ناحق شذاسی
با عرش آشیانی عرصه مبارزت پیمود - چون باباخان قاتشال بر فوج

خانزمان حمله برد بهادر خان مقابل گشته ادرا برداشت - ناگاه اسپش
 قیر خورده چراغ با شده - و بر زمین انداخت - مردمش از مشاهده
 این حال متفرق گشتند - دلادزان فوج فیروزی بر سرش هجوم
 آوردند - وزیر جمیل بیگ (که مقتصدی منصدار آن وقت بود)
 از بد ذاتی و آزمندی چیزی گرفته رها کرد - درین اثنا دیگرے یار
 رسیده ادرا ردیف خود ساخت - و فرزند پادشاه آورد - عرش آشیانی
 فرمودند - بهادر خان ما با شما چه بد کردیم - که این همه باعث فتنه
 و فساد شدید - گفت الحمد لله علی کل حال - شاید هنوز بے حقیقتی
 خود مجزوم نبود - والا حرف فدایتی بر زبانش میگذاشت - بالحاج
 دولت خواهان در همان وقت بشهباز خان حکم شد - که بدم شمشیر
 گردنش از بار سبک ساخت - طبع موزون داشته شعر دیگفت
 این مطلع از ست *

* بیت *

* آن شوخ جفا پیشه دگر سنگ گرفته *

* گویا بمن خسته ره جگ گرفته *

* باز بهادر *

بایزید نام پسر شجاعت خان سور - که بزبان عوام هند بسجاد خان
 مشهور است - چون شهباز شاه مالوه را از ملو خان مخاطب بقادر شاه
 بر گرفت مشر الیه را (که از امرا و خاصه خیلان او بود) سپه سالار
 آن دیار ساخت - و در زمان سایم شاه بحضور شتافته بعد چندے

ناخوش شده برخاسته بمالوه آمد - سلیم شاه فوج کشی نمود - از پناه
 برآچه درنگر بود - آخر سلیم شاه از او بعهد و پیمان پیش خود
 طلبیده همراه نگاهداشت - و مالوه با مرا تقسیم نمود - پس ازان
 در زمان عدلی بتازگی حکومت مالوه یافته میخواست خطبه و سکه
 بنام خود کند - در سنه (۹۶۲) نهصد و شصت و دو باجل طبعی
 درگذشت - باز بهادر بجای پدر نشست - و اکثر مخالفان را
 برانداخته در سنه (۹۶۳) نهصد و شصت و سه چتر بر سر گرفته
 خطبه بنام خود خواند - و تمام مالوه را بحیطه تصرف در آورده فوج
 بر سر گدھے (که ملکه ست وسیع) کشید - و از رانی درگرتی (که ریاست
 آن ولایت می نمود) شکست یافته بتلافی آن نپرداخت - و مشغول
 بعیش و عشرت شد - و بنای دولت خود را بر آب و باد گذاشت
 یعنی بمرتبه شیفته باده پیمائی و نغمه آرائی گردید که شب از روز
 نشاخته غیر ازین در امر بهیچ کار نمی پرداخت *

باده را حکمت اساسان قدری معین و زوایه مشخص قرار داده
 بملاحظه ترتیب ترکیب نصری نسبت ببعضی طبایع و امزجه تجویز
 فرموده اند - و بنغمه دانش پروران دوربین در هنگام کالات طبع و صلاحات
 ضمیر (که از فرط اشتغال بمهمات دنیوی بهم رسد) بجهت کسب
 انتعاش طبیعت و انبساط حال توجه نموده - نه آنکه هر دو را از
 مقاصد عظمی اندیشیده همواره اوقات گرامی را که بدل ندادن

بدان گذرانند - باز بهادر (که خود در فنون سرود و نغمه استاد وقت بود) در فراهم آوردن پاتران همگي همت مصروف داشت - همه بحسن نغمه طاق - و نغمه حسن آنها مشهور آفاق - سرآمد آن طایفه
 (۲)
 روپ متي نام - گویند پدمني بود - که قسم اول است از انسام اربعه^۱
 نسوان - که دانشوران هند تقسیم کرده اند - يعني آنچه صفات خوب زنان است از روی ترکیب عنصری درو می باشد - و باز بهادر را با او علاقه غریب بود - اشعار مذهبی پیوسته در عشق او گفته - و دل خالی کرده - داستانهای حسن و عشق اینها تا حال بر زبانها شایع است *

در سال ششم اکبری سنه (۹۶۸) نهصد و شصت و هشتم هجری ادهم خان کوکه با امرای دیگر بتسخیر مالوه تعیین شد - باز بهادر در گروهی سازنگهور (که مقر او بود) قاعه کرده نشست - و جنگ می نمود - و مردمش همه (که آزاده خاطر بودند) تن ده نگشتند محاربه سخت نموده هزیمت خورد - چون چند کسی اعتقاد می بر سر زنان و پاتران گذاشته بود (ده اگر خبر شکست من رسد همه را ته تیغ کشد - چنانچه رسم هندوستان است) چون صورت شکست نمودار شد نقش حیات چنده بآب شمشیر محو گشت - و جمع زخمی شده رمقی از زندگی بردند - و بعضی را نوبت نرسید - افواج پادشاهی بشهر درآمد - فرصت نشد که دیگر بدان امر پردازند

(۲) در [بعضی نسخه] روپ مني - یا روپ بقمي باشد *

ادهم خان همه را متصرف شده بهجست و جوی روپمتمی (که ز
کاری داشت) افتاد - چون این نغمه بگوش او رسید وفا بجوش او
بیایه زهر هلاهل بدوستکامی باز بهادر مردانه درکشید *

و چون از تغییر ادهم خان حکومت مالوه به پیر محمد خا
شروانی تفویض یافت باز بهادر (که در جنگلهای مابین خاندیس و مالو^(۲)
آواره میگشت) فوجی فراهم آورده بآریزش درآمد - بتازگی از پیر محمد
خان شکست یافته بمیران مبارک شاه والی خاندیس پناه برد - او
لشکر خود همراه ساخت - درین ضمن با پیر محمد خان (که بعد فتح
ببجاکوه با معدودے بغارت برهان پور شناخته با غنائم فرادان
برگشته بود) مقابله واقع شد - از قضا هزیمت بر پیر محمد خان
افتاد - او در فرار سراسیمه از دریای نریده می گذشت - از اسپ
جدا شده غریق بحر فنا گردید - امرای جاگیر دار مالوه دل از دست
داده باگروه رفتند - باز بهادر بفراغ خاطر مجددا مالوه را متصرف
گشت - بسنوح این واقعه در سال ۵۴۳۳ هجری قمری عبد الله خان اوزبک (که
از امرای اکبری بود) با جمعی از عمدها بضبط و ربط آن ولایت مامور
شد - باز بهادر پیش از وصول جنود پادشاهی پای ثبات باغزش داده
رو بفراز آورد - و از تعب تعاقب عساکر منصوره در تنگنای کوهستان
خود را انداخت - و عمره بآوارگی بسر برد - چندگاه نزد بهرجی
زمیندار بکلانه رفت - و از آنجا در کجرات بچنگیز خان و شیر خان

گجراتي توسل جمعیت - و پس ازان بنظام الملک دکنی (در آردن و همه جا خسران زده گشته برانا اودی سنگمه پناه برد - و در سال پانزدهم عرش آشیانی حسن خان خزانهچی را فرستاد - که او را بنویسد عوطف امید وار ساخته بملازمت آورد - ابتدا بمنصب هزاری سرفرازی یافت - و آخرها بمنصب دو هزاری ذات و سوار رسید باز بهادر و روزپ متی هر دو بر پشته (که در حاق وسط تالاب اجپن افتاده) آسوده اند *

• بابا خان قاقشال •

بعد از مجنون خان سرآمد ادوی قاقشالیه در عهد عرش آشیانی او بود - در جنگ خانزمان دستبرده نمایان و سبقتی شایان بکار برد - و در سال هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد در نخستین یورش گجرات شهباز خان میرتوزک در ترتیب یسل اهتمام می نمود آن ترک معامله شناس از نخوت و یزدار بار در افتاده بدرشتی پیش آمد - پادشاه بجهت تادیب او و اصلاح سایر بیراه (وان سیاست عظیم فرمود - و در همان ایام به نیکو پرستاری مشمول نوازش پادشاهی گردید - پس از کشایش بنگاله (که سرکار گهوراگهات در تیول قاقشالان مقرر شد) بعد فوت مجنون خان قاقشال اگرچه سربى بظام پسرش جداری بیگ بود اما عمدگی به باباخان (که آقسقال آن طایفه بوده) بازگردید چون در ترویج و روائی آئین داغ از پیشگاه خلافت قدغنها بکار رفت متصدیان سخت گیر دکان طمع و آز بر چیده از بے پروائی و اغماذ

(باب انباء) [۳۹۲] (مأثر الاسرا)

سردار ^(۲) تابین باشیها را بقیمت سر مورے میکشیدند - چنانچه بابا خان مکرر بمظفر خان صاحب صوبه بنگاله گشت - که هفتاد هزار روپیه بطریق ازبغان بکار پردازان گذرانده ام - و هنوز صد سوار بداغ نرسیده اصلا از بتدارک نپرداخت - چون بهمین دراعی در سال بیست و چهارم معصوم خان کبابی با چنده از تیولداران بهار گرد طغیان برانگیخت بابا خان (که قابو میجست) با برخی حاکمیر داران بنگاله پیش آهنگ قدم فرسایان طریق عصیان گردید - و در سنه (۱۸۹۱) نهد و هشتاد و نه ^(۳) باتفاق خالیدی خان سرها تراشیده طاقیه پوشیده در شهر گور (که سابق بلکنوتی شهرت داشت) فرود آمد - و مکرر بافواج پادشاهی زد و خورد نموده هر مرتبه بذاکامی در آمد - تا آنکه بعجز گرائیده زینهاری گشت - مظفر خان با آنکه شورش صوبه بهار می شنید باستکبار زده عذر پذیر نمیشد - که یک دفعه معصوم خان با مفتنان دیگر بآمد آمد فوج حضور از صوبه بهار بر آمده بفساد پیشگان بنگاله پیوست - این هر دو فریق بهم متفق شده تباہ کاریا از سر گرفتند و آخر کار در سال بیست و پنجم مظفر خان را (که در نانده محصور شده بود) بدست آورده بقتل رسانیدند - و چون اختی زمانه بکامیابی برخاست و دران بمراد گردید تقسیم ولایت و تجویز مناصب و خطاب بمیان آمد - بابا خان بخطاب خانخانان خود را

(۲) در [انکو نسخه] تابین باشیها را قیمت سر مورے (۳) در [بعضی

نسخه اکبر نامه] خالیدین خان آورده *

ملقب ساخته ایالت بنگاله بخود نامزد نمود - و در همین سال در عین چیره دستی به بیماری خوره گرفتار گشت - هر روز در سیر گوشت دران ریش گاه نهاده طعمه جانور ساخته - و میگفت که نمک حرامی مرا بدین تباہ حالی نشانده - و در همین حالت در گذشت *

* بهادر *

پسر سعید بدخشی ست که چندے عمل گذار سرکار ترهت بود سال بیست و پنجم جلوس عرش آشیانی (که امرای بهار گرد ناسپاسی بلند ساختند) سعید پسر مذکور را در محالات متعلقه گذاشته با سرکشان پیوست - بهادر از غنوده بختی مال خالصه پادشاهی را صرف سپاه نموده علم بغی برافراخت - و سکه و خطبه بنام خود کون گویند این بیت در سکه قرار داده بود *

* بیت *

* بهادر ابن سلطان بن سعید ابن شه سلطان *

* پسر سلطان پدر سلطان زهر سلطان بن سلطان *

چون سعید بگفته معصوم خان کابلی رفت (که آن شوریده مغز را باندروزه گرامی یک جهتی گردانند) از از بے آزمی پدر را بزندان فرستاد پدر باندک زمانے بسرداری از دل نهاد - چون شاهم خان جلاور بر پنده رفته مظفر گردید سعید مزبور دران جنک بگو نیستی افتاد بهادر در ایام هنگامه پردازمی اهل طغیان از حوالی ترهت برآمده بسیاری معوره بر گرفت - و سرکار حاجی پور در تصرف او بود

(باب الباء) [۳۹۴] (مآثر الامرا)

هر طرف دست و پای میزد - تا آنکه صادق خان فوج، را بر سر اد فرستاد - و چپقلش نمایان رد داد - و دران آشوب گاه پیمانۀ هستی اد سال بیست و پنجم اکبری مطابق سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت هجری لبریز گردید *

• باقی محمد خان •

کوکۀ عرش آشیانی و برادر کلان اد هم خان است - مادرش ماهم انکه - که نسبت خاص با پادشاه بهم رسانیده - در ایامی (که عدان آق و فتح مقدمات سلطنت باختیار او بود) شادمی کنخدائی خان مذکور شروع نمود - پادشاه بذاب خاطر داشت اد دران عشرت خانه تشریف بردند - خان مزبور بدیایۀ سه هزاری (سید - از نازخ شیخ عبدالقادر بدارنی معلوم میشود که در سال سیم جلوس در ولایت گدهه کتنکه (که بجاکیر خان مزبور مقرر بود) داعی حق را اییک اجابت گفت *

• پاینده خان مغل •

برادر زاده حاجی محمد خان کوکی پسر بابا قشقه برادر کوکی ست - که از امرای عظام فردوس مکانی بوده - حاجی محمد در اکثر یورشها با رکاب همایونی شرف اختصاص داشت - در مهم بنگاله بهمراهی آن پادشاه مشمول نوازش بود - پس از فتح مرهۀ مذکور چون پادشاه در جنت آباد رحل اقامت انداخت و شیر خان سور بذارس را بتصرف آورده قدم فتنه خیز در نواح

چونپور گذاشت خان مذکور از پیش پادشاه گریخته نزد میرزا نورالدین محمد (که در قنوج جا داشت) (سید - و میرزا هندال را برین پله آورد که خطبه بنام خود خواند - چون در جنگ شیر خان سور مکرر چشم زخم بفوج پادشاهی رو نمود پادشاه از نواج فتهه و بهمر شده کاره نساخته متصل قندهار رفت - و درانجا نیز بذابر نفاق میرزا عسکری پا قایم نتوانست شد - لهذا عزیزمت عراق مصمم کرده بدان صوب شتافت - پس از وصول به سیستان حاجی محمد از میرزا عسکری جدا شده بموکب همایونی پیوست - و در سفر عراق و یورش قندهار و مهم کابل در زکاب سلطانی مصدر ترددات بود - آخر حال چون بداندیشی او سمت ظهور یافت او را با برادرش شاه محمد (که در بدآهوزی و بچاندامی استاد بود) گرفته عالم را از لوٹ وجود آنها پاک گردانید - گویند حاجی محمد در جرأت منفرد بود - شاه مکرر میگفت که پادشاهان را این طور خدمتکاره می باید - روز قیق اندازی او قیق زد - و از پادشاه جلدو گرفت - پاینده محمد سال پنجم اکبری همراه منعم خان از کابل آمده شرف بساط بوس دریافت - و در آخر همین سال بهمراهی ادهم خان بذابر فتح واله تعیین گردید - و سال نوزدهم بهمراهی منعم خان خانخانان بتسخیر بنگاله شرف رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم بهمراهی راجه بهگونت داس به تنبیه رانا پرتاب دستوری

یافتند - و در جنگ خانخانان عبدالرحیم (که با مظفر گجراتی
روداد) سردار هراول بود - سال سی و دوم اقطاع در گهوزا گهات یافته
بدان صوب مرخص گردید *

• پیشرو خان •

مہتر سعادت نام از غلامان جنت آشیانی ست - کہ شاہ طہماسپ
دادای ایران داده بود - و در تبریز تربیت یافته - ہموارہ در
خدمت آن پادشاہ گذرانندے - و پس از ارتحال آن مغفور در خدمت
عرش آشیانی بکارها پرداختے - سال نوزدہم پادشاہ او را بنابر گذارش
بعضے مراتب بامرا بصوب ہنگالہ تعیین نمودند - چون عجلت لازمہ
این کار بود او گشتی سوارہ براہ دریای گنگ روانہ گردید - و پس از
وصول بحدود تعلقہ گچہتی (کہ از زمینداران نامور صوبہ بہار بود)
بدست کسان او گرفتار گشت - چون جگدیس پور (کہ محکم ترین
ماوای گچہتی بود) بتدخیر درآمد و او کنج نشین زاویہ خمبول
شد ہوالعجبی تقدیر خان مذکور را ازان بلیہ رستگاری بخشید
گویند مردم بمیارے (کہ بدست آن بغاوت سرشت گرفتار بودند)
اکثرے را روانہ نیستی سوا گردانید - خان مذکور را نیز بہمین ارادہ
حوالہ کسی نمود - داش یازی نکرد - بدیگرے سپرد - او ہر چند
صرف قوت نمود شمشیر از نیام بر نیامد - ناچار باشارہ گچہتی
(کہ دران وقت سراسیمگی داشت) بر فیل با خود نشانده روان شد

اتفاقاً فیل انس نا گرفته و بد رفتار بود - آن مرد خود را بپایان انداخت - فیل آمدی بر زده آواز هولناک نموده رو بگریز نهاد - و از آن صدای مهیب هر یکی از فیلان بذحیتم شتافت - فیل سواری خان مذکور به بیابانی رسید - خان مذکور خواست که هر دو دست رسن بستگ خود در گلوی فیلبان انداخته بافشد - فیلبان بفراوان سعی خود را بپایان انداخته نجات خود در گریز شمرد - قریب طلوع صبح فیل آرامش گزید - خان مذکور خود را بزیر افکند - و پس از افاقه رو براه آورد درین ضمن سوارنه از منتسبانش (که بجسمت و جوی آر می گردید) دوچار شد - و او را براسپ خود سوار کرده راهی گشت - سال بیست و یکم خان مزبور بحضور رسیده بملازمت پیوست - بعد چندی باندرز گوئی نظام الملک دکئی (که دست از آمیزش مردم کشیده بزاریه تنهایی بسر می برد) دستوری یافت - و سال بیست و چهارم آصفخان ملازم او را با تفسووات بحضور آورد - پستر بذصیحت گذاری بهادر خان پسر راجی علی خان حاکم اسپر رخصت پذیرفته چون در نگرمت و پادشاه محامراً قلعه مزبور فرمود روز مفتوح شدن مالی گدهه ترون شایسته نمود - و تا سال چهارم اکبری بمنصب سه صد و پنجاهی رسیده - و پس از فوت آن پادشاه مورد عنایت جهانگیری گردیده از امل و اضافه بمنصب در هزاری سرمایه عزت اندوخت - و بخدمت فرانشخانه مامور بود - سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده هجری (ختم سفر بمنزل عقبی برد

پادشاه نظر بحقیق او خدمت یک پیدشخانه بهسراو مرحمت فرمود *

* بهادر الملک *

گویند اصل وطن او پنجاب است - مدتی بنوکری سلاطین دکن گذرانیده یستر بدرگاه عرش آشیانی ملتجی گشته غاشیه بزدگی بر دوش گذاشت - سال چهار و سیوم تلعۀ پونار مضاف موبۀ برار بودست او کشایش یافت - آن قلعه ایست برقلے بنا نهاده سه طرف از آب ندی سمت - که هرگز بایاب نمی شود - پس ازان مکرر در جنگها مصدر گوناگون آورد شده ناهے براد مردی بر آورد سال چهل و ششم (که اذرا با اتفاق حمید خان بذاکھبانی ملک تلنگانه گذاشتند) ملک عذیر فوجی از ملک ^(۲) برود همراه گرفته شورش آغاز نهاد - اینها باکم جمعے بغرور مردانگی پای مقابله افشردند و در کنار دریای مانجرا آریزش در گرفت - و بقضای آسمانی شکست برینها افتاد - حمید خان دستگیر شد - نام برده بفرادان سعی از آب گذک برگزشته به پذاه گاه در آمد - ^(۳) در سال هشتم جهانگیری بعطای علم کامیاب گردید - و سال نهم باضافۀ مذهب و عذایمت فیل ممتاز شد - وقت موعود یا در دامن عدم کشید - گویند سجمع نگین از این مصرع بود *

* مقبول درست هرکه شود او بهادر است *

(۲) نسخه [۱] ملک نرود - اما غالباً ملک برود صحیح است (۳)

در [چند نسخه] به بذاکاه *

* بیرم بیگ ترکمان *

میر بخشعی ایام شاهزادگی فردوس آشیانی ست - و در آن وقت از عمدهای دولت ایشان بود - بمنصب عالی و خطاب خاندورانی امتیاز داشت - چون شاهزاده بسبب کافر نعمتی (ستم خان شغالی از مقابل سلطان پرویز برگشته از نوبده عبور نموده کشتیها بجانب خود کشیده گذرها را بتوپ و تفنگ استحکام داد بیرم بیگ را بسردازی جمع در کنار آب گذاشته خود ببرهانپور شتافت - چون مهابت خان با سلطان پرویز بساحل نریده رسید روزی بیرم بیگ رزم طلب گشت - پیوسته از طرفین جنگ توپ و تفنگ میشد - مهابت خان عبور متعذر دیده دست بگروزی و حیاه زد - و بوساطت زار رتن بخاندانان میرزا عبد الرحیم بچاپاوسی نوشت و خواند نموده سلسله جانبان آشتی گردید - خاندانان نیز بشاهزاده شاهجهان مبالغه نمود - که خدمت این صلح بعهده بده مقرر شوند - اگر خاطر خواه ملازمان صورت پذیر نکردن فرزندان مرا سیاست فرمایند - در تطبیق آن قسمهای غلاظ در میان آرد - چون آرازه صلح انتشار یافت در احتیاط گذرها هم تهاوتی در داد - مهابت خان پیش از رسیدن خاندانان وقت شب از آب گذشت - و خاندانان نیز آن همه عهد و پیمان را بر طاق نسیان گذاشته بمعسکر پادشاهی پیوست - ناکزیر بیرم بیگ روانه برهان پور شد - پس ازان در یورش بنگاله چون حوالی بردران مخیم شاهی گردید صالح بیگ برادرزاده آصف خان جعفر

فوجدار آنجا با صرف حصار خام متحصن گشت - عبد الله خان بلوازم محاصره پرداخته کار بر توک ساخت - ناچار برآمده حسب الحکم شاهي محبوس زندان ادب شد - و سرکار بردان بجاکير بيم بيم مرخص شده بتاسيق آن الکا رخصت گرفت چون شاهزاده پس از ضبط ولايت بنگاله بهار شناخته آن مملکت را بدست آورد بيم بيم از بردوان رسیده بهراست موع بهار اختصاص گرفت - پس از آنکه شاهزاده را بحوالی بنارس تقابل و مواجهه با لشکر پادشاهي اتفاق افتاد و وزیر خان بايالت بهار تعیین گشت بيم بيم حسب الطلب بدولت حضور کاميابي اندوخت - (روزه) که سلطان پوریز محمد زمان بخشى خود را از دریا گذرانید) بيم بيم خان دوران مامور شد - که قابو یافته دستبند نماید - او از فرط غرور و نخوت محمد زمان را بنظر اعتبار نیاروده باندک مایه مردم در جائی (که دریای گنگ و جون بهم پیوسته) بر سرش قاشته زخمها برداشته - و جان را رایگان در باخت - پسرش حسن بيم از عرصه نبرد زخمي برآمده پس از چندی او نیز در گذشت *

• بهادر خان اوزبک *

ابوالنبی نام از بزرگ زادهای توران است - در عهد عبدالحمون خان بعمدگی رسیده حکومت مشهد مقدس داشت - پس از کشته شدن خان مزبور هرچند باقی خان بدلاسا پرداخت بدستاریز عزم زیارت کعبه نجات جسته بهندوستان آمد - و سال چهل

و هشتم ملازمت عرش آشیانی دریافت - و بمنصب در خور نوازش یافته بعزایت کمرخنجر مرصع کام دل برگرفت - و پس از جلوس جهانگیری چهل هزار روپیه در مدد خرج یافته با پنجاه و هفت منصبدار بکمک شیخ فرید مرتضی خان که بتعاقب خسرو شتافته بود تعیین گردید - و سال پنجم از تغیر تاج خان فوجداری صوبه ماتان باو مرحمت شد - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری سه هزار سوار و خطاب بهادر خانی امتیاز اندوخته از انتقال میرزا غازی بحکومت قندهار چهره بلند پایگی بر افروخت - و پستتر باضافهای متواتره بمنصب پانجهزاری سه هزار و پانصد سوار درجه اعتلا پیمود - و سال پانزدهم عذر ضعف باصره را در پیش کوه استعغای تعلقه داری قندهار نمود - گویند چون آمد آمد فوج داری ایران بر زبانها افتاد نام برده از بے پزایی بودن خود قرار نداده در لک روپیه در مهم سازی متصدیان پادشاهی صرف نموده تعلقه را گذاشت - پس ازان در صوبه اکبرآباد جاگیر یافته رایت کامیابی برافراشت - هنگامی (که رایات شاهجهانی از اجمیر متوجه اکبرآباد بود) آمده بملازمت پادشاهی پیوست - تدمه احوالش بنظر نرسیده *

* بیگلرخان *

سعدالله نام خلف سعید خان چغتایی اکبری سمت - مشار الیه از أمرا زادهای خوش همه چیز بود - بحسن صورت و متانت وضع

(۲) در [اکثر نسخه] بے پروگی •

(باب الباء) [۴۰۲] (مآثر الامرا)
 و شیرینی گفتار شهرت داشت - و در چوگان بازی و فزون سپاه گری
 گوی مسابقت از امثال و اقزان می بود - در زندگی پدر برشادت
 و اعتبار نامه بر آورده - عمرش آشنایی در سال چهل و ششم دخت
 میرزا عزیز کوکه را بوی بیوگانی پیوند داده - دماغ عالی داشت
 و در جلوس و نهوض و رکون و رکوب ضابطه شاه زادهها بکار می برد
 و همواره جوپای نام می بود - چو درش فوت کرد بار چون کم منصبی
 نوکوران عمده پدر را نگاه داشت - در مبادعی عهد جهانگیری بخطاب
 نوازش خان سرافتخار برافراخته - چون سال هشتم سنه (۱۰۲۲)
 هزار و بیست و دوم هجری سواد دارالخیر احمد میر مضرب خدام
 جانت مکانی گردید علاج مهم کهند انگ را (که از دیرباز انجام
 نمی پذیرفت) منحصر در تعیین شاهزاده شاهجهان دانسته آن
 اقبال مند را با عساکر تاغره رخصت فرمود - مشارالیه نیز کمکی بود
 چون اردبیلور (که مقر آنهاست) اقامتگاه شاهی گردید نوازش خان
 با برخی از امرا تعیین کوپنهامیر (که درون کوهستان واقع شده)
 گشت - و فقدان غله بجائے رسید که بیک روپیه یک آثار بوم
 نمی رسید - عالمی از بے ذنی جان داد - دران وقت خان مذکور از فرط
 همت و مروت با صدکس هر روز طعام میخورد - با آنکه نقد نداشت

(۲) نسخه [ب ج] بیست و دو هجری (۳) نسخه [ج] کوپنهامه میر
 و نسخه [ب] کوپنهامه میر - و در [بعض نسخه اکبرنامه] کوپنهامه میر آمده
 والله اعلم .

ظروف طلا و نقره فروخته خرج بیوتات می نمود - چون زمانه آشوب طلب میان جنّت مکانی و شاهزاده ولی عهد غبار رنجش و ناخوشی برانگیخته محبتها را بعداد و کینه بدل ساخت و مزاج طرفین بشورش گرائید موکب پادشاهی با معدودے از لاهور روانه شده تا وصول بدهای جمعیت نیک فراهم آمد - نوازش خان نیز از قبول خود (که در صوبه گجرات داشت) گرم و گیرا بحضور آمده باسلام عتبه خلافت نامیه افروز گشت - چون چنین اوقات آزمونگاه جوهر عقیدت و اخلاص است مورد هزاران آفرین شده مشمول انواع الطاف گردید - و بهمراهی عبد الله خان (که بکار فرمائی فوج هرادل مامور بود) تعیین شد - اتفاقا بمجرد تلاقی فوج پادشاهی و مردم شاهي عبد الله خان بموجب قرار داد پنهانی جلو ریز بلشکر شاهزاده پیوست - نوازش خان غافل از ته کار دانست که این اسپ تلختن برای جنگ است - مشارالیه با برخی از منصبدار و نابین مردانه بزد و خورد درآمده تلاشهای شایسته و چپقاش نمایان بتقدیم رسانیده نامه بشجاعت و بهادری برآورد - و بیش از پیش مطرح عنایات خسروانی گشته بخطاب بیگلر خان و فوجداری و تیولدارئی سرکار سورتیه و جوناگده و منصب در هزاری در هزار و پانصد سوار علم مباحات برافراخت - و مدتها دران دیار باعتبار و اقتدار بصربوده بعد جلوس اعلی حضرت اگرچه بافرونی هزاری

ذات سرفرازي يافتن ليكن در همان سال تغير گشته در سال سيوم
(۲)
سنه (۱۰۳۹) هزار و سي و نهم هجري وديعت حيات سپرد - و در باغ
سرهند بجوار قبر پدرش مدفون گرديد - بعد از از اين سلسله كس
ترقي نكرد *

(۳)
* بالجو قليچ شهشير خان *

برادر زاده و داماد قليچ خان جاني قرباني ست - سال هشتم
جلوس جنت مكاني از اصل و اضافه بمنصب هزاري هفتصد سوار
(سيده و سال نهم بپايه دو هزاري هزار و دو بيست سوار كامياب شده
تعيين صوبه بنگاله گرديد - و پستو مدتها متعين صوبه كابل مانده در
سال اول جلوس فردرس آشياني بمنصب در هزاري هزار و پانصد
سوار چهره افتخار برافروخت - چون پس از فوت جنت مكاني
نذر محمد خان والي بلخ مع فوج در نواح كابل آمده غبار ننگه بلذ
ساخته بمردم پادشاهي (كه در بلده مزبور بودند) پيغام تهديد انجام
فرستاد و اينها بمقتضاي وفاداري سر باز زدند نام برده (كه درين
مردم بود) نقش وفا پوزه مي از پيش خاطر نشين پادشاه
شد - سال دوم باشاره اشكر خان ناظم با جمع بر سر ضحاک و باميان
(۴)
رفت - اوزبكان برعب قلعه را خالي كرده رو بفرار نهادند - سال سيوم
همراه سعيد خان در ماش كمال الدين رهله پسر ركن الدين (كه

(۲) نسخه [ب] مي و نه هجري (۳) در [بعض نسخه اكبرنامه] بالجو

قليچ (۴) در [بعض نسخه] ضحاک باميان •

در عهد جنّت مکانی بمنصب چهار هزارى سر بلند گشته پستور از
 فتنه سگالی دران نواح سراسمکبار برداشته بود (حسن مجرا بظهور
 آورده از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و هشتصد
 سوار و خطاب شمشیر خان بلند رتنگی اندوخت - سال چهارم تهانه
 هردو بنگش بار مفوض گشته از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى
 دو هزار و پانصد سوار درجهٔ اعتلا پیمود - سال پنجم مطابق سنه
 (۱۰۴۱) هزار و چهل و یک هجری پا به نیستی سرا گذاشت
 حسن خان پسرش بمنصب هشتصدی سه صد سوار سرافرازی
 داشت - و علی قلی برادر او بمنصب نهصدی چهار صد و پنجاه سوار
 ارتقا پذیرفته سال هفدهم جلوس اعلیٰ حضرت دار فذا را گذاشت *

* بے بدل خان سعیدای گیلانی *

شعرا را خوب میگفت - در عهد جنّت مکانی بهندوستان آمده
 در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافت - و در زمره شعرا منسلک
 گردید - و در عهد فردوس آشیانی بوسیلهٔ معامنه فهمی و کاردانی
 بخطاب بے بدل خان امتیاز گرفته مدنها بداد رنگی زرگر خانهٔ سرکار
 والا اختصاص داشت - و سریر مرصع (که موسوم بتخت طارسی
 بود) باهتمام او در مدت هفت سال بمبلغ یک کردور روپیه (که
 سه صد و سی و سه هزار تومان عراق و چهار کردور خانگی رایج
 • اوراء النهار است) صورت اتمام یافته - در جلدوی آن او را بزر
 سنجیدند - الحق تختی بدان قیمت و زیبائی در هیچ زمانهٔ عصر -

جلا افروز دیده تماشائی نشده - و امروز در هیچ اقلیمی نظیر و مثالش
یافته نمیشود * * بیت *

ثانیش بچشم در نیامد * هر چند نظاره کرد احول

چون بمردر ایام اقسام جواهر نمیند در جواهرخانه پادشاهی فراهم آمده
در آغاز جلوس بر ضمیر اعلی حضرت منطاع گردید - که از تحصیل
چنین نفائس مطمح نظر جز در ازل آرائی نیست - پس در جائی
بکار باید برد که هم تماشائیان از حسن آن نتایج بحر و کان بهره بگیرند
و هم کار سلطنت را نردنجه تازه بدید آید - سوای جواهر خاصه (که
اندرون محل می باشد - و در کور (رویه قیمت آن ست) از جواهری
(که در کارخانه بود) قریب سه کروز (رویه ازین جمله بیهای مبالغ
هشتاد و شش لک رویه انتخاب نموده به عبدالخان حواله فرمود
تا بیک لک نوله طلای ناب (که دو صد و پنجاه هزار مثقال است
و مبلغ چهارده لک رویه قیمت آن) تختی بطول سه کوز ربع و عرض
دو و نیم کوز و ارتفاع پنج کوز بسرکاری خود مرتب نماید - سقف آن
از درون بیشتر میناکار و تختی موصوع و از بیرون بترصیع اعل و یاقوت
مغرق - و آنرا بزمردین اساطین درازده گانه بر افراشته - و بالای آن
دو پیکر طائوس مکمل بجواهر زواهر و میان هر دو طائوس درخت
موصوع باعل و الماس و زمرد و مرارید تعبیه شده - و برای عروج
سه پایه نردبان موصوع بجواهر آبدار ترقیب یافته - و از جماعه یازده

تختۀ مرصع (که بر دور آن برای تکیه نصب گشته) تختۀ میانگی (که پادشاه دست گذاشته تکیه زده می نشیند) ده لک روپیه قیمت دارد از آن میان لعاب ست بارزش لک روپیه - که شاه عباس صفوی برسم ارمغان بجزنت مکانی ارسال داشته - و ایشان در جلدوری فاتح دکن باعلی حضرت فرستاده - نخست اسم امیر تیمور و میرزا شاهرخ و میرزا آغ بیگ بران نقش بود - بعد از انقلاب ایام بدست شاه افتاده نام خود بران مرتسم ساخت - جزنت مکانی نام خود را با نام عرش آشیانی نقش فرمود - و پس از آن اعلی حضرت نیز نام خود را بران برنگاشت

در جشن نوروز سال هشتم سیوم شوال سنه (۱۰۴۴) یک هزار و چهل و چهار بران سریر عدیم الذخیر جاوس فرمود - حاجی محمد خان قدسی * اورنگ شهزاده عادل * تاریخ یافته - و مثنویته در تعریف آن گفته - از آنجا ست این بیت *

* رساند گر فلک خود را بپایش *

* دهد خورشید و مه را در نمایش *

و بے بدل خان نیز یکصد و سی و چهار بیت گفته - که هر مصرع دوازده بیت تاریخ ولادت پادشاه است - و از هر مصرع سی و در بیت ما بعد آن تاریخ جاوس برمی آید - و هر مصرع باقی نود بیت تاریخ نهضت کشمیر از اکبر آباد (که در سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل و سه واقع شده) و معادرت با گره و جلوس بر تخت طارسی ست

- و این (باعتی) مشهور نیز از نتایج طبع بے بدل اوست • * ریاعی *
 * آنی که سریرت آسمان پایه بود *
 * بر ملک جهان عدل تو پیرایه بود *
 * تا هست خدا تو نیز خواهی بودن *
 * زیرا که همیشه ذات با سایه بود *

در ادراک عهد خلد مکان با تمام امیدها بموجب حکم خلیفه زمان دیگر بر ترمیع و ترتیب تخت طارسی افزوده قیمت از کرور روپیه هم برگزیده - و در سال هزار و یکصد و پنجاه و دو (که شهنشاه والا جاه نادر شاه سلطنت دارا خلفه شاهجهانان را بغرور جبروت خود شکوه آورد گردانید) آنرا از پادشاه وقت برگرفته ضمیمه غذای هندوستان ساخت *

* باقر خان نجم ثانی *

این سلسله میرزا یار احمد اصفهانی میرسد - او ابتدا بمصاحبت میرنجم گیلانی (که رکیل السلطنت شاه اسمعیل صفوی بود) نامی بر شادت و کاردانی بر آردن - و چون امیرنجم در گذشت شاه زمام امور در کالت بقبضه افتد او سپرده بنجم ثانی مختطب ساخت و رتبه ادرا از جمیع امرای عظیم الشان در گذرانید * * مصرع *
 * نجم ثانی که نباشد بدو کونش ثانی *

گویند اسباب جاه و حشمت او بجائے رسید که قریب دو صد گوسفند هر روز صرف شبلان او می شد - و هزار قاب طعام لطیف راتبه بود

و در سفرها چهل قطار شتر زیر بار چپی خانه او می کشیدند - در
 یحاق مادراء النهر با آنکه جریده شتافته بود سیزده دیگ نقره
 در مطبخ او بار میشد - و چون شوکت و عظمت امیر نجم ثانی بدرجه
 اعلی رسید و نخوت و جبروتی بدو راه یافت متعهد فتح توران
 گشت - شاه بطریق کمک همراه فرروس مکانی (که از تسلط اوزبک
 دست ازان مالک باز داشته بشاه التجا برده بود) رخصت نمود
 نجم ثانی از آب آمویه گذشته از قرار واقع بقتل و نهب پرداخت
 سلاطین اوزبکیه در غجدوان کوچه بند شده لوازم کارزار بجا آوردند
 امرای قزلباش (که بار در مقام نفاق و خیانت^(۲) بودند) در محاربه
 تساهل بکار بردند - ناگزیر امیر نجم پای ثبات افشوده کوشش
 فراران بتقدیم رسانیده دستگیر گشت - و در سنه (۹۱۸) نهصد
 و هیزده عبدالله خان اوزبک بقتل رسانید - گویند پدر باقر خان
 مدتی دیوان خراسان بود - از فلک زدگی تفرقه باحوالش راه یافت
 باقر خان با کمال بے سامانی بهزد آمد - چون جوان با حیثیت بود
 در ملازمان عرش آشدانی انتظام گرفته بمروزمب منصب سه صدی
 امتیاز یافت - و برخه برانکه در عهد جنت مکانی از ولایت رسیده
 روز ملازمت دریستی پنج سوار منصب تجویز شد - اتفاقا دران زمان
 خانجهان لودی تازه بعرضه آمده از پادشاه پرسید که این جوان
 کیست - جنت مکانی تمام احوال نجم ثانی بیان کرد - خانجهان

(۲) در [بعضی نسخه] خبائث •

عرض کرد که حیف با این شناسائی این منصب - بذابران بفهصدی
 می سوار سرافرازی یافت - (از اینجا) که در طالع مسعودش درج
 و مسعود مسود دست تقدیر بود) دختر خدیجه بیگم همشیره زان
 نور جهان بعقد ازدواج از در آوردند - و دفعه ابواب دولت و رفعت
 بر روی (وزارش کشوده گشت - و بمنصب در هزاری و حکومت
 ملتان با فوجداری آب علم خان اختصاص یافت - و از کاردانی
 و کار طلبی جمعیت بسیار نگاهداشته از بلوچان و دودانیان
 و ناهر^(۲) (که مابین ملتان و قندهار عالمی است دیگر) پیشکشها گرفته
 صاحب خزانه و ساز و سرانجام سترگ گردید - و باقربان ملتان
 بنام او شهرت دارد - جهانگیر پادشاه از فرط عذابت بخطاب فرزند
 مخاطب می نمود - در هنگام شاهزاده شاهجهان صوبه دار اوده
 بود - با فرجی آراسته خود را بحضور (سانیده مورد تحسین و آفرین
 گشت - و در آخر زمان جنت مکانی بصوبه داری آدیسه نامزد گردید
 و در آن کارهای نمایان بمنصب ظهور آورد - در سال چهارم
 شاهجهانی بنهیره پاره دو کوهی^(۳) چتر^(۴) دوار (که تنگناست^(۴) است
 مابین آدیسه و ولایت تلنگ - و تفکیش بمراتبه ایست که اگر جمع
 قلیله از تفنگچی و کماندار سوراها بگیرند طریق عبور مسدود میگردد
 و آن طرف کهیره پاره بغامه چهار کوه منصور گنده قلعه - که منصور

(۲) نسخه [۱] و ناهر که (۳) نسخه [ب ج] بکهیر پاره (۴) نسخه

[ج] چهار دوار *

نامی غلام قطب الملک بنا نهادہ باسم خود موسوم گردانید (فرجہ کشیدہ از نہب و غارت آنحدود دقیقه فرود نگذاشت - چون بحوالہ قلعہ رسید نبرد مردانہ نموده غنیمت را زہکرای ہزیمت ساخت و قلعگیان از مشاہدہ جرأت و جسارت او ہراسان گشتہ بذیل ندامت و زہار متمسک شدند - و قلعہ تسلیم کردند - مدتی در صوبہ داروغہ اُدیسہ گردانید - پدرش (کہ از کبر سن منقلب الاحوال با پسر بر سر می برد) در اینجا در گذشت - و در سال پنجم بسبب بدسلوکی و بیداد با رعایای اُدیسہ معزول گشتہ چون بحضور (سید در سال ششم بصاحب صوبگی گجرات سو برافراخت - و پس ازان بناظم صوبہ آلہ آباد مامور گشت - و در اینجا سال دہم آغاز سنہ (۱۰۴۷) ہزار و چہل و ہفت ہجری باہل طبعی در گذشت *

در شجاعت و مردانگی بے ہمتا و در فزون سپاہگری سرآمد اہل روزگار بود - در تیر اندازی ید طولی داشت - جہانگیر بادشاہ در روزنامچہ خود می نویسد - کہ شبی در حضور من باقر خان شیشہ نازکے سپید در روشنی مشعل نگاهداشته بقدر پر مگسے از موم چہزے ساختہ بران شیشہ چسپانند - و بالای آن برنج و ہر دانہ گذاشت و از تیر اول فلقل را برداشت - و از تیر دوم برنج را - و از تیر سوم موم را از شیشہ بر گرفت - کہ اصلاً تکانے بشیشہ نرسید - گویند باقر خان بشنیدن آواز کرنا ازان جہت کہ رستم می شنید بسیار معظوظ بود - و نقار خانہ بس بتکلف آراستہ داشت - (دزے حکیم رکنای

کاشی بدیدنش رفت - در حضور او کرنا سر دادند - حکیم گفت نواب سلامت رستم گاه گاه کرنا می شنید - باقر خان در نظم و نثر و خط امتیاز تمام داشت - و دیوانه ترتیب داده - از سمت * * شعر *

* سوی چمن خرام و بریز آبروی گل *

* تا بعد ازین نگه نکند کس بسوی گل *

* آن غنچه نیست کز حسد روی چون مهت *

* گردیده است غصه گره برگاوی گل *

* باقر اگر رود بگاستان بغیر دوست *

* خارش بدیده گر نظر افتد بروی گل *

میرزا صابر پسر رشیدش در آغاز جوانی در گذشت - و احوال فاخر خان پسر دروش جداگانه تحریر یافته *

● بهرجی زمیندار بکلانه *

از هزار و چهار صد سال مرزبانان این دیار بآبا و اجداد او تعلق داشته - اینها خود را از اولاد راجه جیچند (که راجه قنوج بود) میگیرند - و هر که حاکم این ملک بود بهرجی نامند - در سوائف ایام صاحب سکه بودند - و چون میان گجرات و دکن واقع شده بهر طرف (که نبرد بیشتر می دیدند) اطاعت گونه میکردند - از مدتی پیشکشی گجرات شده و الیان خاندیس بنابر قرب و جوار دستبرد می نمودند در سنه (۹۸۰) نهمصد و هشتاد (که ملک گجرات بحوزه تصرف عرش آشیانی در آمد - و عرصه دلکشی بذر مبارک سورت مهبط

(ایات پادشاهی گشت) بهرجهی بملازمت رسیده میرزا شرف‌الدین حسین یزنه پادشاه را (که طغیان و زبده بعزیمت دکن عبوزش درین حدود افتاده مقید نگاهداشته بود) از نظر گذرانید - و مورد نوازش گشت - و ازان باز مرزبان این ملک همواره بادای پیشکش پادشاهی راه انقیاد پیموده وقت کار حسب الطلب صوبه‌داران دکن حاضر میشد * چون این ولایت از یک طرف بخاندیس و دیگر جانب بگجرات پیوسته میانگ ملک پادشاهی سمت شاهزاده محمد اورنگ زیب در ایام صوبه‌داری اول محمد طاهر را (که بوزیر خان مخاطب گشته) با مالوجی دکنی و زاهد خان کوکه و سید عبد الوهاب خاندیسی بتمسخیر بکلانه تعیین فرمودند - بعد محاصره بجدکاری بهادران فیروزه‌مند بارے قلعه مولهیر (که حاکم نشین آنجا است) بتصرف درآمد بهرجهی مادر خود را بمصالحه فرستاده بعهد و پیمان در سال درازهم قلعه تسایم نموده بملازمت شاهزاده رسید - اعلیٰ حضرت اورا بمنصب سه هزاری در هزار و پانصد سوار بر نواخته بر طبق التماس او برگنه سلطان پور (که از ایام قحط مشهور دکن ویران افتاده) بطریق وطن مرحمت شد - و ملک بکلانه داخل صوبه خاندیس گشت - و دامگیر (۳) (که مضاف بکلانه است) از تصرف سوم دیو داماد بهرجهی نیز مفتوح شد - چون خرج از دخل بیشتر داشت به بهرجهی را گذاشته

(۴) در [اکثر نسخه] ملهیر آورده (۳) با را مگدمه باشد (۴) یا

(۲)

ده هزار برپیه پیشکش هر ساله مقرر گردید - بعد فوت بهرجی بیوم ساه
پسرش را اعلیٰ حضرت بشوکت اسلام در آورده بخطاب دولت‌مند
خان و منصب هزار و پانصدی سرافراز نموده عوض سلطان پور برگذ
پونار خاندیس برسم انعام مکرمت فرمود - تا عهد خلد مکان زنده
بود - دران قصبه عمارات عالی مطبوع بتکلیف ساخته - تا حال
آثار او باقی ست * * بیت *

* از نقش و نگار در دیوار شکسته *

* آثار پدید است منادید عجم را *

(۳)

بکلانه ملک ست بیشتر کوهستان - طول صد کوچه - و عرض سی
شرقی کانه و نذر بار - غربی سورت - شمالی تپای و بندهیچل
جنوبی سانبهچل - که بالای او ناسک و غیره واقع است - سابق
سه هزار سوار ده هزار پیاده می بود - در شهر عظیم داشت
انتاپور - و چننا پور - درینولا دهی بیش نمانده - هفت قلعه نامی
دارد - و همه کوهی - ازان دو بس نامور - مولهپور موسوم باوزنگ گذشته
بیک کوهی قصبه دارن آباد - آب موس (ران شصت کوچه عرفی
(۶)

(۴) نسخه [۱] بیوم سا - و نسخه [ج] بیوم شاه (۳) در [اکثر نسخه]

پورفار خاندیس (۴) نسخه [ج] فایده • بکلانه ملک ست (۵) در

[بعضی نسخه] نذر بار - (۶) در [بعضی نسخه] تپای - یا تپای باشد (۷)

نسخه [ب ج] سانبهچل (۸) نسخه [ج] باوزنگ گذشته (۹) در [بعضی

نسخه] مورس •

از خجسته بزیاد است - و سالهیر موسوم بساطان گدده مرتفع ترین
قلاع و قلهای آنجا است * بیت *

* چه سالهیر فرزند عرش مجید *

* برزعت بود از پدر هم رشید *

(۲) (۳) (۴) (۵)

و دیگر هنگده و جولهیر و بیسول و نایه و سالوته - این مرز و بوم
بشادابی و سیرابی و افزونی اشجار مثمره و نباتات متنوعه و انبیه
فرادان و برنج گزیده بهترین جاهای دکن است - در زمان حکام پیشین
که لک رویه حاصل داشته - و شش و نیم کروم دام جمع مشخص شده
چون بقسط دیوان گشت و مکرر پی سپر جنود قاهره گردید بعد
تسخیر بقرا و دوازده ماهه چهار لک رویه مقرر شد - الحال در دفاتر
ازین هم یازده هزار رویه کم کرده تفخواه می نمایند - همگی سی
و در برگه از قدیم می نویسند - و درین وقت بیست و هفت
ازان هم سه چهار محال سایر داخل است - که مفقود شد - و آنچه
دیجات این مرز و بوم در کوهستان سمت جوار واقع است کم حاصل
در تصرف بهیلان *

(۶)

* بهادر خان روهله *

پسر دریا خان داود زئی است - در زندگی پدر بوسیله نیکو پرستاری

(۲) نسخه [ب] جونبو - و نسخه [ج] جولبر (۳) نسخه [ج]

بیسول - یا پیدول باشد (۴) نسخه [ج] نایه (۵) یا سالوده (۶) نسخه

[ج] باز بهادر روهله *

بدولت (رشداسی شاهزاده شاهجهان چهره امتیاز افروخت - و چون پدرش ساحت بیوفائی پیموده از شاهزاده جدا گشت بهادر خان دست توسل بفتواک عنایت شاهي مستحکم تر ساخته از کلاب اقبال انفکاک نمود - پس از جلوس بمنصب چهار هزارى در هزار سوار سرافراز گشته به تیولدارى سرکار کالپی و مالش سرکشان آن مرزد بوم دستوری یافت - چون در نخستین سال جلوس چهار تیره روزگار بغی درزیده باوندچمه متحصن گشت و افواج فاهره از هر جانب بملک او زد آردن عبدالله خان فیروز جنگ بانفاق بهادر خان از جانب کالپی (که مشرق رویه آن سر زمین است) در آمده بر حصار ایرج (که هر برجش از کمال ارتفاع سر بفلک می سود) سر سواری یورش نمود - مخالف بر بهادران هجوم تمام آورده هنگامه نبرد گره گردانید - خان مذکور با تابینان خود پا پیاده فیله صف شکن بر رو داشته بسرعت باد بسوی دروازه دوید - و بیاداری آن اهرمن نهاد در هم شکسته قطره زنان بقلعه در آمد - و همدوان سیه فام را بتدیغ سوسن رنگ برنگ داغ لاله در خون نشانده گلگونه فتح بر چهره دلآری کشید - در جایزه این آورد نمایان و فتح شایان بذوازش نقاره بلند آوازه گشت - و پس ازان بهمراهی اعظم خان ناظم دکن باستیصال خانجهان لودی تعیین گردید - چون اعظم خان اهلغار نموده در (اجوری بیبر بر سر خانجهان رسید او با معدوده همگی سه صد و پنجاه سوار برآمده بمذانت و استقلال درازه شد

هرگاه جمع از عساکر پادشاهی باو قریب می(سیدند بر گشته
 به تیراندازی آنها را باز میداشت - چون بکوه راجوری برآمد
 بهادر خان بقدیم استعجال خود را رسانیده با برادرزاده او بهادر
 خان (که منصب هزاری داشت - و به پردای و مردانگی استظهار
 وی بود) در آریخته در کشش و کوشش کارنامه دایری و دلادری
 بر وی کار آورد - که روکش داستان رستم و اسفندیار گشت - اما
 چون از قلمت همراهان آخرکار کار به نذگی گرانید پیاده شده هر مرتبه
 درانه دار خود را بر شعله شمشیر آتشبار مخالف میزد *

گویند چون بدو زخم تیر (که بر رو و پهلو برداشته بود) بزمین
 افتاد مخالفان خواستند سرش ببرند - فریاد زد که من یار و پسر
 دریا خانم - خانه زان شما - خانجهان مردم را منع کرد - پس از آنکه
 اعظم خان در سال چهارم بعد فتح قلعه قندهار بارادۀ تاخت بهالکی
 و چنگوبه کنار آب مانجرا منخیم عساکر ساخت بر طبق قرارداد
 (که هنگام نزول تا برپا شدن خیم افواج بجای خود قیام نموده
 هر فوج با چند سردار بنوبت یک کوره دور از لشکر ایستاده خبردار
 باشند - تا مردم اردو گاه و همیشه بفرغ خاطر بیاورند) روز نوبت خان
 مزبور (چون اثری از غنیم ظاهر نبود) سر رشته احتیاط از دست
 وافته با تلیلی از لشکر گاه پیشتر رفته نشست - اتفاقاً دیه دران

(۲) نسخه [ج] رسانیده برادرزاده بهادر خان (۳) در [بعضی

نسخه] چنگوبه .

نزدیکی بود - که مردم آنجا بجهت حفظ مال و مواشی خون
 از دستبرد اهل اردو مستعد جنگ شدند - بهادر خان آگهی یافته
 با دیگر امرا (که زیاده بو هزار کس نبود) بکومک شتافت - و ندوله
 خان عادلخانی با تمام مخازیل هجوم آورد - و امرا دست جلالت
 کشوده قلاشها بتقدیم رسانیدند - چون عرصه تنگ گشت از اسپان
 فرود آمده دل بر جانفشانی نهادند - شهباز خان (که از امرای
 سه هزاری بود) نقد جان برفشاند - و بهادر خان و یوسف محمد خان
 تاشکندی از زخمها بیخون افتادند - غنیم آنها را برداشته در بیجاپور
 مقید نگاهداشت - چون یمین الدوله در سال پنجم بتخریب مملکت
 عادلشاهی مامور گشته بخواستی بیجاپور رسید عادل شاه هر دو را
 رها نمود - بهادر خان باستلام سده خلافت جبهه افروز گشته باضافه
 منصب و افزونی اعتبار مجرد عواطف شاهانه گردید - و بتازگی
 بجاگیرداری کالپی و قنوج و مضافات آن محال سرولذدی یافت
 خان مذکور بگوشمال سرکشان ملکوسه (که در شدت و کثرت از سایر
 متمدن آن دیار اشتها دارند - و از رعیت تا سپاهی آنجا ^(۳))
 نمی باشد - حتی کشاورز هم بهنگام شیار تنگ پر کرده بر قلابه بسته
 فتیله روشن ساخته بشغل خویش می پردازد - و ازین رو بلوازم رعیتی
 مطلقا نمی پردازند - و دران هنگام در مقام بیروگانون که استوار توپین ^(۴)

(۲) نسخه [ب] ملکوئه (۳) در [بعض نسخه] [بلیجا] (۴) نسخه

[۱] مرگانون - یا پیرگانو باشد •

جهاها سمك فورا هم آمده از نهایت زیاده سري بشورش انگيزي در آمدند
 و يکبارگي از ادای مراسم رعيتي سر باز زدند (به معنای تأييد^(۲)
 ایزدي همت گماشته دفعه بر سر آن بد عاقبتان توکناز نمود - غريب
 کارزارے فيما بين در پیوست - بهادر خان سپر همایم آبي بر سر
 کشیده بدیوار بست رسید - مقاهیر پای که نیارده دست از جلالت
 و تهور برداشتند - انجام کار دست و گریبان شده بهم در آویختند
 و جم غفیر بدستبرد پردلان سر باخته بقية السيف رو بفرار گذاشتند
 بهادر خان بتخریب آن مکان پرداخته بمقر خون باز گشت - و ازین
 گونه فتحی (که دران سرزمین مفسد خیز نصیب هیچ کس نشده بود)
 نقش خان ظفر قرین بر وفق دلخواه درست نشین گردید - و پس
 ازین در تعاقب راجه ججهار سنگهه بذیله در هر ادای عبدالله خان
 فیروز جنگ و خاندوران بهادر مساعی جمیله بکار برد - چون آن مدبر
 از گداه و لانجی گذشته بولایت چاندا در آمد بهادر خان (که
 پاشنه کوب او میرفت) چون کوفتی داشت نیکنام عمومی خود را
 با معدودے پیش فرستاد - که او را بخود مشغول سازد - ججهار
 از مشاهده جسارتش برگشته او را در میان گرفت - نیکنام بزخمهای
 منکر با هفت کس در میان افغان - درین اثنا بهادر خان باتفاق
 خاندوران از عقب رسیده بر قلب آن تیره بخت تاخت - و آن گروه
 پریشان دوزگار را چون بنات النعش متفرق ساخت - و چون از عبدالله

(۲) در [اکثر نسخه] خان مذکور به معنای تأييد ایزدي *

خان فیروز جنگ در استیصال چنپت بذیله مساهله و تهاون سرزد
 در سال سیزدهم بهادرخان بتیول داری اسلام آباد رقلع و قمع آن شقاوت گرا
 رخصت یافت - اما اهل غرض نگذاشتند - و بهادشاه خاطر نشان
 کردند - که بذیل کهند را رهیل کهند کردن صلاح ملکی نیست - زود
 معزول گردید - بعد ازان در مهمم جگتا^(۲) و تسخیر مؤ دان شجاعت
 و جلالت داده تردد نمایان خود بر عالم ظاهر ساخت - همراهان خان
 مزبور بکار فرمائی سردار از کشتها نردبان ساخته بر مورچال مقاهیر
 میدیدند - دران روز هفتصد افغان از تابینان او بکار آمدند - و در سال
^(۳)
 بیست و دوم بحراسمت ملتان تعیین شد - و ازان روز (که فصل ربیع
 بے جاگیر بود) بمتصدیان مهمات دیوانی حکم شد - که طلب او را در
 مطالبه مجری دهند - و در یساق بلخ بهراری شاهرزاده مراد بخش
 جوهر زدای آئینه همت و مردانگی گشت - چون شاهرزاده بپای کتل
 طول (که سرحد قلمرو پادشاهی و ملک بدخشان است) رسید اصالت
 خان با بیلداران سرکار پادشاهی و چندین هزار مزدور (که امیرالامرا
 عالی مردان خان از بلوکات کابل جمع آورده بود) تعیین شدن - که تا سرا بالا
 مقدار یک کوره بازتفاع دوگز پادشاهی و سرازیر (که بدخشان رویه
 است) تا نیم کوره بعضی جا دو و نیم کوره کمابیش برف از سر راه
 برداشته باطرف بیدازند - و کوچه (که شتر با بار بگذرد) بسازند

(۴) یا چکنا باشد (۳) نسخه [ب] بیست و چهارم (۴) در [بعضی

نسخه] از ماوکات کابل .

و باقی را آنچه آن درهم بکوبند که اسپ و شتر تواند گذشت چون این کار از آنها متمشی نشد و بدون آن عبور متعذر بود بهادر خان با اتفاق اصالت خان تمامی سوار و پیاده خود را ببرد داشتن برف و کشودن راه و داشت - لشکریان بهر دست افزاره که یافتند برف را کزده بدامن و دست بر کنار از راه میریختند - بجدکاری بهادر خان تا یک کوره (که برف بسیار بود) بعرض دراز راه پیدا شد - چون شاهزاده سایه وصول انداخت نذر محمد خان والی توران ببهانه سرانجام ضیافت رفتن باغ مراد شهرت داده بشرغان شتافت - بهادر خان حسب اشاره شاهزاده با اتفاق اصالت خان بتعاقب روانه شد قریب ده هزار سوار اوزبک و امان (که بر سر نذر محمد خان جمع شده بودند) بآمد آمد فوج پادشاهی از بیم نهب و اسر با عیال و اموال راه اندخود گرفتند - نذر محمد خان با جوق قلیل آماده کارزار گشته بچهار گروهی شرغان بجنگ پیوست - بمجراد سردان بان (که گاهی آن مدای مهیب بگوش آنها نرسیده بود) ثبات از دست داده رو بفرار گذاشتند - ناچار نذر محمد خان بے آریز و ستیز جلو گردانیده باندخود رفت - و از انجا روانه خراسان گردید - بهادر خان اگرچه بافزونگی منصب سرفرازی یافت اما درین حال (که وقت تعاقب بود - و باندک تکتک یا یقین بود - که نذر محمد خان گرفتار میشد) آن خان شهادت نشان عمدا خود را دزدید - یا از

سمت همتی همراهان یا بمصلحتی دیگر کار بند نگشت - ذخیره
خاطر پادشاهی گردید *

چون شاهزاده مراد بخش دانهاد اقامت آن ولایت نشده بے اجازت
صاحبقران ثانی عازم کابل گردید صوبه (ری باج و پاسداری آن الکا
بعهد بهادر خان باتفاق اصالت خان قرار یافت - و پس از آنکه
شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر غلال افکن آن دیار گشت بهادر
خان در هراولی در جنگ اوزبکیه (که از مور و ملخ افزون بودند)
کارنامه‌های مردانگی و بهادری بر ساخت - در هنگام مراجعت از آن
مرز نوم چند اوی اردو باه تمام او قرار گرفت - و در گذرانیدن اردو تعبیه‌های
بسیار کشید - چون بکمل تنگ شتر (۲) که در منزلی هندو کوه است
و نشیب دشوار نورد دارد) رسید برف شروع در بارش نمود - تمام
شب تا دو پاس روز دیگر می بارید - بصد محضت بقیه اردو و لشکر
از آن گریوه گذرانید - درین هنگام از شدت بارش برف یک شبانه روز
استاده ماند - هزاره تنگ چشم فواخ آز بارزوی (بودن مال بیش
از بیش بر مردم اردو هجوم می نمودند - و خان مذکور بتائید اقبال
دشمن مال هر مرتبه آن گروه شوریده روزگار را مالش داده رهگرایی
ناکامی میگردانید - چون مابین کتل هندو کوه رسید یک روز توقف
نموده همگی پس ماندگان را پیش راهی ساخت - و بعد از آن خود
گذشت - از دشواری راه و شور بدگی هوا و فرط برف از آغاز مرور

(۲) نسخه [ج] تنگ شتر - و در [بعضی نسخه اکبرنامه] تنگ شیر.

تا انجام ده هزار جاندار قریب نصف آدم و همه دواب هلاک گردید
 اسباب بسیار زیر برف ماند - چون بهادر خان بفراز کتل برآمد
 ذوالقدر خان (که حفاظت خزانه پادشاهی بعهدہ اش بود) بنا بر
 سقط شدن بار بردار برجا مانده - بهادر خان شتران خود و از هرکه
 باقی مانده بود اسباب آنرا بر تافته خزانه بار نمود - و تلمه بر اسپان
 و اشتران سپاه قسمت کرد و با هزاره همه جا زد و خورد نموده بعد
 از شاهزاده بغاصه چهارده روز داخل کابل گردید *

اگرچه از بهادر خان در یماق توندهای شایسته نمایان بتقدیم
 رسید لیکن باظهار برخی خاطر نشان اعلیٰ حضرت شد که در تعاقب
 نذر محمد خان و مدد سعید خان وقت غایب ازبک اغماض عین
 نموده - لاجرم با این همه ارتکاب محن و مشاق بتغییر سرکار کالپی
 قوچ از تیواش (که درازده ماهه حاصل داشت) در عوض سی لک
 رپیہ مطالبه سرکار بخالصه شریفه ضبط نموده ادرا آزرده دل ساختند
 در سال بیست و سیوم در مهم نخستین قندهار بهمراهی شاهزاده

محمد اوزنگ زیم بهادر تعیین شده در محاصره آن حصار استوار
 در بردی دروازه مالوری مورچال قائم نموده نوزدهم رجب سنه (۱۰۵۹)

مزار و پنجاه و نه هجری بعروض ضیق النفس از شهر بند زندگی
 برآمد - شاهزاده و جماعه الملکی سعدالله خان از نابینان او (که دو هزار
 سوار بودند) هر کدام را (که شایسته زندگی درگاه داشتند) بمنصب

و علوفه در خور مقرر نموده جمعی را خودها نگاهداشتند - و باقی را دیگر امرا - اعلیٰ حضرت دلاور پسر کلانش را (که پانزده ساله بود) بمنصب هزاری پانصد سوار و هر کدام از شش پسر دیگر را (که خرد سال بودند) بمنصب سرفراز گردانید - و سوای قبیلان همه اموال پسران مرحمت شد - گویند چندان در کار پادشاهی جانفشانیها و دولتخواهیها بتقدیم رسانید که غباری (که از کجوریهای پدر بخاطر اعلیٰ حضرت نشسته بود) بالکلیه رفع شد - گویند بهادر خان همیشه تاسف میکرد که انتقام خود از بیجاپور بها نکشیدم - و تا زیست خجالت این مقدمه گویا از چهره اش نمایان بود - یکی از پسرانش عزیز خان بهادر است - که سال چهل و نهم عالمگیری در محاصره واکنکیره مصدر تروتن شده - و بمرحمت افزایش لفظ چغتائی در خطاب سرمایه افتخار اندوخته *

* پیر دل خان *

(۲)
بیرا نام پسر دلاور خان برنج است - که از قدیمان و بابریان صاحبقران ثانی است - در ایام گردش و اوقات محن از اخلاص وافی و وفای صافی بدوام خدمت و نیکو پرستاری در دل شاهزاده ستوده سیر جا کرده در جرگه معدوم (که از سایر ملازمان شاهی بهزیمت قرب و اعتبار سر امتیاز می افراختند) داخل بود - در سر آغاز جلوس بمنصب چهار هزاری در هزار و پانصد سوار فرق مباحات

برافراخته بفروداری میوات دستوری یافت - و پستر جونپور در نیول او مقرر گردید - سال چهارم با پسر خود بیوا از جونپور آمده در خطه برهان پور بتقبیل آستان خلافت چهارم تفاخر برافروخت و چون دران هنگام سساکر فیروزی در استیصال نظام شاهیه و تسخیر آن ممالک تعیین بود ضمیمه آن لشکر منصور گردید - و خودش باضافه سواران منصب بقدر ذات مورد عذایت گشته پسرش نیز از اصل و اضافه بمنصب هزاری و خطاب پردل خان سربلندی یافت اما فاک دیر مهر زودگسل نگذاشت که چندی در فراخدای تروت و دوست کامی گام کشاده زده گوی کامرانی فرا برد - در همین سال (۲) رخت زندگانی ته کرد *

پردل خان از عاطفت و قدر شناسی (که سلاطین این سلسله را مصروف احوال خانه زادان دیرین خدمت می باشد) باضافه ای متواتر در سال دهم بمنصب در هزاری در هزار سوار و تهمنداری بنکش پائین از تغییر راجه جگت سنگه عز افتخار اندوخت - و در سال هفدهم بحراست قلعه بسمت از انتقال عزیزالله خان رخصت یافت - و در سال بیستم باضافه هزار سوار بر جمعیتش افزودند چون شاه عباس ثانی دارای ایران تسخیر قندهار پیشنهاد همت ساخته خود از فراره رو بمقصد نهان محراب خان را (که هنگام تفویض علی مردان خان این ولایت را باو ایام سلطنت والا منزلت

(۲) نسخه [اب] دولت کامی *

بقلعه داری بست می پرداخت - و قایم خان آن حصار را بغلبه
 و استیلا از گرفته امان داده بود - و (خصمت ایران نموده) بکشایش
 قلعه مذکور ناهزد گردانید - محراب خان حصار نورا (که بحکم
 اعلیٰ حضرت متصل قلعه^(۲) تدیم بنا شده) از غایت استحکام کشایش پذیر
 نیافت - کشودن حصن کهنه آسان دیده بتقسیم مورچال پرداخت
 پر دل خان در محاذی آن جایجا از حویشان بنگهبانی آن گذاشته
 خود از همه جا آگاه می بود - و بضرب توپ و تفنگ آتش در خرمن
 حیات مخالف می افروخت - از ابتدای محاصره پنجاه و چهار روز
 نیران قتال اشتعال داشت - از هر دو جانب لخته مقتول و برخی
 مجروح میگشتند - چنانچه از تابینان خان مذکور (که همگی ششصد
 سوار بود) سه صد کس و از قزلباش اضعاف آن رهگرای دار فنا شدند

آخر الامر چهاردهم محرم سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه هجری
 پر دل خان دانهان باندگی گشته بدل بستگی زندگانی مستعار عهد
 و پیمان گرفته محراب خان را دید - و آن نا انصاف و صمت نقض
 عهد بر خود پسندیده از جملة سه صد کس (که با او مانده بودند)
 چنده را (که بسپردن یراق ایستادگی نموده دست بحربه کردند)
 بقتل رسانید - و او را با بقیه مردم و عیال مقید گردانیده نزد شاه
 بقندهار آورد - و شاه او را بهمرآه خود بایران دیار برد - اگرچه احوال
 پر دل خان بعد رفتن ایران و مآل حالش (که بجای انجا آمد) معلوم

نیمست اما دم نقد از شرمساری و خجالت اقران و همصران و طعن و سوزنش آشنا و بیگانه و ارست - اگر بهزدوستان می آمد مثل دولت خان قلعه دار قندهار و دیگر متعینند از هدف سهام مطاعن گشته از درجه اعتبار و روزگار ساقط می گردید *

• باقی خان چپله قلماق •

از غلامان صاحب اعتماد پادشاهی بود - بیادری طالع مسعود نیکو پرستاری و حسن خدمتگاری از دلنشین اعلی حضرت گشته در سال ششم بمنصب هفت صدی پانصد سوار سرمایه اعتبار افروخت - و در سال نهم بمنصب هزار سوار فرق افتخار برافراخت - چون پرتوالتفات پادشاهی بر وجنات احوالش تافته بود در سال دهم باضافه هزار سوار بمنصب دو هزار سوار و مرحمت علم و اسب و فیل اختصاص یافته بفوجدارئی چپاره (۲) (که برگزه ایست از مضافات اندوچبه در بندیل کهند) چپاره عزت برافروخت - چون این ممالک از دست چهار سنگهه متذرع گشته مضرب خیم پادشاهی گردید آن برگزه (که نهصد قریه بحاصل هشت لک رویه داشت - و بذراعت فضا و فرادانی انهار ممتاز بود) بخالصه تعلق گرفته باسلام آبان موسوم گردید - درین ولا باقی خان بفوجدارئی آنجا مامور گشت - و خان مذکور در برانداختن

(۲) نسخۀ [ج] چپاره (۳) نسخۀ [ج] سرعزت برافراخت (۴)

نسخۀ [ج] تعیین گشته •

مفیدان آن دیار مصدر ترددات شد - چون چندیست بذریله نوکر راجه
 چهار سنگه پس از نیست و نابود شدن از پرتیراج پسرش را
 دست مایه فساد ساخته مواضع ارندهجه و جهانسی را در معرض
 قاخت و تاراج آورده سر بشورش برداشت عبدالله خان فیروز جنگ
 بجایگیرداری اسلام آباد و استیصال آن شقارت بقیان تعیین گشت
 و چون بدانجا رسید خواست باقی خان (که سابق در مالش
 آن نیاه سرشت تعبها کشیده) خود بر سر مقهوران بتازد - خان مذکور
 از کار طلبی متعهد شد که اگر فوج خود همراه دهند این مهم بانصرام
 میسرانم - فیروز جنگ از تن آسانی خود نشناخته بوی باز گذاشت
 باقی خان در سال سیزدهم برسم ایغار غافل بر سر مخاذیل ریخته
 هنگامه زد و خورد گرم ساخت - چندیست دست و پای زده جان
 بسلامت بدر برد - و پرتیراج گرفتار گردید - و در سال هفدهم
 بدارونگی عملخانه سرمایه مباحات اندرخت - و پستر بحراست
 قاعه مستقر الخلافه اکبرآباد فرق افتخار برافراخت - و در آخر
 سال بیستم و هفتم در نیول خود باری متعلق صوبه آگره رخت
 هستی بر بست - محلات جاگیر بخالصه ضبط شد - پسرانش
 سردار خان و باقی خان در عهد عالمگیری از ناهوران درزگار بودند
 احوال هر یک بقلم آمده - گویند باقی بیگ در آغاز حال بکوتوالی

(۲) در [بعضی نسخه] چنت یا چنیت باشد (۳) نسخه [ج] اوندجه

(۴) نسخه [ب] چنت سنگه دست و پای زده .

(مآثر الامرا) [۴۲۹] (باب الباء)

دار السلطنت لاهور [که دران هنگام بتبدول یمین الدوله آصف خان
تعلق داشته - و از قبل خان مذکور بابا عنایت الله یزدی (که
(۲)
نوکر معتبر آن نوئین عالیشان بود) بحکومت آنجا می پرداخت]
مامور شد - و چون بابای مذکور بمشار الیه وقع نمی نهاد
و اعتباری نداشت در نگین خود کفده بود - کار بعنایت اسمت
و باقی بهانه *

* پرتھراج راتھور *

از الاشاعیان فردوس آشیانی ست - در ایام فترات بحاضر باشی
پرداخته بشرف اعتماد اختصاص گرفته بود - پس از سرپر آرائی
آن پادشاه سال اول بمنصب هزار و پانصدی شش صد سوار سرمایه
استیاز اندرخت - سال دوم همراه خواجه ابوالحسن تریبی بتعاقب
خانجهل لودی (که از اکبر آباد فرار نموده بود) تعین گردید - و از
کار طلبی انتظار دیگران نکرده با چند سردارے (که درین باب سبقت
جسته بودند) در حوالی دھولپور باد رسیده وقت زد و خورد برهم
راچپوتیه پیاده پا گشته با خود خانجهان (که سوار بود) چپقلشهای
مردانه نمود - و او را زخم برچہ رسانیده خود ہم زخمها برداشت
پادشاه از راه مرحمت او را بحضور طلبد داشته از اصل و اضافه بمنصب
دو هزاری هشتصد سوار و عطای اسپ و فیل برنواخت - سال سیوم
باضافه دو صد سوار کامیاب شده همراه خواجه ابوالحسن بتسخیر

قلعه ناسک کمر همت بر بست - و پس از تقرر صوبه داری دکن
بنام مهابت خان او در تعیینات بیان صوبه مذکور قرار یافته از اصل
و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد سوار چهارم اعتبار برافزودند
و در ایام محاصره قلعه دولت آباد جراتهای نمایان بظهور آوردن
دو سوار از فوج اهل دکن (که کاسه سرش بمغز پذیر آگنده بود)
اورا بمبارزت طلبید - او بشنیدن این حرف از فوج برآمده با او
مقابل شد - و بضرب شمشیر کار او با تمام رسانید - سال هفتم باضافه
یکصد سوار نامیه بخت روشن گردانید - سال نهم چون پادشاه رایات
دولت بصوب دکن افراشت او همراہ خان زمان صوبه دار بالاگهات
در نواحی دولتآباد بشرف آستانبوس مفتخر گشته همراہ خان مذکور
به تنبیه ساهو بهوساه و تخریب ملک عادل شاه نامزد شد - و درین
مهم هم مصدر قردادات نمایان گردیده سال دهم باضافه یکصد سوار
شاد کام گشت - سال هفدهم چون ایالت ملک دکن از تغیر و کلاهی
شاهزاده محمد اورنگ زیب بہادر بنام خاندوران تقرر یافت او
بحراست قلعه دولت آباد سر مباحات برافراشت - و سال هیزدهم
از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سوار درجه اعتلا پیمود
سال نوزدهم حکم شد - کہ باکبرآباد آمده باتفاق باقی خان بحراست
قلعه آن بپردازد - سال بیستم در ایامی (کہ دارالسلطنت لاہور مضرب
خیم خسرانی بود) او بر طبق حکم یک کرور (روپیہ از خزانہ اکبرآباد
برداشته بحضور بود - و چون دران ایام شاهزاده محمد اورنگ زیب

بهادر بصوب بلخ و بدخشان روانه شد او بعد از آن خاعت و اسب با زین نقره نوازش یافته بمحافظت مبلغ پنججاه لک (که همراه شاهزاده دادن آن مقرر شده بود) تعیین گردیده پیشتر راهی شد سال بیست و یکم بانفاق راجه بیتهل داس بکومک علی مردان خان امیر الامرا بصوب کابل رخصت پذیرفت - و سال بیست و دوم در رکاب پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب قندهار شتافت - و از آنجا همراه رستم خان بمقابلۀ فوج قزلباش دامن همت بر کمرز - و سال بیست و پنجم نوبت دوم پادشاهزاده مذکور بهم مسطور راهی گشت - سال بیست و ششم همراه شاهزاده دارا شکوه بیساق مرقوم پای جلالت برداشت - و بعد وصول آنجا همراه رستم خان بتسخیر قلعه بست رفت - سال سییم نزد شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بصوب دکن متعین شد - و در همان سال مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری (خت هستی بنیستی سرا برد - رام سنگه برادرش و کیسری سنگه پسرش بمذنب قلیل سرفرازی داشتند *

* بهرام سلطان *

سیومین پسر نذر محمد خان رابع بلخ است - چون نبندے از احوالش در ذیل خسرو سلطان و اختتام کارش در ضمن عبدالرحمن سلطان بزبان خامه رفته گذارش لختے از احوال نیاگانش درینجا

ناگزیر افتاد - او و برادر کلانشر امام قلی خان پسران دین محمد خان
 مشهور به یتیم سلطان بن جانی سلطان بن یارمحمد خان اند - که
 عم زاده حاجم خان والی ادرکنج دارالملک خوارزم بود - یارمحمد
 خان پس از گرفتن طایفه ادرس ولایت شیرخان را از آبایش بغلبه
 و استیلا بے سامان و سرانجام برآمد - یا : بپ سلوک ناهنجارے
 که از حاجم خان دید - بای التقدیر چون به اورا انهر آمد سکندر خان
 پدر عبد الله خان مشهور اورا جوان بانجابیت و قابلیت دانسته
 مبدیة خود را (که همشیره حقیقی عبدالله خان بود) در حباله نکاح او
 درآورد - و ثمره^(۵) این پیوند زود بعالم شهون پیوسته بجانی خان موسوم
 گردید - از پنج پسر بعرضه وجود آمد - دین محمد خان که از همه
 کلان بود - و باقی محمد خان - و وای محمد خان - و پاینده محمد
 سلطان - و الیم سلطان - و این هر پنج برادر از قبل عبدالله خان در تون
 و قایق و سایر ولایت قهستان می گذرانیدند - الیم سلطان همانجا
 درگذشت - هنگامی (که میان عبدالله خان و پسرش عبدالمومن خان
 وحشت و نزاع پدید آمد) این برادران بملاحظه حقوق تربیت
 عبدالله خان اطاعت عبدالمومن خان نمی نمودند - چون نوبت ایالت
 توران بدو رسید هرکس را از خویشان و اقربا (که مظنه رشد و شایستگی
 امور دنیا داشت) از پا در آورده دود از دودمان خویش برآورد

(۲) در [بعضی نسخه] الیم سلطان (۳) نسخه [ب] خانی سلطان (۴)

نسخه [ج] اروس (۵) نسخه [ج] و ثمره این پیوند بعالم شهون ه

با یار محمد خان نیز بے درشی سرکرده از بلخ اخراج نمود - و جانی خان را گرفته محبوس ساخت - این برادران در خراسان طبل مخالفت زده سر خود سومی برافراختند - تضارا عبدالمومن خان در سنه (۱۰۰۶) هزار و شش با لشکر عظیم بارادگ یورش خراسان از بخارا روانه بلخ گردیده شیخ بتیر یکی از اوزبکیه (که از کمین تعزیت دل شکستگان کشاد یافته بود) نیستی گرا شد - دین محمد خان نقد فرصت را غنیمت شگرف شمرده کلاه شادمانی برتارک اقبال نهاد - و از جائی که بود بهرات رسیده آنرا متصرف گشت - و ولی محمد خان را بریاست مرد تعیین کرد - و چون در توران هرج و مرج عظیم در نموده هر سر سردار و هر دره در باره گشته بود ناچار اوزبکیه خراسان بر ریاست او اتفاق نمودند - او در هرات طرح سلطنت انداخته خطبه و سکه بنام جد خود یار محمد خان کرد - که او بعد اخراج از بلخ بهندوستان آمد - و ملازمت عرش آشیانی در یافته مورد عنایات پادشاهانه گشت - و پس از چندی بزیارت حرمین شریفین رخصت یافته بقندهار رسیده بود - که فلک این توطیه در لبت برانگیخت - و هنوز دین محمد خان گامه چذد بخواهش نرفته بود که شاه عباس صفوی (که در کمین انتزاع ملک موروثی خود بود) بتصد پیکار لشکر ترتیب داده بهرات آمد - برخه خیر اندیشان در دین باو گفتند - که بر سر خراسان (که الکای صد ساله قزلباش است

(۲) در [بعضی نسخه] فریب دلشکستگان •

و باره آن بتصرف ما در آمده) تلاش نمودن از عقل دور است - صواب
 آنکه با پادشاه قزلباش اظهار درستی نموده مهمات ترکستان را (که
 ارث قدیم است - و از شایسته سریر آرائی خالی ست) انتظام دهیم
 و بعد از ضبط آن ولایت اگر از روی اقتدار و استظهار بتسخیر خراسان
 پردازیم مضایقه ندارد - دین محمد خان بندرکریک جوانان پرخاش جو
 (که لذت حکومت آندیدار از مذاق ایشان بیرون نمیرفت) و ازین در
 (که در ایام حیات عبدالله خان و هرچ و مرچ خراسان با بعضی
 از امرای قزلباش جنگ کرده غالب آمده بود) محاربه را سهل
 و آسان انگاشت - در رباط بریان حوالی بل سالار (که چهار فرسخی
 هرات است) ثلاثی فریقین دست داد - نبرد عظیم در گرفت
 شکست بر اوزبک افتاد - نزدیک پنجم و شش هزار کس از بهادران
 لشکر او کشته شده رو بهزیمت گذاشت - چون بیمارچاق رسید بسبب
 جراحات ضعف مستولی شد - رفقاییش در گوشهٔ بجهت استراحت
 فرود آوردند - کادش درانجا سپری گشت - و بقول جمعی بیگم از احشام
 سپاه خیمه نشین پناه برد - آن جماعه نشناخته سلوک ناشایسته کردند
 و بعد از شناخت از بیم انتقام از هم گذرانیدند - و پاینده محمد
 سلطان بجانب قندهار افتاد - و شاه بیگ خان صوبه دار آنجا اورا
 مقید ساخته نزد عرش آشیانی فرستاد - اورا بحسن بیگ شیخ عمری

(۲) نسخه [ب] زرفت (۳) یا رباط پرنان باشد (۴) نسخه [ج]

بل سالار (۵) در [بعضی نسخه] سپاه •

(که متوجه کابل بود) سپردند . او بقلیج خان موبه دار پنجاب (سانید
و بعد از یک سال در لاهور جهان فانی را پدرود نمود - و ولی محمد
خان بے آنکه از حال برادر کلان دین محمد خان آگهی یابد از معرکه
باسی چهل نفر برآمده بجانب بخارا شتافت - و با پیر محمد
خان نامے [که از اقربای عبدالله خان بود - و عبدالعومن خان او را
مرد کوناری درویش (که همواره در کونار خانها فقیر و نامرادی
بسر می برد) پذیرفته بقطع رشتهٔ حیاتش پذیرداخته بود - و بعد از
بر مسند خانی توران متهکن گشته] پیوست - و چون دران هنگام
توکل خان قزاق مارراء النهار را از پادشاه ذی شوکت خالی یافته
لشکرکشی نمود و در محاربهٔ او از باقی محمد خان آثار جلالت
و پردای بسیار بظهور آمد پیر محمد خان در ازای نیکو خدمتی زمام
ایالت سمرقند در قبضهٔ اقتدارش نهاد - باقی محمد خان پس از
چندے که باطاعت و انقیاد گذرانید چون خود را بحکومت شایسته تر
از پیر محمد خان میدانست هوای سلطنت در سر پیدا کرده بلقب
خانی خود را ملقب ساخت - و بتسخیر ولایت میانکال از سمرقند
برآمد - پیر محمد خان ازین خبر موحش بے آرام گشته با چهل هزا
سوار بظاهر سمرقند رسید - باقی محمد خان بلطائف الحیرا
در مقام فررتنی درآمده هرچند خواست دفع شر و فساد نماید
مفید نه افتاد - ناچار تحصن جسته ابواب جدال و قتال مغتو

گردانید . تا روزه باقی محمد خان خود از حصار برآمده بر قول
 پیر محمد خان حمله آورده بر شکست - و او در اثنای گریز زخمی
 گرفتار گشته همان ساعت با مر باقی محمد خان بقتل رسید - باقی
 محمد خان همعنان فتح و ظفر ببخارا برآمده بر تخت جهانبانی
 جلوس نمود - و با حسن تدبیر و مردانگی بلخ و بدخشان را نیز
 بحوزة تصرف در آورد - یار محمد خان جدش (که هنوز در قندهار
 بود) ازین نوید سراسر امید عزم حجاز پس سر انداخته راه توران
 پیش گرفت - باقی محمد خان مقدم او را باعزاز و اکرام تلقی نموده
 بر مسند خانی نشاند - و سکه و خطبه بدام او کرد - و چون بعد
 دو سال در یافت [که جدش بتربیت پسران خود عباس سلطان
 و ترسون سلطان و پیر محمد سلطان (که نه از مادر جانی خان اند)
 سرگرم است] دست اقتدارش از حکم رانی کوتاه ساخته بدر خون
 جانی خان را بجای او گرفت - و بعد ازان (که یار محمدخان
 و جانی خان زخم هستی ازین سپنجی سرا بر بستند) باقی محمد
 خان سکه و خطبه خون کرده پایه قدر و منزلت او باج ثریا رسید
 و اعلام دولتش سر بقبه جوزا کشید - پس از آنکه در سنه (۱۰۱۶) هزار
 و چهارده رانۀ دار العقبی گردید فرمان فرمائی بولبی محمد خان
 باز گشت - او ولایت بلخ و اندخود و توابع آن را (که درین طرف
 آب آمویه است - و در زمان برادرش بار تعلق داشت) ببرادر زادگان
 خود امام قلی سلطان و نذر محمد سلطان پسران دین محمد خان

تفویض نمود - و ایشان مدتها در اطاعت عم عالی قدر بسر برده
 آخر الامر بمقتضای جوانی و باغوازی هم نشینان جاهل سر از انقیاد
 پچیده پا بر جاده خلاف گذاشتند - و بسبب آمد و شد ایلیچی ایران
 عم بزرگوار را برفض متهم ساخته اکثر امرای اوزبکیه را در مقام
 رمیدگی و تنفر در آوردند - تا آنکه خواجه ابوهاشم خواجه ده بیدی
 و محمد باقی قلماق (که از قبل ولی محمد خان حاکم سمرقند بود)
 و یلنگتوش بے اتالیق (که بکمک او در انجا می بود - و از اوضاع
 نکوهیده ولی محمد خان آزار یافته بودند) خطبه و سکه بنام امام قلی
 خان کرده او را از بلخ طلب نمودند - او با برادر خود نذر محمد
 خان از آب جیحون گذشته خواست که از راه کوه تن بسمرقند
 رسد - ولی محمد خان بعد از آگاهی^(۲) برین معنی از بخارا لشکر
 فراهم آورده سر راه برینان گرفت - بعد تقارب چون امام قلی خان را
 طاقت مقاومت نبود وسائل برانگیخته حکایتهای شکایت آمیز
 در میان آورد - ولی محمد خان نیز میخواست که کار بقتال و جدال
 نانجامد - ناگاه از قضای فلکی شدی دوسه خوک از نیزار بیرون
 آمده در اردوی ولی محمد خان در آمدند - مردم فریاد زنان
 از خیمه بیرون آمده بجنگ آنها پرداختند - غلغلۀ عظیم برخاست
 که امام قلی خان شب خون آورد - مردم در سرا پرده ولی محمد
 خان جمع شدند - املا اثری از او (که دران وقت بسبب بدمظنکی

از مردم خویش با چندان از معتمدان احتیاط و زریده خود را بگذار
 کشیده بود) نیافتند - جوق جوق باین دو برادر پیوستند - و برخه
 برانند که این اراجیف ناشی از اجلاف و اجامره نبود - بلکه ملازمان
 عمده او (که از کور نمکی و زهرستی چشم کوتاه بین از حقوق ولی نعمت
 پوشیده روز ناکامی صاحب را هنگام کامیابی می بنداشتند) آوازه
 تنب خون انداخته بے محابا روی امید به مخالف آوردند - بآی الحال
 ولی محمد خان چندان نظاره گر حوادث بوده در کمال یاس و حرمان
 بدخارا رفت - در اینجا هم روی بودن در خود ندیده بناکامی تمام
 روانه ایوان گشت *

امام قلی خان بدوالت بیگمان فایز گشته بدخارا شتافت
 و بمسند خانی برآمد - و باخ و بدخشان را به نذر محمد خان
 ارزانی داشت - و آئی خانم دختر عبدالله سلطان برادر خرد عبدالله
 خان را (که نخست در حبائت عبد المومن خان بود - و بعد از در
 تصرف ایشم خان قزاق - و پس از آن در ازدواج پیر محمد خان - و از آن
 پس در عقد نکاح باقی محمد خان - سپس منکوحه ولی محمد خان
 و در اوزبکیه به نیکو رویی و بیمن قدم اشتهار داشت - و ولی محمد
 خان در وقت رفتن ایران از کم فرصتیها او را در قاعه چار چوکه بر کنار
 جیحون است گذاشته بود) طلبیده اراده هم صحبتی نمود - چون
 او راضی نمی شد دست بدامن قاضی و مفتی زده حیاه و چاره
 میخواست - هیچ کس اقدام ننمود - مگر قاضیئے دنیا پرست دین بباد

داده فتوی داد - که چون ولی محمد خان شعار روضه اختیار نموده از دایره مسلمانان بیرون رفت ازواج او معلق اند - آن بے باک نا پرهیزگار زوجه غیر مطلقه عم زنده را بنکاح (که در هیچ مذهب دست نباشد) متصرف شد *

ولی محمد خان (که باصفهان (سیده) شاه عباس ماضی استقبال نموده با آنکه او از نادانی بر سر اسب ملاقات نمود شاه کوچک دلی و گرم اختلاطی بسیار کرده مراسم مهمان نوازی از دست نداد *
۱۰۲۰
* ع * گفت آمده پادشاه توران *

تاریخ این واقعه است - و هرچند شاه بدملق و جوشش می افزود ولی محمد خان منقبض بوده نمی کشود - پس از چند سال (که مجلس سرود و محبت با آخر انجامید - و تدابیر جهانداري بمیان آمد) شاه گفت که امسال (ومی بر سر تبریز آمده - دفع آن لازم است - سال آینده خود مرافقت نموده جناب خانی را بر مسند موروثی مستقل میکنم - خان گفت - که اهل و دیر بر نمی تابد - هنوز مقدمات امام قالی خان استحکام نگرفته - و کوهک تزلزلش موجب توحش اوزبکيه خواهد شد - اتفاقاً در آن هنگام خطوط سران اوزبکيه (که او از شومی نفاق آنها آراة شده بود) مشتمل بر پشیمانی از گذشته و خدمتگاری و جانسپاری در آینده رسید - بمبالغه از شاه رخصت حاصل نموده متوجه بخارا گشت - و بعد از شش ماه (که از رفتن و برگشتن از عراق در گذشت) بتوران (سیده) بمعارفت بعضی از امرا

(که از کردار خود ندامت کشیده در مقام تلافی بودند) بخارا را بے جنگ بدست آورد - امام قلی خان از بخارا فرار نموده بقرشی آمد - و آی خانم را در آنجا گذاشته بسمرقند رفت - و آی محمد خان از غرور کامیابی بفرمان طبع عجز در مقام کینه توزی و انتقام کشی در آمد - و بے آنکه تجهیز لشکر شایسته نماید اعتماد بر گفته اهل خلاف و نفاق کرده رو بدعاقب برادر زاده ها آورد - بدو فرسخی سمرقند تلافی فریقین دست داد - اکثر سران آن قوم عنان از مقابله پیچیده خود را عقب کشیدند - او درین مرتبه عاز فرار بخود نتوانست قرار داد - با همگی در صد سه صد جوان خود را بر لشکر امام قلی خان زده زخمی در میدان افتاد - او را برداشته پیش امام قلی خان آوردند - در قتلش تعجیل نموده همان دم ازین عالم بعالم دیگر فرستاد و سلطنت توزان بے شریک و سهمیم بر امام قلی خان قرار گرفت و حکومت بلخ و بدخشان بنذر محمد خان مفوض گردید - و پس از سی و پنج ساله سلطنت در سنه (۱۰۵۱) هزر و پنجاه و یک هجری تا بینا گشته مهما ۳ آن ملک رو باختلال نهاد - نذر محمد خان چشم از حقوق برادر پوشیده انتزاع سمرقند و بخارا پیش نهاد همت ساخت - اگرچه اوزبکیه بمرتبه از حسن سلوک او راضی بودند که باتفاق میگفتند (که بصارت مفقود گشته بصیرت موجود است) باوجود نایبذائی بساطت تو (ضامنیم) لیکن چون امام قلی خان

بجانشینی نذر محمد خان از ته دل راضی بود ناچار او را بسمرتزد
در آورده خطبه بنامش خواندند - نذر محمد خان او را (که میخواست
از راه هندوستان زیارت حرمین شریفین روانه گردن) براه عراق روانه
نمود - و هیچ کدام از اهل حرم حتی آی خانم را (که محبوبه اش
بود) رخصت همراهی نداده اذوختة او را بالتمام بتصرف در آورد
امام قلی خان ^(۲) باززدگی تمام با خواجه نصیب و نذر بیگ تغائی
و رحیم بیگ و خواجه میرک دیوان قریب پانزده ^(۳) کس از اوزبک
و غلام ره نوردی اختیار کرد - و بعد ملاقات شاه عباس ثانی و مشاهده
مهمان نوازی او بطواف کعبه معظمه مشرف گشت - و بمدینة منوره
رفت - و در آنجا بدار بقا منزل گزید - و در بقیع مدفون گردید *

و چون استیلاي نذر محمد خان و شورش اوزبکیه و وصول عساکر
هندوستان بدان ولایت در احوال خسرو سلطان پسر درمش بتفصیل
در زبان قام داده اکنون بر سر مقصود می شتابد - که چون شاهزاده
مراد بخش در ماه جمادی الاولی سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه و شش
بهوالی بلخ رسید بهرام سلطان و سبکان قلی سلطان با برخی از اکابر
و اعیان بلخ داخل لشکر فیروزی اثر شدند - شاهزاده اصالت خان
میربخشی را بآوردن آنها فرستاد - و امیر الامرا علی مردان
خان تا در دیوانخانه پذیره شده آورد - شاهزاده اعزاز و اکرام

(۲) در [اکثر نسخه] باززدگی تمام (۳) در [بعضی نسخه] پانصد کس (۴)

بسیار نموده بر سوزنی دست راست مسند نشاند - و انواع مهریانی و مرحمت بکار برده مرخص ساخت - که رفته در استمالت آن خان عالی شان کوشند - که هرگونه امداد و اعانتی (که در مالش و تنبیه ناهق ستیزان باطل کوش مطلوب باشد) از قوت بفعل می آید - و تا بندوبست آن عالی قدر موکب ظفر طراز پای آرام در دامن استراحت نه پیچیده به نیروی کار گذاری کوتاهی نخواهد رفت *

چون در امت نذر محمد خان بسر آمده بود توهم بدجا بخود راه داده ترتیب ضیافت شاهزاده شهرت داده بدباغ مراد شتافت و قدری جواهر و اشرفی همراه برداشته با دو پسر سبحان قایی و قنلق سلطان راه فرار سرکرد - و چون این خبر پادشاهراده رسید بهادر خان روهام و اصالت خان را بتعاقب نامزد فرموده خود به بندوبست آن مملکت^(۲) و ضبط اموال آن خان گریز پا پرداخت - همگی دوازده لک روپیه از مرصع آلات و غیره و دو هزار و پانصد اسپ مادیان بسرکار پادشاهی درآمد - هر چند قدر اندر ختۀ او (که خود در صندوقها نهاده تفصیل آنرا بخط خود بر کاغذ نوشته در انجا می گذاشت - و مقالید آنرا همه وقت با خود نگاه میداشت) از فرار واقع معلوم نشد لیکن از زبانی متصدیان مهمات او • جملا بوضوح پیوست که فراهم آورده از نقد و جنس هفتاد لک روپیه بود - که هیچ یک از اسلافش را میسر نگشته - در هنگامه اوزبک و المان وقت فرار و گریز قلیله

بخرج آمده بیشتر بتأراج رفت - حاصل ولایت بلخ و بدخشان و سرتاسر ماوراءالنهر و ترکستان (که در تصرف این دو برادر بود) از روی نقل دفاتر ایشان بهمه جهت (خصوص مال وجوهات و سایر جهات ^(۲) و نقدي و غله و جمیع خراج ارتفاعات و زکوة) قریب بیک کرد و بیست یک خانی رایج آن ولایت است - ^(۳) که سی لک روپیه باشد ازین جماعه شازده لک روپیه مداخل امام قلی خان - و چهارده لک روپیه از نذر محمد خان بود *

بالجمله در ماه جمادی الآخر آغاز سال بیستم شاهجهانی در بلده بلخ خطبه بنام صاحبقران ثانی بلند آوازه گشت - بهرام و عبدالرحمن پسران نذر محمد خان با رستم ولد خسرو سلطان (که هر سه بذابر عدم اطلاع از همراهی خان باز مانده در ارک بلخ نزد عیال او بودند) با ازواج و بذات خان مذکور نظربند گشته روانه حضور شدند - چون بحوالی کابل رسیدند سید جلال صدرالصدور تا خیابان پذیره شده بملازمت پادشاهی رسانید - بهرام سلطان بمنصب پنج هزاره سوار و بیست و پنج هزار روپیه نقد و دیگر انواع عنایات امتیاز یافت - و همواره بدولت قدر شناسی پادشاه زمان بر فاء حال و خاطر آسوده ^(۴) میگذرانید - و چون نذر محمد خان بار دیگر بولایت موردئی متمکن گردید بر حسب طلب او متعلقانش در سال

(۲) در [بعضی نسخه] نقل و دفاتر ایشان (۳) نسخه [ج] آن ولایت

که سی لک روپیه (۴) نسخه [ب] خاطر آسودگی می گذرانید *

بیست و سیوم روانه باغ شدند - بهرام سلطان دل از تنعمات و مستلذات هندوستان بر نگرفته راضی بر رفتن توران دیار نشد و تا زمان عالمگیری در خور حال بمواجب نقد کامیاب بوده ایام زندگی را باختتام رسانید *

• بهادر خان باقی بیگ *

نوکتر شاهزاده دارا شکوه بود - بحسن کردانی و نیکو خدمتی جا در خاطر شاهزاده نمود - و بافزونی اعتماد و مزید اعتبار سر برافراخته در قرب و منزلت از اقربان و همسران در گذرانید بهزاری ذات و چهار صد سوار منصب داخلی سرفرازی یافته از قبل شاهزاده بنظم صوبه آله آباد مامور گشت - و چون بضبط و ربط آن ناحیه بقرار واقع پرداخت در سال بیست و دوم حسب الطلب سعادت تقبیل آستان خلافت و جهانداری اندرخته بحراست صوبه گجرات بعنوان نیابت شاهزاده بلند اقبال و از امل و اضافه بمنصب در هزاری ذات و پانصد سوار و خطاب غیرت خان تحصیل ناموزی^(۲) نموده رخصت یافت - و در سال بیست و سیوم ارزا از داخای شاهزاده برآروده در سلک بندهای پادشاهی منساک گردانیده بمنصب سه هزاری در هزار سوار و ارسال علم پایه اعتبار بوافزودند هنگامی (که شاهزاده مهم فندهار بعهد خود گرفت - و صاحب صوبگی دارالماک کابل بنخستین پسرش سلطان سلیمان شکوه تفویض

یافت (بندر بیست آن ناحیه بغیرت خان بازگردید - و در سال بیست و هشتم باضافه های متواتر بمنصب چهار هزار و دویست و پنصد سوار و بخطاب بهادر خان بلند نامی یافت - و در صوبه داری کابل با لشکر تعیناتی صوبه بدو رنجو و نغر رفته افغانه آن سرزمین را (که از روی تمدن ادای مال واجب نمی نمودند) مالش داده جمعی را بسزا رسانیده یک لک روپیه بطریق پیشکش برانها مقرر نمود - لیکن چنانچه باید نظم کابل از صورت نگرفت - و این کار بعنوان شایسته بتقدیم نرسید در سال سییم حکومت کابل برسم اصالت برستم خان فیروز جنگ اختصاص گرفت - و حفاظت دارالسلطنت لاهور (که در تیول شاهزاده بود) ببهادر خان تقرر پذیرفت - و در سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت تریب باختتام زمان سریر آرائی فردوس آشیانی پانصد سوار بر منصب او افزوده بنیابت شاهزاده بصوبه داری بهار فامرد گردید و بهمراهی سلیمان شکوه (که بمقابله شجاع تعیین گشته بود) دستوری یافت - اگرچه اذالیه ی و کارگذاری بظاهر ناهرد میرزا راجه جیسنکهه بود اما دارا شکوه در حقیقت او را اذالیق نموده صاحب اختیار لشکر ساخته و بنامی تدبیر آن مهم بر رای او گذاشته بود - چون سلیمان شکوه بعد هزیمت شجاع تا پنده تعاقب امیرخان نموده باستماع فوج کشی خلد مکان بتعجیل تمام راه مراجعت سرکرد و از آلد آباد گذشته در نواحی موضع کوه شکست پدر سامعه کاه

و جان خراش او گردید و سنگ تفرقه در جمعیتش انداخت میرزا
راجه و دلیر خان از کهنه عملگی از مرافقت او پهلو تهری کردند - ناچار
خواست که دهلوی رویه زفته بهر نوع که باشد خود را به پدر سازد
بهادر خان تجویز این اراده نکرده عذر عزیمتش بصوب معاودت
آله آباد یافت - و در اینجا نیز از سراسیمگی و وحشت زدگی اقامت
نموده زوائد کار خانجات و برخی از پرندگان خویش در قلعه آله آباد
گذاشته از کتل عبور کرده آن طرف آب سراسیمه طی مراحل می نمود
و گامی بناگامی میزد - و در هر منزل جمعی جدا شده می رفتند
و هر روز ملک جمعیتش از هم می پاشید - تا آنکه از لکهنو برگزیده
به ندینه (۲) رسید - و چون در هرگز (که قصد گذشتن از دریای گنگ
میگرد) قبل از وصول او بدان گذر کشتیها را ازین روی آب بآن طرف
میدرند و هیچ جا مجال عبور نمی یافت از ندینه عازم پیش شد
بقصد این که در برابر هر دوار باعانت زمیندار آن بوم و بر و معاونت
هرزبان سری نگر شاید که از گنگ عبور نماید - از برابر مراد آباد
گذشته بسرزمین چاندی (که مکانی هر دوار و متصل سرحد ولایت
سری نگر است) رسیده شخصی را باستعانت و استمداد نزد هرزبان
مذکور فرستاد - و بانتظار وصول جواب توقف نمود - درین اثنا افواج
عالمگیری بسر وقت او در رسید - لاجرم مغلوب جنود یاس گشته دل
بر فرار نهاد - و کوه سری نگر را مامن و مقر خویش اندیشید - و چون

بدان کوهستان در شده بچهار منزلی سري نگر (سید مرزبان آنجا ملاقی شده گفت - ولایت ما جای مختصری است - گنجایش این همه مردم ندارد - و راه عبور فیل و اسب نیست - اگر میل بودن اینجا دارند سپاه^(۲) را رخصت کرده با اهل و عیال و معدودے از نوکران بسري نگر در آید - درین وقت بهادر خان (که بعد برآمدن از آله آباد بیدار شده کوفت مهالک داشت - و یک چشمش نیز بسبب عارضه از کار رفته فی الحقیقت داخل اموات بود - لیکن از حقیقت رزوی و وفا کیشی نمی خواست و مانند) ناگزیر از سلیمان شکوه رخصت گرفته جدا شد - چون از میان کوهستان برآمد جان بقایض ارواح سپرد *

* پادشاه قلبی خان *

مشهور بتهور خان سپاهی نقش صاحب داعیه بود (با عنایت خان خوافی دیوان خالصه نسبت دامادی داشت - او هم خوانی بود چون سال بیست و دوم جلوس خلد مکان باهنگ ضبط ملک مهاراجه جمونمت (که در همان ایام در گذشته بود) ساخت اجمیر بنزول موکب عالم گیری مشرق انوار گردید هنگام معارفت بدار الخلافه خان مذکور بخدمت فوجداری اجمیر از تغییر افتخار خان افتخار اندوخت و پس از آنکه نوکران معتمد مهاراجه از بدسگالی در رکاب پادشاهی مصدر شورش و آشوب گردیده راه فرار سپرده بچوده پور سرطغیان

برافراشتند راجسنگه نامی از نوکوان راجه جمعیت نامعدود فراهم
آروده با تهور خان مقابله نمود - تا سه روز باهم جنگ واقعی در بیوست
و کار از تیر و تفنگ گذشته بسلاح کوتاه رسید - از کشتها پشتهها
نمودار گشت - آخر خان مشار الیه کوس نصرت بلذ ارازه ساخته
راجسنگه بانپوه نامحصور بکوی عدم فرود رفت - و چنان رعب ار
در دلها جا کرد که راجپوتیه دستبرد او دیده دیگر کمربستیز نبستند
و چون در آغاز سال بیست و سیوم بار دم آن بلده مبارک بقدم
اشراق ازیم پادشاهی مشرق بوازق کرامت گشت اورا بعنایت دوزنجیر
فیل برنواخته بضبط مانندل و غیره پرگذات تعلق رانا تعیین فرمود
و خود نیز بعزم گوشمان آن تبه سگال ره نورد همان سمت گردید - چون
ماذدل مضرب سرادات خسروانی شد او بخطاب پادشاه قاپی خان
درجه ناموری پیمود - پس ازان بهمراهی شاهزاده محمد اکبر و مالش
راجپوتیه رانهور بجانب سوخت و جیتاران تعیین گردید - چون عرصه
زیست بر راجپوتیه شقارت توامان تنگ گردید و سراسر مالک آنها
لکن کوب عساکر پادشاهی گشت جزم کردند که آن پادشاه کفرگاه جز
استیصال و سرنگونی آنها دست بآسانی بر نمیدارد - بفریب کاری
و گریز بازی در آمدند - نخست بشاه عالم بهادر (که در همان ایام
باقامت قلاب انا ساگر مامور شده بود) بتقریب صفح جوائم توسل
جسته هم تحریک بنرغیب بغی نمودند - و با چهل هزار سوار متعهد
زقاقت گشتند *

گویند شاهزاده باشاره والدش خویش نواب بانی آن یاره در ایان کلپترة گورا نزد خون راه ندان - ناچار بشاهزاده محمد اکبر (جمع آورده همان سر کلافه را کردند - شاهزاده بارجون دانش و شعور از ناتجربگی و ولولۀ شباب و سلسله جنبدانی احباب خانه خراب گول خورده کمر عصیان و خلاف محکم بست - شاه عالم بدین راز سر بسته آگهی یافته پیداشاه نوشت - که از کفار و اغوای شاهزاده غافل نباید بود خلد مکان آن را محمول بر حسد برادری و رشک همچشمی داشته چون شاه عالم در حسن ابدال ازین پیغاره بدنامی را کشیده بود و از جانب محمد اکبر اصلا خلشے در خاطر نبود جواب رقم پذیرفت که هذا بهتان عظیم * شما را خدای جل شانہ همیشه بر صراط مستقیم نگاه دارد - روزے چند نگذشت که گرد شکافته شد - و پیوستن راجپوتیه بسرداری درگا داس و جاوس شاهزاده بر تخت فرمانروائی و عطای خطاب و اضافه منصب بموافقان خویش از نوکران پادشاهی [مثل پادشاه قلی خان (که در بیراه روی و بدسگالی رهنما بود) تهمت زده خطاب امیرالامرائی و منصب هفت هزارگی گشته برخرا (که منافق پنداشت مثل محنتم خان و معمور خان) بزد برپا نهاد] یک دفعه معروض بار یابان خلافت گردید - و اینکه شاهزاده با هفتاد هزار سوار بقصد مقابله پی سپر مسافت است - درین وقت جنود منصوره به تنبیه مفسدان و سرکشان متعین و منتشر بود - و در رکاب اگرچه شهرت آنست (که از خواجه سرایان و اهل دفتر و غیره

همگی به هشتصد سوار (نمیرسید) اما در مآثر عالمگیری آورده که جمعیت بندهای حضور از اهل خدمت و غیره زیاده بر ده هزار سوار نبود. ازین نازله ناگهانی تشویش و تشمتت غریب بر اهل اردو زد آوردن همان زمان بمیر آتش جهت مورچال پیرامون لشکر حکم شد. و بشاه عالم فرسان رفت که بایاغار خود را بوساند. و مکرر بزبان خلافت بیان میگذاشت. بهادر وقت خوب یافته است. دیر چرا کرده. از اجهدیر برآمده در موضع دیورای سوادق اقبال نصب گردید. و چون شاه عالم با ده هزار سوار نزدیک رسید بذایر احتیاط و تقاضای وقت روی توپ خانه بجانب او گردانده حکم شد. جریده با در پسر خویش ملازمت نماید. چون شازده هزار سوار بمجلا رسید به ترتیب فوج مستتر شد شدند. درین وقت انثرت. مثل کمال الدین خان پسر دلبر خان و مجاهد خان برادر فیروز جنگ از لشکر مخالف برخاسته

(۲)

بعسکر پادشاهی پیوستند. تا آنکه پانجم محرم سنه (۱۰۹۲) هزار و نون و دوم هجری زیاده بر یک پاس شب گذشته بعرض رسید پادشاه قلی خان از لشکر اکبر ابتر آمده بر در خاص و عام رسیده باطف الله خان داروغه غسل خانه حکم شد که بے یراق بیازد. آن خون گرفته (که بظاهر اراده فاسدے هم مضمهر خاطرش بود) بر دیوراهی غسل خانه رسیده در کشودن یراق مبالغه بسرحد لجاج رسانید لطف الله خان رفته عرض نمود. میگوید خانه زادم. هیچ گاه بے یراق

نیادهام - فرمودند با یراق بیاید - لطف الله خان تا برگردن هراس
 برو غالب آمد - خواست بدرزند - نمک حرامی زنجیر پای او شد
 همین که قدم از قذاتهای غسل خانه بیرون گذاشت مردم جلو
 خاص و چپاها برو ریختند - و بسکه چاقد و ززه زیر آن در برداشت
 زخمها کم کارگر افتاد - یکی زخمی بحلقومش رسانید - فتنة دماغش
 خاموش گردید - گویند چون او بکشودن یراق ایستادگی نمود بعرض
 رسید که ظاهرا بسازش اکبر باران فاسد آمده - پادشاه بر آشفته
 شمشیر در دست گرفته فرمود مانع نیایند - با یراق بیاید - درین وقت
 یکی از یسارلان یا خدمه دستم بر سیفۀ آن اجل رسیده زده مانع شده
 او طمانچه بر زیش فرود کوفته برگشت - اتفاقا پایش بطذاب بند شده
 افتاد - از هر سو صدای بزن و بکش بلند شد - مردم ریخته سرش
 بردند - گویند شاه عالم هم بکشتن او اشاره کرده - اگرچه پوشیدن
 ززه یاور بدگمانی مردم است که او خیال باطل با خود مخمر کرده بود
 اما خوافی خان در تاریخ خود زبانی خواجه مکارم جان نثار خان (که
 از کهن سالان کلشاس و دران وقت نوکر معتبر شاه عالم بود - و بر
 فوج قرایی اکبر دستبرد نموده زخم برداشته) آورده که بنوشته
 و خواند عنایت خان پدر زنش غیر از بازگشت بر آستانۀ عالمگیری
 در ۳۰ دیگر در آمدن پادشاه قلی خان نبود - و اظهار صرافت عقیدت
 یا غیرت دامن گیرش شد - که در او کردن اسلحه پای جهالت

افشود - در جمعیت شاهزاده اکبر (که بغامله یک و نیم کروزه از دولتخانه پادشاهی رسیده بود) سنگ تفرقه افتاد - نیم شب عیال و اطفال و کارخانجات گذاشته راه فراز سرکرد - و در عوام شهرت گرفت که پادشاه قدبیرے انگلیخته فرمانے بمحمد اکبر نوشت - که اگرچه در رام ساختن این وحشی نژادان راجپوتیه موافق ارشاد قرارلی بکار بردند اما بایستے آنها را هراول نمود - تا از هر دو طرف بر سر تیر می ایستادند - و چون این فرمان بدست راجپوتان افتاد دستخوش رعب و هراس گشته بدر افتراق زدند *

(۲)
بالجماعه شاه عالم بدعاقب تعیین شد - و جماعتے (که باکراه و اجبار در بیراه روی و بدسگالی هم یائی نموده بودند) هر یک در مکانے معین مقرر گشت - و قاضی خوب الله و محمد عاقل و میر غلام محمد امروزه را (که بر محضر اثبات خروج بر خلیفه وقت مهر کرده بودند) بعد تخته کشیدن و شلاق مستوفی بقلعه ^(۳) گدده پتهلی فرستادند و هرچند پادشاه قلی خان بباغی مخاطب گشت اما برادر و اولادش باعتبار خانه زادی بمروور مورد عنایت گشتند - چنانچه فاضل بیگ برادر او در سال بیست و نهم بخطاب تهوور خانی سرفرازی یافته بهمراهی همت خان بهادر تعیین محاصره بیجاپور گشت - و پسرش ^(۴) اسد الدین احمد (که در عهد خلد منزل خطاب خانی یافته) در سال

(۲) در [بعضی نسخه] بے اکراه و اجبار (۳) نسخه [ب] گدده بیهای

(۴) نسخه [ب] محمد خان بهادر •

سیوم فرخ سیر بقلعه داری احمد نگر سرفراز گشته - نخوت بسیار داشت - و بطور دیگر متهم بود *

* بزرگ امید خان *

پور شایسته خان است - در اوائل عهد عالمگیری بمنصب شایسته سرفرازی یافته همراه پدر خود برای سد راه بودن بر روی سلیمان شکوه (که میخواست از دریای گنگا عبور نموده بدرا شکوه ملحق گردن) تعیین گردید - و بستر خطاب خانی یافته سال اول جلوس (که موکب سلطانی پس از هزیمت یافتن شجاع بداعیه مقابله دارا شکوه عزیمت اجمیر داشت) او همراه پدر از مستقر الخلافه آمده دولت ملازمت اندرخت - و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب هزاری چهار صد سوار سر عزت برافراخت - و سال هشتم (که بندر چانگام بسعی او مفتوح شد) از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی نهصد سوار درجه ترقی پیمود - آن مکان سرحدی است از متعلقات زمیندار رخنگ که از قوم مگهه است - همواره مردم زمیندار آنجا قابو یافته بر سر تعلقات پادشاهی می آمدند - و باسر و فرب می پرداختند بعد تسخیر داخل صوبه پنگاله گردیده - سال سی و ششم از تخییر همیت خان پسر خانجهان بهادر کوکلتاش بصوبه داری آله آباد لوای بلند مرتبگی برافراشتند - و بستر ناظم صوبه بهار شد - و سال سی و هشتم مطابق سنه (۱۱۰۵) هزار و یکصد و پنجم هجری از متاع خانه هستی آستین برافشاند - گویند بسیار عالی دماغ بود

موسوی خان میرزا معز فطرت تخلص (که داماد شاه نواز خان صفوی بود - و مرد فاضل و شاعر خوش طبیعت) در ایام صوبه داری از بدیوانی بهار نامور گشته رفت - روز ملاقات اول چون در ایوان حویلیی ناظم حوضچہ مختصر بود و آب جاری داشت میرزا بے اختیار دست در آن کرده یک دو بار مضمضه بعمل آورد - مزاج خان مذکور ازین حرکت کبیده ^(۲) شکایت او بحضور نوشت - و بپاس خاطر او میرزا از دیوانی آنجا معزول گردید *

* بهرہ مند خان *

میر بخشئی عزیز الدین نام - پدرش میرزا بہرام چہارمین خلف صادق خان مشہور - کہ یزنہ یمین الدولہ آصف خان بود - وقتے کہ او فوت کرد میرزا بہرام (کہ کم سال بود - و از برادران خردتر) بمنصب پانصدی صد سوار سرفرازی یافت - و بعد ازان ہم چندان ترقی نکرد گاہے بداروغگی زرگرخانہ والا و گاہے بخدمت بکارتی نامور گردیدہ بمنصب ہزار و پانصدی سہ صد سوار رسیدہ بود - ہذا گاہے (کہ برادر کلانش عمدۃ الملک جعفر خان بصاحب صوبگی بہار رخصت یافت او نیز تعین آن صوبہ شد - چون در سال سیم ازدواج سلیمان شکوہ نخستین خلف دارا شکوہ با صبیہ او مقرر گشت از پٹنہ طلب حضور نمودہ جواہر و مرصع آلات و دیگر اشیا مجموع بقیمت یک لک و پنجاہ ہزار روپیہ اعلیٰ حضرت بطریق جہاز عنایت فرمود

پس ازان مکفوف البصر گشته مدتھا در دار الخلافه منزوی بود
 دو پسر داشت - عزیزالدین و شرف الدین - نخستین در سال دهم
 عالمگیری بخطاب بهره مند خان ناموری اندوخت - چون جوهر
 قابل داشت و رشادت و کاردانی از نامیة احوالش نمایان بود
 خدمات حضور را بآئین شایسته بتقدیم رسانید - کم خدمتی بود که
 بتصدی آن مامور نگردید - از داروغگی فیل خانه ببخشی گری
 احدیان سرفرازی یافته آخته بیگی گشت - و در سال بیست و سیوم
 از تغیر صلابت خان بمیرآنشی چهره مباحات افروخت - و در
 همین سال دارالخیر اجمیر منزل گاه پادشاهی بود - و خان مذکور
 آن روی طالب اناساگر^(۲) در باغ منزل داشت - اتفاقاً در سایه درخته
 نشسته بود - برق افتاد - خان جسته در حوض افتاد - چند ساعت
 بخود مانده بهوش آمد - و در سال بیست و چهارم میرتزک شد
 بعد ازان از تغیر لطف اله خان بداروغگی غسل خانه اختصاص
 گرفت - و پس از آنکه موکب پادشاهی بدکن آمد و سواد احمدنگر
 مضرب خیام گردید خان مذکور (که با وصف متصدی گوی شایستگی
 سرداری داشت) مکرر بتداخت اشقیبا دستوری یافت - چون در سال
 بیست و هشتم پدرش در دار الخلافه باجل طبعی در گذشت
 بخشی الملک اشرف خان بموجب حکم رفته ارزا بحضور آورده
 بخلاعت ماتم پرسی تسلی یافت - و بجماعة الملک اسد خان نیز

بعلاقتهم همشیره زادگی آن مرحوم نیمه آستین که در بدن بود عنایت شد
 و در سال سیم بعد فتح بیدجاپور از تغیر روح الله خان (که مرتقی مرتبه
 بخشی گری اول شده) ببخشی گری دوم سرمایه افتخار اندوخت
 و چون جمله الملك اسد خان بتسخیر قلعه خذچی دستوری یافته بود
 وزارت بخان مزبور قرار یافت - و در سال سی و ششم از انتقال
 روح الله خان مرحوم بمیر بخشی گری رایت مباحات افراخته بمذنب
 چهار هزاره سوار امتیاز یافت - و پسترد بدرجه پنجم هزاره
 سه هزار سوار اعتلا گرفت - و درین مدت مرارا به تذبیه غنیم
 شتافته در سال چهل و پنجم چون مردان گدده (که دو گروهی
 که تانوان است) بحسن سعی فتح الله خان بهادر مفتوح گشت
 و ظاهر آن مقر چهارونج پادشاهی گردید لشکره گران بسرکردگی خان
 بخشی الملك بتسخیر قلعه نازد گدده (که بنام گدده موسوم) و چندن
 و مذن (که بمفتاح و مفتوح چهره شهرت آراست) تعیین گشت
 و سردار مسطور بستصواب فتح الله خان مزبور هر سه قلعه در روز
 چند بدست آورده معارفت نمود - و در سال چهل و ششم بعد
 کشایش قلعه کهیلان پنجم جمادی الآخر سنه (۱۱۱۴) هزار و یکصد
 و چهاردهم هجری برحمت حق بدوست - چون دختر جمله الماک
 امیر الامرا اسد خان در خانه اش بود بموجب یرلیغ پادشاهزاده

(۲) نسخه [ج] چنجی - و در [بعضی نسخه] چنجی (۳) نسخه [ج]

اندک که بنام نو (۴) نسخه [ج] فتوح .

محمد کام بخش او را از ماتم برداشته بحضور آوردن - و بانواع تفقد دل خسته و متمسک گشت - خان متوفی پسر نداشت - یک صبیبه اش بخانه محمد نقی خان ^(۲) بنی مختار بود - که پسر ارست بهره مند خان حال - که احوالش در ترجمه ادراب خان مرحوم مذکور شده و دیگرے بخانه میر خان پسر کلان امیر خان مغفور - که بعد از فوت بهره مند خان ازدواج واقع شده - در عهد خلد مکان هزاری شش صد سوار بود - ادائل سلطنت خلد منزل بنیابن آصف الدوله چنده صوبه دار لاهور شده پس ازان بقلعه داری کالنجر (که از قلاع نامع صوبه اکه آباد است) مامور گردید *

بالجمله بهره مند خان مرحوم امیرے بود با وقار و حیا صاحب تمکین و متانت مبارک محضر و پاک طینت مذهب الاخلاق کریم الصفات خوش ظاهر - در آخرها بسبب آزار لکننے بزبانش آفتاده گویند چون در یساق دکن بمیر بخش می گری و بدولت عظیم رسید آرزو میکرد که اگر پادشاه مرا رخصت یک سائے شاهجهان آباد بدهند لک روپیه پیش کش می کنم - هم نشینان گفتند که سیر دهلی بمصاحبیت پادشاه هند و رجوع خلائق نمی آرزو - گفت راست که این دولت سترگ است - اما مزه این همان وقت است که بشهر خود دم و شهریار خود باشم - بالاتر ازین نفس هوا پرست را هیچ خوشی نیست که در جائے (که بوضع سابق دیده اند) بچشم حال نگرند *

(۲) در [بعضی نسخه] نقی خان •

* باقی خان حیات بیگ *

برادر خرد سردار خان کوتوال است - در سال بیست و سیوم
 عالمگیری بخطاب حیات خانی سرفرازی یافت - و در سال بیست
 و هشتم بخدمت امانت هفت چوکي از تغیر میر عبد الکریم
 اختصاص گرفت - و پستر بدارنگی غسل خانۀ شاهزاده محمد
 معظم مخاطب بشاه عالم مامور گشت - چون در تسخیر بیجاپور مزاج
 پادشاه از جانب شاهزاده بدگمان نادر و لذخواهی شده بر بے التفاتی
 افزد و مشیران شاهی را (مثل مومن خان نجم ثانی داروغۀ توپخانه
 و ملتفت خان بخشعی دوم - و بغدادی ابن دیوان) اخراج فرمود با وصف
 این شاهزاده متذبه نگشته در محارمۀ حیدر آباد با ابوالحسن
 (که از سابق مربوط بود) راه ارسال پیغام و نامه وا کرد - همگی سعیش
 آنکه این عقده بدست او انحلال پذیرد - و نزد پدر و الاقدر مجرای
 قلعه کشائی بنام او ثبت افتد - بدخواهان حسد پیشه این حسن
 سعی را بر محامل فکوهید - فرود آورده مزاج پادشاه را منصرف
 ساختند - روزی در خاوت از حیات خان ازین مقوله استفسار رفت
 هرچند او بمبالغه بے تقصیری شاهزاده را نمود موثر نه افتاد
 فرمودند بشاهزاده ابلاغ حکم نماید که شیخ نظام حیدرآبادی امشب
 اراده شبخون بر لشکر دارد - ملازمان خود را پیش روی لشکر بفرستند
 که بانسداد طریق جسارت مستعد باشند - و چون این مردم بآنطرف
 خواهند رفت اهتمام خان کوتوال گرد خیمه شما باشد - فردای آن

(که هیزد هم جمادی الآخر سال بیست و نهم جاوس بود) شاهزاده با محمد معز الدین و محمد عظیم بموجب حکم بدر بار آمد - در آن وقت پادشاه بدیوان نشسته بودند - بعد آمدن و ساعتی نشستن فرمودند که بعضی مقدمات با اسد خان و بهره مند خان گفته شد در تسبیح خانه باهم مطارحه نمایند - ناچار رفتند - اسد خان طلب سلاح کرد - و گفت که چند روزی بلا تشویش بگذرانند - و بخیمه (که متصل ایستاده شده بود) آدرند - گویند در وقت یراق گرفتن معز الدین اراده دیگر داشت - پدر زهر چشم نمود - هموار شد - ائانه و کوبه دوات را متصدیان سرکار والا بیک چشمک زدن بحیطه ضبط در آدرند - پادشاه از دیوان برخاسته بمحل سرا در آمد - و های های گویان دست بر هر دو زانوزده میگفت - محذت چل ساله را بخاک برابر کردم - و پس ازین سانحه چون برادر کلان حیات خان سردار خان مورد نوازش پادشاهی بود خان مذکور نیز از عتاب محفوظ مانده سرگرم خدمت گردید - و پس ازان بخطاب موروثی پدر باقی خان امتیاز یافته در سال چهل و نهم باضافه پانصدی بمنصب درهزاری فرق عزت برافراخته از تغییر کامگار خان به تلعه داری اکبر آباد (که برصانت و رزانت از سایر قلاع ممتاز - و بنابر آنکه از مدتها خزائن و جواهر پادشاهی در آن مصون و محفوظ است بر جمیع امکنه هذدرستان سرفراز) بر اعتبار خود افزوده رخصت یافت - و پس از واقعه ناگزیر خاندان نزد خود قرار داده بود که از دراثان ملک

هر که بیشتر با کبرآباد برسد کلید قلعه و خزانن (که از اشرفی و زبیده
 و عرفی و غریب نواز سوی طلا و نقره آلات غیر مسکوک بقوله نه کرد
 زبیده و بردایتی سیزده موجود بود) پیشکش نماید - و هر چند متبادر
 بذهنها درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود اما چون رقم سنجان
 تقدیر نامه شاهي را بنام نامی بهادر شاه معذون ساخته بودند
 هرآئینه معذات تقدیم این و تاخیر آن ظهور گرفت - محمد عظیم
 (که از ایالت بدگانه معزول شده بعزم حضور مسافت طی میکرد)
 ازین خبر در اسبه تاخته خود را با گره رسانید - باقی خان از تسایم
 قلعه سر باز زده باظهار قرار داد خود پرداخت - شاهزاده مورچال
 تعیین نمود - چند گوا^(۴) توپ بمسجد بیگم هم رسید - آخر شاهزاده مفید
 ندیده دست از جنگ کشیده از در استمالک در آمده عرضداشت
 باقی خان را با همان قرار داد گرفته نزد پدر فرستان - در آن هنگام
 ایات بهادر شاهي مسافت بعید پیموده بدار الخلافه نزل نموده بود
 که ازین مؤده تقویتها افزون و بعجالت عجبیل بمسئقرا الخلافه رسید
 باقی خان با مقالید قلعه و خزانن باستانبوس استسعاد یافته آداب
 تهنیت جلوس بتقدیم رسانید - و بشمول الطاف و عذایات خسروانه
 مسرور گردید - بهادر شاه بر سبیل عجمالت چهار کردور زبیده از خزانن

(۲) نسخه [ب] عرفی و غریب نواز (۳) در [بعضی نسخه] و هر چند بذهنها

درین امر سبقت محمد اعظم شاه بود (۴) نسخه (۱) چند گوا^(۴) بمسجد

برآوردده بهر یک از شاهزادگان و نوئینان در خور حالت و رتبه انعام فرموده طلب نوکران قدیم و دو ماهه بنو ملازم و لختی باندرون محل و برخی بدرویشان و محتاجان داده دو کرد روزیبه را بصرف در آوردن و خان مذکور را بدستور سابق در قلعه آگره گذاشت - و در مبادی سلطنت خلد منزل ودیعت حیات سپرد - پسران و خویشانش بسیار بودند *

* بسالت خان میرزا سلطان نظر *

از قوم چغتای ارات است - پدرش میرزا محمد یار از متوطنان بلخ بود - در عهد فردوس آشیانی وارد هندوستان گردیده در سلک مناصبداران انسلک یافت - و میرزا سلطان نظر در هندوستان متولد شده بعد سن رشد و تمیز به منصب سر برافراخته دست توسل بدامن درایت محمد اعظم شاه زد - آخرها بوکالت شاهزاده در حضور پادشاه بود - و پس از ارتحال خاد مکان محمد اعظم شاه او را بمنصب سه هزاره و خطاب صلابت خان بر نواخته داروغگی دیوان خاص تفویض نمود - و در جنگ بهادر شاه مجروح گشته بمیدان افتاد - پس ازان بهلازمت خلد منزل پیوسته بخطاب بسالت خان و بخشگی گریع رساله (که بنام سلطان عالی تبار قرار یافته) رایت امتیاز برافراخت - و بوقت مراجعت از دکن بمشاهده دیر طلبی (که حالت مردم رساله بعسرت کشیده بود) مستعفی شد - و در عهد جهاندار شاه بسعی ذوالفقار خان بدیعتی منصب و جاگیر سابق

سر بلذدی اندوخت - و در عصر محمد فرخ سپهر حسین علی خان
 رابطه قدیم ملحوظ داشته بخششی گری فوج تعیینائی خود (که
 به تذبیه (اچپوتان نامزد شده بود) بنام او مقرر کرده همراه گرفت
 پستر در سفر دکن هم همراهی حسین علی خان گزیده مطابق سنه
 (۱۱۲۷) هزار و یکصد و بیست و هفت هجری در جنگ (که با
 دارو خان پٹنی متصل بلده برهان پور (رو داد) نقد جان در باخت
 و در مکان ملک خود واقعه محاکمه سنوار (بلده مذکور مدفون گشت
 باشنا پرستی نامه بر آرد - و توفیق کلمة الخیر بسیار داشت - پسر
 کلانش میرزا حیدر نام داشت - بدستگیری حسین علی خان بعد
 پدر بخدمت بخششی گری مذکور قرار یافت . و پس از سادات
 ترک روزگار نموده گوشه انزوا گزید - و پسر دومش (که بخطاب پدر
 مخاطب گشته همراه آصف جاه بود) محرر اوراق او را دیده . از
 دو پسر (که باقی ماندند) بمنصب و جاگیر قلیل پسر می بودند *

* بیان خان *

شیخ فاروقی سمک - و چون فاروقیان خاندیس بالفظ خانی زبانزد
 بمنصب دو هزار و پانصدی رسیده تیول در مالک دکن داشت
 و باوکری می پرداخت - وضع در ایشانه داشت - مریدانش قایل
 بخارق مادتی اند - با سید عبد الله خان قطب الملک آشنائی
 (۳)
 قدیم داشت - چون در سنه (۱۱۲۹) هزار و یکصد و بیست و نه هجری

(۲)
 امیرالامرا حسین عالی خان از دکن باراد^(۲) دستگیر ساختن محمد
 فرخ سیر عازم شاهجهان آباد شد او بیمار بود - در سنه (۱۱۳۰) هزار
 و یکصد و سی هجری فوت نموده در حوبلی خودش واقعه محله
 فاضل پوره بلده اورنگآباد مدفون است - پسر کلانش بخطاب پدر
 مخاطب گشته اوقات بسر برده - پسر دوش محمد مرتضی خان
 است - که آخر بیمین الدوله بهادر سرفراز جنگ مخاطب و بمنصب
 عمده مرتضی گردیده بقلعه داری بیدر چهره عزت برافروخت
 مرد زنده دل تانع بقسمت بود - و در یار باشی یدطولی داشت
 در سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نه هجری داعی حق را
 لبیک اجابت گفت - بیرون باده حیدرآباد طرف فتح دروازه
 مدفون است *

* برهان الملک معادت خان *

میر محمد امین نام - از سادات موسومی نیشاپوری است
 ابتدا بمنصب هزاری در والا شاهیان محمد فرخ سیر منتظم گشت
 و پس از جلوس آن پادشاه بوساطت محمد جعفر [که دران عهد
 خطاب تقرب خان و خدمت خانسمانی داشت - و در ابتدای
 جاوس (که غلا رو داد) کردگرمی گنج نیز ضمیمه یافت] فیایت
 کردری گری بدر مفوض شد - پستر بفوجدارمی هندون بیانه مضاف
 صوبه اکبرآباد (که مکان روز طلب است) سرباند گردیده بیوانداختن
 (۳)

(۲) نسخه [ب] برهم زهن محمد فرخ سیر (۳) در [بعضی نسخه] زور طلب *

زبردستان و گوشمال مفسدان پرداخته نامی بکارطایبی برآورد - و باضافهٔ
 پانصدی مرتقی گشت - و چون نواح اکبرآباد مورد لشکر فردوس آرامگاه
 شد با جمعیت خوب آمده ملحق گردید - و با محمد امین خان
 بهادر در مشورت کشتن حسین علی خان شریک غالب بوده در شورش
 سید غیرت خان بارهه و دیگر رفقای حسین علی خان حملهای (۲)
 پا برجا و کوششهای درست بکار برد - و در جلدوی آن از اصل و اضافه
 بمنصب پنجزاری پنجزار سوار و خطاب بهادری و عطای علم
 و نقاره لوی برتری افراشت - پستری در جنگ فردوس آرامگاه
 با سلطان ابراهیم پسرکلان سلطان رفیع الشان (که قطب الملک بعد
 کشته شدن حسین علی خان بجزرگی برداشته بود) بسرداری میسر
 قرار یافته وقت زن و خورد تردنات نمایان بتقدیم رسانید - و پس از
 ظهور فتح از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار هفت هزار سوار
 و خطاب برهان الملک بهادر بهادر جنگ سرفراز شده بصوبه داری
 مستقر الخلافه چهرهٔ عزت برافروخت - چون چوژان جانت (که از
 پیش آوردهای سادات بارهه بود) درین جنگ از دست بهادران فوج
 پادشاهی مقتول گردید و پسران او گداهای موطن خود را استحکام
 داده سرخودسری برداشتند نام برده بتادیب آنها مامور شده
 هرچند در قلع و قمع آنها دقیقهٔ فرونگداشت اما چون آنها از توکم
 اشجار و مکانهای مستحکم پناه درست داشتند چنانچه باید

(۲) در [بعضی نسخه] عزت خان (۳) در [اندو نسخه] بتوزکی •

گوشمال آنها بوقوع نیامد - پس ازان از صوبه دارعی مزبور تغیر شده
 بداروغنگی توپخانه حضور ضمیمه آن نظم صوبه اردهه (که روز طلب
 مقرری سمت) طبل شاد کامی نواخت - و دران صوبه از داشتن فوج بسیار
 و توپخانه فراوان و کشتن و بستن مفسدان فتنه جو خوش نسقی او
 بر روی (روز افتاد - سال بیست و یکم جلوس فردوس آرامگاه مطابق
 سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه وارد
 هندوستان گردید - و پادشاه تا کرنال بعزیمت مقابله او متوجه شد)
 او عقب مانده بود - بطی منازل طولانی خود را رسانید - چون اسباب
 او و بهیر لشکر از عقب در راه بود فوج ایران بدریافت این معنی
 دیده بر سر آنها ریختند - او بمجرد استماع این خبر باوصف ممانعت
 پادشاه و اهل کنگاش شتاب زدگی بکار برده با جمعیت که حاضر بود
 به پیکار آنها شتافت - آنها رو گردانیدند - او بخیال تعاقب میدانه
 طی کرد - پستو آنها باتفاق فوجهای دیگر برگشته بزود خورد
 پرداختند - از زخمی شد - و حسب تقدیر فیل نثار محمد خان
 شیر جنگ برادرزاده برهان الملک مسمت بود - بر فیل برهان الملک
 دویده پیش انداخته در لشکر قزلباش رسانید - و باز داشتن میسر نشد
 باین نهج برهان الملک دستگیر گردید - پس ازان بوسم زمانه سازی
 در آمده ضعف پادشاه خاطر نشین نادر شاه ساخت - و متعهد شد که
 مبلغی از دار الخلافه می دهانم - پس از آنکه فیما بین فردوس آرامگاه

(۲) نسخۀ [ب] خوش نصیبی^۶ او (۳) نسخۀ [ب] چون بار در بهیر لشکر .

و نادرشاه مصالحه صورت گرفت شاه برهان الملک را فرمود - که باتفاق
 طهماسب خان جلایو بشاهجهان آباد رود - لهذا نام برده بدار الخلاء
 شتافته برای شاه جا درون قلعه پادشاهی مقرر کرد - و نهم ذی الحججه
 هر دو پادشاه ببلده رسیدند - شب دهم ذی الحججه مطابق سنه (۱۱۵۱)
 هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری نام برده بهمان زخمها بملک فنا
 شتافت - بالجمله امیرم بود کار طلب - و جرأت با رعیت پروری
 و رشادوش داشت - پسر ازو نمائد - صبیۀ او با ابوالذکور خان
 منسوب بود - احواش جداگانه زینت ترتیم پذیرفته *

* حرف التاء *

* تدریج بیگ خان ترکمنانی *

بقدم بندگی و دوام خدمت جنت آشیانی اختصاص داشت
 بعد فتح گجرات بحکومت چانپانیور مامور گشته - چون هیروزا عسکری
 (که بایالت گجرات نامزد بود) از سلطان بهادر شکست یافته بداعیه
 فساد راه آگره پیش گرفت و سلطان بهادر از آب مهندری گذشته
 بر سر چانپانیور آمد او با وصف رصانت و متانت قلعه و کثرت
 و فرزندی سرانجام قاعه داری همت بای داده در ماندن بجنت آشیانی
 پیوست - اما او با همه اعتدال و دیوبن موافقت در اصل نهی مایه
 جوهر اخلاص و نقد حسن عقیدت (که در عالم لازم پیشگی بهتر
 ازین راس المال نشان نداده اند) بود - در ایام هرج و مرج آنچه

حقیقت ررزان ننگ وفا شمارند بل سایر مردم در آئین نمک خوارگی بر خویش نه پسندند از غایت رقاحت و بے آزرمی بخود گوارا نمود - چنانچه روزی هنگام ره پیمائی ولایت دار مالدیو اسپ خاصه برای سوارچی پادشاه نبود - چون از خواستند مضایقه نمودندیم کوکه اسپه (که مادرش سوار بود) پیش کشید - و آن ضعیفه را بشتر برنشانند - و پس از وصول رایات همایونی بامرکوت چون عسرت و شدت بنهایت انجامید مال و اسبابه را (که بدولت پادشاهی بهم رسانده بود) باوجود طلب دریغ داشت - پادشاه باذفاق رای پیرشان حاکم آنجا او را با جمعی دیگر (که تمول داشتند) گیراندند و معهدا از انصاف درستی اکثر اموال را بآنها باز داده برخی بمساعدت برگرفته بملازمان درخور حال تقسیم یافت - و در حین توجه عراق ترمی بیگ خان با سایر ملازمان بے حقیقت از حوالی قندهار جدا شده بمیرزا عسکری پیوست - میرزا هرکدام را بگمان مالداري بنوکران خود حواله کرده بقندهار برد - بیشتره را بشکذجه هلاک ساخت - و از ترمی بیگ خان مبالغه خطیر برگرفت *

چون جذت آشیانی از عراق معارفت نمود او بکمال ندامت و تشویر بآستان بوس (سیده بهمن مرتبه امارت فایزگشت - و در سنه ۹۵۵) نهصد و پنجاه و پنجم از انتقال میرزا الغ بیگ ولد میرزا سلطان او را بتدیولداري زمین داور بر نواخته بجهت انتظام آن حدود رخصت فرمود - و چون در یساق هندوستان مصدر ترددات عظیمه

گردید میوات جاگیر یافته اعتبار و اقتدارش افزود - و در سنه (۹۶۳)
 نهد و شصت و سه هفتم ربیع الاول (که همایون پادشاه در دارالملک
 دهلی در وقت فرود آمدن از پشمت بام مسجد لغزش یافته بزمین
 آمد - و ازین عالم انتقال نمود *
 * مصرع *

۹۶۳

* همایون پادشاه از بام افتاد *

(۲)

تاریخ است) تندی بیگ خان (که نفس امیرالامرائی بر او حقه خاطر
 می نگاشت) خطبه بغام عرش آشیانی خوانده ادوات و اسباب
 سلطنت را مصحوب میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران بدرگاه اکبری
 (که انتظام بخش مملکت پنجاب بود) کسب نمود - و باین
 نیکو بندگی درجه استخسان یافته بمنصب پنجهزای ممتاز شد
 و با اتفاق امرای دهلی بسرانجام آنولایت قیام نموده بآئین شایسته
 بر سر حاجی خان (ده از غلامان رشید شیر شاه بود - و در نواح نارنول
 سر بشورش برداشته دست تصرف باطراف و جوانب می کشود)
 رفته آن الکا را از مستخلص ساخت - و قایم میوات بتعاقب او
 شتافته بسیاری از ارباب قوم را مالش بسزا داد - و مراجعت
 نموده امنیت افزای دهلی گردید *

(۳)

درین اثنا همو بنال (که حسب و نسب نداشت - و ابتدا در قصبه

(۴)

ریواری بصد خوار می در پس کوچها نمک می فروخت - و بحیله رزی

(۲) این تاریخ یک سال کم است (۳) نسخه [ج] هیون (۴) در

[بعضی نسخه] ریواری •

داخل بقالان سلیم شاه شده از تقریر و بدگویی مردم روشناس گشت ؛ چون نوبت ریاست بمبارز خان عدلی رسید وکیل و سپهسالار صاحب اختیار گشته بنیروی جرأت و زرپاشی کارهای عظیم متمدنی ساخت - اول بسنت رای خود را نامیده باز بکرامچیت مخاطب نمود - چون سواری اسپ نمودانست همواره بر فیل می نشست - و فیلان بسیار جمع نموده پانصد فیل شیروست دلیز داشت - و آنرا ناگزیر جنت آشیانی شنیده با پنجاه هزار سوار و هزار فیل و پنجاه و یک توپ و پانصد فریزن بر سر دهلی رسیده در حوالی تغلق آباد فرود آمد - مواجدید بیشتر امرا (که بذاب آشوب از اطراف و نواحی نزد تردی بیگ خان فراهم آمده بودند) آن بود که بانظار قدوم پادشاهی باستحکام برج و باره قلعه باید پرداخت - تردی بیگ خان بدوهدی و همت افزائی همه را آماده پیکار ساخته دوم ذی الحجه سال مذکور عرصه نبرد آراست و بکوششهای مردانه فوج مخالف را برداشت - اکثر پی گریختها شتافتند - و برخی بذهب و غارت پرداخته - تردی بیگ خان با جمعی معدود ایستاده تماشا میکرد - که ناگاه هیمو از گوشه برآمده بر سرش ریخت - افضل خان خواجه سلطان علی و اشرف خان میرمنشی از بهمتی و ملا پیر محمد شروانی (که بپرام خانی بود - و شکست هنگامه سپهسالاری او میخواست) مسلک فرار پیمودند - تردی بیگ خان زیستن بعار را بر فرودشدن بذاموس گزیده راه گریز پیش

گرفت - و کارے چنمین پیش رفتہ بر عکس شد - و در قصبہ سہرند
باردوی پادشاہی (کہ باستیصال ہیمورہگرا ہوں) ملحق گشت - و چون
بیرام خان او را ہمسر خون دانستہ پیوستہ از جانب او در اندیشہ
ہوں و او نیز خود را سپہ آرای پادشاہی قرار دادہ برانداختن
بیرام خان را ہموارہ از مخیلات خون داشت و تعصب مذہب ضمیمہ
ہوں درین وقت (کہ تردی بیگ خان از وقوع شکست خجالت زدہ
و ادبار یافتہ آمد) طرح دوستی انداختہ بخانہ خود طلبید - و او را
در خرگاہ گذاشتہ خون ببہانہ طہارت بیرون رفت - فرمانبران پس او
کارش تمام ساختند *

* کسی را کہ دیدی تو در جنگ پشت *

* ہکش گر عدو در مصافش نکشت *

دران روز عرش آشیانی بصحرای سہرند بشکار باشہ مشغول ہوں
چون مراجعت نمود بیرام خان گفتہ فرسود - کہ باعث این دلیری
غیر از دولت خواہی امرت دیگر نبودہ - تردی بیگ خان درین
جنگ دیدہ دانستہ گریخت - چہ بے اخلاصی و نفاق او معلوم
ہمگان اسحت - اگر در امثال این تقصیرات تعافل ورزیدہ شود
مہمات کلی متمشی نخواہد شد - و آنکہ رخصت نگرفتہ شرمندہ ام
میدانستم کہ حضرت از عطفوت ذاتی مجوز نمیشدند - عرش آشیانی
بتقاضای وقت عذر خانخانان پذیرفت - اما چون سردار عمدہ
قدیمی ہوں در خاطر پادشاہ گران گذشت - و امرای چغدا نیز کینہ

بیرام خان در دل گرفته در بیم و هراس افتادند *

* تاتار خان خراسانی *

از امرای اکبری ست - بمنصب هزاری رسیده - نامش خواجه طاهر محمد است - مدتی در سلک وزرا انتظام داشت - سال هشتم باغاق شاه بداغ خان بتعاقب شاه ابوالمعالي (که از حصار فیروزه شده کابل رویه میرفت) تعیین گردید - پس ازان مدتها بحراست دهلي مامور بود - در سنه (۹۸۶) نهصد و هشتاد و شش هجری به نیستی سرا در شد *

* ترسون محمد خان *

خواهرزاده شاه محمد سیف الملوک است - که بولایت غرجستان مضاف خراسان استیلا یافته بود - شاه طهماسب صفوی در سنه (۹۴۰) نهصد و چهل در بلده هرات قشلاق نموده فوجی تعیین فرمود که او را مستاصل ساخته آن آلکا را مجددا بتسخیر در آورند ترسون محمد خان ابتدای حال ملازم امیر ستوده خصال محمد بیرام خان گردیده باعزاز و اعتبار از سایر همرتبگان و امثال سرآمد گشت - چون عرش آشیانی با بیرام خان دل دگرگون ساخت و عذای عزیزمک برسم شکار بجانب دهلي تافت بیرام خان با همه دانش و فطانت غافل ازین (که قرعه اش بر عکس مراد و منصوبه روزگار بطور دیگر برآمده) با دل فارغ کوس استقلال میزد - و اگر سخنی ازین قسم می رسید باور نمی کرد - تا آنکه مناشیر طلب با مرا صادر شد

یقین کرد که شکار این بار بطرز دیگر است - ترسون محمد خان را با معتبران دیگر بحضور فرستاده مراتب فرودتبی و ضعیف نالی گذارش نمود - ترسون محمد خان چون بحضور رسید در جواب سخنان داپذیر شنیده نطق نکشید - و بمعادرت رخصت نیافت - بپرام خان (که این راه پیش گرفته بود) مسدود یافت - خواست گریان و نالان خود را بحضور رساند - مخالفان او آسبی یافته بعرش آشیانی دلنشین گردانیدند - که آمدنش بهر وضع که باشد فریبی و غدری دران مطوی سم - لهذا ترسون محمد خان را با امیر حبیب الله خان روانه فرمود - که او را از آمدن ممانعت نمایند - و نگذارند که او در لباس درستی هم بحضور رسد - و پس از سرگذشت بسیار (که اختی در احوال آن امیر سعادت تخمیر بزبان خامه گذشته) برخصت سفر حجاز مجاز گردید - ترسون محمد خان را با حاجی محمد خان سیستانی همراه دادند - آنها برسم بدرقه تا اقصای ممالک رسانیده از حدود ناگور برگشتند - پس ازان ترسون محمد خان بدوام خدمت حضور شرف اختصاص یافته بتدریج پایه امارت برتر افراخته بمنصب والای پنجهزاری بلند نامی یافت - زمانه حکومت بهکر بنام او قرار گرفت و وقتی بایالت پتن گجرات تعیین گشت - در سال بیست و سیوم ازانجا تغیر شده در سال دیگر بفوجداری چونپور رخصت یافت و ملا محمد یزدی را (که از مشاهیر فضلی آن وقت بود) بصدارت آنصوب همراه گردانیدند - چون برخی تیولداران صوبه بنگ و بهار

سرتابی نموده غبار فتنه و آشوب بلند ساختند ترسون محمد خان خود را با اتفاق امرای عقیدتمند بصوبهٔ بهار رسانیده در مالش ^(۲) بهادر خان بدخشانی و عرب خان (که ازان کرده ضلالت پزوه بودند) کوشش فراوان بکار برد - چون معصوم خان فرسخودی از ناحق شناسی بیراه روی گزید ترسون محمد خان به همراهی شهباز خان عرصهٔ نبرد آراست . چون سال بیستم و هفتم میرزا عزیز کوکه باستخلاص بنگاله و انتزاع آن از دست امرای نمک حرام مامور گردید ترسون محمد خان نیز به همراهی نامزد شد - و در کشایش آن دیار دست و بازوی مردانگی بر کشان *

پس ازان [که امرای قاتشال از معصوم خان کابلی (که سرگروه ارباب فساد بود) جدا گشته بعسکر پادشاهی پیوستند] کوکلناش ترسون محمد خان را بجانب گهورا گهاگ بنگاه قاتشالان روانه نمود تا مبادا آن نواح دست خوش تاراج مخالف شود - ترسون محمد خان ببندوبست آن ناحیه پرداخته در تاجپور رخت اقامت انداخت تا آنکه معصوم خان عامی بسیارے شورش طلبان را فراهم آورده از ولایت بهائی در رسید - و ممالک پادشاهی را تا هفت کره نمانده یغمائی ساخت - و جمع را بتاراج حواشی تاجپور برگماشت - ترسون محمد خان قلعه نشین گردید - شهباز خان کنبو برهنمونی همت از پنده بآهنگ سزای بدسگالان راهی گشت - امرای بنگاه و ترسون

(۲) نسخه [ج] بهادر بدخشانی .

محمد خان بدو پیوسته هنگامه کارزار با مخالف گرم ساختند - در کمتر زمانه فیروزی چهره برافروخت - معصوم عامی باز بولایت بهائی پناه برد - شهباز خان [باران] آنکه عیسی مرزبان آن سرزمین (که پیوسته بزبان حرف یک جهتی میرواند) اگر درینولا معصوم خان را بپسارن هر آئینه یک رنگی او پیدائی گیرد - وگرنه پاداش نادستی^(۲) یا بکنارش گذاردن [بدان مرز و بوم رو آردن - چون ساحل دریای گنگ نزد خضر پور (که این گذرگاه در آمد جای آندیار است) معصوم گردید و آویزشها بمیان آمد سنارگانون بدست افتاد - و بکترایور (که بنگاه آن بومی ست) بتاراج رفت - و باندک چپقلش معصوم خان ثبات و شکیب بای داده نزد یک بود که دستگیر شود - درین هنگام عیسی مذکور (که بولایت کوچ رفته بود) با فرادان لشکر و گزین سامان در رسید - امرای پادشاهی برکنار برهم پتر (که بزرگ دریائست از ختا می آید) پای همت افشردند - و تلعه اساس می نهادند از هر دوسو نبرد دریا و ها، وون گرمی پذیرفت - ترسون محمد خان را فرستادند - تا سامان لشکر نموده از سمتی در آید - و غنیم را دو دله گرداند - قضا را در آمدنها پی سپر راهی (که بمخالف نزدیک بود) گردید - معصوم خان ازین آگهی با جمعی انبوه تیزدستی نمود شهباز خان محب علی خان را با لختی دلاوران بکمک تعیین کرد و مسرعی را در اند - که تا پیوستن آنها باستوار جا پناه برد - باورش

نیامد - و گفت فریب کاران بدین بهانه گزرده از سردار جدا ساخته اند
 آخر بفرادان کوشش همراهان (که سودمندی احتیاط و زیان زدگی
 بے بردایی گذارش نمودند) ناگزیر نخست مستحکم جائے بدست
 آردن - اما ازین رو (که آن سخن را بهیچ برنگرفته بود) درنگ نکرده
 بارو شدافت - درین اثنا فوج نمودار شد - سررشته دور بینی
 از دست داده کمک پنداشتم - و در سامان مهمانی شد - قدم چندان
 رفته بود که شورش مخنیم عرصه ایمنی را غبار آما گردانید - هرچند
 هوا خواهان مبالغه نمودند (که تا پیوستن مردم اردر و کمک گام سرعت
 برداشته بهمان محکمه باید رفت) راضی نشد - و با دلے همت قرین
 رو بکارزار آردن - برخه سامان فبرود گفته جدائی گزیدند - با آنکه
 بیش از پانزده کس هدپائی نکردند عرصه نبرد را بشایستگی
 بر آراست - و بسرنوشت آسمانی زخمی دستگیر شد - معصوم خان
 از در دوستی در آمده خواست با خود هم داستان گرداند - او از
 اخلاص سرشتی بسرزنش و نکوهش پیش آمد - و بنصائح هوشمند
 جواب برگفت - آن سبک سر بخشم رفته آن آقسقال دولت را
 از هم گذرانید - در سنه (۹۹۲) نهصد و نون و در سال بیست و نهم
 این سانحه واقع شد *

* تولک خان قوچین *

از امرای بابری ست - پس ازان برکاب همایونی پیوسته - چون

(۲) در [اکثر نسخه] آن سخن را هیچ برنگرفته بود •

آن پادشاه از ایران مراجعت نموده کابل را بتصرف درآورد هنگامه
 (که میرزا کامران باظهار شوق ملازمت با دل پردغا نزدیک کابل رسید
 و امرای نفاق پیشه بدو پیوستند) جنت آشیانی چار ناچار عنان
 عزیمت بجانب فحاک و بامیان (که اکثری از اخلاص سرشندان
 در انصوب بودند) منعطف ساخت - او را با چند نفر دیگر برای
 خبرگیری کابل رویه روانه فرمود - و غیر ازو هیچ یک برنگشت
 حسن خدمت او منظور نظر سلطانی گشته بمنصب تور بیگی
 سرباندی یافت - در مهم هندوستان ملتزم رکاب خسروی و مصدر
 شایسته پرستاری بود - پس از فوت جنت آشیانی چون پیراه روحی
 شاه ابوالمعالی بر روی روز افتاد هوا خواهان دولت اکبری در فکر
 دستگیر ساختن او شده روزه بتقریب ضیافت طلبداشتند - او
 چون دست بشستن دراز کرد توک خان (که بچستی موصوف
 بود) از پس در آمده هودو دست او بر گرفت - دیگران هم امداد
 نموده این کار را پیش بردند - پس ازان مدتها بتعیناتی کابل
 بسر می بود - سال هشتم جلوس اکبری غنی خان پسر منعم بیگ
 خانخانان (که در کابل رائق و فائق مهمات بود - و سبکسری
 و آشفته رأی در اصل فطرت داشت) مستی جوانی و حکومت
 علاء آن گردیده روزه بی هیچ توک خان را با آنکه از روشناسان
 صاحب اعتبار بود گرفته با جمعی از خویشان او در بند کرد - او
 بسعی بعضی مردم ملاح اندیش مخاصمی یافت - اما پس ازین (ردان

در موضع بابا خاتون (که بجایگزیر او مقرر بود) فرورکش کرده فرصت
 انتقام میجست - (وزت غنی خان بتقریب استیصال تافله بلخ
 از کابل برآمد - و در مقام خواجه سیاران (که منزله ست دل کشا)
 بزم باده نوشی آراست - توک خان با جمعی از خویشان و نوکران بسر
 وقت او رسیده در حالتی (که بے خود بود) او را با شگون پسر تراچه
 دستگیر ساخت - و بحرفهای درشت دل دردمند خود از غصه
 او پرداخت - و بازادگ گرفتن کابل با مردم احشام آنجا موافقت نموده
 در موضع خواجه ارش (که دو گروهی بلده مزبور است) فرود آمد
 چون فضیل بیگ برادر منعم خان و ابوالفتح پسرش بجنگ مستعد
 شدند بگرفتن بعضی محاللات مصالحت نموده غنی خان را گذاشت
 او بمجرد رهائی جمعیت نموده بر سر توک خان روانه شد - توک
 خان توقف خود مصالحت ندیده راه هندوستان پیش گرفت - متصل
 آب غوربند لشکر کابل بار رسیده جنگ در پیوست - بابا قوچین
 و چندی دیگر از نوکران او بقتل رسیدند - و او با پسر خود اسفندیار
 و معدودی خویشان و ملازمان مردانه برآمده سال مذکور بملازمت
 عرش آشنایی پیوست - و بیافتن تیول در صوبه مالوه سرمایه آسودگی
 اندوخت - سال بیست و هشتم (که سپاه مالوه بکومک میرزا خان
 خانخانان تعیین گردید) او نیز پیوسته باشاره خانخانان بر سرسید
 دولت (که در کهنیایت مصدر هنگامه بود) رفت - و او را سزا داده

فیروز مزدگردید - پس ازان بلشکر سلطانی ملحق گشته در جنگ سلطان مظفر گجراتی تعینات مثل جرانغار و شریک توردات مبارزان بود - پس ازان بهمراهی قلیچ خان بتسخیر بهرونج^(۲) روانه گردید - سال سیم (که لشکر مالوه بدومک خان اعظم جهت تسخیر دکن تعیین شد) او نیز بدان صوب شتافت - و در زنجش خان اعظم و شهاب الدین احمد خان بحرف طرازی هرزه درایان متهم گشته زندانی گردید پس از رهائی در کومکیان صوبه بنگ و بهار قرار یافته سال سی و هفتم جلوس در جنگ پسران قتلو بهمراهی راجه مانسنگه تقویت افزای فوج دست چپ بود - اوائل سال چهل و یکم مطابق سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری رخت هستی بر بست *

* تودی خان *

پسر قیا خان کنگ است - بعد فوت پدر منظور نظر عنایت عرش آشیانی گشته بمنصب در خور مورن تفضل گردید - پستر همراه شاهزاده سلطان دانبال بهم دکن تعیین شده آثار نیکو بندگی بظهور رسانید - پس ازان بسبب بعضی بے اعتدالیها از نظر افکندة سال چهل و نهم باز مشمول عواطف ساخته باصل و اضافه بمنصب در هزاری پانصد سوار و انعام پدج لک دام امتیاز اندرخت *

* قرخان مولانا نورالدین *

مولد او جام - و منشای او مشهد مقدس - رضوی ست - پدرش

سلطان علي مشهور بسلطاني در هرات بامور شرعيه قيام مي نمود
مولانا بفضل و کمال و شجاعت و سخاوت ائصال داشت - و بهيئت
و هندسه و اصطراب شوق مند بود - همراه قاضي برهان خواني
بملازمت فردوس مکاني استسعاد يافت - و صحبتش با جنت آشياني
کوک گشته از جماعه نديمان و مجلس نشيدان بزم همايوني گرديد
و در سفر عراق ملتزم رکاب بوده بيست سال در ملازمت آن پادشاه
عالي جاہ بسر برد - گاه پادشاه ازو استفادۀ علوم ميکرد - و گاه او
از علم رياضي خصوص اصطراب از جذاب همايوني (که درين فن
مهارت تمام داشت) استفادۀ مي نمود - طبعش موزون بود - ديوانه
دارد - ازو ست *

* بيت *

* چون دست ما بدامن وصلت نميرسد *

* پای طلب شکسته بدامن نشسته ايم *

بمناسبت اسم نوري تخلص ميکرد - و ادرا نوري سفيدوني ميگفتند
سفيدون تصبه ايست از توابع دهلي - چون مدتي در جاگيرش بود
بدان شهرت گرفته *

عرش آشياني در ايام فرمان روائي خود بذاب خدمات سابقه
ولاحقه مورد نوازش فرموده بخطاب خاني و پس ازان بترخاني
برنواخته صاحب طبل و علم گردانيد - و پرگنه سامانه (که در تيولش
بود) از جانب او مير سيد محمد نامي بمهمات آنجا مي پرداخت
در سال دهم شير محمد ديوانه (که در اصل از خدمتگاران خواجه معظم

بود - و بعد ازان به بیرام خان پیوسته بواسطه حسن صورت بقرب او امتیاز یافته اعتبارے بهم رسانید - و چون در ایام حوادث او سالک مسالک بیدقیقتی شده در درگاه پادشاهی منظور نگشته از چندے دران تصبه بسرمی برد (روزے نایب مولانا را بخانه خود مهمان ساخت - در ائذای صحبت پیکان را سوهان میکرد - ناگهانی تیر را در کمان نهاده بر سینة آن بیگناه زد - که کارش تمام شد - آنچه اموال و اسباب او بود متصرف گشته از باشے چند فراهم آورد - و در جوابی آن ولایت دست فہب و غارت دراز ساخت - مولانا ہمت بدفع او گماشت - ہمین (کہ مقابلہ اتفاق افتاد) آن مغرور بر فوج مولانا تاخت - دران تاختن اسپش بآنہ درختے رسیدہ افتاد - جمعے پیداہا دستگیرش ساختند - مولانا فوراً بقتل رسانید - چون مولانا نورالدین محمد خان خطاب ترخانی یافته بود و معنی ترخانی نداشت این قطعہ گفتہ *

* نظم *

* ز روی مکرمت وز راه احسان *

* بترخان داد خانی شاه عادل *

* ازین منصب سرفراز جهان شد *

* میان خلق و در ملک و اماثل *

* ازین خانی ہمین نامرست بروی *

* ازین نام کلان او را چه حاصل *

* ز ترخانی ہم او را شکوہ هست *

* بزند خسرو دانی کامل *

* که غیر از خان خشک می ماند *

* ز ترخانی تری کردن چو زایل *

آخر عمر خدمت تولیت مقبره جنّت آشیانی بدو مفوض گشته
همانجا ودیعت حیات سپرد *

(۲)

* نخته بیگ سردار خان *

از یکهای میرزا حکیم بود - در جنگ (که میرزا را با فوج
عرش آشیانی (وردان) مصدر دلیری گشته نامی براد مردی برآورد
پس از فوت میرزا همراه پسرانش در سال سیّم جلوس آن پادشاه بعثت
سلطنت رسیده دولت بار یافته بگوناگون انعامات مشمول عاطفت
گردید - پس ازان بتعیّنات صوبه کابل آبرو یافته همراه کنور مانسنگه
و زین خان کوکه در نذبه گره یوسف زئی و تاریکیان بکرات مصدر
توردات شایان گشت - سال سی و نهم بهمراهی شاهزاده سلطان سلیم
مقرر شده در نواح لاهور جاگیر یافت - پستو بدهانه داری پشاور
سرافرازی اندوخته بارها گره تاریکی را گوشمال بسزا داد - چون
خدمات پسنانیده از بظهور آمد در سال چهرم و نهم بخطاب
خانی رایت ناموری افراشت - و پس از جلوس جنّت مکانی چون
ماجرای آمدن حمید شاملو حاکم هرات با فوج گران و محاصره
نمودن قلعه قندهار بعرض خسروانی رسید او را بمنصب دو هزاری

(۲) در [بعضی نسخه] نخته بیگ - یا نخته یا بخته باشد .

و خطاب سردار خان برنواخته همراه میرزا غازي بیگ بکومک شاه بیگ خان حاکم قندهار دستوری شد - تا رسیدن اینها چون فوج قزلباش از گرد قلعه برخاسته مراجعت بوطن خود نموده بود از تغییر شاه بیگ خان بکومت قندهار سر بلند گردید - و در اندک مدت سال سیوم مطابق سنه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری در اینجا ودیعت حیات سپرد - پسرانش حیات خان و هدایت خان بمنصب قلی سرافراز بودند *

* تاش بیگ تاج خان *

از یکهای میرزا محمد حکیم است - پس از فوت میرزا در سال سیم جلوس بملازمت عرش آشیانی کام دل اندرخته منظور نظر عاطفت گشت - و بتنخواه جاگیر از صوبه پنجاب سرفرازی یافت سال سی و یکم بهمراهی راجه بیروبر بکومک زین خان کوه و سال سی و دوم بانفاق عبدالمطلب خان بمهم قاریکیان رخصت پذیرفت سال چهل خود او را بمالش عیسی خیل دستوری دادند - اگرچه دست و پای چندانید اما چون رنجوری داشت چنانچه باید کار صورت نسبت - سال چهل و دوم در کشایش قلعه مو (که یکم از حصون معظمه زمینداران کوهسار شمالی صوبه پنجاب است) بانفاق آصف خان تعیین شده مصدر تردد گردید - و از راه مکرمت بخطاب تاج خان مخاطب شد - سال چهل و هفتم (که باز شورش باسو زمیندار کوه مذکور در صوبه پنجاب برخاست

و خواجه سلیمان نامی بخدمت بخشگی گری آن صوبه مامور گشته
 مرخص شد - که فوجی از قلیچ خان صوبه دار و دیگر جاگیر داران
 آن نواحی را مثل حسن بیگ شیخ عمری و تاج خان و احمد بیگ
 خان کابل یکی جا ساخته بتنبیه آن مقهور سزایی نماید) او انتظار
 دیگران ننموده بکوچه‌های متواتر پیرگنۀ پنهان (۲) رسیده پنهان گاه آنها
 رفت - قضا را رفتی (که مردم او در مدد خیمه زدن بودند) فوجهای
 آن شقی نمایان شد - جمیل بیگ پسر او بے تابانه برانها تلخت
 جنگ سخت در پیوسته جمیل بیگ با پنجاه کس از ملازمان پدر
 بقتل درآمد - پس از جلوس جهانگیری از اصل و اضافه بمنصب
 سه هزاری سربلندی یافت - و در سال دوم چون پادشاه از کابل
 به هندوستان مراجعت فرمود و حکومت آن صوبه بنام شاه بیگ خان
 خاندوران (که از تدهار معزول شده در راه بود) تقرر یافت
 نام برده را حکم شد - که تا آمدن خان مذکور از کابل خبردار باشد
 پستر باضافه منصب کامیاب شده بصوبه داری نُهه چهره عزت
برافروخت - سال نهم مطابق سنه (۱۰۲۳) هزار و بیست و سه هجری
 همانجا بخلوت کده بقا خرامید *

* تربیت خان عبد الرحیم *

پور قایم خان پسر مقیم خان بن شجاعت خان اکبری ست
 مقیم خان بعد فوت پدر بمنصب مناسب سرافرازی یافته اواخر

(۲) نسخه [ب] پنهان یا پنهان باشد *

عهد عرش آشیانی بپایه هفتصدی رسید - پس از آنکه جنت مکانی در سال سیوم جلوس صالحه بانو صبیغه قایم خان را بعقد ازواج آورده پادشاه محل مخاطب ساخت کار اینها بدیندی گرائید - عبدالرحیم سال مزبور بمنصب شایسته و خطاب تربیت خان سر بلند گردید پستتر بپایه هفتصدی چهار صد سوار فایز گشت - سال پنجم بفوجدارئی برگزیده لور لور امتیاز برافراشت - سال نهم باضافه پانصدی پانصد سوار رتبه اش برافزود - پسرش میان جوه نام (که پادشاه محل بفرزندئی برگرفته بود) ساله (که مهابت خان برکنار دریای بهت نسبت پادشاه مصدر گستاخی شده) او را بعدم سرافروستان *

* تهور خان میرزا محمود *

از اعیان سادات مشهد مقدس است - در زمان عرش آشیانی وارد هند گشته بمدد بخت سعید بدولت روشناسی آن شاه والا دستگاه و منصب پانصدی فایز گردید - و پس از آنکه نوبت فرمانداری بجنت مکانی رسید اتفاقاً در زمره شیریه بتفنگ زده بحضور والا آوردند - بتقریب در مجلس اشرف ذکر رفت - که موی پس سر شیر بسیار گنده میباشد - بیک ضرب بریده نمیشود - جواذن قوی بازرئی بر نیور بانشاره پادشاهی بزور تمام شمشیرها زدند - غیر از خطی ظاهر نمیشد - میرزا ایستاده بود - از باریابان خسروانی درخواست - که اگر حکم فرمایند من هم شمشیر خود بامتحن آم - چون حقیر جثه

بود پادشاه فره‌ود - بسم الله ببینم - میرزا چنان بسبکدستی سر شیرزا جدا ساخت - که از هر طرف آفرین و تحسین بوخاست - میرزا محمود شیر بدونیم زبانزد خاص و عام گشت - در سخت کمائی یگانه و مشهور آفاق - و در زور بازو بے همتا بود - هیچکس را درین امر باری سر همسری و دعوی برابری نبود - زور آوران زمانه بسریذگی از زیر دست - و بالا دستان سیر قوت بتلاش او پست *

گویند میرزا شمسی جهانگیر قلی خان پسر میرزا عزیز نوکه از گجرات کمان آورده بود - که مردم پر زور هر چند میخواستند بکشش در آزند چله از روی سرش برداشته نمیشد - میرزا همین که دست بچله گذاشت تا بگوش آنچنان کشید که نزدیک بود پشت کمان خورد شود - ازان روز پادشاه اردا بشیخ کمان مخاطب فرمود - از تیراندازی او حکایات غریب نقل کند - جذت مکانی در جهانگیر نامه (که خود انشا نموده) درج فرمود - در حالت تحریر آن حکایات بخاطر نبود - چون بشمول زلفت روز افزون خسروانی پایه عزتش اوج گرا گشت از پیشگاه خلافت بیکه از فوجداریهای سرحد پنجاب مامور گشته در انجا جنگه بردانه (ستانه نموده بچیره دستی لوی استیلا بر افراشت - و در جایزه آن بخطاب تهور خانی سرافرازی یافت - و در عهد اعلی حضرت خلل دماغ بهم رسانیده (و بدیوانگی کشید - پسرانش بقید نگاه میداشتند - بهمان حالت در لاهور درگذشت

نستعلیق جلی را بغایت خوب می نوشت - و در قطعه نویسی يد بیضا مینمود - و لطائف نکات ازو سر میزد - و نقلهای رنگین و حکایات شیرین ازوی می آزند - گویند روزی مجاس آراست - و مردم را بضیافت طلبداشت - آقا رشیدا (که همشیره زاده میرعماد مشهور است و در خط نستعلیق استاد) دران انجمن حاضر بود - و با یکدیگر گرم حرف - خان بیکبارگی بحجره در رفته بعد از ساعتی شمشیر علم کرده بر سر آقا رسید - و گفت شنیده ام که تو از شاگردی من انکار میکنی - رعب تمام بر آقا مستولی شد - بالاحاج گفت - خانم آخر چه میفرمائی - گفت بحضور اعزه بگواهی اینها خط باعتراف شاگردی بنویس - آقا بگفته اش کام و ناکام خط اعتراف بر نگاشت - و از ستم

(۲)
ظریفش امان یافت *

* تربیت خان فخرالدین احمد بخشی *

در عهد جهانگیری از ولایت توران وارد هندوستان گشته بمنصب پادشاهی امتیاز یافت - و در کم منصبی بدولت روشناسی فایز شده از امثال و افران پایه اشتهار برتر افراخت - و در هدگامه شهریار بهمراهی آصف خان یمین الدوله نیکو پوستاری بتقدیم رسانیده شایسته عنایت پادشاهی گردید - پس از سریر آرائی اعلی حضرت بخطاب تربیت خان سر عزت بر افراخت - و در سال ششم ادرا بسفارت توران برگزیده با وقاص حاجی ایچی نذر محمد خان والی آن ولایت

رخصت نمودند - و جواب نامه خانجی با تنسوقات هندوستان بقیمت یک لک روپیه مصحوب خان مذکور سمت ارسال یافت - و سال هشتم مراسم پیغام گدازی به بهین آئین بجا آورده بتلذیم عتبه خلافت چهره بر افروخت - و چهل و پنج اسپ و همین قدر شتر نور و ماده با دیگر اشیا برسبیل پیشکش گذرانید - ازان میان مصحفی بود بخط شاد ملک خانم بنت سلطان محمد میرزا ابن جهانگیر میرزا پسر امیر صاحب قران - که بخط ریحان در کمال حسن و لطافت نوشته و در خاتمه اسم و نسب خود بخط رفیع رقم نموده - خان مشارالیه آن را در بلخ بدست آورد - اعلیٰ حضرت بذابریادگار بزرگان انبساط تمام فرمود *

گویند تربیت خان چون بدان دیار شتافت ترک لباس هندوستان نموده تا معارفت بهندوستان لباس متعارف آنجا اختیار کرد - چنانچه بهمان دستار اوزبکی ملازمت نمود - اعلیٰ حضرت را بسیار خوش آمد - در همین ایام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و خدمت آخته بیگی سرفرازی یافت - و چون سال نهم هین مراجعت از دکن ماند و مخیم سرادقات پادشاهی گشت تربیت خان با جمعی بر سر زمیندار جیمت پور (که بتلمرد و سرکشی میگذرانید) مامور گردید - خان مرزبور او را مستمال ساخته همراه خود باستانپوس خلافت آورد - و در سال دهم باضافه پانصدی ذات و بخشی گرمی دوم از تغیر معتمد خان مفتخر گشت - و در سال چهاردهم از انتقال

شاه قلی خان بصوبه دارمی کشمیر اختصاص گرفت - و چون در سال پانزدهم دران دیار بسبب باران بے هنگام دریای بهت طغیان نمود و سیلاب غلات فصل خریف را زده مواضع بسیار را خراب ساخت و پراگندگی و بے نوائی باحوال قطان و سکان آن ولایت راه یافت خان مذکور بتیمار دارمی عجزه و مساکین (که لازمهٔ چنین اوقات است) چنانچه باید نتوانست پرداخت - آفت زدگان آن مملکت از سلوک او چین شکایت بر چین و اظهار نارضا مندی بر زبان داشتند - بنابراین معزول شده بحضور رسید *

صاحب ذخیرهٔ الخوانین آورده که چون اعلیٰ حضرت را داعیهٔ تسخیر بلخ و بدخشان بخاطر گذشت از تربیت خان استفسار نمود آن مرد راست درست (که بتازگی از کیفیت آندیار آگهی یافته بود)^(۲) بے محابا عرض کرد - که زنهار عزیمت آن مملکت نفرمایند - که آنجا اسپ و آدم از مورد ملخ افزون است - و مردم هند تاب برف و سرمای آنجا نمی‌توانند آردن - مهم سر نخواهد شد - اتفاقاً روزی از ملا فاضل کابلی هم (که از فحول فضلی رقت بود) از روی مسئله در انتزاع ملک موروثی از دست سلاطین چنگیزی (که بتغلب متصرف اند) پرسش بمیان آمد - گفت که جنگ با مردم آنجا (که همه مسلمانان دین دار اند) بے حجت شرعی مورث ربال و نکال است - پادشاه از جا درآمده فرمود که هرگاه مقتدای زمانه

(۲) نسخهٔ [ج] یافته بود عرض کرد •

چنین فتویٰ دهد و بخشعی سرکار سپاه را از برف و سرما ترساند چگونه مهم متمشی شود - ملا را رخصت کعبه کرد - و تربیت خان را از بخشی گری تغیر فرمود - خان مزبور در همان ایام غصه مرگ گشته در گذشت - اگرچه این نقل باحوال او تطابق ندارد - بعد از بخشی گری صوبه دار کشمیر شد - و مهم بلخ سال نوزدهم در میان آمد در آن وقت شاید او بقید حیات هم بوده - هرچند تعیین تاریخ فوتش بظن نرسیده مگر میتوان گفت که او بار دیگر هم بخشی شده باشد یا پیشتر هم داعیه تسخیر بلخ پادشاه بهم رسیده باشد - و بعمل نیامد - بهر تقدیر چنانچه تربیت خان اندیشیده بود فروغ ظهور بخشید - که فوج هذدوستان اصلا در آن سرد سیر دل نهاد اقامت نگردیده ملک بدست آورده را از ناچاری واگذاشتند - اعلیٰ حضرت بعد از مشاهده این حال تحسین رای تربیت خان فرموده پسرانش را برنواخت - و از جانب آن مرحوم نخیله خاطرے که داشت رفع نموده پسر کلانش میرزا محمد افضل (که در سوارکاری و تیراندازی یکتا بود) ملتفت گردید - گویند بر اسپه که حرون چمنده می بود پدر او را سوار میکرد - مردم گفتند که امروز و فردا دست و پای این پسر می شکند گفت بمیرد یا شه سوار شود - مشارالیه از انشا و علم مجالس هم بهره داشت - و بمیرزائی و پاکیزه وضعی میگردانید - خاندوران ناظم دکن بذابراشنائی پدرش همراه خود گرفته - و پس از فوتش اسلام خان نیز او را قابل رفاعت دانسته بدکن برد - و بفوجدارمی پاهری تعیین

نمود - پس ازان (که شاه نواز خان بدکن آمد) ادرا فوجدار نواحی
دهوندا پور ساخت - پانصدی پانصد سوار منصب داشت - و در سال
بیست و پنجم در گذشت - پسر دوم فقیرالله سیف خان است - که
براسه مذکور میشود *

* تقرب خان *

حکیم داؤد - پسر حکیم عنایت الله است - که شاگرد رشید میرزا
محمد پدر حکیم مسیح الزمان بوده - پس از فوت پدر از کمال
حذاقت و تجربه کاری در فن طبابت در خدمت شاه عباس ماضی
بمعرومیت و مصاحبت امتیاز یافته سرآمد اطباء شاهي گردید
و بعد از انتقال آن جم جاه بسعایت جمع (که ازو ذخیره خاطر
داشتند) از شاه صفی ساوک ناهموار دیده پس از جلوس شاه عباس
ثانی (که در سن صبا بود) هم رعایت نیافته از بودن ایران دلگرا
میزیست - ظاهرا اراده حج و نموده و ضمنا احرام دریافت زمین بوس
آستان صاحبقران ثانی بر میان جان بسته از عراق براه بصره اعزام گردید
و به بندر لاهری فرود آمده سال هفدهم سنه (۱۰۵۳) هزار و پنجاه
و سه بادرک ملازمت پادشاهی شرف افزای روزگار خود شده بمنصب
هزاری و انعام بیست هزار روپیه کامیاب گردید *

از حسن اتفاق پیش ازین به بیست و دو بیگم صاحب (که الفت
حضرت اعالی بآن قدسی نقاب نسبت جمیع فرزندان زیاده بود)

از خدمت پادشاهی بخوابگاه خون میرفت - ناگاه گوشهٔ دامن بشمع
 (۲)
 (که در ایوان سر راه افروخته بودند) رسید - و چون لباس پرنگیان
 حرم عزت در کمال نژاکت می باشد و روغنه‌های معطر بران مالیده
 میشود آتش زبانه کشید - و در تمام ملبوس در گرفت - اگرچه چهار
 خدمتگار (که حاضر بودند) در اطفای این نایره چستی تمام بکار بردند
 اما چون برخته‌های آنها نیز سرایت کرد بخود در ماندند - تا واقف
 شدن دیگران و رسانیدن آب پشت آن عقیقه با اضلاع هر دو طرف
 و هر دو دست محرق شده بود - از کمال دل بستگی خود متکفل
 امور بیمار داری گشته اول بمعالجهٔ روحانی پرداخته از روز اول
 تا روز سیوم هر روز پنجم هزار مهر و پنجم هزار روپیه باعل احتیاج
 تصدق نمودند - و تا حصول صحت مبالغه خطیر از زر نقد در وجوه
 خیرات صرف شد - و هفت لک روپیه از عین المال (که بر ذمهٔ محبوسان
 طلب بود) بخشیدند - و مقرر شد که بعد ازین همیشه هر روز یک هزار
 روپیه (که ساله سه لک و شصت هزار روپیه میشود) تصدق آن ملکه
 زمان بارباب استحقاق می رسیده باشد - پستری بعلاج جسمانی توجه
 گماشته هر جا (که طبیعی و جراحی بود) حاضر آمده بمعالجه و مداوا
 سعادت اندوختند *

حکیم داؤد (که آمدنش در چنین اوقات از مغتذات بود) در
 ازالهٔ بعضی امراض (مثل لزوم تب و لیزت طبع و تهتج اطراف چشم

که در اثنای الم جراحت (رو نموده) معالجات مایب بتقدیم
(سازیده مورد تحسین و آفرین گشت - و در جشن صحت باضافه
هزاري نرصد سوار فرق عزت برافراخت - و بانواع عطایای خسروانی
پیرایه اعتبار یافت - و تا یک سال پیشکش روز جمعه بمشارالیه مفوض
گردید - و در سال بیستم بخطاب تقرب خان بلند نامی اندوخت
و در سال بیست و سیوم بمنصب سه هزاره هشتصد سوار اختصاص
یافت - و در سال بیست و ششم در معالجه اکبرآبادی محل کمال
قدرت طبیعی او پرتو ظهور افکند - و باضافه پانصدی دیگر با انعام
سی هزار روپیه فایز گشت - و در سال بیست و هفتم بمنصب
معتبر چهار هزاره سوار اوج پیمای اعتبار گردید - و چون
در سال سی و یکم بعارضه ناملائم حبس بول مزاج اعلی حضرت
از مرکز اعتدال منحرف گردید و باستعمال ادویه بارده مدره
بسلس البول و قبض طبیعت انجامید تجویز هیچ حکمی از حکمای
مسیحا نه سودمند نه افتاد - مگر برای دفع اعتقال بکار شناسی تقرب
خان شیرخشت نفع عظیم بخشید - و بشگون تغیر مکان در محرم
(۲)

سنه (۱۰۶۸) یک هزار و شصت و هشت از دارالخلافه متوجه اکبرآباد
شده بخوردن ماء اللحم و اشربه مقویه طبیعت بصحت گرائید - تقرب
خان بمنصب والای پنجم هزاره کوس بلند رنگی نواخت - و پس
از آنکه سریر فرمانروائی هندوستان بجلوس عالمگیری زیب و زینت یافته

اعلیٰ حضرت را در قلعه آگره بگوشه انزوا برنشانند ازان رو (که
تقرب خان در معالجهٔ اعلیٰ حضرت مساعی جمیله و تدابیر لایقه
بکار برده بمزاج آشنا شده بود) بانعام سی هزار اشرفی بتازگی کامیاب
مراحم پادشاهانه گردید - و برای علاج بقیة کوفت و ^(۲) تدبیر اعادهٔ
صحت تام تعیین خدمت اعلیٰ حضرت گشت - و پس ازان بذایر جهت
مورد عتاب عالمگیری گردیده از نظر التفات شهیدشاه والا اقبال افتاد
و چندی در گوشه نشینی بسر برد - و در آغاز سال پنجم قی باشادان
بر مزاج خلد مکان طاری گشته بذاتوانی عظیم کشید - بدین تقریب
تقرب خان مجددا مشمول فضل و بخشایش گشته با آنکه استعلاج
از وی نغمودند رخصت کورنش یافت - و در همین سال سنه (۱۰۷۳)
هزار و هفتاد و سیوم هجری پیمانۀ عمرش لبریز گشت - عواطف
پادشاهانه محمد علی خان پسرش را بعطای خلعت از لباس کدورت
برآورد - و چون بسبب تقصیرات پدرش او نیز از منصب معزول
گشته بود درین وقت بمنصب هزار و پانصدی دو صد سوار نوازش
یافت - چون او بقرب و منزلت پادشاهی محسوس عمدها بود و نامی
ببزرگی برآورده احوالش جداگانه ثبت گشته *

* قربیت خان برلاس *

شفیع الله نام ولایت زا بود - در عهد فردوس آشدیانی در سلک
ملازمان پادشاهی انسلاب یافت - و بدولت روشناسی فایزگشته بتفویض

خدمت میرتوزکی سر بر افراخت - و در سال نوزدهم بحفاظت قلعه دارالسلطنه لاهور و منصب هزاری سرفرازی یافت - و در سال بیستم مجددا میرتوزکی یافته مامور گردید - که تا غور بند رفته هرکدام از تعیناتیان بلخ را [که بشاهزاده محمد اورنگزیب (که بنظم آن ممالک انتهای فرموده) نرسیده باشد] سزایی نموده برساند و در سال بیست و دوم بکابل آمده شرف استلام سده خلافت دریافت - و باضافه پانصد سوار مباحات اندوخته بدستور سابق سرگرم عهده خود گردید - و در سال بیست و سیوم بهمراهی سعدالله خان از مهم قندهار معارفت نموده بشرف حضور فایز گشت - و بخطاب تربیت خان چهره ناموری افروخت - و در سال بیست و چهارم از تغیر مرشد قلی خان آخته بیگی شد - و در سال بیست و ششم بدارنگی توپخانه ضمیمه میرتوزکی سرمایه افتخار اندوخت - و در سال بیست و نهم بهرحمت علم و منصب دو هزار و پانصد سوار بر نواخته بحراست صوبه اودیسه بنیابت شاهزاده محمد شجاع دستوری یافت - و در سال سی و یکم بافزایش سواران منصب و عطای نقاره و تفویض صوبه داری اوده اختصاص گرفت - و در ایام تخال سلطنت باریاب حضور بوده بعد هزیمت دارا شکوه در باغ نور منزل بملازمت عالمگیر پذیرای سعادت گردید - و پیش از بر افراختن ریات عالمگیری از مستقر الخلافه بتعاقب دارا شکوه خان مذکور باضافه هزار و پانصدی دو هزار سوار بمنصب چهار هزار سه هزار سوار

سر بلند گشته بنظم مهام بلد طینه اجمیر معین شد - و پس از آنکه دارا شکوه در آدرگي سرے بگجرات کشیده پرو بال رفتۀ خود درست ساخت و با فوج تازه فراهم آورده متوجه اجمیر گشت تربیت خان قبل از وصول او بدان ناحیه از قلعه برآمده در منزل نوره بموکب عالم گیری (که بعزم رزم رهگرای اجمیر بود) پیوست - و پس از چهره نمائی شاهد فتح و ظفر خلد مکان او را بدستور سابق بحکومت اجمیر منصوب ساخت - و در سال سیوم بصاحب صوبگی دارالامان از تغیر لشکر خان دستوری یافت *

و چون شاه عباس ثانی فرمان دوی ایران آقا بیگ پسر قلندر سلطان چوله تغنگچی آقاسی را (که از عمدهای آن دولت بود) برسم ایلیچی گری با نامه تهنیت سریر آرائی بدرگاه پادشاهی فرستاد و مشار الیه بآستان بوس خلافت فایز گشته در همان سال رخصت انصراف یافت از آنجا (که جواب نامه رسمه سمک مستمر و معهود - خصوصاً میان سلاطین ذری الاقتدار - و ارسال رسل و رسائل متمر فوائد نبیله است) تربیت خان را (که از امرای عمده صاحب ثروت و سامان بود) باضافه یک هزار سوار برنواخته با ارمغانی شایسته ببهای زیاده از هفت لک روبیه از نوادر و رغائب مملکت هندوستان در سال ششم بسفارت ایران زمین مرخص فرمودند - خان مذکور در صفاهان (که دارالسلطنت ایران بود) ادراک صحبت

پادشاهی نمود - از ناهنجاری نقش صحبت درست نداشت
 تربیت خان (که از سنجیده وضعی و معامله فهمی بهره نداشت)
 سبک سربها بکار برد - شاه هم [که درام شرب مدام ضمیمه مستی
 جوانی و غرور حکم زانی داشت - و سامان قوای دماغش (که چراغ
 کاشانه خرد است) دستخوش آشفتنگی گشته خالی از جنون و خبط
 نبود] خود نمائیه و بلند پروازیها (که زبند بزرگان و بزرگ منشان
 نیست) ظاهر ساخت - آنچه صحبتها گذشت و زبانزد مردم است
 قابل تحریر نیست •

بالجمله تربیت خان بعد از کشیدن خفت و ذلت پس از یکسال
 از فرخ آباد اجازت معادرت یافته روانه هندوستان گردید - و برخلاف
 ایلچیان زمان جنم مکانی و فردوس آشنایی مثل خان عالم دولدی
 و صفدر خان آقاسی (که بعنوان پسنجیده بتقدیم این امر عظیم القدر
 پرداختند) مبطل فوائد و خشوری (که تاسیس مبانعی مصادقت
 و تشدید ارکان موافقت میان خواقین رفیع المکان است - و آن مستأزه
 آسایش جهان و جهانیان بود) گردید - بل نتیجه بر عکس داد - که
 الفت اسلاف را بکلفت اخلاف بدل ساخت - و کار بسپه کشی جانبدان
 انجامید - شاه بعد از روانه شدن تربیت خان سپاه گران بخراسان تعیین
 نمود - و خود نیز در تهیه اسباب رزم شد - و چون این احوال از نوشته
 خان مذکور (که داخل حدود ممالک پادشاهی شده بود) بخاندان
 رسید شاهزاده محمد معظم در سال نهم با بیست هزار سوار رخصت

کابل یافت - اتفاقاً شاه غره ربيع الاول این سال سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری بعارضه خفاق در گذشت - و این آشوب بلند ساختن تربیت خان فرونشست - خان مذکور از ایران بحوالی مستقر الخلافه رسید - و مورد عتاب پادشاهی گشته از درامت ملازمت ممنوع شد و در سال دهم بمنصب چهار هزار و سه هزار سوار مورد نوازش شده از انتقال خاندوران بصوبه داری اودیسه مأمور گشت - و در سال سیزدهم بحکومت اوده از تغیر فدائی خان مقرر شد - و بعد ازان بحضور رسیده داروغگی منصبه ازان جلو یافت - و در سال نوزدهم از تغیر امیر خان بنظم عوبه بهار سر مباحات برافراخت - و چون آن صوبه در سال بیستم در تیول شاهزاده محمد اعظم قرار گرفت خان مذکور بفوجداری ترهت و در بهنگه منصوب گردید - و در سال بیست و چهارم بفوجداری جوانپور تقاخر جست - و آخر در سال بیست و هشتم سنه (۱۰۹۶) هزار و نود و شش هجری همانجا بساط هستی در پیچید - هدایت الله پسرش بحضور رسیده خلعت نامی یافت حکایتی (که بتربیت خان نسبت دهند) ظاهره همین تربیت خان باشد گویند روزی اعلیٰ حضرت دم صبح بگذار دریای جون شکار مرغابی می نمود - بخار تر بود آسا (که از رود خانها و آبگیرها برمی آید و بهندی کهر نامند) روی هوا فرو گرفته بود - پادشاه از روی نشاط فرمود - که شعرے مناسب حال کسے بخواند - تربیت خان عرض کرد *

* بیت *

عرض کرد *

* قدم نا مبارک و مسعود * گر بدویا رود بر آرد دون *

* تربیت خان میر آتش *

میر محمد خلیل مہین خلف داراب خان بنی مختار اسم
 (۲) به پردای و جان بازي در اواخر عهد خلد مکان جبہء پیش آمد
 بر افروخته در عرصه ناموري گوی مسابقت از اقوان ر بود - در سال
 چهارم بمنصب دوهزاري هزار و دريست سوار سرفرازي يافتہ
 از برہم پوري (کہ دران وقت مضرب خيام پادشاهي بود) به تذبذ
 مقابله کوه مہادیو مامور گردید - و بتجويز خان مسطور دوندي را
 (کہ آرد) خان مزبور بود) منصب هزار و پانصدي يافتہ بتھانہ دار
 آن کوه تعین گشت - و بعد ازان بمیر آتشي علم اقتدار افراشته در سال
 چہل و دوم جہت برداشتن چہارنمی غنیمت مرخص گردیدہ بافروزي
 پانصدي ہزت اندوخت - و ازان بعد ہموارہ بتعریک و گوشمال
 اشقیای دکن پرداختہ سالم و غنام بر مي گشت - و در تسخیر قلاع
 مرہتہ ہموارچال پردایي و دمدہ سازي کارنامہا بر میساخت - چور
 در سال چہل و سیوم پنجم جمادی الاولی سنہ (۱۱۱۱) ہزار و یکصد
 و یازدہ ہجری پادشاه کشور کشا پس از اقامت چہار سالہ در اسلام پوري
 باہنگ کشایش حصون سیوای بہونسلہ بہ نیت غزا و جہاد یکران
 عزیمت را بجولان در آرد و از مرتضی آباد مرچ گذشتہ تھانہ میسوري
 معسکر والا گشت خان میر آتش بموجب حکم کار بند مورچال

بسنّت گدهه (که قلعه ایست بمسافت سه کرده از میسوری در خلال
 جبال) گردید - و از کار طلبی در دو روز کار دو ساله پیش برده مردم
 توپخانه را از زیر دیوار قلعه رسانید - و چون قلعگیان از توپ اندازی
 باز نمی ایستادند پیش خانۀ پادشاهی سردریای کشنا (که پای
 قلعه بتفاوت کره میروند) برپا شد - همان روز محصوران جان
 بدر بردن غنیمت انگاشته بیرون رفتند - و قلعه بکاید فتح موسوم
 گشت - میر عبدالجلیل بلگرامی * کوه کفر شکست * تاریخ یافت
 و از آنجا مویک پادشاهی بانتزاع قلعه ستاره (که بر کوه ست
 آسمان رفعت - و برصانت و عظمت سرآمد حصون سیواست - چنانچه
 امروز مکان راج و هاکم نشین نبیره اش راجه ساهو ست) متوجه شد
 بیست و پنجم جمادی الاخری نیم کره ای پای قلعه دایره خسروی
 گشت - خان میر آتش باستعداد قلعه گیری و عدو سوزی مورچال
 روان ساخت - و غریب دانه رو داد - خان مزبور بفاصله سیزده
 نزار از دیوار حصار دهمه بارتفاع بیست و چهار گز مقابل برجه
 بر ساخت - چه زرهای گران که خرچ آن نشد - و چون دید که آن مفید
 قلعه گیری نیست از پای همان زینه روان کرد - و عجب مصالح بصرف
 آن رفت - تا آنکه نقب در زیر قلعه رسید - و بر بالای آن زینه های
 چوبین گذاشت - و چون آن دیوار همه کوهی ست بارتفاع سی گز
 (که بالای آن شش گز دور و سنگچین نموده اند) درینصورت هم
 یورش صورت نبست - لهذا از جذاب خلافت فتح الله خان بباشلیقی

روح الله خان مامور شد - که مورچاله دیگر روان کند - تربیت خان
 نمی خواست که دیگری در مقابل او مصدر تردد شود - بتدارک
 سست فکریهای خویش (که در کار زینه بردن نموده بود) تدبیر
 درست اندیشیده طاقی در سنگچین قلعه حفر نموده از طرف چهارده گز
 و از طرف ده گز بدرازی دیوار خالی ساخت - در میان محصوران و بهادران
 (که دران طاقی چوکی میدادند) پرده بیش نبود - لیکن از طرفین
 هیچکس آن یک نزارع زمین را نمی توانست بدای جرأت پیمود - قرار
 بدین داد که اینهمه جوف پر از باروت نموده دیوار را براندازد - تا راه
 یورش را شود - چنانچه پنجم ذی القعدة (که چهار ماه و چند روز از
 محاصره گذشته بود) یک فتیله را که آتش دادند دیوار درون قلعه
 افتاد - و جمع کثیر از دژ نشینان سوختند - چون فتیله دیگر را آتش
 زدند بگمان اینکه این دیوار هم از طرف درون خواهد ریخت مردم
 منتهمز یورش - سوای عمه و فعلة مورچال مخلص خان و حمیدالدین
 خان با چند هزار سوار مستعد ایستاده بودند - ناگاه دیوار همین
 طرف افتاد - سوای احشام بگسریه و کرناکی و مارلیه دو هزار
 بهادر کار آمدنی بیکار گزین بکار آمدند - و طرفه تر اینکه درین حشر^(۲)
 و نشر پیداد چند بالای دیوار بر آمدند - و فریاد میزدند که بیایید
 این جا کسی نیست - بر لشکریان بمرتبه ترس استیلا نیافته که کسی
 پای تهر و جگرداری درین راه گذارد - تا آنکه ازان فریاد قلعمکیان

آگاه شده بسر وقت آنها (سیدند) و نقش زندگی آن بیچارها را
بآب تیغ شستند *

و غریب تر آنکه چون دمدمه از هم ریخته بود و مرحله افزاده
و کار پردازان دست از کار برداشته بیادهای بهلیه (که از فرورفتن
برادران و فرزندان و یاران خویش بیدل شده بودند - و از میرآتش
دا سوختگی داشتند) چون دیدند (که برآوردن مردها از زیر سنگ
و خاک متعذر است - و سوختن در دین بدآئین آنها واجب) مرحله را
(که سراسر از چوب مرتب بود) همان شب آتش زدند - و این آتش
هفت شبانه روز مشتعل بود - الغرض میرآتش در انفتاح قلعه
سعی چند بکار برد که وهم تصور نکند - العبد یدبّر و الله یقدر
بشگرف کارمی اقبال پادشاهی بعد نه روز ازین واقعه سیزدهم ذی القعدة
سال چهل و چهار سنه مذکور (که همگی چهار ماه و هیزده روز کشید)
قلعه مسخر گردید - چنانچه تفصیل آن در جای دیگر بقلم آمده - و در
موزچال پرناله و پونگدهه (که متصل هم اند) کار نامه بر روی کار آوردن
که موجب حیرت نظارگیان گردید - قریب چند جریب زمین را
مجوف کرده راه برآوردن - که سه جوان متصل هم توانند رفت
و بمفاعله چندگام نشیمنی (که بیست نفر کاری دران توانند نشست)
طرح انداخت - و هر طرف غرفها (که مهیب نسیم باشد - و روشنی
آفتاب بتابد) مرتب ساخت - و درین اماکن مردم توپخانه را نشاند
که بضرع بزدوق محصورانرا نگذارند سر از دیوار برآرند - و این کوچه را

زیر برجه (که مضرب توپ بود) رسانیده بنیادش آنقدر خالی کرد که
جمع از بهادران دران چوکوی میدادند - و آسیبی از حقه و متواله
غذیم بآنها نمیرسید - و آخر کار این کوچه را زیر دیوار فصیاش
برده درون قلعه رساند - اگرچه محمد مراد خان روزه کیف ما اتفاق
قلعه بدست آورده بود دیگر سران بیاس خاطر میر آتش (که درین
امر عام انا ولا غیري مي افراشت) تن ده نگشتند - چنانچه در احوال
محمد مراد خان رقم پذیرفته - اما هنوز تدبیرات میر آتش انجام
نگرفته بود که محصوران بعجز گرائیده قلعه سپردند - و در سال چهل
و ششم بعد کشایش قلعه کهیانه باضافه پانصدی امتیاز یافت
و در سال چهل و هفتم بشاهت و بهادر می ار قلعه گذراند موسوم
ببخشده بخش مفتوح گشت - و در سال چهل و هشتم در جایزه گرفتن
قلعه راجگده باضافه پانصدی دوصد سوار بمنصب سه هزار و پانصدی
هزار و هشتصد سوار اختصاص گرفت - و در سال چهل و نهم در درنگمی
توپخانه دکن از تغیر منصور خان نیز ضمیمه میر آتشی حضور گردید
و چون خان مزبور بصلح داری بنی شاه گده و محی آباد تا دریای
بهیمرا مامور بود نیابت توپخانه بمحمد اسحق پسرش مقرر گشت
و پس ازان بخطاب بهادری امتیاز یافته بعد فتح واکامیره باضافه
دوصد سوار و عطای نقاره باذن آوازه گودین - و در سال پنجاهم بمالش
سواتیان سمت رحمان بخش مرخص گشت - و پس از واقعه ناگزیر
خلد مکان محمد اعظم شاه نیز اهدام توپخانه بعهده او را گذاشت

گویند رز جنگ چون غلبه جانب بهادر شاه مشاهده نمود از آنجا (که در تفنگ اندازی بے نظیر بود) فیل را پیش رانده در تیر بار بندوق بسوی محمد عظیم الشان خالی نمود. هر دو خطا شد - بندوق را از دست انداخت - در همان حال تفنگی بسینه اش خورد - و جان در باخت - پسرش محمد اسحق در حیات پدر رشادتی داشت - پس ازان خطاب تردید خانی یافته در عهد خسرو زمان میر توزک اول بود در هنگامه نادر شاه عرض و مال او هفت دستخوش تاراج نسقچیان شاهنشاهی گشت - در حالت تحریر بقید حیات است *

* ترکماز خان *

نیالانش از مردم توران دیار اند - پدرش در عهد خلد مکان وارد هندوستان شده بملازمت پادشاهی پیوست - و بمنصب در خور و خطاب یکه تاز خان معزز شده به تزییه مرهته مامور گردید و عدش خواجه خان (که نسبت دامادی با سیادت خان سید ارغلان داشت) سال پنجاه و یکم جلوس از امل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی سر امتیاز برافراشته - نامبرده در دکن متولد گشته خود را بوضع مرهته ساخت - که در لباس و خوراک هم مخالفت بآنها نمیگرد و در جنگ هم مثل آنها شیوه تزاری (که بامطلاح اهل دکن ترکی گری گویند) اختیار نموده بود - در منصبداران تعییناتی دکن انسلک داشت - در جنگ عالم علی خان اگرچه همراه او بود اما بنا بر رعایت هم وطنی با آصفجاء ساخته اصلا بر تکب حرکتی نشد - آصفجاء

پس از وقوع فتح تلقی با احترام نموده رابطه قدیم را بیکرنگی تازه دو بالا
گردانید - تا زنده بود بعزت و آبرو بسر برد - سال (۱۱۴۹) هزار و یکصد
و چهل و نه هجری دیده تماشا بین را بر بست - سه پسر داشت
کلانی خواجه محمد - که در عمل آصفجاه بخطاب خانگی نامور شد
و در وقت نامر جنگ بخطاب پدر و در عصر ملابت جنگ بخطاب
قوی جنگ بلند آوازه گشت - و بمنصب پنجهزایی رسید - مدتها
بقلعه دارمی احمدنگر می پرداخت - بوجهی قلعه مذکور را بمرهقه سپرد
بعرض مرض سنه (۱۱۸۷) هزار و یکصد و هشتاد و هفت هجری
بعالم بقاشناقت - مرد یار باش و خوش خلق و کمال دوست بود
وباخط خوب میل خاطر بسیار داشت - بامحور اوراق هیچ گاه سر رشته
دوستی از دست نداد - دو پسر دیگرش یکم خواجه حمید خان دوم
خواجه شریف خان (که هر دو بمنصب و جاگیر میگذرانیدند)
پیش از برادر کلان درگذشتند *

* تیغ بیگ خان میرزا گل *

او در برادر کلانش میرزا فقیر اله و میرزا گدا هر سه
همشیره زادهای بیگلر خان میرزا احمد اند - که دیوان سلطان
بیدار بخت بوده - و در عهد فردوس آرامگاه بقاعه دارمی بذکر سورت
سر بر افراخته - پدر اینها از منصبداران کم پایه بود - بعد فوتش میر
نعمان خان پسر دوم خواجه عبد الرحیم خان بیوتات پرورش اینها کرد

چون خان مزبور در گذشت اینها در رفاقت لغائی خود میگذرانیدند میرزا فقیرالله جوان فوت نمود - و میرزا گدا ابتدا بخطاب گدا بیگ خان و چون بیگلر خان مذکور درگذشت (از آنجا که نسبت دامادی هم با وی داشت) بخطاب بیگلر خان و تفویض قلعه داری بندر مذکور سررشتهٔ اعتبار بدست آورد - پستر میرزا گل از بختیاری و طالع یازوی در عصر فردوس آراسگاه بخطاب تیغ بیگ خان معزز گردیده بتقرر متصدی گری بندر مزبور جبین بخت را (رشن ساخت و مدت دید رائق و فائق مهمات آن جا بود - خان مزبور بنان دهی و بلذهمتی نام بر آورد - چون سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری جهان را پذیرد نمود تعلقهٔ متصدی گری آنجا بمعین الدین خان بهادر عرف میان اچهن پور شاه مکهن خویش خواجه عبدالرحیم خان مذکور بعلاقهٔ دامادی بیگلر خان کلان مقرر شد - در حالت تحریر اگرچه بندر مذکور بتصرف کلاه پوشان انگریز در آمده اما پسر معین الدین خان (که بخطاب قائم الدوله سر بلندی دارد) بغام دخیل است * گل بخاک افغان * تاریخ فوت تیغ بیگ خان است *

* حرف الثاء *

* نانی خان هروی *

از امرای پانصدی اکبری است - موطنش هرات - و نسبش بطایفه

ازلات میرسد - قدم خدمت درین دردمان داشت - و بحسن کفایت و درایت و لطافت طبع مشهور بود - اگر کسی را پیش او تعریف میکردند اول حال میگفت که آشنائی و محبت ما مشروط است باینکه سخنان او باش در حق ما نشنوی - مانع اخلاص و باعث نفاق مردم آدمی ایشانند - و پس از آنکه همراه افواج پادشاهی جهت استیصال علی تلی خان زمان دستوری یافته در عرضداشت خود این بیت پادشاه نوشته *

* ای شهسوار معرکه آرای روز رزم *

* از دست رفت معرکه پا در رکاب کن *

در علم صرف رساله منظوم ساخته - و این رباعی (که در هر مصراع شش کلمه فراهم کرده - که هر دو کلمه باهم تضاد دارد) از دست *

* رباعی *

- * شب توبه نمود و روز پیمان بشکست *
- * هشیار درون رفت و برون آمد مست *
- * ز آمد شد سعد و نحس پیدا و نهان *
- * برخاست ملال من و شوق تو نشست *

● ثناء الله خان - و امان الله خان ●

پسران ضیاء الله خان بن عنایت الله خان عالم گیري - ضیاء الله

خان در عهد خلد مکان از درشناسان پادشاهی بود - سال چهل و هفتم بدیوانی اکبر آباد ممتاز گردیده - از نام بردها اولین بمصاهرت

عمادالملک مبارز خان اختصاص داشت - چون میویداری حیدرآباد
 بعمادالملک مقرر گردید هر دو همراه ار دارن بلده مزبور شده
 عیسه مهیا و روزگازے بر حسب متمذّا داشتند - اولین بفوجداری
 سیکاکول مامور گردیده پس ازان (که عمادالملک در سال ششم جلوس
 فردوس آرامگاه کشته شد) دسمک (جوع بخدمت نظام الملک
 آصفجاه داده ابتدا بصوبه داری بیجاپور چهره عزت برافروخته
 درانجا از دسمک اردا چوهان شکست فاحش یافته پستر قلعه داری
 پریده داشت - بسیار شوخ طبع و زند مشرب بود - بوقت صومود
 جهان گذران را وداع نمود - و درمین مدت مدید در قید حیات
 بکیدرآباد نشسته اوقات بسر می برد - آخر ار هم در گذشت - بسیار
 میرزا منش بود *

* حرف الحجیم *

* جعفر خان تکلو *

پسر قزاق خان اسمت - پدرش محمد خان شرف الدین اُغلی تکلو
 در هنگام نهضت جدت آشیانی بایران دیار حاکم هرات و لله سلطان
 محمد میرزا پسر کلان شاه طهماسب صفوی بود - شاه فرمانی (که
 دستور العمل ارباب مررت و فتوت تواند بود) در آداب ضیافت
 و مهمانداری جدت آشیانی بار نوشته اند - و مشار الیه نیز کمابغی

بمراعات لوازم خدمت (که در خور قدوم چنین مهمان عزیز باشد)
 پرداخته خود را مورد تحسین ساخت - پس از فوتش قزاق خان
 بدستور پدر لئو میوزا و حاکم خراسان گردیده کله گوشه نخوت
 و استکبار کم نهاده با شاه چنانچه باید اطاعت فرود گذاشت - شاه
 در سنه (۹۷۲) نهصد و هفتاد و در فوج بسرکردگی معصوم بیگ
 صفوی (که وکیل السلطنت بود) تعیین فرمود - اتفاقا دران ایام قزاق خان
 استسقا بهم رسانیده جمعیت او بتفرقه انجامید - ناگزیر با سلطان
 محمد در قلعه اختیار الدین حصاری گردید - عساکر شاهي بهرات
 درآمده بعهد و پیمان قزاق خان را پائین آوردند - و دران حالت
 در گذشت - اسباب و اموالش بتصرف معصوم بیگ در آمد
 پس ازین سانحه جعفر بیگ (که برشادت و شجاعت نزد پدر هم
 اعتبار داشت) از خراسان پناه بدرگاه عرش آشیانی آورد - و مورد
 عنایت و رعایت گشت - و در سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه
 در تعاقب خانزمان شیبانی همراه رکاب پادشاهی بود - پس ازان
 [که صفح جرائم علی قلی خان (بشرط آنکه تا الویة ظفر طراز اکبری
 درین حدود است) از آب گنگ عبور ننماید) بمیان آمد - و پادشاه
 بسیر قلعه چنانچه انتهای فرمود] خان زمان از عجلت زدگی
 و تنگ ظرفی از آب عبور نمود - عرش آشیانی باصغای این خبر
 خود بر سر سوار ایثار فرمود - جعفر بیگ بتعجیل خود را بغازیپور

رسانیده بعضی کشتیهای اورا (که از اموال مالامال بود) بدست آورده درجهٔ استعسان یافت - و بمنصب هزاری و خطاب خانیه اختصاص گرفت *

* جلال خان قورچی *

ندیم بی بدل و مقرب بارگاه عرش آشیانی بود - پانصدی منصب داشت - سال پنجم اورا بوی آردن تان سین کلانوت (که در (۲) خوانندگی کبک و دهربرد سرآمد دانایان فن موسیقی بود - و پیش رامچند بهیله (راجهٔ بهته بسرمی برد) با نامهٔ استمالت نزد راجهٔ مزبور فرستادند - نام برده او را با پیشکشهای راجه بحضور پادشاه آردن - سال یازدهم چون بعرض رسید (که او بجوانی صاحب حسن هبتلا گردیده) این معنی در مزاج پادشاه گران آمد - آن جوان را ازو جدا ساختند - نامبرده لبریز سبک سری شده شیخ آن جوان را همراه گرفته فرار گزید - چون این حقیقت بعرض رسید میرزا یوسف خان رضوی با جمع بتعاقب او مامور گردیده گرفته آردن - مدتی در جلوخانه افتاده لکدکوب خرد و بزرگ بود - و پس ازان مورد عاطفت شده آب رفته بجو آردن - همیشه در یورشها ملتزم رکاب پادشاهی بود پیستر بکمک لشکر (که بتسخیر قلعهٔ سوانه از مضافات صوبهٔ اجمیر مامور بود) دستوری یافت - سال بیستم جلوس بآن حدود رسیده قردن نمایان بظهور رسانید - و چندر سین راجهٔ ماروار از دست مردم

(۲) دهربرد بدون وار نیز گردید (۳) د [اکثر نسخها] اکبر نامه [۲] یزه *

پادشاهی کنج خمول گزید - درین ضمن شخصی خود را دیویداس (که در جنگ مبرز شرف الدین حسین در حدود میرنمه مضاف صوبه اجمیر مقتول گردید) ظاهر ساخته بخان مذکور پیوست - که بتوسل او راه بدارگاه سلطانی یابد - چون دران ایام جست و جوی چندرسین همه را مطمح نظر بود روزی آن تزریر پیشه ظاهر ساخت که نام برده در جایگیر کلا پسر رام رای برادر زاده خود مختفی گردیده - بنابراین فوج پادشاهی بر سر منازل کلا رفت - او بدر انکار زده شمال خان قورچی را بخود یکی ساخته در استیصال آن تزریر پیشه اهتمام نمود شمال خان او را روزی بخانه خود آورده در تدبیر گرفتار شد - او بدازی مردانگی ازان مضیق رهائی جست - و پس ازان کیده در دل گرفته روزی خانه جلال خان را منزل شمال خان انگاشته با چند کس به پیکار درآمد - او بی ساز جنگ بآریزشهای مردانه مطابق سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری نقد زندگی سپرد *

* جگمال *

برادر خرد راجه بهارامل اسم ^(۲) - چون راجه را بمساعدت طالع زمانه بکام شد هر یک از خویشان او بمدارج دولت مرتقی گشتند مشارالیه نیز بعواطف سلطانی اختصاص پذیرفته سال هشتم بحفاظت قلعه میرنمه سر باندی یافت - و سال هیزدهم (که عرش آشیانی بصوب گجرات ایغار فرمود) او بحفاظت ادوی کلان نامزد شد

(مائرا لامرا) [۵۱۱] (باب الجیم)

بمنصب هزاروی (سید - پسرش کهنگار) (۲) که با عم خود راجد بهارامل در اکبرآباد بسر می برد) در هنگامه ابراهیم حسین میرزا راجه او را با جمع بدلهلی فرستاد - سال میزدهم پیش از نهضت موکب پادشاهی بگجرات رخصت یافته در حوالی پٹن باردوی سلطانی پیوسته سال بیست و یکم همراه کنور مان سنگه بمالش رانا پرتاب دستوری پذیرفته پستر تعینات موبه بنگاله گردیده باشهباز خان سرگرم کارهای پادشاهی بود - در هنگامه (که خان مذکور ناکام از ملک بهائی برگشت - و راه دارالملک نازده گرفت) در اثنای طریق نام برده باتفاق چندے دیگر با جمع ناسپاسان (که از غارت گری بازگشته می آمدند) در چار شده باهم آتش پیکار افروختند - دران میان نوروز بیگ قانشال ازان مردم راه عدم پیمود - و دیگران مسلک فرار در پیش گرفتند *

* جانش بهادر *

از یکهای میرزا محمد حکیم بود - بعد از فوت میرزا همراه پسرانش سال سیم بدرگاه عرش آشیانی (سیده دولت آستانبوس دریافت - و در خور مرتبم بانعام خلعت و اسپ و نقد سرمایه شادکامی اندرخت - و در همان ایام همراه زین خان کوکلتاش بمهم الوس یوسف زئی دستوری پذیرفت - در جنگ افغانان چون شکست بفرج پادشاهی افتاد و کوکلتاش خواست که خود را بکشتن دهد

نام برده جلو گرفته کام و فاکام برگردانید - پس ازان بهم نام تاریکیان ادلا با کفور مانسنگه و ثانیاً با صادق خان و ثالثاً بکومک زین خان نامزد گردیده مصدر گوناگون خدمات گشت - سال سی و پنجم (که خانخانان بتسخیر قلعه تفدهار قرار یافت) اورا در همراهیانش برنوشند - از انجا (که مهم مذکور در ارتف افتاد و خانخانان بکشایش فقهه مامور شد) او در انجا رفته کار بند نیکو بندگی گشت - سال سی و هشتم همراه خانخانان بدارگاه سلطانی آمده بعتبه بوسی چاره امتیاز افروخت - و پستر بهم دکن تعیین شده آخرها در راه پورچی می بود - سال چهل و ششم مطابق سنه (۱۰۰۹) هزار و نه هجری بدرن شکم وداع زندگی کرد - از گزین سپاهیان بود - و منصب پانصدی داشت - پس از برادرانش جاگیر یافته دران صوبه کارگذار بودند - پسرش شجاعت خان شادی بیگ است - که احوالش جداگانه بر صفحه بیان ثبت گردیده *

* جهانگیر قلی خان *

لاله بیگ کابلی - از غلام زادهای میرزا حکیم است - پدرش نظام قلماق چراغچی بزم میرزا بود - لاله بیگ از کار طالبیها مورد الطاف میرزا گشته مصدر خدمات عمده گردید - و پس از فوت میرزا بخدمت عرش آشیانی رسید - عرش آشیانی اورا بشاهزاده کلان سلطان سلیم مرحمت فرمود - چون مشارالیه نفس قوی داشت و کارهای او از همه بزرگتر یافت شاهزاده مشمول گوناگون نوازش فرموده

بخطاب باز بهادر برنواخت - و در روزی چند صاحب طبل و حشم گردانید - و چون شاهزاده بسریر فرمان روانی هندوستان برآمد ادرا بوالا پایة منصب پنج هزاری برآورده بخطاب جهانگیر قلی خان و تفویض ایالت صوبه پنده و بهار نامور ساخت - و چون حکم پادشاهی سمت نغان یافته بود (که از تیولداران آن صوبه هرکه از صوابدید خان مذکور سر پیچد قتلش در دست ار سمت) طرفه رعب و صولت جهانگیر قلی خان در دلها جا کرد - و راجه سنگرام موزبان کهرکپور (۲) که از عمده زمینداران آنولایت است - و همواره از زمان عرش آشیانی با حکام صوبه بهار مطیع و مذقان بوده دست از خدمتگریهای پادشاهی باز نمیکشید - چنانچه راجه تودرمل اورا پسر خوانده بود) درینولا تاب تحکم جهانگیر قلی خان نیارده آماده پیکار گردید - خان مذکور با جمعیت شایان برسروش شتافته آویزش نمایان نمود - و پس از گپو و دار صعب سنگرام بزخم تفنگ آواره دشت عدم گشته خان مذکور اعلام نصرت و فیروزی بر افراشت - و در سال دوم سنه (۱۰۱۶) هزار و شازده هجری از انتقال تطب الدین خان کوکه (که بدست شیر افکن خان استجلو کشته شد) بصاحب صوبگی بنگاله باند پایگی یافت - و پس از وصول بدان دیار بضبط و ربط آنجا بر داخته از قرار واقع بمهمات آنصوبه را نرسیده بود که سپاه اجل (۳) بر جمعیت آباد حیانتش تاخت - و در سال سیوم سنه (۱۰۱۷) هزار

(۲) نسخه [ج] کهرکپور یا گورکپور باشد (۳) در [انور نسخه] نپرداخته •

و هفده هجری درگذشت - بدینداری و حق پرستی شهرگ تمام داشت
 و در احراز منوبات بسیار میکوشید - و یکصد حافظ نوکر داشت
 که در سفر و حضر چند قرآن شریف ختم نموده ثواب آن را بار
 می بخشیدند - و خود هم نماز بسیار با وظائف و اذان میخواند
 و با این همه صلاح و تقوی قسی القلب بود - اصلاً نرم دلی و ترحم
 نداشت - در عین نماز و تسبیح از اشاره نازبانه زدن و حلق کشیدن
 و کشتن گنهاران که معتادش بود خود را باز نداشته - و یکصد کرنائی
 • ملازمش بود - که هرگاه جنگ ترازو میشد یکدفعه همه را میکشیدند
 که زهره گواران و (دستائنها می ترقید - و یکصد غلوه انداز کشمیری
 نوکر بود - که هیچ پرنده برسرش نمی توانست پرید - همه را
 بغلوه میزدند *

* چگناتهه *

بصر راجه بهارامل است - که احوال او جداگانه بیدراییه از نسام
 پذیرفته - راجه او را با دو برادر زاده خود بطریق یرغمال نزد میرزا
 شرف الدین حسین (که هنگام تعلقه داری اجمیر زرے بر سر راجه
 مقرر کرده بود) نگاهداشت - پس ازان (که راجه ادراک ملازمت
 مرش آشیانی نموده بجلائل عاطفت اختصاص گرفت) بقدغنهایی
 متراقره پادشاهی چگناتهه از دست میرزا رهائی یافت - پس ازان
 مورد الطاف بیکران گردیده هم در رکاب خسروانی و گاه در تعیینائی

کنور مانسنگه برادر زاده خود بتقدیم خدمات می پرداخت - سال بیست و یکم (که رانا پرتاب زمیندار میوار با لشکر پادشاهی مقابله نموده بعضی سرداران را پای از جا رفت) مشارالیه قدم همت استوار کرده داد مردانگی داد - رامداس پسر جیمیل (که از ناموران مخالف بود) بضرب دست او رهگرایی دادی نیهستی گردید - سال بیست و سیوم قبول در صوبه پنجاب یافته بدانصوب دستوری پذیرفت - سال بیست و پنجم چون آثار آمدن میرزا حکیم از کابل بصوب پنجاب پیدائی گرفت و نهضت سلطانی بدانصوب تصمیم یافت و جمع برطبق حکم بیشتر روانه آن سمت شدند مشارالیه نیز بدین خدمت مامور گردید - سال بیست و نهم بمالش رانا (که کلاه نخوت کج نهاده بود) با جمع کثیر تعیین گردیده بنگاه او را یغمائی ساخت پس ازان همراه میرزا یوسف خان بکشمیر شرف رخصت حاصل کرد - چون کارهای آنجا صورت انجام گرفت مشارالیه عزیمت حضور نموده بدولت آستانبوس پیوست - پس ازان سال سی و چهارم تعیینات شاهزاده سلطان مراد گردیده بصوب کابل شتافته سال سی و ششم (که شاهزاده سلطان مراد بایالت مالوه تعیین گردید) او بهمرایه شاهزاده اختصاص یافته سرمایه عزت اندوخت - پس ازان برکاب شاهزاده مزبور بهمهم دکن نامزد شد - سال چهل و سیوم از شاهزاده رخصت گرفته بیورت خود آمد - و ازان جا بعتبه خلافت رسید - چون بے حکم آمده بود چنده باز نیافت - و رفتی (که پادشاه

از دکن معارفت فرمود - و نواحی قلعه رنته پور مضرب خیام گردید (او پیشتر حسب الطاب از برهانپور رسیده بود - چون قلعه مذکور بدو تعلق داشت روزی (که پادشاه متوجه سیر شد) از بآئین فدربان تقدیم مراسم نیاز و فتار را باعث افزایش افتخار خود ساخت - پستر باز بدکن دستوری یافت - و در سال اول جلوس جنت مکانی همراه شاهزاده سلطان پرویز بهم رانا تعیین گردید - چون شاهزاده بذابر هنگام بغی خسرو باگه پسر رانا را همراه گرفته روانه آگره شد نامبرده را با تمامی لشکر در آنجا گذاشت - و در همین سال بدفع داپت بیکانبری (که در ضلع ناگور هنگامه پرداز بود) ماهور گشت - سال چهارم جلوس بمنصب پنج هزاری سه هزار سوار سر بلذدی یافت - و پسرش رام چند بمنصب دو هزاری هزار و یافصد سوار سر باند گردیده بصوب دکن رخصت پذیرفت - از اولادش یکی راجه منورپ است که در ایام فترت ملتزم رکاب فردوس آشیانی بود - پس از جلوس بمنصب سه هزاری دو هزار سوار و عطای علم و اسپ با زین نقره و فیل و انعام بیست و پنج هزار روپیه نقد مبهی گردید - سال سیوم بهراهی راجه گجسنگه بتخریب تعلقه نظام الملک دکنی تعیین شده همان سال راه عدم خانه پیش گرفت - پسرش گوپال سنگه بمنصب در خور سر بلذدی یافت *

* جان سهار خان ترکمان *

جهانگیر بیگ نام - از امرای جنت مکانی است - مدتهای ممتد

در تعییناتی صوبه دکن گذرانید - و از کار طلایی و مردانگی در تقدیم خدمات پادشاهی بذل مجهود نمود - چون مهمات دکن از شاهزاده پروریز با وصف طول مکث در برهانپور و تعیین امرای عمده با افواج گران و صرف خزائن موفور اصلا در برآه نگرفت بلکه دنیاداران دکن خلع ربهٔ اطاعت نموده سیما ملک عنبر که محالات بالاگهاث را قاطبهٔ متصرف گردید ناگزیر در سال یازدهم بتمشیت مهم آن ممالک شاهزاده سلطان خرم (که بعد ازین فتح بخطاب شاهجهانی ممتاز گشته) رخصت یافت - و به نیروی اقبال آوازهٔ صولت شاهی هوش ربای دکنیان شده آنها دوش فرودنهی و سرافکندگی بزیر بار بندگی در آوردند - و دست تصرف عمال متعلقهٔ پادشاهی کوتاه داشته عهدهٔ خراج سپاری و مال گذاری بر ذمهٔ انقیاد و فرمان برداری گرفتند - و در سال دوازدهم شاهزاده هرکرا از همراهان و متعینهٔ دکن بهر مکان و ناحیه که مناسب دانست بتهانه داری و فوجداری نامزد فرمود - جهانگیر بیگ را مشمول الطاف گردانیده بضبط تهانهٔ جالذاپور و مضافات آن (که بیست و پنج کوردهمی دولتآباد است - و در آن وقت عمدهٔ تهانهای بالاگهاث بود - و بسیاری از منصبداران پادشاهی با تائین و جمعیت خود تعیین آن مکان می شدند) روانه ساخت و پس از آن چندی از بد عهدان دکن بر سر نقض پیمان شتافته دست تصرف بمحالات پادشاهی دراز کردند - و ببالاگهاث اکتفا ناکرده تا برهانپور رایت استیلا برافراشتند - ناچار شاهزاده مرتبهٔ ثانی یساق

دکن را وجهه همت گردانید - و در آغاز شانزدهم سال جهانگیری خطه برهانپور را بوزن موکمب خویش برآراست - و اقوام قاهره بسرزنش و مالش نظام شاه و ملک عنبر معین گشت - و پس از زن و خوردن نمایان و آویزشهای سترگ (که هر مرتبه نصرت و فیروزی نصیب بندهای شاهي میشد) ملک عنبر بتازگی تماشاگر چهره نمائی شاهد اقبال شاهزاده گشته از کجروی رد برتافت - و از در ندامت در آمده دست عاجز بدامن استیمان در آریخت - هر یکی از سران و سرداران تا انقضای موسم برشکل در محالے از محالات بالاگهات گذرانید جان سپار خان با سه هزار سوار در بیور اقامت جا بر ساخت - و چون از سر نو تعمیم تهنجیات سر برزد مشارالیه را باضافه منصب برنواخته بتنهانه داری بیور نگاهداشتند و چون در سال نوزدهم در حوالی موضع بهاتوری مضاف لحمدنگر میان ملک عنبر و ملا محمدلاری سپهسالار و کیل السلطنت بیجاپور (که عادل شاه والی آنجا ادرار در محاورات و مخاطبات ملا بابا میگفت) کارزار اتفاق افتاد و باقتضای سرنوشت تقدیر ملا کشته شد و سرشته انتظام فوج گسیخته گشت امرای پادشاهی (که بکمک ملا مامور بودند) گرفتار گشتند - مگر خنجر خان که باحمدنگر در شد - و جانسپار خان گرم و گیرا خود را به لیول خویش رسانیده حصار بیور را مضبوط ساخت - و در ایام قرب ارتحال جنّت مکانی خانجهان لودی ولایت بالاگهات را بنظام شاه را گذاشت - و نوشتها بنام امرای پادشاهی (که در تهنجیات بودند)

فرستاد - که آن محال را هواله و کلاهی نظام شاه نموده به برهان درز
آیند - خان مذکور نیز کاربرد نگاشته خانجهان گردیده نزد او شنافت
روزه چند نگذشته بود که صییت جلوس صاحبقران ثانی بچهار
دانگ هندوستان نشاط دیگر آورد - خان مذکور بر جناح استعجال
احرام حضور بسته در سر آغاز جلوس دوامت کورنش دریافتی باضافه
هزار و پانصدی ذات هزار سوار بمنصب چهار هزاری ذات سه هزار
سوار و عطای علم و نقاره سرافتخار باسماں رسانید - و از تغیر جهانگیر
قایی خان بصاحب موبگی اله آباد مرخص گردید - اما بمقتضیات
سپهر دراز (که هرکونی بفساد پیوسته است - و هر عشرت بحسرت
آغشته - باد کامیابی این جا خمار ناکامی در پی دارد - و زلال صافی
عیش کدورت در ته - قدمی پرنشد که آهی نگرند - و صفحی تمام
نشد که ورق برنگردید) در همین سال پیمانگی عمرش لبریز گشت
امام قلی پسرش هزاری چهار صد سوار منصب داشت - در سال
سیوم شاهجهانی بهمراهی اعظم خان ناظم دکن (که بر بالاگهات
در چند اول عادلشاهی و نظام شاهیه یک دفعه ریختند - و ملتفت
خان سردار فوج پهلو تپی کرد) او با چندی از ناموران (رضناس
عمده دل بجانفشانی نهاده مردانه در آریخت - و نیکنامی جارید
اندوخته جان در باخت - جانشینار خان برادره هم داشت - مرتضی
قلی نام - هزاری شش صد سوار منصب - سال دهم در دکن بکنج
نیستی خزید *

* جادو راو کانتیه *
(۲)

(۳)
خود را از قوم جادوان میگردفت - که کشن مشهور ازان قوم است
از اعیان و ارکان سلطنت نظام شاهیه بود - چون مرتبه ثانی سال
شازدهم جهانگیری پادشاهزاده دلی عهد شاهجهان صاحبقران ثانی
سوزنش و مالش دنیا داران دکن را (که سراز اطاعت و انقیاد
پیچیده دست تالان و تصرف بممالکت پادشاهی دراز کرده بودند)
وجه همک عالی نهمت ساخته بعون رای مایب و نیروی شمشیر آبدار
آن مهم را نسق شایسته داد جادو راو (که مقدمه الجیش عساکر
دکن بود) بوهمنوی اقبال بزمین بوس شاهزاده فتح نصیب تارک
افتخار برافراخته بمنصب پنجهزاری ذات و سوار تحصیل بلندپایگی
نمود - و با پسران و نبائر و دیگر مفتسیان به بیست و چهار هزاری
پانزده هزار سوار منصب رسید - و جاگیرهای جید دکن تنخواه
یافته در نهایت زاهیت و جمعیت کمکی صوبه داران آن ولایت بود
و همواره بتقدیم خدمات پادشاهی می پرداخت *

و چون سال سیوم جلوس شاهجهانی ساحت برهانپور بسایه اعلام
جهانکشای پادشاهی مورد امن و امان گردید جادو رای نکبت گرای
از ناسپاسی و حق ناشناسی رو از بندگی آستان خلافت نشان برتافته
با فرزندان و خویشان بنظام شاه پیوست - چون ار میدانست (که
بیوفائی لازم ذات آن بد ذات است - و کافر ماجرائی ملازم چوهر

آن بدجوهر) در صدق آن شد که او را بدست آورده چندے در زندان مجازات نگاه دارن - و باین انداز او را نزد خون طلبید - چون هنگام یاداش کفران نعمت رسیده بود آن بے خبر با تمام قبیلہ شنافت ناکه جوقے از کمینگاه برآمده دست ببستن برکشادند - آنها تین^(۲) به بزد و اسپری نداده تیغها از نیام کشیدند - و هر دو طایفه با یکدیگر در آویختند - جادو را با دو پسر اچلا و راگهو و ایسونت رای نبری^(۳) جانشینش بقتل رسید - و بقیة السیف با کرجائی زنش^(۴) (که مدار کارهای آن خسران زده بر بود) از دولتآباد گریخته بوطن خود ساندکھیر (که پرگنه ایست مضاف مہر برار از نیک بجالنه پور که جادو را درانجا قلعه ساخته) زفته تخصص جستند - هرچند نظام شاه در دلجوئی و استمال آنها سعی نمود دلنہان نگشته بہزاران ندامت و خجالت بدرگاہ پادشاهی ملتجی گشتند - ازانجا (که جرم پوشی و عذر نیوشی شیوہ رضیة سلاطین عالیجہ است) جرائم عظیمہ آن گروہ مغرورہ بذیل اغماض پوشیده بہراحم ملکانہ مطمئن و مستمال ساخته در ساک بندها منساک گردانیدند - و فرمان عطفیت نشان باعظم خان ناظم دکن (که بر بالاگھاٹ سرگرم استیصال خانجہان لودی بود) سمت ارسال یافت - خان مذکور ہمیانجی گری دنت جی نام (کہ سرانجام معاملات جادو را بار مفوض بود) آنها را باعزاز و احترام

(۲) نسخہ [۱] دست بستن (۳) در [بعضی نسخہ] اچلا (۴) در [انڈر نسخہ]

کرجای زنش .

پیش خود طلب داشته برای هر یکی منصبی عمده تجویز نمود
و از پیشگاه فرمانروائی بپذیرائی مناصب و عطای یک لک و سی
هزار روپیه برسم مدد خرج و تنخواه تیول نیک در ولایت دکن و برار
و خاندیس و بحالی محال جادو راو بدستور سابق مشمول عواطف
خسروانه گشتند - و چون سال چهارم شرف استلام سده سلطنت
در یافتند بهادر پسر جادو راو بمنصب پنجاهزاری پنج هزار سوار
و عنایت علم و نقاره مباحی گردید - و جگدیو راو برادر جادو راو
بمنصب چهار هزاری ذات و سوار و مرحمت علم و نقاره سر برافراخت
و پتنگ راو بمنصب سه هزاری ذات هزار و پانصد سوار (که سابق
برادرش ایسونت راو مقتول داشته) سرفرازی یافته بخطاب جادو
راوی (که نام جدش بود) موسم گشت - و بیروجی بمنصب دو هزاری^(۲)
ذات و هزار سوار (که منصب پدرش اچلای قتیل بود) سر بلند
گردید - و در سال پنجم جگدیو راو مذکور از هم گسیخت - و چون
بهادر جی در سال هشتم رخت هستی بر بست دتاجی پسرش
بمنصب سه هزاری هزار سوار شاد کامی اندرخت - و چون او در عهد
عالمگیری بهمراهی دایر خان در جنگ مرهه بکار آمد پسرش
بخطاب جگدیو راوی و منصب عمده سرفرازی یافت - و پستر
از پسران او مان سنگه در رتت صوبه داری منصور خان روز بهانی
با فوج قلیل بمعاضمت و حراست اورنگاباد می پرداخت - منزله

بر سر تالاب احدات نمود - برادر دیگرش زاگهو بجگدیو رای (سیده چون ساهوجی بهونسله پدر سیوای مشهور بدامادی جادو رای در نظام شاهیه نامی برآوردن ازان وتمک این سلسله را یا درمیان - خواهر (۲) راجه ساهوی حال بجگدیو راز مسطور منسوب است - او سال ششم محمد شاهي سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش در جنگی (که میان نظام الملک آصف جاه و مبارز خان ناظم حیدر آباد بحوالی شکرکھیره محال نیولش اتفاق افتاد) ازیں طرف جدا شده بمبارز خان پیوست - و دران زد و خورد بقتل رسید - ازان روز درین سلسله دیگره منصب و اقطاع نیافته - پسرش مانسنگه نامی (که همشیره زاده راجه ساهو سمک) با عم زادهای خود در سند کھیر برسوم زمین داری سرکار دولت آباد (که از قدیم به نیاکانش متعلق است) میگذرانید و بملاحظه وطن داری نمیرفت - درین ولا از تنگی معیشت ناچار شده شتافت - این سند کھیر پرگنه ایست سی کروهی از اورنگاباد مضاف سرکار مہر صوبه برار - وطن اصلی و مسکن قدیم جادو راد مقتول است - و شش هفت کروهی قصبه موضع سمک ازان پرگنه مشهور بدیول گانون راجه - که جادو راد باحدات قلعه مستحکم و آبادی آن مکان همگ گماشته - درین وتمک هم آبادی معتبر دارد که قصبه در جذب آن ویران است *

(۲) نسخه [ب] خواهرزاده ساهوی حال (۳) نسخه [ج] در سند کھیره

* جهانگیر قلی خان *

شمس الدین مشهور بمیرزا شمس‌ی مهین خلیف خان اعظم میرزا عزیز کولکلتاش است - چون میرزا کوکه در ایالت گجرات از چیرگی و اعمه از بندر بلال (که نزدیک سومنات است) بجهاز آبی درآمده بحجاز شتافت بجز شمس‌ی و شادمان دیگر پسران و اهل و عیالش هم‌رهی برگزیدند - عرش آشیانی از کمال نوازش شمس الدین را بهزاری منصب سرفراز گردانید - و چون از سایر برادران بدانش والا و خرد متین امتیاز داشت و به نیکو منشی و پسنفدیده وضعی متصف از عهد عرش آشیانی تا عهد اعلیٰ حضرت همواره مورد نوازش خصروانی بوده بغیگی و نیک نامی ایام حیات بانصرام رسانید و در زمان اکبری بپایه نوزدهزری برآمد - چون سال سیوم جهانگیری درج گجرات از تغیر مرتضیٰ خان بخاری به تیرول خان اعظم مقرر گشت از آنجا (که مزاج پادشاهی از خان مذکور اندک کبیذگی داشت و بنا بر جانب داری خصرو از طرف او مامون نبود) قرار یافت که خود در حضور باشد - و جهانگیر قلی خان (که خانه زان رشید و فهمیده و بهمه جهت خاطر از مطمن) بطریق نیابت پدر بحواسمت آن ممالکت پردازد *

مشهور است که میرزا کوکه زبان باختیار نداشت - حرفهای بیصرفه گفتی - خصوص در وقت استیلائی غضب خود را نتوانستند نگهداشت - حتی یاس حضور پادشاهی ننمودی - درزمه رافعه

در داد - که جنک مکانی بجہانگیر قلی خان فرمود - کہ تو ضامن پدر
میگویی - عرض کرد کہ ضامن من و جان از ہستم - اما ضامن زبان او
نہی توانم شد - و پس ازان بمنصب سہ ہزاری سہ ہزار سوار فرق
عزت برافراختہ بحکومت جونپور اختصاص یافت - در همان ایام
شہزادہ شاہجہان بنگالہ را متصرف شدہ زایت توجہ بجانب پتندہ
برافراستہ - و عبداللہ خان فیروز جنگ با راجہ بہیم بطریق منقلا روانہ
آلہ آباد شد - چون بگذر چوسا رسید جہانگیر قلی خان مقاربت و
از حیث قدرت خود بیرون دیدہ بر سبیل استعجال از جونپور برآمدہ
در آلہ آباد بمیرزا رستم صفوی صاحب صوبہ آنجا پیوست
و بعد ازان بتفویض ایالت آلہ آباد معین گشتہ پس از سرپر آرائی
فردوس آشدانی اگرچہ از صوبہ دارمی آلہ آباد معزل گردید اما ببحالی
منصب سابق کام دل اندوختہ از تغیر بیگلر خان واد سعید خان بظلم
سورتہہ و جوناگلہہ مرخص شد - در سال پنجم سنہ (۱۰۴۱) ہزار
و چہل و یکم ہجری ہمانجا روزگارش سپری گشت - اعلیٰ حضرت
بمقتضای خانہ زاد نوازی پسر شیدش بہرام را بمنصب در ہزاری
در ہزار سوار سرفروزی بخشیدہ بجای پدر منصوب فرمود - او
جوان قابل و شجاع بود - در حکومت گجرات بہرام ہوزہ بظام خون
آباد کردہ *

(۲) نسخہ [ب] مال و جان ارم (۳) در [بعضی نسخہ] برافراخت (۴)

نسخہ [ب] تعین گشتہ •

* جگراج صرف بکرماجیت *

پور راجه ججهارسنگهه بذیلہ اسمت - سال اول جلوس شاهجهانی
 بمنصب هزاري هزار سوار تارک افتخار برافراخت - چون سالے پس
 ازین خانجهان لودي از اکبرآباد فرار نموده از راه غیر متعارف بملک
 بذیلہ رسیده بتعلقه دیوگده درآمده داخل سرحد نظام الملک
 گردید و افواج پادشاهی (که بتعاقب او نامزد شده بود) نتوانست
 رسید پادشاه را مظنه کلي شد - که بے تعب گذشتن او و رسیدن
 افواج سرکار از راهبري و غلط نمائی نام برده اسمت - سال چهارم (که
 خانجهان لودي باتفاق دریا خان درهله از دکن بصوبه مالوه شتافته
 با کمال سراسیمگی بعزیمت کالپی در ملک بذیلہ در آمد) مشارالیه
 بجهت رفع بدنامی و دفع شرمزدگی پدر خود کمر همت چست
 بسته درید - و بچندا دل (که سرگروه آن دریا خان بود) رسیده هنگامه
 زد و خورد گرم ساخت - درین ضمن تفنگی بدریا خان رسیده کارش
 تمام ساخت - مردم بذیلہ خانجهان تصور کرده برو هجوم کردند
 بکرماجیت سردریا خان را بریده درانه حضور نمود - و تدارک
 صافات بآئین شایسته بعمره ظهور رسانید - بهاداش آن از اصل و اضافه
 بمنصب در هزاري در هزار سوار و خطاب جگراج و عطای خلعت
 و شمشیر مرصع و علم و نقاره سربلندی اندوخت - بستر عوض پدر
 بدکن رسیده همراه خانخانان و خانزمان سرگرم ترددات بوده در جنگها

گاه بمیمذه و گاه بچنداول مامور گردید - و در محاصره قلعه دولتآباد و قلعه پربنده از محافظت مورچال و چپقلش با گروه مخالف لوازم جانسپاری بظهور آورد - و سال هشتم بنوشتت پدر خود (که بنابر کشتن بهیم نراین زمیندار چورا گل ۵۵ از حضور متوهم شده بود) راه وطن پیش گرفت - خاندوران صوبه دار برهان پور باستماع خبر فرار او با جمعی بتعاقب او شتافت - و چند کس را بخاک هلاک انداخت - او زخمی شده براه غیر متعارف طی مسافت نموده پدیر ملحق شد - و پس از وصول افواج پادشاهی همراه پدر عرصه پیمای دادی فرار گردیده بتفصیلی (که در احوال چهار سنگه مرقوم شده) مطابق سنه (۱۰۴۴) هزار و چهل و چهار هجری بقتل رسید در جن سال پسر او هنگام تعاقب اسیر افواج پادشاهی گشته *

* جان نثار خان *

جنیری قدیمی کمال الدین حسین نام - از نیکو خدمتگزاران ایام پادشاهزادگی شاهزاده شامجهان است - و سرآمد بندگان مزاجدان و فدویان جانفشان بود - چون بغارسی مشرف فیلخانه جهانگیری (که در سوخت سیر از مسیر فلک هم گوی سبقت می برد) باشاره یمین الدوله بمجورد فوت جهانگیر پادشاه ببال استعجال پوداز نمود و از کوهستان کشمیر در عرض بیست روز نوزدهم ربیع الاول سنه (۱۰۴۷) هزار و سی و هفت هجری بجنیر دکن رسید و خبر

(باب الجیم) [۵۲۸] (مآثر الامراء)

ارتحال جنم مکانی ازین دار فانی ^(۲) بعام جاردانی رسانید از اسجا
(که عزم صاحبقران ثانی در مهمات سلطنت و جهانبانی درنگ
و احوال بر نمی تافت) سه روز بمراسم عزا پرداخته بیدست و سیوم
ماه مذکور براه گجرات متوجه دارالخلافت آگره گردید - و جان نثار
خان را با فرمان محتوی بر انواع لطف و عنایت و بحال داشتن
منصب و جاگیر و صوبه داری دکن بدستور سابق نزد خانجهان
اودی روانه برهان پور فرمود - تا او را بمواعظ شاهانه مستمال
ساخته برسراثر ضمیرش (که ناصافی و بی اخلاصی او مظلوم بل
مجزوم بود) آگهی یابد - چون بخت و دولت از وی صیده بود پس
از وصول فرمان جواب داد که سرش بباد داد - و خان مذکور را
بے عذر داشت رخصت کرد - مشارالیه در احمد آباد بسعادت
ملازمت رسیده در روز جلوس بمنصب دوهزاری ذات هزار سوار
و مرحمت علم و نقاره و انعام فیل و پانزده هزار روپیہ نقد کام دل
اندوخت - و در سال سیوم از انتقال دیانت خان دست بیاضی ^(۴)
بقاعه داری احمد نگر اختصاص گرفت - و بعیای چهل هزار روپیہ ^(۵)
برسم دادن خرج مورد مرحمت گشت - و در سال چهارم بحضور
رسیده باضافه پانصدی پانصد سوار فوق افتخار برافراخته بفوجداری
لکھی جنگل ماهور گشت - و پس از آن بفوجداری سیوستان مرخص

(۲) نسخه [ج] دار فنا (۳) نسخه [ج] علم و انعام فیل (۴) در

[بعضی نسخه [دشت بیابانی (۵) نسخه [ج] اختصاص یافته بعیای]

(مآثر الامراء) [۵۲۹] (باب الحجیم)

گردید - و چون سال یازدهم قلعه تندهار مسخر اولیای سلطنت شد و صوبه داران و فوجداران قرب جوار بعنوان کمک خود را بدانجا رسانیدند خان مذکور نیز از تعلقه خود شتافته سرگرم تقدیم کارها شد - و بهمراهی قلیج خان صوبه دار تندهار در کشایش قلعه بسنت شریک تردد گردید - و در سال درازدهم یانصد سوار دیگر بر منصبش افزوده از سیوستان بیهکرفته از تغیر یوسف محمد خان بیدربسنت آنجا پرداخت - و در همین سال رخت هستی بر بسنت * صاحب ذخیره الخوانین آورده در حکومت سیوستان بسیاره از دختران زمینداران آنجا از قوم سیمچه و سوده خواستگاری نمود و بدان جهت نقش عمل او درست نشست - آثار تمرد و مفسده فماند - پس ازان (که حیات مستعار را پدرد نمود) هر یک از زمینداران دختر خود را از خانه او بزور و اشتلم کشیده برد - شاید این واقعه در بهکر رو داده باشد - که سرحدش بسرحد سیوستان پیوسته - والا فوتش در حکومت سیوستان نشده - کمالایخفی - پسرش میرزا حفیظ الله (که بذابر قدم خانه زادی مکرر در طفلی مورد عطایای اعلیٰ حضرت گردیده) در عهد خادمگان بخطاب بسالمخان چهاره عزت افروخت - و در ایام محاصره بیجاپور بخشی فوج پادشاهزاده محمد اعظم شاه بود - چنده بدان امر پرداخته - گویند بتجرع ادمان داشتم - اسپر پنجه اجل گشت *

(۲) نسخه [ب] صفحه (۳) در [بعضی نسخه] اسپر سر پنجه اجل *

• جان سپار خان خواجه بابا •

برادر زاده نقیب خان قزوینی سمک - در عهد جنّت مکانی خطاب جانباز خان یافته بمنصب هزاری چهار صد سوار رسیده سال اول جلوس فردوس آشیانی بملازمت پیوسته بدحالی منصب سابق کامیاب گردیده سال سیوم از اصل و اضافه بپایه هزار و پانصدی ششصد سوار مرتقی گشت - مدتی بفوجداری مقدسور مامور بود

سال هیزدهم مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری پنهنخانه عدم شدافت - از فهرس ده ساله دوم شاهجهان نامه دریافت میشود - که مومی الیه بخطاب جانسپار خان و بمنصب دو هزاری هزار سوار سر بلند گردیده - اگرچه سال این واقعه بظنر نیامده *

• جلال کاکر •

پسر دوم دلاور خان اسمک - از تعیناتیان صوبه کابل بود - تا آخر عهد جنّت مکانی بپایه هزاری ششصد سوار رسیده پس ازان (که بسمک و کشان امور خسری بکف قدرت فردوس آشیانی در آمد) سال اول باضافه پانصدی صد سوار خورسند گردید - و سال سیوم در هنگامه کمال الدین بن زکن الدین درهله با سعید خان مصدر کارها شد - سال درازدهم (که دارالسلطنت مقر اعلام ظفر از تمام گردید) او بمهرمت خلعت و خدمت فوجداری جمو از تغیر شاه قلی خان هر مپاهات برافراخت - سال سیزدهم (که سلطان مراد بخش با جمع

(مآثر الامراء) [۵۳۱] (باب العجیم)

بتوقف در بهیره (۲) مامور گشت) او را نیز در تعیناتیان شاهزاده
فرنوشتند . سال چهاردهم بافرونی سه صد سوار و عنایت اسپ
فوازش یافته داخل کومکیان دکن شد . سال هیزدهم از اصل و اضافه
بمقصد درهزاری هزار و پانصد سوار لوی اعتبار برافراشت - مدتها
در دکن گذرانیده سال سیم با میرزا خان منوچهر برای وصول تلمه
پیشکش نمه کوکفا زمیغدار دیوگدهه بدان صوب شتافت - و پستر
حسب التماس سلطان اورنگ زیب بهادر بفوجداری و تیولداری
فضیرآباد و غیره توابع صوبه خاندیس سربلندگردید - و پس از آنکه
سکه سلطنت بنام خادمکان رونق پذیرفت سال چهارم او از اصل
و اضافه بمقصد سه هزار دو هزار سوار و تقرر خدمت فوجداری
هوشنگ آباد مضاف صوبه مالوه جبین بخت را نورآگین ساخت *

• جعفر خان عمده الملک •

خلف الصدق صادق خان میربخشی و همشیره زاده و خویش
یهین الدوله آصف خان است . فرزانه بیگم مشهور به بی بی جیو
زوجه محترمه اوست . از مبادی نشوونما حدیقه احوالش با بیاری
مرحمت پادشاهی نصارت و طرارت بے اندازه داشت . و همواره
بحسن عقیدت و لطف خدمت منظور انظار خسروانی بود . چون
پدرش درگذشت از فرط رافت محمد اورنگ زیب بهادر را بتعزیه
فرستاد . که او را بفرونی الطاف خاقانی تسلیه بخشیده با برادران

بشرف بساط بوس مشرف گردانند - چون بسعادت حضور فایز گردید
 باضافه هزارى ذات پانصد سوار بمنصب چهار هزارى دو هزار سوار
 سر برافراخت - از انجا (که عاطفت اصلى تقریبی و سببی نمیخواهد
 و عنایت دلی بهانه جو می باشد) در سال هفتم منزلش بفیض قدوم
 پادشاهانه فروغ آمود گردیده ممتاز اقران و امثال گشت - و در سال
 دهم خان مذکور جواهر و اتمشۀ نفیسه پیشکش کرد - از بنده نوازی
 متاع یک لک روپیه پذیرائی در آمده او را بمنصب پنج هزارى
 ذات و سه هزار سوار بلند آرازه کردند - و پس از آنکه روزه چند
 بذابر جهت معاتب گشته مجدداً مشمول عواطف بیکران گردید - و در
 سال نوزدهم بصوبه دارى پنجاب سر برافراخت - و در آخر سال
 بیستم بخدمت جلیل القدر مبر بخشي گري از تغیر خلیل الله
 خان چهارم کامیابی برافروخت - و در سال بیست و سیوم از انتقال
 مکرمت خان بصاحب صوبگی دارالخلافت شاهجهانآباد رخصت یافت
 و در سال بیست و چهارم بنظم صوبۀ نهمه از تغیر سعید خان بهائی
 گردید - و در سال سییم بحضور رسید - و چون خدمت و الامر تبت
 وزارت از معظم خان بذابر وجهی عزل گردید در سال سی و یکم
 خان مذکور بتفویض وزارت کل و عنایت قلمدان مرصع چهارم مزید^(۲)
 اعتبار برافروخت - و پس از جنگ داراشکوه چون باغ نور منزل
 مضرب خیام عالمگیری گشت جعفر خان (که در خدمت اعلیٰ حضرت

(باب مانده بود) با سایر بندهای پادشاهی بمعدت زمین بوس فایز شد
 شیخ قطع و پس از جلوس اول (که در باغ اعز آباد واقع سواد شاهجهان آباد
 و پزند - ۵) باقتضای حال عزیمت پنجاب بتعاقب دارا شکوه (که
 شکندگی اخیر در آن منافی قانون تدبیر بود) پیش نهاد همت پادشاهانه
 ی ماه گشت - و مراتب و مراسم (که لازمه سربز آرایی است) بجلوس
 آن ولایتی حواله شد - بعمده الساطذه جعفر خان صوبه داری مالوه
 از ارا تقویض یافت - و باضافه یک هزار سوار در اسپه سه اسپه منصبش
 فراسر سیو عمل و اضافه شش هزاری شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه
 ناء (که شتر گرفت - و چون فاضل خان دیوان اعلی در سال ششم در کشمیر
 قبال از بی حق را لبیک اجابت گفت فرمان بطلب جعفر خان ارسال
 ایش یافت - او هنگام برافراختن رایات ازان گل زمین بدار الخلافه در منزل
 نرم پانی پت سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری جبهه سالی عتبه
 رت خلافت گشت - از کمال تدر شناسی بخدمت والای وزارت اعظم
 (که آن نوین اخلاص آئین را لیاقت و شایستگی آن بر وجه ارفی بود)
 برنواختند - چون آن زبده امرای منیع الشان برکنار دریای جون
 منزل عالی دل نشین اساس گذاشته حسن انجام یافته بود - برای
 امتیاز و سرفرازی آن عمده الملک خورشید ارج خلافت پرتو عاطفت
 مکرر در سال هشتم و نهم بسر منزل او افکند - آن خان رفیع مقدار
 مراسم پاننداز و نیاز بجا آورده پیشکش گران از غرائب و نوادر

بغض انور در آردن - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد و یک در شاهجهانآباد بیمارچی خان مذکور باشنداد و امتداد کشیده جهان گذران را پدرود نمود - خلد مکان در مرتبه درین ایام اولاً بجای عبادت و ثابیا جهت تعزیت بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمود - و شاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند - که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش مراسم پوسه بجا آرند - و بتسلی زن و دلدهی عفت مرتبت فرزانه بیگم والدۀ مومنی الیها پردازند و برای هر در کس خلعت خاصه و بوالده اینها توره در خور حالت فرستاد - پستدر شاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحد عاطفت ظهور آورد - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقه مرور بر و انواع نوازش و خاطر داری و بر آردن از سوگواری بر اقوان امتیاز یافتند - و باقریبا و خویشاننش نیز خلعت ماتمی مرحمت شد *

جعفر خان در امرای متاخرین به نیک نفسی و خیر اندیشی شهره آفاق بود - و بکرائم شمائل و شرائف خصائل اتصاف داشت خوش رضعی و عالی دماغی او زبان زن خاص و عام است - گویند بهارچه سفید بیش قیمت بسیار رغبت داشت - قاضی دهار صوبه مالوه آنرا شنیده در ایام حکومتش نخ بسیار باریک فرمایشی از سوت بسعی تمام بهم رسانیده جامه دارے چند مرتب ساخت که تھانهای پنجاه روبیه بقماش او نمیرسید - و از راه تحفگی بعنوان نذر گذرانید - پیش طلپیده دید - چین بچین شده گفت که

بسیار گنده است - صرف توان کرد - قاضی از راه ادب عرض کرد
که باب فرش چاندنی دانسته جرأت نموده ام - بسیار خوش شده
حکم قطع چاندنیها نمود - و از حدت شامه و ذایقه او نیز حکایتها
میکنند - گویند روزی هندوانه نزد او آوردند - که در کمال شیرینی
و شگفتگی بود - محظوظ شده گفت - به ازین خورده نشد - اما
زای ماهی دارن - بعد تفحص ظاهر شد که هندوانه کون بود - که
قرآن ولایت ریزه ماهی در خاک آغشته بپالیزها میدهند *

* جان سپار خان *

پسر سیوم مختار خان سبزواری سم - میر بهادر دل نام داشت
هنگامی (که شاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر بعزم سلطنت قرین فتح
و اقبال از دکن رکضت فرموده لوامی عزیمت بجانب مستقر الاخلافه
افراشت) مشاورایه با برادر کلان خود میر شمس الدین مختار خان
ملتمز رکاب ظفر انتساب شاهي بود - در معارک هیجا (که آن شاه
نصرت نصیب را با دشمنان مغرور گران سپاه اتفاق افتاد) مراسم
جان سپاری و فدویت بتقدیم رسانید - بعد از جنگ دارا شکوه
از اصل و اضافه بمنصب وزارت پانصد سوار مباهی گشته بخطاب
جانسپار خانی نامور گردید - و ازان بعد بکارهای بیرونجات مامور
شده ساحمت نیکو خدمتی را باقدام همواری و حسن سلوک پیموده
نقش روز بهی خون را برنشانند - در سال بیست و چهارم بقلعه دارمی

بیدر اختصاص یافت . و بعد فتح هیدرآباد خان مذکور بفرود آمد
ظفرآباد می برداخت - و چون موکب عالمگیری بعد بند و بست
آن الکی نو تسخیر بمراجعت عطف عنان نموده سواد ظفرآباد
بیدر را مضروب خیام گردانید ابوالحسن والی تانگ (که از غایت
انهاک در عیش و عشرت گاه در پانزده ساله حکومت خویش از
شهر هیدرآباد غیر از مسافت یک کوره بمحمدنگر گامکنده سفرگزین
فشده بود - و سوار می هر روزه برو دشوار بود) التماس گوشه نشینی نمود
و در حقیقت خلد مکان هم از ارضاع او (که منافی مزاجش بود) ذخیره
خاطر داشت - چنانچه ساوک (که بعد تسخیر بیجاپور با سکندر
والی آنجا بمیان آمد) با ابوالحسن مرمی نشد - حتی بمواجهه هم
نطلبید - از اول روز نظر بذن نگاهداشتند - لهذا خان مزبور (که
بفرود آمدی بیدر میپرداخت) مامور شد - که او را بدرالتابان رساند
که تا بقیه عمر با تبعه خود بفراغت بگذرانند - و پس ازان
بصاحب موکبی هیدرآباد (که مملکتی ست زر خیز و آباد خصوص
دران وقت که سلسله قطب شاهیه مساعی جمیله در معموری آن بکار
برده بودند) رایست بلند پایگی بر افراخت - و او بحسن عمل
و نیکو معاملگی مدتهای مدید دران ولایت گذرانید - بعد از شایسته
خان امیرالامرا و عاقل خان خوانی کمتر صوبه دارے یکدفعه این مرتبه
حکم رانی کرده باشد - در سال چهل و پنجم سنه (۱۱۱۳) یکمزار

و یکصد و سیزده هجری منزل بود می خواهوشان گزید - خلف رشیدش
رستم دل خان است - که احوالش بجای خود رقم زده خامه گردید *

* جان نثار خان *

خواجه ابوالمکارم - ابتدا از ملازمان معتبر شاهزاده سلطان
محمد معظم بود - در ایامی (که سلطان محمد اکبر اسباب بغی و موافق
طغیان آماده ساخته با اتفاق راجپوتان جهالت مذش با فوج بسیار
عزیمت خلاف با پدر والا قدر پیش گرفت) چون دران وقت خبر
فوج سلطان کمتر بعرض پادشاه میرسید خواجه ابوالمکارم از جانب
شاهزاده بقرادلی رفته با قراران سلطان درچار شد - و بعد زن و خورد
زخم برداشته آمد - و بدین تقریب با پادشاه روشناسی حاصل نمود
و پستر بمنصب نهصدی و خطاب جان نثار خانی عز امتیاز اندرخته
در یساق رامدره همراه شاهزاده مسطور تعیین گشت - و در محاصره
سانگانو ترددات نمایان بظهور آورده سزد بهادری را بسکه زخم اعتبار
دان - چون شاهزاده مذکور بموجب حکم ازانجا معادرت نموده برسر
ابوالحسن قطب شاه تعیین گردید از نیز بهمراهی شاهزاده نامزد
گشت - و برطبق ایامی پادشاهزاده بتسخیر گدھی سرم پرداخته
تهانه نشین ساخت - و برآمده افواج ابوالحسن را مذهبزم گردانید
و در محاصره و یورش گلکانه چهره رادمردی بگلگونه زخم بیاراست

(۲) در [بمض نسخه] با قراران رفته (۳) در [چند نسخه] ساپگانو (۴)

یا گدھیء بوم باشد *

در سال سی و سیوم عالمگیری بعطای خذرجر با دسته و ساز بشم
 برنواخته به تنبیه غنیم لثیم دستوری یافت - و در سال دیگر بعنایت
 خلعت و فیل از اقران تفوق جست - چون مکرر مصدر آردنات نمایان
 گردیده بود پادشاه بدر نازش میفرمود - پستور (که با سنتا کهوز پره
 در موضع کزناتک مقابله صورت بست) از بدمدعی تقدیر شکست بر
 فوج پادشاهی افتاد - خان مزدور زخمی شده جان بدر برد - پس ازان
 بفوجداری و قلعه داری گوالیار سر برافراخته گوشه قذاعت گزید *
 چون خلد مکان بجزمت خرامش نمود هرچند که او از قدیمان
 بهادر شاه و امیدوار ترقی بود اما اعظم شاه را قریب المسافین دیده
 از بن پرده گی باعظم شاه و سلطان محمد عظیم عرضداشتها نوشت
 که من باراده فدویت عزیزت رسیدن بجناب دارم - اما طرف مقابل
 برای بردن من فوج تعیین نموده - هر قدر زود جمعیت و بار بردار رسد
 خود را برسانم - درین ضمن رسیدن بهادر شاه با کبرآباد معلوم نموده
 جریده خود را نزد بهادر شاه رسانید - از انجا (که پادشاه را پیشتر
 مظنون آن بود که جان نثار خان با چهار پنج هزار سوار پیش محمد
 عظیم (سیده باشد) این معنی خلاف مرضی شد - و بعد مقتول گردیدن
 محمد اعظم شاه چون آثار ندامت از لوحه جبین او لایح گردید
 پس از توقف بملازمت پیوست - و از اصل و اضافه بمنصب چهار
 هزاره در هزار سوار و عطای نقاره کوس ترقی بلند آوازه ساخت

پس از آنکه خلد منزل بسیرگاه جنت شتافت خان مزبور (وز جنگ یا فرخ سیر پادشاه در میمنه جهاندار شاه بود - پستر ملازمت فرخ سیر دریافت - چون حسین علی خان ناظم دکن بتعلقه رسیده با غنیم بقرار چهارم حصه مال و ده روپیه سر صد دیسمکھی طرح صلح افکند و این معنی موافق مزاج سلطانی نیامد جان نثار خان (که مزاج گرفته و محبت دیده و با عبدالله خان سید میان برادر خوانده بود) در سال ششم جاوس بصوبه دارعی برهان پور رخصت پذیرفت - که حسین علی خان را حرف معقول فهمانیده براه راست خواهد آورد پس از وصول بگذر اکبر پور حسین علی خان بعد دریافت احوال او (که جمعیتی با خود ندارد) فوج فرستاده پیش خود بختجسته بنیان طلبد داشت - هرچند بظاهر جوشش بسیار از فرستادن طعام هر روزه و تعظیم و احترام نمود و در مخاطبات عمو صاحب میگفت اما در دخیل ساختن در برهان پور توقف بعمل آورد - و پس از انقضای فصل ربیع بدین شرط دخیل ساخت که داراب خان پسر کلان خود را ببرهان پور فرستد - و خون همراه وی باشد - چون حسین علی خان عزیمت دارا الخلافه نمود از آنجا (که از خان مزبور خاطر جمعی نداشت - و مردم برهان پور از داراب خان استغاثه هم نمودند) بجای او سیف الدین علی خان را مامور ساخته خان مزبور را همراه گرفت - بعد از آن مال کارش معلوم نشد - دو پسر داشت - یکی داراب خان - و دومین کامیاب خان - هر دو در جنگ عالم علی خان همراه

نظام الملک آصف جاه بودند - دومین در زن و خرد زخمی گردید
 و اولین (که نام او خانجهان بهادر کولکاش عالمگیری بود - و صبیغه^(۲)
 جاننثار خان که خواهر وی باشد در عقد اعتماد الدوله فخرالدین
 خان) بخطاب پدر مخاطب شده در عهد فردوس آرامگاه بفوجدار می
 سرکار کره جهان آباد مضاف آله آباد مامور گردید - و هفت سال
 در آنجا مانده در سال چهاردهم جلوس بر دست بهگونت سنگه
 زمیذدار آنجا مقتول گردید *

* چورامن جات *

جات قوم سمن فتنه سرشت گران جان و فساد پیشه سنگین دل
 اگرچه بعنوان کشاورزی در سرزمین پنه تیام دارند و باحداث موطن^(۳)
 معموره و گندهیهای رضیه پرداخته اند اما همواره از حوالی اکبر آباد
 تا حدود صوبه دهلی بقطاع الطریق و رهزنی گذرانند - مکرر
 فوجداران پادشاهی دست خوش استیلا می آن سرتابان گشته نقد جان
 برافشانند - چنانچه در عهد اعلی حضرت مرشد قلی خان ترکمان
 فوجدار متعرا و مهابن و کامان بهاری در اثنای تاخت بر یکی از^(۴)
 مواضع مستحکم آن مرزو بوم برسدن تفنگ جهان را بدرد نمود
 بارها آن اشقیای نیز بدستبرد فوج پادشاهی مالش بجزا یافته جان
 و ناموس خود را بباد فنا داده اند - و باز بعد چندے یکے ازان قوم

(۲) نسخه [ب] عالمگیری ست (۳) نسخه [ب] پنه (۴) در [بعض

دستبرد نمود از آستین فساد بر آورده بتاخت و تاراج شوارع علم
 بیباکی برافراشته برپاسک و سرخی آن فرقه ضاله ناصیه شهرت برافروزد
 در زمان عالمکیوی کولا جات نامی بخیره سرب و شورش انگیزی
 در افزایش اطراف و جوانب گردید . و قصبه سعید آباد را (۲) که
 نزدیک متهر است) بآتش نهب و غارت سوخت - عبدالذبی خان
 فوجدار مشهور آنجا در سال درازدهم بر موضع سوره (که مسکن
 آن بیدادگران بود) تاخته بسیار را به نیستی سرا فرستاد - در اثنای
 جنگ تیر بندرق بمقتلش رسیده درجه پیمای شهادت گردید
 خلد مکان از جانب مستقر الخلفه اعلام فیروززی افراخته حسن علی خان
 بهادر را بفوجداری متهر سرافراز ساخته با فوج جرار و توپخانه
 آتشبار کسبل فرمود - آن خان کار طلب بحسن سعی و دلوری آن
 مطرد را با سنگی مفسد بهمراهی از اسیر نموده بحضور فرستاد
 بقهرمان جلال پادشاهی بندبند آن در واجب القتل جدا جدا گردید
 پسر و دختران بد اختر جهت تربیت * حواله جواهر خان ناظر شد
 دختر در حباله نکاح شاه قلی چیله پیش منصب روشناس درآمد
 و پسرش فاضل نام حافظ شد - که نزد خلد مکان حفظ دیگر
 آنچنان قابل اعتماد نبود *

چون (ایات پادشاهی بتسخیر قلاع دکن ظلال انکن آندیاز گردید
 این طایفه مفتن قابو طلب از سستیهای عمل حکام (که قدره

سر بگریبان آرامش فرو برده پا بدامن کم آزاری پیچیده بودند)
یکسر سلسله انقیاد گسیخته بهوای تسلط طوفان بلا انگیزتند
(۲)
و بسرکردگی (اچه رام نامی مطرود بسیاری از پرگنات را بضبط تعدی
در آورده در از دمار قوافل و متروکین بر آوردند - ناموس عمدها
و سوائی اسیری و بجزحرمتمی کشید - و آبروی بهادران بخاک مذلت
و خواری چکید - صوبه داران از دست آن شوخ چشم خط به بینی
کشیدند - ناچار شاهزاده بیدار بخت و خانجهان بهادر ظفرچنگ
از دکن تعیین یافته کوشش و کشش فراوان بکار رفت - و مبالغ خطیر
بخرج آمد - پانزدهم رمضان سال سی و دوم آن شقی حربی بزخم
بندوق جهنم مقر گردید - و آن نواحی از فساد شقاوت نهاد او پاک
شد - سرش بحضور رسید - و پس از آن در سال سی و سه شانزدهم
جمادی الاول سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد هجری باهتمام شاهزاده
جوان بخت گدھے سن سانی (که مسکن آن پیغوله گزین ادبار بود)
(۳)
از دست کفار نکبت آثار (که پیروان آن ضلالت شعار بودند) منتزع
گشت - معینذا قلع و قمع این گروه صورت نسبت - و استیصال واقعی
بر روی کار نیامد - مدام داد و بیداد این گروه بد فرجام پیداشاه
اسلام می رسید - در سال سی و نهم مهین دور خلافت بهادر شاه بمالش
و تعریک آنها مامور شد - و پس از آن چوژان بن بغبار انگیزی هنگامه
دستخیز عام کشیده طالع حوام توشگی طرفه امدادش نمود - چون

شاه عالم و محمد اعظم شاه بجنگ و بيكار بهم پيوستند آن بدسگال
حشره از حرامی و دزد فراهم آورده حوالی فندين باميد غارت
جانب مغلوبه منتشر و قطره زن بود - همين (که صورت شکست
احد الفریقين در آئينه شهودش منطبع گشت) دست و بازي تالان
برکشاده مال صامت و ناطق لشکريان در (بود - و بر خزانه و جواهر
نيز دستبردها نموده آنچه پيشينيان او بعمور نيند رخته بودند در
طرفه العين بدست آورد - در آن هنگام (که خلد منزل بعد از معارفت دکن
باجمير به تنبيه کرمی نکوهيده خو نهضت پيمائي فرمود) چون مرد
موکب پادشاهی از نزديکی مساکن آنها اتفاق افتاد آن مال انديش
از تقبيل پایة سرير خلافت مصير ابواب حفاظت بر روی حال و مال
خود کشود - و داغ تمرن را از چهره احوال خویش زدود - و بهمراهی
محمد امين خان چين بهادر (که بطريق منقلا بر سر سگهان تعين
يافته بود) مامور گشت - پس ازان با عمدة المملک خانخانان (که کرو را
در لوهگده متصل کوه برقي میان جبال دشوار گذار محاصره نمود)
دامن جهد بکمر پرستاری بسته لوازم کردن بظهور آورد - پستر بوقوع
انقلاب سلطنت و طريان وهن بحال فرمان روائي در زاد بوم خویش
بشيوة مالوفه پرداخته بيش از پيش بر تمرن و سرکشي افزود - بتلاخت
و قاراج رنگ نا ایمني تا فناي دار الخلافه ريخت - بعهد فرخ سير

(۲) در [بعضی نسخه] بر خزانه جواهر نيز (۳) نسخه [ب] سنگهان

(۴) نسخه [ب] کوه برقي میان •

(باب الجیم) [۵۴۴] (مائراامرا)

راجہ دھیراج جیسنگہ سوائی برسرش لشکر کشید - و سید خانجہان
خالوی قطب الملک با فوج شایسته از حضور بکودک شتافت - آن
مطردن در قلعهٔ تھون^(۲) متحصن گردید - چون بعد محاصرهٔ یک سالہ
و آریزشہای سترگ عرصۂ تردد بران حیلہ گر تذگ گشت دست
انابت بدامن توسل قطب الملک کردہ استدعای عفو جرائم و التماس
سرفرازی از منصب بہ تقبل و تعہد پیشکش نمود - و با آنکہ^(۳)
خلافت مرتبت راضی بدان نبود بفرغم آن راجہ اصرار ورزیدہ اورا
طلب داشت - و نزد خود جا داد - ناچار پادشاہ یکبار باکراہ حکم
ملازمتش فرمود - و دیگر ببار یابی مجاز نگشت - اما بمیامن
التفات سید عبداللہ خان بمنصب عمدہ سرفرازی یافتہ از حضيض
رہزنی بارج امارت برآمد - او ہم سلسلۂ اتحاد و یک جہتی سادات
بارہ بخود استحکام دادہ خویش را از عقیدت کیشان جانفشان
وامی نمود - و دران وقت (کہ امیر الامرا خاقان زمان را برداشتہ
بعزم دکن روانہ گشت - و قطب الملک بدار الخلافہ شتافت) او در
سلک ہمراہان امیر الامرا انتظام یافت - و پس از کشتہ شدن آن
سردار شہامت آثار مذافقانہ در لشکر پادشاہی روزے چند گذرانید
میخواست کہ ببازرت خانۂ پادشاہی آتش درزند - یا کاروان توپخانہ را^(۴)
پیش انداختہ ببرد - از ہوشیاری عملہ و بندوبست میر آتش میسر

(۲) در [بعضی نسخہ] تھون (۳) در [بعضی نسخہ] سرفرازی منصب (۴)

نیامد - چون قطب الملک باران را رزم قریب رسید آن تبه کار چند قطار شتر و سه زنجیر فیل از اردوی پادشاهی قزاقی کوده بار پیوسته - و در جنگ دستبرد عظیم به بهیر و بنگاه پادشاهی نمود و چون کنار آب را مردم او در تصرف داشتند آشنا و بیگانه را نمیکذاشتند که حلق تشنه خود را بدم آبی رسانند - و هر که پی آب میرفت خانه اش بآب میرسید - و مردم (که کنار آب جمعا بر تل ریگی جمع شده بودند) یک قام دست خوش تاراج او گشتند - حتی که دفتر مدارت هم بفارت رفت - و از زیاده سرب جنگ کنان بجائی رسید که خسرو آفاق خود کمان بدست گرفته در سه تیر بجانب او انداخت - تفنگچیان خاصه بردار بتوالی شلک برگردانیدند - و چون آثار شکست معاینه نمود در حوالی اردو براه دهلی سایر و دایر گردیده بر هزیمت یافتگان راه گریز بست - و بهره دستش رسید آنچه باقی مانده بود وا کشید - و پس از آنکه رسن زندگیش بکشاکش اجل گسسته گشت محکم سنگه و غمیره پسرانش بقلعهای مستحکم هنگامه آرا شدند - و بآتش بیداد و ستم تر و خشک سوختند - سعادت خان برهان الملک ناظم اکبر آباد با آن همه جلالت و جسارت و فرط کار طلبی مالش آنها نصب العین همت نموده مساعی جمیله بکار برد - لیکن تیغ او نبرید - و بزور بازویش خار بن فسان برکنده نشد خاقان زمان راجه دهیراج را با امرای حضور و توپخانه^(۲) در شر و شور

رخصت فرمود - راجه نخست بجنکلبری برداخته باتفاق مبارزان مغولیه و افغان دو سه قلعه را گرد گرفت - و در فرصتی کمتر از دو ماه (که بآویزش و شبخون بسیار از طرفین بجانستانی و جانفشانی نیک نامی اندوختند) کار بر معصوران تنگ تر ساخت - درین اثنا بدن سنگه نامی یکی از بنی اعمام آنجا بمذازعت و مخاصمت وطن جدا شده براجه پیوست - و در کشایش گدھی رهنمائیها کرد و آنها یکباره ازین بیم و ترس استقلال باختند - و بداروت خانه خود آتش داده بدر زدند - گدھی هم بتصرف در آمد - اما از خزائن (که شهره آفاق بود) نشانی نیافتند - چون زمیندار می آنجا بصوابدید راجه ببدن سنگه مقرر شد محکم سنگه هم ایلی برگزیده بوسیله مظفرخان برادر خاندوران بحضور آمده تک و دو بسیار نمود - بجائے رسید ازان وقت بدنا و مکانش دیک اشتهار یافت - تا الان پا از دایره اطاعت و انقیاد بیرون نگذاشته - و اظهار نوکری می نماید - چنانچه در سنه (۱۱۵۰) یک هزار و یکصد و پنجاهم (که آصف جاه بهادر از پیشگاه سلطنت و جهانبدانی بگوشمال باجی رار (رخصت یافت) یکی از خویشان خون با فوجی شایسته همراه کرد - از مردم ار در جنگ بهوپال مالوه تردد دلیرانه بر روی کار آمد - اگرچه پیاسداری مذهب و نام نوکری پادشاهی رویه قدیم خون دزدی و رهنی گذاشتند اما تسلط بجائے رسانیده افد که از پنج کرهی دارالخلافه تا چهارم بخش صوبه آگره هم برسم زمینداری و هم بعنوان جاگیرداری و هم بطریق

اجاره متصرف اند - دست برداشته به ثیوادران میدهند - و بجهت محابا
از مترودین راه داری خاطر خواه میگیرند - هیچکس بفریاد نمیبرد
سیحان الله صوبه داران این همه ننگ بد عملی بر خود نمی پسندیدند
کار سلطنت هندوستان یکجا انجامید *

چون بدن سنگهه اواخر عهد فردوس آرامگاه بمقر اصلی شتافت
پسرش سورجمل قدم بر وساده نیاگان گذاشته استقلال کلی بهم رسانید
و متمدانه بضبط محالات نواحی همت گماشته محالات خالصه
و جاگیر مردم همه متصرف شد - از یلده شاهجهان آباد تا بهدارو
و از محالات متعلقه کچهواها تا کنار گنگ (که آن طرف متعلق
برو هلمها بود) هیچکس را نگذاشته اکثر پرگنات میان در آب و در
سده (۱۱۷۴) هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری قلعه اکبر آباد هم
بقبضه اقتدار در آردن - و در ایام (که خسرو زمان شاه عالم باقتضای
وقت در نواح صوبه بهار و آله آباد تشریف داشت) بدست آریز
مخالفت بر محالات سرحدی کینه نجیب خان بدل گرفته فوج
برو کشید - و متصل شاهجهان آباد تلافی فریقین دست داد - هر چند
با خان مزبور جمعیت کم بود اما نخوت و خود بینی او کار خود
کرده ناگاه او را بر خاک هلاک انداخت - تفصیل این اجمال آنکه
نام برده با معدود برای ملاحظه مردم خود (که بگرد گرفتن
نجیب خان تعیین بودند) بر آمده مثل بمنل میگردد - درین ضمن

جماعه دارے از همراہیان خان مزبور (کہ او را میشناخت) با صد جوان
 برادرعی خود قباخته کارش تمام گردانید - ^(۲) پس از جواهر سنگہہ پسرش
 بجای پدر متمکن شدہ بارانہ گدارک فوجی بر شاہجہان آباد ہون
 و چندے ہنگامہ داشت - ^(۳) آخر بوساطت ملہار راز مرہتہ پای صلح
 بمیان آمد - و در سنہ () ^(۴) با راجہ آنیر بدسلوکی آغاز نمودہ بجنگ
 مقابلہ پرداخت - و شکست یافت - پس از ہوان رانش بجای اسلاف
 بودند - میرزا نجف خان بہادر چیرہ دستی نمودہ اینہا را از بین
 و بیخ برکند - یکم از اولاد اینہا بر قلیل متصرف است *

* حرف الحاء *

* حاجی محمد خان میستقانی *

نواب عمدہ بیروم خان ہون - و خان با وی ہموارہ طریقہ مصاحبت
 مشورت مصروف میداشت چنانچہ در سنہ (۹۶۱) نہصد رشصت
 یک جمع از مقتدان از جانب بیروم خان (کہ بحکومت قندہار
 پرداخت) سخدان غیر واقع بجنگ آشیانی رسانیدند - پادشاہ
 کابل متوجہ آن حدود شد - و پس از وصول بدان دیار یقین کرد کہ
 چہ گفتہ اند در حق او از صدق پرتو ندارند - بعد انقضای زمستان

(۱) در [بعضی نسخہ] بانام رسانید (۳) نسخہ [ب] و چند روز ہنگامہ

فت (۴) در [جمع نسخہ] بیانی است •

قندهار را بدو مستقیم و مسام داشته نوای معارفت برافراخت - اما بنا بر احتیاط حاجی محمد را (که همواره مردم از گمان فتنه اندوزی داشتند) همراه گرفت - و پس از فتح هندوستان بوسیله بیروم خان بخطاب خانی و مراتب علیه ترقی و تصاعد نمود - و در سال اول اکبری (که پادشاه از عرصه جالذهر بجهت استیصال هیمو دهلی رویه نهضت فرمود) خضر خواجه خان را با حاجی محمد خان سیستانی و دیگر امرا بمذفعة سکندر شاه سور و انتظام صوبه پنجاب رخصت لاهور نمود - چون شکست تردی بیگ خان در حوالی دهلی سرمایه آشوب روزگار گردید ملا عبدالله مخدوم الملک (که گریزد بظاهر خود را از نصیربان پادشاهی را نموده در باطن با افغانان سره داشت) بسکندر سور مقدمات نوشته اغوای برآمدن از کوه سواک نمود - خواجه خضر خان حراست شهر بحاجی محمد خان سیستانی گذاشته خود بدفع او برآمد - چون بحاجی بد اخلاصی ملا یقین شد او را بقین و شکذجه پاناش نموده نیمه تن او را در زمین کرده بعضی از زرهی او (که گور کرده دست بخل بود) از زمین برآرد - و در سال سیوم سنه (۹۶۶) نهصد و شصت و شش هجری مزاج خانخانان از ملا پیر محمد شروانی (که به نیابت او وکیل السلطنت بود) منصرف شد اسباب اسارت ازو گرفته بقلعه بیانه فرستاد - و منصب وکالت بحاجی محمد خان تفویض نمود - در هنگامی (که مزاج عرش آشیانی از بیروم خان انحراف پذیرفته بتقریب شکار از آگره برآمده بدار الملک

(باب الحاء) [۵۵۰] (مآثر الامرا)

دهلي سايه گستر گرديد) اول بيرام خان (كه تغير مزاج پادشاهي نسبت بخود ميشديد) وقع نمي نهاد - و چون آخر يقين ار شد (كه واقعي عرش آشياني او را از نظر انداخته) دست بدامن تدبير زده حاجي محمد خان را با ديگر امرا بحضور فرستاد - و لوازم فروتني و نياز مندي بانواع تقصير و معذرت پيغام داد - چون حاجي بدرگاه رسيد طبع پادشاهي بر آشفته ديده مصاحبت خود را از جواب بيرون دانست - و رخصت نيز نيافت - پس ازان (كه بيرام خان دست بدامن استيمان زده از كوه سوالك بر آيد) و شرف ملازمت دريافته بسفر حجاز مرخص گرديد) عرش آشياني حاجي محمد خان سيستاني را با ترسون محمد خان همراه داد - كه بدرقه شده تا اقصای ممالك محروسه از مسالك مخوفه بسلامت گذرانند *

گويند (روزه در اثنای راه بيرام خان بحاجي گفت - كه مرا مخالفت هيچكس آنقدر كوفت نكرد كه بيوفائي تو - اين همه حقوق قديم را فراموش كردي - حاجي محمد خان در جواب گفت - شما با وصف آن دعوي اخلاص و افزاين تربيت جنت آشياني و آن همه مرام و اشفاق عرش آشياني بغي نموده شمشير كشديد - و (و دان آنچه (و داد - من اگر ترك محبت شما کرده باشم چه دور باشد بيرام خان خجالت كشيده هيچ نگفت - حاجي محمد خان تا حدود ناگور رسانيده بحضور مراجعت نمود - و ازان باز هميشه در ركاب پادشاهي بوده در معارك همچا كارهای مرد آزما بتقديم رسانيده

بمنصب سه هزارى اختصاص يافت - و در سال درازدهم هنگام نهضت
الويك پادشاهى بتسخير چيتور از قلعه گاكرون (كه سرحد ولايت
(۲)
مالو اسمت) بدفع پسران سلطان محمد ميرزا (كه از سركار سنبهل گريخته
دران صوبه گرد فتنه برانگيخته بودند) بهمراهى شهاب الدين احمد
خان تعين گشته در سركار ماند و جاگير يافت - و در سال بيستم كمى
بنگاله گشته در جنگ دارون خان كرراني (كه تذبذبى بمباني همت
اكثري راه يافته بود) بخانخانان منعم خان همپائي و زبده زخمها
بوداشت - و چون خانخانان در شهر گور (كه در سوالف ايام دارالملك
بنگاله بود) طرح آبادي نموده (نك سكونت ريخت عالمي از وضع
(۳)
و شريف بعامت سميت هواى آنجا گام سپر هم عدم گرديد - حاجي
محمد خان نيز دران جوشش فنا در سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد
و سيوم رخت زندگي بربست *

• حمين خان تكويه •

خواهرزاده و داماد مهدي قاسم خان است - در عنفوان حال
عذوان نامه احوالش بطغراى زفاقت و نوكرى محمد بيرام خان
خانخانان پيرايش داشت - چون سال دوم عرش آشياني پس از فتح
قلعه مانكوت در دارالسلطنت لاهور بتوقف چهار ماه و چهارده روز
(۴)
نسق مهمات آن صوبه فرموده در ماه صفر سنه (۹۶۵) نهصد و شصت

(۲) نسخه [ج] جيت پور (۳) در [اكثر نسخه] آباهي طرح نموده (۴)

نسخه [ج] بتوقف چهارده روز •

در پنج اعلام انتهای بجانب دهلی برافراشتن حسین خان بکراسمت
 و حکومت لاهور چهره امتیاز برافروخت - (روز در ایام حکم رانی
 خود هذوئے طویل اللحیه را مسلمان پذیرفته تعظیم نمود - پس ازان
 قدغن ساخت - که هنوز بجامه خود نزدیک بدوش عیاری بدورزند
 و آن بکسر اول پاره باشد زرد - که جهودان بجهت امتیاز بر دوش
 خود دورزند - و آنرا بهادی تکری میگویند - لهذا بتکریم شهرت یافت
 در هنگامی (که مزاج پادشاهی از برام خان مذکور شد - و مردم فوج
 ازو جدا شده در قصبه جهجهر برکاب خلافت انتساب پیوستند) غیر از
 حسین خان تکریه و شاه قلی خان محرم از معتبران رفاقت کیش دیگر
 با وی نماند - و پس از برهم زدگی دولت آن امیر پسندیده شیم
 در سلک ملتزمان سده سلطنت در آمد - و در سال یازدهم (که
 مهدی قاسم خان از حکومت گدده دل برداشته از راه دکن بحجاز
 میشتافت) حسین خان بمشایعت قدری راه پیموده برگشته چون
 بقصبه سیواس مالوه (سید غوغای میرزایان باغیه برخاست - ناچار
 بقصبه مذکور بانفاق مقرب خان (که توادار آنجا بود) تحصن جست
 بعدازان (که مقرب خان همت بای داده دست باجه گردید) حسین
 خان بدر آمده ابراهیم حسین میرزا را دید - هرچند او تکلیف رفاقت
 کرد قبول نمود - سال دوازدهم هنگامی (که عرش آشیانی بقصد

(۲) نسخه [ج] عیاری (۳) نسخه [ب] جهجهر (۴) در [بعضی نسخه]

سیواس (۵) نسخه [ب] دست پاچه .

استیصال خانزمان شیبانی متوجه بود (شرف ملازمت دریافت چون بازار قدردانی گرمی داشت و تهور و جلالت و خدمت گزینی و کار طلبی او دل نشین پادشاه گشته محفوف انواع عذایت گردید با آنکه سرانجام انتظام کثرت نیک نمیدانست بامید شناسائی پایه والای امارت بخشیده بمنصب سه هزاری برآوردند - ازانجا (که باد دنیا مردانکن است - و هر تنگ حوصله آنرا بر نتابد) خودرا نتوانست نگاهداشت - در محال تیول خود دست تعدی و ستم برکشاد - و پا از اندازه فراتر گذاشت - چون سال نوزدهم الویه سلطانی بعزیمت شرقی دیار باهتزاز آمد او را روز انبار ازان خدمت متقاعد ساخت - روز عرش آشیانی مستفسر احوال او گردید - که درین یورش چرا حاضر نگشت - بعرض رسید که سودائے برمزاج یابس او استیلا یافته بتاخت زیر دستان و تازاج رعایا روزگار میکذراند - چون مهی درمیان بود کسی به تنبیه او تعیین نشد - بضبط جاگیر متنبه ساختند پس از فتح پنده و حاجی پور هنگام معارفت رایات پادشاهی باکره آن درمانده طبیعت سودائے خویش در عرض راه بارو رسیده باز مجرا نیافت - از دیوانگیها خیرباد اسباب دنیا گفته قلندری برگزید عاطفت پادشاهی بتازگی او را برنواخته تیرے از ترکش خامه بدر عذایت شد - که باعثان آن جاگیر خود را (که بخالصه شریفه اختصاص یافته) در تصرف آرد - و بسرانجام سپاه همت گمارد - چون بدین تقریب از حضور رخصت یافت از تیرگی و آشفتنگی مزاج همان

شیره ناستوده را برگرفته در غارت و تاراج آن نواحی دست جرأت دراز
 ساخت - تا روزی غارت کندان بصوب بسنت پور (که از سرکار کمایون

است - و صیت معدن و معموری آن ملک در جوهر هوشمغذی اداختلال
 انداخته بود) شتافت - از انجا (که جبین مآل بدکاران بقشقه نکال

فکش پذیر اسم) آن رشته گسل تدبیر دران سرزمین جنگ بے تزک
 کرده شکست یافت - و زخمی تیر بندوق برگشت - پیش ازین مکافات

بدفع شورش او صادق خان از حضور نامزد شده بود - اگرچه بواسطه
 زخم کاری از بدمستی قدری بهوش آمده لیکن از آرازه سطوت این

فوج هشیارتر گشت - و ارباش بد گوهر از گرد او پراکنده شدند
 بمعی هوا خواهان مصلحت چنان دید که از حدود گدده مکنیسر

بکشتی درآمده خود را پیش منعم خان خانخانان رساند - شاید
 که بوسیله آن سپهسالار جرائم او بطیلیمان مسامحت پوشیده آید

تیز دستان عرصه آگاهی در حوالی قصبه بارهه رسیده بدست آوردند
 و حسب الحکم باگرة در منزل او نگاهداشتند - همین سال سنه (۹۸۳)

نهمصد و هشتاد و سه بهمان زخم جانکاه درگذشت - پسرش یوسف
 خان در عهد جنت مکانی در جرگه امرا انتظام داشت *

* حیدر محمد خان آخته بیگمی *

از قدیمان همایون پادشاه است - در سفر عراق (که بافتضای

(۲) نسخه [ج] کمایون - و در [بعضی جا] کمایون آمده (۳) نسخه [ج]

تیر و بندوق برگشت (۴) نسخه [۱] مکنیسر *

تقدیر آن پادشاه والا تدر را ناگزیر پیش آمد) بالتزام کاب سلطانی
 مشمول عاطفت والا بود - در شکست جنگ بلخ (که اسپ هوارچی
 همایون پادشاه بزخم تیر افتاد) او اسپ خود را پیشکش نموده سرمایه
 مغاخرت اندوخت - و هنگام [که موکب همایونی برای اطفای فتنة
 میرزا کامران (که از کابل راه هزیمت سپرده بامید موهوم در افغانستان
 بذاکامی بسر میبرد) نهضت فرموده بسرخ آب (سیدن) او با اکثره از
 یکهای عقیدت منش بخدمت هراوی معزز گردیده پیشتر از لشکر
 فیروزی بر لب سیاه آب (که مابین سرخ آب و گندمک واقع است)^(۲)
 منزل گزیده بود - میرزا کامران طاقت جنگ صاف در خود ندیده برو
 شبخون آورد - او پای ثبات افشرده مردانه کارزار نمود - و زخمهای
 نمایان برداشته جای خود را نگذاشت - و در سفر قندهار و یورش
 هندوستان فتراک دولت سلطانی را از دست ندان - پس از آنکه
 شاهد مقصود جلوه گر شد خان مذکور بحکومت بیانه سرفرازی یافته
 چهره کامیابی افروخت - و پس از وصول بدان حدود چون غازی خان
 سوز پدر ابراهیم خان در آن حصار متحصن گردیده خیالات موهوم
 در سرداشت حیدر محمد خان عهد و موثیق در میان آورد - و چون
 غازی خان از قلعه برآمد بطمع اموال شکست عهد نموده بتبغ
 بی انصافی او را از هم گذرانید - وقوع این قسم بدعهدی خلاف مزاج
 معدلت سرشت جانت آشیانی گردید - بر زبان حق ترجمان گذشت

که از دیگر کمر نخواهد بست - گویند تا فوت او همان قسم که پادشاه فرموده بود بسر برد - پس از جاوس اکبری در هنگامه هیمو بقال بتردی بیگ خان پیوسته سرداری دست چپ بدر تعلق گرفت و پس از شکست او بموکب عرش آشیانی خود را رسانیده بهمراهی علی قلی خان شیبانی جهت سزای آن هیمو دستوری یافت - بعد ازان (که فتح نصیب اولیای دولت گردید) بتقریب بکابل رفت و چون پس از بے دخل شدن بیرام خان منعم خان حسب الطلب احرام عقبه خلافت بست او را برای اعانت پدر خود غنی خان (که جهت تمشیت مهمات کابل بجای خود نصب کرده بود) در انجا گذاشت - و پس از آنکه از کوتاه هومالکیها صحبت فیما بین هر دو کوک نشد بر طبق عرض منعم خان فرمان طلب بنام خان مذکور صدور یافت - و سال هشتم (که منعم خان خانخانان به بندوبست کابل مرخص گردید) هیدر محمد خان نیز بهمراهی او تعیین شد و پس از آنکه منعم خان شکست یافته بعقبه خلافت پیوست او نیز رسیده بتعییناتی منعم خان میگذرانید - در سال هفدهم بهمراهی خان کلان عرف میر محمد خان (که برسم منقلا بجانب گجرات نامزد شده بود) شرف ارتخاص پذیرفت - بپایه دو هزار و پانصدی رسیده بود - میرزا قلی برادر او در رقتی (که همایون پادشاه متوجه تسخیر بدخشان شد - و میرزا سلیمان بجنگ پیش آمد) تردد نمایان بتقدیم رسانید - و در جنگی (که میرزا کامران عزیزمیت ملاقات ظاهر

ساخته دغا نمود) زخمی شده از اسب جدا گردید - و پسرش دوسم محمد مورانه چپقلش نموده بکار آمد - و در عهد اکبری سال نوزدهم جلوس هر دو بهمراهی منعم خان خانخانان جهت تسخیر بنگاله تعیین گردیده در چهارتنی جنت آباد عرف گور (که در سوابق ایام دارالملک بود - و پستر ریران شده آب و هوای آنجا سمیت حاصل نموده عالمی خرمن هستی را بباد فذا داد) این دو برادر نیز مطابق سنه (۹۸۳) نهمد و هشاد و سه هجری سفرگزین ملک نیستی شدند *

• حاجی یوسف خان •

ابتدا در زمانت میرزا کامران بوده در عهد عرش آشیانی سال درازدهم جلوس همراه قبا خان جهت معاونت میرزا یوسف خان (که در قنوج متحصن بود - و علی قای خان دران نواحی غبار فتنه برداشته) تعیین گردید - و سال هفدهم بعد تسخیر گجرات بانفاق خانعالم جهت گوشمال ابراهیم حسین میرزا دستوزی یافت و چون حکم پادشاه برای برگردانیدن افواج صادر شد مشارالیه نیز (۲) در جنگ سرمال خود را برکاب ظفر نصاب ملاحق ساخته در سال نوزدهم بمک خانخانان منعم خان رخصت بنگاله یافت - و در جنگ گوجر مصدر ترددات پسندیده گشت - سال بیستم در شهر گور بنگاله (که به بدھوایی معروف است) در ایام (که خانخانان منعم خان چهارونی در آنجا نمود - و صورت و بلای بهم رسید - و اکثر امرا

بعدم خازنه شدافت) او نیز مطابق سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه

هجری داعی حق را لیبیک گفت - از امرای پانصدی ست *

* حکیم مسیح الدین ابوالفتح *

پسر مولانا عبدالرزاق گیلانی ست - که در حکمت نظر و تاله

بیش فراوان داشت - و سالها مداره آنولایت بدو مفوض بود - چون

گیلان در سنه (۹۷۴) نهصد و هفتاد و چهار بدست فرمانروای ایران

شاه طهماسب صفوی درآمد و خان احمد والی آنجا از معامله نشناسی

بزدان افتاد مولانا از حقیقت اندوزی و راست کیشی در شکنجه

و بند قالب تهی ساخت - حکیم با در برادر خود حکیم همام و حکیم

خور الدین (که هر یک بوجودت طبع و هدت فهم در علوم رسمی و کمالات

موری ممتاز زمان بودند) از وطن دوری گزیده بار غربت بدیار

هند کشود - و سال بیستم بملازمت عرش آشنایی سعادت اندرخته

هر سه برادر بمنصب درخور سرفرازی یافتند *

چون حکیم ابوالفتح ایستگی دیگر داشت و بهزاج روزگار آشنا

و بنیض زمانه شناسا بود در پیشگاه خلافت ترقی نموده سال بیست

و چهارم بصدارت و امینی صوبه بنگاله تعین گردید - پس ازان (که امرای

قتله سرشت بنگ و بهار اتفاق نموده مظفر خان ناظم آنجا را از میان

برداشتند) حکیم و بسیاری از دولت خواهان پادشاهی بقید افتادند

از روزه قاپو دیده خود را از فزاز قلعه انداخت - و بدشوار روی

آبله پائی بمانی رسیده اهرام حضور بست - چون باستان بوس

فایز شد بر قرب و اعتمادش افزوده بر اقران و امثال خود رجحان گرفت
اگرچه در منصب از هزاری فراتر نرفت اما در رتبه از پایه وزارت
و وکالت درگذشت - چون سال سیم راجه بیربر بکمک زین خان کوکه
(که بمالش الوس یوسف زنی مامور بود) دستوری یافت حکیم را
نیز بسرداری فوج جداگانه کمکی ساختند - لیکن اینها حساب
یکدیگر برنداشته اتفاق فرو هشتند - و از دو رؤی و خود رأیی کار
بجائی رسید که راجه دران شورش گاه فرورشد - حکیم و کوکلتاش بفروران
خستگی ازان آشوب برآمده بحضور رسیدند - چندی معاتب ماند
در سال سی و چهارم سنه (۹۹۷) نهمصد و نود و هفت هنگامه (که
انتهاض الویه پادشاهی از کشمیر بکابل اتفاق افتاد) در مضافات
دمتور باجل طبیعی درگذشت - حسب الحکم خواجه شمس الدین
خوانی بحسن ابدال برده درگنبدی (که خواجه بفا کرده بود) بخاک
سپرد - چون پیش ازین سانحه روزی چند علامه امیر عضد الدوله
شیرازی هم فوت کرده بود حرفی سارجی این تاریخ یافته * * بیت *

* امسال در علامه ز عالم رفتند *

* رفتند موخر و مقدم رفتند *

* تا هر دو موافقت نکردند بهم *

۹۹۷

* تاریخ نشد که هر دو باهم رفتند *

عرش آشیانی (که عنایت مفرط بحال او داشت) هم بعبادت سایه
عاطفیت انداخته پرسش نمود - و هم پس از فوتش قرین تاسف

و اندوه گشته و تمک نزول بحسن ابدال بغاتحه تدریح روح او فرمود
 حکیم دتیقه شناس هوشیار مغز بیدار دل عالی فطرت بود - فیضی
 در مرثیه او گوید * * بیعت *

* تقریرش از حقائق تقدیر ترجمه *

* تدبیرش از مآثر اقبال ترجمان *^(۲)

در مهم سازی خلأق خود را معاف نداشتی - و هرچه از ظهور یافتی
 بمیزان خرد سنجیده نمودی - کریم الصفات و محسن زمان و بکمالات
 یگانه روزگار بود - و ممدوح شعرای وقت است - خصوص ملا عرفی
 شیرازی - که اکثر قصائد غرا در مدح او گفته - این قطعه یکی از
 قصیده اوست *

* آسمان گفت ندانم که حلول از چه نکرد *

* صورتش پیشتر از صورت عالم بمحل *

* زانکه چون روز ارادت ز افق سر برزد *

* صبحدم دولت او زان و شبانگاه ازل *

* زین سخن جوهر فعال برآشفقت و بگفت *

* کای تنک بهره ز فهم (صد عام و عمل) *^(۳)

* بیم آن بود ز خاصیت یکتائی او *

* که هیولا نه پذیرد صور مستقبل *

و برادرش حکیم نورالدین قراری تخلص که فاضل سخن طراز بود

و شعر را خوب میگفت - ازوست *

* بیت *

* چه تهمت بر اجل بندم ز چشمت خورده ام تیرے *

* که آنم می کشد گر بعد صد سال دگر میوم *

شگرف شورش فرورگرفت - حسب الحکم اکبری به بنگاله رفته بود

ترقی ناکرده درگذشت - مقوله اوست - که اظهار همت نزد دیگرے

اظهار طمع است - ملازم بازاری نگاهداشتن خود را بدخو کردن است

بر هر که اعتمادے کنی معتمد است - از حکیم ابوالفتح را همه دنیا

گفتے - و حکیم هم را مرد آخرت شمردے - و خود را از هر دو

بر کذارة داشته - احوال حکیم همام جدا تحریر پذیرفته - و برادر دیگر

نیز حکیم لطف الله نام ^(۲) (که از ایران رسیده بود) بوساطت حکیم

ابوالفتح در سلک ملازمان پادشاهی انتظام یافته بمنصب در صدي

سرفراز گردید - و زود رخت هستی بریست - و پسرش حکیم فتح الله

صاحب حیثیت رقابلیت بود - چون جنم مکانی بدو بے التفات بود

روزے دیانت خان لنگ او را بنادولتخواهی مذحوب ساخته عرض

نمود - که در ائذای بغی سلطان خسرو بمن میگفت - که صلاح وقت

آنست که ولایت پنجاب را بار داده این مبحث را کوتاه سازند

فتح الله منکر شد - طرفین رجوع بمباهله کردند - هنوز پانزده روز

نگذشته بود - که سوگند دروغ کار خود کرد - چه با نور الدین پسر عم

آصف خان جعفر (که با سلطان خسرو قرار داده بود که بوقت قابو

(۲) نصحۃ [ج] نام از ایران رسیده بوساطت •

از قید برآوردده بسلطنت برداردن) متفق و همداستان گشت - اتفاقا در سال درم هنگام مراجعت از کابل بلاهور این راز سرپیسته بپادشاه رسید - و پس از پژوهش نورالدین با دیگر رفقا بیاسا رسید - و حکیم فتح الله را تشهیر کرده و اثر نه خرسوار مغزل بمغزل می آوردند بعد از آن مکتوب گردید *

* حکیم عین الملک شیرازی *

در علم رتبه عالی داشت - و صاحب اخلاق حمیده بود - نسبش از جانب مادر بمحقق درانی منتهی میشود - از ابتدا ساز صحبت او با عرش آشیانی کوک گردیده در بزم و رزم شریک صحبت بود در سال نهم جلوس او را با منشور لازم الاتباع پیش چنگیز خان (که در احمد آباد سر ببرزگی برداشته بود) فرستادند - او با پیشکش خان مزبور برگزیده در آگره دولت بار یافت - و سال هفدهم (که دلاسا نامه بغام اعتماد خان گجراتی برد) او را باتفاق میرابو تراب بملازمت آورد - و سال نوزدهم (که پادشاه متوجه دیار شرتی شده) او از ملتزمان رکاب بود - پستر جهمت رهنمائی عادل خان بیجاپوری بدکن تعیین گردیده سال بیست و دوم بحضرت آمده شرف بار اندرخت پس از آن بفوجداری حدود سنبله مامور شده سال بیست و ششم (که عرب بهادر و نیابت خان و شاهدان با جمعی از ناسپاسان غبار

(۲) نسخه [ب] سر خود سری (۳) نسخه [ب] نسلی نامه (۴) در

شورش در حدود مذکور برانگیختند) نامبرده قاعه بریلی را مستحکم ساخته بجمع جاگیر داران آن طرف کوشید - هرچند آنها به بیم و امید خواستند که حکیم را همدستان سازند نه پذیرفت - و بحسن تدبیر در مجمع آنها خال انداخت - تا آنکه نیابت خان بفرج پادشاهی پیوست - حکیم باتفاق دیگر جاگیرداران گرد و پیش جوای بیگار شده غنیم را غبار آورد دشت هزیمت ساخت - و در همین سال بصدارت صوبه بنگاله ممتاز گردید - سال سی و یکم ببخششگیری صوبه آگره چهره اعتبار برافروخت - پستیر همراه خان اعظم بمهم دکن رفت - چون خان مذکور برگنه هندیه جاگیر او را تغییر داده بود بے طلب سال سی و پنجم بحضور آمد - لهذا بار نیافت - و بعد دریافت کیفیت پروانگی کورنش دادند - و ببالحی برگنه مذکور فوازش پذیرفته بعد چندے مرخص گردید - و سال چهارم مطابق سنه (۱۵۰۳) یکهزار و سه هجری بعدم آباد شدافت - شعر میگفت

درائی تخلص میگردد - این بیت ازوست *

* در شب زلف سیاهش خواب مرگم در بود *

* بوالعجب خواب پریشانے که تعبیرے نداشت *

بمنصب پانصدی رسیده *

* حکیم همام *

برادر حکیم ابوالفتح گیلانی ست - همایون نام داشته - چون

بملازمع عرش آشیانی استسعادیافت بنابر پاس ادب اول بهمایون تلی

مخاطب گودیده پس ازان بحکیم همام فاموری اندوخت - در
خط شناسی و شعر فهمی یگانگه روزگار بود - و بدانش طبعی و پزشکی
لخته آشنا - پارسا گوهر شگفته پیشانی شیوا زبان ندیم مذش - اگرچه
بمنصب ششصدی و خدمت بکار بیگی اختصاص داشت اما در
مصاحبت و قرب پادشاهی پایه بلذدر می افراخت - در سال سی
و یکم چون کار آگاهی و اخلاص نمدی او ذهن نشین عرش آشیانی
شده بود به پیغام گذاری و خوشوری نزد عبدالله خان والی توران
رخصت یافت - و میران صدر جهان مفتی را برای پرسش سانحه
ناگزیر پدرش سکندر خان (که سه سال شده بود خست همستی بسته)
همراهش دادند - و از فرط عنایت در حق حکیم این فقره در نامه
مقوم گردید - که افادت و حکمت پناه زبده مقربان هوا خواه عمده
محرمان کار آگاه حکیم همام را (که مخلص راست گفتار و مرد
درست کردار است - و از ابتدای ملازمت بملازم بساط قرب بوده در حق
ادرا بهای وجه تجویز نکوده بودیم) برسم رسالت فرستادیم - چون
در ملازمت ما ادرا آن نسبت متحقق است که مدعیات را بیواسطه
بموتف عرض میرساند اگر در مجلس شریف ایشان همین اسلوب
مرعی باشد گویا فیما بین مکالمه بیواسطه خواهد بود - و در غیبت او
عرش آشیانی مکرر فرمود - که تا حکیم همام زفته خوردنی لذت ندارد
و بحکیم ابوالفتح گفت - که بخاطر نرسد که در عالم برادری شما از
جدائی او بیشتر از ما دل نگرانی داشته باشید - مثل حکیم همام کجا

پیدا میشود - در سال سی و چهارم هنگام معارفت از کابل در منزل باریک آب حکیم همام از توران دیار رسید - یکماه از فوت حکیم ابوالفتح گذشته بود - بعد از ملازمت عرش آشیانی در غمگساری او بدین کلام دلنواز تسلی بخش گردید - که ترا یک برادر بود - از عالم رفت و ما را ده *

* از حساب دو چشم یک زن کم *

* و ز شمار خرد هزاران بیش *

در سال چهارم سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار هجری بتب دق در دو ماه پیمانه زندگی حکیم همام ابریز گشت - دو پسر داشته - اول حکیم حادق احوالش بزبان قلم ادا خواهد شد - دوم حکیم خوشحال - در عهد اعلی حضرت بمنصب هزاری امتیاز یافته بخشعی دکن گردید - مهتاب

خان در صوبه داری خود بسیار تفقد احوالش میکرد *

(۲)

* حسن بیگ خان بدخشی شیخ عمری *

از بابریان این سلطنت بوده سپاهی نقش و کار طلبیها داشت چون در سال سی و چهارم عرش آشیانی پس از فراغ سیر کشمیر بعزیمت زابلستان از ولایت پکهلی (که ولایتی سمک سی و پنج کره طول و بیست و پنج عرض پیوسته بخریبی کشمیر) میگذشت سلطان حسین خان پکهلی زال از نژاد قارلوق (که صاحبقران وقت مراجعت بتوران چند از آن قوم را بپاسبانی این ملک گذاشته بود) ادراک

شرف‌ملاک نموده بعد چند روز فرار گزید - پادشاه آن ولایت در بافطاع حسن بیگ داده او را بمالش آن بومی رخصت فرمود - حسن بیگ بشاهمت و پردای چیره دستیا نموده آن اُلکا را بدست آورد و چون در سال سی و پنجم بحضور (سید پکهلی وال باز سر از گریبان شورش و فساد برآورد - و از خام کاری خود را سلطان نصیرالدین نام نهاده پکهلی را از مردم حسن بیگ برگرفت - حسن بیگ مجدداً با فوج حضور تعیین گشته سزای شایسته در کنارش گذاشت - و در سال چهل و ششم در ولایت بنگش نیکو پوستارها بتقدیم رسانیده بمنصب دوهزار و پانصدی سر برافراخت - و در اواخر عهد اکبری ردهتاس در جاگیر یافته بحفاظت کابل مأمور شد - و در سال اول جهانگیری طلب حضور گشته چون بماترا (سید سلطان خسرو) که شب یکشنبه بیستم^(۲) دی الحجه سنه (۱۰۱۴) هزار و چهارده هجری از ارک آگره فرار نموده در چارار شد - حسن بیگ (که از جانب جنت مکانی مطمئن نبود و ازین طلب استشمام راجحه بے نمایند می نمود - و در اصل هم سرشت بدخشیان بشورش و فتنه مجبول است) بقصون و تملق سلطان خسرو از راه رفته قرار بهمراهی داد - و با سه صد جوان بدخشی رفیق طریق ضلالت از گردید - خسرو در مخاطبات خان بابا گفته مدار و اختیار خود را بقهضه اقتدار او سپرد *

و چون در کنار آب بیاه خسرو با جمعی (که فراهم آورده بود)

در مقابل فوج پادشاهی پای ادبار افشزده بانفک زد و خوردے شکست یافت و بحال تمامه با حسن بیگ و عبدالرحیم دیوان لاهور (که بدر پیوسته و خطاب ملک انور یافته بود) اراده دشت ناکامی گشت اکثر افغانان (که رفاقت او اختیار کرده بودند) برفتن دیار شرقیه ترغیب نمودند - حسن بیگ گفت - این کنگاش غلط است - شما را بجانب کابل باید شتافت - چه از اسنپ و آدم دران ولایت کمی نیست - هرکرا کابل باشد هر قدر نوکر خواهد سامان می تواند شد فردوس مکانی و جنت آشیانی بیادری کابل فتح همدوستان کرده اند معهدا ایشان خزانه نداشته اند - من چهار لک روبیه در روهتاس دارم پیشکش میکنم - و بمجرد رسیدن آن حدود دوازده هزار سوار کار آمدنی فراهم می آرم - اگر پادشاه از پی شتابزد جنگ را آماده ایم - و اگر آن ملک را ارزانی دارند چنده روزگار در ساخته منتهز فرصت خواهیم بود - چون سلطان ناعاقبت اندیش ادبار مذمذ عذمان کارها بدست او داده بود بصوابدید او راهی شد - از قضا بر ساحل دریای پنجاب اسیر سرینجه مکافات گردید - در انوقت موکب جنت مکانی در باغ میرزا کامران واقع سواد لاهور نزل داشت - سیوم صفر سنه (۱۰۱۵) هزار و پانزده هجری خسرو را دست بسته و زنجیر بپا بتورچ چنگیزی بحضور آوردند - حسن بیگ و عبدالرحیم را بر جانب راست و چپ ایستاده کرده خسرو در میان میارزید - و میگریست - حسن بیگ بگمان نفع موهوم بهرزه گوئی و ژاژخائی در آمد - چون غرض از

ظاهر گشت بحرف زدک نگذاشته حکم شد - که خسرو را مسلسل و محبوس نگاهدارند - و حسن بیگ را در پوست گاو و عبدالرحیم را در پوست خر کشیده و ازرنه بر دراز گوش نشانده تشریح نمایند چون پوست گاو زود تر از پوست خر خشک شد او پیش از چهار پاس زنده ماند - و درمیان بعد یک شبانه روز چون زندگی داشت بشفاعت بازایبان از غضب سلطانی (که نمونه تهر آلهی ست) رهائی یافت - و بجهت عبرت و سیاست از در باغ کامران تا در قلعه ارک در رویه دارها نصب گشته جمع را (که با خسرو طریق مراقبت پیموده بودند) مصلوب ساختند - و درز دیگر (که پادشاه داخل لاهور میشد) فرمود - خسرو را بر فیل نشانده از میان دارها گذرانند و از دو طرف آواز نمایند - که مقربان شما و اهل خدمات شما مجرور میکنند * نعون بالله من سوء الخاتمة والعاقبة * پسر حسن بیگ (۲) اسفندیار خان در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب هزار و پانصدی رسیده سال شانزدهم در گذشت *

* حکیم ملی کیلانی *

در فنون و علوم خصوص در طب و ریاضی مهارت تام داشت - و از حدائق اطباء و قوت بود - گویند در کمال پریشانی و افلاس از ولایت بهند وارد گردید - و بدستپاچی بخمن مسعود در سلک ملازمان عرش آشدیانی منتظم گشت - در روزی بحکم آن پادشاه عالی جاه بظاہر

امتحان چند فارورده بول مريض وصحيح و گار و خر يكد فمه آورده بحكيم نمودند - او همه را از روی قیاس مطابق واقع بیان کرد - از انوقت برتبه و اعتبارش افزوده بدولت قرب ومصاحبت پادشاهی اختصاص گرفت - و صاحب ثروت و مکنت گشته سر همسری و مسارات با عمدها می افراشت - پس ازان از پیشگاه خلافت بوخشوری بیجاپور مامور شد - علی عادل شاه والی آنجا استقبالی نموده باعزاز فرادان بشهر در آورده سامان نفائس آندیار نموده میخواست حکیم را روانه سازد - که ناگهان در سنه (۹۸۸) نهمصد و هشتاد و هشت ساغر زندگیس لبریز آمد - اگرچه صاحب فرشته آورده (که حکیم علی گیلانی با پیشکشهای شایسته پیشترها روانه شده - درینوقت حکیم عین الملک شیرازی بسفارت آمده بود - که بسبب واقعه ناگزیر بدون تحف و هدایا برگشته رفت) اما نزد مولف این ادراق تحریر علامی شیخ ابوالفضل در امثال این قضایا مطابق تر بواقع می نماید *

چون ساذحه قتل علی عادل شاه خالی از غرابت نیست بر لوحه^(۲) بیان مرتسم میگردد - که او رشید تر و باذل ترین آن طبقه است با وصف عدل و احسان همواره دامن عفت آلوده داشته - و آخرها بمیلان ساده رویان افراط نموده بکوشش فرادان دو خواجه سرای را (که کمال صفائی داشتند) از ملک برید مرزبان بیدر طلب داشت چون مطلوب نزدیک رسید از بے آرزویی و فرومایگی پذیره شده

(۲) در [اکثر نسخه] از غرابت نیست •

در خاوتکده ظلمت آموذ با يکے که کلان تر بود دست ناسزا خواهش
 دراز نمود - آن پارسا گوهر از پاک دامني و ناموس دوستي تن در داده
 بدشنة (که از دور بيني با خویش نهان داشته بود) کار او بانجام
 رسانيد - عجيب تر آنکه مولانا محمد رضای مشهدي (رضائي) تخلص

۹۸۸

تاريخ اين واقعه * * شاه جهان شد شهيد * * يافته *

القصه حکيم علي در سال سي و نهم شگرف حوفے برساخته که
 راه از درون آن بکاشانے ميرفت - و شگفت آنکه آب ازین برکه
 بدانجا در نميشد - مردم فرور شده براه پژوهي فراوان رنج برده
 و بسيار آزار يافته از نيمة راه برگرديدے - عرش آشياني بدماشای آن
 خرامش فرموده خود آهنج درآمد فرا پيش گرفت - در کج حوض
 سرے بآب فرو برده در سه زيغه پايان رفته بدان خانه درآمد
 بسيار بتکلف آراسته - در غايت روشني های ده دوازده کس است
 فرش خواب درخت پوشش مهيا - و حاضرعي طعام موجود - چند جلد
 کتاب در طانها گذاشته - هوا نمي گذاشت که یک قطره آب اندرون
 درآيد - و چون پادشاه لخته درنگ فرمود غريب هالته بر مردم بيدون
 در آورد - تا سال چهارم حکيم بمنصب هفتصدي رسیده بود - و علاجهای
 دست بسته او موجب حيرت عالميان ميشد - آخرها (که بعرض آشياني
 اسهالے عارض شد) هر چند تدابير بکار برد مفيد نيفتان - پادشاه
 غضب آلود باو گفت که تو پسر امير ولايت پيش نبودي - پاتابة غربت را
 اين جا را کروي - ما ترا باين مرتبه رسانيدم - تا روزے بکار آبي - و از

تغایت خشم در آنکه بجانب او برتافتند - حکیم چیزه از کیسه برآورد
در کوزه آب انداخت - فوراً بسته شد - و عرض کرد این قسم در اها
موجود است - اما چه فایده که این جا اثر نمیدهد - پادشاه بمقتضای
اضطراب و اضطراب بیماری مبالغه فرمود - که هرچه شدنی است
خواهد شد - همین را بمن بده - چنانچه ازان دوا قبض و اعتقال
در طبیعت بهم رسیده - اما وجع در شکم پیچید که بقلق آورد - ناچار
ادویه مسهله بکار رفت - اطلاق زیادتی کرد - تا در گذشت *

از غرائب سوانح است تقدم سبب بیماری عرش آشیانی
گویند گرانبار نام فیله در سرکار جنت مکانی بوده - که دیگر فیله (که
مقاومت مدمات او تواند نمود) در فیلهخانه پادشاهی نشان
نمیدادند - مگر آپرپ نام فیله سلطان خسرو - که نیز در جنگ سرآمده
بود - لهذا عرش آشیانی فرمود - که این هر دو کوه گران سنگ را
بهم بجنگ اندازند *
* شعر *

* دو کوه آهنین از جای جنبید *

* زمین گفتی ز سر تا پای جنبید *

(۲)

و در هفتن فیله از حلقه خاصه بکمک مقرر شد - یعنی هرگاه یکی از آنها
چیرگی نماید و فیلبان نتواند نگاهداشتن فیله مذکور از کمین برآمده
کمک مغلوب کزد - و آنرا طپانچه نامند - از اختراعات آن پادشاه
است - عرش آشیانی در جهروکه نشسته تماشا میکرد - و شاهزاده سلیم

و سلطان خسرو بر اسپان سوار شده استاده بودند - که ائغانا فیل
 گرانبار بعد زد و خورد بسیار حریف خود را زبون ساخت - خواستند
 طپانچه را بکمک آزند - جمع از مردم شاهزاده مانع آمده سنگی چند
 بجانب او انداختند - فیلبان که بحسارت پدش راند سنگی بر شقیقه اش
 خورده چند قطره خون بر سینده اش چکید - باز یابان حضور بآب و تاب
 و نموده مزاج پادشاهی را بشورش آوردند - عرش آشیانی بسطان
 خرم (که نزد جد بزرگوار حاضر بود) فرمود - که نزد شاه بهائمی خود
 رفته بگوئید - که شاه بابا میفرماید - که در حقیقت همه فیله
 از شما ست - این بے اعتدالی چرا - شاهزاده در جواب گفت - که مرا
 اصلاً آگهی نیست - و بزدن فیلبان راضی نبوده ام - سلطان خرم گفت
 اگر چنین است من رفته فیلبان را با آتشبازی از هم جدا میسازم
 چنانچه هر چند تدابیر بکار برد مفید نشد - تا آنکه رن هتن نیز
 عاجز شده با آبروپ خود را بدریای جون انداخت - سلطان خرم
 برگشته کیفیت را بعنوان ملأئم بعرض رسانیده فی الجمله وحشت مزاج
 فرد نشانید - درین اثنا سلطان خسرو رسیده بهرزه درائی و ژاژخائی
 درآمد - و نسبت پددر حرفهای ناشایسته معروض داشت - که نایره
 غضب عرش آشیانی باشتهال آمد - و همه شب از تب بے تاب
 گشته طبیعت از مرکز اعتدال انحرف نام نمود - طرف صبح
 جالیوس الزمانی حکیم عالی را طلبیده فرمود - که هرزه گوئی خسرو

مزاج ما را برشورانیده باین حالت انداخت - و آخر همین تب
باسهال کشید - و موجب ارتحال گردید *

گویند چون در آخر بیماری حکیم علی تجویز تریز کرده بود
جنت مکانی پس از جلوس معاتب فرمود - که بهمین تجویزها
پدرم را کشتی - و در سال سیوم سنه (۱۰۱۸) هزار و هیزده جنت مکانی
هم بسیر حوض مذکور بخانه حکیم رفته بآب درآمد - و بعد از تفرج
بیرون آمده حکیم را مورد عذابت ساخت - و بمنصب دو هزار
سرفراز فرمود - حکیم بعد از چند بساط هستی در نوردید - گویند
قریب شش هزار روپیه هر ساله بصرف ادویه و اشربه اهل استحقاق
مقرر ساخته بود - حکیم عبدالوهاب پسرش در سال پانزدهم جهانگیری
برجمع از سادات لاهور دعوی هشتاد هزار روپیه کرد - که پدر من
بآنها سپرده - و خط بمهر قاضی ظاهر ساخته دو گواه در دارالعدالت
گذرافده بثبوت شرعی رسانید - سادات انکار داشتند - و ممکن نبود
که از عهد آن مبلغ برآیند - آصف خان بتحقیق این قضیه مامور
شد - چون خاین خایف می باشد حرف آشتی با سادات در میان
آورد - آصف خان بگونهگون پرسش در آمد - ناگزیر اعتراف بابطال
دعوی خود نمود - و بعزل منصب و جاگیر از مرتبه افتاد *

* حاکم بیگ *

داماد اعتمان الدوله جهانگیری ست - در عهد جنت مکانی

چون عشائر و اقارب ائمه ان الدوله هر يكی بخاني و ترخاني (سيد
 مشار اليه فيز صاحب حشم و طبيل گشته بدانند پايه امارت برآمد
 (۲) زنش خديجه بيگم بهمشيرگي نوز جهان بيگم در غايمت اعزاز
 و احترام ميگذرانيد - تا اواخر زمان اعلى حضرت در قيد حيات بود
 و باعتبار يمين الدوله (که برادر کلانش بود) در توتير و تبجيل او فوت
 و فروگذاشتم واقع نشد - همواره بانعامت پادشاهي کام دل مي اندوخت
 فردوس آشياني در سال بيستم و چهارم يکدفعه بعطای سي هزار رويه
 او را مورد نوازش فرمود - چون حاکم بيگ مرد مغل خالي از فضل
 و کمال نبود بفراغت دوستي و تن آساني ميخواست بخود سري
 بگذراند - جذت مکاني بداس آن نسبت تکليف خدمت حضور
 بار معاف فرموده بيشتري بکارهاي بيرون مامور مي فرمود - چندان
 حکومت متهرا بمشار اليه تفويض يافت - آخر معزول شد - سببش
 اين که اچهد روپ اسرم سناسيئنه بود مرتاض موحد - نزديک معموره
 (۳) اوجين در گوشه صحرائي از آبادي درر پشته واقع شده - دزان سوراخ
 کنده مسکن و مامن داشت - دهن سوراخ (که راه درآمد و برآمد است)
 پنج و نيم گره دراز - و سه و نيم گره پهنا ييموده شده - او در دست
 خود را دراز ساختند بدون درمي آوردن - آنگاه سر - بعد از آن مذل
 مارت خود را درمي گذاشت - و وقت برآمدن نيز بهمين دستور
 حيرت افزاي نظارگيان بود - نه بوزيا و نه کاه - که در هواي سرد بزيرو

اندازد - و نه در زمستان آتش - و نه در تابستان باد - نیم ذراع پارچه کرباسی داشت - که پیش و پس خود بدان پوشیده - هر روز دو مرتبه بدربار درآمده غسل کرده - و ظرفی از مس بجهت آبخوردن در دستش بود - در تمام شهر ارجین هفت خانه برهن (که صاحب زن و فرزند اند - و اعتقاد دریشی و قذاعت بآنها دارند) اختیار کرده - روزی یکبار بیدخبر بخانه سه نفر از آن هفت نفر درآمده بروش گدایان می ایستاد - و آنها پنج لقمه خوردنی از آنچه برای خون مهیا میکردند برکف دستش می نهادند - و او بے آنکه ادراک لذت کند فرو می برد - بشرطیکه در آن خانه زن حائض نباشد - و طوئ و مصیبت و ولادت واقع نشده باشد - اهل هند صاحب این مقام را سرب ناسی خوانند - سر تارک همه *

چون در سال یازدهم بلده ارجین مطرح رایات جهانگیری گردید جنت مکانی بدیدنش رفته - با آنکه بمجالست مردم چندان راغب نبود صحبت مستوفی نگاهداشت - علم بیدانت را (که مراد از علم تصوف باشد) خوب ورزیده - از فهم تیز و مدرکه عالی مصطلحات تصوف اهل اسلام را با طریق تصوف خود تطبیق داده بیان نمود جنت مکانی را کمال حسن اعتقاد بار بهم رسید - و او بعد چندان از ارجین بمتھرا (که از اعظم معابد هژون است) نقل نموده برکنا دریای جمنا بآئین خویش یزدان پرستی می نمود - جنت مکانی چون در سال چهاردهم نخستین بار نهضت کشمیر فرمود در آن مکار

مکرر پیش او رفته در خلوت زمان ممتد صحبت میداشت - سخن او در باطن پادشاهی اثری تمام می بخشید - برای هر که میگفت کامیاب میگشت - چنانچه خان اعظم کوکه از امتداد حبس سلطان خسرو نگرانی بسیار داشت - با وجود تعصب دیداری تنها پیش او رفته در باب خلاصی خسرو بعجز التماس نمود - او حرفهای محققانه پیدایش گفته بر سه مهربانی آورد - و جرائم آن شاهزاده بعفو مقرون گشته حکم شد - که بکوزنش می آمده باشد - و چنین امر دشوار بعرض آن بیغرض صورت آسانی گرفت - ازین که پادشاه وقت بار معتقدانه در خوردی رجوع خلأق بسیار شد *

با آنکه او با هیچکس کاره نداشت و از شادی و غم آسوده میزیست ناگاه حاکم را یا رگ حمیت اسلام بحرکت آمد - یا هجوم مردم را متخل حکومت پنداشت - روزی آن بیچاره را تازیانهای بسیار زد - پادشاه ازین خبر بسیار بر آشفت - هر چند بخاطر داشت بیگم تلافی بعنوان دیگر نقش نبست اما از نظر افکنده بعزل خدمت و سلب منصب و جاگیر معاتب فرمود - مشارالیه در اکبرآباد منزلی گشته نزدیک نخاس آنجا بانچه بطرارت و نصارت (که رشک گلشن کشمیر بود) طرح افکنده در آنجا بمشغله عام می پرداخت - تا آنکه باجل موعود درگذشت - پسرش میرزا نورالدین نیز امتدا بمنصب پادشاهی ننموده از دولت مادر و خالههای خویش روزگار سپید داشت - و اوقات عمر را بکمال خوبی گذرانید *

* حکیم صدرا *

ملقب بمسیح الزمان خلف حکیم فخرالدین شیرازی سمت
 که در عهد شاه طهماسب فرمان فرمای ایران بمیرزا محمد نامی
 گذشته - اکثر خویش و قومش طیب پیشه بوده اند - نسبش بحارث
 ابن کلاره (که شرف ملازمت جناب ختمی مآب صلی الله علیه و سلم
 دریافته - و بدعای فیض انتمای آنحضرت فن طبابت و پزشکی
 در دودمان او تا روز جزا خواهد بود) میرسد - حکیم فاضل دانشمند
 نیکو اخلاق بود - در معالجهٔ مرضی ید بیضا می نمود - علمای عصر
 قولش را معتبر و تصرفات او را در معالجات معتمد علیه و موثوق به
 میدانستند - اطبای وقت بشاگردی او افتخار کرده مباحثه کتب طب
 در خدمتش می نمودند - او چون بتوسعهٔ مشرب مشهور بود شاه
 توجه کمتر بحالش میفرمود - حکیم صدرا نیز پس از تکمیل سائر
 علوم و فنون در طب مثل پدر بدانشوری و حذاقت علم اشتهار برافراخته
 در ربیعان شیباب سال چهل و ششم اکبری وارد هذروستان گشت
 و در عهد جهانگیر پادشاه سرآمد حکما گردیده بخطاب مسیح الزمان
 و منصب سه هزاری پانصد سوار سرفرازی یافت - بعد از جلوس
 اعلیٰ حضرت بیش از پیش مورد نوازش خسروانه شده بخدمت
 عرض مکرر (که جز بمعتمد مزاج دان نسزد) اختصاص گرفت - و در سال
 چهارم برخصت حجاز مجاز گردیده برهنمونگی هدایم و بدرقه

توفیق بزیارت حرمین مکرمین چهره سعادت نور آگین ساخت
 و براه بصره مراجعت نموده به بندر لاهری رسید - و در سال
 هشتم باسلام پیشگاه خلافت و جهانبالی نامیده بخت برافروخت
 و چهل اسپ عربی (که در بصره و نواحی آن برای پیشکش خریده بود)
 بنظر در آورد - و بدرجه قبول رسید - ازان جمله دو اسپ یکم بوز
 و دیگر طرف (که حصن منظر و نیکوئی لون و تناسب اعضا با تیزگامی
 و باد خرامی فراهم داشتند) سرآمد طوائف پادشاهی گشته نخستین
 پادشاه پسند و درمین بتمام عیار موسوم گردید - و حکیم بتفویض
 منصب پیشین و عطای فیل و بیست هزار روپیه نقد سر برافراخته
 بحکومت بندر مبارک سورت و هرگانات آن دستوری یافت *

و چون حکیم در مذهب امامیه مقتدا بود و کمال تقارت و طهارت
 داشت انجام کار از ملازم پیشگی استعفا جسته در دارالسلطنه لاهور
 با دل آسوده و خاطر شاد گوشه انزوا برگزیده داد عیش میداد
 کثرت در لاهور و تابستان در خطه کشمیر بسر میدیود - و گاهی
 حسب الطلب بحضور نیز می رسید - چون در ازائه امراض بیگم صاحب
 (که بجهت آتش زدگی بهم رسیده بود) کوشیده در سال هیزدهم
 باضافه ده هزار روپیه بسالیانکه پنجاه هزار روپیه کامیابی اندوخته
 رخصت انصراف یافت - و در سال بیست و چهارم سنه (۱۰۶۱)
 هزار و شصت و یک در کشمیر رخت هستی ازین جهان بریست

طبع موزون داشت - مسیح اللّٰهی تخلص می‌نمود - این شعر
از ست * * بیت *

* کم لذتم و قیمتتم افزون ز شمار است *

* گوئی نمر پیشتر از باغ وجودم *^(۲)

گویند حکیم سه صد کنیز داشت - و هر یک را بخدمت مقرر نموده
از صبح تا شام و از شام تا در پاس شب مستغرق کار بود - و لمحّه
فرصت نمیداد - چون وجه این همه تقید و تعذیب پرسیدند گفت
زنان را تا شغل بیش نباشد خیال باطل در سر می‌رسانند - گویند
در وجه معیشت هم تنگ گرفته بود *

* حبش خان *

سیدی مفتاح حبشی از دیرین بندها و قدیم پرستاران نظام شاهیه
است - و دران خانواده صاحب عزت و اعتبار بود - و از دیر باز
بقلعه‌دارمی قلعه اردگیر (که حصاره ست در کمال متانت و استواری
از سنگ و صارج اساس یافته) می‌پرداخت - چون از آغاز سلطنت
صاحب قران ثانی ولایات نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گشته
رفته رفته همگی حصون و محالات مستخر اولیای دولتی اعلیٰ حضرت
گردید و آن سلسله یکباره انقطاع پذیرفت محمد عادل شاه بیجاپوری
برای گرفتن اسمعیل برادر زاده خود (که دران قلعه محبوس بود)
هرچند ندابیر بکار برد و سیدی مفتاح را باطائف الحیل مستمال

میگردانید سو منند نیفتان *

ابن اسمعیل پسر درویش محمد است نخستین پسر ابراهیم عادل شاه و همشیره زان محمد قلی قطب الملک - چون ابراهیم عادل شاه بدرامت نام غلام کلانوزی (که در نوکری او اعتبار تمام یافته قاعده دار بیجاپور شده بود) در مرض موت وصیت نمود (که بعد از پسر دوم محمد را بسری بردارند) محمد پس از مسند نشینی درویش محمد را نابینا گردانید - زنانش اسمعیل را (که در آن ایام شش ساله بود) پنهان نزد نظام شاه فرستادند - باشد که از چنگ دشمنان رهائی یابد - او از بیم آنکه رسیدن اسمعیل شهرت یابد و خاطر عادل شاه ازان انحراف گیرد نادیده پیش سیدی مفتاح فرستاد - او ده سال در زندان نگهداشت - و مشار الیه بے آنکه اظهار ایلی ب عادل شاه نماید بے سر و سردار بدشتگرمی قلعه استوار سر نخوت و بزرگی می افراشت *

سال نهم در ماه محرم سنه (۱۰۴۶) هزار و چهل و ششم

هجره خاندوران بهادر بدخامرگ آن قلعه پرداخت - و از طرفین دست و بازوی جلالت و حماست برکشادند - و چون نقبها بقلعه نزدیک رسید حصار نشینان را پای ثبات از دست رفت - سیدی مفتاح مضطرب گشته بخاندوران پیغام داد - که اگر مرا در ساک بندهای درگاه منخرط سازند من قلعه را می سپارم - خان مذکور چون ملتهسات ارا قبول نمود از آرزوهای دیگر (که شایستگی

پذیرائی نداشت) در میان آرد - و زد و خورد آغاز کرد *
 گویند در ایام محاصره اکثر ما یحتاج تلعلگیان بصرف آمده بود
 لهذا سیدی مفتاح تدبیرے انگیزته بخاندوران اظهار اطاعت
 و نوکری نمود - و برای ملازمت روزے معین ساخت - و در اثنای
 آن دروازه های قلعه را برکشان - تا مردم بلشکر پادشاهی آمد و شد
 نموده آنچه می بایست گرفته بقلعه آردند - روز موعود ملاقات باز
 دروازه ها بسته بر سر جنگ و جدال شتافت - بهر تقدیر خاندوران
 نقب را (که سر پدای برج شیر حاجی کشیده بود) آتش زد - اگرچه
 چندان خلل بقواعد حصن ازک راه نیفت اما سیدی مفتاح
 از عاقبت بینی جز اطاعت چاره ندیده نزد سردار آمد - و بعد
 محاصره سه ماه و کسری قلعه تسلیم نمود - و اسمعیل فبیرا ابراهیم
 عادل شاه را که زندانی بود حواله کرد *

سیدی مفتاح از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب سه هزار
 هزار و پانصد سوار در اسب سه اسب و خطاب حبش خان مورد التفات
 خسروانی گشت - و به تذخوه تیول جید سرمایہ دولت اندوخته
 همواره در کمکیان دکن انتظام داشت - و هیچگاه صوبه داران دکن
 پاس عزت و احترام او را فرو نگذاشتند - و او هم اگرچه بشکل و شمائل
 عجیب و غریب بود و بسیار مرطوبی داشت اما خالی از اهلیت نبود
 علما و صلحا را بسیار دوست داشت - و خدمت کرده - و بایصال
 زر بارباب کمال و اهل استحقاق کوشیده - و در نوکری پادشاهی

بسیار چست و چالاک بود - در سال بیست و نهم شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر ناظم دکن او را با جمیع امرای دکنی بهمراهی میرزا خان حاکم بزاز بر سر زمیندار دیوگنده تعیین نمود - و چون شاهزاده در سال سیّم متوجه گنجده گردید در آن مهم نیز خود را رسانیده مصدر خدمات گشت - و باز الیه به بابا فیروز (که درویشی بود در تصبّه پتھری) اعتقاد و اخلاص بسیار داشت - و اخراجات خانقاه شیخ هر سال و هر ماه سر براه می نمود - و چون بابای مذکور ازین جهان گذران بدار الجندان نقل نمود خان مذکور مقبره او در آن قصبه بنا نهاده - که امروز زیارتگاه مردم است - برگنّه رکاور سرکار ناندیر دکن در جاگیر داشت - وطن فرار داده اکثر سادات عربستان را در آنجا ساکن گردانیده بانواع خدمتگاری پیش می آمد و کتب بسیار قیمتی از دیار عرب طلبید - و دست بذل و کرم دراز داشت - پسرش احمد خان هم منصب عمده یافته - جوان وجیه نمایان بود - شاه عالم بهادر در هنگام صوبه داری دکن التفات بسیار بهالش میکرد - او زمینداری برگنّه مذکور خریده با جاگیر داری جمع ساخت - در عهد عالمگیری در گذشت - پسرانش منصب قلیل یافتند - دیهات برگنّه بمردم دیگر تذخواه شد - مدتی بدر تمد زده بخود سری بسر بردند - در عهد خسرو زمان عوض خان بهادر قسوره جنگ بمحاصره مسکن آنها پرداخته سیدی حسین را (که کلان تر آنها بود) گرفته مقید نمود - پسر بحکم نظام الملک آصفجاء

مخلصي یافته بر سر کار خود شتافت - و پس از زمیذاری مذکور
تعلق باولادش دارد *

• حیات خان •

داروغه آبدار خانه و سرکرده خدمتگاران اعلی حضرت بود
بفزونئی اعتماد و رفور محرمیت و درام حضور اختصاص داشت
مدتها بداروغگی دولتخانه (که جز بمعتمدان نسیانند) و داروغگی
چیلها و داروغگی خواصان می پرداخت - غالباً این همان حیات
خان است که در عهد جنّت مکانی نیز بداروغگی آبدار خانه مامور
بود - و روز شکار شیر (که از انبرای سنگدلن آورد بسیار بظهور رسید
(۳)) و پادشاهزاده شاهجهان بکومک او متوجه شده شمشیرک بشیر
حواله نمود) او نیز بهمراکبعی پادشاه اختصاص داشت - سال ششم
جاوس فردوس آشیانی بمنصب هشتصدی دو صد سوار رسیده
و سال یازدهم هزاری دو صد سوار گردیده سال هیزدهم باضافه
پانصدی دو صد سوار و سال نوزدهم بافزونئی پانصدی دو صد سوار
بمنصب دو هزاری شش صد سوار چهره کامرانی افروخت - پستری
بداروغگی گرز برداران و منصب داران احدی مامور شده سال بیستم
باضافه دو صد سوار و پستری بداروغگی مردم جلو و افزونئی دو صد سوار
بمنصب دو هزاری سوار فائز گشت - پس ازان باضافه پانصدی
ذات و سال بیست و یکم بافزونئی پانصدی دیگر بمنصب سه هزاری

(۲) یا سرگروه باشد (۳) در [بعضی نسخه] آهنرای *

هزار سوار سرفروازی یافت - سال بیست و سیوم با افزایش دو صد سوار
 و سال بیست و چهارم عطای علم و پستر باضافه سه صد سوار
 بمنصب سه هزار و پانصد سوار سربلندی اندرخت - و سال
 بیست و نهم بعنایت نقاره طبل شادمانی برنواخت - و سال سیوم
 (که سنین عمرش بهفتاد (سیده بود) بذابو عروض مرض فالج
 از دولت بازیابی محروم گردید - پادشاه بائین بنده پروری دیهات
 بیست لک دام از حوایج مستقر الخلافه بطریق سیورغال بار عطا
 فرموده بر منصب پسر و نبیره اش افزود - و خدمات حضور (که
 بار متعلق بود) بدیگران تفویض پذیرفت - سال سی و یکم بیست
 و هفتم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و شصت و هفت هجری در بلاد
 مذکور بدیار خاموشان منزل گزید *

* حسام الدین خان *

میرزا حسام الدین حمدی نبیره میرزا غیاث الدین علی آصف
 خان است - پدرش نظام الدین علی نام داشته - موسی الیه مرد
 عباس بی پروا بود - و در عتقوان جوانی بکمال استغنا میگذرانید
 بنا بر قرابتی (که این سلسله را با یمین الدوله آصفجاهی ست)
 بعد جلوس اعلیٰ حضرت سرگرم تقدیم خدمات پادشاهی گشته مدتی
 در دکن بکارهای متفرق بسر بوده در سال پانزدهم بمنصب هزاری

(۲) نسخه [۱] سه هزار و پانصدی هزار سوار (۳) در [بعضی نسخه]

پانصد سوار سرفرازی یافته ببخشیدگری دکن قامت اعتبار خویش بر آراست - با آنکه از دیانت و بیغرضی از آمیزش مردم آزادانه صیقلست اما از روی دانش و فهمیدگی نوعی حسن سلوک سر کرد که زبانها بتحسین گویا گشت - صوبه داران دکن باعزاز و احترام با او پیش آمدند - خاندوران نصرت جنگ واسطه ترفیعی او شده کلادانی و دیانت مشار الیه را با خدمت طلبیها دل نشین اعلیٰ حضرت ساخت - در سال هیزدهم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار و خطاب خانگی سرمایه اندوز عزت و افتخار گردید و در سال بیست و یکم بمنصب دو هزار و پانصد سوار سرفرازی یافته بعزل ببخشیدگری دکن و تفویض حراست قلعه اردگیر محکوم و مامور گشت - چون میخواست (چنانکه در دانش و کارشناسی شهرت گرفته بشجاعت و مردانگی هم نام بر آرد) دران ناحیه دست جرات و جسارت از آستین همت بر آورده تا سرحد گلکنده بمروکش افکنی و متمرد گدازی قیام ورزید - و در پیشگاه سلطنت از متصدیگری برآمده نقش سری و سرداری نشانند - و باضافه پانصدی پانصد سوار سر برافراخت - و در سال سیم از قلعه اردگیری اردگیر تغییر شده بموجوداری تلنگانه از انتقال هادی داد خان انصاری (۳)
سر عزت بر افراخت *

(۲) نسخه [ج] بر کشاده (۳) در [بعضی نسخه] دیدار خان - و در

[بعضی] دیدار خان - یا دیدار خان باشد •

معلوم نیست که صوبه داری برار چه وقت بخان مزبور قرار یافته
 جز این که در مرآت العالم نوشته که بعد نخستین جلوس خلد مکان
 چون آن شاه اتبالمند در تعاقب دلاشکوه از آب بیاه گذشت
 صوبه داری برار از تغیر حسام الدین خان بسید صلاحیت خان
 مخاطب باختصاص خان مقرر گشته فوجداری سرکار بیجاگنده
 بخان مذکور مرفوض گردید - سال فوتش بنظر نیامده *

مشارالیه با اشتغال دنیوی همواره اوقات را بعیش و طرب
 میگذرانید - و اصلاً بکوچه فکر و اندوه گذر نداشت - در فن موسیقی
 بسیار ماهر خوش محارره بدیهه گوی سخندان بود - اگرچه بتحصیل
 علوم نپرداخته اما از کثرت مصاحبت با علما آشنائی بهر علم داشته
 که بوقت تقریر عاری نبود - حسن خط را بخط استاد رسانیده
 قطعه نویس بظنیر بود - و نهایت شیفته صید و شکار - و کثیرالاراد
 بود - پسران رشید داشت - نخستین پورش میرزا نعمت الله - که
 از سائر برادران ددشتر صاحب نام و نشان گردید - هنگام عزیمت
 عالمگیری بقصد انتزاع سلطنت زفاتت گزیده بعد نخستین جلوس
 بخطاب سهرابخانی و از اصل و اضافه بمنصب هزاره پانصدی
 چهار صد سوار و فوجداری بالابور برار کامیاب عزت گشته رخصت
 دکن یافت - و پیوسته بتقدیم خدمات حضور و بیرون مورد نوازش
 خردانی بود - پسرش میرزا عاقبت محمود سزادار خان است

که از فوجداری الوند و قلنگه بکراسمت قلعه بیدر امتیاز یافته در عهد
حداد منزل ضعف بصر طاری گشته تغیر شد - و در برهانپور درگذشت
پسرش میر نظام الدین علی حسام الله خان مدتها در قلعه داری اوردگیر
گذرانیده در ایام بے ضبطیهای صوبه داران با سرکشان آن ناحیه
(که قوم اند موسوم به بیدر بدال هندی) زد و خورد داشته پسران
جوان او دران آویزشها فرورشدند - پس ازو پسر خردش خطابه
پدر یافته تا حالت تحریر بقلعه داری آنجا می پردازد - و چون
شجاعت و جرأت اثری دارد با آنکه فرقه ضالّه مرهته بهر جانب
و هر طرف تسلط افزاسید اما متمردان آن ناحیه ازو سر حساب اند
و فی الجملة درین زمانه اهیای نام نیاکان خود می نمایند - این هم
از حسن نیت حسام الدین خان مرهوم است - که از صد سال افزوده
و هنوز سلسله او یا برجاست *

• حکیم جائق •

پسر حکیم همام گیلانی است - ولادت او در فتحپور سیکری بعهد
عمرش آشیانی واقع شده - و هنوز حدیث السن بود - که پدر درگذشت
چون نیاکانش همه صاحب فضل و دانش بودند او نیز اوقات خود را
بتحصیل لغت کمال متعارفه صرف نموده بشعر و انشا شهرت گرفت
و با آنکه در طب آنقدر ماهر نبود بحد اقت نام برآورد - و در زمان
جهانگیری برشادت و اعتبار چهره بختوری برافروخت *

چون سریر سلطنت بجلوس فردوس آشیانی زبیر دیگر یافت
 بمنصب هزار و پانصدی ششصد سوار سر برافراخت - و در همین سال
 برسم سفارت توران رخصت یافت - که امام قلی خان والی انجا
 سلسله جنیان صداقت و وداد شده عبدالرحیم خواجه جویداری را
 بعنوان حجابت نزد جنت مکانی فرستاده بتحریر آرد - که شاه
 عباس صفوی روابط قدیمه را منظور نداشته قندهار را از تصرف
 ادلیای دولت برآورد - لائق آنکه شاهزاده ولیعهد با لشکره گران
 و سامانے در خور بتسخیر آن معین گردن - مانیز با لشکر مازراءالنهر
 و بلخ و بدخشان بدان سمت شتافته آنچه دولتخواهی ست بتقدیم
 میروسانیم - و بعد از فتح بتسخیر خرامان پرداخته هرچه خواهند
 ازان ولایت ضمیمه ممالک محروسه گردانیده تتمه را بما مرحمت
 فرمایند - ناگاه در اثنای این گفت و شنود قضیه ناگزیر جنت مکانی
 در نمود - خواجه در مبادی جاوس شاهجهانی از دارالسلطنه لاهور
 بدارالخلافه اکبرآباد آمده سعادت بار اندوخت - و در همان نزدیکی
 بدیرین مرتبه که داشت درگذشت - ارسال نامه دوستی و تعیین و خشور
 ازینطرف هم لازم آمد - حکیم را (که پدرش در فرمانفرمائی عرش آشیانی
 برسم رسالت نزد عبدالله خان اوزبک رفته بود) با ارمغان یک لک
 و پنجاه هزار روپیه و نفائس هندوستان رخصت فرمودند - و پس
 از معاودت در سال چهارم خدمت عرض مکرر (که بحسن تقریر

و مزاجداني محتاج است) از تغير حكيم معين الزمان بدو آفويض
يافت . و پستتر بتوالهي اضافها بمنصب سه هزاري پايه برتري هرافراشت
و بعد ازان بظاهر وجهه از منصب افتاده در اكبرآباد گوشه انزوا
برگزیده بماليانگه بيست هزار روپيه موظف گردید . و در سال هيزدهم
بافزایش ساليانه از اصل و اضافه چهل هزار روپيه آسودگي اذدوخت
و سال سي و يكم سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت بساط هستي
در پيچيد - صاحب مرآت العالم فوتش را در سنه (۱۰۸۰) هزار
و هشتاد نوشته *

حكيم بصير تزد مزاج با رعونمت و تبختر بود - از خويشتن ديني
و بر خود غلطي طرفه پندار داشت - (رباعي مير اللهبي همداني) كه
از سخن سنجان خوش فكر است - و هنگام مراجعت حكيم از سفارت
نوران در كابل بديدنش زفته نقش صحبت درست نشست)
مشهور است *

- * دایم ز ادب سنگ و سبوتوان شد *
- * در دیده اختلاط مو نتوان شد *
- * صحبت، بحكيم هانق از حكمت نیست *
- * با لشكر خبط رو بور نتوان شد *

هرچند طبابت را درست نوزیده بود اما نظر بر اعتبار و نامش
امرا استعلاج مینمودند - چندی در نگارش مآثر صاحبقران ثاني

قلم معاني رقم را جولاني نموده - چون ديگر منشيان سخندان
بدان کار پرداختند از دست کشيد - شمرش صاف و درست است
سخن سازی پيشين را طرز تازه گويان آميخته - خالي از حلاوت
نيست - ليکن از خود را به از افروي ميدانست - ديوانی در کمال
ترئين مرتب ساخته در قاب مرصع گذاشته هرگاه بمجاس مي آورد
هرکه بتعظيم آن بر نهي خواست اگر عمده هم مي بود ناخوشي
میکرد - و آنرا بر رحل طلا گذاشته ميخواندند - اين بيت او
مشهور است *

* دلم بهيچ تسلي نميشود حازق *

* بهار ديدم و گل ديدم و خزان ديدم *

* حقيقت خان *

اسحق بيگ يزدي - ابتدا خانسامانی سرکار ممتاز الزماني
داشت - سال چهارم جاوس فودرس آشياني چون آن عقيفه از دار
فاني بدار باقي نقل نمود پادشاه او را (که مرد کتخدا منش
بود) بخدمت ديواني بيگم صاحب بر نواخت - سال نهم جهت
تفتيش دفائن ججهار سنگمه بانمي (که بقتل درآمده بود) با مکرمت
خان و بافي خان چيله جانب ديذا تعين يافت - و بحسن تفحص
اينها بيست و هشت تک ردپيه از چاههای آن نواحي برآمده
داخل سرکار پادشاهي گشت - سال دهم بمنصب هزاري صد سوار

چهره اعتبار برافروخت - و سال دوازدهم بخطاب حقیقت خان مخاطب گردیده بخدمت عرض مکرر از تغیر عاقل خان عذایم الله نامزد شد - سال سیزدهم باضافه صد و پنجاه سوار و سال شانزدهم بافزونگی پانصدی و سال هیزدهم باافزایش پنجاه سوار از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی سه صد سوار ترقی پذیرفت - پس از آن پانصدی اضافه یافته از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و سه صد سوار عز امتیاز اندوخت - که از فهرس آخر پادشاه نامه بمنصب او بشرح مرقوم مستفاد میشود - سال بیست و هشتم چون بکبر سن رسیده بود پادشاه او را از کارها بازداشته بگوشه گزینی آرامش بخشید - و سال هفتم جلوس خلد مکان مطابق سنه (۱۰۷۴) هزار و هفتاد و چهار هجری در حالت انزوا کنج نیستی گزید *

* حسین بیگ خان زیگ *

خواهرزاده و خویش علی مردان خان مشهور است - چون سعید خان فاظم کابل حسب الاشاره علی مردان خان بقندهار پیوست رعایا و سکنه آنجا را در موافقت متروک یافت - دانست که با افواج قزلباش در حوالی بستم بزد و بست واقعی صورت نخواهد گرفت علی مردان خان را با جمعی در ارک قندهار گذاشته سه هزار سوار او را بسرداری مشارالیه همراه گرفته با قزل باشیه عرصه نبود آراست فوج ایران بر مردم علی مردان خان غالب آمده در مردم او تزلزل راه یافت - اما سعیدخان بروتمت خود را رسانیده مخالفان را آواره

بادیه هزیمت ساخت - مومنی الیه بهمراهی علمای مردان خان سعادت ملازمت صاحبقران ثانی دریافته بنوازش خسروانی اختصاص گرفت چون آثار کردانی از وجنات احوالش ظاهر بود او را از همراهی خان مذکور برآورده شرف اندرز حضور ساخته بخدمت آخته بیگی (که جز بمخصوصان معتمد ترضی نیابد) بر نواختند - و در سال هیزدهم بانضمام آن خدمت توزک مقرر گشته بعنایت عصای مرصع و اضافه منصب تارک عزت بر افراخت - و در سال بیست و یکم از کارهای حضور باز داشته بعنایت صوبه داری کشمیر و خطاب خانی و باضافه پانصدی ذات و پانصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و عطای علم و فیل مباحی فرموده بدانصوب دستوری دادند - و در سال بیست و هشتم بخدمت فوجداری میان درآب از تغیر غضنفر خان و اهتمام عمارت مخلص پور (که ساعت تاسیس آن هفدهم محرم سال مذکور سنه (۱۰۹۵) هزار و شصت و پنجم هجری مقرر شده بود) (خصصت یافت - و در سال سی و یکم بار دیگر بمرحمت خدمت میرتوزکی کامیاب گردید - و در جنگ سموگده خان مذکور میراهتمام توپخانه پادشاهی بود - داراشکوه توپخانه خود را بسرداری برقداز خان میرآتش خویش از دست راست و توپخانه پادشاهی را از طرف چپ در پیش صف لشکر جا داده هر دو در افروختن نیران جنگ و گرم ساختن هنگامه نبرد پایه کمی از یکدیگر نیارزدند - ادبار سردار را چه علاج - پس از فرار دارا شکوه

(مآثر الامراء) [۵۹۳] (باب الحاء)

چون مهمات سلطنت بخدام عالمگیری بازگردید مشارالیه نیز
بتقبیل عتبه خلافت سربلندی یافت - در سال جلوس بفرج‌الداری
بنگش مرخص گردیده در آخر سال دوم معزول گشت - و در سال
هیزدهم بفرج‌الداری جونپور سرفرازی یافت - و در سال نوزدهم آخر
سنه (۱۰۸۹) هزار و هشتاد و ششم هجری ودیعت حیات سپرد
پسرانش میرزا عطاءالله و میرزا امان مدتها در رکاب پادشاهی بوده
نخستین هفتصدی شده در گذشت - و دومین بتعیذاتی کابل تعیین
شده درانجا ترقی نموده بخطاب ناصر خان ناهوری اندوخت
چنانچه احوالش جدا برشته تحریر درآمده *

* حسن علی خان بهادر *

عالمگیر شاهي دومین خلف آله دردی خان مشهور است - چون
چهره اش در مهابت و صلابت مانا بشیر بیدر بود در طفلی ارزا میرزا
باگهه میگفتند - بقوت دست و زور بازو و در قد و قامت جوان
نمایان - و از سائر برادران بامتیاز شایان بود - و همواره برضامندی
و همراهی پدر گذرانیده در اواخر زمان اعلیٰ حضرت (که شاهزاده
شجاع پای بے اعتدالی پیشتر گذاشت - و آله دردی خان با پسران
طوعاً و کرها رفانتش اختیار نمود) در جنگ بهادرپور بنارس [که
فیما بین شجاع و سلیمان شکوه پسر کلان دارا شکوه (که از پیشگاه
خلافت با بسیاری از بندهای پادشاهی بمقابله او رفته بود) اتفاق

(۲) در [بعضی نسخه] بشیر و بیدر بود (۳) نسخه [ب] باعقهار *

افتاد - و شجاع شهنش یافته راه بنگاله گرفت [حسن علی از پدر
 جدا شده بلشکر پادشاهی ملحق گشت - و پس از هزیمت داراشکوه
 (که طوفان تفرقه بر جمعیت سلیمان شکوه ریختند - و هر یک از
 منصبداران پادشاهی و نوکرانش ترک همراهی گزیده راه مقصود
 سرکردند) مشارالیه بوساطت راجه جیسنکه احرار سعادت آستان
 عالمگیری نموده باضافه پانصدی و افزایش سواران بمنصب هزار
 و پانصدی هزار سوار و خطاب خانی مرود انظار عاطفت شد - و در
 همین سال هنگام توجه عالمگیری بجنگ کهجوه بافزونی پانصدی
 و خدمت قوش بیگی عزت اندوخت - و بعد از جنگ درم داراشکوه چون
 دارالخلافه بنزول موکب پادشاهی (رتق یافت ضمیمه قوش بیگی گری
 فوجداری نواحی شاهجهان آباد از تغییر کیرتسنکه باو نازد گشت
 (۳)
 و چون دوام التزام رکاب پادشاهی ناگزیر عهد قوش بیگی گری ست
 خان مذکور پیوسته در سفر و حضر بحسن خدمت مطرح انظار
 اعطاف خسراتی می بود - و در سال نهم بداروغگی ملازمان جلو نید
 اختصاص گرفت - چون آخر سال دوازدهم انتهای الویه از مستقرالخلافه
 اتفاق افتاد خان مشارالیه از تغییر صف شکن خان بفوجداری متهر
 و از اصل و اضافه سه هزار و پانصدی دو هزار و پانصد سوار سر بلند
 گشته با فوج حضور بمالش سرتابان آن ناحیه رخصت یافت

(۲) نسخه [ب] کهچره (۳) نسخه [ب] کهرتسنگ - و نسخه [ج]

کهرتسنگ - یاگوری سنکه باشد (۴) نسخه [ا] بمستقرالخلافه

خان مزبور در قتل و اسیر آن شور انگیزان و تاخست و تاراج موطن آنها
 غایت جهد و دلوری بکار برده در انقطاع نسل و تبار و انهدام قاعهای
 استوار دنیغه از دقاتق فرو نگذاشته دیگران را از همراهان خود و غیره
 بر محال زمینداری مستقل گردانید - و کولاجات شقی را (که
 علت کشته شدن عبدالنبی خان فوجدار و سبب نهب و غارت پرگنه
 شادآباد او شده بود) با سنگی مفسد همراهی او گرفتار ساخته بحضور
 فرستاد - و بقهرمان پادشاهی در بادافراه اعمال زشت بند بذن آن
 و واجب القتل جدا کردند - پسر و دختر کولاجات تربیت حواله
 جواهرخان ناظر شد - و آخر دختر در حباله نکاح شاه تلی چینله
 بیس منصب روشناس درآمد - و پسرش فاضل نام حافظی شد
 که نزد خالد مکان حفظ دیگرے آن چنان قابل اعتماد نبود
 و باستماع قراءت آن پادشاه (که بعد جلوس بحفظ قرآن مرفق شده)
 سعادت اندوز بود - خان مذکور در جایزه این حسن ترون بعضای
 نقاره کوس شادمانی نواخت - و پس ازان بظلم صوبه آله آباد تعیین
 گشته در سال بیستم بصوبه داری اکبرآباد امتیاز یافت - و در سال
 بیست و یکم ازان جا معزول شده بحضور رسید - و در سال بیست
 و دوم (که مرتبه اول ایالت پادشاهی بجانب اجمیر افرشته شد)
 خان مذکور بهمراهی خانجهان بهادر جهت ضبط جوده پور و غیره
 ملک راجه جسونت متوفی معین شد - و چون سال بیست و سیوم

مؤکب پادشاهی بعزم گوشمال از اجمیر باردیپور توجه نمود فوج
 بکران بسرکردگی حسن علی خان به تنبیه و تعاقب رانا با سامان
 شایان و مصالح فرزان تعیین یافت - درین مهم از مشارایه کارهای
 عمدت دست بسته شده مصدر خدمات شایسته گردید - تا آنکه روز
 از دره گذشته برسر رانا تاخت آورد - و از فتوانست خود را جمع کرد
 خیمه و اسباب گذاشته بدرزد - خان شهابت نشان بتخانه پیش
 هویلی رانا را با یکصد و هفتاد و دو بتخانه دیگر واقع فواحی اوردید
 مسمار ساخته بحضور رسید - و بخطاب بهادر عالمگیر شاهی ناموری
 اندوخت - و پس از آنکه رایات پادشاهی ظلال افکن ساخت دکن گشت
 حسن علی خان بهمراهی شاهزاده محمد اعظم بمحاصره ^(۲) بیدجاپور
 مامور گشت - با آنکه هر روز در مورچال هنگامه دار و گبر و معرکه
 زد و خورد گرم و آریز شها بافواج فواحی بی دربی بود قحط و غلامی
 عظیم بر لشکر زد آورد - ازین جهت در سال بیست و نهم حکم بغام
 پادشاهزاده رفت - که هرگاه حال بدین منوال است دست از محاصره
 باز کشند - و با افواج بحضور (که در آنوقت سواد شولاپور مضرب خیم
 پادشاهی بود) بیایند - پادشاهزاده مجلس کنکاش با عمدهای
 آزمون کار آراست - اول حسن علی خان بهادر عالمگیر شاهی مورد
 التفات گردید - که سرانجام مهم یساق موقوف بر اتفاق بندهای
 پادشاهی است - بدین مضمون حکم محکم از جناب خلافت صادر

شده - رای شما در مقدمات صالح و جنگ و شتاب و درنگ (صین و متین است) - که بدین گونه متاعب و مصائب بسیار دیده و شنیده و کشیده اند - درین مقدمه چه اندیشیدند - خان مومنی الیه پاسخ گزار شد - که نظر بر صلاح لشکر و رفاه عموم خلق مصاحبت در برخاستن است - هرگاه در مهم بلخ پادشاهزاده مراد بخش را بنا بر بواعث شتی تاب و توان استقامت نماید کام و ناکام بے حکم اعلیٰ حضرت دست از محاربه برداشته راهگرایی حضور شده بود آنچه بر خلق میگذرد ظاهر است - و بحضرت خود حکم رسیده - بعد از آن دیگر عمدها مخاطب شده همگنان موافق رای خان مشار الیه تائید جواب نمودند - پادشاهزاده فرمود از خود گفتید - از من بشنوید - محمد اعظم با دو پسر دیگر تا جان دارد ازین مهلکه نخواهد برخاست - بعد ازین پادشاه تشریف آرند - و تجهیز لاش فرمایند رفقا را در بودن و رفتن اختیار است - عزم خداوندان ناموس ملک و ملت قضای آسمان است - دیگرگون نمیگردند - و بمیامن استقامت پادشاهزاده خان فیروز جنگ با لشکرگران و رسد غله از شمار فراران رسیده عمر بیسر تبدیل یافت - و در همین سال صوبه داری برار از انتقال ایرج خان نامزد حسن عالی خان بهادر شد - چون او گرم محاصره بیجاپور بود و تردهای پسندیده می نمود رضی الدین خان شیخ رضی الدین (که از اشراف بهاگاپور بهار است - و مهمات خانۀ

خان مذکور و افواج پادشاهی متعلقه او سوانجام میداد) به نیابت
متعین گردید *

شیخ فاضل متبحر و در مولفین فتاوی عالمگیری منخرط بود
سه روپیه یومیه می یافت - چون در اکثر فزون هم دست داشت
سپاهگری و عملداری و ندیمی و از هرجا خبرداری علاوه آن بوساطت
قاضی محمد حسین جونپوری محتسب حضور کمالاتش بعرض
خلد مکان رسیده یکصدی منصب یافت - و زفته زفته بیاری طالع
و حسن سلیقه باعانت و امداد حسن عالی خان برتبه امارت و خانگی
فائز گردید - و پیشکار همه کار سرکار خان مذکور گشته در استیصال
جات متهم و مهم رانا کارهای نمایان بتقدیم رسانید - و در آغاز سال
سیم در اثنای گفتگو با سپاه گشته گردید - نظم صوبه مسطور بنیابت
خان مذکور بمحمد مومن خویش ایرج خان قرار گرفت *

و چون محاصره بیجاپور بامتداد کشید همت پادشاهانه برجوشیده
بر زبان گذشت - که ما زمره سلاطین از مراتب دنیوی فائده که داریم
تحصیل نام است - خواستیم از فرزندان یکی حاصل کند - میسر نیامد
به بینم این دیوار چه طور از پیش بر نمی خیزد - از شولاپور رایات
عزیمت بدان طرف درجه پیمای تسخیر گشت - چون کارها در گرو
اقبال است بیست و یکم شعبان سنه (۱۰۹۷) هزار و نود و هفت
هجری رسولپور سه گروهی بیجاپور مطرح خیمای ظفر ارتمام گردید

و چهارم ذی القعدة سنه مزبور بیجاپور کشایش یافت - حسن عای
 خان بهادر (که بیماری شدید داشت) بعد یکروز بعالم بقا شتافت
 گوی شجاعت و سپهداری از اقران می (بود) در خیر خواهی خلأق
 و گفتار و کردار درست ضرب المثل بود - پسرانش محمد مقیم
 و خیر الله ترقی نکردند *

* حکیم الملک *

نامش میر محمد مهدی - وطنش اردستان اسمت - ساله (که
 محمد اردنگ زیب بهادر از دکن عزیزمستقر الخلافه فرمود)
 او همراهی گزیده بمنصب هزاری سر بلند گردید - و رفته رفته بخطاب
 حکیم الملک مخاطب گشته سال یازدهم از اصل و اضافه بمنصب
 دو هزاری پانصد سوار چهارم بختوری افروخت - و سال سی و هفتم
 (که محمد اعظم شاه را بنا بر عرض بیماری استسقا نوبت بان رسید
 که دره آستین نزدیک بچهارده گره تنگی میکرد - و دره پایچه
 باجامه یک گزر شش گره رسیده بود) حکیم الملک برای معالجه
 شاهزاده مذکور دستوری یافت - بعد رسیدن پادشاهزاده بحضور
 پادشاه از بس محبت پدری خیمه برای شاهزاده در کلال دار نصب
 ساخته هر روز یک مرتبه بدیدن پسر میرفت - و خود زیب النساء
 بیگم همشیره حقیقی شاهزاده مذکور همراه شاهزاده طعام پرهیزانه
 میخورند - و اکتفا بران داشتند - حکیم الملک که برای معالجه شاهزاده
 تعیین شده بود چه در راه و چه بعد رسیدن بحضور در علاج ید بیضا

نمود - پس از آنکه شاهزاده را شفا رو داد باضامه هزاری ذات پدایه
چهار هزاری تصاعد پذیرفت *

صاحب مآثر عالمگیری زبانی پادشاهزاده (که پیش پدر گفت)
می نویسد - (روزی که شدت مرض بنهایت رسید - و مردم مایوس
گردیده و اهمه ترکیدن بدن) اشتدند (ناگاه بین النوم والیقظه شخصی
نورانی نمودار شده گفت - توبه نصوح بکن - شفا خواهد شد - چنانچه
توبه بعمل آمد - و بعد رفع غفلت احتیاج بول شد - و در طشت کلان
دفع گردید - و هفت حصه از وزم بر طرف گشت - روز دم آزاد دای
شیخ عبدالرحمن درویش نوشت - که جذاب مرتضوی فرموده اند
امشب توبه دادم - شغای عاجل روزی میشود *

* حمین خان خویشگي *

پسر کلان سلطان احمد اعظم شاهي ست - چون پدرش حسب الطلب
عالمگیر پادشاه از قصبه قصور (که موطن خویشگیان است) عازم
حضور گردیده (زخم هستی بر بست - دو برادرش بازید خان
و پیرخان خود را بموکب پادشاهی رسانیده بمنصب سرفرازی یافتند
و او با برادر چارمین بمسکن مالوف معارفت نموده اصلا بفکر نوکوی
نیفتان - اگرچه منصب بنام یافته بود اما هیچگاه از وطن برنیامد - آنچه
دیگران را بعرق ریزی سعی و تلاش بدست آمده او را باضعاف
مضاعف آن در خانه نشینی میسر بود - پیوسته بر رسانه ریاست
آن ناحیه اتکا داشت - و بوفور سپاه و جمعیت علم انا و لا غیري

می افراشت - بصوبه داران لاهور سر حساب فرود نیارزده چیزه دست برداشته از تیول آنها (که دران حوالی بود) میداد - و هر چند خود را دیوانه وضع و سودائی مزاج را می نمود اما بکارها هشیار بود ادب خاندان قدسیه سیادت را کمایذنبی بجای می آورد - و از احترام و اکرام سادات دقیقه فرو گذاشت نمیکرد - بمجذوبه مشهور ببنگ گرویده بود - هر چه میگفت میکرد - ابا نمی آورد - و تا نشسته می بود ساعت بساعت خبر میدادند - که میان صاحب بخیریت اند - او الحمد لله میگفت - و آن مجذوب محمد خان نام داشت از بنگ زئی^(۲) ست - ناگاه جنونه بر دماغش ریخت - و طبعش را بشورش آورد - مدتی زنجیر پدا داشتند - آخرها صحبت حسین خان با وی که *

* دیوانه چو دیوانه به بید خورشش آید *

در گرفت - و دران بودگی و سلب احوال لخته گفتهای او بر تو صدق برداد - و بر اعتقاد حسین خان افزون *

بنگ زئی از اولاد شیخ بنگ اند - که بقول جمهور پسر خویشگی ست - و برخی نبیره شیخ الاسلام شیخ مورد چشتی دانند اما بانفاق مرید و توشوربانی بنگ و توزئی ست - و به پیر کبار زبانزد قوم است - و شوربان نام پدر او ست - که پسر خویشگی ست ادرا سه پسر بود - و تو و حسین و خلف - نخستین را جاذبه شوق

(۲) در [بعضی نسخه] بنگ - و در [بعضی] بنگ *

آلہی دامنگیر وقت گردید - بطلمب مرشد برآمد - و چون پدای
 سعی نشیب و فراز بسیار نورزیده بقصبہ چشت رسید بخدمت
 خواجہ مورد چشتی [کہ خواجہ معین الدین سنجرئی (قدس سرہ)
 بدر واسطہ باز میرسد] پیوست - چہرہ مقصود نقاب برکشود
 مدتہا بہرستاری آن بزرگوار سعادت اندرخت - و پس از تکمیل
 بمعادت وطن مالوف مجاز گردید - اما او بعد رحلت شیخ بمولد
 خویش رد آورد - و بسیاری از مردم کویہ و جملہ خویشگیان و جمہن
 حلقہ مریدی او بگوش کشیدند - از کمال مریدانش شیخ بنگ
 است - کہ عم ارست - و از ابدالان وقت بود - در حقیق دعا کویہ
 کہ تا قیام قیامت از ارباب معرفت و ولایت اولاد تو خالی نباشد
 لہذا اکثرے درین قوم صاحب کمال بودند - و این شعبہ ہم
 بہ پیرزادگی مشہور *

نقل کنند کہ لباس پیر و تو سیاہ بود - چون شیخ بنگ بدرجہ
 کمال مرتقی گردید آنرا بدر بخشیدہ خود بلباس سفید متلبس
 (۲)
 گشت - ازین است کہ بنگ زیان ہر چیزے سیاہ را بر خود مبارک
 دارند - بخلاف رتوزیان کہ آنها مشوم انگارند - و لوای خویشگیہا
 کہ سیاہ و سفید می باشد اشعارے دارن بتبرک ہر دو بزرگوار *

بالجملہ حسین خان در قصبہ تصور و اطراف و جوانب آن
 کوس خود سری و خود رائی می نواخت - و بجاگیر داران آمدہ

و غیر عمدۀ آن ناحیه جز بسرتابی و گردن کشی جواب نمیگفتند
 قاآنکه بهادر شاه بلاهور آمده طرح اقامت افکند - و پساتر پرخاش
 و مغازمت شاهزادها بمیان آمد - اصلا بتلاش و تردد (که ناگزیر چنین
 اوقات است) پا بیرون نکذاخت - و بهمان شیوه نکوهیدۀ خویش
 سرگرمی داشت - چون اوائل عهد فرخ سیر نظم صوبۀ پنجاب
 بعبدالصمد خان دلیر جنگ تفویض یافت او با خان مذکور وسائل
 اخلاص و یکجہتی برانگیخته برای ملاتانش بلاهور آمد - خان ناظم
 فوجداری لکھی جنگل را نیز بدو مفوض فرمود - آن نا انصاف
 زیادہ بر خود تنیدہ مواد ثمر و فساد را بیش از پیش آمادہ
 گردانید - و چون ناظم دید (کہ زر لکھی جنگل را ہم مثل زر تصور
 بلعیدہ تن بحرف حسابی در نمیدهد - و حاصلہ غیر از نداشت
 و پشیمانی نیست) قطب الدین (رولہ را بر تعلقہ اش تعیین نمود
 با او نیز کجگرائی پیش گرفته کارشکفیا میکند - و بدان بسند نامورہ
 آخرها بر سرش فوج کشید و جان و مالش را دست خوش غارت
 ساخت - معہذا عبدالصمد خان چذوے بتغافل گذرانید *

چون بے اعتدالیہای او از حد در گذشت بند و بسمت آن ضلع را
 نصب العین ہمت نمود - و با ہفت ہزار سوار از لاهور برآمد
 و بحسین خان نوشت - کہ تصور و حوالیہ آن بتو ارزانیست - دست
 تصرف از دیگر محالات کوتاہ کن - ممنوع نگشتہ با سہ ہزار سوار

استقبال نمود - برخی برانند که سادات صاحب مدار سلطنت او را بتطبیع صوبه دارمی لاهور تحریض بر نبرد دایر جنگ نمودند - و چون گویند که قطب الملک بنوشته سید حسن خان باره صوبه دار لاهور (که از راه قصور رفته بر سر شیخی و خیره سرمی او آگهی یافته) بعد الصمد خان نوشت - که دست ازو بردارن - و زری هم برای نگهداشت سپاه بر خزانه لاهور تذخووه کرد - بهر صورت نزدیک قصبه جوهایی (که سی کرده می لاهور و هیزده کرده می قصور است) ششم جمادی الاخری سال دوم محمد شاهی تلافی فریقین روداد جنگ معرب و زد و خوردی سخت واقع شد - افغانه مستانه خود را بر توپخانه زده ازان آتش شور بار در گذشتند - پس از چپقاش نمایان هر اول طرفین (که ازین طرف برادر زاده اش مصطفی خان پسر عالی خان خویش بایزید خان بود - و ازان طرف کریم قلی خان بخشعی فوج دلیر جنگ) مردانه جان برافشانند - آغرخان دیده مغول (که باتفاق عارف خان چیله در میسر بود) دو چار حسین خان گشت - و با شصت و پنجاه سوار تیر انداز قدر انداز پای ثبات افشوده بخانه کمان در آمده دست و بازو بتیور دوزی برکشاد - حسین خان ازو دست برداشته بر دایر جنگ حمله برد - آریزشه قیامت را پدید آمد - آخر مردم ناظم تاب مقاومت نیارده بر مانیدند نزدیک بود که چشم زخمی بدایر جنگ رسد - عمدها مثل جانی خان و حفظ الله خان مصدر تردد شدند - و آغر خان بار دیگر

خود را رسانیده صدای داروگیر بلند ساخت - در همان اثنا فیلبان حسین خان کشته گردید - و در پیش مزبور (که با او در سواری فیل شریک بود) بزخم تیر مقابل دامن از گرد هستی بر افشاندہ جهان را در چشم حسین خان تیرہ ساخت - چون حسین خان زخمی بود مغلان فیل او را نشانہ تیر و گلولہ نمودہ از پا در افکندند *
 و کان ذاک فی سذۃ الف ومائۃ و ثلاثین من الهجرة النبویۃ *

* حمیدالدین خان بہادر *

عالمگیر شاہی پسر سردار خان کوتوال است - و نبیرہ باقی خان چیلہ قالمق شہجہانی سمت - از امدان رزگار و یاروی طالع در آخر عہد خلدسکان مدار سلطنت ہندوستان گردیدہ (رتق و فتق دولتخانہ پادشاہی و ضبط و ربط کارخانجات عمدہ بدر مفوض بود با این ہمہ تیر روی ترکش خلیفہ زمان بودہ چہ در مورچال قلاع و چہ در حوالی اردو و در دستہا بمالش و تائبہ اشقیبا تعیین میگشت و ہرجا میرفت بہ تکتک پا و ضرب دست مخالف را زدہ و برداشتہ سالم و غانم مراجعت می نمود . و بانواع تحسین اعزاز می اندوخت ازین بود کہ بہ نیمچہ عالمگیری زبان زد عوام شدہ - در بدو حال چون پدرش مورد عنایت خسروانی بود او نیز بدرامت روشناسی و دوام خدمت و حاضر باشی اکتساب سعادت می نمود - و باقتضای خاندان نوازی در سال بیستم و ہشتم از تغیر پدر بخدومت داروغگی خاتم ہندخانہ سرفراز شد - و در انوقت (کہ پدرش از اہتمام خانی

بسرदार خانى ناموري يافت) او باضافه دو صدي به منصب چهار صدي پنجاه سوار ممتاز گرديد - و در سال سي و دو از تغيير پدر بخدمت داروغگى فيلخانه بر خود بايد - و چون در پيشگاه خلافت منظور نظر پيش آمد او شده بود متواتر اضافه منصب مي يافت - چون در مقامات ايكلوج او باآوردن نبيهاى تبهكار (كه بحسن سعبي خانزمان حيدرآبادي با زن و فرزند اسير شده بود) مامور گرديد مشراليه آن محبوس زندان ناكامي را حسب پرايغ پادشاهي از در كرهى بهادر گدشه (كه لشكر گاه بود) تخته كلاه نموده و رفقاي او را لباس مضحكه پوشانیده شتر سوار دهل كوبان و نغير زنان در تمام ارض تشرير نموده بحضور پادشاهي آورد - و در سال سي و سيوم بخطاب خانى كاهراني اندرخت - چون پدرش در گذشت از انتقال او بخدمت کوتوايي و ديگر خدمات كمر فرمانبري بخدمت - و درين ضمن بعتاي جينه مرصع و انعام فيل سر برافراخت - و مكرز به تنبيه غنيم مرخص گشت - و در سال سي و هفتم اتفاقاً چند كمي از ملازمان معزالدين با فضل علي خان ديوان سركار ايشان ناملازم پيش آمدند - و از اوباش وضعي كار بپرخاش رسانيدند - حكم شد كه حميدالدين خان رفته آن جماعت را پاداش اعمال در كنار نهد - چون خان مذکور بر سر آنها رفت از هجوم و غوغا فيل سوارى خان مومى اليه رمخورده از معرکه بدرآمد - و تا يك گروه طرف گنج پادشاهي برد - اتفاقاً جوالهاى كلان (كه در گنج انبار مي كنند) بنظرش آمد - همين كه فيل از برابر آن

گذشت خود را جمع نموده از حوضه برآمد - و بران نشست - و بر
سوارچی دیگر خود را بمعرکه حاضر کرد - و آنها را بسزا رسانید - و در
سال سی و نهم در اسلام پوزی از اصل و اضافه بمنزلت دو هزار
ارتقا گرفت - و در همین سال سننای تبه کار قاسم خان و خان زاد خان
و دیگر امرای حضور را غارت نموده در گدهی ده دیزیری محصور نمود
خان مسطور با فوج گران برسم کمک دستوری یافت - متصل ادربی
بامرای تازاج زده در خورده بلوازم ضروری امداد نمود - درین ضمن
آن شقی همت خان بهادر را بر شکسته راه خرابه خود گرفته بود - خان
مذکور تعاتب نموده او را از ملک پادشاهی برآردن - چون بحضور
رسید مورد تحسین و آفرین گشته بخطاب بهادر فرق بلند نامی
برافراخت - و در سال چهل و دوم بخدمت تقرب مرتبت داروغگی
غسلخانه اختصاص گرفت - و پستر بداروغگی جواهرخانه نیز اعتبار
یافت - و در سال چهل و سیوم از انتقال اخلاص خان (که در آریز غنیم
درجه شهادت یافت) بخدمت آخته بیگی و عطای کمرو و تنکای مرصع
مطرح الطاف خسروانی گشت - و درین میان مرارا بآوردن سد و تعریک
مفسدان رخصت یافته خاطر خواه پادشاهی بامر ماموره پرداخته
درجه استحسان یافت - اگرچه او در جمیع قلعه گیرها نیکو خدمتی
و جانفشانی بتقدیم رسانیده نقش بهادری و پردلی خود کرسی نشین
ساخت اما در تسخیر راجگنده (که سیوا بعد انتزاع از تصرف

عادل شاهیده در ایام استیلائی خویش سه طرفش سه قلعه حصار ساخته
 آوردن نمایان و کار دست بسته بجای آورد - و باتفاق تربیت خان میرآتش
 بر پشت پشتة محاذی زاریه مثلث آن قلعه (که زبان داذان این کار
 آنرا سوانده نامند) برآمده اسباب جنگ آوری مهیا کردند - و در مدینه
 بر کوه فرازے بر بسته بسند چین رسانیدند - و با آنکه محصوران
 در اذاختن تنگ و بان و سنگ کوتاهی نمیگردند بهادران بر فراز
 برج (که بر نوک سوانده مذکور بسته بودند) برآمده درون دیوار
 آمدند - آنها از مشاهده این جرأت و جسارت همت باختند امان طلب
 گشتند - بیست و یکم شوال آغاز چهل و هشتم سال جلوس سنه (۱۱۱۵)
 هزار و یک صد و پانزده هجری چذین چهار قلعه سر بفلک کشایش
 یافته به بنی شاه گذهه موسوم گردید - و خان بهادر (که بمنصب
 سه هزار و پانصدی دو هزار سوار (سیده بود) در جادوی این
 حسن تردد بعیای نقاره کوس شادمانی نواخت - و در تسخیر پورنا
 هم بقدم سعی و تلاش منہج جانفشانی پیموده خود (یسمان در کمر
 بسته داخل قلعه گردید - و بموازش غیر مترقب پادشاهانه سر افتخار
 بفلک سود *

بالجمله از اخر زمان عالمگیری در عرصه دربار (ایت اناولا غیري
 می افراشت - و در جذب قرب و اعتبار خود دیگرے (واقع
 نمی گذاشت - اگرچه امیرخان هم در قرب و منزلت پای کے

نداشت اما بعد از بون - و عفايت الله خان هرچند در دوام حضور
باینها نمی رسید اما باعتبار تصدی امور ملکی و مالی در اعتبار
دوشادوش بود - و چون خلافت مرتبت حضرت عالمگیر در فغای
احمدنکر اول پاس از روز جمعه بیست و هشتم ذی القعدة سنه
(۱۱۱۸) هزار و یکصد و هیزده هجری (که پنجاه سال و دو ماه
و بیست و هشت یوم از فرمان روائی و نون و یک سال و سیزده روز
از زندگانی سپری شده بود) بعالم بقا شتافت بعد تجهیز و نماز
نعش را در خوابگاه نگاهداشتند - روز دوم محمد اعظم شاه (که
بجانب مالوه رخصت یافته) از امغای این سانحه از بیست و پنج
کره هی اردو برگشته مراسم عزا بجا آورده (روز دیگر نعش را بردوش
گرفته تا بیرون دیوان عدالت مشایعت کرده بمزارات متبرکه (۲) معروف
بروزه (که معموره ایست به مسافت هشت کوه از خجسته بنیاد
و سه کوه از دولتابان) روانه نمود - خان مذکور (که دقیقه از جزع
و فزع فرونگذاشته بود) صویه کذان پا پیاده با نعش راهی گشت
و بر طبق وصیت آن مسافر ملک بقا در صحن مقبره أسوه ارباب
یقین شیخ زین الدین (رحمه الله) مدفون گشت - از آیه کریمه *
۱۱۱۸
* روح و ریحان و جنة نعیم *

تاریخ ارتحال مستفاد میشود - و خلد مکان لقب یافته آن موضع
بخلد آباد موسوم گردید - خان مذکور لباس درویشی در بر کرده

چاروب کشی مرفد دلی نعمت د پیر و مرشد خود اختیار نمود
و دران مکان برای سکونت خود طرح حویلی انداخت - که هنوز
بنام او زبان زد است *

(۲)
د چون محمد اعظم شاه از احمدنکر بارزنگ آباد (سید برقبر
پدر گرامی قدر زفته بادای مراتب فاتحه پرداخت - و دست
حمید الدین خان گرفته همراه آردن - و دلجوئیها بکار برده برتبه
سابق اختصاص بخشید - و در سفر همدوستان (که باران جنگ
بهدار شاه ناگزیر وقت افتاده بود) همراه گرفت - گویند چون در عرض
راه خبر رسید (که محمد عظیم از جانب شرتی باکدر آباد آمد)
بر زبان محمد اعظم شاه گذشت - که بلای عظیم باگروه نازل شد
خان بهادر عرض کرد - که ببرکت اسم اعظم دفع خواهد شد - (روز
جنگ پس از دراز گیر بسیار آثار هزیمت معاینه نمود - بعد از آنکه
ذوالفقار خان از معرکه بدرزد او هم خود را بکنار کشید - و زخم
تیرے هم دراز وقت رسید - پستری از گولبار آمده با بیداری مرحمت
بهدار شاه رنگ زفته بدو آورد - و بعطای عصای مرع و خدمت
میر توذکی اول و داروغگی گوز برداران بانضمام آن چاره مبالغات
برافروخت - و بخطاب بهادر عالمگیری ممتاز گشت - و تا انجام
عهد خلدنزل باعزاز و اکرام گذرانید *

چون فلک نیروگ ساز اوحه در گزارا برونک آمیزی حکمرانی

جهاندار شاه بیداراست و کمبختین مراد ذوالفقارخان نیز بر تختت وزارت و اقتدار دیشش آردن بکین توزیع دیرین (که بظاهر نبود) بر نشسته او را بشکذجه انواع خفت و ذلت کشیده مقید و مسلسل ساخت - تا آنکه عنقریب ذوالفقارخان بپاداش عمل رسید - اگرچه بفرز رفتن آن جفا کیش از عقوبات قید و حبس و رست اما در دربار فرخ سیر رو نیافت - و بمراعات پیشین اعتبار یا بپاس ربطهای قدیم سیف الدوله عبدالصمد خان (که بنظم صوبه پنجاب اختصاص یافت) همراه خود گرفته - هنگامی (که بعد استیصال کروی مشهور ناظم مذکور با شوکت و عظمت مانوق داخل لاهور میشد) راقم این سطور تماشاچی بود - منتهای سواری خان مذکور با یک پالمی و چندکس معدود راه می‌دیدم - و پرمردگی و فلک زدگی از حالش پیدا بود - پس ازان بحضور رسیدند بخسردانی نوازش پروبال تازگی برکشود - و در عهد خسرو زمان بوسیله همان قرب عالمگیری بعرضه پیش آمد خراهیده بمنصب عمده و داروغگی گرز برداران آب رفته بجوی آرزو آردن - و مدتی بود - تا بوقت موءود در گذشت - پسر هم داشت که صاحب منصب و دستگاه بود - احوالش معلوم نیست *

• حیدر علی خان بهادر •

گویند نیاگانش بعد اله صاحب مدنی رحمة الله علیه (که یکی از بزرگان قریشی نسب مشیخت حسب بودند) میرسد - در آغاز

سنه (۱۱۹۵) يك هزار و يكصد و شصت و پنجم هجري استقلال
تمام بهم رسانیده متصدی امور ریاست ملک میسوریه گشت
و بعده اکثر بلاد و قلاع اطراف مسخر فرموده لوی دولت و حکومت
بر افراخت . قلمرو که حاصلش شش کور بود از کوبه تا کوزیل
و از کلیمکوگ تا دهاروار که فاصله بعید دارد بزور بازوی خود متصرف
شده بزیرنگین تحکم داشت - چون کلاه پوشان انگریز بملک او
در آمدند سواران را از پایان گهاگ کرناک فرستاده لکدکوب اتلان
گردانید - و بصلح خاطر خواه (رفع نزاع نمود - پستور) که در خانه
مرهته صورت نفاق پیدائی گزشت) او ابتدا باستردان آنهاجات خود
پرداخته رفته تمام اماکن متعلقه آنها تا کنار دریای کشنا برگرد
پستور بمحاصره چیتل درک (که مکان زمیندار است) یا از
بدست آورد - و در حال تحریر (که سنه (۱۱۹۳) هزار
و نود و سه هجري است) بوسر کوبه ایلغار نموده قلعه
و کنجی کوگ و غیره محلات را متصرف گشته عبدالحاء
حاکم آنجا را تید نموده همراه خود بسری رنگ پیش
بسیار آمدنی فرادان دارد - جواهر و افر فراهم آورده - و
بهمرسانیده - هنوز هم بمرد زرها فرستاده میطلبند - توپخانه
صهیا کرده ضابطه دارد - که بعد فرد آمدن لشکر بگرداگرد پهر

(۲) در [بعضی نسخه] کوپربال - و نسخه [ب] کوریال (۳) در [اکثر

نسخه] کلا پوشان بدون هاء

بذوقچیان می نشاند - که اجنبی بے پروانگی نتواند در شد *

* حرف الخاء *

* خضر خواجه خان *

از نسل فرمانروایان مغلستان است - صاحب طبقات اکبری گوید
 که از سلاطین کاشغر بوده - چون بخدمت جناب آشیانی پیوست
 بتلقی اکرام معزز گردید - و هنگامی (که از بے مهری سپهر روز ناکامی
 پیش آمد) پهلوی همت از مرافقت تنهی ساخت - و در وقت
 مراجعت آن پادشاه از عراق بفرانت میرزا عسکری در قلعه قندهار
 محصور و متحصن شد - چون کار باستانان کشید خضرخواجه خان
 نزدیک بمورچالے (که مخیم پادشاهی بود) خود را از قلعه انداخته
 گردیدان عاجز بدست انکسار گرفته در پای جناب آشیانی افتاد
 جددا مشمول الطاف پادشاهی گشت - چون بملو نسب و شرف
 متحلی بود بمعادت مصاهرت این دو دمان عالی نیز اختصاص
 بدن بیگم همشیره آن پادشاه عالیجاه را بازدرج او در آوردند
 نسبت منیف بمدارج امیرالامرائی متصاعد گردید *

چون سر آغاز جلوس اکبری باطفای نائره استیلای هیمو
 (۲)
 عرش آشیانی از پنجاب رایست عزیمت دهلی برافراشت خضرخواجه

خان را با فوجی شایسته بظلم اشقات صوبه پنجاب گذاشته مدافعه سلطان سکندر سوز (که مدعی سلطنت هندوستان بود - و در جنگ سرهنگه از چنگ بهادران همایونی بدر جستگه بلوچستان سواک پناه برده بود) بشهامت و شجاعت آن خان بزرگ اژاد مفوض فرمود . سلطان سکندر که جوای فرست بود هنگامه همورا غنیمت پنداشته جمعی با خود فراهم آورده از کوهستان برآمد - و در مملکت پنجاب رو آورده بتحصیل پرداخت - خضر خواجه خان حاجی محمد خان سیستانی را بحراست بلده لاهور گذاشته خود بدفع او برآمد - چون نزدیک بقصبه چمبازی رسید و فاصله بین الغریبین ده کوه ماند خان مشا زابه دو هزار کس گزیده خود را از لشکر جدا ساخته بطریق منفلا پیش فرستاد - سلطان سکندر فرصت از دست نداده رو برو شد - و جنگی عظیم درگرفت - و آن مردم را از پیش برداشت - خضر خواجه خان ایستادن را صلاح وقت ندیده بے ستیز و آریز بلاهور معارفت نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت سکندر اندک تعاقب کرده زمانه را بکام خود دید - و بے منازعت غیره زرها وصول نموده بجمع افواج همت گماشت - عرش آشیانی پس از استیصال هیمو قلع و قمع فساد سکندر را اهم مهملات دانسته لوای معارفت به پنجاب برافراخت - گویند چون این عرش تصمیم یافت عرش آشیانی از دیوان لسان الغیب تقاضا نمودند این بیت برآمد *

* سکندر را نمی بخشند آبی *

* بزر و زر میسر نیست این کار *

باستماع نهضت الویه پادشاهی سکندر را طاقت مقاومت طاق گشته خود را بطرف کوهستان سواک (که مقر معهودش بود) کشیده در قلعه مانکوت متحصن گردید - چون مدت محاصره قریب هشتماه انجامید و مورچالها بقلعه نزدیک شده سرکوبها ترتیب یافت سکندر مضطر گشته استدعای قدم یک از عمدها نمود - که بتسلیم خاطر او پردازد - بوسیله شمس الدین خان^(۲) آنکه و پیر محمد خان شروانی (که آنها را بمبلغی گرانمزد راضی ساخته بود) ملتزم او بدرجه قبول رسید - و آنکه خان باستمال او مامور شد - سکندر کثرت جرائم را عذر خواه ملازمت ساخته عبدالرحمن پسر خون را با غازی خان و چند زنجیر فیل برسم پیشکش بخدومت فرستاد - و بر طبق خواهش او بهار و آن حدود به تیولش مقرر گشته بیست و هفتم رمضان سنه (۹۶۴) نهصد و شصت و چهار سال درم جاوس قلعه تسلیم نموده

بسمت بهار شتافت - و بعد دو سال در آنجا بعدم خانه فروشد *

(۳)

• خواجه جلال الدین محمود خراسانی بجوق *

ابتدا نوکر میرزا اسکری بود - از قددهاز حسب الامر میرزا بتحصیل اموال ولایت گرم سیر شتافته - در همان ایام همایون پادشاه بعزیمت عراق ازان راه میگذشت - از آمدن خواجه آگهی یافته بابا دوست

(۲) نسخه [ب] شمس الدین محمد خان (۳) در نسخه [ب] این لفظ نیست *

بخشي را نزد او فرستاد - تا رهنمای سعادت گشته بملازمت آورد
 خواجه اين درامت را مغتلم دانسته بملازمت افتخار اندوخت - و هر چه
 از نقد و جنس در بساط خود داشت بيشکش نمود - جنت آشياني
 مير ساماني سرکار خود بار مفاوض فرمود - چون بعد معاودت عراق
 و فتح قندهار خواجه از مردم ميرزا عسكري طمع کرده بود بهير
 محمد علي گيراندند - در سده (۹۵۹) نه صد و پنجاه و نه [که
 جنت آشياني شاهزاده محمد اکبر را بجانب غزنین (که در نيول
 شاهزاده قرار يافته بود) رخصت کرد - تا در آداب رياست و حکمراني
 در زش بهمرساند] خواجه را همراه داده جمیع سپهات را برای زنين او
 حواله کرد - و ازان باز پيوستد مورد عذابت و نوازش بوده مصدر
 امور شايسته مي گرديد - چون خواجه پادشاه فلي بود و قواعد
 بے تقريب بمردم نميکرد و بزرگان دنيا نظر بر رواج کار خود داشته
 همه را چاپلوس درگاه خود ميخواهند بذبران اکثر بوکشيدهاي درامت
 همايوني او را دوست نميداشتند - و با اين حالت عيب هزل و مزاح
 (که بد ترين عيب بزرگان تواند بود) داشت - و داميران زمانه
 مطايبه ميکرد - و بحرفهاي در از کار در لباس طرفگي و ظرافت
 (که نادانان آنرا خوش طبعي نام نهند) بسر مي برد - و هيچ کس
 نبود که خاشه از خارستان ظرافت او در پهاو داشت *

در مبادی سرير آرائی عرش آشياني خواجه بمنصب دو هزار

و پانصدي امتياز يافته بحکومت غزنین رخصت گرفت - از باب غرض

فرصت دانسته هم خاطر منعم خان خانخانی را (که راتق و فائق دارالملک کابل بود) شوراندند - و اندیشه انتقام دیرینه او را تازه ساختند و هم در هندوستان باعث مزید برهمزدگی خاطر بیروم خان شده او را در کشتن خواجه بجد گردانیدند - خواجه در شدن منعم خان بمقام کینه‌کشی شنوده باندیشه دراز فرورفت - نه روی آمدن هندوستان که پادشاه بذایر حدائق سن اختیاره ندارد - و بیروم خان در نهایت استیلا - چه هرگاه در زمان جنک آشیانی بجهت حرف نا ملائم (که از رسانده بودند) فرصت یافته در حمام آنها بدست آورده انواع هانت رسانید الحال معلوم است که چگونه پیش آید - و همچو شمان ستم پیشه چه شمانها که نمایند - و نه مجال اقامت غزنین - که شدت منعم خان برای العین ملاحظه میکند - و بیوفائی پیش او نکوهیده ترین عاره بود - لهذا بخاطرش راه نیافت که از بندگی این سلطنت رو تافته بجای دیگر شتابد - تا آنکه منعم خان جمعی را پیش او فرستاد - و بعهد و پیمان نزد خود طالبیده مقید ساخت و بعد ازان که نشتره چند بچشم او زد چون تقدیر زرفته بود روشنائی چشمش تباہ نشد - پس از چندگاه او را کور دانسته دست او باز داشت - خواجه هرچه با او گوید باز او هندوستان بنگش زدیہ روانه شد - منعم خان آگهی یافته چندے از نیز زبان عرصه تفحص را فرستاد - و خواجه را با برادر خود او جلال الدین مسعود بدست آورده

(۲) نسخه [ج] منعم خان را (۳) در [بعضی نسخه] راه نیافتیہ

گرفتار بدن و زندان ساخت - و در سال سیوم شیخ جمعی را تعیین کرد - تا خون آن هر دو بیگناه را ریختند - بگرام خان نیز فرمانی در سمت کرده بکشتن او فرستاده بود - عرش آشیانی از استماع این قضیه خردش باطنی نمود - چون هنوز پرده بی اختیار بر نداشتند بدن مکافات آنرا به مقدم حقیقی حرام فرمود *

* خواجه معظم *

برادر اعیانی مریم مکانی ست - از عنوان حال خالی از شورش و مانع و گرمی مزاج نبود - اکثری مصدر حرکات ناملائم میشد جانت آشیانی بهاس خاطر مریم مکانی بمدارا می گذرانید - چون در سفر عراق ملتزم زکاب بوده بقرب و اعتدال اختصاص یافت و بعد فتح کابل از نابخردی میخداست بهر او کامران پیوندد - پادشاه آگهی یافته از نظر انداخت - و در یورش بدخشان با خواجه سلطان محمد رشیدی (که منصب وزارت داشت) سخندان تعصب نشان در میان آورده رفت افطار روزه رمضان با جمع بیداک بخاندانش در آمده آن بیچاره را آب شمشیر ستم بشوید و پسین افطار دان (۲) و از قهرمان پادشاهی اندیشیده راه کابل گرفت - و حسب الحکم در آنجا مقید گردید - باز بشغامت مقربان باز یافته به تبولداری زمین داور امتیاز گرفت - و چون از نسبت معنوی رایحه نداشت این نسبت صوری داری بدوشی آن بدمهت بی اعتدال شده بارها

خون را مصدر امور ناشایسته می ساخت - تا آنکه در سنه (۹۶۲)
 نهصد و شصت و دو در جنگ سکندر شاه سور کارنامهها پرداخت - اما
 بعد فتح بسکندر سخنان نالائق نوشته اظهار دولتخواهی او کرد - و چون
 از خواجه استکشاف رفت گفت من هواخواهی پادشاه اندیشیده بودم
 و چنان کردم که این نوشتها بنظر حضرت درآید - تا بیشتر بمن ملتفت
 شده سر براه خدمت عمده گردانند - جنت آشدانی مقید نموده پس
 ازان اخراج کردند - بسفر حجاز شتافته شرارت بر شرارت افزوده باز
 بهندوستان آمد - و همان ذمائم اخلاق بر روی کار آورد - (روزی
 در دربار عرش آشدانی (که اعیان مملکت جمع بودند) با میرزا
 عبدالله مغل (که در سلک امرای عظام انتظام داشت) بجهت
 جنگ کرد - و بتقریب حکایت بر سر او دریده ادرا زیر مشیت و لکه
 گرفت - و مرتبه دیگر به بیرام خان بدرشتی پیش آمده دست
 بکار برد - باز ادرا اخراج کردند - بگجرات رفته چندے به تباہ حالی
 بسر برد - و بکمال پریشانی بدولت ملازمت پادشاهی سر بلندی
 یافته بعایمت و رعایت ممتاز گشت *

از انجا (که نهاد او بے اعتدالی سرشته بودند) بتازگی آئینه دار
 زشتی اعمال گردید - بیرام خان در فکر اخراجش بود - که دران اثنا
 تفرقه بدر رو نمود - و پس از برهمزدگی دولت او خواجه بوسیله آن
 انتساب شگرف رعایتهای عظیم یافت - اما بدست خوی خود گرفتار
 بوده بصد بے اعتدالی بیش زیست و میکرد - تا آنکه در سال نهم

سنه (۹۷۱) نه صد و هفتاد و یک (رزے بي بي فاطمه) که اردو بیگی جنت آشیانی بود - و در محل عرش آشیانی نیز پایه اعتبار داشت) چون زهره آقا دخترش در خانه خواجه بود و پیوسته از نا جنسی و بد خوئی او در زندان بلا بوده آزار میکشید بهرزان اضطراب آمده استغاثه نمود - که خواجه میخواهد بدرگنه تیول خون برد - و زوجه را نیز همراه میبرد - از بد خوئی و بد گمانی که در طینت او ست یقینی ست که قصد آن عنیفه بیگناه کزد - و مکرر این حرف بر زبان آورد - و در اینجا از ترس پادشاهی مرتکب این امر نمیشود - اکنون که او را بجاگیر برد حال چه خواهد بود - عرش آشیانی برضعیف نالی آن قدیم التخدمت ارحم نموده فرمود - که ما بعزم شکار سوار میشویم - بخاطر تو از راه خانه خواجه خواهیم گذشت و چون او بر سر راه ملازمت کزد نصیحت کرده عاجزه ترا از بردن مانع خواهیم آمد *

چون عرش آشیانی کشتی سواره از جون عبور فرمود بجانب خانه خواجه معظم با مخصوصه چند (که از بیست کس زیاده نبود) روان شد - و چون ناهمواری خواجه معلوم بود میر فراغت و پیشرو خان را بیشتر فرستاد - که خواجه را از مقدم پادشاهی آگاه سازند چون او معلوم کرد (که پادشاه باین روی آب گذشته اینها را فرستاده) بشورش درآمد - و گفت من پیش حضرت نمی آیم - خشم آورد خنجر در دست متوجه حرم سرای خود شد - و کار زهره آقا (که

از حمام برآمده در جامه خانه لباس تازه می پوشید) بدان خنجر تمام کرد
و سر از رزنه خانه برآورده خنجر خون آلوده انداخت - و بیانگ
باند گفت - که بن خون او ریختم - زفته بگوئید - چون برین ستیزه
پادشاه آگاه شد بصومت غضب جوشیده بخانه او درآمد - آن دیوانه
شمشیر حمل کرده و دست بقبضه شمشیر زده رو بر او پیدا شد
عرش آشیانی بعتاب فرمود که ای چه درش است - دست بر قبضه
شمشیر داری - اگر حرکت دهی دانسته باش که چنان بر سر تو
خواهیم زد که رحمت پیر از آید - آن دیوانه دست و پا گم کرد - حضار
بگرفتن او پرداختند - و چون از او پرسیدند (که خون آن بیچاره را
بچه گناه ریختی) آن سفاک زبان بسفاهت و هذیان برکشاد - تا آنکه
بلکد و مشتت چند او را خاموش گردانیدند - و موکشان و لکدزنان
دریا رویه روان کردند - و هر چند بآب غوطه میدادند سخت جانی
نموده از هرزه گوئی باز نمی آمد - اگرچه یقین بود (که درین
درجات قهر بلطافات موج فنا هلاک خواهد شد) اما از سنگدلی
و سخت جانی زنده ماند - پادشاه او را بقاعه گوالیار فرستاده
محبوس ساخت - و بمربم مکانی ظاهر نمود که در قصاص خون زن
بیگناه خود بقتل رسید - آن عفت سرشت نیز تحسین فرمود - پس
ازان دران مجلس مایخولیا برور زرد آردن - و بفساد دماغ از عالم
زنت - و در ظاهر قلعه بر پشتت که واقع شده مدفون گردید - بعد ازان
بدهای آوردند *

انتضای منصب والای سلطنت در باز پرس معادلات همین است که دوست و دشمن و خویش و بیگانه را منظور نداشته دان مظلوم و عدل - بر پاداش مظلوم در گریبان ظالم نهند - تا مخصوصان دولت عظمی و منسوبان بزرگه عظمت خصوصیت نسبت خود را سرمایه ستم و ستیزه نگراننده - و مشهور آنست که عرش آشیانی نسبت تختون منظور نداشته همان روز بتفصیل رسانید - چنانچه یکی در تاریخ او گوید *

- * خواجه اعظم معظم نام *
- * که ازو بود دهر را زیور *
- * زن خود را بکشت و کشت او را *
- * از غضب شه جلال دین ابر *
- * سال فوتش ازو چو پرسیدم *
- * در زمان گفت آن خجسته سیر *
- * بے رخ آن بت جهان افروز *
- ۱۷۱
- * کشت آخر شهادتم اکبر *

* خان زمان علیقلی *

پدرش حیدر سلطان اوزبک شیبانی ست - در جنگ جام با قزلباش پیوسته و تبه امارت یافت - در حین معارفت جنیت آشیانی از عراق با دو پسر خود علیقلی و بهادر بملازمت رسیده در تسخیر قندهار مصدر ترددات گردید - و چون پادشاه بعزم کابل متوجه شد

در عرض راه بذایر مخالفت هوا و بانی در اردو طاری گشته بسیار
مسافر شهرستان عدم شدند - حیدر سلطان از انجمله بود - علیقلی
همواره در معارک ترودهای شایسته می نمود - خصوص در فتح
هندوستان مساعی جمیله بتقدیم رسانیده بپایه امارت برآمده رایت
بلذ نامی برافراخت - چون قنبر نام دیوانه در میان دو آب و سنبل^(۲)
جمع را با خون متفق ساخته دست بتاراج و غارت گشوده بون علیقلی
خان حکومت آنجا یافته بدفعش نامزد شد - و بکمتر فرصت
بدست آورده سرش بحضور فرستاد - و هنگام (که سریر سلطنت
بجلوس اکبری زینت تازه گرفت) علیقلی خان با شاهي خان (که
یک از سرداران عمده افغانان بود) منازعت داشته - چون از توجه
هیمو بجانب دهایی آگهی یافت آنرا اهم دانسته روانه دهلی گشت
هنوز نرسیده بود که ترودی بیگ خان شکست خورد - در میرقه شنیده
بطرف پادشاه راهی شد - عرش آشیانی هم بخبر نحدوت آرائی هیمو^(۳)
از یذجاب مراجعت نموده بود - علیقلی خان ملازمت دریافت
و از سر هندی با ده هزار سوار بطریق منقلا روانه گشت - آنجا
در پانی پت جائی (که محاربه گدائی ستانی با سلطان الیاهیم لودی
شده بود) تلاقح فریقین رو داد - محاربه عظیم بمیان آمد - ناگاه
تیرے بچشم هیمو رسید - فوجش دل بای داده در بهزومت گذاشت

(۲) نسخه [ج] سنبل و دو آب (۳) در [اکثر نسخه] هم که بچیر
نحدوت آرائی هیمو

(باب الخاء) [۶۲۴] • (مآثر الامراء)

وصول موکب اکبري با بيروم خان قرويپ بناوردگاه شده بود که
مژده فتح رسيد - امرای پيش آهنگ بخطابه‌های مناسب سرفرازي
يافتند - عليقاي خان بخطاب خانزمايي و اضافه منصب و جاگير
بلند مرتبه گرويد - پس ازان در حدود سنبله اورا فتوحات عظيمه
رد داد - و اکثر متمردان آن نواحی را تا لکهذوايل گردانيد - و صاحب
ثروت و مال و اسباب و اقبال ^(۲) گشت - و سال سيوم شاهم بيگ
ساربان پسر (که حسن صورت و نذسب اعضا داشت - و بهمين
جهت در قورچيان جنت آشياني منساک بود - و از مدتها خان زمان
عشق که از طغيان طبيعت بود با دی مي (زويد) از حضور گريخته
نزد مشار اليه رفت - و او شکوه دولت را مذطور نداشته بطور خيلاء
ماراء النهار پادشاهم گفته کورنش و تسلیم بجای آورد - و امثال
اين حرکات شهرت يافته موجب آن شد که حکم طلب او صادر گرويد
و هرچند از حضور بمواظ و نصائح در باب انفکاک آن ساربان پسر
مناشير صدر يافت اصلاً عتقا نکرد - و اين ابتدا سمت که بر حاشيه
خاطر پادشاهي از جانب علي قلي خان غبارے نشست - برخه
تيول اورا بمردم تقخواه کردند - او از خود سري و بے آزمي بر سر
استبداد آمد - ^(۳) بيروم خان از بزرگ منشي انماض کرده بنگارش نيقتان
اما ملا پير محمد خان شرداني (که وکیل خانخانان و صاحب اختيار
سلطنت بود) با خان زمان ناخوشي داشت - سال چهارم تقمه

(مآثر الامراء) [۴۲۵] (باب الخداء)

محالات او نیز گرفته بامرای جلایر تن نمود - و او را بجونپور
(که دران حدود افغانه باد مخالفت در دهانغ فاسد داشتند)
نامزد ساخت *

خان زمان برج علی نام نوکر معتبر خون را بعد از خواهی و اصلاح
دربار فرستاد - (در اول پیر محمد خان) که در قلعه فیروز آباد
می بود) با برج علی خشونت سر کرده آخر گفت که از برج قلعه بزیر
اندازند - تا سرش خورد شکست - خانزمان دانست که بداندیشان
ببهاغه شاهم بیگ میخواستند او را مستاصل سازند - لاجرم او را
از خود جدا کرده بجونپور شتافت - و آن ملک وسیع را بمکاربات
عظیمه نظم شایسته داد - چون بیرام خان از میان رفت افغانان
آنحدود فرصتی خیال کرده پسر عدلی را بشیر شاه مخاطب ساخته
بسری برداشتند - و با لشکر گران و پانصد فیل برونپور هجوم
آوردند - خانزمان امرای اطراف را جمع کرده عرصه مبارزت آراسم
غذیم چیره گشته تا کوچهای شهر درآمد - خانزمان از عقب در آمده
کار از دست رفته را پیش برد - و هنگام آنها را پراکنده ساخته غنائم
فراوان و فیلان نامی بدست آورد - لیکن ازین فتوح آسمانی (که هدیه
غیبی بود) بحضور نفرستاده بدر ترفع و استکبار زد - عرش آشیانی
در ذی القعدة سال ششم انتهای سمت شرقی فرمود - خانزمان
در تصبه کوه (که برکنار گنگ است) با برادر خود بهادر خان باسلام

(۲) نسخه [۱ ج] خورد و شکست *

عقبه سلطاني رسیده نفائس آن حدود با فیلان نامي پیشکش
گذرانید - و رخصت یافت *

(۲)

و درین سال فتح خان پتني و غیره بصر سلیم شاه را دستمایه
فغان گردانیده در ولایت بهار لشکر عظیم فراهم کرده محاللات
خانزمان را بتصرف در آورند - خانزمان با سائراصرا رفته چون
جنگ صف صلاح وقت ندید کنار دریای سون فلعه اساس نهاد
و استحکام داده نشمت - افغانان بر سرش رسیده در آریختاند
ناچار فوجها ترتیب داده بر آمد - بمجرد تقابل آنها فوج پادشاهي را
برداشته درهم نوردیدند - خان زمان (که در یذا دیوار قابو داشت)
دل بمرگ نهاده بیکه از بروج تلعه رفته توپه سوادان - بحرلوشت
آسماني بغیل حسن خان پتني رسید - و شورش عظیم در لشکر افتاده
مردم در بگریز نهادند - و فتحه (که در خیال نمی گذجید) نصیب
خانزمان گردید - چون دنیا حکم داده دارد *

* مصرع *

* آنچنان را آنچنان تر میکند *

خان زمان از نخوت جاه و دولت قدر نعمت و حق دلی نعمت
نشناخته سال دهم باتفاق امرای اوزبک عام طغیان برافراشته
با تیولداران آندیاردز آریخت - چون صیحت وصول موکب پادشاهي
قریب شنید از دریای گنگ گذشته نزدیک غازی پور برنشست
عرش آشیانی بجونپور رسیده منعم خان خانخانان را بر سر او تعیین

فرمود - آن ترک مانف دل از ساده لوحی ضعیف نالی مزورانه او پذیرفته استدعای صغم جراثمش نمود - و باتفاق خواجه جهان (که حسب التماس وی از حضور بطمانینت و استمالت شتافته بود) کشتی سواره باهم دریافتند - خان زمان از حيله و تلبیس سلازمت بخود قرار نداده ابراهیم خان را (که آسقال ارزکیه بود) با مادر خود و فیلان نامی روانه ساخت - و مقرر شد که تا معاودت پادشاهی ازین دیار او از آب گنگ نگزدن - اما آن خون رای خیره روی انتظار مراجعت نکشیده از گنگ گذشت - و شروع بتصرف محالات خود نمود - عرش آشیانی بمنعم خان عتاب کرده خود ایلغار فرمود خان زمان ازین آگهی خیمه و اسباب گذاشته بدر رفت - و پس از آن از هرنو بخانخانان توسل بجسته باستشفاع او مجددا تقصیراتش بخشش یافت - و میرموتضی شریفی و مولانا عبدالله مخدوم الملک نزد خان زمان رفته ندامت او را بتوبه استحکام دادند *

و پس از آن (که عرش آشیانی بغابو دفع شورش میرزا محمد حکیم متوجه لاهور شدند) خان زمان (که نفس بقتنه بریده بودند) باز سر بفساد برداشته خطبه بزام میرزا محمد حکیم خواند - و هرکار او دهه بسگذر خان و ابراهیم خان داده بهادر خان برادر خون را در کوه مانکپور در مقابل آصف خان و هجرون خان نگاهداشت - و خون تا ساحل گنگ متصرف شده بقنوج آمد - و میرزا یوسف خان را (که جاگیردار آنجا بود) در قلعه شیرگدهه چهار گروهی قنوج محاصره

نمود - ازین اخبار وحشت افزا عرش آشیانی از پنجاب باستعجال
 بآگره رسیده شرق رویه روان شد - خان زمان آگهی یافته چون گمان
 مراجعت پادشاهی بدین سرعت نداشت این بیت خواند * بیت *

* سمند تند زرین نعل از خورشید را ماند *

* که از مشرق بمغرب رفت و یک شب در میان آمد *

و ناچار از پای قلعه برخاست - و نزد بهادر خان بمانکپور رفته
 از آنجا در حدود پرگنه سنکرور بدریای گنگ پل بسته عبور نمود
 پادشاه از قصبه بریای ایلغار فرموده از گذر مانکپور از آب گنگ
 فیل سواره با ده یازده کس گذشت - و با معدودے (که همگی
 مد سوار بود) نیم کوردهی دایره مخالفان (سیده شب توقف نمود
 مجنون خان و آصف خان با جمعیت خود (که مذتلا بودند) متواتر
 خبر می فرستادند - اتفاقاً دران شب خان زمان و بهادر خان در کمال
 غفلت بیداده پیمائی اشتغال داشتند - هرکه ایلغار پادشاهی و قرب
 وصول را میگفت راهی می انگاشتند - صبح روشنیه غره ذی الحجه
 سال (۹۷۴) نهد و هفتاد و چهار مجنون خان بر میمنه و آصف
 خان بر میسره جای یافته در عرصه قریه سکرال از مضافات آلدآباد (که
 بفتحپور موسوم شده) بخان زمان (سیدند - پادشاه بر فیل بال سندر
 میوزا کوکه را در عمارت نشانده خود بجای فیلبان سوار بود - بابا
 خان قافشال در حمله اول مخالف را از جا برداشته تا صنف خان زمان
 بود - یکی از گریختگان باسیمه سری بر خان زمان خورد - و دستار از

سرش افتاد - بهادر خان بر بابا خان تاخته بهزیمت آورد - پادشاه درین وقت بر اسپ سوار شدند - چون کار ناحق شناسان بناکامی ست بهادر خان دستگیر گشته فوجش زر بگریز آورد - خانزمان در جای خود ایستاده استفسار احوال برادر می کرد - که ناگاه تیرے بار رسید - و تیر دیگر باسپش رسیده بزمین آمد - در پیادگی تیر از بدن خود میکشید - که فیلان قول پادشاهی در رسید - سومناتمه فیلبان فیل نرسنگه را بقصد او راند - خان زمان گفت من از اعیان سپاهم - مرا زنده پیش پادشاه ببر - که ترا رعایت خواهند کرد - او گفت مثل تو هزار کس بے نام و نشان میگردند - بدخواه پادشاه کشته بهتر - پامال فیل ساخت - چون خان زمان را کس ندانست که چه شد پادشاه در معرکه ایستاده گفت - که هرکه سر مغل از مخالف بیارد یک اشرفی بگیرد - و هرکه سر هندوستانی بیارد یکروپیہ - یکے از ناراجیان سرش جدا کرده بود - دیگرے در راه بامید اشرفی ازو گرفته آورد - گویند ارزانی نام هندوئی (که صاحب اختیار خان زمان بود - و در خیل اسیران ایستاده ملاحظه سرها میکرد) چون چشمش بر سر خان زمان افتاد آن سر را برداشته بر سر خود زد و در پای سمند دولت پادشاهی انداخت - که سر علی قلی همین است - عمرش آشیانی از اسپ فرود آمده سجد شکر کردند

(۲) نسخه [ب] بهادر خان درین وقت دستگیر گشته (۳) نسخه [ب]

و سر هر دو برادر باگروه و دیگر ممالک فرستادند * * قطعه *

* سر دشمنان تو استغفر الله *

* که خود دشمنان ترا سر نباشد *

* سخن بر سر دشمنان قطع کردم *

* که مقطع ازین جای بهتر نباشد *

۱۷۴
ققح اکبر مبارک * تاریخ یافته اند - و دیگری گفته * * قطعه *

* قتل علی قلی و بهادر ز جور چرخ *

* جانان مپرس از من بیدل که چون شده *

* جستم ز پیر عقل چو سال وفات شان *

(۲)
۱۷۵
* آه ز دل کشید و بگفتا دو خون شده *

خان زمان از امرای پنج هزاری و صاحب قام و شکوه بود - در همت

و جود و سپاهگری و سرداری یکتایی داشت - با آنکه اوزبک بود

اما چون در ایوان نشو و نما یافته و مادرش نیز از آن جا بوده

مذهب امامیه داشت - اصلا تقیه نمیکرد - و موزن طبع بود - سلطان

تخلص می نمود *

* خواجه جهان هروی *

خواجه امین الدین محمود مشهور بامینا - در فن سیاق

(۲) این تاریخ یک سال زیاده است اما چون حادثه قتل ایشان در ماه

ذی الحجه که آخر سنه ۹۷۴ است بوقوع آمده این قدر تفرقه رواست

و ممکن که آه کشودن، کنایه باشد از اخراج یک بطریق تعبیه *

از سباق فرسان قلمرو حساب بود - خط شکسته را بغایت درست می نوشت - و در کفایت اموال و دیانت محاسبات مو شگافی میگرد
در سفر عراق ملتزم رکاب همایونی بود - پس ازان همواره مشمول
عواطف پادشاهی گشته چندگاه ببخشیکری شاهزاده محمد اکبر
اختصاص یافت - چون سریر فره انزرا ئی بجلوس اکبری فرد بها گرفت
بمنصب هزاری و خطاب خان جهان سرفراز گردید - و مدتها مدار
مهمات سلطنت برای رزین او بوده علم استقلال در میدان وزارت
هندوستان می افراشت *

چون عرش آشیانی بجهت اصلاح مقدمات خان زمان شیدانی
او را بهمراهی منعم خان و مظفر خان در کره مانده پور گذاشته
بدار الخلافه آگره مراجعت فرمود پس ازان (که امرا از مهمات
آنکس در او پرداخته در آغاز سال یازدهم متوجه حضور گشتند)
مظفر خان از تصبه اناره ابلاغ نموده پیشتر بزمین بوس استسعاد
یافت - و شرح در رؤی امرا ببیان واضح خاطر نشان نمود
خواجه جهان معاتب شده مهرکلان پادشاهی (که پیرایه حال و افتخار
دردگارش بود) از گرفته رخصت سفر حجاز کردند - و باز بوسیله
مقربان درگاه گناه خواجه بخشیده آمد - و در سال نوزدهم سنه
۹۸۱) نهمصد و هشتاد و یک (که زیات پادشاهی بکشایش حاجی پور
و پنده باهتزاز آمد) خواجه بواسطه انحراف مزاج عنصری در جونپور
توقف گردید - چون عرش آشیانی بهمعذانی فتم و نصرت مراجعت

بجونیپور نموده متوجه آگره شد روزی درین منازل فیل مسرت
بجانب خواجه دید . پایش بطذاب بند شده افتاد - و حال او بیکبارگی
تباہ گشت - اوائل شعبان سال مذکور سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد
و دو در حوالی اکهنو بساط زندگی در پیچید - میرزا بیگ سپهری
تخلص (که شاعر خوش طبع بود) برادر زاده خواجه است - چون
سرمایه توکل بهمرسانیده بود (و از ملازمت تافته مزدی گشت
در سنه (۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه درگذشت - گویند سپهری بارباب
استحقاق پنهانی چیزه میداد - شعر ارست * * بیت *

* از تبسم دفع زهر چشم خشم آلود کن *

* کز نمک سازند شیرین چون بود بادام تلخ *

* خان عالم چلمه بیگ *

یصر همدم کوکه است - که کوکلدش میرزا کامران بود - از یازوی
طالع و مساعدت بخت منظور عواطف جنت آشیانی گشته
خدمت سفرچی گری داشت - چون در سنه (۹۶۰) نهصد و شصت
میرزا کامران را میل کشیده هر دو چشم او را از بینش معزل ساختند
میرزا از کنار دریای سزدهه التماس سفر حجاز نمود - جنت آشیانی
بوداع میرزا با جمع از مخصوصان بمنزل او تشریف ارزانی داشت
میرزا بعد لوزم احترام این بیت خواند *

* بیت *

* کلاه گوشه در ریش بر فلک ساید *

* که سایه همچو توشاه فکند بر سر او *

و بعد ازان این بیت بر زبان راند *
* بیت *

* بر جانم از تو هر چه رسد جای منت است *

* گر نازک جفا ست و گر خنجر ستم *

پادشاه (که جهان مردمی و مهربانی بود) رفته فرموده بتودیع پرداخت - و روز دیگر حکم کرد که هر که از ملازمان میرزا همراهی گزیند منع نیست - هیچکس اقدام نذموند - آبانکه لاف دوستی میزدند ترک آشفائی کردند - بچامه بیگ کوکه (که باریاب حضور بود) فرمود - که تو همراه میروی - یا پیش ما می باشی - از باوجود سبق خدمت درگاه و فرط عنایت پادشاه طریق وفاداری را بر انداخته موری مقدم شده بخدمت عرض رسانید - که لایق بحال خود چنان می بینم که درین تاریخ روای بیخوابی و تیره شبهای تنهائی در خدمت میرزا باشم - جانت آشیانی حرف وفاداری او را بغایت پسندیده با وجود آنکه خدمت حضور او پسندیده تر بود رخصت داد و آنچه نقد و جنس برای اخراجات میرزا قرار یافته بود حواله او کرده پیش میرزا فرستاد - و پس از واقعه ناگزیر میرزا به ملازمت عرش شیانی استسعاد یافته در کمتر زمانی بمنصب سه هزاری و خطاب خانعالم سرمایه افتخار اندوخت *

چون در سال نوزدهم عرش آشیانی باستدعای خانخانان [که داؤد کرمانی را (که بدعوی دیار بنگ و بهار عام اشتهار می افراشت)

در حصار پنده محاصره نموده بود [بحوالی آن درود فرمود و پس از ملاحظه اطراف قلعه بنظر امعان تسخیر حاجی پور را (که آن قلعه ایست محاذی پنده - و دریای گنگ بعرض دو کوره تخمیزنا بهزاران جوش و خروش در میان این در شهر میگذرد) از اسباب کشایش آن حصار دانسته فوج بسرکردنی خانعالم تعیین نمود او کشتی سواره بالا رویه بجانب دریای گنگ رفته با آنکه از فراز قلعه بارش توپ و تفنگ بود از کشتیها برآمده برخش جولانی در آمد - بسیاری از مخالفان در آن هنگام مرد آزما فرود شده قلعه مفتوح گشت - خانعالم درون هزاران تحسین و آفرین گردید - و چون در همین سال بنگاه هم (که در تصرف داون بود) بے جنگ کشایش یافت و او با و دیسه رفته دم نخوت میزد خانخانان سپه سالار بهر ادریس خانعالم باستیصال آن بدخصال بدانحد در آورد - بیستم ذی القعدة سنه (۹۸۲)
نهمصد و هشتاد و دو در مقام نکر وئی مضاف ادریسه تغابیل فذتین روداد - خانعالم از ریعان شباب و افزونی شہامت سررشته تدبیر گسیخت - و تیز جلوبوی کرده دور تر شدافت - و گرز ارقچی دست بکار برده معرکه زد و خورد شرار افزا شد - خانخانان ازین بے راه روی برآشفته درشت گویان بعنف برگردانید - و هذوز آن فوج انتظام شایسته نگرفته بود که گوجر خان مقدمه الجیش مخالف (که فیلان تیز رو مردانه را بقطاسهای سیاه و پوست جانوران سباع دندان

و سر و گردن آنها بسته طرفه رعب و مهابت افزوده بود) رسید
اسپان فوج هر اول را از دید این اشکال بوالعجب روی همت برگشت
و هیچ کوشش سوده ند نشده زیاده تر سرشته جمعیت گسیخت
خانم عالم (که بر اسپ آزموده بیهراس سوار بود) پای ثبات افشرد
و داد مردانگی داده بسیار را علف تیغ بهادری ساخت - فاکاه
اسپ او از زخم شمشیر چراغ پا شد - از سرزین بر زمین آمد - و باز
بچستی خود را بر اسپ رسانید - درین اثنا قیلے مسکت عربده ناک
رسیده بر زمین انداخت - افغانان هجوم کرده کارش تمام ساختند
گویند پیش از جنگ میگفت - چنان بخاطر پرتومی اندازد که
درین ناردگاه جان بسپارم - توقع آنکه شرح جانفشانی مرا پادشاه
عوضه دهند - طبع موزون داشت - شعر میگفت - همدمی تخاص
میکرد - این قطعه مشهور ازوست *

* ای که کوردی بهرزه ریش سفید *

* یک بیک میبانی ز بهر نمود *

* بزبان داد جوانی را *

* ریش کندن کزون ندارد سود *

• خانخانان منعم بیک •

از عمده های دولت جنت آشیانی ست - پدرش بیروم بیک نام
داشت - هنگامیکه زمانه طرح ناکامی ریخت جولانگه جز ولایت

سند بنظر همایونی نیامد - روزی چند سایهٔ وصول بحوالی بهکر
 (۲)
 انداخت - و از آنجا برخاسته ناعهٔ سیهوان را محاصره نمود - میرزا شاه
 حسین حاکم ننهه پیش آمده بانسدادان طوق و بازداشت (سند غله
 (۳)
 پرداخت - اکثر عمدها بے رخصت بدر زدند - منعم خان (که سرگروه
 همه بود) نیز خواست خود را با فضیل بیگ برادرش بشمار کشید
 پادشاه از روی احتیاط او را مقید فرسود - و هرچنان در سفر عراق
 ملانزم رکاب همایونی نبود اما بعد معاودت از ایران دیار همواره
 در قرب و منازات می افزود - او هم مراتب دولتخواهی پاس
 میداشت - زمانے [که جنم آشیانی باستطلاع و استشراف احوال
 بیروم خان (که سخاوت چندان حسن کیش از خود مرغی خلاف واقع
 و نموده بودند) متوجه قندهار شده در حین مراجعت خواستند
 ایالت آنجا بمنعم خان نامزد نمایند] او عرض نمود که چون یورش
 هندوستان پیش نهاد خاطر است اغیر و تبدیل این هنگام باشت نقره
 لشکراست - بعد از فتح مختلفای وقت بعمل خواهد آمد - لهذا
 قندهار بر بیروم خان بحال ماند - در همان ایام سال (۹۶۱) نهند
 و شصت و یک در کابل باذاتیقی شاهزاده محمد اکبر استیبار اندوخته
 در ازای این عطیه جشنی آراست - و پیشکشهای لایق گذرانید - چون
 در آخر همین سال بتسخیر هندوستان انتهای الویهٔ همایونی
 رافع شده شاهزاده محمد حکیم را (که یک ساله بود) در کابل گذاشته

(۲) نسخه [ب ج] سهوان (۳) نسخه [ج] که سرگروه بر همه بود *

جميع مهمات آن ولايت برای (زين خان مذکور مغوض گردید - او
 مدتها فراهم آور پراگندگيهاي آن ولايت بود - در هنگامي (که خاطر
 عرش آشياني از بيرون خان مذکور شد) حسب الطلب در ذی الحجه
 سنه (۹۶۷) نهمصد و شصت و هفت هجري سال پنجم جلوس در منزل
 لودهيانه (۲) (که پادشاه در تعاقب بيروم خان بودند) شرف ملازمت
 دريافته بمنصب وکالت و خطاب خانخاني سر افتخار برافراخت
 و در سال هفتم (که آنکه خان بتبغ بے اعتدالي ادھم خان شهادت
 يافت) مانعم خان (که در خفيه مغوي بود) مغلوب و اھمه شده فرار
 نمود - عرش آشياني اشرف خان مير منشي را فرستاد - که باستمالت
 و طمانينت کوشيده برگردانيد - روزی چند نگذشته که باز بهمان
 توهم بعزيمت کابل از آگره بدر زده راه دامن کوه گرفت - و بعد
 نکاپوی شش روزه در پرگنه سرور (که بجاکير مير محمود منشي بود)
 اتفاق عبور افتاد - عامل آنجا آثار خوف از ناصيه احوالش دريافته
 خواهي نخواستني مقيد ساخت - چون دران نواحي سيد محمود خان
 باره (که از امرای عظام بود) نيز جاکير داشت ازین قضيه مطلع
 شده معلوم کرد که خانخانان است - وقت را معتدلم دانسته آداب
 مردمی بتقدیم رسانيد - و باءزاز تمام بملازمت پادشاهي آورد
 عرش آشياني بدستور سابق بمنصب وکالت اختصاص بخشيد - چون
 پسرش غني خان (که از جانب پدر بنظم و نسق کابل مي پرداخت)

از مستعی جوانی و ریاست و بد مصاحبی سود خود بزبان دیگران اندیشیده به ستیزه کاری نشست و باحوال میرزا محمد حکیم هم تفقدے نمیگردن ناچار ماه جوجک بیگم والدہ میرزا و هواخواهانش بانفاق فضیل بیگ کوزر ابوالفتح پسرش (که از حکومت برادرزاده پیوسته پیچ و تاب داشت) بر همت بسته در وقتیکه غنی خان از سیر فابز برگشته می آمد دروازه شهر بر رویش بستند - او چون دید (که سعی پیشرفت نیست - و احتمال دستگیر شدن است) دل از کابل برداشته راه همدوستان گرفت - بیگم و کالت میرزا نامزد فضیل بیگ ساخته پسرش را نایب قرار داد - و تقسیم جاگیر و تجویز خطابه های عمده بمیدان آورد - و پس از چندے بستم نیرنگهای ابوالفتح از جا رفته بانفاق شاه ولی و غیره کارش در مستعی بانجام رسانیده فضیل بیگ را نیز گرفته گشت *

چون برهم زدگی کابل بعرش آشیانی رسید منعم خان را (که مشتاق آندیار بود) اتالیق میرزا محمد حکیم نموده در سال هشتم با فوج شایسته بطریق کمک رخصت فرمود - که هم انتقام پسر کشد و هم تدارک خرابیها نماید - منعم خان حسابے از کابلیان برداشته بے آنکه کمک ملحق شود باصتعال روانه شد - بیگم (که ولی اتکه را باستشمام غدرے بعدم آباد فرستاده حیدر قاسم کوه بر را وکیل قرار داده خود بدمشیت امور می پرداخت) باستماع این خبر

مردم از اطراف جمع کرده با میرزا بعزم رزم برآمدند و متصل جلال آباد
تلاقی فریقین شد . شکست بر منعم خان افتاده اسباب و اثنائاً امارت
بغارت داده از اندبشذاکعی غنیمت هیج جا توقف مناسب ندیده
بملک گهران درآمد . و عرض داشت نمود . که روی آمدن حضور
ندارم . یا رخصت مکه شود . یا درین ضاع جاگیر مرحمت گردن
نه سامان خود درست کرده بملازمت رسم . عرش آشیانی از
کمال قدردانی جاگیرهای هند بحال داشته بحضور طابید . او
مجددا بعواطف بیکران پادشاهی اختصاص یافته مدتها بحراست
دارالخلافت آگره می پرداخت . چون در سال دوازدهم خانزمان
و بهادر خان بجزای کردار رسیدند تعلقه هر دو برادر از چونپور
تا گذار آب چوسا بدر تفویض یافت *

خانخانان در همین سال بحسن تدبیر و کاردانی با سلیمان کررانی
حاکم بنگاله و بهار طرح آشتی انداخته سکه و خطبه پادشاهی
در ولایت بنگاله نیز مقرر نمود . او از امرای سلیم شاهی بود
هنگامیکه بذکاء بدست شیرشاه افتاد حکومت آنجا بمحمد خان
نامی (که قرابت قریبه داشت) سپرد . پس از ارتحال سلیم شاه
او بریاست عامه سر برآورده درگذشت . پسرش بهادر خان خطبه
و سکه آنجا بنام خود کرد . و عدلی مشهور را (که دعوی سلطنت
هندوستان میکرد) بچنگ کشت . و پس از مدتی بهرگ طبیعی
(۲)

درگذشت - برادر خردش جلال الدین قائم مقام او گردید - تاج خان کورانی (که با برادران از عدای گریخته بد هنگامه اقامت نموده بود) گاهی با او مخالفت و گاهی موافقت میکرد - چون او نیز بعدم فرزند ریاست هنگامه و بهار بتاج خان قرار گرفت - و بعد ازو ببرادرش سایهان خان منتهی گشت *

پس از صلح خانخانان اودیسه نیز برگرفته راجه آدجارا بغدر گشت - و در سنه (۹۷۹) فهد و همدان و ده رخت هستی بر ریاست پسر کلانش بایزد جا نشین شده از زباده سری خطبه آندیار بزم خود ساخت - خانخانان را با او بر سر بهار پوخاشها روان - چون از نخوت و استکبار با اعیان آن ممالک در مقام سخت گیری آمد هانسو پسر عمان (که عمزاده و دامادش میشد) ازو رنجیده بوخر را بران داشت که او را از هم گذرانیدند - لودی خان (که نفس ناطقه آن ولایت بود) پسر خرد سلیمان دوان فاه را بسری برداشت و هانسوی مذکور را بقتل رسانید - گوچر خان کورانی (که میدر شمشیر خود را میگرفت) در صوبه بهار پسر بایزد را بکلانی بر آورده بهم مخالفت کردند - لودی با لشکر فراوان از هنگامه بقصد بهار روانه گشته بمکر و تزییر گوچر را ایل خود ساخت *

و چون خانخانان بر طبق حکم والا بتسخیر ولایت بهار کمر بسته از دریای سون گذشت دوان بظاہر توهمه که از لودی بهم رسانیده بود او را از میان برداشته در قلعه پنهان متحصن گردید - پس از امداد

معاومه عرش آشياني حسب الكماس خانخانان در سال نوزدهم
سنه (۱۹۸۲) نهد و هشتاد و دو از آگره بر کشتيهاي کلان (که بنازگي
توتيب یافته بود) شرق رويه بدريا نوردی در آمدند - با آنکه در راه
لخته کشتيها طوفاني شده فرود رفت در دو ماه و هشت روز درون
ايات پادشاهي بصوان پناه گردید - گویند چون پادشاه بتمجیل
متوجه پنده گردید در گنگداس پور رسید میرک اصفهاني جفري
باستکشاف مستقبل احوال امر نمود - او کتاب جفر طلبيده اين بيت
استخراج کرد *

* بيت *

* بزودي اکبر از بخت همایون *

* برد ملک از کف داؤد بیرون *

عرش آشياني گرفتن حاجي پور را (که آن روی آب گنگ مقابل
پنده واقع شده) موقوف عايله فتح پنده دانسته اهتمام بتمخيير آن نمود
پس از کشايش آن داؤد سراسيمه شده براه دريا بنگاله رويه فرار
گزید - اکثر سپاهش در گريختن بقتل رسیده پنده با غذائم موفوره
بتمصرف در آمد * فتح بلاد پنده * تاريخ است *

خانخانان پس ازین فتح به تيولداري بهار کامياب گشته
با بیست هزار سوار بکشايش بنگاله و مالش داؤد دستوري یافت
افغانان از رعب و تسلط عساکر منصوره همت بای داده بے جنگ
و جدل مکانهای مستحکم گذاشته بدر میزدند - خانخانان هر جا را

(۲) نسخه [ج] کنگ راس پور •

استحکام داده پیش روانه میشد - تا آنکه دژد بجانب اردیسه
 گریخت - آن خان سپه سالار فوجی بسرکردگی محمد قلی خان^(۲)
 برلاس بدنبال او کسپیل نموده خود بنانده (که مرکز بنگاله است)
 در آمده بانتظام ملک پرداخت - کار پردازان حضور عوض جاگیر
 بهار در بنگاله تنخواه نمودند - و چون دژد مابین بنگاله و اردیسه
 در استحکام مداخل اتمام نموده اقامت گزید و محمد قلی
 خان برلاس (که در تعاقب بود) زخم هستی برسمت خانخانان
 بصوابدید راجه تودرمل خود از نانده متوجه شد - در همین سال
 بین الفریقین محاربه عظیم پیوست - گوجر^(۳) (که مقدمه مخالف بود)
 هراول و تول را برداشته متفرق ساخت - که از ملازمان خانخانان
 توفیق نیکو خدمتی و ثبات پائی نیافت - مگر خود با معدودی
 بناموس درستی زخمهای مردانه خورد - چنانچه پیوسته میگفت
 که اگرچه زخم سربه شد اما به بینائی نقصان رسید - و جراحت کردن
 اندمال یافت - اما انقدر توانائی نیست که عقب توانم دید
 و از زخم دوش دست چنانچه باید بمر نمی رسد - و با چنین
 زخمهای عانیف نمیخواست بر گردد - هواخواهان عذاب گرفته
 برآوردند - گوجر در معرکه قرار فتح بخود داده بلند میگفت
 که کار خانخانان بانمام رسید - دیگر امتداد در جنگ چیمست^(۴)

(۲) نسخه [ب] آنجا سپهسالار (۳) در [بعضی نسخه] که در مقدمه

(۴) نسخه [ج] امتداد جنگ .

و آهسته میگذشت با وصف فیروززی خاطر نهمیشگفتد - که ناگاه تیرگی
 بار رسیده در گذشت - داؤد (که در مقابلهٔ راجه تودرمل بود)
 هراس بخود راه داده آرازه دشت ادبار شد - خانخانان پس از
 چندان ناامیدی بچنین فتح شگرف ارجمندی یافته راجه را با شاهم
 خان جلایر بتکامشی تعیین کرده خود هم با آنکه زخمها اندمال
 نیافته بود روان شد - داؤد در قلعه کنگ ادریسه رفته متحصن گردید
 و آخر الامر بدر لابه و چاهایسی زده عهد و پیمان در میان آورد - و بشرط
 قبول نوکری پادشاهی ملاقات قرار یافت - خانخانان غرق محرم
 سده (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه بزم مصالحت ترتیب داده بانواع
 آرایش (که هیبت افزای نظارگیان بود) جشن آرا گردید - اعیان دولت
 باستقبال شتافته داؤد را آوردند - خانخانان تا سر گلیم پذیروه
 گشته گره جوشیها نمود - از شمشیر خود کشوده گذاشت - یعنی
 از سر سپاهگری برآمدم - و خود را بخدمت درگاه پادشاهی سپردم
 تا بدانچه مصلحت دید ارکان خلافت باشد بجا آرند - و صاحب
 طبقات اکبری گویند که داؤد شمشیر را گذاشته بخانخانان گفت که
 هرگاه بمثل شما عزیزان زخم رسد از سپاهگری من بیزارم *

بالجمله خانخانان شمشیرش را بملازمان خود سپرده پس از
 زمانه از جانب عتابه سلطنت خلعتی والا داده کمر شمشیر مرصع
 حمائل ساخت - و گفت که ما کمر شما را بذوگری پادشاه می بندیم
 برخی معال ادریسه بتیول از مقرر داشته شیخ محمد برادر زاده اش را

(باب الخاد) [۶۴۴] (مائراامرا)

همراه گرفته معاربت نمود - و درین وقت خانخانان شهرگور را
(که در زمان پیش دارالملک بنگا^۱ بود) مستقر گردانید - بجهت
آنکه گهوراگهاگ (که چشمه زی فتنه اندوزان است) نزدیک است
غبارشورش آن حدود یکبارگی فرو نشیند - و نیز این جای دلکشا
(که قلعه شگرف و عمارت سترگ دارد) تعمیر پذیرد - غافل ازین که
بتداول روزگار و خرابی عمارت هوای آنجا خواص سمیت اکتساب
نموده - خامه در زمان سپری شدن موسم باران - که در اکثر بلاد بنگاله
آب گردش شود - هرچند شذااسندگان آن مرز گفتند مفید نیفتاد
با آنکه سیزده امیر نامی عمده (مثل اشرف خان و حاجی محمد
خان سیستانی) و بسیاری از ارباب و عوام بر بستر نیستی غنودند
چون برخلاف رای مردم اندیشیده بود عبرت نمیگرفت - پس
ازانکه این بلیه از اندازه در گذشت در چاره گری شده شورش
جنید کرانی را (که در موبه^۲ بهار برخاسته بود) دست آویز ساخته
برآمد - چون بداننده رسید باندرک بیماری سال بیستم سنه مذکور که
(۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه هجری بود پیمانته^۳ حیاتش ابریز گشت *
عجب از سخن نشنوی این کهنه مدبر روزگار - با همه تجربه
و پاس مراتب جهانم ترکانه بکار بوده دستم بتوکل عام پسند زد
و جهانم را در گرداب فنا انداخت - توکل خاصان بازگه تحقیق
آنست که حفظ مراسم تدبیر هر فروغ خرد (که کارساز عالم اسباب
است) داشته کارسازی آنرا بیزد بیچون حواله کنند - نه بآن عقل

صواب اندیش و اسباب ظاهر - اگر خروج از ربا مکروه داشته اند
و لوج هم بدان ممنوع است *

خانخانان از اعظم امرای پنجهزاری و سپه سالار اکبری سم
بمراتب سرداری و سپه کشی شناسا و به مراسم بزم و رزم دانا بودن
مدت چهارده سال در امیرالامرائی و سپه سالاری گذرانید - چون
ارلاد نداشت اموال ناطق و صامت از در سرکار والا ضبط گردید
سابق گذشت که غنی خان پسرش با هزاران یاس و حسرت از کابل
برگشته بهندوستان می آمد - چون در راه پدر ملحق گردید
خانخانان بناخوشی که از داشت باخراجش پرداخت - از بوهبری
تسمت نزد عادل شاه بیجاپوری رفته روزی چند بمر برده مسافر
ملک فدا گردید - از ابذیه خانخانان (که بمرور دهور و مضمی ایام
۹۸۱
یادگار خواهد ماند) پل جواپور است - که * صراط المستقیم *
تاریخ آنست - و از اعظم جسور ممالک محروسه است *

* خان جهان حسین قلی بیگ *

خواهرزاده بیرام خان خانخانان است - پدرش ولی بیگ ذوالقدر
در زمان دولت خان مزبور بجاگیر عمده و اعتبار بلند بر جمیع
آمرات فوق و برتری می نمود - در جنگ قصبه دکنار جالندهر (که
صابین بیرام خان و شمس الدین خان اتکه واقع شد) زخمها برداشته
دستگیر گردید - و بهمان جروح مولم در گذشت - عرش آشیانی
که همه شورش و آشوب مزاج بیرام خان از اغوای او میدانستند)

سوش را بریده بمملکت شرقیه فرستادند - حسین قلی بیگ (که باصابت رای و متانت خرد اوصاف داشت) خانخانان در ایام انحراف مزاج پادشاهی مصحوب او اسباب و ادوات امارت خود را از میوات بحضور فرستاد - که شاید در لباس نیازمندی وضعیف نالی کارے تواند ساخت - در همان ائذ رکضت خانخانان به پنجاب (که مصرح بغی و فساد بود) پیدائی گرفت - او را بنابر مصلحت حواله آصف خان عبدالمجید (که بحکومت دهلی امتیاز یافته بود) کردند - که آدمیانه نگاهدارد - و گزندی نرساند - پس از انقضای قضیه بیرام خان مشارالیه رهائی یافته همواره باندازه خدمت و اخلاص مشمول عواطف میبود - در سال هشتم سنه (۹۷۱) نهصد و هفتاد و یک (که میرزا شرف الدین حسین احراری بے جهت از حضور فرار نمود) عرش آشیانی حسین قلی بیگ را بخطاب خانی و تیواداری اجمیر و ناگور از تغیر میرزا اعتبارافزوده بتعاتب ناصرد کردند - و چون میرزا جنگ نا کرده از ممالک محروسه بدر رفت حسین قلی خان بے تعب و مشقت آن مملکت را متصرف گشته از فرار واقع به بندر بست پرداخت - و قلعه جودهپور را (که مسکن و مقر رای مالدیو است - و او بمزیت جاه و افزونی نوکر از سائر راجهای هند امتیاز داشته - و بعد از انتقال او پسر خردش چندر سین جانشین بود) در اندک زمانے مفتوح ساخت و در ایام محاصره چیتور در تعاقب رانا اردی سنگه مساعی فراران

بظهور آرد - و مورد آفرین و تحسین گردید *

چون سال سیزدهم امرای انگه خیل از پنجاب حضور طلب شدند حکومت آندیار (که از اعظم ممالک بادشاهی سن) بحسین قلی خان تفویض یافت - اما بنا بر پیش آمد مهم رفته پور جدائی نگزیده بلزوم رکاب فتح انتساب مباحات می اندوخت - پس از کشایش آن قلعه متدین چون دارالخلافت آگره مهبط الویة ظفر طراز گردید بمحال متعلقه رخصت یافت - و در سال هفدهم بعزیمت تسخیر قلعه نگرکوت (که در تصرف راجه جیچند بود - و بعد حبس او یورش بدیچند خود را در مقام پدر دانسته و ادرا مرده انگاشته بسرکشی در آمد) حسب الحکم انتهاض نمود - چون قریب بدهمتهری رسید جنو نام ضابط آنجا بقرابت جیچند متوهم گشته خود را بگذار کشید - لیکن وکلا فرستاده متعهد راهداری شد خان جمعی از ملازمان خود را برسم تهنانه داری در موضعیکه بر سر راه واقع بود گذاشته پیشتر متوجه گردید - چون بقلعه کوئله رسید (که در ارتفاع بفلک دومی همسری می نمود) توپ چند از بالای کوه (که محاذی قلعه بود) سر داده هوش از محصوران ربود - آنها وقت شب راه گریز پیش گرفتند - از آنجا (که این قلعه سابقا براجه انمچند راجه گوالیار تعلق داشت - و راجه رامچند جد جیچند آنرا بزبردستی گرفته بود) براجه گوالیاری (که از اولاد انمچند بود) سپرده تهنانه خود

(۲) نسخه [ب] خبر نام (۳) نسخه [ب] انمچند و نسخه [ج] انمچند *

هر نشانند - و چون بیشتر تشابک اشجار بهرتبه بود (که عبور موکب
 بدشواری میشد) حشره را بکنگل بوی برگماشته هر روز بقدر
 میسور راه می‌بیمود - اوائل رجب سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد
 حوالی نگرکوت مخیم فوج منصوره گردید - و در صدمه اولی
 حصار بهون (که بتخانه مهمائی آنجاست) بتصرف درآمد - و جبه
 غفیر از راجپوتیه و براهمه (که بقصد ثواب قدم ثبات افشرده بودند)
 بدارالبوار شدافتند - و پس ازان شهر بزد بیرون نگرکوت نیز بدست
 آمده ساباط و سرکوب طرح انداختند - و هر روز بتوپ اندازی در انهدام
 عمارات و اعدام جانداران میکوشیدند - چنانچه در وقت طعام خوردن
 راجه بدیچند توپ کلان مردادند - که قریب هشتاد کس در زیر
 دیوار بگو هلاک فرود رفتند *

(۳)

بالجمله کار قلعه نزدیک بانجام رسیده بود که ناگاه آشوب آمد آمد
 میرزایان باغیه ابراهیم حمین میرزا و مسعود میرزا رلیت پنجاب را
 بر شورانید - و غلامی تمام نیز در اشکر پیدا شد - ناچار حمین قلی
 خان به پیشکش پنج من طلا و اقمشه بسیار بصلح گرائیده در پیش خان
 راجه جیچند مسجدی طرح انداخته در دو روز بدشطاق بر آوردند
 روز جمعه اواسط شوال سنه مذکور خطبه پادشاهی خوانده حسین
 قلی خان از انجا برخاست - و باتفاق اسمعیل قلی خان و میرزا
 یوسف خان رضوی بدنبال فیه باغیه شتاب آورد - و در قصه

(مآثر الامرا) [۹۴۹] (باب الخاء)
 (۲) قلندره چهل گروهی ملتان بیخبر بر سر آنها رسیده بین الغریقین
 جنگ پیوست - ابراهیم حسین شکست خورده بملتان فرار نمود
 و مسعود حسین با چنده همراهان گرفتار گشت - حسین قلی خان
 در سال هیزدهم سنه (۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک (که عرش اشیانی
 از فتح گجرات معارفت باگروه نمود - و امرا از اطراف و جوانب
 بتهدیت فراهم آمدند) بحضور رسیده مسعود حسین را چشم دوخته
 و دیگر اساری را در پوستهای گاو (که شاخها ازان جدا نساخته بودند)
 در آرد - و بهینته غریب از نظر گذرانید - پادشاه از فرط کرم
 و مروت چشم میرزا کشوده اکثری را جان بخشی فرمودند - و حسین
 قلی خان بمنصب عمده و خطاب خانجهانی (که درین سلطنت
 بعد از خانخانانی زیاده برین خطاب نیست) لوی بلندنامی
 برافراخت - و چون میرزا سلیمان والی بدخشان از تسلط میرزا
 شاهرخ پسرزاده خود پناه بدرگاه اکبری آرد بدخان جهان حکم والا
 شرف نغان گرفت - که با فوج جوار صوبه پنجاب بهمراهی میرزا
 بدخشان شنافته آن دیرین حکومت را بر مسند ایالت آن دیار
 متمکن سازد - درین اثنا سال بیستم سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه
 منعم خان خانخانان صوبه دار بنگاله ودیعت حیات سپرد - و اختلال
 عظیم دران ملک پدید آمد - امرای کمکی از سمیت هوا (که
 دران ولایت بهم رسیده) بیمناک گشته و استیلای داود افغان
 (۳)

(۲) نسخه [ب] تلننه (۳) در [انفر نسخه] و بسبب استیلای

(که دعوی ریاست آن مرز و بوم میکرد - و درینولا نقض عهد نموده بتازگی سر بشورش برداشت) سربراری شده یک دفعه مکانها گذاشته ازان مملکت برآمدند - ازانجا (که اهم را بر مهم گردیدن عمده قانون جهانداري سن) پادشاه خانجهان را بسرعت از پنجاب طلب حضور نموده بصوبه اراجی بنگاه نامزد فرمودند - و راجه تودرمل را (که بشجاعت و کاردانی اتصاف داشت - و دران صوبه کارهای نمایان کرده بود) همراه ساختند - امرای بنگاه در حوالی بهاگلپور بهار پنجانجهان در خورده بعضی بعد از بد هوئی از معاودت نقض نمودند و برخی اختلاف مذهب را تفریب کرده بهروزه گوئی در آمدند خان جهان (که کهنه سردارے مزاج گرفته بی بر کرده بود) از جا نرفت - و بدلاسا و دلدهی پرداخته بهیئت مجوعی راهی گشت و با آنکه اکثر اوس چغتائی بودند و بسرداری قزلباش تریده نمیکشند گدھی را (که دروازه بنگاه است) باندک سعی مستخلص ساخته تا نمانده ملک از دست رفته را بتصرف آوردن - و بحسن تدبیر در گرد آردی پراگندگیها کوشید - داود خان کردانی آک محل را مستحکم ساخته در مقابل عساکر پادشاهی نشست - هر روز جنگه میشد - و آریزشه رومیدان - هر چند خانجهان و راجه تودرمل کوشش فراوان بجای می آوردند از کم همتیهای مردم کار پیش نمیرفت روزی خواجه عبدالله نقشبذی با برخی از ملازمان از مورچال خود پیشترک رفته طلبکار نبرد شد - جمعی انبوه از مخالف در عرصه پیکار

بیشدستی نمودند - همراهان زنانت نگزیده - خواجه از نجابت ذاتی
 پای جلالت افشرد - و نقد جان در باخت - چون این خبر بعوش آشیانی
 رسید متأسف گشته بمظفر خان صوبه دار بهار فرمان واجب الانعام
 ترقیم یافت - که زود با جاگیرداران آن حدود بفوج بنگاله پیوند
 همین که در سال (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار مظفر خان با سپاه
 صوبه بهار ضمیمه گردید خان جهان بتسویه صوف پرداخته معرکه آرا
 گشت - اتفاقاً شبیکه [بستن صبح فیروزی بود توپ از لشکر پادشاهی
 بر چهار پائی (که جنید کرانی عم دارود غنوده بود) رسید - و از
 مصادمه پایه ران او خورد گشت - بعد ازان (که آریزشهای سخت
 زنگ زدای جوهر مردانگی گردید) کالا بهار سردار میمنه مخالف
 زخمی در بفرار آرد - و هنوز جنگ بقول فرسوده که سنگ تفرقه در
 جمعیت غنیم افتاد - افغانان دل بای داده سراسیمه دشت هزیمت
 گشتند - و بسیاری بتعاقب بهادران علف تیغ بیدریغ شدند - دارود
 میخواست بطرف بدر زد - در خلاصه اسپش پای بزد شده دستگیر
 گردید - چون پیش خان جهان آردند ازو پرسید که پیمان بستن
 و سوگدن خوردن با خانخانان چه شد - از بے آزر می جواب داد - که
 آن پیوفده بود زبانی - تا داستان دوستی سرانیده عهد تازه اساس
 یابد - خانجهان فرمود تا او را از گرانبار می سرشوریده مغز سبکسار
 گردانند - و همان زمان سرش بسید عبدالله خان داده روانه حضور

ساخت - ادرا پادشاه بر اسب بام نزد خانجهان فرستاده بود - که هم
 مزده فتح راجه مانسنگه کچهواهه (که با رانا نزد کوننده نبرد آرا
 گشته لوای چیره دستی افراشت) و هم نوید نهضت موکب پادشاهی
 بامرای دیار شرقی رساند - اتفاقاً وقت رخصت فرموده بودند
 چنانچه این مزده • بگیری ازان طرف نیز بشارت کشایش بنگاله
 خواهی آردن - سید عبد الله خان در یازده روز هنگامی (که پادشاه
 از فتح پور بعزیمت دورش آن مملکت برآمده بود) رسیده سر آن
 فتنه سگال را در جلو خانه انداخت - غریب از عالمیان برخاست
 و فتح نامها باطراف قلمی شد - خانجهان پس ازین فتح نمایان راجه
 تودرمل را روانه حضور نموده خود بصوب ساتکانون (که زه و زان
 داؤد دران حدرد بود) لشکر کشید - جمشید خاصه خیل او بآریزش
 درآمده سترگ هزیمت یافت - و مادر داؤد با منتسبان خود روی
 نیاز آردن - و آن ملک (که از قدیم آنرا بلغاک خانه نامند - یعنی
 از شورش بدگوهوان آن سرزمین هیچ گاه خالی نباشد) باوردی همت
 و مردانگی خانجهان از سرنو بحیطة ضبط درآمده مورد امن
 و عافیت گردید - راجه • الگوسائین زمیندار ولایت کوچ نیز فرمان پذیر
 گشت - خانجهان پیشکش از نفائس آنجا با پنجاه و چهار فیل ناوور
 ارسال حضور داشت - چون بعضی افغانان بولایت بهائی شورش افزا
 بودند و عیسی زمیندار آنجا سرتاهی می درزید در سال بیست
 و سیوم روی بدان صوب آردده لشکره پیش فرستاد - پس از آریزش

سخمت عیسی شکست خورده راه گریز سپرد - و افغانان زینهار پی
گشتند - خان جهان مقصی المرام معاودت نموده بصحت پور (که
در حوالی نانده شهره اساس نهاده بود) پیوسته علم عشرت
و کامرانی بر افراشت . چون انجام هر نشاطی باندهری سرشته اند
و آخر هر کمالی بزوالی پیوسته *

* نیکو نبود هیچ مرادے بکمال *

* چون صفحه تمام شد رزق بر گردد *

خان جهان در کمتر زمان بر بستر رنجوری افتاده یک و نیم ماه
کشید - هندی پزشکان ناهمیده دواها بکار بردند - در همین سال
سنه (۹۸۶) نهصد و هشتاد و شش رخت هستی بر بست - از
امرای پنججزاری اکیبری سمت - پسرش رضا قلی سال چهل و هفتم
اکیبری بمنصب پانصدی سه صد سوار سرفراز گردید *

* خواجه شاه منصور شیرازی *

ابتدا در ملازمان اکیبری اختصاص داشته بمشرفی خوشبوی خانه
ماهوز بود - مظفر خان دیوان در مقام بے التفاتی شده بمهمات او
پیچید - روزی با مظفر خان آدیزش زبانی کرده بودن خود متعذر
دهده حرمان گرا شد - پس از ناکامی بچونپور رفته از رشادتیکه داشت
دیوان خانزمان گردید - و بعد ازو بمنعم خان خانخانان پیوست
و رزق و فلق مهمات او پیش گرفت - چون روزگار همه سالار سپری شد
راجه تودرمل بجهت محاسبات سرکار مقید و مسلسل ساخت

از اینجا (که در ایام دیوانی خانخانان بجهت مهم سازی او بدربار آمده
از ادای سخن نویساندگی و سنجیدگی او با کار دانی و معامله فهمی
معلوم عرش آشیانی شده بود) ^(۲) بی وسیله غیره در سال بیست و یکم
سنه (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه خواجه را مشمول عذابت ساخته
بخدمت وزارت سر بلند فرمود - خواجه بفراسمت درست و دانش
(ساکاره) را بپین رونقی داده کهنه معاملات را منقح ساخت - و چون
ضابطه آن بود (که هر سال برخی کار داناان راستی منش بآوردن تفصیل
هر ناحیه و برگنه تعیین گشته سال بسال دستور العملی در ادای
حقوق دیوانی از روی آن قرار گرفته) پس از آنکه مسالک صحر سه
وسعت پذیرفت بدین نمط کار بدشواری کشید - چه آن نگاشتها
بتفاریت رسیدے - و سپاه و رعیت گزند یافته خواهش بانی و فاضل
شورش افزودے - و هم نروخ واقعی گذارش نمی یافت - لهذا خواجه
در سال بیست و چهارم حال ده ساله هر برگنه از مراتب کشت و کار
و ارزش و نروخ شناخته دهم بخش را مال هرسال قرار داده گزین نسخه
انتظام داد - و در همین سال باستصواب خواجه فسحت آبادان
هندوستان (که هنوز اوقیسه و کشمیر و تهم و دکن مفتوح نگشته بود)
بدوازه بخش شایسته قسمت پذیرفت - و هر بخش را صوبه
نامیده سپه سالار و دیوان و بخشی و میر عدل و صدر و کوتوال
و میر بحر و واقعه نویس نامزد شدند *

و چون خواجه در وقت و جزرسی و کفایت اندوزی و سخت گیری
 ید طوای داشت در سال بیست و پنجم در مدد باز یانم مطالبهای
 پیشین شده - بذابر آنکه هوای ولایت بنگاله با سبب ناساز بود
 سپاه آنجا را عاونه ده بیست و سپاه بهار را ده پانزده افزوده بودند
 خواجه با آنهمه سخن سنجی و دقیقه یابی از هنگام نشناسی
 و قیامت ناهمی وقت مدارا را از ازان گرفت و گیر فوق نکرد
 و ندانست که درین وقت (که سپاه در یساق در دست گرم
 جانفشانی ست) سزادار رعایت و افزونی ست - نه کاهش و کمی
 بنگاله را ده پانزده و بهار را ده دوازده قرار داده جهت باز خواست
 بظفرخان احکام برنوشت - او (که از دیوانی بسپه سالاری رسیده بود)
 حساب را از سر سال برگرفته طلبکار فراوان زرشد - امرای بهار و بنگاله
 ازین کفایت بے محل و باز خواستهای بیجا یکدفعه راه بیوفائی
 گزیده سر بشورش برداشتند - چه فسادها که برنخاست - و چه خونها
 که ریخته نشد - راجه تودرمل (که بعدان همچشمی و هم پیشگی
 منتهمز قابو بود) دریاوقت بعرض رسانید - که وزیر باید براستی
 گرد آوری مال نموده در نگاهداشت و ملازمان دیده دري بکار برن
 و از بايست وقت در نگذشته در داد و ستد در درشتی و نرمی
 میانه دري گزیند - نه که مستوفی بود - که بدقت مزاجی جز
 باقی کشیدن و مال افزودن کارے نداشته باشد *

از طبقات ظاهر میگردن - که راجه تودرمل از ولایت شرقیه
 عرضی نموده بود - که معصوم خان فرنخودی را با انواع تدبیر و مدارا
 همراه دارد - خواجه شاه منصور بوی خطوط درشت نوشته - و زر
 بسیار بر نمه اش بر آورده - و همچونین بتوسون محمد خان که از امرای
 کبار و سرداری لشکر بنام او بود - درین رتبه (که صد امیدواری
 باید داد) تهدید چه لازم بود - لهذا پادشاه خواجه را عزل نموده
 بشاه قلی خان محرم چند روز حواله کردند - اما چون خیرخواهی
 و دماغ سوزی او ذهن نشین شده بود عجددا بعنایت خلعت وزارت
 قامت قابلیت ادرا بر آراستند *

(۲)

اتفاقا در همین سال میرزا محمد حکیم بتوغیب معصوم عامی
 (که سر حلقه باغیان بهار و بنگاله بود) از کابل آمده در پنجاب
 خلل انداز گردید - و عرش آشیانی عازم آن سمت شدند - اهل عذرا
 پروانچه چند بخط منشی میرزا بنام خواجه از نظر گذرانیده ادرا
 باتفاق و جانب داری مخالف متمم کردند - قضا را ملک ثانی (که
 از قدیمان مبرز و دیوان او بود - و خطاب وزیرخان داشت) درین رتبه
 جدائی گزیده در منزل سونپت ملازمت دریافت - و بغابر ربط سابق
 بزدن خواجه فرود آمد - چون شهرت گرفته بود [که او بجاسوسی
 آمده - چه درین رتبه (که میرزا بروسر تسخیر هژدوستان است) جدا
 ساخته فرستادن او خالی از تدبیر نخواهد بود] اتهام سابق را

یادر افتاد - و بعد استفسار بعضی سخنان خواجه نیز مقوم
ظن شد - درین اثنا خطوط جعلی خواجه را (که بمیرزا حکیم
نوشته بود) بذظر پادشاه در آردند - و خط شرف بیگ عامل او نیز
رسید - چون وا کردند مقوم بود که فریدون خان خاں میرزا را ملازمت
کردم - او مرا بخدمت میرزا بود - با آنکه بجمع پرگنات عمل تعیین
شده پرگنه ما را معاف داشتند - گویند هنوز پادشاه در احوال او
متردد بود امرا و اعیان سعیها بکار بردند - که حکم شد مقید نگاهدارند
تا ضامن بدهد - چون کسی بضامنی از جرأت نکرد نزدیک سرای
کوت که جوجه بدرخته از حلق آویختند * * ثانی منصور حلاج *
تاریخ است - عالی از ترک و تاجیک از سخت گیریهای حسابی او
رهائی یافته شادیهها اندوخت - گویند پس از آوارگی میرزا محمد
حکیم چون دارالملک کابل مهبط الویه پادشاهی گردید هرچند از
کیفیت شاه منصور استفسارها رفت استشمام رائحه ازان نشد - گویند
کرم الله برادر شهزادخان کعبو باشاز بعضی امرا خصوص راجه تودر مل
خطوط ساخته بود - عرش آشیانی از خون ناحق و رفتن چنین کلدان
تاسف بسیار میکند - و میفرمود که ازان روز (که خواجه درگذشت)
حسابها فرورود - و سرزشته محاسبه از دست رفت - چنین اماره نویس
خرده گیر نکته سنج مشخص گو کمتر یافته میشود - بهزاری منصب
رسیده بود - چهار سال از روی استقلال و استحقاق بمنصب وزارت

(۲) در [بعضی نسخه] فرورود *

اشتغال داشت *

* انتباه *

دیزین رسمے سمٹ - کہ ہرگاہ کارکیا بسیار مشغلہ ہون تمیز
 و شناسائی کمتر فرادست دہد - قریب پرستاران ہرچند نیکو بندگی
 کنند از خود غرضی و خویش کامی خالی نباشد - بما درست اخلاص
 راست منش را از حمد کالیوگی قسم دینے را نموده بکمین جان گزائی
 برنشیند . شگفت تر آنکہ آن راستی مغرور ازین و آن حساب
 بر نگرہتہ بشاد خوابی و بے پردائی زید - زود تر آن بیند کہ کس
 میداند - کارهای فراخنای دنیا بے ممامحہ و مساهلہ تمشیت
 نپذیرد - بل بترک مدارا و مواسا بسیار ہون کہ کارهای نبیلہ جلیاہ
 مختل شود * * مصرع *

* سخمت میگردد جهان بر مردمان سخت کوش *

ازینجا گفته اند کہ دنیا بدو پای قائم است - حق و باطل - بیک پا
 نتواند ایستاد - و این درخردہ گیرہای حسابی و دقتہای نفس الامری
 رد - و الا آن خود آرای فسوں ساز [کہ بجاء طلبی و ترفع جوئی
 درزی کفایت و دیانت در آمدہ بسخت بزہی و تنگ گیری
 اصناف خلأق (کہ بدائع و دائع آہی اند) خشنودی یکنافہ خداوند
 اندیشد] ہر آئینہ چیرہ دستان تقدیر در کمتر زمانے بان افراہ
 بد سگالیہ او آمادہ ساختہ دست فرسود خشم و پی سپر غضب
 همان بزرگ گردانند * * قطعہ *

* نباشي بكار جهان سخت گير *

(۲)

* که هر سخت گیرے بود سخت میور *

* غم زیر دستان بخور زینهار *

* بتدرس از زبردستی روزگار *

* خداوند خان دکنی *

از امرای نظام شاهیه احمد نگر است - پدرش مشهدی - و مادرش حبشیه بود - جوانی قوی هیكل با صلابت - پور زری و مردانگی اشتهار داشت - چون خواجه میرک امفہانی مخاطب بچنگیز خان بمنصب وکالت و پیشوائی مرتضی نظام شاه اختصاص گرفت در صدد تربیت او شده بمرتبهٔ امارت و تیولداری محالات جیده از ولایت برار فایز گردانید - او در کمتر زمانے دولت و مکنیت عظیم بهم رسانیده صاحب جمعیت و دستگاه گردید - مسجد قصهٔ روهنکیره (که بمور دهور شکست و ریخت بدان راه ندارد) بنا نهاد دست همت ارست - در سنه (۹۹۳) نهصد و نود و سه همراہ میر مرتضی سبزواری (که سر لشکر برار بود - و از استیلای صلابت خان چرکس تاب توقف دکن نیارند) در فتح پور بملازمت عرش آشیانی رسید - خان مزبور بمنصب هزاری امتیاز یافته در بازگاہ اکبری خیلے ترقی نمود - اما سال سی و دوم سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج در مجلس پادشاهی در حرف و حکایات راه و رسم (که

از زری ناقدردانی و مرتبه نشناسی میان از و نوکرانش واقع شد (ازان فی الجماه در نظرها سبک گردید - چون یقین گجرات در تیواش مقرر شده بود بضبط و (بط آن رخصت گرفته سال سی و چهارم سنه ۹۱۷) نهصد و نود و هفت در تصیبه مذکور رخت هستی بر بست *

گویند روزی شیخ ابوالفضل اورا بضیانت طلبید - اکثر امرا حاضر بودند - چون وفور طعام و تکلف و انواع دران شیمه کربده شیخ بود پیش هر نوکر از نه قاب طعام و یک لنگری گوسپند بریان و صد تا نان نگاهداشتند - و پیش خدایند خان (کابیهای بسیار از مرغ و دراج و اقام ساگ و سالن چیدند - ناخوش شده برخاست که پیش ما که کباب مرغ آوردند از روی استهزا و سخریت بوده چون بعرض عرش آشیانی المن حرف رسید بخدایند خان فرمود - که این چیزها از تکالیف معموله هندوستان است - و الا اگر مقصود طعام باشد پیش هر نوکر شما نه لنگری گذاشته بودند - معذرا خدایند خان از شیخ صاف نشده باز بخانه اش فرفت - ازین است که در هندوستان اهل دکن بحماقت و سخافت عقل شهرت دارند *

• خواجه نظام الدین احمد •

پسر خواجه مقیم هروی است - که در زمره ملازمان فردوس مکانی انتظام داشته در آخر عهد آن پادشاه بخدمت دیوانی بیوتات اختصاص یافت - پس از ارتحال فردوس مکانی بمیرزا عسکری پیوسته هنگام (که جنت آشیانی فتح گجرات نموده احمدآباد بمیرزا

(۲)
 ارزانی داشت) خواجه وزیر میرزا بود - در هنگامه چوسا (که ن
 خان سور غالب آمد - و جنت آشیانی با چند سوار با گره ایلد
 فرمود) خواجه بکه ازان سواران بود - پس ازان در عهد عرش آشیان
 بخدمات پادشاهی مفتخر و مباحی بود - خواجه نظام الدین احد
 در راستی و درستی یگانه وقت و در کاردانی و معامله فهمی سرآ
 اقران بوده - آنچه در ذخیره الخوانین نوشته (که خواجه نظام الد
 در بدایت حال دیوان حضور عرش آشیانی بود) جای د
 بنظر نیامده - اما در سال بیست و نهم (که ایالت گجرات باءتد
 خان گجراتی ناهزد گردید) خواجه بخدمت بخششی گری آن ص
 تعیین گشت - در شورش سلطان مظفر گجراتی اعتماد خان پسرش
 بهمراهی پسر خود بمحافظت شهر گذاشته خود باتفاق خوا
 بآردن شهاب الدین احمد خان بقصبه گدهی (که بیست کرده
 احمد آباد است) شتافت - دران غیبت (که شهر بتصرف آشوب طلب
 فتنه گرا در آمد) خانه خواجه نیز بتاراج رفت - پس ازان برفاق
 شهاب الدین احمد خان و اعتماد خان در جنگم (که با آن فیه فتنه پز
 واقع شد) خواجه با مردم قلیل هر چند دست و پای زد بجائے نرس
 ناچار همراهی رفاقا از دست نداده باتفاق بدین در آمد - چ
 خانخانان باستیصال سلطان مظفر گجراتی از حضور تعیین ش
 در سرکیچ سه کردهی احمد آباد با مخالف عرصه نبرد آراسه
 (۳)

خواجه را با جمع از او را تعیین کرد - که از عقب غنیم درآمده
بعزیمت جانفشانی همت بجان ستانی بزد - دران روز مصدر
ترود گردیده در تعاقب مظفر از قطره و پویه خود را معاف نداشت
و مکرر دستبورها نمود - و مدتی ببخشگیری آنصوبه می برداخت *

چون در سنه (۹۹۸) نهمصد و نود و هشت سال سی و چهارم
حکومت گجرات بخان اعظم (که صوبه دار مالوه بود) قرار یافت
و خانخانان را عوض جاگیر گجرات چونپور مرهمت شد نظام الدین
احمد نیز طلب حضور گردید - او با جمع شتر سوار ششصد کرده راه
بطریق ایلغار در درازده روز نورزیده در لاهور مبادی جشن سال
سی و پنجم دولت آستان بوس ادراک نمود - چون تماشای غریب
داشت حکم شد که همه جمازه سوار رو برو بیایند - و بعد ازان خواجه
بعواطف بیکران پادشاهی اختصاص گرفته در منزلت و اعتبار
افزایش یافت - و در سال سی و هفتم (که امف خان میرزا جعفر
بخشی بیگی بجهت استیصال جلاله رشانی تعیین گشت) خواجه
بتقرر خدمت والای بخشی گری که گوشه افتخار بر اراج اعزاز رسانید
و در سال سی و نهم مبادی سنه (۱۰۰۳) هزار و سه (که عرش آشنیانی
بآهنگ شکار برآمد) نزدیک شاهم علی خواجه را از تب افزونی
حال دگرگون گشت - پسرانش دستوری گرفته بلاهور بردند - بر
ساحل دریای رادی رسیده بود که نهنگ اجل ببخرفنا فرود کشید
طبقات اکبری تألیف ارست - تا آخر سال سی و هشتم اکبری مطابق

سنه (۱۰۰۲) هزار و دو هجری و قانع و احوال هندوستان را
بتحریر آورده - و گفته که اگر عمر مساعدت نماید در آن استقبال
نیز ترتیب نموده ضمیمه کتاب خواهم ساخت - و الا هر که توفیق
یابد بتسویذ آن پردازد - و چون جز (سی و دقت در تفتیح اخبار
و سعی تمام بفراهم آوردن مواد بکار برده و مثل میر معصوم بهکری
و غیره اهل کمال و مساز تالیف آن بوده اند اعتبار تمام دارند
و آن اول تاریخ ستم - که احوال جمیع سلاطین اسلام سواد اعظم
هندوستان را (که مساحان بسیط غیرا چار دانگ روی زمین گفته اند)
جامع است - و ماخذ صاحب تاریخ نوشته و منتدبعان او (که معشی زائد
نکاشته اند) همین نسخه مرعوبه است - اما آنچه بر مسود این سطور
ظاهر شد در جاها مخالف است با تحقیق علامی فهمی - و زبده
هر کدام بر ابدی واقف اخبار ظاهر و باهر است - فتنه بر *

از پسرانش میرزا عابد خان است - که در عهد جنم مکانی
بنوازش خسروانه امتیاز یافته بخدمات پادشاهی مامور میشد
در بخشی گرمی صوبه گجرات (که از روی ارث و استحقاق یافته بود)
بعبدالله خان فیروز جنگ ناظم آنجا برهم زد - خان مذکور (که مرد
بے محابا و خیره بود) در اخفاف و اهانت او کوشیده بے عزت ساخت
او ترک روزگار گفته با جمع از مغلها طانیه و کفنی پوشیده بدرگاه
جهانگیری حاضر شد - و این انداز موجب عفو تقصیرش گردید
اما بعد ازین بشاهزاده ولیعهد شاهجهان توسل جسته ملتزم رکاب

شاهی گشت - و پس ازان بدیوانی شاهزاده اختصاص یافته
در اکبرنگر بنگاه (دزے) که شاهزاده بر مقبره پسر ابراهیم خان
فتح جنگ یورش فرمود) عابد خان دیوان و شریف خان بخشبی
با چندے دیگر جان نثار گشته حیات جاوید یافتند - عابد خان پسر
نداشت - دامادش محمد شریف چندگاه در عهد اعلیٰ حضرت
قلعه دار انکی تکمی دکن بود - پس ازان حاجب حیدرآباد شده
باجل طبعی درگذشت *

(۲)
* خواجه شمس الدین خوانی *

پدرش خواجه علاءالدین از اعیان و اکابر آندیار بود - در خدمت
عرش آشیانی بحسن دیانت و کاردانی فراوان قرب و منزلت بهم
رسانیده - سخنش اعتبارے تمام داشت - با عنوان متصدی گری
از کارنامهای شجاعت و جلالت خواجه بهمراهی مظفر خان در صوبه
بهار و بنگاه تاریخ اکبری شیوا زبانی میکند - علامی شیخ ابو الفضل
در احوال خواجه نوشته - که در کارهای صعب (که ترکان را مذذب
می یافت - و سر کرده را سراسیمه میدید) از روی پودلی و شکفتگی
انجام آن کار بر ذمه خود میگرفت - و بآئین شکر ف بپایان
میرسانید - چون امرای شورش گر بهار با فتنه انگیزان بذکاله پیوستند
مظفر خان را دل از جای رفت - هر چند ترغیب مبارزت می نمودند
سودمند نمی افتاد - بهزار گفتگو برخس سپاه بسرداری خواجه

شمس الدین کسبیل نمود - هرگاه کار فرما را دل از جای رود
فرمان پذیران را چه حال - خواجه قدوس راه طی کرده بود - که
گوردها گورده مردم بغنیم پیوستند - خواجه زر بکارزاد آورده دستگیر
کردید - چون مظفر خان صاحب ضوئه بنگاله را در هنگامه ناسپاسان
آن دیار پیمانۀ زندگی پر شد خواجه را . معصوم خان کابلی بگمان
زرزاري به حمایت خود گرفت - و چون بملاء سمت کاره ساخت
بدرشتی پیش آمد - نزدیک بود که در شکنجه قالب تهي نماید
عرب بهادر بپاداش پیشین درستی و آنکه شاید بنصیحت اندرخته
اورا فرا گیرد پیش خود آرد - و بند از پا برگرفت - خواجه روزی
قابو دیده با چاندی کناره گرفت - و در تصبۀ کهرک روز براج
سنگرام پیوست . از راه بهنگی نتوانست بغیروزی سپاه رسید - جمعاً
با خون همدستان ساخته اطراف لشکر مخالف را می تاخت
د مواشی آن گروه را (که بچرا بر آمده) دستبرد می نمود - پس
ازان (که در جمعیت مخالفان تفرقه افتاد) خواجه عازم حضور گشته
بتوازش پادشاهی پایه اعتبار برتر افراخت - در همان ایام مطابق
سال بیست و ششم الهی بنادیب میرزا محمد حکیم خوالی دربابی
سندده مضرب خیام سلطانی بود - اساس قلعه بر ساحل آن از تاگزیر
مصالح مالکی افتاد - باهتمام خواجه در اندک فرجه بازجام رسید
چون در اقصای ممالک شرقی قلعه کنگ بنارس بود بانک بنارس
موسوم گشت - و گویا درین تهمیده اشعاره ست بدانکه بمندهیب

چند گذشتن ازین جایز نیست - چه بسیا قواعد و رسوم دینی آنها
مختل میکرد *

بالجملة خواجه چنده بدیوانی کابل نامزد شده در سال سی
۹ نهم چون تلیح خان از انتقال قاسم خان بنظم صوبه کابل تعیین گردید
خواجه بجای او دیوان کل گشت - و در سال چهارم سنه (۱۰۰۳) هزار
و سیوم هجری درازده دیوان قرار یافت - برای هر صوبه دیوانی - که
هریک کار خود را بصوابدید خواجه (که وزیر کل بود) بعرض رساند
چون در سال چهل و سیوم الوبه پادشاهی بعد اقامت چهارده سال
در پنجاب بعزیمت یوزش دکن سمت آگره باهتزاز آمدن بیگمات را
با سلطان خرم در لاهور گذاشتند - حراست و حفاظت آنها و سرانجام
خالصه آنصوبه و حکومت و سربراهی آن دیار بخواجه مفوض گردید
چون سال چهل و چهارم مریم مکانی با مردم محل با آگره طلب شدند
امور جزوی و کلی پنجاب برای زرین او اختصاص گرفت - و سال
چهل و پنجم سنه (۱۰۰۸) یکهزار و هشت هجری در بادله لاهور
روزگارش بسر آمد *

خواجه در راست کاری و راه رسیدگی و مردانگی یگانه روزگار بود
کار شناسی او فروغ کردار داشت - ناملازم او را بر نشوراندی - دلیرانه
بکارها همت بستن - و در نویسندهگی یکتائی داشت - و دیانت را
هیچ گاه از دست نمی داد - غریب تر آنکه با وصف دیانت مفروض
املا نه پیچیدگی - و دقت نمودی - بسیار سایم الفس بود - لهذا

از ابتدا تا انجام باعزاز و احترام گذرانید - پس از فوت او سزای انجام
خالصه پنجاب بکهن برادرش خواجه مومن (که بشایسته تکیهها و رشغاس
بود) باز گردید - اگرچه خویش و اتارب بسیار داشت لیکن لاریا بود^(۲)
برادرزاده اش خواجه عبدالخالق در عهد جنت مکانی با آصفجاهی
مصاحبت و خصوصیت تمام داشت - روزی (که مهابت خان
آصف خان را از قلعه انک بر آورده مقید ساخت) بهمان نسبت
آن بیچاره را به تیغ بجاکی روانه صحرای عدم نمود - خوفا پیروز
لاهور آباد کرده خواجه است - همانجا مدفون است - بوسیله
کاردانی و دیانت و نیک نامی او اهل خوف را درین درو مان
قیموریه رشده و اعتباری بهم رسید - و الحق بیشتر این قوم در
اصل سرشت بواستی و درستی مفظور افد - و دیانت و حق شناسی
درینها و دیعت نهادی دست قدرت است - در عهد عالم گیری (که
زمان قدردانی و روز بازار دیانت بود) بسیاری ازین فرقه بقرب
و اعتبار و امارت و اعتماد امتیاز یافته اند *

الکای خوف از توابع خراسان است - امین رازی در هفت اقلیم
گفته - خوف همیشه منشای سلاطین بادان و دین و فحول مشائخ
و علما و وزرای کفایت آئین بوده - ساندان آن زمین در هر جا که
رفته اند بعلم و همت و سمو مراتب بغفان امر و ارتقای قدر ممتاز
بوده اند - از انجمله سلاطین آل مظفر - که هفت تن از ان طبقه

پنجاه و نه سال در فارس و شیواز فرما فروا ئی نموده اند - و از مشائخ
 شاه سیحان است - که از خواجه مودود چشتی تربیت یافته - اشعارش
 در نصح تصوف مذکور است - و دیگر شیخ زین الملة والدین خوانی
 مشهور - که نبیره ار شیخ زین صدر است - که از افاضل گرامی قدر
 زمان خود بود - و بدوام صحبت فردوس مکانی امتیاز داشت - و در
 عهد جنم آشیانی بهایه امارت برآمده - و از ورزا خواجه غیاث الدین
 که چهل سال وزارت با استقلال شاه رخ میرزا داشت - و پدرش خواجه
 مسجد الدین در عهد سلطان حسین میرزا بوزارت رسیده رتبه اش بجائز
 رسید که پیش تخت نشسته بکارها می پرداخت * * بیت *

* از ره و رسمش یکی این بود کاند در پیش شاه *

* هر کس بر پای می استاد و او بدشسته بود *

و مردم خوف همواره بکیاست و فراسمت شهرت تمام دارند - در
 تاریخ هرات آورده - که چون حمن مدافع بحوالی خوف رسید
 در موضعی درختها کم دیده از کفیزکی بر سبیل امتحان پرسید - که
 این زمین اشجار کم دارند - از در جواب گفت - رجالنا اشجارنا
 در ذخیره الخوانین نوشته - که مردم خوف سابق در مذهب سنن
 و جماعت شدید التعصب بوده اند - گویند چون شاه عباس صفوی
 در آغاز جلوس بخوان آمد به مردم آنجا تکلیف سپ صحابه نمود
 آنها ابا کردند - هفتاد کس را از اشراف و اعیان از بالای مسجد

بزمین انداخت - که گردن هر یک خورد شکست - هیچ کس عبرت نگرفته اقدام نمود - و اکنون همانقدر در مذهب تشیع غلو دارند *

• خواجگی فتح الله •

پسر حاجی حبیب الله کاشی ست - که نظر بر کار شناسی و فهم درست سال بیستم جاوس اکبر پادشاه اورا بکوه بندر جهت آوردن تحائف آنجا ^(۲) روانه ساخته - و سال بیستم و دوم با نوادر آنجا ببارگاه سلطنت رسیده دولت ملازمت اندوخت - شیخ ابو الفضل در اکبرنامه می نویسد که از جمله سازهای آن ملک ازغون بود (که بدان بمفضل سلطانی افسون آگهی مید میدند - حاجی مذکور سال سی و نهم بدیاز خاموشان شتافت - نام بوده از پرستاران حضور عرش آشنایی بود - و رتبه تقرب داشت - در سال (که پادشاه ایباغار فرموده بزیارت اجمیر توجه نمود) او را جهت آوردن قطب الدین خان اتکه دستوری داد - و حکم شد که از راه مالوه آوردن - تا کارانان فرستاده موزبان خاندیس را در باب فرستادن مظفر حسین میرزا مقدمات امید و بیم برخواند - او در آنجا رسیده موافق فرموده کار بند شده بدستان سرائی خود هم همواره فرستادها به برهانپور رفت - و پس ازان بے حکم پادشاه روانه حجاز گردید - پسترازین حرکت پشیمان شده همراه بیگمات (که بجهج رفته معاودت نمودند)

(باب الخاء) [۶۷۰] (مائراامرا)

آمده سال بیست و هفتم بسفارش آنها بخشایش یافته شرف
ملازمت اندوخت - و سال بیست و نهم بمحصلی ^(۲) بر امرای بنگاله
(که بنا بر ناسازگاری صحت در کارهای پادشاهی تغافل می‌رزیدند) ^(۳)
نعین گشته سال سیم (که خان اعظم کوکه بهمم جنوبی دیار مقرر گردید)
بخشیکری فوج همراهی او بجا برده تفویض یافت - سال سی و هفتم
بمراهی شیخ فرید بخشی بدفع یادگار عمزاده میرزا یوسف خان
رضوی (که در کشمیر ساز فتنه را کوک کرده بود) دستوری پذیرفت
مال چهل و پنجم در ایام (که زیات پادشاهی بیرهانپور رونق افزا
ود) او را بمراهی مظفر حسین میرزا بتسخیر قلعه لنگ فرستادند
هون میرزای مذکور بنا بر سودا مزاجی قسم (که در احوال او
گاشته شد) طریق فرار پیمود مشارالیه با فوج همراهی بقاعه مذکور
سید - دژ نشینان بنا بر کمی آذوق کلید قلعه سپردند - او برخه سپاه
اندیس را (که جمعی دست آریز فرمان پذیری بودند) پیمان
اده همراه ببارگاه خلافت آورد - و آخر همین سال بجانب ناسک
خصت یافت - چون بقاعه کانه نزدیک شد سعادت خان تعلقه دار
جوا (که از مدتی تمنای بزدگی در سرداشت) آمده او را دید
قلعه بسپرد - سال چهل و هشتم حسب درخواست شهزاده سلطان
لمیم (که در آبدان رونق افزا بود) او را بمنصب هزاری برنواخته

(۲) نسخه [ب] بمحصلی^۶ امرای بنگاله (۳) در [اکثر نسخه] بنا بر
امازگاری^۶ صحبت .

تعینات شاهزاده کردند . پس از جاوس جهانگیری خدمت
بخشگیری بار مسلم ماند *

* خواجهگي محمد حمين *

همین برادر قاسم خان میر بحر است . که احوالش سمت
ارتسام پذیرفته . سال پنجم جلوس عرش آشیانی همراه منعم بیگ
خانخانان از کابل آمده شرف ملازمت دریافت . و بعواطف
خسروانی سر عزت بفلک سود . چون میان غنی خان پسر خانخانان
وحیدر محمد خان آخته بیگی (که خانخانان هو در را بکابل
گذاشته بود) ناسازگاری بهم رسید پادشاه فرمان طلب بهیدر محمد
خان آخته بیگی فرستاده ابو الفتح برادر زاده خانخانان را بکابل
برای کمک غنی خان روانه فرمود . نام برده با اتفاق مومی الیه تعیین
کابل گشت . و چندی در آنجا گذرانیده باز بحضور رسید . و در سفر
کشمیر در رکاب پادشاهی بود . چون در راستی و درستی کم همتا
بود ساز موافقت او با مزاج عرش آشیانی کوک شد . آخرها بخدمت
بکاول بیگی سرافراز و بمنصب هزارگی ممتاز گردید . سال پنجم
جهانگیری چون حکومت صوبه کشمیر بهاشم خان برادر زاده او
(که مرزبانگی اودیسه داشت) مقرر شد پادشاه او را تا رسیدن هاشم
خان به بندر بمس صوبه مزبور روانه فرمود . سال ششم بحضور
رسیده دولت پابوس یافت . و اواخر همین سال مطابق سنه
(۱۰۲۰) هزار و بیست و هجری رخت زندگانی بر بست . فرزند از

نماند - پادشاه در جهانگیرنامه می نویسد که کوسه بود - و در محاسن و بروت املا مو نداشت - وقت حرف زدن آواز از چون خواجه سرایان بگوش میرسید *

• خواجه جهان کابلی •

خواجه دوست محمد نام - از توطن گزینان کابل بوده - در ایام شاه زادگی جذت مکانی بدیوانی سرکار ایشان سرغزازی داشت چون صبیۀ او بشرف ازدواج شاهی در آمد در اقران و امثال سرعزت برافراشته کلگونه افتخار بر چهره روزگار خود کشید - و پس از جلوس بمنصب عمده و خطاب خواجه جهان پایه اعتبار برتر افراخت و در سال سیوم جهانگیری ببخشیکری کل استیاز گرفت - و آن خدمت عمده را از روی دیانت و دیده روی نوعی حسن سرانجام بخشید که مورد تفضلات پادشاهی گردید - و نیکو کارهای او در پیشگاه خلافت لوامع ظهور داد - هرگاه جذت مکانی بشکار اطراف و حوالی آگره نهضت میفرودن خواجه بحراست قلعه و حکومت شهر مامور میشد - گویند بعد نماز صبح مثنوی معنوی مولانای روم تا چهار گهزی در مجلس او میخواندند - پس ازان بکارها می پرداخت و بفراست و کار آگهی فصل فضاها و قطع خصوصیات می نمود - لخت ازان شکفتی دارد - گویند شخصی دعوی کرد که زن برادر (که عذیب بود) طفلی را صلبی او قرار داده مالش متصرف شده - چون

ازان استفسار زنت گفت واقعی سم - که او مسلوب الباه بود - اما من
 بگفته حکیمه چهل روز سر ماهی زده و بخوردش دادم - رجولیت
 پیدا کرد - خواجه گفت آن طفل را در جلو دار با خود بدرانند
 و عرقی (که بر زو و بدانش آید) بر رویا ک بگیرند - پس از آنکه رویا ک
 تر شد گرفته بو کرد - فی الواقع بوی ماهی بود - حضار همه استشمام
 کرده تصدیق نمودند - دیگر گویند شخصه همیان از راه برداشته
 بے تصرف بمالک سپرد - آن خام طمع آزمند بمنازعت برخاست
 که نصف زر من گرفته است - چون این مرافعه بخواجه بردند خواجه
 همیان بیابنده حواله نمود - که فتوح غیبی سم ببر - و بمالک
 گفت از تو دیگر خواهد بود - فوراً او بعجز گراییده اقرار کرد که
 زر من اینقدر است - چون شمردند در سم برآمد - خواجه باجلی
 طبعی در گذشت - در آگره عمارت رفیع الشان طرح افداخته - از
 پسرانش جلال الدین محمود تا آخر عهد اعلیٰ حضرت منصب
 و جاگیر داشت - رشده نکرد - و میرزا عارف خوشرو و خوش وضع
 بود - و در چوگان بازی نظیر نداشت - در خدمت جنت مکانی قرب
 و منزلت بهمرسانیده - در بهار جوانی گل هیاتش پژمرد *

* خسرو *

ارزبک قرقچی - نیاگانش در تووان دیار ابا عن جد صاحب
 ثروت و دولت بودند - و همه بامارت و حشمت سر می افراشتند

(۲) نسخه [ب] جاگیر نداشت (۳) نسخه [ب] منزلت .

و نامی بشجاعت و مردانگی داشتند - مشارالیه نیز باین صفات متصف بود - چون وارد هند گردید جنت مکانی بتلقی اکرام معزز گردانیده بمنصب عالی بر نواخت - و چون آثار رشادت و کاردانی از وجنات احوالش ظاهر و لایح بود از پیشگاه خلافت و جهانبنانی بتفویض فوجداری نواحی دهلی و نازنول (که دیوالخی فتنه زا و ممکن و ماری فساد پیشگان تبرای اسمت) دستوری یافت - گویند مشارالیه چهار صد سوار اوزبک قرقره دار ترکی سوار نوکر داشت و همه مردانه و با تردد - درین فوجداری در قلع و قمع آن گروه لازم الاستیصال دقیقه نامرعی نگذاشت - و آن سرزمین را از خار و خس وجود مفسدان پیرایش داد - و در بارگاه خلافت مورد تحسین و آفرین گشت - چون سال هشتم جهانگیری بلاد اجمیر معسکر پادشاهی گردید شاهزاده ولی عهد (که با لشکر آراسته بر سر رانا نعین گشت) خسرو بی نیز در کمپیان انتظام داشت - مشارالیه دران مهم کارهای دست بسته و تلاشهای بجا نمود - شاهزاده بذل اللغات بحال او فرموده بر منصب و اعتبارش افزود - و سفارش او بدرگاه والا بر نوشت - و چون به نیروی اتبال شاهي در کوهستان رانا تهانه بذمی پادشاهی قرار یافت او هم بتنهانداری مکانی مامور گشت - و در انجا باجل طبعی در گذشت - همت عالی داشت هر روز طعام بسپاه میخورانید - و هر کس که بر سفره حاضر نمیشد غیر حاضری او وضع میکرد - در بخشش و انعام افراط میکرد - اسپ

پیش او حکم بز داشت - راه و روشه را (که در توران داشته) اصلا تبدیل نمود *

* خان اعظم میرزا عزیز گوکه *

پسر خرد شمس الدین محمد خان انکه است - با عرش آشیانی هم سن و همبازی بود - و همواره بقرب و مدزمت و فرط مراهم و اشفاق اختصاص داشت - مادرش جیجی انکه نیز نصیبت قوی به پادشاه داشت - مراعات خاطر او از والده حقیقی بیشتر میفرمود - ازین جهتها بود که پیوسته پادشاه گستاخیهای خان اعظم را در میگذرانید و میگفت که میان من و عزیز جوی شیر واسطه است - ازان نمی توان گذشت - و چون پنجاب از انکه خیل بغاوت آنکه از مدتها تمکن گرفته بودند تغییر شد دیپالپور و غیره محال تیول میرزا (که بدوام حضور تحصیل سعادت می نمود) بحال داشتند - چون در سال شانزدهم آخر سنه (۹۷۸) نهمصد و هفتاد و هشتک پس از زیارت مزار شیخ فرید شکر گنج قدس الله سره (که در پتن پنجاب مشهور با جودهن آسوده اند) قصه دیپالپور معسکر والا گردید عرش آشیانی بالتماس میرزا کوکه منزل او را بقدم زینت افزود - میرزا جشنی بزرگ ترتیب داده پیشکش فراران از اسپان عربی و عواتی با زینهای طلا و نقره و فیلان ترمند با ساز و زنجیر و دیگر طلا آلات از ارانی و ظروف و تخت و کرسی و جواهر نمیند و اقمشه نفیسه هر دیار از نظر

گذرانیده، مورد اطاف بے پایان گشت - و بشاهزاده‌ها و مخدرات تنق
صمت تحفه‌های گرانمایه تکلیف نمود - و سایر ارکان دولت و اعیان
سلطنه را از ارباب مناصب و اهل فضل و کمال بلکه مجموع عساکر
مخسوره را از مایدهٔ مررت و انسانیت خود بهره‌ور گردانید - شیخ
محمد غزنوی تاریخ این بزم یافته *

۹۷۸

* میهمانان عزیزند شاه و شهزاده *

و احب طبقات گفته چنین فی‌القیه تکلف کمتر شده باشد - در
سال هفدهم چون احمدآباد گجرات بحوزة تصرف اکبری درآمد
ایالت آن ولایت تا کنار مهندزی بهیرزا مکرمت فرسوده خود
بتسخیر قلعهٔ سورت متوجه شد - فیه باغیه یعنی محمد حسین بهیرزا
و شاه بهیرزا با اتفاق شیر خان فولادی میدان خالی یافته بطن را
گود گرفتند - میرزا کوکه با قطب‌الدین خان و غیره امرا (که بتازگی
از مانوه (سیده بودند) بدان سمت شتافته عرصهٔ نبرد آراست
اگرچه اول صورت شکست نمودار گشت اما آخر نسیم فتح از مهت
ایزدی عنایت وزید - گویند چون فوج برانگار و هزارل و التمش
تاب نیارده بے مهتی نمودند بهیرزا با فوج قول رسیده خواست
خون حمله نماید - برخه کهنه عماء سپاهگرمی عغان گیر شده
نگاه داشتند - که حمله بودن سردار باعث تفرقهٔ فوج است - خصوص
و چونین هنگام - بهیرزا ثبات ورزید - تا سلک جمعیت اعادی (که
اکثر بتعاقب و تاراج گریختها پراکنده شده بودند) از هم گسیخت

و میرزا بقیروز زمندی با حمد آباد مراجعت نمود *

و چون پادشاه از یورش گجرات معارضه نمود در صفر سنه

(۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک داخل فتح پور شد اختیار الملک (که

پناه باید برده بود) بنواح احمد آباد آمده شورش افزود - و محمد

حسین میرزا از دکن برگشته بطرف کهنابیت گرد غارت و تالان

برانگیخت - و پس ازان باهم اتفاق کرده خواستند بلده احمد آباد را

متصرف شوند - خان اعظم اگرچه مردم بکمیت بیشتر داشت اما

کیفیت اخلاص و یکرهائی در آنها نمیدید - مبادرت بمبارزت نگرد

شبیگر بشهر نمود - و باستحکام برج و باره پرداخت - مخالفان

بهیئت مجامعی آمده گرد گرفتند - و جنگ مورچال آغاز کردند

میرزا کوکه بتواتر و توای پادشاه نوشت *

* سر فتنه دارد دگر روزگار *

و التماس قدم گرامی نمود *

* بجز مصرر باد پایان شاه *

* کس این گرد را بر ندارد ز راه *

عروش آشیانی بعضی امرا را پیش روانه کرده خود چهارم ربیع الاول

سنه مذکور با برخی از ملتزمان قرب خاص جمازه سوار برسم ایلغار

راهی شد *

* یلان بر شتر ترکش اندر کمر *

* شتر چون شتر مرغ در زیر پر *

در جالور امرای پیش و در قصبه با اسانه پنجم کرده می پتن میر محمد خان با لشکر آنجا ملحق گردید - عرش آشیانی تقسیم فوج (که همگی سه هزار سوار بود) نموده خون با صد سوار در کمینگاه قرار یافت - و بے تحاشا بتعجیل رانده بسه کرده می احمد آباد (سیده نقاره و کرنا بذوازش در آردن - محمد حسین میرزا بتحقیق خبر خود بکنار آب آمده بسبب آن قلی ترک (که پیش آنگ بود) پرسید که چه لشکر است - گفت کوبه دولت پادشاهی است - میرزا گفت امروز چهارده رز است - که جاسوسان معتمد در دارالخلافه گذاشته اند و اگر خود می بودند فیلان جنگی کو - سبحان قلی گفت آنها راست گفته اند - نهم رز است که پادشاه برآمده - پیدا سمت که فیلان باین سرعت کی توانند رسید *

محمد حسین میرزا اندیشناک گشته اختیار الملک را با پنج هزار سوار بحفاظت دروازه گذاشت - که تا مابعد خروج محصوران باشد و خود با پانزده هزار سوار بتسویه صفوف پرداخت - درین اثنا فوج پادشاهی از دریا گذشته باهم درآریختند - نزدیک بود که بنابر کثرت غنیم چشم زخم بهر اول پادشاهی رسد که خود عرش آشیانی با صد سوار حمله آرد گشته شکست بر مخالفان افتاد - محمد حسین میرزا و پس ازو اختیار الملک علف تیغ گشتند - چنانچه در احوال میرزایان بقلم آمده *

از سلاطین سابق هم مثل این ایامها در کتب نوشته اند
 چنانچه ایلغار سلطان جلال الدین منگیزی^(۲) از هذدوستان بکرومان
 و از انجا بگرجستان - و فتح قرشی^(۳) امیر تیمور کورگان - و تسخیر هرات
 سلطان حسین میرزا - و کشایش سمرقند بابر پادشاه - لیکن بر اهل
 تتبع مخفی نیست - که مجموع از روی اضطراب بوده - و غفلت
 یا کمی مخالف دیده تاخته اند - نه اینکه پادشاه (که بر جمع
 دو لک سوار قادر باشد) از روی اختیار با وصف عام کثرت دشمن
 و سردار می شجاع بهادر مثل محمد حسین میرزا (که بیشتر در
 معارک بر امور خارج از قدرت ابتدای زمان اقدام می نمود) و بعد
 مسافت از آگره تا گجرات (که زیاده بر چهار صد کرده (سمی ست)
 از ابتدای آفرینش مروری نگشته *

بالجمله پس ازین فتح میرزا جان تازه یافته از شهر برآمد - و گرد
 موکب پادشاهی را در دیده انتظار دیده بجای سرمه کشید
 و سال دیگر (که نهضت پادشاهی باجمیر واقع شد) میرزا بقاید
 شوق ملازمت بحضور (سید - عرش آشدانی قدمه چند استقبال کرده
 در بغل گرفتند - و چون پسران اختیار الماک گجراتی سرمه بشورش
 برداشته بودند از آگره دستوری یافت - سال بیستم (که رواج داغ
 اسپ سپاه تصمیم خاطر پادشاهی شد) اکثر امرا ابا نمودند - میرزا

(۲) در [بعضی نسخه] منگیزی - یا منگیزی باشد (۳) نسخه [ج] قرآسی

امیر تیمور کورگان *

حضور طلب گشت - تا رونق افزای معامله داغ گردن - او زباده بر همه سر باز زن - پادشاه (که پیش از فرزندان میرزا را میخواست) ازین حرکت ناخوش شد - چندی از امارت فرود آمد - و در باغ خودش (که موسوم بجهان آرا در آگره ترتیب داده بود) پند پذیر ساخت و در سال بیست و سیوم میرزا مجدداً شمول عواطف پادشاهی گشته برتبه سابق امتیاز گرفت - اما در همان ایام بذایر جهت از افزونی و اعمه گمان بے التفاتی پادشاه نموده منزوی گشت - چون سال بیست و پنجم سنه (۹۸۸) نصد و هشتاد و هشت شورش ناسپاسان شرقی دیار و کشته شدن مظفر خان صوبه دار بنگاله بمیان آمد میرزا را (که پایه اعتبار افزوده بمنصب پنجهزاری اختصاص بخشیده بودند) بخطاب خان اعظم بر نواخته با فوجی گران کسپیل نمود - اگرچه میرزا بذایر شورش صوبه بهار رو به بنگاله نیارد اما در انتظام این دیار و استیصال آن گروه شقاوت آثار تکاپوی شایسته بکار برده در حاجی پور رحل اقامت افکند - و چون آخر سال بیست و ششم عرش آشیانی از یورش کابل معارفت بفتح پور نمود میرزا کوکه بملازمت رسیده بگونگون نوازش سرفرازی یافت - و چون در سال بیست و هفتم جباری و خدیطه و ترخان دیوانه از بنگاله بهار آمده حاجی پور را از مردم میرزا گرفته بر عیت آزادی شورش بر انگیختند میرزا در سال بیست و هفتم رخصت یافت - که فتنه اندوزان بهار را سزای شایسته داده همت بتسخیر بنگاله گمارد - اگرچه پیش از رسیدن میرزا

این ناسپاسان از جنود فیروزی بادافراه یافته بودند اما موسم بارش
 سر راه گرفت - میرزا عزیمت پیش نذمود - چون برشکال منقضی
 گشت در آغاز سال هیست و هشتم با تیولداران آله آباد و اردعه
 و بهار عازم بنگاله گردیده گدھی (که درازگ آن ملک است) باسانی
 برگرفت - معصوم کابلی (که بسری کافر نعمتان علم می افراخت)
 بر ساحل گهانی گنگ مقابل آمده نشست - اگرچه هر روز آریزشها
 بظهور آمده لیکن غنیم را وزنی گران نهاده دلها بصف جنگ
 قرار نگرفتے - درین اثنا میان معصوم و قاقشالان در درونی تیرگی افزون^(۲)
 خان اعظم باستمال قاقشالان پرداخته پیمان نیکو بندگی برگرفت
 و قرار یافت که سمت از کارزار برداشته در به بنگاله خویش آزند
 و از انجا بمعسکر فیروزی پیوندند - معصوم خان بسراسیمگی افتاده
 راه گریز سپرد - خان اعظم فوج نصرت پیوند را بدفع قتلوی لوهانی
 (که درین هرج و مرج بر ولایت اردلیسه و برخ از بنگاله چیره دستی
 یافته بود) تعیین نمود - و خود ناسازی هوای آندیار بحضور نوشت
 حکم شد که آفولایت را بشهباز خان کذبو (که عذقریب میرسد)
 باز گذاشته باقطاع خود بهار برگردد - در همین سال (که عرش آشیانی
 بآله آباد نهضت نمود) میرزا از حاجیپور بملازمت سیده بجگیرداری
 گدھے و رایسین کامیاب گشت - و در سال سی و یکم سنه (۹۹۴)
 نهصد و نود و چهار بتسخیر دکن مامور گردید - چون فوجها جمع

(۲) در [بعضی نسخه] دوتی •

شد در براه آردن - اما در درونی و ده زبانی رفقا شورش افزد
 شهاب‌الدین احمد خان (که کمکی بود) بکینه دیرینه نفاق بر وی (در
 آردن - میرزا بیدگمانی افتاد - و از توفقه‌های بیجا و غرضهای پراکنده
 سپاه کمی پذیرفت - و غنیم که برخود می‌آرزید چیره گشته با هنگ
 کارزار روانه شد - میرزا نیروی آویزش ندیده یکسو شده بصوب برار
 کام فراخ برزد - (در نوروز ایلیچپور را خالی یافته یغمائی ساخت
 و با فراوان غنیمت گجرات رویه روان شد - مخالف از برگردیدن
 بعیرت در شده جریده تعاقب نمود - میرزا از وهم ناکی گرم رفتار
 گشته تا نذر بار عذاب باز نکشید - اگرچه غنیم دست نیافت اما
 ملک برگرفته از دست داد - و از نذر بار جریده بگجرات شتافت
 تا سپاه آنجا فراهم آردن - خانخانان حاکم آنجا گرم جوئیها نموده
 در کمتر زمانه گزین لشکره سرانجام داد - اما از هرزه سگالی مردم
 عزیزت دگرگونی گرفت - و در سال سی و دوم دختر میرزا کوکه را
 با عاهزاده سلطان مراد عقد ازدواج بمته جشن عالی ترتیب یافت
 و در آخر سال سی و چهارم ایالت گجرات از تغیر خانخانان بدو
 نامزد شد - میرزا مالوه را بهتر دانسته در رفتنها درنگ نمود
 آخر در سال سی و پنجم با احمد آباد شتافت - چون سلطان مظفر
 باعانت جام و زمیندار کچه و حاکم جواناگده شورش می‌افزد
 میرزا در سال سی و ششم بدان ملک در آمده بجنگ صعب

عزیمت افکن مخالفان گشت - و سال سی و هفتم جام و دیگر
 زمینداران ایل گشته سومنات و غیره شازده بذر بتصرف در آردند
 بمحارمه جوانگدهه (که حاکم نشین ولایت سورتیه است) پرداخت
 میان خان و تاج خان پسران دولت خان خلف امین خان غوری
 بزینهار در آمده قاعه حواله نمودند - میرزا بهریکے جاگیر آباد
 آذخواه کرده همگی همت بگرفتاری سلطان مظفر (که خازین فتنه
 بود) گماشت - و فوج بدرارکا (که به پناه بومی آنجا خزیده بود)
 تعیین کرد - آن زمیندار بآریزش برخاسته فرود شد - و آن تیره بخت
 بکچه گریخت - میرزا خود بدان مملکت رفته خواست که بنگاه ادرا
 بجام دهد - بایلی گرائیده مظفر را حواله کرد - نزد میرزا می آردند
 ببهانه خلا جا بگوشه در شده استر (که با خود داشت) برگاوراند
 و جان بسپرد *

و چون عرش آشیانی سال سی و نهم سنه (۱۰۰۱) هزار و یک
 میرزا را طلب حضور کردند او سوء المزاجی استشمام کرده عزیمت
 حجاز نمود - گویند چون سجده بپادشاه و حلق لکویه و دیگر مراتب
 مستحده (که معمول پیشگاه خلافت شده بود) املا بجا نمی آرد
 و بخلاف آن ریش دراز میگذاشت لهذا رفتن حضور ناگوار دانسته
 عذرها نوشت - آخر پادشاه در جواب نوشتند - این همه تعلل
 در آمدن دارید - ظاهرا پشم ریش شما سنگینی میکند - گویند میرزا
 هم در مقدمه مذهب حرفهای پوشش کنده و تند نوشتن - تا اینجا

که بجای عثمان و علی فیضی و ابوالفضل را قرار داده باشند -
 بجای شیخین کزا مقرر کرده اند *

و بالجمله میرزا کشایش بندر دیورا آذانه انداخته راهی گشه
 و با فرنگی آشتی نموده در بندر بلاول (که نزدیک سومنات است
 بهماز آهی خود با شش پسر خرم و انور و عبدالله و عبداللطیف
 و مرتضی و عبدالغفور و شش دختر و مامکان ایقان و صد کس
 از ملازمان نشسته لنگر برداشت - عرش آشیانی افسوس بسیار کرد
 شمسی و شادمان پسران کلان ادرا بمنصب و جاگیر آباد نوازش فرمود
 شیخ عبدالقادر بداونی تاریخ یافته *

* بیت *

* بجای راستان شد خان اعظم *

* و آن در زعم شاهنشاه کج رفت *

* چو پرسیدم بدل تاریخ این سال
 ۱۰۰۲

* بگفتا میرزا کوکه بحج رفت *

گویند در حرمین زرهای بسیار صرف کرد - و پلاس آرد بشرفا
 و اعیان تواضعها نمود - و خرج روضه مبارک جناب رسالت (صلی الله
 علیه و آله) برآورد پنجاه ساله کرده حواله شریف نمود - و حجرها
 خریده وقف آن مکان مقدس ساخت *

و چون بر مهربانیهای عرش آشیانی بتازگی آگهی یافت
 بدریا نوردی درآمده در همان بندر فرود آمده در آغاز سنه
 (۱۰۰۳) هزار و سیوم ملازمت دریافت - و ببحالی منصب و قبول

صوبهٔ بهار مورد نوازش شده سال چهارم بخندمت والای وکالت و تفویض مهر پادشاهی (که مولانا علی احمد تا صاحبقران نام آبی قدسیه کذده کارنامه ساخته بود) سر بر آسمان سون - و در سال چهل و یکم صوبهٔ ملتان بجاکیر میرزا مقرر گشت - و سال چهل و پنجم سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت (که در زکاب پادشاهی بمحاصره قلعهٔ آسیر اقدام داشت) والده اش بیچه جیو ودیعت حیات سپرد عرش آشیانی تابوتش بدوش گرفته در سوگواری موی سر و برود ستروند - هرچند کوشش رفت که جز فرزندان او دیگرست نتراشد ممنوع نگشتند - عالی این رسم بجا آورد - و آخر همین سال بهادر خان مرزبان خاندیم بوساطت میرزا ملازمت نموده قلعه بسپرد و چون با سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سلیم (که همشیرهٔ زادهٔ راجه مانسنگه میشد) نیز صبیغهٔ میرزا مذکور شده این هر دو (کن زکین سلطنت در ارتفاع دولت خسروی کوشش فراوان داشتند - خصوص میرزا (که طرفه محبتی بدو داشت) میگفت راضیم که در گوش راست من مؤده سلطنت او رسانند - و از راه گوش چپ روح مراقبض کنند در بیماری ارتحال عرش آشیانی برای ولایت عهد سلسله جنبان شدند - پذیرائی نیافت - و هنوز رمقی از عرش آشیانی باقی بود که شیخ فرید بخشی و دیگران بشاهزاده سلیم (که باشارهٔ پادشاه و از اندیشهٔ غدر این دولت ناخواهان بیرون قلعه خانه نشین بود)

پیوستند - و راجه مانسنگهه نیز بقرار آنکه خسرو را همراه گرفته بصوبه داری بنگاله شتابد از قلعه با خسرو بر آمد - خان اعظم مضطرب شده قبائل خود بخانه راجه فرستاد - که من هم همراهم اما تکمیل خزانه ناگزیر - و بار بردار موجود نیست - راجه نیز همین عذر را پیش آورد - ناچار میرزا قنجا در قلعه مانده بتکفین و تجهیز بر داشت - و پس از آنکه در سال اول جهانگیری خسرو گریخته با پدر عالی قدر بغی درزین باغوا و رهنمونی او ^(۲) محمول داشته در معرض عتاب و خطاب آمد *

گویند خان اعظم کفن پرشیده بدربار میرفت - و میدانست که او را خواهند کشت - اما زبانش باختیار نبود - بیه حرف میزد شب با امیرالامرا گفتگوی تند کرد - پادشاه برخاسته در خاوت استشاره کردند - امیرالامرا گفت - کشتن او توقف نمیخواهد - مهابت خان عرض کرد - که مرا در کنگاش دخل نیست - سپاهیم - شمشیر نیروئی دارم - بکمر او میزنم - اگر دو حصه نکند دست مرا ببرند - چون نوبت بخانجهان لودی رسید گفت - من حیران طالع اویم - که هر جا نام حضرت رفته نام او هم شهرت دارد - بظاهر از حرکت سر نزده که واجب القتل شده باشد - اگر بکشند مظلوم زبان زد عالمیان خواهد شد - ازین حرف اندک سورت غضب پادشاهی اطا یافته که درین اثنا سلیمه بیگم والد سبیبی پادشاه از پس پرده فریاد کرد

که حضرت همه بیگمان بجهت شفاعت میرزا کوکه در محل جمع شده‌اند - اگر تشریف آرند بهتر - والا بر می‌آیند - ناچار بمحل رفته بمبالغه آنها عفو تقصیرش فرموده افیون معذبان (که نخورده بود) از بهای خاصه عنایت کرده رخصت خانه نمودند - اما روزی در همان ایام خواجه ابوالحسن تربتی خط میرزا کوکه را (که در وقت براجه عای خان مرزبان خاندیس بالفاظیکه بهیچ احدی سزادار نیست در حق عرش آشیانی نوشته - و بعد فتح آسیر از اموالش بدست خواجه افتاده سالها با خود داشت - آخر ضبط نتواند کرد) از نظر گذرانید - جذمت مکانی بدست خان اعظم دادند او بے محابا شروع بخواندن کرد - باز یابان حضور از هر جانب بلعن و طعن زبان کشوندند - پادشاه فرمودند - که تا حال همان نسبت محبت (که عرش آشیانی با تو داشتند) مانع است - و الا دوش ترا از بار سر سبک می‌کردم - و از منصب و جاگیر معزول شده نظر بند گردید - در سال سیوم صوبه دار می گجرات بغام او قرار یافته پسر کلانش جهانگیر قلی خان ذیابۀ بحراست آن ملک تعیین گشت *

و چون مهم دکن از بے التفاتی امرا متمشی نگردید سال پنجم

خان اعظم با ده هزار سوار بکمک رخصت یافت - و پس ازان او از برهان پور مهم رانا بغام خود درخواست کرد - میگفت اگر دین جنگ کشته شوم شهید می‌شوم - حسب خواهش او آنچه سادان

و سرانجام آن مهم بود تمشیت یافت . و چون بر سر کار آمد
عرض داشت - که بدون توجه رایات پادشاهی افتتاح این عقده
دشوار می‌نماید - لهذا در سال هشتم سنه (۱۰۲۲) هزار و بیست و دو
هجری الریة جهانگیری بدارالخیر اجمیر نزل نمود - و بالتماس از
شاهزاده شاهجهان تعیین گشته مدار کارها بعهده و صوابدید از ماند
لیکن پادشاهزاده بنا بر طرف داری خسرو سلوکهای ناپسند پیش گرفت
لهذا مهابت خان دستوری یافت - که او را از اردبیلور بدرگاه آرد
و در سال نهم حواله آصف خان شد - که در قاعه گوالیار محبوس
دارند - زبانی میرزا نقل کرده اند - که اصلا مرا از دعوت خبری نبود
آصف خان بعرض رسانید - که فلانی باندا و اعدام من دعوت
می خواند - و چون خلوت و ترک حیوانات و جماع شرط آنست
و آن همه در حبس موجود حکم شد - که در وقت اطعمه لذیذه
از گوشت مرغ و دراج از بهر میوزا بپزند * ع *

* عدد شود سبب خیر چون خدا خواهد *

و بعد از سال (که از زندان بر آمدند) اول نوشته گرفتند - که در حضور
ناپرسیده حرف نزنند - چه زبان باختیار نداشت - شبی جانت مکانی
بجهانگیر قای خان گفتند - ضامن پدر میشوی - عرض کرد که کفیل
همه چیز از همتم - اما ضامن زبان او نمی توانم شد - و چون
خواستند منصب پنجزاری بحال نمایند جهانگیر پادشاه بشاهجهان
نقل کردند - که چون عرش آشیانی خواستند (که خان اعظم را

اضافه در هزاری بدهند) شیخ فرید بخششی و راجه رام داس را بخانه اش فرستادند - که مبارکباد بگویند - او در حمام بود - تا یک پاس سر دروازه نشستند - پس ازان (که در دیوان خانه بر آمد) آنها را طلبیده مبارکباد شنید - نشسته دست بر سر گذاشت - و گفت که ضرور شد برای کار ایشان جمعیت دیگر نگاهداشت - و بآنها هیچ مدارائی نکرده (خصمت نمود - این حرف مرا یاد است - شرم می آید که برای بحالی منصب میرزا کوکه ایستاده تسلیم نماید بابا شما بنیابت او آداب بجا آرید - و در سال هیزدهم ^(۲) میرزا کوکه باثالیقی و همراهی سلطان داور بخش پسر خسرو (که بصوبداری گجرات نامزد شده بود) رخصت یافت - و در احمدآباد سال نوزدهم سنه (۱۰۳۳) هزار و سی و سه هجری باجل طبعی در گذشت - بحدت ذهن و سلاست بیان یکتا بود - و در تاریخ دانی مستثنی - گاهی شعر هم میگفت - ازو ست *

* بیت *

* چون نشد حاصل مرا کام دل از ناموس و ننگ *

* بعد ازین خواهم زدن بر شیشه ناموس سنگ *

و خط نستعلیق بسیار خوش مینوشت - شاگرد میرزا باقر پسر ملا میرعلی ست - که باثفاق ارباب استعداد نمک قلم او از خط استادان مشهور هیچ کم نیست - در مدعا نویسی ید طولی داشت هر چند عربیت نورزیده میگفت که من در عربی داه عربم - گویند

(۲) نسخه [ب] شانزدهم (۳) نسخه [ب ج] عربیم *

در مصاحبت بے نظیر بود - سخفهای رنگین داشت - از سمت *
شخصه حرفه گفتم - راسم انگاشتم - چون مبالغه کرد بشبه افتادم
همین که سوگند خورد دانستم دروغ است - و از مطایبهای او که
مردم دولتمند را چهار زن لازم است - یکی عراقی بجهت مصاحبت
و همزیانی - دوم خراسانی برای سامان خانه - سیوم هندی بواسطه
زناشوئی - چهارم هاراء الذهری بجهت شلاق - تا دیگران عبرت گیرند
اما در خبث و نفاق و درشت گوئی هم سرآمد ابنای زمان بود
و بعبار مغلوب غضب میشد - هرگاه عامل معزول بحضورش میآمد
مستوفی زرے (که بر ذمه اش برآوردنه) اگر فوراً ادا کرده رهنده
و الا چندان میزد که تار و پود زندگی میکسیخت - و اگر بعد ازین
زنده ماندند دیگر مزاحمت نبود - گوهمگی لک زدیبه بر ذمه اش
میشد - و ساله نبود که یک در مرتبه هزود اهل قلم را سر نمی تراشید
گویند هنگام اکثر اینها رخصت غسل گنگ گرفتند - بدیوان خود
رای درک داس گفت - چرا تو نمیزوی - عرض کرد که غسل گنگ
بنده زیر قدم نواب است - فهمیده آن طریقه را بر طرف کرد - اگرچه
بنماز مقید نبود اما در مذهب تعصب تمام داشت - ازین جهت
در مراسم ازداد و زندقه (که پادشاه وقت اختیار کرده بود) اصلاً
تبعیت ننمود - بے محابا بزشتی و شذاعت منسوب ساخت - اصلاً
زمانه ساز نبود - در عهد جنت مکانی با آنهمه پیش آمد سلسله
اعتماد الدوله بخانه هیچکس نرفت - حتی بر دروازه نور جهان

بیگم هم - بخلاف خانخانان میرزا عبدالرحیم - که بخانه رای
گوردن دهوان اعتماد الدوله شتافت *

چون ذکر ارتداد اکبر پادشاه تقریبا بزبان قلم گذشت مجمله
شرح آن ناگزیر سیاق کلام افتاد - اگرچه این مقدمه از کفر ابلیس
مشهورتر است - و هرچند (که مورخین و اخبار نویسندگان عهد بترس
ضرب و توهم ادیت زبان خاصه بدان آشنا نکرده اند) مگر برخی بکنایه
و شیخ عبدالقادر بداونی و امثال او بصراحت هم نوشته اند - لهذا
جهانگیر پادشاه قدغن نمود که تاریخ شیخ صحافان ممالک محروسه
بیع و شرای آن ننمایند - ازین جهت آن نسخه کمیاب است
و اخراج علما و احداث سجده و ترویج دیگر رسوم خلاف اسلام
همه از اوضاع براهین این مطلوب است - و زیاده برین چه میباشد

که عبدالله خان اوزبک والی توران درین باب (که بیکی از آحاد الناس
نمی توان گفت - تا پادشاه عظیم الشان چه سد) بعرض آشیانی
نوشت - در جواب تبریه و تزکیه بسیار بتحریر آورده باین قطعه
(۳)
معدرت خواست * *
* * قطعه *

* قیل ان الاله ذو ولد *

* قیل ان الرسول قد کهنا *

* ما نجا الله و الرسول معا *

* من لسان الوری فکیف انا *

چنانچه در اکبرنامه و منشات شيخ ابو الفضل منذرج است - اما
آنچه از تتبع آثار و اخبار محرر اوراق متفرس شده و بذهن متبادر
میکردند حاشا که دعوی الوهیت و نبوت باشد - پادشاه زمان
املا مقدمات علمی نورزیده - و مساس کتاب مطلقا نداشتند - اما
فطانت رسا و شعور تند بدرجه اعلی بود - هرچه بعقل بسندیده
می نمود میخواستند ردائی یابد - اکثر علما مراتب دنیوی مطمح
نظر داشته مزاج گوئی و خداوند ستائی اختیار کردند - پیش آمد
فیضی و ابوالفضل هم ازین جهت بود - که آنها برگزیده و مختار
خاطر پادشاهی را بدلیل عقلی سفسطی مدلل می نمودند - و خاع
رَبَّةٌ تَقْلِيدِ سَلَفِ رَا تَحْقِيقِ نَامِیْدَةِ پادشاه را محقق زمانه و مجتهد
وقت قرار دادند - و چون فضل و کمال این دو برادر دران مرتبه
بود (که هیچ کس از هم عصیان قوت سر بندگان آنها نداشتند)
و در اصل درویش زاده و مفلوک بیس نبودند و یک دفعه
بقرب و اعتبار سلطانی اختصاص یافتند حسد پیشها (که همیشه
عالم ازین قسم مردم پر است) خصوص همچشمان از ملامی سقیفه بزد
(که شک اندوزی و ناقوان بینی را حمیت دین نام نهند) چه
اراجیف و اناذیب که شهرت ندادند - و چه هنگامها که برپا نکردند
و از عصبیت و نفسانیت جان و مال خود درین کار باختند
عفا الله عنهم •

خان اعظم اولاد بسیار داشت - آرشد آنها جهانگیرقلی خان اسمت که احوال او بقید قلم در آمده - دیگر میرزا شادمان - که در عهد جهانگیری به شاد خان مخاطب گردیده - دیگر میرزا خروم است - که وقت عرش آشیانی حکومت چونه گندهه مضاف صوبه گجرات (که در جاگیر پدرش مقرر بود) داشت - و در عصر جنم مکانی بکامل خان نامور شده در مهم رانا همراه پادشاهزاده سلطان خرم تعیین یافته دیگر میرزا عبدالله است - که در زمان سلطنت جهانگیری سردار خان خطاب یافته - و پادشاه او را همراه خان اعظم بقلعه گوالیار محبوس نموده بود - پس از رهائی پدر او هم مورد ترحم گشته دیگر میرزا انور است - که صبیغه زین خان کوکه را بقید ازدواج آورده هر یک ازینها بمنصب سه هزاری و دو هزاری رسیده *

• خانخانان میرزا عبدالرحیم •

خلف الصدق بیرام خان است - والدش از نژاد خانان میوات بود - چون جنت آشیانی در سنه (۹۶۱) نهصد و شصت و یک بدارالملک دهلی نزول اقبال نموده مرتبه ثانی سریر آرای هندوستان شد برای استمالت و تالیف زمینداران اطراف و جوانب اولیای دولت را با فرزندان آن طبقه نسبت میکرد - جمال خان عم زاده حسین خان میواتی (که از زمینداران معتبر هندوستان بود) چون بملازمت رسید دو صبیغه داشت - کلان را پادشاه در حباله عقد خود آورده دوم را به بیرام خان تزویج فرمود - چهاردهم مفر سنه

(۹۶۴) نهد و شصت و چهار هجری آخر سال جاوس اکبری در بلده لاهور میرزا عبدالرحیم متولد شد - وقتیکه (که پدرش در پتن گجرات بردست افغانی شهادت یافت) چهار ساله بود بے اعتدالان دست قاراج باردوی خان دراز کردند - محمد امین دیوانه و بابا زنبور میرزا را با والدۀ او ازان آشوبگاه بر آورده احمد آباد ریه روانه شدند - و با افغانان دنبال گرفته جنگ کنان بشهر رسیدند - پس از چهار ماه محمد امین دیوانه و برخه پرستاران میرزا را برداشته عازم حضور گشتند - در جالور فرمان طلب از پیشگاه

خلافت نیز رسید - سر آغاز سال ششم سنه (۹۶۹) نهد و شصت و نه هجری در آگره بزمین بوس عرش آشیانی استمعان یافت پادشاه با هجوم بدگریان و بد اندیشان آثار نجابت و حقیقت از ناصیه او دریافته مشمول تربیت و پرورش خاص گردانید *

و چون بسن رشد و تمیز رسید بخطاب میرزا خانی سرفرازی یافته ماه بانو همشیره خان اعظم کوکه را باز دواج از در آوردند - سال بیست و یکم سرداری گجرات بنام میرزا نامزد گشته حل و عقد مهمات بوزیر خان قرار گرفت - در سال بیست و پنجم بمیر عرضی حضور افتخار اندوخت - و سال بیست و هشتم با تالیقی شاهزاده سلطان سلیم بلند مرتبه گردید - و در همین سال بر سلطان مظفر گجراتی ظفر یافت *

تفصیلش اینکه سلطان مظفر در نخستین یورش گجرات بدست

ملازمان پادشاهی افتاده زندانی گشت - او را نزد منعم خان خانخانان فرستادند - چون روزگارش بسر آمد بحضور باز گردید و بخواجه شاه منصور دیوان حواله شد - سال بیست و سیوم از محبس گریخته بگجرات شتافت - و در حواشی جونہ گدھے در حمایت^(۲) کانهی^(۳) آرامش گرفت - امرا سهل انگاری نموده بدر نپرداختند درین هنگام (که اعتماد خان از تغیر شهاب الدین احمد خان ایالت گجرات یافت) بعضی نوکران حاکم معزول در بے حقیقتی زده سر شورش برداشتند - مظفر نیز بآنها پیوسته بسری هنگامه آرا گشته احمدآباد را متصرف شد - عرش آشیانی میرزا خان را با فوج شایسته تعیین نمود - چون با مظفر چهل هزار سوار فراهم آمده وهمگی مردم پادشاهی ده هزار بودند امرا مصلحت جنگ نمیدادند و پادشاه نیز نوشت - که تا تلیج خان و غیره امرای کمک از مالوه فرسند جنگ را آماده نگردانند - دولت خان لودی (که صاحب و میرشمیر میرزا بود) گفت - درانوقت فتح بشرکت است - اگر میخواهی خانخانان شوی تذاها فتح باید کرد - والا کشته شدن به از بگمنامی زیستن است - میرزا خان بهمت افزائی همراهان درآمده همه را دل نهاد محاربه ساخت - و بسرکیچ سه کوهی احمدآباد سخت چپقلش در داد - هر طرف بهادران با یکدیگر آویخته

(۲) در [بعضی نسخه] جونا گدھے - و در [بعضی] چونه گدھے (۳) نسخه

داد مردی میدادند - میرزا خان با سه صد جوان و صد فیل مست
 ایستاده بود که مظفر با شش هفت هزار سوار در برابر آمد - بعضی
 هواخواهان جلو گرفته آهنگ برگردانیدن نمودند - میرزا خان
 پای جلادت افشوده برخی را خون بخاک آمیخت - و بسیاری راه
 گریز سپردند - مظفر (که ایستاده نخوت میفریخت) سراسیمه
 گشته (در بهزیمت نهاد - و بجهانبایم رفت) ماله از تجاران برگرفت
 و باز سرشورش برداشت - میرزا خان امرای مالوه را (که بتازگی
 پیوسته بودند) همراه گرفته روانه شد - و مکرر مالش بسزا داد
 او سر بطرف نادوت بر آورد - و دران ناحیه از سرنو هنگامه پیکار
 گرمی گرفت - تهر، منشان هر دوسو پیاده شده کارنامهها ظاهر کردند
 آخر مظفر (از جنگ گاه بر تافته سمت راج پپله ره سپر ناکامی
 گشت - میرزا خان از پیشگاه خلافت و جهانبانی بمنصب عمده
 پنجهزاری و خطاب والای خانخانانی مباحی گشته سر افتخار
 باآسمان برین رسید *

گویند روز فتح گجرات آنچه با او بود همه را بمردم بخشید
 آخر وقت شخه آمده گفت که بمن چیزی نرسیده - یک قلمدان
 باقی مانده بود - بار داد - و پس از نظم و نعت ملک برهم خورده
 گجرات قلیچ خان را درانجا گذاشته خود شرف حضور دریافت
 در سال سی و چهارم وقائع بابری را (که از زبان ترکی بفارسی
 (۲)

برده بود) بنظر پادشاه در آورده فراوان آفرین اندوخت - و در همین سال (که سنه (۹۹۸) نهصد و نود و هشت هجری بود) بوالا پایه وکالت بلند مرتبه شده چونپور باقطاع از مقرر گردید - و در سال سی و ششم سنه (۹۹۹) نهصد و نود و نه ملتان در قبولش قرار یافته تسخیر تته و ولایت سندهه پیش نهاد همت ساخته عازم گشت - شیخ فیضی تاریخ این عزیمت * تصد تته * یافته *

و چون خانخانان بچالاکوی و تیز دستی از پایان قلعه سیهوان (۲) که سیوستان گویند گذشته لکھی را (که دروازه آن ملک است - مثل گدهی بنگاله و بارهموله کشهیر) بدست آوردن میرزا جانی حاکم تته (که بیازش ستیز آمده بود) پس از جنگهای سخت هزیمت یافته در سال سی و هفتم بآشتی گرائید - بشرط آنکه قلعه سیهوان را (که بر ساحل دریای سندهه است) بسپارد - و میرزا ایرج پسر خانخانان را بدامادی بر گیرد - و بعد از برشکال بملازمت شتابد چون از کم آذوقی بسپاه پادشاهی هم خستگی راه یافته بود خانخانان پذیرش نموده قلعه بحسن علی عرب سپرده بیست کردهی سیهوان متوقف شد - چون هنگام بارش برآمد میرزا جانی عذرها در نیامدن پیش آوردن - ناچار خانخانان روانه تته شد - میرزا سه کردهی شهر برآمده فکرها داشت که یکدفعه فوج پادشاهی چیره دست گردید - ناگزیر بلا به گوی در آمده تمام مملکت بمردم

(۲) نسخه [ا ب] سیوستان (۳) در [بعضی نسخه] لکھی را *

پادشاهی باز گذاشته با زه رزاد همراهِ خانخانان بملازمت رسیده کامیاب عاقبت گردید - ملا شکیبی (که نوکر خانخانان بود) مندرینے درین فتح گفته - این بیت از انجا است *
* بیت *

* همائے که بر چرخ کردے خرام *

* گرفتہی و آزاد کرسی ز دام *

خانخانان هزار اشرفی مله داد - میرزا جانی نیز هزار اشرفی بملا داده گفت - رحمت خدا مرا ^(۲) ما گفتی - اگر شغال میگفتی زبانت که میگرفت *

چون شاهزاده سلطان مراد حسب الامر پادشاهی بدستخیز دکن از احمد آباد گجرات بر آمده بانظار لشکر کمکی در بهرنج نشست خانخانان (که بهمراهی شاهزاده از حضور تعیین شده بود) در بهیلسه ^(۳) محال جاگیر خود تختے بسر برده بارجین (و آردن شاهزاده ازین آگهی برآشفته خشم آلود پیغامے بر گزارن - او نوشنت که راجه علی خان مرزبان خاندیس یگانگی داستان بر میسراین - اورا همراهِ گرفته میوسد - شاهزاده بغضب در شده بهمان سپاه گجرات روانه دکن شد - خانخانان لشکر و آویخانه را بمیرزا شاهرخ سپرده خود با راجه علی خان تیزروی فرا پیش گرفت - و در قلعه چاندور سی کردهی احمدانگر بشاهزاده پیوست - بعد چندے بار دادند اما هیچ التذاتے بحالش نرفت - خانخانان باآزدگی در شده دست

از کلر باز کشید - اگرچه آخر ربیع الآخر سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار
 هجری احمد نگر را گرد گرفتند و بمورچال دوانی و نقب زنی
 پرداختند لیکن بهوشیاری و دلادری چاند بی بی سلطان همشیره
 برهان نظام شاه زوجه علی عادل شاه بیجاپوری (که با اتفاق ابهنگ
 خان حبشی تحصن گرفته بود) و هم بعلمت نفاق امرا و کار شکنی
 یکدیگر فتح قلمه باسانی صورت نگرفت *

چون درویدان از دروئی سران لشکر آگهی یافتند آشتی داستان
 بر سرآیدند - که بهادر پور زاده برهان نظام شاه را از زندان برآورده
 آن خرد سال را خطاب نظام الملک داده فوکر والا درگاه برسانند
 و آباد ملک احمد نگر بانطاع او قرار گیرد - و ولایت برار بتصرف
 پادشاهی باز گردد - هرچند کلر آگهان کم آذوقی و سراسیمگی
 و داستان سرائی دژ نشینان برگذارند از بی اتفاق کسی گوش نکرد
 و درین ضمن آمد آمد سهیل خان خواجه سرا معتمد الدوله بیجاپوری
 یکمک نظام شاهیه یاور پیشین عزم گشته بوساعت میر مرتضی صلح
 نموده بدالا پور برار برگشتند - و چون سهیل خان با فوج بیجاپور
 در میمنه و قطب الملکیه دست چپ و نظام الملکیه در قول نخوت
 افزوده عرصه مبارزت آراست شاهزاده را بسپج آویزش در سر گرفت
 امرا از پایه نشناسی^(۲) بدان فکرائیدند - خانخانان با میوزا شاهرخ
 و راجه علی خان از شاه پور بسوی غنیم چالش نمود - آخر

جمادی الاخری سنه (۱۰۰۵) هزار و پنجم هجری نزد قصبه اشقی
 درازده گروهی پنهانی نبرد پیرا گردید - آریزش سخت روداد^(۲)
 مرزبان خاندیس با پنج سردار و پانصد کس (که در مقابلۀ عادلخانیه
 بود) مردانه فرود شد - آنها ادرا قول فهمیده بسر آمدن حیات میوزا
 شاهرخ یا خانخانان دانسته دست بتاراج کشادند - خانخانان فیز
 فوج روبروی خود را برداشته دران تیره شب از یکدیگر جدا شده
 ایستادند - و هر دو گروه گمان فیوردزی بخود برده شب بر پشت
 اسب گذرانیدند - بامدادان فوج پادشاهی (که هفت هزار کس بود)
 چون همه شب بتشنگی گذشت دریا سو گام برداشت - مخالف
 با بیست و پنج هزار سوار آهنگ بیکار در سر گرفته رو باویزش نهاد
 سرداران بسیار از هر سه فوج غنیم دست فرسود نیستی گشتند *

گویند در امت خان لودی (که هراول خانخانان بود) هنگامی
 (که سهیل خان توپخانه و فیلان بر رو داده قدم فراتر گذاشت)
 با خانخانان گفت - نه همگی ششصد سواریم - پیش رو رفتن
 خود را بای دان است - در کمر غنیم در می آیم - خانخانان گفت
 که نام دهلی بباد میدهی - جواب داد که حریف را اگر برداشتیم
 صد دهلی ایجاد کرده باشیم - و اگر مودیم کار با خداست - و چون
 خواست (که اسپان بردارد) قاسم بارهه با سادات همراه بود - گفت
 که ما و شما هندوستانی ایم - غیر از کشته شدن چاره نیست - اراد

خان باید دریافت که چیست - دولت خان برگشته بخانخانان گفت که چنین انبوهی در پیش است - و فتح آسمانی - اگر شکست رو دهد جائی نشان دهید - که ما شما را دریابیم - گفت زیر لاشها - دولت خان با سادات بارهه از کمرگاه در آمده غنیم را برشوراندید - و در کمتر زمانی سهیل راه فرار سپرد - گویند خانخانان درین روز از نقد و جنس هفتاد و پنجم لک روپیه با خود داشت - همه را یغمانی ساخت - زیاده بر دو شتر بار همراه نماند - و با وصف چنین فتح سترگ مهمات انجام شایسته نگرفت - خانخانان حضور طلب گردید - سال چهل و سیوم بملازمت سربلندی یافت - کوچ او ماه با دو هم درین سال در گذشت *

چون عرش آشیانی کنگاش مهم دکن از دستفسار کردند طلب شاهزاده بحضور و تفویض رتی و فتق دکن بتمام خود عرض نمود پادشاه را بد آمد - از نظر انداختند - و چون شاهزاده مراد فوت کرد و سال چهل و چهارم سلطان دانیال بکشایش دکن مامور شد و عرش آشیانی خود نیز عزیمت آندیار فرمود خانخانان را مجدد در برنواخته نزد شاهزاده فرستادند - آخر شوال سال چهل و پنجم سده (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری شاهزاده باتفاق خانخانان قلعه احمد نگر را گرد گرفت - از هر جانب فرزان کوشش بکار رفت چاند بی بی عهد و پیمانے در میان آورد - چیتة خان خواجه سرا ازین معنی سر باز زده باتفاق برخه بدگوهران آن گزین بانورا

جان بشکود - و توپ اندازي فرا بيش گرفته مکور از قلعه بيرون شد
 در آويختند - پس از آنکه بنقب سي گزديوار بر هوا شد از برج
 بلبلي ^(۲) گذرادران درون شده بدم تبغ بسيارے را گذرانيدند - و بهادر
 پور ابراهيم را (که بظام شاهي برگرفته بودند) بدست آوردند - و پس
 از محاصره چهار ماه و چهار روز قاعه کشايش يافت - خانخانان
 نظام شاه را گرفته در برهانپور بملازمت عرش آشياني شرف اندوز
 گشت - و بهنگام معاودت پادشاهي بدارالخلافة خاندیس را
 بدان ديس موسوم ساخته بشاهزاده دانيال مرحمت فرمودند
 و جانا بيگم دختر خانخانان را بشاهزاده پيوند پيوگاني دادند
 و آن سپهسالار را بماش راجومنا (که پور شاه علي عم مرتضى
 نظام شاه را بسري برداشته گرد فتنه برانگيخته بود) بسمت
 احمدنگر دستوري دادند - و پس از فوت عرش آشياني فتورے
 عظيم بولايت دکن راه يافت - خانخانان سال سيوم جهانگيري سنه
 (۱۰۱۷) هزار و هفتاد بحضور رسیده متعهد گردید - که سواى
 متعينه سابق اگر دوازده هزار سوار تازه کمي شود در مدت دو سال
 سهم دکن بانصرام ميرسد - لهذا فوراً رخصت دکن يافته شاهزاده
 پرويز باناليقى آصف خان جعفر و اميرالامرا شريف خان و راجه
 ماندهنگه کچهوايه و خانجهان لودي مرة بعد اوائى بکمک تعيين
 گشتند - و چون ظاهر شد [که خانخانان از برهانپور در عين برشکال

(که موسم سکون و قرار است) شاهزاده را بهلاکجات برآوردند و از بے اتفاقی سران سپاه سررشته تدبیر از دست داده بغلای غله و سقطی دواب خستگی تمام بجنود پادشاهی راه یافت - و ناچار آشتی نازبدا (که شایان این دولت نبود) بامخالفتان کرده مراجعت نمود [مهمات دکن بخانجهان مفوض گشته مهابت خان بآوردن آن کهنه عملۀ روزگار تعیین شد •

چون بحضور رسید در سال پنجم بتیولدارعی کالپی و تدرج دستوری یافت - که سایر متمردان آن نواح را از بیخ و ریشه براندازد و در سال هفتم چون در دکن بعبدالله خان چشم زخم عظیم رسد و از خانجهان کارے متمشی نشد انتظام آن مهم منحصراً در فرستادن خانخانان دانسته با خواجه ابو الحسن رخصت یافت - و چون درین مرتبه نیز بارصف بودن شاهزاده پرریز و اسرای عمده کارے صورت نگرفت جنّت مکانی سال یازدهم سنه (۱۰۲۵) هزار و بیست و پنج هجری سلطان خرم را بخطاب شاهي (که از زمان صاحبقران تا آنوقت بهیچ شاهزاده تجویز نشده) رخصت دکن فرموده خود هم در محرم سنه (۱۰۲۶) هزار و بیست و شش بمالوه (سیده) طرح انامت بماندو انداختند - و شاهزاده در برهانپور رنگ توقف ریخته مردم سخندان نزد دنیا داران دکن روانه ساخت - و در همین ایام دختر شاه نواز خان پسر خانخانان را حسب الحکم بعقد ازدواج خویش درآورد - بعد وصول مردم شاهي عادل شاه پنجاه زنجیر

فیل و نقد و جواهر (که مجموع پانزده لک روپیه قیمت میشد)
پیشکش فرستاده بعدوان شایسته اظهار بندگي و فرمان پذيري نمود
چنانچه بالتماس شاهزاده بخطاب فرزندي امتیاز یافته در عنوان
فرمان بقلم خاص بدیبه این بیت مرقوم گشت * * فرد *

* شدي از التماس شاه خرم *

* بفرزندى ما مشهور عالم *

و قطب الملک هم بار سال همین قدر پیشکش محفوف عنایت گردید
ملک عنبر نیز سر خدمت بربقه اطاعت در آورده کلید قلعہ احمد نگر
و دیگر قلاع با سایر پرگنات بالاگهاک (که متصرف شده بود)
تسایم نمود •

شاهزاده چون از نسیق دکن خاطر جمع کرد صاحب صوبگی
خاندیس و برار و احمد نگر بسپه سالار تفویض فرموده شاهنواز
خان پسر کلانش را بضبط ولایت مفتوحه بالاگهاک مقرر ساخت
و هر محاله را بجاکیر یک از امرای صاحب جمعیت کمکی
تنخواه کرده سی هزار سوار موجود و هفت هزار توپچی گذاشته
سال دوازدهم در ماندو بملازمت پدر والا قدر پیوست - جنت مکانی
وقت ملاقات بے اختیار برخاسته در سه قدم باستقبال شتافت
• منصب سی هزاری بیست هزار سوار از اصل و اضافه و خطاب
اهجہانی و بجهت نشستن مندای متصل تخت (که عنایتی ست
خصوص و از زمان امیر تیمور درین سلسله رسم نبود) عنایت فرموده

خود از جهه روكه پايان آمده خوانچه^(۲) از جواهر و خوان از زر بر سر
 فرزند اقبال پیوند نثار فرمود - و چون در سال پانزدهم از عهد شکنی
 ملک عنبر و تساط و استیلای برگیان او تهانه داران پادشاهی عنان
 تماسک از دست داد (حتی داراب خان از بالا گهات برگشته
 بدالاپور آمد و در آنجا نیز پای استقامت نتوانست افشرد و ببرهانپور
 آمده باتفاق پدر نامور شهر بند گردید) شاهزاده شاهجهان با یک کرور
 رپیبه جهت اخراجات یساق و انعام ده کرور دام از ولایت مفتوحه
 دکن مرتبه ثانی بطریق استعمال دستوری یافت *

گویند چون پدیم عرائض او از نظر پادشاهی گذشت [که کار
 بر من تنگ شده - و قرار جوهر (که سبب ستم مقرر) بخود داده ام]
 جنت مکانی بشاهزاده ولیعهد فرمود - که چنانچه عرض آشیانی
 خان اعظم را بایلغار خاص از محاصره گجراتیان رهائی بخشید شما
 خانخانان را ازین مهلکه نجات دهید - دکانیان بصیحت آمد آمد
 شاهي از هم پاشیدند - شاهزاده ببرهانپور رسیده از سرنو
 به بندوبست دکن پرداخت - و چون سال هفدهم شاه عباس صفوی
 بمحاصره نعلۀ تندهار انتهای نمود و شاهزاده بعجلت هرچه تمام تر
 طلب حضور گشت خانخانان را نیز همراه گرفت - درین میان
 زمانه طرح دیگر انداخت - و باغرای کوثه خردان فساد خانه بجائے
 رسید که بفتنه بیگانه نپرداختند - ناچار شاهزاده با خانخانان

عمود نموده بماتدو اقامت ورزید - جنت مکانی بتحریک نور جهان
 بیگم سلطان پرریز را بسپه سالاری مهابت خان تعیین فرمود - شاهزاده
 بعد نمک حرامی (ستم خان) که پیش روی عمادش پادشاهی
 فرستاده بود) با خانخانان از نریده گذشته بیرم بیگ بخشی را بکنار
 آب نگاهداشته روانه بوهانپور گردید - (درین وقت خط خانخانان (۲)
 بفرمان مهابت خان نوشته بود - و این بیگ عنوان ساخته) * بیت *
 (۳)
 * صد کسی بنظر نگاه میدارندم *
 • درنه بپریده ز بے آرامی *

بنظر شاهزاده درآمد - خانخانان را طلبیده اظهار کردند - عذر
 مسموع نداشت - لهذا با داراب خان یسرش نظر بند گشت - چون
 بحوالی قلعه آسیر گذر افتاد پدر و یسر را حواله سید مظفر خان
 باره نموده بقلعه فرستادند - از آنجا (که حبس داراب خان بسبب
 بے تقصیری بعید از انصاف بود - و گذاشتن او و نگاهداشتن پدر
 پسخنده نمود) هر دو را طلبیده بقول و عهد را گذاشتند - و چون
 مهابت خان با سلطان پرریز بکنار نریده رسیده دید (که کشتیها را
 بیرم بیگ آن طرف آب برده گذرها را بتفنگ و توپ استحکام
 داده است) بفریب کاری درآمد - و مخفی بخانخانان نوشتها
 فرستاده آن دیرین سال تجربه کار را از راه برد - خانخانان بشاهزاده

(۲) نسخه [ب] فرد خانخانان (۳) نسخه [ج] صد کسی بنگاه قید

عرضي نمود که فلنگ بر سر ناسازي سمک - اگر روزه چند طرح آشتي
اندازند هر آئينه سبب امنيتم بگذاهند بود - شاهزاده (که
همواره هممت برقع فساد مصروف داشت) سزوح اين سانحه فوز عظيم
دانسته خانخانان را بخلاوت سرا برد - و مجددا بسوگند مصحف
شريف خاطر ازو مطمئن ساخته روانه نمود - که اين طرف آب بوده
در آنچه صلاح طرفين باشد صلح قرار دهد - چون از رسيدن خانخانان
و آرازه آشتي در پاسبنجی گذرها رهغي راه ياخت مهابيت خان
(که منتهز فرصت بود) هنگام شب جمع از جوانان کار طلب را
از آب در گذرانيد - و خانخانان بمراسلات و زورانه سلطان پوريز
و مهابيت خان فريفته گشته از دنيا درستي حق ناشناسي بکار برد
و عهد و سوگند تازه نسبا و نسبا نموده بمهابت خان پيوست - ناچار
شاهزاده شاهجهان توقف در برهانپور مناسب ندیده از راه تلنگانه
عازم بنگاله گويد - مهابيت خان ببرهانپور آمده باتفاق خانخانان
از آب تبتي گذشته بتعاقب قدری راه نورديد - خانخانان براه
بهيم (که از ارکان دولت شاهي بود) بر نوشت - که اگر شاهزاده
فرزند ان مرا وا گذارند لشکر پادشاهي را بلطائف الحيل بر ميگردانم
و الا کار بدشوازي خواهد انجاميد - راجه بهيم جواب فرستاد - که
هذوز پنج شش هزار جانفشان در رکاب - هرگاه نزديک رسيد اولاد را
بقتل آورده بر تو خواهيم تاخت *

شاهزاده پس از ضبط ولایت بنگاله چون عزیمت بهار نمود داراب خان را از قید برآردده حاکم آنجا ساخت - مهابت خان درین هنگام (که بمقابله شاهزاده رهگرای آه آباد بود) خانخانان را (که از نیرنگ سازی و افسون طرازی او نگرانی داشت) نظر بند ساخت - در سال بیستم جنم مکانی ادرا از پیش مهابت خان بحضور طلب داشته مفع جرائم فرموده معذرت خواستند - که این همه از قضا و قدر سر زده - باختیار ما و شما نبود - من خود را شرمنده تر از تو می بینم - و بانعام یک لک روپیه و بحالیی منصب و خطاب و جاگیر ملکوسه سرفرازی یافت - آن پیر ننگ و ناموس بدان دادند دنیا پرست این بیت در نگین نقش کرد * * بیت *
* مرا لطف جهانگیری ز تائیدات ربانی *
* دوباره زندگی داده دوباره خانخانانی *

مهابت خان در حین طلب حضور او معذرتها خواست - و در سامان و سرانجام کوتاهی نموده بزعم خود در رفع غبار خاطرش کوشید بحسب اتفاق خانخانان رخصت جاگیر گرفته در لاهور متوقف بود که مهابت خان معاتب گشته بعزم حضور بلاهور رسید - خانخانان اصلاً احوال پریمی هم نکرد - مهابت خان سوخته بیمرویی او شد - چون بکنار آب بهت استیلا یافت مردم تعیین کرد - که ادرا از راه برگردانند خانخانان در دهلی لنگر اقامت انداخت - در همان ایام شعبده باز فلک لعبت دیگر برانگیخت - وقت مراجعت زیات پادشاهی

از کابل مهابت خان اداره ادبار گشمت - نور جهان بیگم خانخانان را
 طلب داشته با فوج بتماقب او تعیین کرد - و درازده لک روپیه^(۲)
 با فیل و اسب و شتر از طرف خون رعایت نمود - و قبول مهابت
 خان نیز بدو تقدخواه کرد - اما زندگی فرصت نداد - در لاهور
 بیمار شد - و بدهلی رسیده در سن هفتاد و دو سالگی سنه (۱۰۳۶)
 هزار و سی و شش هجری آخر سال بیست و یکم جهانگیری
 و دیعت حیات سپرد * خان سپه سالار کو * تاریخ است
 و متصل مقبره همایون پادشاه مدفون گردید *

خانخانان در قابلیت و استعداد یکتای روزگار بود - و او عربی
 و فارسی و ترکی و هندی زبان داشت - شعر خوب می فهمید
 و میگفت - رحیم تخلص میکرد - گویند که با کفر زبانها (که در عالم
 رایج است) حرف میزد - و سخا و همت او ضرب المثل هذ است
 بلکه برخی حکایات مستبعد شمارند - گویند روزی در برانها دستخط
 میکرد - هر برات پیاپی بجای هزار تنکه هزار روپیه دستخط کرد
 و همان بحال داشت - مکرر شعرا را در صله بزر سرخ سنجید - روزی^(۳)
 ملا نظیری گفت - که لک روپیه چه قدر توده میشود - ندیده ام
 فرمود از خزانه بیارند - و چون جمع کردند - لا گفت - شکر الله که
 بسبب نواب من اینقدر زر دیدم - فرمود همه بهلا دهند - که حالا
 شکر الهی کند - همواره مبلغهای خطیر بدریشان و علما باءلان و اخفا

میداد - و بدور دستها سالبانه میفرستاد - اجتماع اهل کمال از هر فن در وقت از مثل عهد سلطان حسین میرزا و میرعلی شیر بود *

بالجملة در شجاعت و سخاوت و دانش و تدبیر ملکی سرآمد روزگار بود - اما کینه دري و دنیا دوستي و زمانه سازي بیشتر داشت بازگیر کلامش بود - که با دشمن در لباس دوستي دشمني نموده آید از برای او گفته اند *

* یک وجب قد و صد گره در دل *

* مشتکی استخوان و صد اشکل *

تقریباً سی سال بدفعا در دکن ماند - هرکه از شاهزادها و امرا بکمک آمد اخلاص و اطاعت سلاطین دکن بار دیده نفاق و غدیر نسبت باو میگردند - حتی شیخ ابو الفضل فتوای بغی در حق او میداد - در عهد جهانگیری بدوستی ملک عنبر متهم شده تغیر گشت - محمد معصوم نوکر معتبرش کور نمکی کرده بعرض پادشاه رسانید - که مکاتیب ملک عنبر نزد شیخ عبدالسلام لکهنوی سم که ملازم خانخانان بود - مهامت خان بیژرهش آن مامور شد چندانکه بتعذیب آن بیچاره پرداخت - جان در باخته بافشا لب نکشود *

خانخانان از اعظام امرای این سلطنت بود - نام نامی او بر صفحه ایام نقش درام گرفته - در عهد عرش آشدانی مصدر خدمات شایسته گردید - از انجمله سه کار نمایان کرد - فتح گجرات - و تسخیر

سندده - و شکست مهیل خان بیجاپوری - چنانچه بتفصیل بجای خود ثبت افتاد - اما در زمان جهانبدانی جنت مکانی کارے ازو درائی نگرفت - با همه دانائعی درست و فهمید پسندیده ذلتها کشید - و از حب جاه دست باز نداشت - گویند سخت و لوعی باخبار دربار داشت - با آنکه دو سه کس در زمانچه را هر روز بتاک چوکی میفرستادند جواسیس بر عدالت خانه و کچه‌ریها و چبوتره حتی در چوک و کوچه و بازارها تعیین بون - که هرچه بانوای عوام می شنیدند بتحریر در می آوردند - شام همه را خوانده در آتش میسوختمب گویند اکثر چیزها در آن وقت مخصوص خاندان اینها بود - چنانچه پرهما که بر سر کسے نمیزد - مگر شاهزادها - با آنکه پدرش امامیه مذهب بود خانخانان اظهار تسنن میکرد - مردم معمول بر تقیه میکردند - لیکن پسرانش سنی متعصب بودند - سواى شاهنواز خان و داراب خان پسران دیگر هم داشت - یکی میوزا رحمن دان - که والده اش از قوم سودهة امرکوت بوده - در جوانی بحیثیات شگرف آراسته - پدر بسیار درست داشت - در مہکر قریب العهد بفتوت شاهنواز خان درگذشت - کسے را یارا نبود که باظهار آن پردازد بدر خواست مردم محل حضرت شاه عیسی سندهی (قدس سره) بخانہ خانخانان آمده تعزیه و تسلیه فرمود - درم میرزا امرالله از بطن جاریه بون - بے تربیت مانده در جوانی زندگی بسود

و عمده در امت خانخانانی میان فهم بود - اگرچه شهرت بغلامی
 دارد اما در اصل راجه پوت پسرے سمت مثل فرزندان پرورش یافته
 کمال صلاح و تقوی داشت - تا دم واپسین نماز قهجد و چاشت
 و اشراق ازو قضا نشد - درویش دوست بود - با سپاه برادرانه
 بر خوردے - لیکن تند مزاج - صدای تازیانه همیشه بلند بود *
 گویند روزے دید که راجه بکرماجیت شاهجهانی با داراب خان
 تکیه زده بر یک مسدند نشسته - زبان بفسخ کشوده گفت - مثل تو
 برهنے با نبیره بیروم خان برابر نشیند - ای کاش عوض میرزا ایرج
 این می مرد - هر دو بهر خواهی درآمدند - چون آخر طبیعت
 خانخانان انحراف یافته بود ادرا بر فوجداری سرکار بیجاگده پای
 حساب آورد - او درشتی بسیار بنواب کرده طپانچه بر روی حافظ
 نصر الله (که دیوان صاحب اختیار بود) زده از شهر برآمد - گویند
 خانخانان نیم شب خود رفته بر گردانید - و در شجاعت و تهور
 آیتے بود - چون مهابت خان بفکر قید خانخانان شد اول فهم را
 خواست که بتطبیع منصب عمده پادشاهی و انواع مواعید بفرید
 راضی نشد - مهابت خان گفت - تا چند بر سپاهگری خود میانازی
 فهم هر چند بخانخانان گفت (که اینجا عدو و مکر معلوم میشود
 مبادا بذلت و خواری کشد - مسلح و مستعد گشته عزم حضور
 باید نمود) قبول نکرد - چون نظر بندش نمودند بیشتر مردم
 پادشاهی را مهابت خان بر سر فهم فرستاد - او پسر خود فیروز

خان گفت - چندے مردم را نگہدار - کہ تجدید وضو کرنے درگاہ
بسلامت ایمان ادا نمایم - پس از فراغ با پسر و چہل کس از ملازمان
خود جان را فدای آبرو ساخت *

* خدمت پرست خان *

رضا بہادر نام - از اوان صبی بغلامی و پرستاری شاہزادہ
شاہجہان افتخار داشتہ بدوام خدمت و سعادت محرمیت
و مزاج دانی ممتاز گردید - گویند ہنگامے (کہ شاہزادہ ہمہ رانا تعین
شدہ ہوں) رزے در اردیپور بتقریب پانصد کورہ خورد - و بر زمین
نہ افتاد - و آہ نکشید - این سخت جانی وسیلۂ اعتبارش گشت
بر منصب و عزتش افزودند - بتدریج ہدیۂ امارت تصاعد نمودہ
بخطاب خدمت پرست خان سر برافراخت - در وقت مراجعت
از صوبۂ بہار در خدمت سلطان مراد بخش اورا از افزونی اعتمادش
باتفاق سید مظفر خان بارہ در قلعہ رھتاس گذاشتند - چون بعد
واقعہ ناگزیر جنت مکانی اعلیٰ حضرت از جنیر دکن بکجرات رسیدہ
از کنار تالاب کانگریہ ظاہر شہر احمدآباد (کہ ہفت روز مخیم
سراقات اقبال ہوں) بجانب مستقر الخائفہ آگرہ کوچ فرمود
از اٹڈای راہ اورا با فرمان از خط خاص نزد یمین الدولہ بلاہور روانہ
نمود - مشتمل برانکہ زمانہ آشوب طلب است - و زمین فتنہ خیز
جہان را از لوٹ و جود شاہزادہ چند (کہ مادہ فساد اند) پاک سازد
خدمت پرست خان در عرض نہ روز بدآک چوکی بلاہور پیوست

گویند سلطان داربخش مشهور بمسلطان بلاقی (که آصف خان
 باندضای مصلحت چند روز ادرا بر تخت نشانده بود) با برادر
 خود سلطان گرشاسب شطرنج می باخت . غلغلۀ رضا بهادر شنید
 بانگرس دریافته با برادر گفت - رضا نیامد - قضای ما و شما آمد
 یمین الدرء حسب فرمان سلطان شهریار ماحول را با سلطان بلاقی
 و برادرش پسران سلطان خسرو و طهمورس و هوشنگ پسران سلطان
 دایال حوالۀ خدمت پرست خان نمود - و از بیعت و پنجم
 جمادی الاولی سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت همه را در یک روز
 معدوم آباد فرستاد *

در سرآغاز جلوس باضافۀ منصب و خدمت میرتوزکی و عذابت
 عمای مرصع تحصیل مباحثات نمود - و پس ازان بتغویض میرآتشی
 بلند مرتبه گردید - در سال دوم چون خانجهان لودی از آگره فرار نمود
 و پیش از امرای متعین (که بسرداری خواجه ابوالحسن بتعاقب
 مامور شده بودند) باتفاق سید مظفر خان بارهه و راجه بیتهل داس
 روز در حوالی دهواپور بمخالف پیوسته دستبرد مردانه نمود
 - بارها یکه خود را بر صف غنیم زده دران دار و گبر زخم تیر (که
 بر شقیقه اش رسید) از پا درآمد *

گویند چون خدمت پرست خان در تعاقب مشارعت بکار
 برده شبگیر نمود راه را غلط کرده بر قبیلۀ خانجهان (که همواره
 محمد شاه لودی دامادش پیشتر بطرف آب چیتلی درانه بود)

رسیده جنگ عظیم در پیوست - و از طرفین بهاندی و مردانگی بتقدیم رسیدن - که ناسخ کارنامه رستم و اسفندیار گشمت - محمد شاه لودی با در برادر خود و درازده نفر از خویشان و نوکران معتبر خانجهان نقد جان در باخت - و رضا بهادر با شصت نوکر عمده خود بکار پادشاهی آمد - نعلش ادرا متصل بخاس آگره نقل نموده گذبده بنا یافت - دختر کوتوال خان غلام گرجی دولت خان (که خانخانان یار بخشیده بود) در حباله نکاح داشت - و با هم محبت مفرط بود چنانچه حرف عاشقی اینها در انوقت بر زبانها افتاده - هرگاه خدمت پرست خان یار میگفت (که من فدوی جان نثار درگاه امروز فردا بکار ولی نعمت می آیم - حال تو چیمت) او افیون و زهر که در کنار پارچه خود بسته داشت می نمود - پس از فوتش اگرچه توفیق مردن نیافت اما ببد حالتی بر سر قبر او نشست - اعلی حضرت ازین جهت اموال خدمت پرست خان را بدو بخشیده یومیه نیز مقرر فرمود - ساله نکشت که بزرگمستی و ساسله جفبانی بدو بخشیدند شیفته سرود و رقص گشته بمی گساری افتاد - چون پادشاه خبر رسید ادرا در عقد ازدواج قلعه دار خان چپله در آوردند - و پس از فوتش سر محروق ساخته باز بر سر قبر رضا بهادر نشست - اعلی حضرت باز آن یومیه بحال فرمود *

گویند رضا بهادر دویمت کس بیش تر از نوکر داشت - که هر روز با پنجاه کس طعام میخورد - و چوکی و سوزی بآنها

معاف بود - پس از جلوس اعلیٰ حضرت با فوج سنگین به تنبیه
میوان میوات تعیین گشت - درانجا خون بسیار ریختند - و همه را
نه تیغ کشیدند - و بقیه السیف از پیرو جوان همه را مجبور ساختند
تا قطع نذاست شوند - و جم غفیر را از نما و اطفال باسر باگروه آوردند
هر روز جوقه ازان از مجامعت و گرسنگی راه فنا می پیمودند *

گویند جوهرینه بود - دران وقت بزرگداری مشهور - بحضور افضل
خان دیوان اعلیٰ آمده بتحصیل ثواب در لک روپیه بالمقطع
بچهار قسط بجهت استخلاص آنها نهمه خود قبول کرده اسارا را
سرداد - و قسط اول را بخزانة عاید ساختند - و در قسط دوم طومار
سی هزار روپیه بابت حویلی و اسباب خانه - و عوض تنمه با پسران
و دختران خود آمده در کچه‌ری نشستند - چون این کیفیت بعرض
پادشاهی رسید و استفسار از رفعت ظاهر کرد که زنان و اطفال
بیگناه هر روز از گرسنگی تلف میشدند - عوض خون بهای آنها
جان خود را بازن و اولاد خود باختند - اعلیٰ حضرت ازین حسن ادا
طومار را واپس داده باقی را هم بخشیدند - ایمن تقید شد که
متصدیان دیوانی بے تحقیق احوال کسی را ضمان نگیرند *

* خانجهان لودی *

پسر درامت خان لودی شاهوخیل است - پیرخان نام داشته
در ریعمان شباب با برادر کلان خود محمد خان از پدر زنجیده
به بنگاله پیش راجه مانسنگه رفتند - درزے (که میخواستند از دریا

گذشته داخل شهر شوند) بر سر کشتیها گفتگور واقع شد - و بزن و خورد
 انجامید - اتفاقاً در برادرزاده راجه کشته شدند - پس از آنکه راجه
 از احوال اینها مطلع شد بذابو سابقه معرفت سی هزار روپیه تواضع کرده
 رخصت نمود - که مهرا از راجپوتیه انیمت کشند - ^(۲) محمد خان
 در عین جوانی در گذشت - و پیرا بیادری اقبال نزد شاهزاده سلطان
 دانیال منظور نظر گردید - گویند ^(۳) بمصاحبیت و قرب بجائی رسید که
 دوئی نماید - در مخاطبات بفرزندی مخاطب میگشت - پس
 از فوت شاهزاده در بیست سالگی در خدمت جناب گانی پیوسته
 بقرب و منزلت خاص اختصاص گرفت - اولا بمنصب سه هزار
 و خطاب صلابت خانی سرفرازی یافته در ایام معدود بخطاب
 والای خانجهانی و از اصل و اضافه بمنصب پنج هزار بلذ ناهی
 اندوخت - و در محرمیت و اعتبار سخن شریک و سهیم نگذاشت
 حکم نشستن غسل خانه فرمودند - و مکرر اندرون محل بردند
 و خواستند بیک از خویشان پادشاه محل نسبت کرده مخاطب
 بساطان جهان فرمایند - او عرض کرد که سلطانی مخصوص
 بشاهزادههاست - و نشستن حضور و رفتن محل هم مختص بایشان
 امیدوارم که این تکالیف معاف شوند - و نسبت محل بمیان نیاید
 گویند جهانگیر پادشاه آقائی و نوکری با او منظور نداشته یارانه
 سلوک میکرد - اما او دست از نوکری برداشته با از حد خون

(۲) نسخه [ج] شاهزاده دانیال (۳) در [بعضی نسخه] مصاحبیت و قرب

فراتر نمیگذاشت - چون شاهزاده پرویز با راجه مانسنگه و شریف
 خان امیر الامرا بکمک خانخانان تعیین دکن شده کارے متمشی
 نگشت در سده (۱۰۱۸) هزار و هیزده هجری خانجهان را با دوازده
 هزار سوار جرار ضمیمه عساکر منصوره ساختند - و وقت رخصت
 پادشاه خود از جهروکه خاص و عام فرود آمده دستار خرد را
 بر سرش گذاشته دست او گرفته بر اسپ سوار کردند - و حکم شد
 که از حضور نقاره نواخته روان شوند - ازین طرف پادشاه و ازان سو
 خانجهان بے اختیار گریه مفارقت میکردند - و بهر منزل سوغات
 و ارمغانی از حضور میرسید - خانجهان در برهانپور توقف نکرده
 عزیمت بالاکهات (که معسکر فوج پادشاهی بود) نمود - در ملاپور
 جنگ عظیم با ملک عنبر واقع شد - سپاه هندوستان (که از برگی گری
 دکن واقف نبودند) تیز جلوی کرده بسیارے ضایع شدند - پس ازان
 خانخانان آمده بتواضع تمام در خورد - و بیالاکهات برد - چون
 از حضور قرار یافته بود (که از طرف خانجهان با لشکر دکن و از
 جانب دیگر عبدالله خان زخمی با فوج گجرات بدرتابان رفته عنبر را
 در میان گیرند - و مالش بسزا دهند) گویند ملک عنبر ازین خبر
 مضطرب شده با خانخانان ساخت - و او خانجهان را بلطائف الحیل
 چندان در ظفر نگر نگاه داشت که عبد الله خان بدرتابان رسید
 و حزیمت یافته رجع القهقری نمود - و ملک عنبر از او پنداخته
 بقزاقی کهی و رسد ادوی خانجهان همت گماشت - گرانی غله

بجائز رسید که سیرے بیک رویه میسر نمیشد - و سقطی دراب
 علاوه گردید - بکمال آسیده سری صلح گونه کرده ببرهانپور برگشت
 (۲)
 در این بدنقشی بنام خانخانان نشست - خانجهان بحضور نوشت
 که این همه از نفاق این کهنه عمله بوتوق آمد - بعهدہ او را بابد
 گذاشت - و الا طلب حضور شود - که من با سی هزار سوار در عرض
 در سال باقبال پادشاهی از استخلاص قلاع این ملک را پرداخته
 بیجاپور را ضمیمه ممالک محروسه میکنم - و الا روی خود به بندهای
 درگاه نذمایم - بنابراین مهمات دکن بخانجهان من حیث الاستقلال مفوض
 گشته خان اعظم کوکه و خانعالم با امرای دیگر بر کمک سابق افزوده
 خانخانان بحضور شتافت - اما نفاق امرا از میان نرفت - و هیچ
 بندوبست صورت نگرفت - خانجهان را به تیواداری تھانیسر و اقامت
 ایجاپور معائب نموده سرداری بخان اعظم قرار یافت - و بعد
 سال (که خانجهان بحضور رسید) همان قرب و منزلت داشت
 سرموئے تفاوت راه نیافت - تا در سال پانزدهم جاوس (که داعیه
 قزلباش بتسخیر قندهار ظاهر شد) خانجهان را بصاحب موگی
 ملتان رخصت نمودند - در مبادعی سال هجدهم (که شاه عباس صفوی
 در محاصره چهل روز قلعه قندهار بتصرف در آورد) خانجهان
 حسبالحکم جهت مشورت این کار بمصرعت تمام روانه حضور شد
 اما مراجعت این وقت در مردم (که از حکم پادشاهی خبر نداشتند)

معمول بر خفت و ناسوداری خانجهان گردید - و یقین مردم شد
که درین مرتبه از پایه می افتد - بلکه جانبوری نیست - حال آنکه^(۲)
مکرر فرامین بار رسید - که زنه از اراده قلعه نزمائی - که مقابله
با سلاطین غیر سلاطین را تجویز نکرده اند - و پس از رسیدن
حضور قرار بران یافت که تا رسیدن شاهزاده خود را بملتان رسانیده
در سرانجام آن یساق کوشد *

گویند اکثر طوائف افغان حوالی قندهار بملتان آمده
بخانجهان گفتند - که بنابر حمیت همقومی اگر از سرکار پنج تنگه
یومیه بسوار و دو تنگه به پیاده مقرر شوند (که از قوت ناگزیر است)
با انبوهی تمام در هر ادای شما تا مفاهان ملک گرفته می دهیم - و تعهد
میکنیم که بیک روپیه پنج آثار غاه بلشکر شما تا آنوقت رسانیم
خانجهان گفت که هرگاه این قسم اتفاق بادشاه معاینه کند مرا زنده
چرا خواهد گذاشت - درین ضمن فلک انقلابی دیگر زد - که میان
پادشاه و شاهزاده و ایعهد شاهجهان برهمزدگی واقع گشته بقتال
و جدال منجر گردید - تعیین افواج بر سر قندهار موقوف شده متواتر
بطلب خانجهان احکام صادر شد - و آخر پادشاه نوشتند - که درین
وقت شیرخان سوز با آن همه عداوت اگر میبود خون را میوسانید
شما هنوز نیامدید - اتفاقا بخانجهان عارضه رودان - که سیزده
شبانه روز هوش نداشته - و بعد از آنکه بحضور رسید جهت حفاظت

قلعه آگره و خزائن آنجا بافامت فتحپور سیکری مامور شد
و در سال نوزدهم از انتقال خان اعظم کوکه بصوبه داری گجرات
زمین یافت - و چون مهابت خان را بتقریب صوبه داری بنگاله
از اتالیقی سلطان پرریز جدا کردند خانجهان بجای او مقرر شد
و در برهانپور بسطان پیوست - و در سال بیست و یکم سنه (۱۰۳۵)
هزار و سی و پنجم (که سلطان پرریز ودیعت حیات سپرد) تمام کارهای
دکن بعهدہ خانجهان تفویض یافت - او به تذبیه فتح خان پسر
ملک عنبر (که بملک پادشاهی گرد شورش می انگیزم) متوجه
بلاکهاٹ گشته تا کهرکی عذان باز نکشید - در آنوقت حمید خان
حبشی (که زنش فوج کشی میکرد) مدارالمهام نظام شاه بود - ^(۲) لابه گری
و چاپلوسی پیش گرفته خانجهان را فریفت - که به پیشکش سه لک
هون مالک شاهی بعهدہ او را گذاشت - چنانچه فوجداران و تھانہ داران
بلاکهاٹ بموجب نوشته خانجهان مکانهای خود را بوکلای نظام شاه
سپردہ ببرهانپور فراهم آمدند - مگر سپہدار خان که بعد از حکم حضور
قلعه احمدنگر نداد - گویند خانجهان باقتضای عقل در اندیش
باین احسان نظام شاه را از خود ساخته پناه روز ناکامی اندیشید
بالجمہ داغ این بدنامی بر چہرہ او حال او ماند - و در همین ایام
(که مهابت خان باندیشہ کردار ناهنجار خود از دربار بدر زده
بشاهجهان در جزیر پیوست) جنت مکانی خطاب سپہ سالاری او را

(۲) نسخه [ب] نظام شامیہ •

بخانجهان عنایت فرمودند - و چند روزی نگذشته بود که جنیت مکانی
 بمالک بقا شتافت - شاهجهان جان نثار خان را (که از معتمدان
 مزاج دان بود) با فرمان عنایت و بعالی صوبه داری دکن نزد
 خانجهان فرستاده بدریافت مافی الضمیر او و استمزاج آمدن خود
 از راه برهانپور نیز مامور ساختند - خانجهان با وصف اینکه
 در مراسم خدمتگاری شاهزاده در حین اقامت جذیر کوتاهی نمیگردد
 درینوقت باغوی دریا خان روهله و مشورت فاضل خان دیوان
 دکن [که گفت سلطان داور بخش در اردر بر تخت نشسته و شهریار
 در لاهور دعوی ساطنت میکند - با ایشان (که شما این همه خدمتگاری
 کردید) پرپر و مهابت خان ماحق شد - و خطاب سپه سالاری
 (که از حضور بشما عنایت شده) بار دادند - فواب بفضل الهی
 صاحب جمعیت و الوس اند - هر که پادشاه شود نوکر او هستند]
 چون زمان نکبت و زوال دولتش نویب رسیده بود با [نهمه دانش
 و فراست (که یگانه وقت بود) غلط کرده جان نثار خان را بے آنکه
 عرضداشت هم در جواب فرمان کند برگردانید *

و چون شهرت یافت [که شاهجهان از گجرات مهابت خان را
 بر سر ماندو (که قبائل خانجهان در اینجا اقامت داشت) تعیین
 کرده اند] او با نظام شاه بتازگی عهد و موثیق بر وفق مطلب خود
 موکد نموده سکندر دوتابی را بحراست برهانپور گذاشت - و خود
 (۳)

با امرای کمکی بماندر آمده صوبهٔ مالوه را از مظفر خان معموری صوبه دار آنجا برگرفت - مردم پادشاهی همه گرویدگی داشتند اکثری گفتند اگر ارادهٔ جنگ باشد ما همه رفیقیم - چون دیدند (که خانجهان یگرونی نمیکند و بدنامی مفت عاید حال ماست) برخاسته راه حضور گرفتند - و خانجهان تا خبردار شود (که شاهجهان از راه گجرات گذشت) امرا و راجها از اطراف و جوانب پیش ایشان فراهم آمدند - و ظاهر شد که جلوس دار بخش هم توطیه و تمهید سلطنت ایشان است - که آصف خان کرده - دانست که آنچه کردند صواب بود - اما وقتش گذشت - فدامت چه سود و کیل به حضور فرستاد - و بعد سریر آرائی پیشکش با سهرة مواردین ارسال داشت - (علی حضرت) که جهان کرم و مروت بوندند) از بد سلوکی او اغماض کرده صوبه دارعی مالوه بار مسلم داشتند - و در سال درم (که از تنبیه جبهار بندیده را پرداخته بحضور رسید) اگرچه بدستور عهد جنت مکانی جمیع امرا پذیره نشدند اما پادشاه بر رعایت خاطر او (که همیشه بالا دست همه استاده میشد) مهابت خان را (که خانخانان شده سر بکسے فرود نمی آرد) (خصمت دهایی فرمودند

لیکن * مصرع * * آن فدح بشکست و آن ساتی نماند *

آن اعزاز و سلوک آقا کجا - و آن رجوع خاص و عام کو - و معینا از طرفین صفای خاطر هم نبود - حکم شد که این همه فوج در حضور با خود داشتن چرا - بر طرف باید کرد - و بعضی محالات سپر حامل

بتقریب از تغییر کردند - و همیشه تا هشت ماه (که در حضور بود)
 توهم کرد از خود بناخوشی و تذبذب گذرانید - شب در دربار
 میرزا لشکری پسر مخلص خان از شوریده سری بهسران خانجهان
 گفت - که امروز فردا پدر شما را مقید خواهند کرد - چون این
 حرف داهی (که فریغ از راستی نداشت) بخانجهان رسید بسکه
 بے عنایتها میدید بهراس در سواس افتاده خانه نشین گشت
 اعلیٰ حضرت اسلام خان را نزد او فرستاده استفسار و استکشاف
 فرمودند - او استیلا توهم انحراف مزاج پادشاهی ظاهر کرده
 مسئمت نمود - که امان نامه بخط مقدس مرحمت شود - چنانچه
 بر وفق مدعای او نوشته فرستادند - و یمین الدوله آصف خان نیز
 بظاهر زنتها کرده گفت - اگر شما منزوی میشوید انصاف این اسمت
 که امروز ما همه رفیق شویم - چون موافقان نکل و خمران آماده
 گشته بود اصلا تشفی : طمانین نشد - و بحکم الخائن خایف
 توهم بر توهم می افزود *

گویند شب (که میخواهد از آگره راه آدرگی پیش گیرد) آصف
 خان مطلع شده باعلیٰ حضرت رسانید - فرمودند چون عهدنامه
 مرقوم شده و پاداش پیش از صدر جریمه عقلا و شرعا جایز نه
 تعرض مناسب نیست - و هنوز حرف در میان بود که آدرگی از
 بعرض رسید - همان وقت خواجه ابوالحسن تربتی با امرای
 دیگر بتمامت تعیین شدند *

گویند نصف شب دیوایی بیست و هفتم صفر سنه (۱۰۳۹)
 (۲) هزار و سی و نه بود - که از حویلی آگره برآمد - چون بدرواز
 هتیاپول رسید جلو در گردن انداخته سر تواضع بر قاش زین انداخت
 (۳) و گفت - خدایا تو میدانی که برای حفظ آبروی خود میروم - بغی
 در خاطر نیست - و چون بد هوا پور رسید پیش از همه سیدی مظفر
 خان باره و راجه بیتاهل داس و خدمت پرست خان از فوج
 پادشاهی بعمر رفتش رسیدند - و جنگی عظیم در پیوست - و آریزش
 سخت زدند - حسین و عظیمت دو پسر رشید و شمس داماد او
 با دو برادر خود محمد و محمود از نبائر عالم خان لودی (که
 از کهنه سپاهیان افغانه بود) و شصت کس از نوکران عمده مثل
 بهیکن خان قریشی و غیره بقتل رسیدند - خان جهان بذات خود
 (۴) چپقلشهای مردانه کرده زخمی عنان عزیمت بدریای چنبل گردانید
 (۵) و بنا بر طغیان آب نتوانست مردم محل گذرانید - زوجه و دختران
 خود را با بعضی اسامی معتبر در حوضه فیلان نشانده با سیمه سوری
 و اضطراب تمام گذشت *

* نیم جانے بدر آردہ ام از رادی مرگ *

* این قدر زین سفر در ره آرد بس است *

(۲) در [بعضی نسخه] هزار و چهل و نه (۳) در [بعضی نسخه] هتیاپول

و در [بعضی] هتیاپول (۴) نسخه [ب] بهنگی خان - و در [بعضی نسخه]

بهنگن خان (۵) در [بعضی جا] چنبل آمده *

و بذکر توقف فوج پادشاهی یک شبانه روز بعبور دریا خانجهان خون را
 بجنگلهای ملک ججهار بدیده انداخت . و راههای نامسلوک
 ریش گرفته سرے بگردونه برآردن - بگراماجیت پسر ججهار
 عمدا اغماض کرد - و الا میتوانست دستگیر ساخت - خانجهان
 چندی در لانجی دم آسایش گرفته از راه برار بولایت نظام شاهیه
 در آمد - بهاول خان میانه جاگیردار بالاپور و سکندر دوتانی نیز
 ملحق گشتند - نظام شاه آمدنش فوز عظیم دانسته گرمجوشیها کرده
 از درباران بیرون خیمه زد *

چون خانجهان متصل سراپرده او (سید هذوز از اسپ فرود
 نیامده بود که نظام الملک باستقبال بیرون برآمد - و برده بالای
 مسند نشاند - و خود بگوشه آن جا گرفت - و زرے برای اخراجات
 داده برگشته بیر با آنکه تهاه پادشاهی بود تنخواه کرد - و برفقا
 نیز جاگیر داده رخصت نمود - و خود بجمع فوج پرداخت - و در
 سر آغاز سال سیوم اعلی حضرت باراد استیصال او بلاد برهانپور را
 بورزد مسموم دار السرور ساختند - و سه فوج پنجاه هزار سوار
 بسرکردگی اعظم خان سارجی صوبه دار دکن کسایل کردند - و خانجهان
 با چهل هزار سوار نظام شاهیه و غیره مقابله نمود *

گویند روز جنگ در بالکی نشسته تنباکو میکشید - عزیز خان
 پسرش گفت - اگر اراد جگ است سوار شده باید تاخمت

والا چرا عالمی را بخرابی میدهید - گفت اعتقاد شما این است
 که بر لشکر پادشاهی غالب شویم - هاشا و کلا - اقبال خداداد است
 میخوام باین حرکت مذبح اصلاحی واقع شود - و برای شما روزگار
 بهم رسد - و من روانه مکه شوم - و ازین تبدیل حرفهای خانجهان
 باعث تفرقه افغانان شد - که از هندوستان بکمال دعوی سلطنت
 هجوم آورده بودند - چون برشکال در رسیدن خانجهان در موضع
 راجوری چهار گروهی تصبئه بزر (که در دامن کوه واقع شده)
 اقامت گزید - و بعد انقضای برسات مقرب خان سرفوج نظام شاهی
 باتفاق بهلول خان بآمد آمد فوج اعظم خان از جالندپور خود را
 بدهار در کشید - و هنوز دریا خان رهله در نه پیوسته بود که اعظم
 خان قابو دیده از دیول گانور روانه شده از گنگ گذشت - و از
 منجهای گانور بر خانجهان (که زیاده بر چهار صد سوار نداشت)
 تاخت - خانجهان آماده پیکار گشته قبائل را بکوهمستان روانه کرد
 و خود جنگ کنان برآمد - و چون بالای گهات^(۲) راجوری رسید
 با بهادر خان لودی برادر زاده خانجهان و بهادر خان رهله
 مقابله شد - از طرفین داد مردانگی داده هرچند بهادر خان رهله
 در میدان افتاد اما فوج پادشاهی متواتر بکمک رسید - بهادر خان
 لودی دل بای داده میخواست بدرود - راجه بهار سنگه پندیده
 بآن خون گرفته رسیده از هم گذرانید - خانجهان با زنان اسپ سوار

از سیوگانون گذشته به بیضا پور رسید - و دریا خان نیز در راه
ملحق گردید - و از آنجا بدولتآباد شتافته چندی طرح اقامت
انداخت - هر چند مبالغه میکردند که بر تخت نشیند در جواب
میگفت - پنجاه سال از عمر گذشته - معلوم نیست که بعد از من
یمران من قابل سلطنت باشند - هر مقلی یک یک افغان را از بلاد
و دیهات بخفت اخراج کند - آنوقت داه و کنیز افغانان نام مرا
گرفته کفش بر زمین میزنند - که بشومی از باین حال رسیدیم -
مرا تاب این همه پاهوش خوردن نیست - بهلول و سکندر ناخوش
شده جدا گشتند - و از نظام شاه هم چندان التفات معاینه نکرد
بلکه منتظر غدر دید - از درستی غرض آلود او دل بر گرفت
و بمشورت دریا خان رهله و ایمل خان تورین و صدر خان عزیزمت
پنجاب نمود - که باعانت افغانان آنجا شورش برانگیزد - از
دولتآباد^(۲) بانتور آمد - و از راه دهرنگان و انده پاتر گذشته (ری
عزیمت بمالوه گذاشت - عبدالله خان فیروز جنگ و هید مظفر خان
بارهه بتهاتب تعیین شدند - جائی نتوانست توقف نمود - تاراج کزان
میرفت - از نواح سرورنج پنجاه فیل پادشاهی گرفته بملک بزدیاه
در آمد - تا بکاپی سر بر آرد - بکرماجیت پسر چهار بندیله
بتدارک تقصیر سابق خود را رسانیده بدریا خان (که چنداول او
بود) در آریخت - و دران زن و خورد دریا خان راه فنا پیود

خانجهان از کشته شدن چنین رفیق قرین اندوه و تاسف گشته روانه پیش شد - چون بولایت بهاندیر رسید سید مظفر خان باره هرادل فوج پادشاهی قریب گردید - خانجهان بنه و بار را رافه کرده با هزار سوار گرم پیمان گشت - محموند خان پسرش با جمعی کشته شد - خانجهان ناچار جاو گردانیده براه افتاد - و چون در حوالی کاندجر رسید سید احمد قلعه دار آنجا سر راه گرفت - و دران آویزش حسن خان پسر او دستگیر گردید - خانجهان بقائد اجل بیست کرده دیگر رفته کنار تالاب سپهنده ^(۲) فرون آمد - و بمردم گفت که فوج پادشاهی دست از تعاقب بر نمیدارد - پاشنه کوب رسید - تا کی بگریزم - این همه خویش و قوم کشته شدند - من هم از زندگی سیر آمده ام - غیر از کشته شدن علاجی نیست - هرکه خواسته باشد بدرود - و آنچه مانده بود بهمه قسمت کرد - بسیاری جدا شده رفتند - غره رجب با جمعی پای ثبات افشوده با سید مظفر خان باره در آریخت - و آخر پیاده گشته با عزیز خان پسر خود و ایمل خان تین و صدر خان تا جان در بدن بود آویزشهای نمایان نمونه مشقت بشمشیر و پهلوی بزوک خانجر میدرد - بزخم تیر مادهاوسانگه بر زمین افتاد - و عبدالله خان زخمی سر از را بحضور ارسال داشت وقتی (که اعلی حضرت در برهانپور بکشتی سیر دریای تبتی میکردند) از نظر گذشت - بموجب حکم در مقبره پدرش مدفون

(۲) در [بعضی نسخه] سپهنده - و در [بعضی] سپهنده •

گورید - طالب کلیم این رباعی گفته گذرانید * رباعی *
 * رباعی *

* این مژده لطف از پی هم زیبا بود *

* این کیف دو بالا چه نشاط افزا بود *

* از رفتن دریا سر دروا هم رفت *

* گویا سر این حباب آن دریا بود *

و بطریق تعمیمه تاریخ این واقعه یافته اند *
 * مصرع *

* که [ا] و ناله از افغان بر آمد *

مردم آن وقت در احوال خانجهان افراط و تفریط کرده اند - بعضی

برآنند که اصلا بغي و خردج در سرش نبود - آنچه بوقوع آمد

محض برای خود داری بود - و برحی گویند همیشه مزاجش مجبول

خودسری و طغیان بود - و بے تکاشا زبان طعن و سوزش بود دراز

کنند - قطع نظر از اقوال مخالف و موافق از احوال او که بتقریب

میرسد این است - که مرد ^(۱۲) راست و درست بود - زمانه سازی

و در ردئی ندانست - سبلمی روزگار نخورده بود - حرف کاشی

بگوش نرسیده محسود همه بود - و همه دست نگرش - پادشاه

هذوستان با آن همه عظمت و شان شیفته و فریفته او - از سخوت

و بے بیازي سربفاک و ملک فرمانمی آورد *

روزه شاهجهان تقریبا بسید خانجهان بارهه گفتند - که این

خطاب شخصی است که ما و جمیع شاهزادهما از زو مندی نگاه او بودیم

و او با استغنا با کسے حرف نمیزد - یکباره نیرنگی چرخ بوقلمون عالمی
 نازة بروی کار آورد - و صفی دیگر بر بساط روزگار چید - آن خصوصیت
 و محرمیت نماند - مردمی که بار معجرای او نمی یافتند (سر
 همسری برداشتند - بل یکسر و گردن بلند تر افراشتند - و مدد
 بعضی حرکات بے اخلاصی (که در پیشگاه خلافت محمول بر بغی و فساد
 شد) باعث آن گردید که هر بیقدری بچشم حقارت می نگریست
 و هر هرزه گوئی صدای خارج آهنکی بگوش می کشید - بسکه غیور
 بود و شریف النفس متحمل نشد - طبع کبیر - و دل بر کند
 آوارگی و بیابان مرگی مرجع پنداشت - و اذا ابتلیت ببایترین
 فاختر ایسرهما - بمزاج ننگ پرستان غیرت آئین هیچ تعب و جان کنی
 ناگوار تر از ذلت بعد از عزت نیست - لهذا خود را رسانید
 بجائی که رسانید - پس در بدو حال علت اینهمه ارتکاب مناعب
 و مهالک غیر از پاس آبرو و حفظ مراتبه نبود - بعد ازان اغراض
 دیگر هم ضم شد - بلکه ضرورت لازم وقت افتاد - مثل جمع فوج
 و اتفاق با نظام الماکیه - اگر نقشش درست می نشست و زمانه
 بر سریاری می بود حب جاه دنیا کی میگذاشت که بذوکری
 سر فرود آورد *

بالجمله خانجهان بوفار و حلم متصف بود - و مجوز ضرر اهدای
 نمیشد - بیشتر رغبت بصحبت اهل ایران داشت - با آنکه
 سنی مذهب بود - اگرچه پدرش بتشیع شهرت دارد - و مقوله ارسن

که شجاعت بی غلامی و مرتضیٰ علی نمی باشد - آخرًا از صحبت
شیخ فضل الله برهانپوری شوقی بتصوف بهم رسانید - شبها
با درویشان و علما بمس میبرد - و اظهار تنفر از دنیا میکرد - در
سرکارش فروغ بدعت نبود - آخرًا ات او گاه سه لک روپیه در ماه
و گاه کمتر - و قلیله پس انداز هم میشد - خود بکارها نمی رسید
و با هنون التقات نمی کرد - محاسبه اعمال و دیار اکثر امور ملتوی
بود - پهرانش بسیار بودند - چندی در معارک جان سپردند
و اصالت خان (که سه هزاری منصب داشت) در ایام آزادگی
در دولتآباد در گذشت - و مظفر از پدر جدا شده بحضور رفت
و فرید و جهان دستگیر گشتند - و عالم و احمد گویخته بعد مدتی
بحضرت آمدند - کسی تا حال از اولاد او ترقی نکرد *

• خان عالم میرزا بر خوردار •

پسر میرزا عبدالرحمن دولدی ست - که ابا عن جد درین دو دمان
قیموریه دیرین خدمت و ثابت حقوق است - و از زمان صاحبقران
نیاکان او پشت پیشت ادرا شده اند - جد کلانش میر شاه مالک
از اعظام امرای صاحبقران بود - و بخیر اندیشی و دولتخواهی همواره
روشناس - میرزا بر خوردار تا سال چهارم اکبری در مد و پنجاهی
منصب داشت - در سال چهل و چهارم [که دایم اجینیه (که

(۲) نسخه [ب] فضل برهانپوری (۳) نسخه [ج] که احوالش جداگانه

از سرتابان صوبه بهار بود) از زندان رهائی یافته دستوری بنگاه گرفت [میرزا بکین آنکه پدرش عبدالرحمن باویزه آن بومی زندگانی سپرده بود با برخی در محرا بر ریخت - دلپت بدر رفت عرش آشیانی فرمودند که میرزا را بر بسته نزد آن زمیندار برند باستشفاع بعضی بار یابان حضور متوقف شده زندانی گردید اتفاقاً در خدمت شاهزاده سلطان سلیم بسیار مربوط بود - پس از جلوس چون در فن میرشکاری کمال مهارت داشت بخدمت قوش بیگی امتیاز یافت - و در سال چهارم جهانگیری بخطاب خانعام لوائ ناموری بر افراخت - و چون در سال ششم سنه (۱۰۲۰) هزار (۲) و بیست هجری شاه عباس صفوی پادشاه ایران یادگار عالی سلطان طالش را بتعزیت عرش آشیانی و تهذیب جلوس فرستاد در سال هشتم بهمراهی او خان عالم بسفارت دستوری یافت - چون شاه بدفع رومیه در سمت آذربایجان متوجه بود حسب الموضی چند گاه در هرات رقم متوقف گشت - گویند مردم بسیاری همراه داشت - دویمت نفر قوشچی و میرشکار بودند - و هزار کس از ملازمان معتبر پادشاهی بود - بنابر امتداد وقفه بیشتره را از هرات برگردانید - در سال (۱۰۲۷) هزار و بیست و هفتم (که شاه بدارالسلطنت قزوین معاودت نمود) خان عالم (که همگی قریب (۴)

(۲) نسخه [ب] هشت هجری (۳) در [بعضی نسخه] طاش (۴) نسخه

[ج] قریب هشتصد نفر .

هفتصد و هشتصد نفر همراه داشت) با ده زنجیر فیل قوی هیکل
با حوضهای سیمین و زرین و زینهای گوناگون آراسته و اقسام
جانوران از سباع و ستور جنگی و طیور و مرغان سخن گو و گدان
گجرات و گردنهای مکلف و پالکیهای مقطع بحرایی شهر رسید
جمعاً از اعظم امرا استقبال کرده بیایح سعادت آباد فرود آوردند
روز دوم شاه در میدان سعادت آباد سرگرم چوگان بازی و قبیق اندازی^(۲)
بود . خانعالم مؤذمت نمود . شاه اعزاز و احترام بسیار بجا آورد
و فرمود که چون میانه ما و پادشاه عالی جاه جهانگیر پادشاه طریقه
اخوت مسلوک است و ایشان ترا برادر نامیده اند برادر برادر
هم برادر است . برادرانه باغوش کشید . خانعالم میخواست که
از تحف و هدایا هر روز یک چیزی بنظر گذراند . شاه بشکار
زنگول (که مخصوص ولایت مازندران است و موسم آن میگذشت) عازم
آندیار بود . لهذا آنچه تحفگی داشت در یک روز گذرانیده
سایر امتعه را به بیوتات سپرد . که بتدریج ملاحظه فرماید . و شاه
بمرتبه شیفته صحبت او شد که اگر بشرح و بسط رقمند کلاک
گردن محمول بر اغراق میشوند . از فرط التفات در محاورات
جانعالم میگفت . و تا در آنجا بود دمه بی او بصر نهیبرد . اگر
روزه یا شبی بحسب اتفاق نهیرفت شاه بی تکلفانه بمنزل او
تشریف آورده عواطف و مهریانی را پایه برتر می نهاد . (روزه

(که از شاه رخصت شده بیرون شهر منزل گزید) بمشایعت آمده
عذرما خواست *

الحق که خانعالم این خدمت را بشایستگی حسن انجام بخشید
و زرهای بسیار درین کار صرف کرده نامه بزرگی برآورد - سکندر
بیگ منشی راقم تاریخ عالم آرای عباسی مینویسد - روزیکه خانعالم
داخل قزوین شد مشاهده تجملات ظاهری او کردم - و از ثقات
استماع افتاد - که از آغاز دولت صفویه الی الآن از ولایت هند
باکه دم هم ایامچند باین شوکت و اسباب جاه و حشمت بولایت
ایران نیامده - معلوم نیست که در زمان سلاطین سابقه از اکاسره
و کبان نیز آمده باشد - در سر آغاز سده (۱۰۲۹) هزار و بیست
و نهم هجری (که اواخر سال چهاردهم جهانگیری بود) هنگامی
(که مرتبه اول بعزیمت سیر کشمیر نهضت جنت مکانی واقع شد)
در تصیف کلانوز خانعالم از ایران مراجعت نموده بملازمت استسعا
یافت - پادشاه از غایت الطاف و مراحم دو شبانه روز در خوابگاه
نگاهداشته لحاف خاص عنایت فرمود - و در جادوی تقدیم سفارت
بمذنب پنججزاری سه هزار سوار سر برافراخت - عجب از شیخ
عبد الحمید لاهوری که در پادشاهنامه شاهجهانی در حق خانعالم
نوشته - که چون از چرب زبانی و مزاجدانی (که ناگزیر سفیر است)
بهره نداشت ادای این شان جسیم چنانچه باید ازو بتقدیم فرسیدن
معلوم نمیشود که چرا میگوید - و از کجا میگوید - و چون سریر

ملطنت هذوستان بجلوس صاحبقران ثانی شاهجهان مزین گشت
 خانعالم بمنصب شش هزاری یزجهزار سوار و علم و نقاره سرافرازی
 یافته بصوبه داری بهار از تغیر میرزا رستم صفوی رخصت یافت
 و بذابر آنکه از افزونی کوکزار بمهمات ملکی نمی توانست پرداخت
 در همین سال معزول گردید . و در سال پنجم آخر سده (۱۰۴۱)
 هزار و چهل و یک (که اعلی حضرت از برهانپور بکبرآباد علم
 معاودت افراخت) خانعالم بتقبیل سده سینه مدهی گشت
 پادشاه بسبب کبر سن و التزم کوکزار او را از خدمت معاف
 داشته مبلغ یک لک روپیه برسم سالیانه مقرر شد . در دارالخلافت
 آگره رحل اقامت افکنده بجمعیت خاطر روزگار بسر بود . باجل
 طبعی در گذشت . لا ولد بود . برادرش میرزا عبدالسیحان فوجدار
 آله آباد بوده ضبط درست داشت . تغیر شده تعیین کابل گشت
 و در هنگام افرویدی کشته گردید . پسرش شیرزان خان بهادر
 برنال بود . در جنگ سهینده با خانجهان اودی بکار پادشاهی آمد
 صاحب عالم آرا نوشته . که خان عالم از جانب جهانگیر پادشاه
 بخطاب بهائی یعنی برادر سرافرازی داشت . اما در احوال نامهای
 هذوستان هیچ جا مذکور نیست . و برزبانها سایر و دایره
 و چون شاه هم در وقت ملاقات اظهارے باین معنی فرمود چنانچه
 در صدر گذشت دلیل واضح بر صدق مدعاست . چه بدون تحقیق
 شاه برزبان نمی آورد . والله اعلم *

• خواجه ابوالحسن قریني ملقب بوکن الملطنه •

قرینت ألكائے ست از خراسان - قطب الدین حیدر (كه مظهر آثار غریبه و امور عجیبه بود - و حیدریان بوی منسوب اند) از انجا ست خواجه در عهد عرش آشیانی بخدمت وزارت شاهزاده دانیال و دیوانی دكن اختصاص داشت - چون جنت مكاني سرپر آرای ساطنت شد خواجه از دكن حضور طلب گردید - سال دوم (كه آصف خان میرزا جعفر بمنصب وکالت بلند رتبگی یافت) از راه مراهی خود جهت سررشته داری در خواست - پس ازان (كه آصف خان بهم دكن شنافت - و دیوانی باعتماد الدوله باز گردید) خواجه در زکاب پادشاهی بقرب و اعتبار امتیاز یافته در سال هشتم سنه (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک هجری بمنصب والای میربخشیکری افتخار اندوخت - و چون اعتماد الدوله سفر گزین ملک بقا گشت خواجه را بتفویض دیوانی کل و منصب پنجهزاری پنج هزار سوار امتیاز و اعتبار افزودند - در هنگامه مهابت خان در آب بهمت پیش روی عماری نورجهان بیگم خواجه باتفاق آصف جاهی و ارادت خان باجمعے قلیل اسپان شنا کرده و یواحقا تر گشته در بردی فوج مهابت خان آمد - ناگاه بدان شپه تیر مخالف (۲) جلو مردم بیگم بے اختیار برگشت - و هر یک از امرا بطرفه افتاد خواجه دران آشوب گاه و رواروی ناهنجار از اسپ جدا گشته

(۲) نسخه [۱] ببازشپه تیر *

بمردن ملاح کشمیری جان بسلامت برد - و چون وکالت بآصف جاهلی
 قرار یافت در سال نوزدهم صاحب صوبگی دارالملک کابل بعهد
 خواجه مقرر گردید - و بنیابت او بسرش ظفر خان از حضور
 دستوری یافت - و در عهد اعلیٰ حضرت بمنصب شش هزار
 شش هزار سوار پایه افزای دولت خدمت گشت - چون شب یکشنبه
 بیستم و ششم مفر سنه (۱۰۳۹) هزار و سی و نهم خان جهان
 لودی از آگره فرار نمود همان شب اعلیٰ حضرت خواجه را با امرای
 نامدار بتعاقب تعیین فرمود - اگر چه بعضی امرای جلالت کیش
 سبقت آهنگ پیش شدافتة بجنگ برداختند و خانجهان فرار
 گزیده خود را بدریای چنبل زده درگذشت اما خواجه آخر روز
 بگذار آب رسید - و چون بدرون کشتی نتوانست عبور نمود تا در
 پاس روز دیگر متوقف گشت - خانجهان بعلمت این فاصله هفت
 پاس فرصت یافته خود را بپاک بزدیله انداخت - جگرچ پسر
 چهار سنگه پناه ده او را از ملک خود گذرانید - و براهبران
 لشکر پادشاهی مواضع نمود - که پی غلط کرده براه دیگر دلالت
 نمایند - بظاہرین خواجه با سرداران دیگر در جنگهای انبوه
 بهر سمت تردد نامعید داشته غیر از سرگردانی طرفینست - چون
 اعلیٰ حضرت بعزم استیصال خانجهان بخطه برهانپور وارد فرمود
 خواجه با سایر کمکیان آمده ملازمت کرد - و باستخلاص ولایت
 ناسک و ترمک رخصت یافت - و پس از ضبط آن الکار تنخواه

بجاگیر ساھو بہونسلہ حسب الحکم پادشاہی بمک نصیری خان
 (کہ محاصرہ قلعہ تندرہار داشت) (در آردن - و از میانہ راہ خبر فتح
 شدیدہ برگشت - و بقصبہ پاتور شیخ بابو (کہ برگنہ ایست از
 پایان گھاٹ ہزار) بگذار (در آجے تنک آب فرود آمد - میخواست
 ایام برشکال را درانجا گذرانند - کہ ناگاہ سیلابے عظیم از سر کویہ
 در بلشکر نہاد - مردم از تاریکی شب و شدت آب سراسیمہ
 گشتہ از بیم جان بہر سو گریزان گشتند - خواجہ با امرای دیگر
 بر اسپان بے زمین سوار شدہ خود را ازان مہلکہ بر آردن - و قریب
 در ہزار کس و مجموع اسباب خواجہ را با لک روپیہ نقد آب برد
 در سال پنجم بصوبہ داری کشمیر سرفراز گشتہ (ازانجا) کہ آنسقال
 دولت بود) اعلیٰ حضرت بے ضرورت دوری او را (را نداشتنہ
 ظفر خان پسرش را بنظم مہام آن ملک بزیابت رخصت فرمود
 خواجہ سال ششم سنہ (۱۰۴۲) ہزار و چہل و در ہجری
 در سن ہفتاد سالگی مرحلہ پیمای عقبی گردید - طالب کلیم تاریخ
 فوتش یافتہ * * ع *

۱۰۴۲

* با امیر المومنین محشور بان *

خواجہ مرد راست درست کارگذار بود - لیکن بترشروئی
 و درشتخوئی اتصاف داشت - خلف رشیدش ظفر خان است
 کہ ذکر او نقش پذیر خامہ و قانع طراز میگردد - و ہمرد دیگر پیروا
 خورشید نظر است *

• خان زمان بهادر میرزا امان الله •

خلف رشید مهابت خان زمانه بیگ است - و والده اش از خانزاده‌های میوات بود - بخلاف پدر بمالکات رضیه متعلی و بخوبیها در امثال و اقوان سر برتری می افراخت - از چندان پدری چنین پسر میسر را بشکفت می انداخت - چون در سال هفدهم جهانگیری قریهٔ برهمزنی دولت شاهزاده شاهجهان بنام مهابت خان افتاد جنم مکانی او را از صوبه داری کابل حضور طلب فرموده نظم آن مملکت بمیرزا امان الله بذیابت پدر تفویض یافت و بمذنب سه هزار و خطاب خانزاد خانی سرافراز گردید (۲) چون جتی نام اوزبک از الوس امان نوکر نذر محمد خان وائی بلخ (که او در السند عوام بیلنگتوش اشتهار داشته - بجهت آنکه در جانک سینه و تاخته بود - چه ترکان یانک برهنه و توش سینه را گویان) پیوسته در سرحد خراسان و مابین قندهار و غزنین می گذرانیده بغزاقی نام برآورد و مکرر بر خراسان تاخته شاه ایوان از حساب برمی داشت و قلعهٔ بجهت ضبط هزارجات (که یورت آنها در حدرد غزنین واقع است - و از قدیم بحاکم آنجا مانگداری می نمودند) دران نواحی اهدات کرده همشیره زادهٔ خود را با فوج باز داشت سران الوس هزاره بخانزاد خان استغاثه نمودند - او با فوج آراسته بر سر آنها شتافت - سردار با جمعی از اوزبکان در جنگ بقتل رسید

(۲) در [بعضی نسخه] خانه زاد خانی (۳) نسخه [ج] جهنی •

و آن حصار را مفهیم ساخت - یانگتوش از نذر محمدخان (که تجویز فوج کشی بسرحد پادشاهی نمیکرد) بمبالغه رخصت گونه حاصل کرده در سال نوزدهم با حشره از اوزبک و ایمانچی^(۲) بدرگروهی غزنین رسیده آماده پیکار گردید - خانزاد خان با کمکیان آنصوبه دران عرصه شهاست در کشتن و بستن و تاختن کازنامه جلالت و جانسپاری بتقدیم رسانید - گویند درین جنگ از فیلان کاره غریب شد - هرگاه اوزبکان حمله می آوردند فیلان را بر سر آنها میدوانیدند بے اختیار اسپان رم میگردند - اصلا سعی اوزبکان پیشرفت نمیشد ناچار یانگتوش رو بفرار آورد - گویند درین جنگ سواره مسلح اسیر شد - خواستند بکشند - فریاد کرد که من عورتیم - چون برونه کردند زن بود - از معلوم شد که قریب هزار زن اینچنین درین لشکر است - که مردانه شمشیرها میزنند - خانزاد خان تا شش کرده دنبال کرده به معنائی فتح و نصرت معادرت نمود *

چون صاحب موپگی بنگاله بمهابت خان اختصاص گرفت بالتماس او از کابل طلب شده نزد پدر رخصت یافت - و در سال بیستم (که مهابت خان بعتاب حضور طلب گردید) صوبه داری بنگاله بخانزاد خان نامزد شد - پس ازان (که مهابت خان ببادافراه کردار ناپسندیده خود از کذار دریای بهمت راه آدرگی سپرد) از حکومت بنگاله معزول گشته بحضور رسید - و بحسن سلوک و تدبیر دست

(۲) نسخه [ب] ایمانچی - و نسخه [ج] ایمانچی •

پس عزت خود داشته در رضا طلبی آصف خان سر موئی تجارز نمود
 پس از راقعه ناگزیر جنم مکانی در معاملات که رودان شریک
 آصف خان بود - در آغاز جلوس فردوس آشیانی از لاهور بملازمت
 رسیده بمنصب پنجهازری پنجهازار سوار و خطاب خانزمان
 و صوبه داری مالوه از تغیر مظفرخان معموری سر برافراخت
 و در همان سال ^(۲) چون صوبه داری دکن بزام پدرش مقرر شد بنیابت
 پدر از مالوه بدکن (د آورد) - و پس ازان در سال درم (که نظم
 دکن بازادت خان مخاطب باعظم خان تفویض یافت) خان زمان
 بتقبیل سده خلافت کامیاب گردیده بجاکیر خود سنبهل شتافت
 و چون اعلیٰ حضرت باستیصال خانجهان لودی متوجه دکن شد
 خان زمان متعاقب رسیده بهمراهی آصف خان یعین الدوله (که
 بمالش محمد عادل شاه واهی بیجاپور تعیین شده بود) نامزد گشت
 و سال پنجم هنگام مراجعت پادشاهی از برهانپور بهندوستان
 صوبه داری دکن و خاندیس از تغیر اعظم خان بمهابت خان (که بنظم
 دهلی می پرداخت) مقرر گردید - و بیمین الدوله فرمان صادر شد
 که خانزمان را با تعیذاتیان آنصوبه در برهانپور گذاشته با اعظم خان
 و دیگر امرا احراز شرف ملازمت نماید - خانزمان در همان ایام
 محمود خان هارس قلعه کالنه را (که سر از اطاعت فتح خان ولد
 ملک عنبر پیچیده بود) بنابر آنکه نظام شاه را رهگرای عدم ساخت

و میخواست قلعه را بساهو بهونسله بسپارد مستمال نموده آن حصن حصین را بدست آورد - چون پدرش در سال ششم بکشایش قلعه فاک شکوه دولتآباد همت گماشت خانزمان با پنجم هزار سوار آماده کارزار گشته بهر مورچال (که احتیاج کمک میشد) بے توقف خود را می‌رسانید - در آن ایام بیست هزار گار و غله و جمعی از تابین امرای کمکی در ظفر نگر جمع شده بسبب انتشار اشقیا نتوانستند ملحق شد - خانزمان بدان طرف رو آورد - ساهوجی بهونسله و بهلول خان در چکلتخانه سه گروهی کهرکی او را دایره وار احاطه نمودند - خانزمان در جای خود ثبات ورزیده بیان اندازی و سردادن گجنال و تفنگ پرداخت - هر طرفه (که مقاهیر قدم جسارت ^(۲) پیش میگذاشتند) سرچنگ آسا می‌یافتند - چون شب افتاد طرفین دست از جنگ باز داشتند - خانزمان در ناردنگه فرود آمده بهوشیاری صبح نمود - غنیم سعی پیشرفت ندیده مایوس برگشت - و او رسد را گرفته بپدر پیوست - و همواره در مورچال و برکهی نبردهای مردانه نموده لوای چیرگی می‌افراشت - دفعه دیگر برای آوردن رسد غله و خزانة و باروت پادشاهی (که بررهنگهیره رسیده پیش نمی‌توانست آمد) راهی گشت - زنده‌له خان و ساهو و یاقوت حبشی دنبال گرفتند - که قابو یافته دست بخزانة و رسد توانند رسانید خانخانان ازین خبر نصیری خان را بکمک تعیین کرد - خان زمان

باید روی همت و پردای همه را همراهِ گرفته برگشت - چون
 هنگام رهگروائی فوج هراول و چفداول یک کرده از قول دروتر
 می بود روزیکه داخل کهرکبی میشد ناگاه آنها ریختند - از طرفین
 آویز شے سترگ رد داد - اکثرے مالش بسزا یافته راه فرار پیموند
 و پس از فتح آن قلعه متین بدرخواست سپه سالار شاهزاده محمد
 شجاع بتسخیر دژ دشوار کشای پویزده تعیین شد - خانزمان برسم
 منقلا روانه گشته در مراتب محاصره از دراندن نقب و نشاندن
 مورچال دقیقه فرود گذاشت - اما بنابر دو (رئی امر) و بر سر رسیدن
 درشکال انفتاح آن حصن در عقده تعویق افتاد - شاهزاده با مهابت
 خان و دیگر نوئیذیان عظام بے نیل مقصود مراجعت نمود *

با آنکه مهابت خان از همه پسران ادرا دوست تر میداشت
 و هرگاه سر اسان الله میگفت اگر معامله لکها بودے از سر آن
 در گذشته لیکن از سبعیت و بد مزاجی سر دیوان دشنامهای
 فحش بار میدان - هر چند او کثایه و تصریحاً پیغام کرد (که شرمه
 از سن و سال کرده پاس مرتبه مرا نگاهدارند - و خفت ندهند)
 وی بیشترے بمذلت پسر میکوشید - مکرر خانزمان میگفت
 که مرگ باختیار من نیست - و کشتن چه قدر کار است - اما
 زیان زده دین و دنیا می شوم - چون بعد از بجان آمد از گهات
 روئنگهیره بے رخصت بعزم حضور روانه شد - روز اول ببرهانپور
 رسید - و شب درمیله از گذر هاندیه درگذشت - مهابت خان

باندوده و آشفتگی در شده میگفت - اعیان حضور (که همه با من
مدعی اند) اگر حرفی نکوهیده از من بپادشاه میرسانیدند محمول
بر عداوت و حسد میشد - الحال [که چنین پسرے (که
بهمین اخلاق و نیکوئی شیم مشهور آفاق است) این قسم آورد]
بد نقشی من یقین خواهد شد - درین پیرانه سالی مرا رسوا کرد
آه سرد میکشید - و دست بر زانو میزد - و میگفت آه
امان الله جوان مرگ شوی - گویند چون آمدنش بعرض رسید
اطی حضرت خواندند * ع *

* آشا را حال این است رای بر بیگانه *

اتفاقاً روزه (که ساعت ملازمت خانزمان بود) خبر فوت مهابت
خان (سید - اعلیٰ حضرت یمین الدرله را با دیگر امرا بتعزیت
فرستاده باعزاز طلب داشت - و بانواع عواطف نواخت - چون
تا آن زمان یک صوبه دار بنظم خاندیس و برار ^(۳) می پرداخت
درینولا در حصه ساخته بالاگهات را (که عبارت از دولتآباد و احمدنگر
و سنگمذیر و جنیر و یغن و جالناپور و بیور و دهارور و لغتے محال
برار و تمامی تلنگانه که جمع آن یک ارب و بیست کرد نام بود)
بدرتفویض نموده مرخص ساخت - و چون بنابر مالش چهار سنگه
بذیله صوبه داری مالوه بخاندوران بازگردید خاندیس بآله دردی

(۲) یا بدنفسی باشد (۳) نسخه [ب] برار دکن - و نسخه [ج] برارو

دکن می پرداخت *

خان مقرر شده برار نیز ضمیمهٔ بالاگهات بخانزمان متعلق گشت *

در سال نهم (که اعلیٰ حضرت بسیرتاعهٔ دولتابان نهضت دکن فرمود) خانزمان را بهرادی (از سترسال و سایر راجپوت و چنداولیٰ بهادرخان درهله و طایفهٔ افغانان جهت تسخیر محال^(۲) چمارکوندهٔ وطن ساهو و ولایت کرن (که در تصرف او بود) و نهب و غارت مملکت بیجاپوریه (که درین سمت واقع است) کسبیل نمود

از مکرر بساهوی ارباب پوردهٔ مالشهای مستوفی داده چمارکوندهٔ^(۳) و غیره محالات احمدنگر را تهمانه نشین پادشاهی ساخت - و تا کولار و ازانجا بمرج و رایداغ بتاخت و تراج پرداخت - چون عادل شاه سر بر بقیهٔ اطاعت گذاشت عطف عذران نموده بخطاب بهادری سر برافراخت - و پس ازان بکشایش قلعهٔ جنیر (که از اعظم قلاع نظامشاهی است) دستوری یافت - خانزمان تذبیه ساهو و تعاقب آن بدخو مقدم و اهم داشته بهنبالش بگوکن شتافت - و هر جا میرفت دست از بر نمیداشت - ساهو بنه و بار بغارت داده بقلعهٔ ماهوای متحصن گشت - چون زندرله خان از جانب عادل شاه مامور شد (که باتفاق خانزمان بهادر قلاع متصرفهٔ ساهورا مستخاص ساخته ضمیمهٔ ملک پادشاهی سازد) از یک طرف خانزمان و از جانب دیگر زندرله خان ماهولی را گرد گرفتند - ساهو آوسان

(۲) نسخه [ب] چمارکنده (۳) نسخه [ج] بساهو مالشهای (۴) نسخه

[ج] ساهو مقدم و اهم *

و هراسان گشته قلعه جنیبر و ترنکلواری و تریبک و هریس و جودهن
و هرسل را با خویش نظام شاه (که پیش از بود) سال دهم سنه
(۱۰۴۶) یکهزار و چهل و شش بخانزمان سپرد - و چون صوبه داری
هر چهار صوبه دکن بپادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر قرار
یافته بود خانزمان بدولتآباد معارفت نموده بخدمت آن پادشاهزاده
اقبال مند تیام داشت - بسبب امراض متباینه (که از دیر باز
طاری شده بود) گاهی ازان بهی می یافت - و باز نکس میکرد
تا در آخر سنه مذکور زخم حیات بر بست * رستم زمانه مرد *
تاریخ یافته اند - گویند دم دایمین بافانه آمده این بیت
مشهور بر سخت *
* بیت *

* جان بامب دارد امانی چون چراغ صبحدم *

* جذبش زان آستین خواهم که کار آخر شود *

در شجاعت و سپاهگری یگانه رفت و بسیار غضوب و غیور بود
و با وصف آن حلم و تواضع را بمرتبه و رزیده که آنهاست (که
با پدرش مدعی جان بودند) برای او بساط محبت و یکدلی
می گسترند - اگرچه مهابت خان میگفت - که دوستی اینها برغم
من است - بعد از من اگر این اتفاق و رفاق بماند نفرین بر من
خواهی کرد - در فهم و دانش هم بے نظیر وقت بود - تاریخ
متضمن حالات جمیع سلاطین روی زمین برشته تالیف کشیده

مجموعه گنج باد آرد نیز جمع از سمت - امانی تخصص میکند
 صاحب دیوان است - از دست *

* بر در جام ما بنویسید نام ما *

* تا نام ما بدر برماند ز جام ما *

* دروان اگر بکام نگرودت گو مگرد *

* این بس که در جام بگردد بکام ما *

یک پسر داشت - میرزا شکرالله نام - قابل و در شناس پادشاهی بود
 در هنگامی (که خانزمان باستخلاص جنیر مامور شد) او بزیارت پدر
 بحر است برهانپور رخصت یافت *

• خواجه جهان خوانی •

خواجه جان نام - از قدیمان فردوس اعیانی است - پس از وصول
 خبر فوت جنت مکانی چون پادشاه از جنیر مضاف دکن نهضت
 نموده متصل احمدآباد رسید ادرا (که بمذنب در هزارگی ششصد
 سوار سرفراز بود) بدیوانی گجرات سر بلذ نمود - در آخر سال چهارم
 در خراسان رخصت ^(۲) حرمین شریفین نموده بدین امنیت کامیاب
 گشت - چون پادشاه پدج لک روپیه نذر کرده بود (که باهل استحقاق
 آن در بقعه مبارکه ارسال نماید) بکار پود ازان صوبه گجرات فرمود
 که در لک و چهل هزار روپیه را متاعی (که باب خرید و فروخت
 آن در مکان باشد) بدام بوده (که بدیانت و امانت موصوف بود)

بمبندند - که بعد فروخت اصل و سود آنرا بمحتاجان آن دو بقعه
برساند - و سال نهم از آنجا برگردیده بحصول ملازمت و گذرانیدن
نه اسپ عربی بطریق پیشکش سر عزت بآسمان رسانید - سال
دوازدهم از دیوانی گجرات معزول گردیده سال هفدهم مطابق سنه
(۱۰۵۳) هزار و پنجاه و سه هجری بدار بقا خرامید *

* خان دوران نصرت جنگ *

خواجه مابونام بسر خواجه حصاری نقشبندی سمت - در زمان
جذت مکانی منصب یافته تعین دکن گشت - خانخانان آثار بودلی
و کلادانی از نامیه حالش دریافته در مقام تربیت شد - او بناهر
جهت دست از نوکری برداشته بنظام شاه پیوست - چون در آنجا
رواج خرد سالان بیشتر دید خود را داخل آن گروه کرده چندان
سعی نمود که بقرب مصاحبت امتیاز یافت - و بخطاب شاه نواز
خان مخاطب گشت - باز از آنجا دل برگرفته در ملازمان شاهزاده
شاهجهان منتظم شد - و بخطاب نصیری خان اعتبار اندوخت
و در گردش فلکی همه جا ملتزم رکاب بود - از نیکو پرستاری دقیقه
فرود گذاشت نمی نمود - حتی بمقتضای وقت گاه بترتیب زین
و لجام اسپ خاصه قیام می:رزید - در جنگ تونس سردار فوج^(۲)
شاهی بود - چون دران روز عالی خاک بے حقیقتی بر فرق درزگار
خود بیخخت او نیز نتوانست پا افشرد - پس ازان (که عبدالله خان

(۲) نسخه [ب] نومن - و نسخه [ج] نونی *

بیوفائی گزیده از شاهزاده جدا شد) در نیز نسبت داماد بی خان
مذکور منظور داشته حرمان گرا گشت . و بملک عنبر پیوست
و پس از فوتش با نظام الملک (که استقلال بهم رسانیده بود)
می گذرانید . در سال دوم فردوس آشیانی روی نیاز باستان خلافت
آورده بمنصب سه هزار پی در هزار سوار و خطاب قدیم نصیری خان
هر برافراخت . چون در سال سیوم اعلی حضرت از خطه برهانپور
افواج متعدده به تنبیه خانجهان و تسخیر ملک نظام شاهیه و حدود
و اطراف آن تعیین فرمود او بهمراهی راجه گجسنگمه نامزد شد
از کارطلبی عرضه داشت که اگر خدمت تسخیر ملک تلنگازه و قندهار
(که راو رتن بدان سمت دستوری یافته) بمن باز گردن در کمتر
مدتی بانجام میروسانم . از پیشگاه سلطنت بمنصب چهار هزار پی
سه هزار سوار تحصیل ناموری نموده بدان مهم دستوری یافت
و کشایش قلعه قندهار را (که بمنانت و دشوار کشائی اشتها دارد)
پیش نهاد همت ساخته اول هر افراز خان سر لشکر آن ملک را (که
در میان قصبه و قلعه آماده پیکار بود) بالش بجزا داده آواره نمود
پس ازان تقسیم مورچالها نموده گرد گرفت . مقرب خان و بهاول خان
و زندهله خان عادلشاهی (که بکمک قلغیان رسیده هجوم آوردند)
بتلاشهای مردانه او عذاب تاب گشتند . درین اثنا اعظم خان صوبه دار
دکن بیادری در رسید . متحصنان گرفتاری خود تریب دیده زینباری
شدند . و بعد چهار ماه و نوزده روز سال چهارم سنه (۱۰۴۰)

هزار و چهارم هجری صادق داماد یاقوت خدارزند خان کلید قلعه حواله نمود - توپ مالک ضبط و بجای و عنبري مشهور از خرد و کلان یک صد و شانزده (که هر یک برای برهم زدن لشکر و شهره کفایت کذب) با سایر اسباب قلعه داری ضبط درآمد - نصیری خان باضافه هزاري هزار سوار بلند پایه گردید - و در همین سال هنگام رخصت بالاگهات دکن بالذماس او ماهي و مراتب [که به پیشین ایام در سلاطین دهایی شیوع داشت - و ایذان بحکام دکن داده بودند و از آن باز درین ملک اعتباری تمام گرفته سلاطین آنجا بکسی (که شایان عنایات عظیمه باشد) میدهند] مرحمت شد - و در سال پنجم از تغیر معتقد خان بصوبه داری مالوه اختصاص یافت *

گردید که چون اچین و سازنگپور از انتقال خواجه ابوالحسن (که از مدت ممتد آنرا آباد ساخته بود) بجایگزین او تن شد در آن ایام در خاندیس و دکن تحط و غلا به مرتبه بهم رسید که نان بجای می ارزید - مدار قوت سکنة آنجا بر غله مالوه شد - نصیری خان خرمنهای غله را بزر پر ساخت - در هیچ وقت اینقدر زر از محالات مالوه وصول نشده *

چون در سال ششم مهابمت خان قلعه دولتآباد را محاصره نمود نصیری خان بکمک تعیین گشته مصدر کارهای نمایان گردید - و روزی (که در مورچال خانزمان فقیر را بهفتاد من باروت انباشته آتش زدند)

و بیست و هشت گزاز دیوار عنبرکوت و درازده گزاز برج آن پیوده
راه وسیع پیدا شد - اما از ریزش تفنگ و بان قلعلگیان هیچکس
اقدام بیورش نه میکرد (مهابت خان خواست که خود پیاده شده
در آید - نصیری خان گفت - از سران و سرداران چنین سکالش
خلاف قانون کردانی ست - من (رمی آیم - سپر حفظ ایزدی
بر روی کشیده بقلعه درید - و از تیر و آغذگ گذشته بجنگ شمشیر
و خنجر رسید - متحصنان از مشاهده چنین جانسپاری و سرافشانی
لخته آریزش نموده بمهاکوت در آمدند - و چون آنرا نیز نقب زده
برکشوند در نشینان بزینهار گرائیده کلید قلعه سپردند - مهابت
خان هرکرا بحراست قلعه تعیین میکرد بنابر آنکه آذرته در قلعه
نماده بود درین چهار ماه محاصره انواع تعب گذشت از تکفل
هر باز میزد - نصیری خان (که در هزار سوار نوکر داشت) از غایب
کار طلبی پذیرای خدمت شده باتفاق سید مرتضی خان بحفاظت قلعه
پرداخت - بیجاپوریه چند منزل بدنبال سپه سالار رفته بدر لئابان
برگشتند - و بمورچالها (که هنوز برجها بود) در آمده قلعه را گرد گرفتند
چون نصیری خان آریز و ستیز بکرات نمود ناچار خائب و خاسر
بر خاسته آذاره گشتند - خان مذکور بخطاب خاندوران و منضمب
پنج هزاری پنج هزار سوار سرافرازی یافته قلعه را بموجب حکم
بمرتضی خان حواء نموده بمالوه معاروت نمود *

و چون شاهزاده محمد شجاع در سال هفتم بتسخیر پرینده

نامزد شد او نیز بهمراهی مامور گردید - (روزه) (که در نوبت گه (۲)
 مقایسه عرصه بر خانخانان تنگ ساخته نزدیک بود که چشم زخمی
 (۳) عظیم برسد) خاندوران آگهی یافته بسرعت خود را رسانیده فوج
 عقب خانخانان را بر فوج (که دست راست او حلقه داشت)
 زده هر دو قشون را بجوق مقابل رسانید - و زخمیان را برداشته
 بخانخانان پیوست - غنیمت ازین دستبرد رو بفرار آورد - و این کار
 دست بسته در پیشگاه خلافت باسع مجرای سترگ گردید - چون
 مهابت خان ازین سپنجی سرا در گذشت بالاگهات بخانزمان
 تفویض یافت - و پایان گهات (که تمام خاندیس و اکثر ولایت برار
 باشد) بجمع نمود و در کردار دام بعهده او قرار گرفت - و حکم شد
 که سرکار بیجاگده و سرکار نذر بار و لخته محال سرکار هاندیه (که
 آنروی آب نبرده است) از توابع خاندیس اعتبار نمایند - و چون
 بکرماجیت پسر ججهار سنگه بندیه (که با جمعیت پدر بهمراهی
 خانزمان در بالاگهات میبود) باشاره پدر (که در خرابآبان موطن
 خود ازاده سرتابی نمود) فرار اختیار کرده راه ممکن گرفت خاندوران
 از آن آگهی یافته از برهانپور بتکامشی در آمد - و در مقام اشته
 مضاف صوبه مالوه باو رسید - نزدیک بود که گرفتار شود - زخمی
 بجنگلهای دشوار گذار زده در دهامونی پدر ملحق شد - خاندوران

(۲) نسخه [ج] که نوبت - یا نوبت که باشد (۳) نسخه [ب] عرصه

خانخانان تنگ ساخته .

بانتظار حکم در مالوه توقف نمود - لهذا از حضور سوبه داری مالوه باز
متعلق گشته ببرکندن بیخ فساد آن متمدن کوته اندیش تعیین گردید
و بانفاق عبد الله خان در تعاقب مصاعی شگرف بر روی کار آردن
در سال نهم سر چهار و پسرش بریده بحضور فرستان - و در
جمادوی این حسن تردد بخطاب بهادری ناموری اندوخت
در همین سال (که اعلیٰ حضرت بسیر قلعه دولتآباد ظلال افکن
وزر بوم دکن گردید) خاندوران را بهوادعی (اجه جیسنگهه و سایر
راجپوتیه و چندادلی و بارزخان نیازی با دیگر افانغه بکشایش قاعه
اردگیر و اوسه و تاخت و تازاج سرحد بیجاپور و گلکنده تعیین
فرمود - او تا درازده کردهی بیجاپور هرجا معموری و آبادی یافت
بخاک سیاه برابر کرد - و مکرر بهاول خان ^(۲) میانه و خیربخت خان
حبشی را هاشی بسزا داد - چون عادل شاه بقدیم عجز و انکسار
راه اطاعت و انقیاد بيمورد خاندوران دست از خرابی ملک او نشیده
بهمت اردگیر عذاب عزیمت انعطاف داد - و بمحاصره سه ماه
و کسری آن حصن استوار را هشتم جمادی الاولی سنه (۱۰۴۶)
یکهزار و چهل و شش از سیدی مفتاح برگرفته بتسخیر اوسه همت
گماشت - بهوجراج حارس آنجا دست و پای زده قلعه سپرد - و بر
ازان فرمان شد که فیل گجموتی نام (که سرآمد اخیال قطب الملک
اسمت) بدست آرد - او بکوت گیر (که سرحد ملک اوسمت) رف

بتقریب و ترهیب آن فیل را با یک لک روپیه نعلبندی گرفته
 بشعور دیوگده در آمد - و کیاچر داشته را (که از توابع کرماندگانون^(۲)
 برار است) از تصرف گوندان منغاب بر آردن - و ناگپور را بمکاصره
 چند روز برکشود - کوکیا راجه دیوگده یک لک و پنجاه هزار روپیه
 نقد و یکصد و هفتاد فیل پیشکش نموده ناگپور را بازپس گرفت *
 خاندوران بهادر در سال نهم بحضور رسیده در بیست فیل بقیمت
 ده لک روپیه با هشت لک روپیه نقد (که سرزبانان گوندوانه و دیگر
 زمینداران لخته برسم پیشکش پادشاهی و برخی باو داده بودند)
 یا فیل گچموتی (که یک لک روپیه قیمت شده پادشاه پسند
 موسوم گردید) با یراق طلا (که از جانب خود بیک لک روپیه ترتیب
 داده بود) بنظر اعلیٰ حضرت در آردن - چون جوهر اخلاص و مردانگی او
 درین تردولات مرد آزما فرود دیگر دان و پیشکش (که بدین کیفیت
 و کمیت در اندک وقت هیچ یک از نوئینان والا مکان یک مرتبه
 از گردن کشان گاهه نگرفته بود) او برگرفت بانواع عواطف
 و تحسین نواخته بخطاب نصرت جنگ و منصب شش هزاری
 شش هزار سوار دو اسپه سه اسپه (که تنخواه آن ده کرور و هشتاد
 لک دام که بقرا دراز ده ماهه بیست و هفت لک روپیه باشد)
 و تنخواه برگنده شجاعت پور از خالصه در طاب اضافه بلند مرتبه
 گردید - و چون در سال هفدهم شاهزاده محمد ادرنگ زیب بتقریب

عیادت بیگم صاحب از دکن رسیده نظر ببعضی حرکات خود (که در آن دیار مذافی مزاج اعلی حضرت سرزده بود) پیش ازان (که آثار بیلطغی از طرف پدر والا گوهر ظاهر شود) دست از امور دنیوی کشیده انزواگزید اعلی حضرت را ازین داعیه بی سبب ملامت افزوده نظم دکن را بنصرت جنگ (که بایالت مالوه می پرداخت) لغویض فرمود . و بمنصب هفت هزاری هفت هزار سوار و انعام یک کرور دام (که منتهای مدارج نوکری هندوستان است) اختصاص گرفت *

گویند خاندوران در صوبه داری دکن بضوابط مختصره خود عالم کهنه را دیگر ساخت . بسیاری دیسملکه و دیسپاندیه را بمایع کوب زده رهگرای بادیه فنا ساخت . و از سرانوهمت بآبادی ملک گماشته منصب داران را (که متفرق جاگیر داشتند) یکجا نندخواه نمود و تمام قلاع را دیده تجویز احشام و سرانجام آنرقه بر وجه اتم کون و آنچه خزانه پادشاهی در قلاع و پرگنات خالصه بود فریب کرور زبیده بحضور ارسال داشت . تا بعالمیان ظاهر شود که همیشه از حضور زر میرسد . من در صوبه داری خود از دکن زر فرستادم . چون از بدو بیست آن مملکت خاطر او طمانینت پذیرفت تسخیر بیجاپور پیش نهاد همت ساخت . سال هیزدهم جهنم برخی مصالحه ملکی از دکن طلب حضور گشت . تا کشمیر ملتزم رکاب پادشاهی بود . از انجا دستوری

تعلقه یافته بلاهور رسید - و دو گروهی شهر فرود آمد - آخر شب در جامه خواب بود - از فیرنگی تقدیر برهن بر سر کشمیری (که او را باسلام آورده در سلک خدمتگاران خود منتظم ساخته بود) چمدن کاری در شکم او زن - گویند هفده تانکه دوخته بودند - ابرو خم نکرد - با قلیچ خان حرف میزد - یک روز بهوشیاری گذرانیده از نقد و جنس بهر یک از فرزندان حصه متعین ساخته تنه جهت خالصه قرار داد - و موافق آن بخط خود عرضی نوشته روانه حضور

کرد - شب هفتم جمادی الاولی سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج بساط حیات در نوردید - اعلیٰ حضرت بهر کدام از فرزندانش زیاده از وصیت او عنایت فرموده شصت لک روپیه بسرکار والا باز گردید چون مدفن آبای او گوالیر است آنجا برده مدفن ساختند *
 خان دزدان در کار پادشاهی اصلا مداهنه و مساهله نمیگرد (۲)
 و آزمندی و طمع درین کار نداشت - سه پاس روز و یک پاس شب در معاملات سرکار والا میگذرانید - و بدیگری نگذاشته بجز و کل مهمات خود میرسید - اما با رعایا سخت گیر بود - و با خلق خدا بددشتی و تعدی زندگی میکرد - تیر آه مظلومان بود که کارگر افتاد - درزے (که خبر فوتش ببرهانپور رسید) شیرینی و قند و شکر در درگاهها نماد که مردم بشکرانه بخش نکردند - بیشتر عمارات عمده برهانپور در وقت او شده - مندوی زین آباد کنار تپتی

(باب الحاء) [۷۵۸] (مآثر الامراء)

ازو ست - و از سرورنج تا برهانپور بده کوهی سراها ساخته
از ست - پسرانش سید محمد و سید محمود بعد فوت پدر هر دو
منصب هزاری هزار سوار و عبدالذبی (که خرد سال بود) پانصدی
منصب یافتند *

* خان جهان بارده *

(۳)

سید مظفر خان از سادات نهندوری ست - ابوالمظفر نام داشت
سال چهاردهم جهانگیری (که شاهزاده سلطان خرم بهم ن کن رخصت
یافت) او در جنگ با دکنیان پای همت قائم کرده زخمی برداشته
در میدان افتاد - و نقش سپاهگیری او دانشین شاهزاده شد - در حین
(که شاهزاده مزبور از پدر والا قدر خود جدائی گزیده بدکن برتو
ورون افتاد - و پس از عبور نمودن مهابت خان با شاهزاده سلطان
پرویز از دریای فریده مجال توقف در بلده برهانپور متعسر دیده
از راه سیکاکول تعلقه قطب الملک متوجه صوبه بنگاه گردید
و در اینجا با ابراهیم خان فخر جنگ محاربه دست داد) مومی ایبه
در جنگ مذکور مصدر ترددات نمایان شد - و در تمام مدت فترات
ماتزم ركب شاهزاده بود - مراسم خدمت گذاری و جانشیناری بظهور
آروده در خاطر شاهزاده جا بهم رسانید - و پس ازان (که شاهزاده
بتخت سلطنت بر نشست) در سال اول جلوس ادرا بعطای منصب
چهار هزاری ذات و سه هزار سوار و علم و نقاره و اسب از طویل

(۲) نسخه [ب] بهرولچه (۳) با رنده پوری ست *

خامه با زین مطلا و انعام یک لک روپیه بین الاقران ممتاز ساخت
و بحراست قلعه گوالیار مامور گردانیده توابع آن در قبول او
مقرر شد - و در همین سال باتفاق مهابت خان جهمت تنبیه چهار
سنگه بندیل (که هنگام بغی و فساد برپا کرده بود) دستوری یافت
و چون باستشفاع مهابت خان خانخانان صفح جرائم او شد دیوانیان
پادشاهی منجمله ملک (که در تصرف او بود) بقدر طامب
منصبش بار گذاشته تنه بجاگیر خان مذکور و غیره امر تذخواه
نمودند - و در سال دوم چون خانجهان اودی بنابر توهمی (که در خاطر او
جا کرده بود) از مهتقرالخلافه راه فرار اختیار نمود خان مرزبور
بهمراهی خواجه ابوالحسن تربتی بتعاقب او مامورگشت - و بچستی
و چالاکي همان شب بے انتظار سر کرده روانه شد - شش گهزی
روز بر آمده بر کنار دریای چنبل متصل دهواپور بدو رسیده
چپقلش مردانه نمود - و محمد شفیع نیبرگ او با نوزده تن از
سادات بدرجه شهادت پیوست - و پنجاه کس از رفقای او زخمی
گردید - چون این معنی بعرض پادشاه رسید خان مذکور را از انجا
طلب داشته باضافه یک هزار سوار و اسب از طویلله خامه با زین
مطلا و فیل از حلقه خامه سروراز فرمود - و در سال سیوم بعدایت
خاعت و جمدهر مرصع و اسب از طویلله خامه با زین مطلا و فیل
از حلقه خامه کام اندوز گردیده بهراولی لشکر پادشاهی (که همراه
اعظم خان بنابر تنبیه خانجهان اودی مقرر شده بود) شرف

رخصت اندوخت - و پس ازان چون مسموع شد (که خان مزبور را بهسبب درم بالای ناف طاقت سواری نیست) جگجیون جراح را بجهت علاج او روانه نموده حکم شد - که بعد تخفیف بحضور بیاید - ازانجا (که جراح بنابر قوت ماده موضع درم را شکافته خلط بسیار دفع شده بود) خان مزبور چندے بنابر التیام جراحات توقف نموده خود را بحضور رسانید - پادشاه از رفور قدردانی بعنایت خلعت و جمدهر مرصع با پهل کتاره و اضافه هزاری ذات بمنصب پنجهازری چهار هزار سوار و مرحمت اسب از طویلۃ خاصه با زین مطلا باند مرتبه گردانید *

و چون ملک نظام شاه پی سپر افواج پادشاهی گردیده خانجهان لودی مجال اقامت تنگ دیده دل از بودن آنجا بر گرفته راه مالوه پیش گرفت خان مذکور (که بقدم خدمت و شیوه شجاعت و قبیله داری موصوف بود) بعنایت خلعت خاصه و شمشیر خاصه و اسب قنچاق^(۲) از طویلۃ خاصه نوازش یافته بتعانب او نامزد گردید - و ازانجا (که عبد الله خان بهادر نیز با فوج علیحدده بتعانب او تعیین شده بود) حکم شد - که اگر بهادر مزبور بآن حدود رسیده باشد هر دو فوج فراهم شده خار بن فساد بر کنند - سید مظفر خان پهای استعجال از گذر اکبر پور عبور آب نبرده نموده خدر گیران عرصه مسافت می پیمود - تا آنکه در منزل موضع تال گادون

تعلقه مالوه عبد الله خان بهادر نیز ملحق بوی گردید - پس
از رسول موکب ظفر کوکب بموضع نیمی از ولایت ^(۲) باندوهو (که
بازنده کرده می سپینده و سی کرده می آله آبان است) بدریافت خود
قرب از عازم آن سمت گردید - نخست سید مظفر خان (که
هراول فوج پادشاهی بود) بار رسیده تلاشهای مردانه نمود - خانجهان
بعد بکار آمدن جمعی روز براه گریز نهان - بهادران لشکر دست
از تعانب برداشته بعد دو روز باز بوی رسیده هنگامه زن و خوردن
برپا ساختند - او بهراول سید مظفر خان مقابل شده کشته گردید
و سید ماکهن پسر سید عبدالله و نبسه سید مظفر خان با بیست
و هفت کس بدرجه شهادت فایز گردید - و پس از آنکه خان مذکور
بحضور رسیده شرف ملازمت دریافت باضافه هزار سوار بمنصب
پنججوزی ذات و سوار و عذایت خطاب خانجهان چهره ناخوری
بر آوردخت - و در سال چهارم جلوس یک هزار سوار تابین او دو اسپه
سه اسپه قرار یافته با یهین الدراه بتذیبه عامل شاه بیجاپوری
تعین شد - و در سال پنجم کامیاب ملازمت پادشاهی شده یک هزار
سوار دیگر تابین او دو اسپه سه اسپه مقرر گردید - و سان ششم نیز
بههین عذایت سر بلندی اندوخت - پستری بهمراهی شاهزاده محمد
شجاع بهم پراونده رخصت پذیرفت - درین مهم مصدر ترددات
شایان و دلایرهای نمایان گردید - و چون تسخیر پرینده ملتوی مانده

شاهزاده حسب الحکم فردوس آشیانی عازم عقبه خلافت گشت. سید
خانجهان بسرعت سربعه خود را رسانیده متصل اکبرآباد جبهه ساء
آستان خلافت گردید - و در سال هشتم قتمه سواران تابین او در اسب
سهاسوه تقرر پذیرفت - و در همین سال به تغبیه ججهار سنگهه بغداد
(که شیوه بنی ورزیده بود) با جمع از دیگر امرای تعیین شده نطاوه
عزیمت بر که مرهمت بست - و پس ازان [که ججهار سنگهه دست
و پای زده راه دیوگدهه (که متصل هوبه بوار واقع است) پیش
گرفت - و عبدالله خان بهادر فیروز جنگ و خاندوران بدمانپ او
مامور گردیدند] سید خانجهان بر طبق حکم محکم جهت تنسیق
ولایت مفتوحه و تغتیش دفائن آنجا متصل چورا گدهه توقف
گزید - و پس ازان بحضور رسیده در ایامی (که فردوس آشیانی
عزیمت سبر دوانتاباد پیش نهاد خاطر ساخته از دریای نریده
گذشته کنار آن متخیم سوادق اقبال بود) سعادت ملازمت دریافت
و بعنایت خلعت خاصه با چارقب طلا دوز و جمده و مرصع با یهول
کداره و شمشیر مرصع و یک تک (ریزه نقد زایت ناموری بر افراشت
در سال نهم بعطای خلعت خاصه و شمشیر خاده و اسپ از طریقه
خاصه فرق مبادات بر افراخته با جوته از امور بتادیب عادل شاه
بیجاپوری دستوری یافت - و از سمت بمر بدهاور رسیده بنده و بار
در آنجا گذاشته راه طرف شولانور گرفت - و در اذای قطع مسافت

مردم تعیین نموده سرادھون را مستخر ساخت - و بر محاللات جاگیر
 دیکان شولاپوری ناخته قصبه دھاراسین را تھانہ نشین گردانید
 و بکرات با بیجاپوریان زد و خورد بمیان آمد - خان مزبور خود مصدر
 مراسم شجاعت گردیده مخالفان را ہر بار شکست فاحش داد * .
 گویند روزی رندولہ بیجاپوری زخمی شدہ از اسپ بر افتاد
 یکے از رفقا اسپ بار رسانیدہ از میدان بر آورد - پس ازان (کہ بعض
 از ولایت بیجاپور ویران گردید - و موسم برسات بر سر رسید) خان
 مزبور بارادہ چھاروی برگشتہ بدھارور آمد - پستتر چون عادل خان
 زینھاری شدہ اطاعت فروردس آشیانی اختیار نمود خان مزبور
 حسب الطلب بزمین بوس عتبه سلطنت فایز گشت - و چون
 اواخر همین سال پادشاہ عزیمت مستقر الخلافہ نمودہ ایالت
 ہر چھار صوبہ دکن (کہ عبارت از خاندیس و برار و بارہ از ملک
 تلنگانہ و قلیلہ از ملک نظام الملکیہ باشد) بعہدہ شاہزادہ محمد
 اورنگ زیب بہادر مفوض فرمود سید خانجہان بعزایت خلعت
 خامہ مطرح التفات گردیدہ مقرر شد - کہ تا فراغ خانزمان بہادر
 از تسخیر حصار جغیر و غیرہ بخدمت پادشاہزادہ قیام نماید
 در سال دہم بحضور شتافتنہ دستوری گوالیار (کہ متعلق بوی بود)
 یافت - و در سال یازدہم باز بعتبه خسروافی رسیدہ چون عزیمت
 دارالسلطنت لاہور پیش نہاد خاطر پادشاہی شد مشار الیہ
 باجارت تیول کام دل اندرخت - و سال چھاردم در دارالسلطنت

لاهور شرف و ملازمت دریافت نموده بهطای اضافه هزاری ذات
 هزار سوار بمذنب شش هزاری شش هزار سوار پنجاه هزار سوار
 در اسپه سه اسپه سررشته اعتبار بدست آوردن •

. درین ایام (که راجه جگت سنگه ولد راجه باسو سر طغیان
 برداشته بود) مشارالیه به تذبیه او و تسخیر قلاع متصرفه اش
 با فوجی نامزد گردید - وقت رخصت بعذایت خلعت خاصه و در
 اسپ از طوباه خاصه با زین طلا و مطلا و فیل از حاقه خاصه با ماده
 فیل و یک لک روپیه بطریق مساعدده سر بلندی یافت - مشارالیه
 بموجب حکم پادشاهی موسم بارش را در لاهور گذرانیده پس از آن (که
 از کنل بهاولان و مچھی هون گذشته نیم کوهی قلعہ نور پور • مسگر
 سانت) مسامعی جمیاه از لعین مورچالها و کندن نقب بتقدیم رسانید
 اگرچه برج از قلعه پرید اما چون محصوران پس هر فرجه دیوارے
 کشیده بودند راه درآمد پیدا نشد - پستور بر طبق فرمان پادشاهی
 تسخیر قلعہ مؤ وجهت همت ساخته جوهر شجاعت را بر روی کار آورد
 و به نبردهای متواتره کار بر محصوران چنان تنگ ساخت که افواج
 پادشاهی از جوانب دیگر بقاعه درآمدند - و جگت سنگه راه فرار
 بیبوند - در جلدوری آن یک هزار سوار دیگر از تابین او در اسپه سه اسپه
 قرار یافت - پستور (که راجه جگت سنگه باظهارندامت پرداخته
 صفح جرائم او از پیشگاه عنایت منظور شد) خان مشارالیه همراه

شاهزاده مراد بخش بحضور آمد - چون درین سال خبر آمدن شاه صفی داری ایران جهت تسخیر قاعه قندهار بر زبانها افتاده بود شاهزاده دارا شکوه برای دفعه او دستوری یافت - خان مزبور هم بعطای خلعت خامه و شمشیر مرصع و دو اسب از طوبه خامه با زین طلا و مطلا و فیل از حلقه خامه مورد عنایات گردیده در همراهیان شاهزاده مزبور تعیین گشت *

درین اثنا خبر فوت شاه صفی شیوع گرفت - در سال شانزدهم خان مزبور برخصت گواپار محال جاگیر خود مورد التفات شد - و در سال هفدهم باز بملازمت پیوسته در ایامی (که فردرس آشیانی سمت اجهیر متوجه گردید) او را بحراست اکبر آباد گذاشت - پس از معارفت موکب خسروانی چند در حضور بوده در سال هیزدهم رخصت محال جاگیر یافت - و در سال نوزدهم جاوس صاحب فرمان طالب عازم گشته در دارالمطانت لاهور دامت آستانبوس حاصل نمود در اواسط همین سال مطابق سنه (۱۰۵۵) هزار و پنجاه و پنج هجری مغلوج گشته در ماه صاحب فراس بوده سفر آخرت گزید پادشاه قدر شناس تاسف نموده در باره پسرانش سید منصور خان و سید شیروزمان و سید منور (که آخرها بخطاب سید مظفر خان و سید اشکر خان مخاطب شدند - و احوال هر یک درین صحیفه رتبه ذکک وقائع نگار گردیده) توجه مرعی داشت *

خان مزبور نامه ببرزگی و کثرت جمعیت و سخاوت برآوردن تا زیست بآورد بسربردن - نوکران بیش قرار داشت - و هرکه از ملازمان پادشاهی بوی متوسل میشد ساوک خوب نموده دیهات در جاگیر او میداد - حایم و متواضع بسیار بود - گویند روزی فردوس آشدایی بر دستار خوان نشانداده شریک طعام ساخت پس از آنکه پادشاه برخاست سید خانجهان دویده جفت پاپوش را زیر پا گذاشت - پادشاه بر آشفته فرمود - که شما را شرم این خطاب عالی باید کرد - شخصی (که بدین خطاب مخاطب بود) امر آنچه که ما و جمیع شاهزادگان محتاج نگاه او بوده اند - و باستغنا با کسی حرف نمیزد - از عرض کرد که بنده فدوی درگاه است - پادشاه فرمود - که من بعد در جمیع امور رعایت تو را و ضابطه باید کرد اما گویند که بمعاملت دنیوی نمی رسیدن - و بر کاربرد ازان خود اعتماد نمیکنند - خدمت گران هه وطنی خون را بسیار دوست میداشتند - گفته آنها بیش او معتبر بود - روزی عاملی (که پنجهزار روپیه عین المال جاگیش بتصرف خود آورده بود) معرفت خدمتگاری سه هزار روپیه را اشرافی بیش خان مزبور آوردن - که این حق دیوان و مستوفی است - اما میترسم که فردا فتوای قتل من خواهند داد - خان مزبور خوش شده اشرافها برگرفت - بعد ازین هرچند متصدیان ظاهر نمودند (که پنجهزار روپیه عین المال ذمه او

باقی است) قبول نکرد *

• خسروسلطان •

دره می پسر نذر محمد خان والیع بلخ و بدخشان است - چون
در سند (۱۰۵۱) یکمزر و پنججاه و یک خطبهٔ مارراء النهر بزام
نذر محمد خان خواندند خان مزبور با اتفاق پسر کلان خود عبدالعزیز
خان در بخارا بکمال استقلال مسند نشین خانی گشته مهمات
فرمانروائی را بذهج استقامت جاری گردانید - و در سنه (۱۰۵۵)
مزر و پنججاه و پنج بقرشنی رفته از نزع را (که حاکمش اسفندیار
خان در گذشته بود) بتصرف در آورد - و با اوزبکیه که برادر کلانش
امام قای خان ساوک تمام مره می داشته و ضبط محصول و بندوبست
مارراء النهر بران قوم وا گذاشته خود محض با اسم خانی خرسند
بود) باز خواست آن ایام در میان آوردن - آن قوم خایع العذار
مطلق العنان را بجیده خاطر و رمیده دل گشته بران شدند که او را
با پسرش از میان بردارند - خان مذکور استشمام رایحهٔ یکتائی آن
بدندیشان نموده باقتضای مصلحت سنگ تفرقه در جمعیت آنها
انداخت - هر یکی را بجائے تعیین کرد - سمرقند را با توابع بعبدالعزیز
خان داده بیگ ارغلی را اذالیق و خسرو بیگ را دیوان بیگی او
ساخت - و قاشکند را با مضافات بهرام پسر سلیم خود داد
باقی یوزرا اذالیق او نمود - و نذر بیگ اذالیق امام فلی خان را (که در
ریزیکه اعتبار تمام داشت - و او را سرخیل فتنه انگیزان میدانست)
حکومت باغ نامزد گردانید - و قاندوز را (که حاکم نشین بدخشان

(۲)

است) بخسرو سلطان مذکور داد - و کهورد را با لواحق و توابع
 و هزارجات (که از دیر باز تعلق به یلذکتوش داشت) بے سابقه
 تقصیر تغییر نموده بسببجان قلی پسر چهارم سپرده تودری عالی
 قطان را اتالیق او نمود - و تیول اکثرے در خالصه ضبط نموده آنها را
 نقدی ساخت - و اثر مرد معاش و سوزغال قدیمه را بلباس اسدان
 متهم ساخته خود متصرف شد *

ازانجا (که ایام دولتش پسر آمده بود - و اقبال او در بانبار
 گذاشته) همگی خواجگان توزن را (که وضع و شریف آنجا حاکم
 ارادت شان در گوش دارند) بسبب وقوع برخی امور آزاده ساخت
 و ازین رو (که هر جا چرگه بود برای دواب خود قرق نموده دیگرے را
 خصمت نمیدان) تمام احشام بهم برآمده دل دگرگون کردند
 عبد العزیز خان (که خلف ارشد و دای عهدش بود) هر چند
 وسایل انگیخت که خود بدستور امام قلی خان بخارا را در اختلافه
 ساخته بلخ را بمن عطا کنند) از چون چهل سال در بلخ گذرانیده
 آب و هوای آنجا با طبعش سازگار بود و دل کندن از آن مکان
 دشوار می نمود و نقل و تحویل اندوخته چندین ساله دشوار تر
 پسر را نیز بعدم انجام موام رنجانید - و با سران و سرداران بلخ
 (که مدتی مانند در تقدیم مراتب عبودیت سر موئے فرد گذاشت
 نموده توقع احسان و چشم نوازش داشتند) از حقیقت نشناسی

چشم پوشی بکار برد - و یکدست مراسم حزم و کار آگهی از دست
 راهشته هرکه از روی هوا خواهی حرفه از بد اندیشان مخفی بار
 میگفت از تذک ظرفی بافشای آن اد را شرمسار و بی اعتبار
 میگردانید - تا آنکه دفعه تمام توران و همه تورانیان بر شوزیدند
 و یکبارگی طبل مخالفت فرورکوفته خطبه ماراء النهر بنام عبدالعزیز
 خان خواندند - و المانان فرصت جو دست بذهب و تاراج بر آورده
 اکثر کارخانجات را یغمائی ساختند - ^(۲) آخوالامر نذر محمد خان با پسر
 بمصالحه پرداخت - که فرمان روائی ماراء النهر بخود متعلق ساخته
 بلخ و بدخشان بار بگذارد - و خود بعد آشتی از پیکار و تودن
 بر آسود - اما از درنگی اوزبکای و خودسری المانان بیم جان و مال
 هر روز می افزود - ترک صید و شکار نموده چندی درون حصار
 بلخ خانه نشین گشت - و چون بعد وقوع حادثه ناگزیر جنیت مکانی
 و بودن وارث تخت و تاج یغمائی صاحبقران ثانی بر بعد مسافت
 در جنید (که اقصای دکن است) عرصه خالی پذیرا شد از شورش طلبی
 و غرور جوانی لشکر گران بتسخیر کابل کشید - هر چند کاره
 بیش نبرده از صوات لشکر فیروززی رجعت قهقری نمود اما دست
 تعدی و تطاول دراز ساخته از سکنه شهر و رعایای نواحی و اطراف
 هرچه اوزبکان قهی دست یافتند بذهب و غارت بردند - و ابواب
 بداد و ستم بر روی اهل آندپار فراز نمود - ازان وقت مرکز

(۲) در [اکثر نسخه] اکثر کارها را (۳) در [بعضی نسخه] شناخته *

خاطر اعلیٰ حضرت بود - که بمقتضای *
* مصرع *

* کاوخ انداز را پاداش سنگ است *

(۲)

فوجی جرار بر سر بلاغ و بدخشان فرستاده آن ملک موردنی را
انتزاع نمایند - بسبب اشتغال مهمات مایمی اراده مذکور از مکه
بطون بر منصفه ظهور نرسید - درین وقت (که خود بخود دران
ولایت هرج و مرج افتاد - و امانان بے دین آتش ظلم افروخته
در قتل و اسر اهل اسلام و هتک استار ناموس اشراف و اختیار خود را
مستحق انواع سیاست ساختند) شاهزاده مراد بخش را با پنجاه
هزار سوار بتسخیر آندیار و مالش آن گروه نا هنجار در نوزدهم سال
باستعجال بخصمت فرمود - و چون شاهزاده از کتل طول گذشته
بمیدان سرا منزل نمود اوزبک و المان (که قری و موافع بدخشانان را
بجارب غارت پاک رفته بار بر خسرو سلطان قنک ساخته بودند)
از آوازه موکب منصور پدای سرعت راه فرار پیمودند - خسرو
سلطان بر وفق مصلحت دید خورد با پسر خود بدیع سلطان
و دو هزار خانهدار از احشام و اهل قندوز (که پیشتر رعایای
جور کشیده المان دیده بودند) احرام ملازمت شاهزاده بست
و چون نزدیک باندراب رسید امیرالامرا اعلیٰ مردان خان بذیره شده
بر پشت اسب دریافت - و پس از آنکه داخل خیمه شاهزاده شد
آن فاعده دان بر طبق حکم پادشاهی تا منتهای بساط رفته معانقه

نموده همراه آوردن - و نزدیک بمسند نشانده گوناگون عاطفت
 و داجوئی بکار برد - و انواع عطایا و پنجاه هزار روپیه نقد تواضع
 نموده روانه حضور ساخت - از پیشگاه خلافت مرحمت خان ولد صادق
 خان مرحوم با چهار اسب عربی و عراقی با زین طلا و بیش قیمت پارچه
 از نوادر اقمشه هذوستان و یک پالکی و چهار درای با چوبهای
 نقره و غلافهای مخماری برای سواران و در دست بیش خانه
 مکمل تعین گردید - که اشیای مذکور را بمسلطان مزبور رسانیده
 همه جا بمرافقت او بوده بدرگاه رساند - بیست و پنجم ربیع الآخر
 سنه (۱۰۵۶) یکمزار و پنجاه و شش هنگامیکه بظاهر کابل رسید
 مدار المهم سعد الله خان و میر جلال مدر الصدور استقبال نموده
 بملازمت رسانیدند - او التماس قدمبوس نمود - باجارت آن امتیاز
 بخشیدند - پس ازان سرش را اعلی حضرت از راه قدر شناسی
 بدو دست برداشته باغوش عاطفت در آوردند - و بحکم نشستن
 میاهات اندوخت - و باقسام غذایات و نوازش و انعام پنجاه هزار
 روپیه نقد کادیاب گشته بمذنب شش هزاری دو هزار سوار اختصاص
 یافت - و منزل خاندوران بهادر را با فرودش و اسباب تجمل
 برای او آراسته قرار یافت - و بدیع سلطان پسرش (که همراه
 پدر بود) بسالیانه دوازده هزار روپیه نوازش یافت - و چون خسرو
 سلطان مرد ضعیف بنیه افیونی (که مدتها بتعدی و اشتام
 اوزبکیه روی بهبود ندیده بود - و از بیم و هراس دست انداز المانان

دوم نه آسوده) يك دفعه بے رنج و تعب بدرامت خدا داد رسيد
بفراغتبال و قوفه حال بهره ياب لذت زندگاني گشت - تكاپوی نوکری
درمیان نبود - گاه در دارالسلطنه لاهور و گاه در شاهجهان آباد
و اچيانا در ركب بسر ميبره - و در سال بيست و ششم اورا از منصب
باز داشته باک روپيه مشاهره موظف ترديد - و درين سال پسرش
بدیع سلطان بمنصب هزاري دو صد سوار سرافرازي يافت - و تا آخر
سلطنت اعلیٰ حضرت بمنصب در هزار و پانصدي رسیده بود *

• خواجه عبدالهادي •

پسر کلان مقدر خان خواجه قاسم است - از اول سلطنت
فردوس آشياني در تصبه ^(۲) سرونج قبول پدر خود مي بود - سال
چهارم (که خانجهان لودي با اتفاق دريا خان روهله از دکن بمالوه
شتافته بقصبه مذکور (رسيد) از بحر است آنجا از قرار واقع پرداخت
تا سال بيستم بمنصب نهصدي شش صد سوار فايژ شده سال
بيست و يك از اصل و اضافه بيایه هزار و پانصدي هشت صد سوار
مرتقي گشته سال بيست و سيوم باضافه دويست سوار چهارم عزت
برافروخته سال بيست و ششم همراه پادشاهزاده دارا شکوه (که باصخير
قلعه قندهار نامزد شده) دستوري پذيرفته وقت رخصت از اصل
و اضافه بمنصب در هزاري هزار سوار و عطای خلعت و اسب با زين
نقره و سال بيست و هفتم بعنايت علم لوی بلند رتبي درافراخت

سال سیم مطابق سنه (۱۰۶۶) یک هزار و شصت و شش هجری
 با در عدم خانه گذاشت - پسرش خواجه جان تا سال سیم هزاری
 چهار صد سوار منصب داشت *

* خوشحال بیگ کاشغری *

سال نوزدهم جاوس فردوس آشدانی بمنصب هزاری چهار صد
 سوار چهارم عزت بر افروخته با سلطان مراد بخش پتسخیر باغ
 و بدخشان رخصت پذیرفت . و پس از فتح بلخ و مراجعت شاهزاده
 مذکور بهذروستان چون جمله الماک سعد الله خان به بدو بست
 آنجا تعیین شد او را با دیگر کاشغریان بتهانه داری شیرپور و سام چاریک
 مقرر نمود . سال بیستم حصب تجویز جمله المالکی از اصل و اضافه
 بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار عزامتیار اندوخت . و سال
 بیست و دوم همراہ سلطان محمد اورنگ زیب بہادر بصوب
 قذہار مرخص گشته ازانجا همراہ رستم خان و قایم خان در محاربه
 قولباشان پای قیام مستحکم داشته مصدر تردد گردیده سال بیست
 و سیوم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و دریست سوار
 سررشته اعتبار بدست آورده سال بیست و پنجم باز همراہ شاهزاده
 مذکور بمہم مسطور شتافت - و سال بیست و هشتم همراہ جمله الماک
 بر سر چیتور کسپیل شدہ گام جلالت برداشت - پسر همراہ خلیل خان
 بتادیب زمیندار سرب نگر شتافته اواخر سال سی و یکم با مہاراجہ
 (۲) نسخه [ب] هزار و شصت هجری (۳) نسخه [ب] خلیل خان

جسدونک سنگهه جهات سد راه بودن بر فوج دکن (که عزیمت سلطان محمد اوزنگ زیب بهادر بحضور بتقریب عیادت پدر والا قدر زبان زد شده بود) بصوبه مالوه دستوری یافته دامن همت بر کمر عقیدت زد - پس ازان در جنگ سموگدهه برکاب سلطان داراشکوه بود بانی احوالش بذطر رسید •

✽ خواص خان بختیار خان دکنی ✽

در عهد جنت مکانی در ساک ملازمان انتظام یافته سال هشتم جاوس فردرس آشیانی بخدمت فوجداری لکھی جنگل و تهاره از (۲) تغییر سرور از خان چهارم اعتبار برافروخته سال دوازدهم (که پادشاه بسرحد پنجاب ورن فرمود) او احراز سعادت ملازمت نمود و سال چهاردهم از انجا معزل شده در کومکیان صوبه بهار قرار یافته سال شانزدهم بفوجداری ترهت مضاف صوبه بهار عزامت از اندوخته سال بیستم بعزابت خلعت و اسپ سرفراز گشته ببدخشن دستوری پذیرفته سال بیست و یکم بحضور رسیده دولت بار یافت و بفوجداری و تیولداری مژدسور مضاف مالوه اوای کامرانی برافراشت سال بیست و سیوم چون صوبه داری مالوه بشاعنواز خان و مژدسور بمیرزا محمد پسر میر بدیع مشهدی (که خویش خان مزبور میباشد) قرار گرفته از انجا تغییر شده بهتو داخل کومکیان دکن گردید و در محاصره گلکنده همراه سلطان محمد اوزنگ زیب بهادر

مصدر ترددات بود - و پس ازان (که زمام سلطنت باختیار شاهزاده
 مزبور در آمد) از اصل و اضافه بمنصب دوهزارى هزار و پانصد
 سوار و خطاب خواص خان بر نواخته شد - و در حروب متواتر (که
 خاد مکان را با مهاراجه جسونت سنگمه و شرکای سلطنت در دان)
 در ركب پادشاهي بوده بتعييناتى صوبه بهار بدان حدود شتافت
 و چرن قبل از جاوس ثانی قاعه چنار از دست سيد ابو محمد
 نام نوکر سلطان شجاع مستخلص گردید او بحراست آنجا اعتبار
 اندوخت - و سال دوم از آنجا عزل پذیرفت - بر مال حالش
 اطلاع نیست *

* خلیل الله خان *

برادر خرد اصالت خان میروبخشی سمت - حمیده بانو بیگم
 صبیحه سیف خان و صبیحه زاده آصف خان یمین الدوله در عقد
 در راج داشت - در عهد جانت مکانی هنگام استیلای مهابت خان
 همراه آن آصف مرتبم در قید مهابت خان افتاد - و در سال سیوم
 جاوس اعلی حضرت بخطاب خانى سر برافراخت - پستری بخدمت
 میرترکي اختصاص گرفت - و در سال ششم سده (۱۰۴۲) هزار
 و چهل و دو هجری بخدمت میرآتشی مباحات اندوخت - و در
 سال نهم بمنصب دو هزارى مید مراد بدام آردن - و قرادل بیگي
 گردید - و در سال هیزدهم بمنصب سه هزارى دو هزار سوار سرفرازی
 یافت - و بخدمت قوربیگي که بخدمت بر بست - و در سال نوزدهم

بمراهی شاهزاده مراد بخش بتسخیر بلخ و بدخشان رخصت یافته بسرداری فوج طرح دست چپ متعین گردید - شاهزاده خلیل الله خان را باتفاق چین قایم خان و میرزا نوزر صفوی (۲) از چاریکاران براه آبدرة بانتزاع قلعه کهریز و غوری روانه نمود خان مزبور از چستی و کارطابی با میرزا نوزر یک منزل پیش افتاده چون از کتل گذک (که سرحد صوبه کابل و ولایت کهریز است) گذشت جمعی را بسرمت هرچه تمامتر بر سر کهریز تعیین کرد - اوزبکان بمجرد وصول بهادران منصور مضطر گشته از حصار برآمده هر یکی بطرف بدرزد - بعضی از آنها از لاثبات قدم ورزیده آخر کار زینهار بفره شده قلعه را سپردند *

خیل الله خان خاطر از استحکام آن را برداخته باز باتفاق میرزا نوزر یک منزل از قایم خان پیش راهی گشته بدستور کهریز حرق را بصورت غوری کمیل نمود - آنها با قبای میر آخور محافظ غوری (که فوج منصوره را مردم هزارجات پداشته از قلعه برآمده بود) در آریختند - او بکمتراویزه ره سپو فرار گردید - دایران چالاک پاشنده کوب با او جنگ کدان بحصار درآمدند - قبای بارک پناه جسته بعهد و پیمان خلیل الله خان را دید - خان مسطور قلعه را باعتماد خان سپرده خود با قبای بشاهزاده پیوست - و پس از درآمدن آن مملکت بتصرف اولیای درات قاهره و وصول علامی سعد الله خا

بلند باخ جهت بندر بیست آندیار خلیل الله خان متعلقان
 نذر محمد خان را همراه گرفته بحضور پادشاهی آردن - و در سال
 بیستم در رکاب شاهزاده فتح نصاب ظفر نصاب محمد اوزنگ زیمب
 باز رخصت یساق باخ یافت . بمغزل ضحاک رسیده بود که از واقعه
 باخ در گذشتن اصالت خان اوضاع بدست - او از فرط محبت
 و افزونی وداد دل از اسباب تعاقب برگرفته زاویه گزینی اختیار نمود
 با آنکه پادشاهزاده بتعزیت شتافته مواظب شکیمب افزا فرموده گفت
 ا که در چنین مهی خود را از کارهای پادشاهی باز داشتن منافی
 طریقه عقیدت و ارادت است) بخان مذکور در نگرمت - لهذا از پیشگاه
 فرمانروایی بعزل منصب و جاگیر معاتب گشت - و در سال بیست
 و یکم نقوش ندامت و بشیمانی از سیمای حالش بر خوانده بدستور
 سابق بمنصب چهار هزاری ذات سه هزار سوار و تیول میوات
 و فوجداری آن از تغیر شاه بیگ خان سر باند گردانیده امر شد - که
 دولت ملازمت نا یافته از لاهور روانه تعلقه گردن - و در سال بیست
 و دوم بپایه بخشگیری دره مرتقی گردید - و در سال بیست و سیوم
 از تغیر جعفر خان بتفویض خدمت والای میر بخشگیری پایه
 دولت برتر افراخت - و در سال بیست و چهارم باضافه هزار سوار
 کامیاب گشته از انتقال مکرمت خان بصوبه داری شاهجهان آباد
 مرخص شد - و در سال بیست و ششم بمنصب عمده پنج هزاری
 چهار هزار سوار تحصیل بلند نامی نمود - و بهمراهی علی مردان

خان امیر الامرا بحراست کابل (که نظم آن بشاهزاده دارا شکوه و پسرش متعلق بود . و شاهزاده درین سال بمحاصره قندهار عازم شد)
(با فوج بسیار تعیین گشت . و پس ازان [که مرزبان سوری نگر] که در
کوهستان شمالی دارالخلافه است) باستظهار مصاعب مکان و مضائق
کوهستان از زمان سربر [ائمی اعلیٰ حضرت دولت تقبیل عقبه خلافت
در نیافته سر نخوت می افراشت] خلیل الله خان بهالش آن خود سر
مقرر گشته حکم شد . که به قبول خود رفته و خاطر از نظم و انضاق آن
وا برداخته در بمقصد نهد . در سال بیست و نهم از انطاع خود
(۲)
بدار الخلافه آمده در ماه صفر سنه (۱۰۶۵) هزار و شصت و پنجم
با هشت هزار سوار نیرو کار بره نوردی در آمد . (زمیندار سرمرز
(که سر کوه است شمالی دارالخلافه . و بیخ از انجا بشاه جهان آباد
آزند) بخلیل الله خان پیوسته که ارادت بخدمتگاری بر بیست
و چون بدین [که جاگائی ست بیرون کوه سوری نگر بدرازی بیست
(۳)
کرده و پهنائی پنج کوه (که بطول یکسر آن بجون پیوسته . و دیگر
بگنگ) در اطراف مواضع و محال آباد دارد] رسید از نزدیک
کهیلاگهر شروع پنهانہ بغدادی نمود . تا ساحل گنگ هر جا مناسب
دانست گابن قلعه احداث نموده جمع را باستحکم آن برگماشت
و چون بمحال گنگ (که ازان عبور نموده بکوه در می آید)

(۲) در [اکثر نسخه] سال (۳) نسخه [ب] جنگل است (۴) در [بعضی

رسید جمعی عبره نموده تهانۀ چاندنی را (که از توابع سربانیگر است - و خارج دون و کهیلا گهر) بتصرف در آورند - بهادر چند مرزبان کمارن بارادۀ خدمتگذاری بلشکر ملحق گشت *

ازان رو [که برسات نزدیک رسید - و موسم یساق آن سرزمین و هنگام درآمد کوهستان درگذشت - معینا گرفتن آن هیچ مصلحت نبود - و آب و هوای آن مکان جز سکنۀ آنجا را (که از قبیل دیو و داند) سازگار نیست] خلیل الله خان بر طبق یرلیغ والا مهم کوه را موقوف داشته دون را (که حاصل آن هنگام معموری یک لک و پنجاه هزار دریده است بشصت لک دام موافق دوازده ماه) بطریق دطن در قبول چتره و ج چرهان (که هزار و پانصدی هزار سوار منصب داشت) مقرر نموده و تهانۀ چاندنی را بگردوی هردار سپرده بحضور موفور السردر معاودت نمود - و مکرر باضافۀ سواران در اسپه سه اسپه سرافرازی یافت - و در سال سی و یکم (که بعد طریان عارضه باعلی حضرت و حصول تخفیف در عوارض کوفت بذابر تغییر مکان حرکت لازم گردید - و در محرم سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری از دار الخلافه متوجه مستقر الخلافه اکبر آباد شدند) خان مزبور بحراسمت شاهجهان آباد مامور گشت و چون اواخر دولت اعلی حضرت دارا شکوه محمد امین خان مدیر بخششی را با اتهام نظر بند نمود آن خدمت والا بخان مشارالیه باز گردید - و پس ازان (که دارا شکوه تصمیم مقابله عالمگیری

بخود قرار داد) از فرط اعتماد و وفور قدریمت (که بآن عمده بارگاه
 خلافت گمان داشت) او را با فوج جرار برسم ^(۲) منقلا از اکبر آباد
 بدهلپور رخصت نمود - در روز جنگ با سایر توارزیده و امرای
 پادشاهی بمرداری میبندد قیام داشت - و چون پنهانی عهد و پیمان
 بندگی و درست اخلاصی استوار ساخته بود در وقت گرمی کلزار
 با پانزده هزار سوار تیغ زن بیزه گذار از جای خود حرکت نمود
 مگر بقدر مدافعه جاود اوزبکیه (که با او بودند) دست جوأت
 برکشوند - و پس از هزیمت داراشکوه چون ظاهر اکبر آباد
 مضروب خیم عالم گیری گردید فاضل خان خاندان مکرز از جانب
 اعلی حضرت سلسله جنیان شوق گشته در ایام ادراک ملازمت
 برانگیخت - جذاب عالمگیری سخن او بشمع رضا امغانمده ثابدا
 بتحریر مصلحت کیشان خود کار از قدمبوس بدر ران قدر
 ایا آورد - اعلی حضرت خلیل الله خان را بانفاق فاضل خان
 بگذارش پیغام فرستاد - خان مذکور بنا بر سابقه یکذائی پدش از
 فاضل خان باریاب خاوت گشته چندان براه عکس مدعا شدتت که
 رحمت و کلفت شاهمی از یکی بصد رسیده خلیل الله خان را نرن
 خود نگاه داشته فاضل خان را بی نیل مقصود بر گردانیدند - اگرچہ
 میربخشی گری دستاور سابق بمحمد امین خان بحال فرمودند
 اما عمده الملک خلیل الله خان را بمصوب رالی شش هزاری

شش هزار سوار دو اسبه سه اسبه مشمول التفات خسروانه ساخته
(۲)
از اعز آباد دهلی پشلیقی جیوش منصور بتعانب دارا شکوه
مرخص کردند - و خان مذکور باتفاق بهادر خان کوکه تا ملتان
عذران مسارعت بازپس نکشید - و در همان ایام مبادی سنه (۱۰۶۹)

هزار و شصت و نهم هجری خلیل الله خان بصوبه داری پنجاب
مباهی شد - و در سال چهارم در لاهور عارضه بر مزاج او طاری گشت
چون کوفت او بامتدان کشید بدار الخلافه آمده از شدت ضعف
ملازمت نادره بسر منزل خویش فرود آمد - تقرب خان و دیگر
حکمای پایه سریر خلافت بحکم والا بمعالجه او پرداختند - بسبب
ازمان مرض فتور قوی بمرتبیه کمال (سیده بود - باندک نقصه) (۳) که از
بے تدبیری غذا (و دان کارش از مدارا در گذشت - دوم رجب سنه
(۴)

(۱۰۷۲) یک هزار و هفتاد و دو هجری (روزگار حیاتش بسر آمد
خلدکان بمعتضای قدرشذاسی سایه عاطمت پایه بر سر بازسازدهای
آن مرحوم افکنده بانواع تسلیه و داجوئی نوازش فرموده میرخان
و روح الله خان و عزیز الله پسران او را و افتخار خان و ملتفت خان
و بهاء الدین نوادر زانها و سیف الله صفوی دامادش را بعطای
خلع فاخره بر اوخته از کدررت ماتم رسیدگی بر آوردند - و زوجه
و صبیبه اش را بسالیان پنجاه هزار روپیه کامیاب گردانیدند - و پسران

(۲) در [بعضی نسخه] شش هزار سوار چهار هزار سوار دو اسبه سه اسبه

(۳) در [بعضی نسخه] نقص (۴) نسخه [ج . هفتاد هجری]

دامادش باضافه مناصب مطرح (نظار خسروانہ گشتند) *
(۲)

خلیل الله خان با علو حسب و بزرگی نژاد درین سلطنت عالیه عالیه دیوبند خدمت و قدم بزرگی داشت - و آخر عمر را در خیر اندیشی و شوا خواهی خلیفه زمان سپری ساخت - ازین در اخلافش هر یک بدولت و کاهرانی کوس بند نامی بر نواختند - گویند خلیل الله خان نسبت برادر کلان اعمالت خان درشت خوی تندگو بود - چون هر دو برادر به همراهی شاه شجاع بهم پیونده تعیین گشتند مهابت خان سپه سالار آنقدر که از اعمالت خان زانی و خرسند گشت همانقدر از خلیل الله خان آزرده و گله مند گردید - و آصف خان نیز از فاسازی مزاجش همیشه ازو ذخیره خاطر داشت *

• خان دوران •

سید محمود یحیی مبداء خاندوران نصرت جنگ است - بعد فوت پدر بمنصب هزاری هزار سوار سر افرازی یافت - و بدستیاری اقبال و یایمردی نیکو خدمتی در تلاش جاه و دولت از برادر کلان سید محمد سبقت گرفت - در سال بیست و دوم بمنصب در هزاری سر بر افراخت - و در بساق فندهار متلزم ركب شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر بود - سال بیست و سیوم بهنگام عادت به همراهی سعد الله خان (که در استلام سد سد سلطنت و جهانبانی پیش آهنگی کرد) شرف بار یافت - و دارلین خطاب پدر نصیری خان چهرد

نامردی بر آوردخت - و پس ازان بدمیذاتی صوبه مالوه و نیولداري
 و قلعه داری (ایسین دستوری یافت - و در سال سیم بمراقبت
 صوبه دار مالوه (که با جمیع کمکیان آن ناحیه تعین شاهزاده محمد
 اردنگ زیم فاطم دکن بغا بر تعریک عبدالله قطب شاه شده)
 بدانجا شتافت - و پس ازان مهم (که بآئین شایسته انجام گرفت)
 بمکان خود معزوت نمود - و در همین سال باز بر طبق حکم حضور
 بدکن رفته بهمراهی شاهزاده مذکور در تاخت و تاراج ولایت
 عادلشاهیه جوهر مردی نمایان ساخت *

و چون سیوا و مناجی بهوفصله باشاره بیجاپوریه در حوالی
 احمدنگر سر بشورش برداشته برخه محال را تاخندند نصیری خان
 با سه هزار سوار باتفاق جمعی از امرا مثل کار طلب خان و ایرج خان
 بدان سو زد آورده دست و بازوی جرأت برکشاد - و بسیاری را
 از مردم سیوا الف تیغ بیدریغ گردانید - و خود پانده بیروگانون را
 اقامت جا بر ساخت - تا اسیب آن مفتان بمحالات پادشاهی
 نرسد - و پس از کشایش قلعه بیدر و کلیان مساعی هریک از امرای
 کمکی از نوشته پادشاهزاده بعرض اعلیٰ حضرت رسیده هر کدام
 از پیشگاه نوازش باضافه در خور کامیاب گردید - خان مذکور نیز
 از امل و اضافه بمنصب سه هزاره در پانصد سوار بلند پایگی

(۲) در [بعضی نسخه] پیرگانون (۳) در [اکثر نسخه] بهر - اما در

[اکثر جا] بیدر آمده *

یافت - و چون در یساقهای متوالیه بصدر نیکو خدمتی و فدویت شایان گوناگون عاظمت شاهزاده گردید رشته عقیدتش با اخلاص قاب یافته و مشام ازادتش از شمامه یکجبهتی معطر بوده بعد محاربه راجه جسونست چون نواهی گوالدار مضراب خیم آن شاهزاده ظفر نصیب گشت نصیری خان از قلعه رابسین بر طبق یرایغ طالب جبهه سامی عتبه عالمگیری شده بخطاب والی خاند رانی کله گوشه مباحات باوج اعزاز رسانید - و در جنگ دارا شکوه بصورتی فوج طرح میسره اختصاص گرفته بعد از فتح بمنصب پنج هزاری پنجهزار سوار دو هزار سوار در اسپه سه اسپه کلاه نشاط بر افلاک انداخت - و او با برخی از عساکر پادشاهی بظلم موبه آله آباد و تصخیر قلعه مذکور که در زمانت و حصانت شهره ایام است و سید قاسم بارهه از جانب دارا شکوه بحکومت آن جانب قیام داشت - و با وجود آگهی بر فرار دارا شکوه تصمیم دولتخواهیش بخود داده سر بر خط انقیاد نهاده بر استحکام آن قلعه افزود (دستوری یافت - خان مذکور از کار طلبی چست و چالاک شناسنده بهامراه آن برداخت - پس ازان که شجاع بقصد کارزار و پیکار از بنارس گذشته نزدیک آله آباد (سید) خان دوران دست از محاصره قلعه باز کشیده بشاهزاده سلطان محمد (که بطریق مقلد بحوالی قلعه رسیده بود) پیوست - و چون شجاع اسباب تجمل و جاه بدان نهم و غارت داد و فوجی بباشلیقی محمد سلطان

بتکامشی آن اواره دشمن ناکامی تهین گشت خاندوران نیز کمکی شاهزاده گردید *

درین وقت سید قاسم باره قلعه دار آه آباد (که بنوشته دارا شکوه ضمیمه لشکر شجاع گردیده بود) بعد هزیمت یافتن از پخته کاری بوسم ایلغار پیش از شجاع بقاعه رسیده داخل شد و از مال اندیشی ابواب تصرف بردی آن یاس زده روزگار بر بست و از موافق بیذی بزدگی پادشاهی برگزید - و پس از وصول سلطان محمد بقرب آه آباد بخاندوران (به نسبت آنکه قبل ازین حکومت آنجا یافته بمحاصره قیام داشت) ملتجی گشت - و او را وسیله دفع جرائم خود ساخت - خان مذکور بامر پادشاهی او را مستمال عوطف پادشاهانه نموده قلعه را بتصرف درآورد - و بحکومت و ایالت انصوبه همت برگماشت - و در سال دوم چون صاحب موافقی آنولایت بیدار خان کوکه نفویض یافت خاندوران بارسال فرمان دوبه داری ادره پندوای سعادت گردیده بدان سمت شتافت و مدتی دران آنگای دور دست گذرانید - و در سال دهم سده (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجری باجل طبعی همانجا بساط هستی در آوردید *

• خان زمان •

میر خلیل - پسر دوم اعظم خان جهانگیری ست - و داماد

(۲) در [بعضی نسخه] یاس زده *

یمین الدواہ آصف خان خانخانان سپهسالار - بهمراهی پدر بزرگوار
 کارهای نمایان و ترقدهای شایان بمذعه ظهور آورد - و میروشمشیر
 و صاحب مدار پدر او بود - در ایام حکومت جونپور (که باعظم
 خان متعلق بود) بمرتبه در متمدن افکنی و سرانش براندازی کوشید
 که نام مفسد دران ناحیه نماید - و هر جا کده مستحکم شد
 یا به نیروی تدبیر یا بدستیاری دلیوری و رلاوری متمدن ساخت - اکثر
 قلعهها (که معاو به بدوق و تفنگ بود - و حکام سابق ایام متمدن
 صرف کشایش آن نمودند) او باندک روز از بن برداشته نشان
 نگذاشت - و چون پدر فوت کرد از پیشگاه خلافت و جهانبانی
 بمنصب هزاری همتصد سوار سرعت برافراخت *

گویند در فوجداری نازبول (که مفسزار است مقرری قریب
 دارالخلافه) کارهای رستمانه دونه نامه بشجاعت و مردانگی بر آورد
 در ظاهر آن قصیده خلیل ساگر ذالجه بر ساخت - که ذال شاه قای خان
 محوره را (که چهل ساله جاگیر دار اینجا بود) پیش او آورد نماید
 و در سال سیم باضافه بانصدی سوارازی یافته بد برادر کلان خون^(۲)
 ملائمت خان تعین دکن گشت - و در همین سال خدمت داروغگی
 توپخانه دل دکن حسب التماس شایسته خان ناظم اینجا پدر
 مفروض گردید - آنچه از بندوبست درین کارخانه نمود از صوبه داران
 نشده بود - خود را بهمه قلام رسانید - و بفقیر و قطمیر هر فاعه

را رسیده در خور هر مکان از غله و سرب و بارت نذیره نمود - و کهنه
 عمله و فعله امشام را (که سالها بحمايت و رعایت بکار سازي
 و ارباشي بعوض و بلاعوض گذرانیده بودند) همه را موجودي
 ساخت - و دیوار سه گز دراز و پهنا را نشانه قرار داده از هر تفتگی
 سه مرتبه از فصل چهل قدم امتحان گرفت - نیز هر که بکار هم
 بدشانه نرسید او را بر طرف کرد - و برخ ضعیف و زبون را علوفه
 کم کرده نگاهداشت و بدین میغه در یک و نیم ماه مبلغ پنجاه
 هزار روپیه کفایت پادشاهی نمود - و دیانت و جزسی و کاردانی
 و معامله فهمی خود را بعالمیان ظاهر ساخت - و در سال بیست
و هفتم از اصل و اضافه بمنصب دو هزاري هزار سوار و خطاب مفتخر
 خان چهره افتخار بر آوردخت - و از انتقال عرب خان مرحوم
 بقلمداري فتح آباد و دهاردن مامور شد - و چون درین مدت اتمام
 دکن باظهار بزدگی و فدویت نقش حرف یکجتهتی و اخلاص خود
 دلنشین پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر صاحب اختیار دکن
 ساخته بود در ایام برهم خوردگی و آشوب سلطنت (که شاهزاده را
 عزیمت مستقر الخائفه اکبرآباد باقتضای وقت واجب گردید)
 او نیز کمر مرافقت بنطاق همت چمت بسمت - پس از وصول
 ببلده برهانپور باضافه هزاري هزار سوار بمنصب سه هزاري دو هزار

(۲) نصیحه [ب] - مرضی و بلاعوضی و نصیحه [ج] - عوض و بلاعوضی

(۳) نصیحه [ب] فتح آباد دهاردن *

سوار و خدمت میر بخشگیری و خطاب سپهبدار خانی امتیاز یافت . و بعد جنگ جسرنمت بخطاب خانزمانی و بعظایت طوغ و نقاره باند آوازه گردید . و پس از نگون ساری اعلام داراشکوهی و وزیدن نسائم از مهب عذایت ایزدی بر شفق زایت عالمگیری میر بخشگیری بمحمد امین خان خانف محمد معظم خان باز گردید و خانزمان را از مصالح دکن دانسته باضافه هزاری بمذبح چهار هزاری دو هزار سوار موزن آموزش فرموده بقلمداری ظفرآباد بیدر (که بصرف توجه آن شاه جهان ستان عالمگیر قریب العهد ضمیمه ممالک محروسه شده بود) مرخص گشت . و پستقر بنظم مهم احمد نگر مامور گردید . و در سال نهم از تغیر داؤد خان قریبی بصوبه داری خاندیس زایت اعتبار برافراشت . و در سال هیزدهم بمذبح پنجهزاری سه هزار سوار بصوبه داری بوزن مرام گردید و در سال بیستم بانظام صوبه ظفرآباد بیدر و حراست قلعه مذکور اعزاز اندوخت . و بهمراهی شاه عالم سال بیست و چهارم از دکن باجمیر رسیده استلام سده خلافت نمود . و روزی چند برکاب شاهزاده بتماقب اکبر باغی و بمالش واجهوتیه فلات کیش بوداخته در همین سال مجددا بخدمت صوبه داری برهانپور از تغیر البرج خان مقرر گشت . و بافرایش یک هزار سوار منصب سرافرازی یافت *

افغانا در همین سال [که سنین هجره (۱۰۹۱) یک هزار و نود

و یک بود [پیش از ورود خان مزبور سنگه‌ای سوائی از سی و پند
 گروه شبگیر نموده دفعه بر بهادر پوره دو کردهی برهانپور ریختند
 دست تصرف بذاوس و مال اهل اسلام و کفره بکشاد - برخی از
 شرفا را فرصت جوهر کردن اهل و عیال بدست آمد - و بسپاره
 بی سرو پا دست آنها گرفته آوازه گشتند - کاکرخان افغان (که
 بنیادیت خانزمان حراست شهر می نمود) بصد دشواری شهر را
 از آسیب آن ستمگر محفوظ نگاهداشت - و چون فضلا و مشائخ
 آن بلده ترک نماز جمعه داده محضر استیلائی کفار (که عرض
 و مال مسلمین دستخوش تاراج آنها گشته) بحضور ارسال نمودند
 از اجیر عزیزمت دکن تصمیم یافت - و درازن ۵م ذیقعدہ سال
 بیست و پنجم بلده برهانپور بوزن موکب پادشاهی درنق
 پذیرفت - خانزمان ناظم آنجا نامه بدگی را باستانبوس خلافت
 نورانی سلطنت *

و چون درین سال غره (ربیع الاول سنه ۱۰۹۳) هزار و نود و سیوم

هجری جانب اوزنگ آباد نهضت پادشاهی اتفاق افتاد شاهزاده

محمد معزالدین باقامت برهانپور مامور شده از بهادر پوره

رخصت یافت . خانزمان در خدمت شاهزاده مذکور متعین

گردید - و در همین ایام از تغیر مختار خان باایالت صوبه مالوه^(۲)

رفش عزیزمت راند - و در آخر سال بیعت و هفتم سنه (۱۰۹۵)

یکهزار و نود و پنج هجری همانجا رخت اقامت بعالم بالا کشید
 از هر عام بهره و در حسن خط شهره داشت - انشا پروداز درست سلیقه
 دانشور معامه فهم بود - در کشمیک مهام برهمنونج غیره محتاج نه
 و خوش اوضاع پسندیده اطوار جوه و شناسرا بود - مردم خوب فراهم
 آورد - خصوصاً تفنگچیان قدر انداز او (که دیدم) باز در شب تاز
 به امر آشپز میدوختند) مشهور آفاق است - و در فن موسیقی
 مهارت تمام داشت - و با دوام انهماک در کارهای دنیوی مراع
 و شیفته رنگ و رنگ بود - بری چه رنگ خوش آواز و مغذبات
 عشوه ساز در خانه داشت - (زن آبادی مشهور) که محبوبه
 و مرغی ایام پادشاهزادگی خاند مکان بود (ازان زموره است - گویند
 مدخوات اوست *

رازه شاهزاده بیباغ عالم آرای (زین آباد برهانپور معروف
 با هوخانه با اهل محل بیباغ فرزند - و با مخصوصان بزم الفت
 کشت و راکشت می نمود - زین آبادی در نغمه سانجی هوش ربا
 و در شیوه دلبری یکتا بود - همواره اهلیه محترمه خانزمان (که
 خاله شاهزاده میشد) آمده در عین سیر درخت انبه پر بار دیده
 بے آنکه پاس ادب شاهزاده نماید از شوخی و شنکی پیش رفته
 بر جصمت - و دانه ازان بدست آورد - این انداز (که سراسر انداز
 دایری و دایرایی بود) شاهزاده را از خود بوده هوش را

در پارسائی را در باختم * * * * * نمود *

* * * * * معجب گیرنده دایم بود در عاشق ربائیها *

* * * * * نگاه آشنائی بار بیش از آشنائیها *

دایرام و سماجت او را از خاله مکرمه گرفته بآن همه زهد و درع خشک
در تقهه بخت شیفتند و دل داده او شد - و پیاله شراب بدست خود
پر کرده بار میدان *

گویند روز - او هم قدح باده بدست شاهزاده داد - و تکلیف
نمود - هر چند عاجز و نیاز بکار بود بر سر هم نیامد - شاهزاده ناچار
خواست در نوشد - آن عیاره جادو طراز خود پیاله در کشید - و گفت
غرض استخوان محبت بود - نه تلخ کامی شما باین آب پر شر و شور
در این عشق بازی بمرتبه سر کشید که باعلی حضرت رسید - دارا شکوه
(که عذاب دای داشت) این حکایت را دستمایه سعایت
در غمازی ساخته باعلی حضرت میگفت - که آن مزور ربائی چه ملاح
در تقوی ساخته - خود را برای یک کدیز خاله برباد داد - قضا را
در عین بهار گل زندگیش پژمرد - و شاهزاده را بدافع هجران بدی
مبتلا ساخت - مقبره اش در اورنگ آباد است متصل دایم کلان
از آنجا (که فقدان محبوب لطافت ربای مردان است) روز نوشت
طرفه تغیر حال بشاهزاده شد - از فرط قاق بسواری شکار توجه
فرمود - میر عسکری عاقل خان در جلو بود - خلوت یابنده بعرض

رسانید - که باین حالت اختیار شکار مصلحتی خواهد بود
در جواب خواند *

- * فالهای خانگی دل را تسلی بخش نیست *
- * در بیابان میتوان فریاد خاطر خواه کرد *
- عادل خان مناسب مقام دیده این بیت خواند *
- * بیت *
- * عشق چه آسان نمود آه چه دشوار بود *
- * هجر چه دشوار بود یار چه آسان گرفت *

شاهزاده بے اختیار رفتها نموده بیت را یاد گرفت - خانزمان در
موبنداری برار موضع هرم را (که سه کرهی ایلاچپور حادام نشین
آنصوبه است) اقامتجا بر ساخته خانزمان نگر نامید - ر عمارات
والیه طرح انداخت - هوز اثر آن نمودار است - در برهانپور هم
هولپی دارد - از پسرانش هیچکدام توفی نکرده در گذشتند *

* خواجه عبدالرحیم خان *

وطن نیاکانش انسجان متعلقه ولایت فرغانه است - پدرش
خواجه ابوالقاسم از مشائخ آنجا بود - در عهد فردوس آشیانی دارد
هندوستان گردید - خان مذکور در ایام شباب بر فافت سلطان
داراشکوه امتیاز داشت - پس از سریر آرائی خانمکان حصول ملازمت
نموده چون مزاجش بتشریح آشنا بود در خدمت پادشاه مذکور
اختصاص پذیرفته بمنصب در خور و خطاب خانی لوای کامیاب
بر افراشته سال بیست و ششم بحجابیت بیچاره تعیین گردید - ر بعد

معاودت از آنجا به طای فیل مباحث اندوخت . و سال سی و دوم از تغیر محسن خان بتفویض خدمت بیوثاتی چهره عزت برافروخت و چون سال سی و سیوم قلعه راهیری مفتوح گشت برای ضبط اموال آنجا متعین شد . پستتر از انتقال معتمد خان داروغگی داغ و تصحیحه نیز بنام او قرار یافت . سال سی و ششم مطابق سنه (۱۱۰۳) هزار و یکصد و سه هجری شریعت واپسین در کشید چندتا پسر داشت . درم آنها میر نعمان خان است . که پسرش میر عبدالمنان بدکن رسیده چذده بخدمات خانگی نظام الملک آصف جاه میپرداخت . آخر خانه نشین گردید . شعر میگفت

(۲)
 و عترت تخلص میگرد . از دست *
 * بیت *

* آهوی وحشی چشم تو چسان رام کنم *

* پیچ رتاب دل خود را مگرش دام کنم *

از پسرانش کلانی معتمد الدوله بهادر سردار جنگ . که در عمل صلابت جنگ دیوان سرکارش گشته مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری رحلت نمود . درمین میر نعمان خان که در عمل صلابت جنگ در جنگ مرهته بکار آمد . سیومین میر عبدالقادر که در جوانی بمرض درگذشت . چهارمین احسن الدوله بهادر شروزه جنگ و بنجمین مفوض الله خان بهادر یکه تاز جنگ هر دو بقید حیات اند . و با مبحر سطور دوستی دارند •

(۲) یا عبرت باشد *

• خان زمان شیخ نظام •

حیدرآبادی - از شیخزاده‌های سپاهی پیشه دکن است - از پردلی و جگر داری نصیب^(۲) وافر داشت - و در دولت ابوالحسن والی تلنگانه رتبه افزای امارت گشت - و بسرداری و سرکردگی و صف آرائی و سپه کشی نام برآورد - در ایام محارمه گانگنده بسری عساکر قطب شاهیه سربرافراخته بیرون قاعه با افواج پادشاهی زن و خورن می نمود - در زمره بر سر مورچال با خان فیروز جنگ دوچار شده شور قیامت ریخت - کوشش و کشش ستبرگ از طرفین بکار رفت هرچند پردلان فوج پادشاهی از روی جلالت خواستند (لاش بک از مردهای خود بدست آرند) مبهر نیامد - و آنها لاشهای مردم خود با لاش چندی ازین طرف برداشته بردند *

و چون اقبال و نیک اختاری از ابوالحسن رو تافته آثار تباهی و بیدولتی هر روز در تزیید بود ازین رو دل از همراهی و دولتخواهی او برکنده بذریعه (سوخ عقیدت باستان عالمگیری ملتجی گردید چون نوکران عمده ابوالحسن از آزوری و حرص اندوزی با امید منصب و حکومت خاک بے حقیقتی بفرق روزگار خود بیخته بملازمت پادشاهی پیوستند و تا آن وقت دیگرے غیر از صاحب فوج نماند افتراق او موجب کار شکنی ابوالحسن پنداشته بیشتر^(۳) باستمالت خان مذکور پرداختند - و پس از ادراک ملازمت بتفویض

(۲) نسخه [ج] وافی (۳) یا بیشتر باشد •

منصب شش هزاری پنجهزار سوار و خطاب مقرب خان و عطای علم و فکاره و انعام لک رپیبه نقد با اسپان عربی و عراقی و فیلان تنومند و دیگر مواهب شایان مورد التفات خسروانی گردید - و پسران و اقربای او بمنصب نمایان (که چندی از آنها از چهارهزاری کم نیست) همگی بمنصب بیست و پنجهزاری بیست و یک هزار سوار ممتاز گشت و پس از تسخیر حیدرآباد چون مرتبه ثانی سواد بیجاپور مضرب خیام پادشاهی شد او را (که در فون سپاهگری و سرداری یکتائی داشت) بکشایش قاعه پرناله (که در تصرف غنیم بود) مامور فرمود خان مذکور باقتضای دوامی هوشیاری و خبرداری جواسیس خود را باوردن اخذ سنبها (که بعد فوت پدر سر راجگی و سرداری دکن می افراشت) مقرر داشت - ناگهان خبر رسید که او بنا بر نزاع با قوم بیراگی (که نسبت خویشی بآنها دارند) از راهیری بقاعه کهیلده رسیده بعد دار و مدارے بآن طایفه و را پرداختن خاطر از ذخیره (۲) قلعه در سنگمذیر نام جائے (که پیشکار او کب کلس آنجا عمارت و باغات عالیه بنا گذاشته) آمده بیسط بساط لہو و نشاط اشتغال دارن خان شجاعمت نشان از کولاپور (که تا آنجا چهل و پنج کره بود و عقبات معب و هولناک هایل) در راه نمک خوارگی رای نعمت دست از جان برداشته با معدودے از فدائیان ناموس پرست ایلغار کرد - هر چند جاسوسان بسنبها خبر کردند که فوج مغل رسید

آن صفت باده سفاهت و غرور بایمای ابرو سر از قن آنها برداشت
 و هر زبان بطاقت بیان گذراند - بیخبران دیوانه شدند - فوج مغل
 درینجا می‌تواند رسید - تا آنکه خان شهابت آثار پس از تحمل
 فوادیان محن و مشاق (که اکثر جا خود پیاده شده راه می‌رفت)
 بمصرعت برق با سه صد سوار بمصرعت او رسید - آن سرشار در بالای
 نشئه رعونت و باده نوشی باعضاد چهار پنجم هزار سوار دکنی
 نیزه گذار حمله آورد شد - قضا را تیره از شست تقدیر بکمپ کلس
 رسید - و باندک زد و خورد آن حزب ادبار طریق فرار گزید - و در
 در حویلی کب کاس در خزید - و خودش با کمپ کاس و بیعت
 و پنجم کس از عمده‌های او با زنان و دختران سوای رام راجه برادر
 خودش (که در یکی از قلاع بود) دستگیر کردند - ازان میان راجه ساهو
 پسر کلانش هفت هشت ساله بود - و چون این نوید در مقام ایکاوج
 پادشاه رسید آن مکان بسعدنگر موسوم شد - و پس ازان (که خان
 فہروزمذد بتدایبر مانده ازان دیوالاخ برآمد) هیچکس از اعوان
 و انصارش دست و پا نتوانست زد - در بہادر گدھے بحضور
 رسید - او را زندانی مکافات کردند - همان زمان خلد مکان از تخت
 فرود آمد - و گوشه قالین شکستہ بادای سجدات شکر سر نیاز
 ہر زمین ابتهال آورد *

* مصرع *

۱۱۰۰

* بازن و فوزند شد سنبھا اسپر *

تاریخ است - خان مذکور در جلدوی این شگرف خدمتی بخطاب خانزمان فتح جنگ و از اصل و اضافه بمنصب هفت هزاره هفت هزار سوار و انعام پنجاه هزار روپیه نقد و دیگر انواع عطایا و مواهب سپر مباحات بپورخ بوین سون - و پسران و رفقای او بفزونی مناصب و عطیه خلای سرافرازی یافتند - پس ازان خانزمان مدتی متعینه فوج پادشاهزاده محمد اعظم شاه بود - در سال سی و هفتم شاهزاده بسبب عارضه استسقا بحضور رسید - خانزمان شرف ادوز ملازمت گشته با پسران و اقربا گرانبار عنایت و انعام پادشاهی شده بهمراهی شاهزاده بیدار بخت به تنبیه غنیم لئیم رخصت یافت - و گویا در سال چهارم باجل طبعی و دیعت حیات مستعار سپرد - کثیرالاولاد بود - پسرانش خانعالم و منور خان از ناموران دهر بودند - از احوال آنها معلوم توان کرد - و دیگری فرید صاحب - که همراه برادران در جنگ اعظم شاه مردانه کشتند شد - و احوال امین خان نیز جدا بتحریر آمده - دیگری حسین منور خان بود - که سکونت حیدرآباد اختیار نمود - و از سرکار آصف جاه عاملی مرتضی نگر گرفت - و در سنه (۱۱۵۸) هزار و یکصد و پنجاه و هشت درگذشت - پسرانش زیر محاسبه سرکاراند - و دیگر نظام الدین خان - که حضرت خلد مکان بوصیت پدرش از راه خانه زاد نوازی در حضور تربیت فرمود و همشیره راجه ساهورا (که بسن افتاده بود) بتکاح او در آورد - اوضاع مغلی داشت - هیچ پسر و برادران مانا نبود - در خجسته بتیان

طرح اقامت ریخت . خالی از نام و نشان نبود - بخست میگذرانید
 ر در سنه (۱۱۵۵) هزار و صد و پنجاه و پنج هجری بمزل خاموشان
 شتافت - پسران (که باهم علانی بودند) در دعوی ترکه پدر مدعی
 با یکدیگر منازعت داشتند *

• خانجهان بهادر ظفرچنگ کیکلتاش •

میر ملک حسین نام - پدرش میر ابوالمعالی خوافی ست
 سید بود موهوب بصلاح و تقوی - بعنوان درویشانه میگذرانید
 چون حلیله جلیله او بشرف رضاعت فیض اشاعت شاهزاده محمد
 اورنگ زیب بهادر رسید پسرانش میر مظفر حسین و میر ملک حسین
 بمذاهب مذاسب سوافروزی یافته ارج پیمای دولت و امرت گشتند
 شور و نمای او این در حضور فردوس آشیانی بود - چنانچه از احوال
 او برآورد و زوج میدهند - در بین از مغرب در خدمت شاهزاده
 تربیت یافته بفرق و اعتبار اختصاص گرفت - در سال بدست
 و هفتم از خدمت شاهزاده گران خاطر گشته جدائی گزید - و بقصد
 بندگی پادشاهی از دکن بحضور شتافت - امای حضرت بمذنب
 هفت مدی مد سوار کامیاب عزتش فرمود - و چون ترک
 وفات او رسانیدند شاهزاده نبود در سال سیم از جناب پدر
 والا قدر فوجداری هوشنگ آباد هدیه بذام او التماس نمود
 بدین تقریب در اوج اجازت عاطمت بدکن کشیدند - و در سال سی

و بکم چون شاهزاده بعد تسخیر قلعه بیدر همت بکشایش حصن
 کایان برگماشت اورا بگرفتن حصار نیلانکه ^(۲) مامور گردانید - پس از
 وصول بمقصد بارچون آنکه متخصصان در مدافعت و ممانعت کوشیدند
 سر سواری قلعه را بقهر و غلبه بدست آوردن - و محافظان را
 با تمامی اسب و اسلحه مقید ساخته نزد شاهزاده فرستاد - در آن
 هنگام (که شاهزاده لوی جهان کشائی از برهانپور بصوب اکبرآباد
 برافراخت) اورا بخطاب بهادر خانی نامور ساخت - از انجا (که جرأت
 و جلالت او دانشین شاهي بود) در محاربه جسونت از پیش آهنگان
 مقدمه الجیش گردید - و در صف آرائی داراشکوه بسرداری طرح
 دست راست معین گشت - و از غایت کار طلبی پیش رفته قریب
 بهزادل پیوست - ناگاه رستم خان دکنی با همگی فوج جوانان
 مخالف بار برخورده بجنگ و بیکار پرداخت - خان مذکور
 آنچه نهایت مرتبه تلاش و سپاهگری بود بتقدیم رسانیده زخمه
 برداشت - و بعد ازین فتح چون موکب عالمگیری از اکبرآباد بسمت
 دارالخلافه بامتزاز آمد اورا باضافه هزاری پانصد سوار برنواختند
 و بتعاقب داراشکوه (که بقصد سرانجام اسباب تدارک بلاهور
 شتافته بود) دستوری یافت - خان مذکور بچستی و چالاکي از آب
 ستاج (که مردم مخالف باستحکام آن پرداخته بودند - و عبور
 ازان بآسانی صورت نداشت) گذشته بسطوت و صوامت حمله بران

بیخبران ادبار گرفته آردن - آنها عذبان تماسک از دست داده
 راه فرار سپردند - داراشکوه در لاهور هم پای تمکن^(۲) نیفشوده ری
 آدرگی بجانب بهکر گذاشت - بهادر خان باتفاق خلیل الله خان
 قاتل ملتان دنبال از دست نداد - و در جنگ کهجوه (که با شجاع اتفاق
 افتاد) بهادر خان بهرکردگی التمش پادشاهی انتظام داشت
 به نیروی همت د'ان بودلی داد - چون داراشکوه بار دیگر در اجمیر
 طرح کارزار انداخته فرار بجانب گجرات نمود بهادر خان باتفاق
 راجه جیسنکجه بتکامشی آن رسیده همت گام سرعست برداشت - و چون
 آن آدره دشت سرگشتگی بولایت کهجه رفته راه بهکر پیش گرفت
 و از دریای سنده گذشته بذابر سابقه معرفتی (که با ملک جیون
 دهادهر داشت) نزد او شتافت و روزی چند از تعب راه بر آسوده
 بعزم فندهار برآمد آن زمیذدار حق ناشناس ملاح کار خویش در
 دستگیر ساختن او دیده سر راهش گرفته دستگیر ساخت - و حقیقت
 حال ببهادر خان بر نوشت - خان مذکور بهمعدانی تعجیل خود را
 بدان حدرد رسانید - و او را بدست آردد با راجه جیسنکجه از راه
 بهکو بر جناح استعجال روانه حضور گردید - و شانزدهم ذی الحجه
 سال دوم جلوس بدارالخلافة رسیده زمین بوس دریافت - و آنروز
 داراشکوه را با بهرش پهمر شکوه در حوضه سرکشاده بر ماده فیل
 نشانده از راه میان شهر و بازار بدلهلی کهنه برده بخضر آباد

در جای محفوظ نگاهداشته شدن - روز دهم بیستم و یکم شهر ذی الحجه
سنه (۱۰۶۹) هزار و شصت و نه هجری چراغ زندگانش خاوش
گردانیده در مقبره جنم آشیانی مدفون گشت - خان مزبور بعبای
یکصد راس اسپ (که بکثرت ایباغار اسپ بسیار ازو تلف شده بود)
فوازش یافت - و پس از آن بقلع فساد بهادر ^(۲) بچگونگی (که بسمت
بیسواره سر بفساد برداشته بود) مامور شد - و بعد انصرام آن مهم
بارسال فرمان صوبه داری آله آباد از تغییر خاندوران و منصب پنج‌هزاری
پنج‌هزار سوار چهره عزت افروخت - و مدتها بصاحب صوبگی ولایت
مذکور گذرانید - و در سال دهم صوبه داری گجرات از تغییر مهابت
خان باو تفویض یافت - از آله آباد عازم آندیار گردید - و مدتی
به بندوبست آنصوبه قیام نمود - و در سال شانزدهم از اصل و اضافه
بمنصب شش‌هزاری شش‌هزار سوار در اسپه سه اسپه مرتقی
مدارج دولتم و اقبال گشت - و بعبای خطاب خانجهان بهادر
و تفویض صوبه داری دکن از تغییر رکلامی شاهزاده محمد معظم لوی
بلند نامی افراخت - و خاعت خاصه و جمدهر مرمع مصحوب
گزر برداران بخان مذکور مرسل شد - و حکم شد که ماهی مراتب
مرحمت فرمودیم - خود بسازد - از کار طلبیها در همین سال بایلغار
شصت کره‌ی سیوای بهونسله را (که در آن ایام تاخت و تاراج
از حد گذرانیده آرامگاه و جمعیت ربای سکنه دکن بود) بشکست

(۲) در [بعضی نسخه] بچگونگی *

(باب الخاء) [۸۰۲] (متأثرالامرا)

فاحش مغلوب و منکوب ساخت - و غنیمت فراوان بدست آورد
پس ازان (که بتاختهای متواتر و قطره و بوبه زبان سر پرشور و شو
سیوا را پست و نگون ساخت) در سرزنش و مالش دیگر سرکشان
ممالک دکن سعی نمایان بظهور آورد - و پیشکش از والیان بیجاپور
و حیدرآباد بتحصیل در آورده مورا بحضور ارسال داشت - پادشاه^(۳)
قدر شناس در جایزه کارهای دست بسته آن پیش قدم معرکه رزم

و پیکار را در سال هیزدهم سده (۱۰۸۶) هزار و هشتاد و شش هجری
بخطاب خانجهان بهادر ظفر جنگ کوکلتاش و از اصل و اضافه
هفت هزار هفت هزار سوار و انعام کبود نام بر امثال و اقوان سری
و برتری بخشید - در سال بیستم سده (۱۰۸۸) هزار و هشتاد
و هشت هجری قاعه نلدزک را (که از معظم قلاع ولایت بیجاپور
است) بصرف اسباب قلعه گیری و جنگ و پیکار مورچال از دست
دادن خان یمنی (که طفل چهار ساله بود) انتزاع نموده بتصرف
اربابی درآورد - در جنگ مورچال این قاعه محمد محسن
نام پسرش بکار آمد - از آنجا که عمدگی و عالیجاهی بخود رأی
و خود آرائی میکشد - و کار سرکردگی و کامیابی باساختن و رعایت
می انجامد - بل از کارطایی بکهنه عملگی می برد) در پیشگاه خلافت^(۴)
برخی تقصیرات بوی اثبات یافته طامح حضور شده بعزل خدمت

(۲) نسخه [ب] مغلوب ساخت (۳) در [بعضی نسخه] که بتحصیل (۴)

در [اندر نسخه] مبرده

و منصب و ساب خطاب و ضبط اموال از صامت و ناطق معاتب گردید. و چون نقش سرداریش در جانب و اجانب درست نشسته و نام عمدگی او بدور و نزدیک رسیده و دیرین بزدگی و نیکوخدمتیها علاوه داشت پس از چنده سال بیست و یکم بدستور سابق ببحالی منصب و خطاب و تفویض رتبه علیا و اعاده دولت عظمی آب رفته بجوبش درآمد. و چون سال بیست و دوم مهراجه جسونت به نیستی سرا در شد و خائف و جا نشینند نداشت جهت ضبط ملکش خانجهان تعیین یافت. و زیات پادشاهی بسیر جانب اجمیر باهتر از درآمد. و خان مذکور تکنگ پای نموده در جودهپور (که حاکم نشین آندیار است) بانهدام بتخانها پرداخت. و چندین ارابه بار اصنام (که اکثر مرصع بطلا و نقره بود) بعد معاودت اعلام خسروانی بدار الاخلافه آورد. و بحکم پادشاهی در جاوخانه در بار زیر زینهای جام جهان نما انداختند. مدتها پامال مترددین شد. تا نام و نشانی ازان نماند. اما بزد و بسمت آن ضاع چنانچه باید صورت نبست. و شورش راجپوتیه و سرکشی رانا سرکشیدن و مانجر بنهضت پادشاهی گردید. خانجهان در سال بیست و سیوم

سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری از حوالی چیتور رانا از تغیر شاهزاده محمد معظم بنظم صوبه دکن رخصت یافت. او در عین

(۲) در [بعضی نسخه] خلفه جا نشین (۳) یا تکنگ پائی باشد (۴) در

[اکثر نسخه] جامع جهان نما (۵) نسخه [ج] جیت پور.

برشکال همت بمحاصرہ قلعة سالہیر (کہ رفیع ترین قلاع بکلانہ است - و بتصرف غنیم در آمده بود) همت گماشت - و انواع قعب و معویت کشیده بے نیل مقصود برخاسته بخجسته بنیان شتافت - میر محمد رضا لاهوری شارح مثنوی معنوی بعنوان منصب داری همراه او بود - این یساق را منظور ساخته در کثرت گل رلا گفته *
* مصرع *

* شده کار بیچاره کار زمین *

قصه در همین سال ماه محرم سنه (۱۰۹۱) هزار و نود و یک هجری سنبهای سوانی از سی و پنج کوهی شبگیر کرده بیدخبر بر بهادر پوزه (کہ در کوهی برهانپور معدوم عظیم بود) ریخته غارت کرد - کادر خان نایب خانزمان صولدار برهانپور با معدودے در شهر متحصن گردید - آن شقی بخاطر جمع پورهای معتبر اطراف شهر را آتش زده بخاک سیاه برآید کرد - و دران حادثه بر اکثر شرفا بے داهوسیدها رو دان - برخے از غارت قبیلہ را ته تبغ آرزو کشته شدند - خانجہان ازین آگهی از خجسته بنیان ایلغار نموده در یک شبانه روز خود را بمکال فرداپور (ده سی و دو کوه مصات دارد) رسانید - و در اینجا بتقریب عبور کتل چهار پاس توقف گزید - بر زبانها افاد کہ بر جوع و کیل سنبها و تعهد مبالغ خطیر این درنگ بیوفت واقع شد - و دران فرصت سنبها با هرچه

توانست برداشته با جمع از اسیران راه چوپره برگرفته بقاعه سالهیر
 شتافت - خانجهان (که می بیست از عرض راه بجانب او عذاب تاب
 میشد) راه راست گرفته ببرهانپور (سید - و این اغماض یادر
 سوء الظن مردم گشت - و باعث تغیر مزاج پادشاهی بتازگی شد
 و فرمان عتاب آمیز سرزد - و دران سال آنچه تجویز او از منصب
 و اضافه بحضور رفته بود یکملم نامنظور گردید - اتفاقاً در همان ایام
 شاهزاده محمد اکبر سال بیست و چهارم (ری فرار بجانب دکن
 گذاشت - احکام بجمع حکام رسید - که اکبر ابتر هر ظرف سر بر آورد
 سد راه او گشته تا صمکن زنده دستگیر نمایند - و الا بقتل رساندن
 چون از متصل کوه سلطان پور میگذشت خانجهان (که باران
 گرفتنش گرم روی نموده نزدیک (سیده بود) عذاب بازکشید - تا آنکه
 اکبر از کوهستان بکلانه گذشته باعانت بهیل و کولی براهیری
 رسید - و روزه چند در پنده سنبها بیاسود - هر چند اخبار نویسان
 از تحریر این مراتب خود را باز داشتند اما میر نور الله پسر میر
 اسد الله فوجدار تھانیمیر (که مرد بیداک بود) باعتبار خانه زادی
 و اعتمادی که داشت مفصل بر نوشته برنذخیره خاطر پادشاهی افزود
 و کهنه عملگی و عیاری خانجهان بر همگذاشت ظاهر شد *

و چون مالش سنبها و گوشمال اکبر هر یک بانفراده داعی توجه
 پادشاهی بود سال بیست و پنجم سرزمین دکن مطرح رایات
 عالمگیری گشت - خانجهان بتسخیر قاعه رام سیج متعلقه گاشن آباد

(که در تصرف سنبها بود) مامور گردید - و هرچند در کشایش آن سعی زیاد بکار برد از خبرداری و دیدبانی قاعه دار (که از مرهقه‌های آزموده کار بود) پیش نرفت - ناچار از پای قلعه برخاست و روز کوچ بمصالح مورچال از چوب و غیره (که بمبلغ خطیر فراهم آمده بود) آتش زد - مردم قلعه بشوخی تمام برکنگرهای اطراف برآمده طبل و نقاره زده ناگفتنیها میگفتند - چون بسه گروهی اورنگابان رسید از پیشگاه خلافت با ارسال خلعت خرسند ساخته حکم شد که ملازمت در نیافته سمت بیدر رفته اقامت نماید - و هر طرف خبر آوارگی اکبر برسد بتعاقب بردازن - و چون دران ایام اکبر از حدود سنبها برآمده بسواری جهاز عازم ایران دیار گردید خانجهان تذبیه اشقیبا وجهه همت ساخته در سال بیست و هفتم از سی کروه تاخته باوریش سخت سلسله جمعیت مقهوران را (که بزاده فاسد بر گذار آب کشنا فراهم آمده بودند) گسیخت - و بسیاری از کنار اشوار را عرضاً تیغ بیدریغ نمود - و مال و ناموس را دست خوش تاراج ساخت - و بجایزه آن فرمان تحسین و آفرین از حضور امدار یافته پسرانش مظفر خان بخطاب همت خان و نصیری خان بخطاب سپهدار خان و محمد سمیع بخطاب نصیری خان و محمد بقا بخطاب مظفر خان و برادر زاده و داماد او جمال الدین خان بخطاب مفدر خان مورن مراحم والا شدند *

و چون شاهزاده محمد اعظم شاه بمحارمه بیدجایوز قیام داشت

(مآثر الامراء) [۸۰۷] (باب الخاء)

اورا باقامت تهنه^(۲) ایزدی بجهت رسانیدن رسد بلشکر شاهزاده
محکوم گردانیدند - و از همانجا آخر سال بیست و هشتم بهمراهی
شاهزاده محمد معظم (که بتادیب ابوالحسن حیدرآبادی رخصت
یافته بود) متعین شده با ده هزار سوار پیش آهنگ شاهزاده گشت
و با خلیل الله خان سر لشکر و حسینی بیگ علی مردان خان^(۳)
(که با سی هزار سوار جرار در مقابل عساکر پادشاهی سر نخوت^(۴)
می افراشتند) کارزارهای سترگ نمود - روزی از هنگام دمیدن
سپید صبح کوس و کونای رزم بلند آوازه گشته تا سه پهر بازار بیکار
گرمی داشت - بهادران از تیر و تفنگ گذشته دست و گریبان
بجمدهر گشتند - و هر طرف از کشته پشته نمودار گردید - دران
هنگام بر پسرش همت خان که هراول بود عرصه جنگ تنگ تر گردید
هر چند از پدر طاب کمک نمود اعانی آنچه از هجوم نموده ادرا
هاله وار در میان گرفتند که نمی توانست یک قدم برداشت - و دران
اثناء پرب خان ملقب بهات پتھر (که از مبارزان جانباز قطب شاهیه^(۵)
بود - و سنگ دستش از دور کار تیر و تفنگ میکرد) اسپ تازان
نیزه در دست بمقابله فیل خانجهان رسیده فریاد کرد که سردار کدام
اسمت - و خواست نیزه حواله نماید - خانجهان بنهیب تمام بانگ

(۲) نسخه [ب] تهنه بزنی - و نسخه [ج] تهنه ایزدی (۳) نسخه

[ج] حسینی بیگ خانسامان که (۴) نسخه [ب] سوار در مقابل (۵) نسخه

[ج] بزنی خان یا پری خان باشد *

برزد - که سردار مذم - و اورا فرممت نیزه اندازی نداده به نیر
 ترکش از زمین بر زمین انداخت - و آخر کار دولت افزائیهای مخالف
 بجائے رسید که نزدیک بود که آثار هزیمت پدیدار گردن - ناگاه اقبال
 عالمگیری بصورتی دیگر جلوه نمود - که فیل مستی از اشکر پادشاهی
 بمیان آنها در آمد - و اسبان را بچراغ پائی در آورد - و در آن ته و بالا
 اسپ و آدم دو سه سردار نامی بزمین سرنگون افتاده فوج
 حیدرآبادی رد بگریز آورد - و با وصف چنین صفا آرائیها (که کوره
 بعد ادلی و مره بعد اخری افواج گران را از پیش رد زده برداشت)
 و بدست آوردن حیدرآباد *

• بیت •

۱۰۹۷
 (۲)
 * شد فتح بجنگ حیدرآباد *

تاریخ این واقعه است - و متحصن شدن والی آنجا در قلعه کلانده
 چون در امل مزاج پادشاهزاده و خانجهان بر استیصال ابوالحسن
 نبود و اول رهله میخواستند واسطه مامح شده عفو جرائم او از جناب
 خلافت نمایند هر چند که او را می جهالت کیش او بچنگ و پرخاش
 رسانیدند در مراسم تعانیه و مراتب فاخرت و تازاج همه جا اغماص
 و خود داری بکار می رفت - و این معنی در پیشگاه سلطنت علاوه
 بر ده انگیهای سابق گشت - خانجهان را بحضور طلبیدند - چون
 او با پادشاه همبازی بود و سر باری آن نسبت رضاعت (که
 نصیته سمت رعونت افزا) و باز یگذار تقود بخود در کار دانی

سرکردگی خصوصاً مهمات دکن (کہ میدانست ہے از مدهشی
 بخواهد شد) و با این همه زبان و دستش باختیار او نبود (زبر
 گستاخانه عرض می نمود - و در غیبت سردیوان ناگفتنی میگفت
 و در کارهای ملکی هر چه می خواست بے محابا میکرد - اگر حکم
 حضور هم میرسید موثر نمیشد - چندانچه ممدوعات و منہیات^(۲)
 (کہ مزاج پادشاهی مصرف رفع آن بود) در لشکر او ترویج
 تمام یافته - مکرر ارشاد اعتراض آید زفت - اصلاً در منع آن
 نمیکوشید - در رزے در جلوخانه بر سر پالکی گذاشتن میان مردم او
 و معظم خان صفوی خانه جنگی عظیم برپا گردید - خانجهان را
 رخصت کردند کہ رفتہ مردم خود را از شورش و پرخاش بازدارد
 او بعد برآمدن از خود سربمردم خود گفت - کہ بازار معظم خان
 بازار نمایند - و این معنی سر باری سرگرائیهای پادشاه گردیده^(۳)
 ملامت بر ملامت افزود - ناچار بعد ازین در نخوت شکنجی او
 تدبیرے اندیشیده بصوبه داری هر جا کہ تعیین میگرددین هذوز
 تمتع از فصل سالم بر نمیداشت کہ تغیر میشد - و زیر بار خسارت
 سبذنی می آمد *^(۴)

بالجماء آخر سال بیست و نهم به تذبذب جات و مفسدان صوبه^(۵)

(۲) در [اکذرنسخه] رفع ممدوعات و منہیات کہ مزاج پادشاهی مصرف

آن بود (۳) نسخه [۱] سر باری و سرگرائیهای پادشاه (۴) نسخه

[ب ج] سبذنی (۵) نسخه [ب] جات مفسدان *

اکبرآباد دستوری یافت - و بانعام دو کردار دام مباحات اندوخت
و سوی هممت خان (که تعیین مهم بیدجاپور شده بود) دیگر پسران
بمرافقت پدر مرخص گردیدند - و چون آن مهم دشوار انجام بے لشکر
فرادان و کوشش بے پایان سر نمیشد شاهزاده بیدار بخت نخستین
خلف محمد اعظم شاه را نیز در پی آن کار تعیین نمودند - و پس
از آن بمساعی جمیاء شاهزاده و اهتمام خانجهان سنه (۱۰۹۹)
یکهزار و نود و نه هجری راجا رام جات سرکرد مفسدان آن نواحی
بزخم تغذگ در گذشت - شاهزاده بانتزاع سانسنی^(۲) و دیگر مکانهای
اهدات کرد؛ آن شقی رعیت افزای آن مرز و بوم گشت - خانجهان
بصوبه داری بنگاله متعین گردید - و در سال سی و سیوم بظلم
صوبه آله آباد مامور شد - و در سال سی و چهارم بیایالت صوبه پنجاب
رخش عزیمت دوآند - و در سال سی و هفتم حسب الطاب از لاهور
بسجود قدسی آستان خلافت نامه بگذرگی آراست - و باز از حضور
بجای دیگر نشدافت - تا در سال چهل و یکم در چهارمئی اسلام آباد
برمبوزی نوزدهم جمادی الاوی سنه (۱۱۰۹) هزار و یکصد و نه
هجری جهان گذشتنی^(۳) را و گذاشت - چون مرض او اشتداد داشت
خلد مکان وقت معارفت از شولاپور بنگاه ادرا بشرف عیادت نوازش
فرمود - چون صاحب فراش بود از بستر نتوانست برخاست

(۲) نسخه [ب] مینینی و نسخه [ج] سنسی (۳) نسخه [ج] یکصد

هجری (۴) نسخه [ج] گذشتنی را •

زار زار گریست - که نمیتوانم دولت قدمبوس دریاومت - و آرزوی
 خون ظاهر کردن - میخواستم که در معرکه بکار بیایم - بر زبان پادشاه
 گذشت - تمام عمر در بندگی و اخلاص جان نثار بوده اید - مگر
 درین عمر آرزو باقی ست - قاپوت ارا بقصبه نکودر درآبه^(۲) پنجاب
 (که گورخانه اش آنجا بود) نقل نمودند - از پسرانش احوال
 همت خان و سپهدار خان بجای خود مرقوم گشته - دیگر پسرانش
 چندان رشادتی نداشتند - نصیری خان مرد دیوانه پرتنبه بود
 و ابوالفتح خان کهین پسرش تا مبادی جلوس محمد شاهي در قید
 حیات بود - و پویشانی میگذرانید *

خانجهان بهادر سپه سالار سردار ممالک مدار بود - بعلو
 شان و سمو مکان و کثرت اسباب جاه و دولت و افزونی مواد
 ثروت و صوامت در نوئیان والا قدر عدیل و نظیر خود نداشت
 و خلیق و مهربان و مستجمع مراتب بر و احسان بود - و محفل او
 شایه عالی داشت - جز او کم کسی حرف میزد - آنچه او میخواست
 خود میگفت - دیگران را جز نعم جوابی نبود - زیاده گوئی
 خوش نداشت - بیشتر ذکر مجلس او نظم و نثر و شمشیر و جواهر
 و اسب و فیل و ادریه مبهی بود - فراستی غریب داشت - روزی
 در ایام صوبه دارمی دکن باجد کلان محرر این سطر امانت خان
 میرک معین الدین مغفور (که در انوقت دیوان مستقل دکن بود)

نقل میگرد - که پادشاه بوقت رخصت بدن فرمود - که اگر بشنوی
 (که محمد معظم علم بقی و طغیان بر افراشته) قبول خواهی کرد - اگرچه
 از متمشی نخواهد شد - و اگر بنام محمد اعظم شهرت دهند زینهار
 باور نخواهی کرد - هر چند که می تواند پیش برد - و محمد اکبر
 طفل است - اما آنچه ^{می} متفلس شده ام این راه ناهنجار را
 غیر از اکبر دیگری نخواهد پیمود - و در آن وقت املا از سرداری
 اکبر و ارادهای او اثری و خبری نبود - بعد از شش ماه این
 کچه گل کرد - و دریافت درست خانجهان مطابق واقع گردید
 و پندار سری و سرداری هم طرفه در سر داشت - بلدد پورازیا
 و کله بر زنیهای او مثل عالم گیر پادشاهی را (که با عزم و همت خود
 دیگری را نمی سنجید) به پای و تاب می آورد - ازین جهت بود
 که آخرها او را بے جاگیر و بے کار در حضور نگاهداشتند - و برغم او
 تعریف سپاهگرمی و سپه کشی برخی از خانه زادن تازه بعمره آمده
 می نمودند - چنانچه تهور خان پسر صلیب خان و جان نثار خان
 خواجه ابوالمکارم قضا را در همان ایام اینها را با سختمای شقی
 اتفاق جنگ افتاد - تمام فوج و توپخانه بغارت داده جان نثار خان
 نیم جان هتک پا بدر برد - و تهور خان زخمی خود را میان
 مردها افداخته عمر در باره ^{یافت} - چون این سرگذشت بعرض
 پادشاه رسید فرمود اینها همه از مقدرات است^(۲) - باختیار کسی

نیست - خان جهان این کلام را شنیده گفت - خیر در عالم بالا
عرض مکرر نمی باشد - که بدهند و باز ستانند - چرا در سرداری
مدتها بمن چشم زخمی نرسید - حرفهای دروغ و حکایات مبالغه (که
عقل از قبول آن آبی سم - و از قبیل خرافات است) مشهور و زبانزد
مردم است - اگرچه در خوبیه و بزرگیهای خانجهان حرفی نیست
که قریب بتواند رسیده اما نظر بانصاف سبکی مزاج هم فطری
داشت - و چرا نباشد - که از هفتصدی یک دفعه بمرتبه پنجهزاری
رسید - و بر مراتب شتی (که درین میانه عبور واقع می شود)
نگذشته بود - اما چنین پادشاهی را (که از غضب و غیرت سرزنده
نمیخواست) این قسم نوکر بے محابای گستاخ از حکمتها بود *
در آخرها روزی در عدالت گاه آفتابه خورد چینی مدرر^(۲)
از نظر پادشاهی گذرانید - و گفت آفتابه حضرت موسی است
علی نبینا و علیه الصلوة والسلام - خلد مکان بران نگاه انداخته
بشاهزاده محمد معزالدین و محمد معظم دان - در سطر نقشه مانا^(۳)
بخط در گردن آن مرقوم بود - شاشزادها گفتند - این خط عبرانی
خواهد بود - بهادر طور حرف دریافته گفت - عبرانی مبرانی
نمیدانم - کهیکه فرزند هچو نشان دان - پادشاه فرمود این که^(۴)
حرفه سم چنیک بد نیست *

(۲) نسخه [۱] در آخر روزی (۳) در [اکثر نسخه] معهود عظیم

(۴) در [بعضی نسخه] خشک *

* خدا بنده خان *

پسر شایسته خان امیر الامرا ست - در حیات پدر والا قدر
 از پیشگاه خلافت در سال سی و ششم عالمگیری بمنصب هزاری
 و فوجداری بهراج مضاف صوبه اوده سرافرازی یافته بود - بعد
 از فوت پدر در سال سی و نهم عالمگیری از محال فوجداری
 بحضور رسیده حسب الارشاد خسروانی و علمت خان مذکور با صبیحه
 جماعه الماک اسد خان قرار یافت *

• ع •

۱۱۰۱

* سعدین کرده اند بپرج اسد قران *

تاریخ است - در سال چهارم از تغییر هرید خان بمیر بخشگیری
 اهدیان اختصاص گرفت - و در سال چهارم و یکم بخدمت بیوتانی
 رکاب پادشاهی امتیاز یافت - و در سال چهارم و چهارم از تغییر
 عسکر خان حیدرآبادی بنظم صوبه بیدر مامور شد - و در سال
 چهارم و ششم از تغییر چند قلیج خان بفوجداری کرناٹک بیجاپور
 دستوری یافت - و در سال چهارم و هشتم از انتقال روح الله خان
 ثانی بخدمت خانسامانی پایه افزای اعتبار گردید - در هزار
 و پانصدی هزار سوار منصب داشت - آخرها در احمدنگر پانصدی
 در صد سوار اضافه یافت - در همان ایام واقعه ناگزیر خلد مکان اتفاق
 افتاد - از اخلاف خلافت محمد اعظم شاه (که بصوبه دارمی مالوه
 رخصت یافته بدست گروهی اشکر رفته بود) فوراً از سنوح این

سانحه باردوی معالی برگشته سریر آرای سلطنت گردید - اعیان و ارکان عالمگیری کام و ناکام بل از طوع و رغبت (که بظاهر طرف غالب می نمود) موافقت او برگزیدند - و خان مذکور نیز همراهی نمود - در جنگ بهادر شاه (که بعد از سه ماه و بیست روز از واقعه خلد مکان رو داد - و دران معرکه مرد آزما محمد اعظم شاه با دو پسر و بسیاری از امرای پادشاهی و مردم شاهی دایرانه شریف و افسرین نوشیدند) مشارایه نیز زخمهای کاری برداشت - و با کبرآبا رسیده با آنکه زخم رو بهی آدرده بود و ملازمت خادم منزل هم نمود اما بد پرهیزیها بکار برده زخمها عود نموده درگذشت *

گویند از میدان جنگ او را با مطاب خان چون برداشته بردند عالی مردان خان کوکلتاش بسر وقت آنها حاضر شده سرزنش (که لازمه چنین اوقات است - و مردم طرف غالب بمصیبت زدهای طرف ثانی میکنند - و نمک بر جراحتها می پاشند) میکرد - مطلب خان از ضعیف نالیها میگفت که ما مجبور بودیم - و باکراه آمدید خدا بنده خان (که بسبب زخمها پاره غشی داشت) می شنید یک دفعه دران حالت نذ شد - و گفت خیر ما بشوق تمام آمده بودیم که زن و بچه شما را اسیر کنیم - و شما را قتل نماییم - خدا نخواست این سر حاضر است - بهر کید که خواسته باشد بدترین جای خود باندازد - پسران داشت - اما از بطن صبیۀ اسد خان نبودند

یکه از آنها خطاب پدر یافته بخلاف امیرزادها (که بلهور و لعب مشغول می باشند) در کمال صلاح و تقوی است - و بوظائف و ادرات اشتغال دارد - در حالت تحریر بدیوانی سرکار آصف جاه اختصاص یافت - و جوهر دیانت خود را (که همیشه در عالم کمیاب بوده است) بر همگان ظاهر ساخت - از ناقدردانیها بذارسائی مذبذب شده معزول گردید *

• خاندانم اخلاص خان •

بسر ارشد خانزمان شیخ نظام است - سال بیست و نهم جاوس خلد مکان همراه پدر بدوامت ملازمت پیوسته بمنصب شایسته قامت لیاقت آراست - و سال سی و دوم چون پدرش در گرفتار ساختن سنبها جهد بلیغ نموده خدمت نمایان بظهور آردن او نیز درین تردد با پدر شریک بود - از امل و اضافه بمنصب پنج هزاره چهار هزار سوار و خطاب خاندانم سرمایه ناموری اندوخت - و سال سی و نهم با اضافه هزاره سوار بلذرتبگی یافت - سال چهل و سیوم در جنگه (که محمد بیدار بخت را با رانا بهونسله زد) مصدر کشش و کوشش بسیار گردید - سال پنجاهم بحراست صوبه مالوه فاهزد شده با محمد اعظم شاه (که چند روز پیش از ارتحال پادشاه رخصت مالوه یافت) تعیین گردید - پس از وقوع آن قضیه ناگزیر برفاقت محمد اعظم شاه تن در داده روز جنگ با بهادر شاه بمقابله سلطان عظیم الشان

شتافته دلیرانه حمایه آوردن - و جرأت‌های سترگ نمود - بزخم تیر
از پا در افتادن - پسرانش یکی خان‌عالم ثانی - که بعد از پدر به سرداری
رسید - برگزیده بسمت صوبه بیدر ارنا در جاگیر داشت - و بطور
وطن قرار داده بود - با منکوحه خود محبت بسیار داشت - کار بار
جاگیر باو گذاشته بود - از نیرنگی تقدیر مسمات مذکوره فوت کرد
ام بسیار بود طاری گردیده بفامله چهار ماه خود هم منتقل گشت
بجمع جواهر و سلاح حریص بود - با آنکه استعمال نمی‌کرد - نقد
هم معتدبه فراهم آورده بود - پس از زیاده بر نصف بضبط سرکار
در آمد - پسر نداشت - درمین احتشام خان - که در اوائل حال
بعالم بقا خرامید - پسرش احتشام خان ثانی با عم خود خان‌عالم
میگذرنید - و صبیغه او در خانه داشت - ازو یک پسر ماند - که بعد
سعی بسیار بخطاب خان‌عالم و تیول‌داری محال ارثی مذکور کامیاب
شد - اما به نیرنگ سازی فاک کج رفتار در اوائل ایام شباب
کوس سفر بமாக آخرت نواخت *

* خانبهان بهادر کرکلناش خان ظفرچنگ *

عای مراد نام کوکه سلطان جهاندار شاه است - و بدجابت
خاندان موروف - در اران شاهزادگی بمزاج آقا جا کرده در صوبه داری
ملتان رائق و فائق مهمات سرکار او گشت - و در عهد بهادر شاهي
بخطاب کوکلناش خان مخاطب گردید - پس از ارتحال خلد منزل

(۲) نسخه [اب] بجمع جواهر (۳) نسخه [ب] از محال

و بقتل رسیدن هر سه پادشاهزاده (که شاهد سلطنت هندوستان در آغوش جهاندار شاه در آمد) از ااصل و اضافه بمنصب نه هزاری نه هزار سوار و خطاب خانبهان بهادر ظفر جنگ و خدمت میربخشگیری پایهٔ عزت برافراخت . و محمد ماه برادر کوچک او (که بظفر خانی مخاطب بود) ر خواجه حسین خان یزنهٔ او هر یک بمنصب هشت هزاری و اولین باعظم خانی و نظامت اکبرآباد و درمین بخاندروانی و بخشگیری دوم اوای اعتبار برافراختند و این همان خاندوران است که اتالیق محمد اعزالدین پسر جهاندار شاه مقرر شده بمقابلهٔ محمد فرخ سیر شتافته - و از غرنلی (۲) و بیجگری بدون آنکه شمشیر از نیام بر آید و خونی از بیانی اهدا بریزد با اتفاق شاهزادهٔ مذکور وقت شب از لشکر برآمده راه اکبرآباد گرفت *

بالجمله کولکناش خان در مسامحی فدویت کوتاهی نمی درزید اما چون فیما بین او و ذوالفقار خان هم چشمی واقع شده مواد حسد در جوش بود و در مشورت خلاف یکدیگر گفتن و باندیشهٔ مال کار نپرداختن شیوهٔ لازم و طریقهٔ واجب گردیده علاوه پادشاه وقت (که بعشق لعل کنور مبتلا بود) (سوم خبرداری و هوشیاری را خیرباد گفته باوازم سلطنت و مراسم جهانداری نمی پرداخت گل مراد نشکفت - و چمن آرزو رنگ خزان گرفت - در جنگی (که

با محمد فرخ سیر در سده (۱۱۲۳) هزار و یکصد و بیست و سه هجری متصل اکبر آباد (ز داد) او ثبات قدم ورزیده بکار وای نعمت در آمد *

* خاندوران امیر الامرا *

خواجه عامم نام - از خاندان نجابت بود - نیاگانش از روستاق بدخشان بهندوستان وارد شده در اکبر آباد سکونت گزیدند - بعضه از آنها بزئی سپاهگری و برخی با بامس درویشی میگذرانیدند - بوادر کلانش خواجه محمد جعفر از منزویان با اعتبار بود - قضیه شیخ عبدالله واعظ ملتانی با او بتقریب مناقب خوانی ایمة دین (که سال سیوم سلطنت محمد فرخ سیر پادشاه (ز داده) بر زبانها ست - خواجه محمد باسط پسر خواجه محمد جعفر است - نام برده ابتدا بمنصب قایل در والا شاهیان سلطان عظیم الشان انسلاک یافته - در وقتی (که بعد فوت خلد مکان حسب الطلب پدر خود از بنگاله عزیمت اکبر آباد نمود - و پسر خود محمد فرخ سیر را در صوبه مذکور گذاشت) او را نیز تعینات پسر ساخت - از آنجا (که سلیقه درست داشت - و بارقه ایتمک از نامیه حالش می تافت) در چند روز ساز موافقت با مزاج محمد فرخ سیر کوک کرده دخیل مهمات جزوی و کای گردید - تعاقه داران دیگر شکایت او آنقدر نوشتند که سلطان عظیم الشان او را بحضور خود طلبداشت درین ضمن (که خلد منزل طبل رحل بعالم بقا کوفت - و سلطان

عظیم الشان با برادران جنگ نموده کشته شد . و محمد فرخ سیر بر تخت جهانداری پا گذاشته با اتفاق سادات بارهه کمر عزیمت بجنگ عم خون جهاندار شاه بر بصمت (مشار الیه) خود را نزد محمد فرخ سیر رسانیده نظر بر قدم ارتباط و افزونی اعتماد بداروغگی دیوان خاص و امانت شایسته و خطاب اشرف خان اختصاص گرفت و چندے میر آتشی هم ضمیمه داروغگی دیوان خاص سر برآه میگرد و پس از آنکه محمد فرخ سیر بر عم خون ظفر یاب گشت بعد رسیدن شاهجهان آباد سال اول جلوس نامبرده از اصل و اضافه به مذعب هفت هزاره هفت هزار سوار و علم و نقاره و خطاب مصاص الدواہ خاندوران بهادر منصور جنگ لوی ترفع بر افراشت . پستر (که مابین پادشاه و سادات بارهه بذایر در اندازی مردم سبک مزاج و ناتجربگی والی وقت و خون ریزی سادات بارهه صحبت یکرنگی مبدل بدر زنی شد) مشار الیه (که سیر فکری ضمیمه سنجیدنگی داشت) هر چند با پادشاه شریک مصلحت بود اما با سادات

(۲) نشکست . سال دوم (که امیر الامرا حسین علی خان بنظم صوبه دکن از تغیر نظام الملک فتح جنگ بهادر دستوری پذیرفت) او به نیابت میر بخشگیری چهره اعتبار بر افراخت . و در همان ایام ببخشگیری دوم از تغیر محمد امین خان بهادر سر افرازی یافت . پستر بصوبه داری گجرات سر باند گشته حیدر قلی خان (که بمتصدیگیری

بذکر سورت از حضور مقرر بود) به نیابت او تعلقه مذکور را
سرانجام میداد *

چون سلطنت بفرودس آرامگاه رسید و سال اول جاسوس حسین
علی خان کشته گردید و فوج همراهی او جوق جوق و سید غیرت
خان همشیره زاده او با فوج خود در بسرا پرده پادشاهی آوردند
پادشاه بتجویز دولت خواهان بر فیمل سوار شده پیش دولتخانه
ایستاد - نامبرده در عین گرمی هنگامه با جمعیت خود رسیده
بمثل هراوی تعین یافت - و پس از کشته شدن غیرت خان و فرونشستن
هنگامه بخطاب امیرالامرا و تفویض میربخشیکری درجه اعتلا
پیمود - مدتها باستقلال بتعلقه مذکور پرداخت - خوش وضع
و خوش محارزه بود - بصحبت عامه و فضلا رغبت بسیار داشت
و همواره در مجالس او فصوص الحکم مذکور میشد - با غربا
بخلق پیش می آمد - و با همه چشمان بر خود می پیچید - هرچه
از جاگیرش می آمد صرف سپاه (نه همه پیش قرار بودند) می نمود
و در معاملات پادشاهی رسم کارسازی مطابق نداشت *

گویند چون جعفر خان صوبه دار بنگاله فوت کرد و شجاع الدوله
خویش خان مذکور بجای او مقرر گردید بدانچه (که تعبیر بالکوک
توان کرد) برای او سوای پیشکش پادشاهی فرستاد - او مبلغ
مذکور را همراه پیشکش مزبور داخل خزانه پادشاهی ساخت

راجها اکثر با او توسل داشتند - چون شورش مرهت‌های دکن در صوبهٔ مالوه رو داد سال (۱۱۴۷) هزار و یک صد و چهل و هفت هجری بانفاق راجها جهت گوشمال آن فرقهٔ ضاله حسب الحکم روانه شد - و فرجه دیگر بسرداری اعتماد الدوله قمرالدین خان بود و مقابل خاندوران ملهار راو دوکر - اما کارے که باید صورت نیست صالح گونه نموده بحضور برگشت - سال (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه هجری (که باجی راو بدور دار الخلافه هنگامه آراست) او از بلده برآمد - باجی راو عطف عذر نمود - و سال (۱۱۵۱) هزار و یک صد و پنجاه و یک هجری (که نادر شاه بهندوستان رسید و پادشاه وقت بعزیمت مخالفه تا کونال نهضت فرمود) ^(۲) برهان الماک سعادت خان صوبه دار آورده (که عقب مانده بود) منزل طولانی کرده بعلازمت پیوست - و باستماع خدر تاراجی بهیر خود بمقابلهٔ فوج ایران شتافت - خاندوران نیز با جمعیت خود بنابر کومک از عقب رسید - فوج متابل بطریق فزائی بهیدان کشیدند - نامبرده پا قایم داشته تا مقدر در زد و خورد کوشید - همراهانش اکثرے بکار آمدند - خود هم بزخم تنگ مجروح گشته بخیمه آوردند (رز فردای آن بدیار باقی خرامید - سه پسر او (که همراه بودند) و مظفر خان برادر او (که بعمدگی نام برآورده بود - و چنده صوبه‌داری اجمیر داشت) در آن جنگ ره سپرد و ادعی عدم گردیدند

(مآثر الامراء) [۸۲۳] (باب الخاء)

خواجه عاشوری نام پسر او (که اسیر مخالف گردیده بود) در عهد

محمد شاه پادشاه بخطاب پدر امتیاز انداخته سده (۱۱۶۷)

هزار و یکصد و شصت و هفت هجری بمیر آتشی و در عصر
عالمگیر نانی بامیرالامرائی عام بلندرتبگی افراخته پس از چندس
در گذشت *

چون مذکور نادرشاه بزبان قلم گذشته تحریر پارا احوال او نیز
ناگزیر خامه اخبار طراز است - او از ایل قزلباش (که صنفی از افشار
ترکمان است) بود - در قدیم الایام مسکنی این قوم ترکستان - و در ایام
استیلای مغولیه توران از آنجا برآمده در آذربایجان توطن گزید
در عهد شاه اسمعیل صفوی بتقاریب کوچ کرده در سرچشمه مذات
کولکان محال انبورد متعلقه خراسان (که در سمت شمالی مشهد
قدس بفرمانه بیست فرسخی قرب جوار مرز واقع شده) اختیار
سکونت نمود - نواد او در سال (۱۱۰۰) هزار و صد هجری

بوقوع آمده بنام جد خود نذر قلی موسوم گردید - از آنجا [که
ادخر ساطنت سلطان حسین صفوی بذابرفور حلام و عدم
سیاست (که لازمه ریاست است) نسق عملداری برهم خورده
در هر سرے سردای حکمرانی و در هر خاطرے تمنای فرمانروائی
جا کرد - چنانچه در خراسان و تندهار افانده ابدالی و غلزه

(۲) نسخه [ب] عاشور نام (۳) نسخه [ب] کوابکان - یا کولکان باشد

(۴) در [بعضی نسخه] هیورد .

دست تصرف یافتند - و اهل روم بر اماکن سرحد مستوایی شدند [
 در وطن خود سکه خراج زده اول با هم قومان خود (که با او طریق
 معاندت می پیموندند) جنگ کرده غائب شد - پستر بصف آرائیهای
 متواتره افغانه را بقتل رسانیده دست تصرف آنها را کوتاه ساخت
 و پس ازان بتمتخیر مشهد مقدس پرداخته در سال (۱۱۴۱)
 هزار و یکصد و چهل و یک هجری اصفهان را گرفت - و سال (۱۱۴۵)
 هزار و یک صد و چهل و پنجم هجری افواج روم را شکست داده
 مصاحبت را بقبول پنجم شرط مقرر نمود - اول اینکه علماء روم طریقه
 امامیه را مذهب خامس شمارند - دوم اینکه ازان اربعه مسجد الحرام
 (که بایمه اربعه متعلق است) مردم این مذهب هم در یک رکن
 با ایشان شریک بوده بآئین جعفری نماز گذارند - سیوم هر سال
 از جانب ایران میر حاج تعیین شود - و باعزاز و احترام او پردازند
 چهارم اینکه اسارای مملکت ایران و روم نزد هر کس که باشد
 مطلق العنان شود - و بیع و شرای آنها روا نباشد - پنجم اینکه وکیل
 همدیگر در پای تخت هر یک حاضر باشد - که امور هر مملکت
 بآئین بهین فیصل میداده باشد - و سال (۱۱۴۷) هزار و یکصد
 و چهل و هفت هجری بر تخت سلطنت نشست - و سنه (۱۱۵۱)
 هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری بهندوستان آمد - و فردوس آراگاه
 آخر بدر صلم زده مبلغ خطیر و جنس بیکران و تخت طارسی (که
 ساخته اعلی حضرت بود) سپرد - و سال (۱۱۵۲) هزار و یکصد

و پنجاه و دو هجری معارفت نمود - و تمام ممالک ایران و بلخ و خوارزم بتصرف درآمد - و سال (۱۱۶۰) هزار و یکصد و شصت هجری مردم کشک باش وقت شب در سرایده در آمده کار او را با تمام رسانیدند - پس از چند پسرانش بهری برخاستند آخر از آنها هم جز نامی باقی نماند *

• خدا یار خان •

مرزبان سنده مشهور دلمتی در نسب عباسی است - و لقب عشیرگی او بزبان سنده کلهره است - و اتباع او را سرائیان گویند زیرا که اکثر این قوم از سرا اند - که ضاعه مابین بهکر و ملتان را سرا گویند - اجدادش در لباس دریشی بهر میبردند - و ساسانه طریقت از سید محمد جونپوری مهدوی نیز داشته اند - یکی از اسلاف او بر رئیس قوم ابره (که از قدیم الایام مرزبانان ولایت سنده بودند) پیوست - و پارگی اراضی بطریق مدد معاش حاصل کرد - اولادش بدان مستظهر شده قوت گرفتند - و مریدان و معتقدان بسیار بهم رسانیدند - و آخر بصیغه زمیذاری برآمده محصول بحکام ادا میگردند - و رفته رفته بر قوم ابره غالب آمده اکثر مواضع ایشان را در تحت تصرف آوردند - تا آنکه نوبت بشیخ نصیر رسید - و از استقلال کلی در امر زمیذاری بهم رسانید - و بعد فوت او پسر کلانش شیخ دین محمد بریاست نشمن - و در عهد خلد مکان چون شاهزاده معزالدین بحکومت

صوبه ملتان قامم مباحات برافراخت و زایات شاهزاده بهیوستان رسید دین محمد سراز اطاعت پیچیده بملازمت نیامد - و آخر قرآن در میان داده دین محمد را با دو کس دیگر از اقربای او طلبداشتند - و بعد از آنکه هرسه تن بدرگاه رسیدند شاهزاده فوج را تعیین کرد - تا باقی ماندگان را با عیال و اطفال بسته بیازند یاز محمد برادر خود دین محمد بصحرت تمام قبائل را در شعاب جبال گذاشته مستعد بجنگ شد - و بعد از محاربه فوج شاهزاده شکست یافت - و یاز محمد قوی دل شده بدرهای کوه مترصد جنگ نشمت - و شاهزاده بقید آن سه تن اکتفا کرده زایت معادرت بصوب ملتان برافراخت - و در ملتان حکم فرمود تا آن هرسه کس را بقتلی رسانیدند - و پس ازین یاز محمد بتدریج استقلال تمام گرفت - و سیوستان را بقبض آورد - و سیوی دره (که مملکتی وسیع از سندهه و بقندهار پیوسته است) و دیگر محاللات را از تصرف زمینداران قدیم برآورده بتصرف خود در آورد و روز بروز اختر طالعی عروج داشت - و ظاهرا در عهد محمد فرخ سیر بخطاب خدا یاز خان و منصف سرافرازی یافت و در اواخر عهد فرخ سیر رخت سفر بیان عالم کشید - از جمله اولادش در فرزند رشید بودند - شیخ نور محمد و شیخ داد - روزی چند

(۲) نسخه [ب] هرسه تن را (۳) در [بعضی نسخه] سیوور دهاهر - و در

[بعضی] سیوی و ۱۶۵ (۴) نسخه [ب] رخت مفوم عالم بقا کشید .

در میان هر دو برادر غبار محاربه مرتفع بود - آخر شیخ نور محمد غالب آمده بجای پدر نشست - و برادر را بصلح طاییده پاره اقطاعی مقرر کرد - شیخ نور محمد از پیشگاه خلافت بخطاب پدر بمعنی خدایار خان و منصبی سر بارج عزت برافراخت - و قوت و شوکتش از جمیع اسلافش در گذشت - و دبدبه امارت و کوبه ایالت باقصی الغایه مهیا شد - اکثر زمینداران اطراف را مقداد خود ساخت - و در اراذل حکومت خود با جماعه داؤد پوتره زمینداران شکار پور و غیره جنگهای صعیب نموده غالب آمد - و آن جماعه را از مواعن اصلی خودها با عیال و اطفال قریب شش هفت هزار مرد و زن را اخراج نمود - جماعه داؤد پوتره در عهد شاهزاده معزالدین بزمینداری شکار پور تایم شده بودند - سببش آنکه چون شاهزاده بر بختیار خان زمیندار شکار پور فوج فرستاد جماعه داؤد پوتره در رکاب فوج و آلات و ادوات نمایان بظهور رسانیدند - و سر بختیار خان را بریده آوردند - شاهزاده بجلدوری این خدمت آن ضلع را بآن جماعه مرحمت فرمود - و عبدالله خان بردهی مرزبان (۲) کلات (که حصن حصین است مابین سنده و قندهار) همیشه در ملک خدایار خان تلخت می آردن - و هر سال پیشکش میگردفت

خدایار خان در سنه (۱۱۴۳) هزار و یکصد و چهل و سه هجری قصد عبد الله خان نمود - و از نشیمن خود (که خدا آباد است)

(۲)

حرکت نموده بلانکانه آمده نشست - و فوج جزار پیش فرستاد
 عبد الله خان (که در شجاعت و مردانگی یگانه بود) با فوج تلیل
 از کلات بر آمده و سرحد ملک خود گذاشته استقبال این فوج نمود
 و جنگی صعب انداخته بقضای الهی در معرکه کشته گردید - و خدا یار
 خان هر چند بعضی مضامین کلات را متصرف شد اما بسبب
 معیبت شعاب جبال کلات را نتوانست بدست آورد - و بعد ازین
 فتح از پیشگاه خلافت بخطاب خدا یار خان بهادر ثابت جنگ
 و منصب پنججزاری با امل و افاضه و عطیه نوبت و خلعت فاخره
 یدریه امتیاز پوشید - و در سنه (۱۱۴۹) هزار و یک صد و چهل و نه
 هجری حکومت سوله تتهه و سرکار بهکر نیز بوی مقرر شد - و جمیع
 مملکت ترخانیان مع شی زاید در قبضه اقتدار او درآمد *

و چون نادر شاه قصد هندوستان کرد بخدا یار خان نوشت - که

از جانب ملک خود راه دهد - خدا یار خان سراپا بازرز - و درهای
 کوه را مضبوط ساخت - ناچار نادر شاه از راه کابل به هندوستان رفت
 و بعد معارفت کابل چون غبار خاطر از خدا یار خان داشت
 توسن عزیمت را جانب سنده معطوف العذان ساخت - و هرگاه
 خبر وصول نادر شاه بدایره غازی خان (که از ملتان سی کوزه
 مفاصله دار) بخدا یار خان رسید خواست که از ممالک خود
 گزاره کند - و بطرف دشت و ریگستان (که عبور لشکر جزار درانجا

محال باشد) انتقال نماید - بارانگه آنکه هرگاه نادر شاه از ملک سندهه بگذرد باز هر ملک خود قایم شود - باین کنگاش با جمیع اهل و عیال و قبائل کلهوزه و سرداران معتبر خود از خدا آباد و سیوستان کوچ کرده بامرکوت (که قاعه مستحکم است) رسید - و نادر شاه از استماع این خبر ایلغار کرده خود را بامرکوت رسانید - خدا یار خان جز اطاعت چاره ندیده آمده ملازمت نمود - نادر شاه بعد از عتاب و خطاب گفت - چرا از ما گریختی - خدا یار خان جواب داد - که ما از آبا و اجداد نوکر پادشاه هندوستان بودیم اگر با شما موافقت میکردیم شما را هم بر ما اعتماد نمی ماند این حرف معقول و مقبول افتاد - و در همان مجلس مؤده بشارت تفویض ملک بدستور سابق داد - و بعد از اخذ اموال و امتعه نادر شاه سیوم حصه آن ملک بار باز گذاشت - و یک حصه بقوم داران داد و یک حصه بزمینداران بهکر سپرد - و قبیل از حالت تحریر غلام شاه نامی و سرافراز خان پسرش (که نسبت قرابت با خدا یار خان داشتند) بحکومت این صوبه می پرداختند درین اوان هم بهمان مردم متعلق است *

* خانزمان میواتی *

پدرش شیخ غلام مصطفی کار طالب خان والا شاهیی بهادر شاهیی که از قاضی زادهای فیروز پور میوات است - بقدره طالب علمی داشت - برخی نسخه متداوله گذرانیده بود - آغاز کار در سرکار

عاقل خان خوافي ناظم شاهجهان آباد ملازم شده بتعليم پسران خان
 مزبور مامور گردید - پس ازان با منعم خان (که دیوان پادشاهزاده
 محمد معظم بود) مربوط گشته بوسیله آن خان فیض (سان بمنصب
 شاهي امتیاز یافت - در آن هنگام) که منعم خان از جانب شاهزاده
 بصوبه داری لاهور قیام داشت) کار گذاري و تمشیت اکثر مهم
 خان مذکور بمشار الیه مفوض بود - چون پادشاهزاده بعد واقعه
 والد بزرگوار از پشاور بهواد دارالسلطنت لاهور رسید و بر تخت
 سلطنت متمکن گشته بضرب سکه و خواندن خطبه بساط خرمی
 چند ملازمان قدیم و جدید را باضافه و افزونی مناصب و عطای
 خطابه‌های مناسبت بر فراخت - مشار الیه از فرط کار طلبی و کار پردی
 بافزایش منصب و خطاب کار طاب خانی فرق اعتبار برافراخت
 و بعد از جلوه گرمی شاهد ظفر در آغاز فرمانروائی از پیشگاه
 سلطنت بخدمت کرور گرمی گنج اردوی معالی درجه اعزاز پیمرد
 اما چون منعم خان بخطاب خانخانانی بدینامی یافته و ربع نشین
 چار باش وزارت گردید او بقدم مصاحبت و دیوبند ربط در سایر
 شیون ملکی و مالی دخل تمام نموده بمنصب عمده فایز گشت
 و در آن هنگام [که شاه دهورا ^(۲) (که برگنه ایست مضاف سرهند و بمیان
 نمین مزار شاه فیض قادری مشهور) معسکر بهادر شاهي بود] ^(۳)
 پیش از فوت خانخانان بساط هستی برچید - خانزمان (که درانوقت

مخاطب بعلي عسکر خان بود (بفرودارچی چکله اقراره) که از محالک خالصه شریقه اکبرآباد است - برسی کردهی کنار آب جون) فرق اعتبار بهری و سرداری می افراشت - پس از آنکه نوبت فرمان فرمائی بجهاندار شاه (سید شاهزاده اعزالدین نخستین^(۲) خلف از بانایقعی خواجه حسن خاندوزان در مقابل محمد فرخ سیر (که از پنه راهی شده بود) تعیین گردید - اکثر فوجداران سر راه و اطراف آنجا بکومک مامور شدند - خان مزبور (که فوج خوب با خود داشت) رفته ملحق گشت - و روزی چند همراهی گزیده بر ریة سردار و اسلوب دربار آگهی یافت - شاهزاده (که جز نامه بیش نیست) محکوم خاندوزان است - و مدار کار آن سردار ناتجربه کار بر حیل و غدر است - و از غردلی و نامردی دل که نداشت بای داده هوش و عقل باخته نقوش تباهی و ادبار از سیمای احوال فوج نکبت موج پیدا و هویدا است - در انتهاض قابو و کمین شده چون آمد آمد فرخ سیر قریب گردید با فوج و خزانه تعاقب خویش (که همراه داشت) برخاسته بایوار و شبگیر بار پیوست - و هورد هزاران آفرین و تحسین شد - در جنگ جهاندار شاه باتفاق جهیله رام ناگر^(۳) ^{بجاری} م ب کوکلتاش خان خانجهان عغان ریز گشته بآریز و ستیز در آمد - و مکرر دایرانه تاخته معرکه سرتابی و سرفشانی گرم نمود - بعد فتح چون چهره عقیدت از بگلگونگ

تلاشهای نمایان آراستگی یافته بود بخطاب خانزمان بهادر و منصب عالی مشمول نوازش پادشاهی گردید - و پستتر بصوبه داری ملتان رخصت یافته رایس بلند نامی برافراخت - در عهد خاقان زمان چندان عزت و اعتبارش نماند - چنانچه بعد از سانحه فادر شاهي، (که نواب آصف جاه عزیزت کن فرمود) محاللات تیول خویش (که در هندوستان تن شده بود) سپرد او نمود - آخر سائیس باه فروشی سم - در همین کار پیمانۀ حیاتش لبریز گردید •

• خواجه عبدالله خان •

اصلش از ممالک توران است - ابتدا نام برده با اتفاق برادر خود خواجه رحمت الله خان در وفات عماد الملک مبارز خان بود هر دو عامی سیکاکول و راجندری داشتند - چون پس از کشته شدن مبارز خان نظام الماک آصف جاه بحیدر آباد آمد هر دو پیش نوین مذکور رسیده او بخدمت خانسامانی بانضمام تعلقه محال راجندری و برادرش بخدمت دیوانی سرکارش امتیاز یافتند خواجه رحمت الله خان زود در گذشت - و پس از فوتش او بدیوانی سرکار آن امیر چهره بخت افروخته در ایام (که نوبت درم آصف جاه عزیزت دار الخلافه نمود) او را انالیق فامر جنگ شهید نموده در دکن گذاشت - و پس از آنکه آصف جاه مراجعت بدکن نمود او همیشه جایس راز دار بود - چون سعادت الله خان

تعلق دار کرناٹک حیدرآباد فوت نمود و دوست علی خان
 برادرزاده اش با سفدر علی خان بتفصیله (که در احوال
 سعادت الہ خان مرتوم شده) بکار آمدند و قلعهٔ ترچناپای (که
 از مشاہیر قلاع آن الکا ست) بتصرف مرار (از کھوزبرہ) رفت
 آصف جاہ تعلقدار (یعنی کرناٹک مذکور) بنام برہہ مقرر نموده خود
 بمحاصرہٴ قلعهٔ مزبور ہمت گماشت - و پس از تسخیر هنگام
 مراجعت جانب محن بنیاد او بعطای نقارہ بلند آراہہ گشتہ
 دستوری تعلقہ یافت - و همان شب سنہ (۱۱۵۷) ہزار و یکصد
 و پنجاہ و ہفت ہجری بمرگ مفاجات از مکارہ دنیا بازرسن
 نقارہٴ آخر تاریخ است - مرد ولایت زامی آرمیدہ مزاج بود - بجز
 نان دہی متصف - اما مغلوب الغضب - ہرگاہ بر یکہ غصہ میشد
 دیگرے حسب الاتفاق وارد میگردید با او ہم بعذف و درشتی
 پیش می آمد - ارشد اولادش خواجہ نعمت اللہ خان - بعد فوت
 بدر چندے بماملے راجبندری مامور شد - و در عمل صلابت جنگ
 بہ نیابت موبہ داری بیجاپور و خطاب تہور جنگ بہادر افتخار
 ندرخت - و بعد چندے مادہ سودا بر دماغش ریختہ بساط
 ندگی را در پیچید - دیگر اخلافتش خواجہ عباد اللہ خان و خواجہ
 بعد اللہ خان بنوکری شجاع الماک امیر الامراء بسر می برزند
 ہر می ہا علم مناسبتے دارد *

(۲) د. [بعض جا] راجبندری آمدہ *

* خراجم قلی خان بهادر *

بهر نذر بی سمت - که از عمد های توران دیار بود - و بسفارت
 از انجا پیش عالمگیر پادشاه آمد - و بعد معاودت یولبارس خان
 پسر کلان خود را برای نوکری به هندوستان فرستاد - بعد فوتش
 بهر دروم او بیگلر بیگی خان ۱۰ توابع و لواحق پیش برادر کلان
 خود آمد - خان مذکور در آنوقت سن رضاعت داشت - بیگلر بیگی
 خان در ایام استقلال سادات بارهه بفوجداری و قلعه داری ماند
 از تغیر مرحمت خان سر بر افراخته بود - او نیز با برادر
 همراهی داشت - سنه (۱۱۳۶) هزار و یکصد و سی و شش هجری
 (که نظام الملک آصف جاه پس از تقرر وزارت از فردوس آراسگاه
 درخواست رخصت نموده بدکن روانه گردید) او را از انندی راه
 همراه گرنم - و پس از جنگ مبارز خان تیول از صوبه بهران پور
 یافته بفوجداری سرکار کهرکون صوبه خاندیس اوقات را بهر می برد
 در عمل اول ناصر بگ شهید نیابت نظامت برار بدام او تقرر
 پذیرفت - و بعد چند ماه معزول گردید - و پس از آن گاه
 بفوجداری بکلان و کره بعد اولی به نیابت صوبه داری بهران پور
 نامور گشت - و در عمل ملائمت جنگ بخطاب ذوالفقار الدوله
 قائم جنگ سرمایه ناموری اندوخت - چون اُلکای خاندیس بتصرف
 موته زنت او بعصرت و پریشانی پیش ملائمت جنگ بحیدر آباد

آمد - و پرگنده جلگانو صوبه برار در اقطاع یافته راهی آنصوب
(۲)

گردید - و بعد چند روز در سنه (۱۱۷۹) هزار و یکصد و هفتاد

و نه هجری رخت سفر بدار عدم بر بهست - آصف جاه با وی

سلوک بامتداز می نمود - و وقت مجرا دست بسر میگذاشت

اما او بسیار بر خود می چید - شعر سانه میگفت - و موزون تخلص
(۳)

می نمود - از دست *
* بیت *

* بیتو هر گه که بگلشن گذری بود مرا *

* نکبت غنچه و گل درد سرے بود مرا *

از بصرانش هیچ یک ترقی نکرده - و بعد پدر بفاصله کم و زیاد پای

بديار عدم گذاشتند - مگر خواجه قدرت الله خان بقید حیات است *

* تمام شد *

* جلاد اول از مآثر الامرا *

فہرست

نامہای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعات و
آبہا (کہ در اولین جلد - مآثر الامرا از دراج یافتہ اند)
بترتیب حروف ہجا

از طرف

ایشیاتک سوسائٹی بنگالہ

مخمسہ تالیف و تصحیح

مولوی مرزا اشرف علی صاحب

پروفیسر عربی و فارسی

پریسیڈنسی کالج

در مطبع اردو گائیڈ پریس

واقع نمبر ۱۴ غلام صاحبان لین

زیور طبع پوشید

کلکتہ

سنہ ۱۸۹۴ ع

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعبجات
و آبها و غیره (که در اولین جلد آثار الامرا از دراج یافته اند)
بترتیب حروف هجاء - مرتب بر در منظر - اولین برای مردمان -
و درمیان برای مواضع و غیره * * شعر *
حسبی آلہ العالیین فانه * مولیٰ حبیب قادری و نصیر

* منظر اول در اسامی مردمان و قبائل و اقوام و غیره *

۲۸۶	..	اصف الدوله	* حرف الف :
		اصف الدرہ امیر الممالک	۴۳ آتش خان جان بیگ
		بور نظام الماک اصف جاه	۲۵۴
۳۶۸ - ۴۴	۴۳ آتش خان حبشی
		اصف الدوله جملة الماک	۱۸۸
		اسد خان محمد ابراهیم	۳۶۰ .. آینه بیگ خان
		(شف محمد ابراهیم)	آزاد دای شیخ عبدالرحمن درویش
- ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۶۲ - ۴۴			(شف شیخ عبدالرحمن)
- ۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۱۳ - ۳۱۰			۶۰۰

۹۱	۸۱۵ - ۴۵۹ - ۳۲۰ ..
آصف خان ميرزا قوام الدين	آصف الدوله صوبه دار لاہور
جنرل بيگ (شف ميرزا	۳۰۰
قوام الدين ۴۲ ۹۳ - ۱۰۷ -	آصف جاہ ۱۹۸ - ۲۰۵ - ۳۵۷ -
۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۲۰۴ -	۷۹۸ - ۸۱۶ - ۸۳۳ - ۸۳۵
۶۶۲ - ۷۰۲ - ۷۳۷ ..	آصف جاہي (يا) آصف خان
آصف خان يمين الدوله (شف	ميرزا ابوالحسن مشہور بہ
يمين الدوله) ۴۸۶ -	آصف جاہي (شف ميرزا
۷۷۵ - ۷۴۲ ..	ابوالحسن ۴۳ - ۱۴۹ -
آغر خان پير محمد ۴۴ - ۲۵۰ -	۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۴ - ۱۵۶ -
۲۵۱ - ۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۸۱ -	۱۸۰ - ۲۰۸ - ۶۲۷ - ۶۲۸ -
۶۰۴	۶۶۷ - ۷۱۴ - ۷۲۷ - ۷۳۸ -
آغر خان ثاني پسر آغر خان	۷۸۲ - ۷۴۲ ..
پير محمد .. ۲۷۷	آصف خان خواجہ عبد المجيد
آغا بيگ پسر قلندر سلطان چولہ	ہروي (شف خواجہ
۴۹۵	عبد المجيد) ۴۳ - ۷۷ -
آقا رشيد .. ۴۸۶	۸۳ - ۸۲ - ۸۰ -
آقا محمد طاہر . ملي (شف	آصف خان خواجہ غياث الدين
محمد طاہر) ۱۲۸	علي قزويني (شف خواجہ
آقا ملای درات دار قزويني	غياث الدين) ۴۲ - ۹۰ -

ابراهيم عادل شاه ۱۲۳ - ۱۲۴	(يا) آفاولا ۹۰ - ۱۰۷
۵۸۰ - ۲۰۱ - ۱۶۳ ..	آمی خانم دختر عبدالملک سلطان
۱۰۷ .. ابراهيم قلی	زوجهٔ عبدالموئن خان - و
۸۲۵ .. ابره (قوم)	اشم خان قزاق و پیر محمد
۲۴۲ - ۲۴۱ حلب	خان و باقی محمد خان و
ابوالبركات خان امام جنگ	ولی محمد خان و امام قلی
۳۶۵	خان ۴۳۸ - ۴۴۰ - ۴۴۱
ابوالبقا پسر احمد بیگ خان	ابراهيم حسین میرزا ۵۱۱ -
۱۲۷ .. کابلی	۵۵۲ - ۵۵۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹
۸۰۸ - ۴۵۸ ابوالحسن	ابراهيم خان ۱۰۵ - ۱۹۵
۳۲۰ - ابوالحسن حیدرآبادی	۲۱۹ - ۲۹۹ - ۵۵۵ - ۶۲۷
۸۰۷	ابراهيم خان آق سقال ۷۶
۵۳۷ ابوالحسن قطب شاه	ابراهيم خان ازبک ۴۲ - ۷۵ -
ابوالحسن والی تلنگ یا تلنگانه	.. ۲۹۵ - ۲۹۸ - ۳۸۶
۳۰۴ . ۳۰۵ . ۵۳۶ - ۷۸۹	ابراهيم خان پسر عالی مردان
ابوالخیر خان بهادر امام جنگ	خان .. ۴۴
۳۶۳ - ۴۴	ابراهيم خان فتح جنگ خلف
ابوالخیر خان پسر امیر خان	اعتماد الدوله میرزا غیاث
۳۱۰ .. سندهی	۴۳ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ -
۶۳۸ .. اده الغتم	۱۸۳ - ۱۹۴ - ۶۶۴ - ۷۵۸

۶۴۷	انگه خیل (طائفه)	ابوالفتح برادرزاده خانخانان
۳۳۴	اجیت سنگه، رائوز	۶۷۱
	اچلا و رگهو، سران جادر زو	۴۷۷
۵۲۱	۴۲
۲۹۱	اچم نایر	۸۱۱ - ۱۲۰
۵۷۴	اچھو زوپ اسوم سناسی	۶۸۴ ..
	احدشام خان اشک - اخلاص	ابوالقاسم حاکم گوالیار - ۳۷۲
	خان (۴۳ - ۲۲۰ - ۲۲۲)	۳۷۳
۸۱۷	۱۹۷ ..
۸۱۷	احدشام خان کانی	ابوالمذکور خان بہادر مقرر
	احسن بدواہ بہادر شوزہ جنگ	جنگ بہرزا مقدم - ۴۶
۷۸۳	۳۶۵ - ۳۶۶
	احسن خان سلطان حسن عرف	ابو طالب پسر آصف خان
	مہر مانگ ۴۳ - ۳۰۱	۱۵۳
۱۷۰	ابوالضر خان پسر شایستہ خان
	احمد بیگ خان برادرزادہ	۳۴ - ۲۹۲
	ابراہیم خان فتح جنگ	۶۹۹
	۴۳ - ۱۰۹ - ۱۳۶ - ۱۳۸	ابوزپ یا ابوزپ (نام فیل
	۱۲۹ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۲۰۳	سلطان خسرو) ۵۷۱ - ۵۷۲
	احمد بیگ خان کابلی ۴۲ -	انگہ خان بااٹھ خان ۳۷۹ - ۳۷۷

(شف احتشام خان) ۴۳ -	۴۸۳ - ۱۸۶ - ۱۲۶ ..
۸۱۷ - ۲۲۲ - ۲۲۰ ...	۱۸۰ .. احمد چک
۷۱ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸ اردهم خان	۵۸۲ - ۱۸۷ - ۱۸۶ احمد خان
۶۳۷ - ۳۹۵ - ۳۷۷ - ۷۳	۳۶۷ - ۳۶۶ محمد خان بنگش
۳۸۹ - ۶۷ - ۴۲ اردهم خان کوکه	۱۸۵ - ۴۳ احمد خان نيزايي
۳۹۴ ۳۹۰	۲۲۲ احمد خورشکي
۷۳۷ - ۲۰۳ ارادت خان	احمد شاه پادشاه (يا) احمد
۱۴۹ ارادت خان ساوجي	ساح ۱۹ ۲۶۱ - ۲۶۲ -
۵۵۵ ارادت خان صوبه دار	۲۶۹ ۲۶۸ - ۲۶۶ ..
۴۴۸	احمد شاه دراني ۳۵۹ - ۳۶۰
۰ ۴۳ ارادت خان مير اسحق	۶۷۹ اختصار الملک گجراتي
۲۰۳	اخلاص خان اخلاص ايش (يا)
ارادت خان مير محمد باقر	اخلاص خان ۴۳ - ۴۴ -
مخاطب به اعظم خان (شف	۱۹۸ - ۲۲۲ - ۳۵۰ - ۶۰۷
اعظم خان) ۱۷۴ ۴۳ -	۴۳ اخلاص خان حسين بيگ
۷۴۲ - ۱۷۷ - ۱۷۶ ..	۱۵۱
اردهم خان بيگم موسوم به ممتاز	۴۳ اخلاص خان شيخ آريه
محل دختر زاده ميروزا	۱۹۸
عبدالدين آصف خان	اخلاص خان شيخ فاتحپوري
۱۵۱ - ۱۰	مخاطب به احتشام خان

٢٦٢ - ٢٩١ - ٢٩٢ - ٣١٠	٤٢٢ ..	اريس (طائفه)
٣١٣ - ٣١٤ - ٣٢٠ - ٣٢٠	٦٤٩ ..	ارزاني هندو
٨١٥ - ٤٥٩ ..	٣٦ ..	ارسطو
١٤٠ - ٤٣	٤٤٤	ارسلان خان ارسلان قلبي
٣٥٤	٢٧٧	
١١٩ - ١١٥		ارشد خان پسر امين الدوله
١٨٤	٣٥٨	امين الدين خان بهادر
٤٧٧		ارشد خان مير ابو علاء - ٤٤ -
٥٦٨ ..	٢٩٠ - ٢٨٤ ..	
٧٦٧	١٤٠ ..	ارغوانيه (طائفه)
	٢٠ ..	ارکات (قوم)
٢١١ - ١٨٤ - ١١٦	٥٠٦ ..	ارکات (قوم)
٢٢٠ - ٢١٩ - ٢١٨ - ٢١٦		اسدالدين احمد پسر پادشاه
٧٢٤ - ٤٨٩ - ٢٤٤ - ٢٢٣	٤٥٢	قاي خان
٢٤١ - ٤٣	٢٥	اسدالله حيدر جنگ
	٢٨٧ ..	اسدالله خان
	٢٠٣ ..	اسد خان
		اسد خان مختلط به
		اصف الدوله جمله الملک
١٨٢ - ١١٨ - ٤٢ ..		(شف اصف الدوله) - ٤٤ -
١٩٢ - ٤٣		اسلام خان مشهدي

۸۲۰ - ۶۴۴ ..	۲۷۲ - ۱۶۴ - ۱۶۳ ..
اشرف خان پسر اسلام خان	اسلام خان میرزا فیاض الدین حسین
۱۶۶ مشہدی	۲۱۷ - ۱۴۳ بدخشی
اشرف خان خواجہ برخوردار	۲۷۹ .. اسمعیل
۲۰۶ - ۱۴۳ ..	۱۷۰ .. اسمعیل اثنیٰ
اشرف خان میرزا محمد اشرف	اسمعیل برادر زادا محمد عادل
۲۷۲ - ۱۴۴ ..	شاه بیجا پوری ۵۷۹ - ۵۸۰
اشرف خان میر منشی ۴۲ -	۵۸۱
۶۳۷ ۴۶۹ - ۸۵ - ۷۳ - ۶۶	اسمعیل بیگ درادی ۱۴۲ - ۶۴
امالت خان ۱۷۱ - ۲۲۱ - ۲۲۴	اسمعیل پسر پورہان شاہ ۱۲۱
۲۵۴ - ۳۰۵ - ۴۲۰ - ۴۲۱ -	اسمعیل خان ۷۷ ..
۷۸۲ - ۷۷۷ - ۴۴۲ - ۴۲۲	اسمعیل خان بہادر پانی ۴۴ - ۳۷۰
امالت خان پسر خانجہان	اسمعیل خان مکھا ۴۴ - ۲۹۱
۱۳۲ .. لودی	اسمعیل خرس ۶۵ ..
امالت خان میر بخش ۴۴۱ -	اسمعیل قای خان ۶۴۸
۱۷۵ - ۲۵۲ ..	اسمعیل قای خان ترکمان ۱۰۹
امالت خان میرزا محمد ۴۳ -	اسمعیل قای خان ذوالقدر ۴۲
۲۲۲	۱۰۶ - ۱۰۵ ..
امالت خان میر عبدالہادی	اسمعیل نظام شاہ ۱۲۲ - ۱۲۳
۱۶۷ - ۴۳ ..	اشرف خان ۷۴ - ۲۵۷ - ۲۷۴

اعتقاد خان خواجہ سرا	۴۳	اعتقاد الدولہ محمد امین خان
..	۹۳ ۱۳۴	چون بہادر (یا) اعتقاد
اعتقاد خان خواجہ عنبر	۴۲	الدولہ محمد امین خان
اعتقاد خان ناظر ..	۶۵	بہادر ۴۴ - ۲۲۴ - ۳۴۶ -
اعتقاد راد ..	۱۷۷
اعتقاد خان	۲۲۳ - ۲۳۰	اعتقاد الدولہ میرزا غیاث بیگ
..	۳۴۶ - ۳۴۲	ظہرائی پندر نور جہاں بیگم
اعتقاد خان محمد مراد	۱۲۷ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱ -	
فرخ شاہی	۴۴ ۲۲۹ ۱۵۱
اعتقاد خان میروزا بھمن یار	۹۵	اعتقاد الملک ..
.. ..	۲۲۲ - ۴۳	اعتقاد خان ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۹۵
اعتقاد خان میرزا شایور (یا)	۱۳۷	اعتقاد خان خواجہ انراک
شاہ پور	۴۳ - ۱۸۰	اعتقاد خان خواجہ سرا پھول
اعتقاد الدولہ ۱۳۶ - ۱۸۰ - ۶۹۰	۴۲	ملک نام (شف پیا)
.. ..	۷۳۷ ۸۸
اعتقاد الدولہ جہانگیری ۵۷۳		اعتقاد خان شیخ عبدالقوی
.. ..	۵۷۴ ۱۳ - ۲۲۵
اعتقاد الدولہ قمر الدین خان		اعتقاد خان گجراتی ۴۲ - ۹۳ -
بہادر ۴۴ - ۳۵۰ - ۳۵۸		۹۴ - ۹۵ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ -
۳۶۶ - ۳۶۱ - ۵۴۰ - ۸۲۲		۱۰۰ - ۵۶۲ - ۶۶۱ - ۶۶۵

۲۰۱ - ۲۰۲	افتخار خان	۱۶۱ - ۱۷۸ - ۷۵۹	اعظم خان
۲۰۳ - ۲۵۳ - ۴۴۷	۷۸۱	۷۸۶
۱۸۲	افتخار خان ترکمان	۲۰۳	اعظم خان جهانگیری
	افتخار خان خواجه ابوالبقا		اعظم خان شارجی موبه دار دکن
۲۰۰ - ۴۳		(یا) اعظم خان ناظم دکن
	افتخار خان سلطان حسین	۷۵۰ - ۷۲۶ - ۵۱۹	۴۱۶
۲۵۲ - ۴۳		اعظم خان کوهه معروف به
۲۴۶ - ۲۴۴	افراسیاب خان		فدائی خان مظفر حسین
۷۳۶ - ۱۰۹	افریدی (افغانان)		(یا) خان کوهه (یا) اعظم
۶۳۶	افضل بیگ		خان کوهه (شف فدائی
۱۱۷ - ۶۵	افضل خان		خان) ۱۰۲ - ۱۰۱ - ۴۳
	افضل خان خواجه سلطان (یا)		.. ۲۴۷ - ۲۵۱ - ۲۸۱
	خواجه سلطان علی (شف		اعظم خان میر بخشی ۱۵۴
	خواجه سلطان علی) ۴۲ -		اعظم خان میر محمد باقر عرف
۴۶۹ - ۶۵		ازادت خان (شف ازادت
۷۱۶	افضل خان دیوان اعلیٰ		خان) ۱۷۶ - ۱۷۴ - ۴۳
	افضل خان شیخ عبدالرحمن	 ۷۴۲ - ۱۷۷
۱۱۶ - ۱۱۵ - ۴۲		اعظم شاه ۳۵۱ - ۳۴۷ - ۳۱۵
۳۱۰	افضل خان صدر الصدر		افغانه .. ۸۲۴ - ۶۰۴ - ۲۳
	افضل خان علامی ملا شکرالله		افغانه ابدالی .. ۹۲۳

اللہ قلی خان اوزبک (یا)	شیرازی (یا) افضل خان
آلہ قلی خان اوزبک ۴۳ -	شکر اللہ ۴۳ . ۱۴۵ - ۱۴۶ -
۱۸۹ - ۱۹۰	۱۴۸ - ۱۵۰
اللہ وردی خان ۴۳	افضل علی خان .. ۶۰۶
اللہ وردی خان پسر اللہ وردی	افغانان (طائفہ) ۸۸ - ۸۶
خان .. ۴۳	افغان بلغاک .. ۲۷۹
اللہ یار خان پسر افتخار خان ۴۳	افغان پنی .. ۱۲۵
اللہ یار خان توزک ۴۳ - ۲۱۶	اقصى القضاة فاضی عبدالوہاب
المان (یا) المانان (قوم) ۲۳۵ - ۴۳
۱۸۰ - ۱۹۹ - ۴۲۱ - ۴۴۲ -	اکبر (یا) اکبر ایتھر (یا)
۷۴۰ - ۷۷۰ - ۷۷۱ ..	اکبر باغی ۴۵۰ - ۶۴۱
النگ توش .. ۱۸۹ - ۱۹۰	۷۸۸ - ۸۰۶
الوس بلوچ .. ۱۰۵	اکبر آبادی محل .. ۴۹۲
آلہ وردی خان ۱۵۵ - ۱۸۲ -	اکبر بادشاہ (شف جلال الدین
۱۸۳ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۱۰ -	محمد اکبر بادشاہ) ۶۵ - ۶۶۹
۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴	اکرام خان سید حسن ۴۳ - ۲۱۵
۲۱۵ - ۲۲۹ - ۲۹۳ - ۵۹۳ -	اکرام خان ہوشنگ .. ۱۲۰
۷۴۵	الغ خان حبشی .. ۴۲ - ۸۷
آلہ وردی خان عالمگیر شاہی	الف خان امان بیگ ۴۳ - ۹۵
۲۳۰ - ۲۷۸ ۱۹۱ - ۱۹۲

۸۱۱ - ۴۳ .. احمد	۴۳۲ .. الیم سلطان
۲۰۰ .. امر سذگهه	امام ثامن ضامن علي (یا) ثامن
۲۲۰ .. امیر ابراهیم خان	ر ضامن موسی (غا) ۲۲۲
۳۰۳ .. امیر ابوالقاسم نمکین	امام قلی خان ۱۹۰ - ۴۳۲ -
امیر الامراء سید حسین علي	۴۳۸ ۴۴۰ ۴۴۳ ۵۱۹ -
خان (یا) حسین علي	۷۶۸ - ۷۶۷
خان (شف حسین علي	امام قای خان رائی توران ۵۸۸
خان امیر الامراء) ۱۲ - ۴۴ -	امام قلی سلطان ۴۳۶ - ۴۳۷
۳۱۸ ۳۲۱ ۳۲۴ ۳۲۵ -	امان الله .. ۲۳۱ - ۷۴۴
۳۲۶ - ۳۲۷ ۳۳۰ - ۳۳۳ -	امان الله خان ابیرا الله وردی
۳۳۴ - ۳۳۶ ۳۴۸ - ۲۴۹ -	خان .. ۴۴ - ۲۹۳
۳۵۲ - ۳۵۴ ۳۵۸ - ۴۶۲ - ۲۹۴ - ۵۰۶
۴۶۳ - ۴۶۴ ۸۴۰ - ۸۲۱ -	امانت خان ۱۴ - ۱۵ - ۲۶۱ -
امیر الامراء شایسته خان (شف	.. ۲۶۶ - ۳۱۱
شایسته خان امیر الامراء)	امانت خان خوافی ۲۸۷ -
۵۵ - ۱۹۷ - ۲۴۸ - ۵۳۶ ۲۹۰
امیر الامراء شریف خان (شف	امانت خان میر حسن (یا)
شریف خان امیر الامراء)	امانت خان ثانی ۴۴ -
۵۴ - ۱۳۴ - ۷۰۲ - ۷۱۸ ۲۸۷
امیر الامراء عالی مردان خان	امانت خان میرک معین الدین

۲۸۵ - ۲۸۶ - ۳۰۳ - ۴۴۵	(شف علي مردان خان)
۴۹۷ - ۶۰۸	اميرالامرا (۵۶ - ۱۸۲)
۳۷۲ .. امير خسرو شاه	۲۸۴ - ۲۹۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱
۴۲ - امير فتح الله شيرازي	۷۷۷ - ۷۷۰ ..
۱۰۳ - ۱۰۰	اميرالامرا غازي الدين خان
امين احمد رازي (يا) امين	بهادر فيروز جنگ (شف -
۶۶۷ - ۴ .. رازي	غازي الدين خان بهادر
امين اء - ز الدين استرآباني	فيروز جنگ (۴۴ - ۵۷ -
۱۲۲	۳۶۹ - ۳۶۱
امين الدوله امين الدين خان	امير تيمور (شف صاحبقران)
بهادر سنبهلي - ۴۴ - ۳۵۷	.. ۹ - ۷۷ - ۴۰۷ -
امين الدين خان پسر امين	.. ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۳۲
الدوله امين الدين خان	امير حبيب الله خان ۴۷۲
بهادر .. ۳۵۸	امير خان سندهي بهر
امين خان .. ۷۹۷	عبدالكريم ۳۰ - ۴۴ - ۳۰۳
امين خان دكزي ۴۴ - ۳۵۲	امير خان مير ابراهيم ۴۳ -
امين خان غوري .. ۶۸۳ ۱۷۲
انتظام الدوله خان خاندان پسر	امير خان مير ميران (يا)
قمر الدين خان ۳۶۱ - ۳۶۷	اميرخان ۴۴ - ۲۷۷ -
۳۶۸	۲۷۹ - ۲۸۱ - ۲۸۳ - ۲۸۴ -

انور الدين خان تعلقه دار	(يا) ايرج خان ۴۳ - ۲۶۸ -
کرناتک .. ۳۶۴	۲۶۹ - ۲۷۰ - ۵۹۷ - ۷۸۳ -
انور الدين خان شہامت جنگ	۷۸۸
گوداموئي .. ۲۰	ايسونمک رار (يا) ايسونمک
انور خان پسر دزير خان ۳۰۶	رای .. ۵۲۱ - ۵۲۲
انوري .. ۵۹۰	ايشم خان قزاق .. ۴۳۸
انوشه خان رالعی اورکنج ۳۴۷	ايل قرقارو (قوم) .. ۸۲۳
انيراي سنگدان .. ۵۸۳	ايمانچي (يا) المانچي ۷۴۱
ارداجي رام ۴۳ - ۱۴۲ -	ايمل خان .. ۲۸۱ - ۲۸۳
.. .. ۱۴۳ - ۱۴۴	ايمل خان ترين ۷۲۸ - ۷۲۹
اردا چوهان .. ۵۰۷	
ادرک زئي (افغانان) ۱۰۹	بابا خان قاقشال ۴۴ - ۲۲۸
ادزبک (يا) ادزبکيه (قوم)	۲۲۹ - ۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۲
۴۲۱ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -	بابا درست بخشي .. ۶۱۵
۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۶۲۶ -	بابا زنبور .. ۶۹۴
۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۸۰ -	بابا عذيمت الله يزدی ۴۲۹
اوزبک خان نذر بهادر ۴۳ - ۱۹۵	بابا فيرورز .. ۵۸۲
اهتمام خان کوتوال ۴۳ - ۱۶۰	بابا قشقه برادر کوكي ۳۹۴
.. .. ۴۵۸	بابا قوچين .. ۴۷۷
ايرج خان پسر قزلباش خان	بابر پادشاه - (شف - فردرس

* حرف باء *

باقی خان حیات بیگ ۴۵ -	مکانی (۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ -
۴۵۸	۴۶۸ - ۴۶۰ - ۴۷۹ - ۴۰۹
باقی محمد خان کوکہ (۱۲)	۶۷۹
باقی خان ۴۵ - ۳۹۴ -	بابو نایک سردار مرہتہ ۳۲۴
۴۳۲ - ۴۳۰ - ۴۲۸ - ۴۰۰	باجی زار .. ۵۴۶ - ۸۲۲
۴۶۰ - ۴۳۸ - ۴۳۶ - ۴۳۵	بادشاہزادہ بہادر شاہ ۳۱۰
باقی یوز اتالیق بہرام خان ۷۶۷	بادشاہزادہ سلطان خرم ۶۹۳
باگہہ پسر رافا .. ۵۱۶	بادشاہزادہ محمد اکبر ۳۱۲
بالاجی زار مرہتہ ۲۹ - ۳۰۹ -	بادشاہزادہ محمد کام بخش
بالجور فلیج شمشیر خان (یا)	۴۵۷
بالچو فلیج ۴۵ - ۴۰۴ -	بادشاہزادہ محمد معظم ۳۱۱
بال سندر میوز کوکہ ۶۲۸	۸۳۰
بایزید .. ۳۸۸ - ۳۸۹ -	باز بہادر ۳۸۷ - ۳۹۰ - ۳۹۱
۶۳۰ - ۲۹۰	باز بہادر بایزید ۴۴ - ۶۹ - ۷۰
بایزید خان .. ۶۰۰	باقر خان نجم ثانی ۴۵ - ۱۶۹ -
بتک زئی (یا) بتک (یا)	۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۱ - ۱۸۰
تداب (قوم) ۶۰۱ - ۶۰۲ -	بانی خان پسر باقی خان ۴۲۸
بختان بیگ رز بہانی ۲۵۵	باقی خان چاہ قاماق
بختیار خان خواجہ سرا ۴	شاہجہانی ۴۵ - ۴۲۷ -
بختیار خان زمیندار شکار پور	۴۰۵ ۵۹۰

بسالت خان میرزا سلطان نظر	۸۲۷
۴۶۱ - ۳۵۱ - ۴۵ ..	۲۴۴	بخشي الملك اسد خان	
بسنت رای (هیو و بقال خود را	۴۵۵	بخشي الملك اشرف خان	
باين نام خوانده بود) ۴۶۹	۵۶۷ - ۵۴۶	..	بدن سنگه
بھواس راد .. ۲۹	۶۴۷	بدیچند پسر راجه جیچند	
بشوتن .. ۱۱۵	۷۷۲ - ۷۷۱ - ۷۷۰	بدیع سلطان	
بکرم اجیت پسر ججهار سنگه	۶۴۸	..	براهمه (قوم)
بذیله ۷۵۳ - ۷۲۸ - ۷۲۶	۶۲۵	..	برج عالی
بکرم اجیت جگراج .. ۵۲۶	۵۹۲	برق انداز خان میر آتش	
بلوچ (قوم) .. ۴۱۰	۱۹۴	برهان الدین قلندر	
بلوکات (قوم) .. ۴۲۰		برهان الملك سعادت خان	
بندرابن دیوان .. ۴۵۸		موبعدار اردسه ۴۵ - ۴۳ -	
بندیله (قوم) .. ۵۲۶	۸۲۲
بھادر ۴۲۶ - ۳۹۳ - ۲۳۰		برهان خادم سلطان محمود	
بھادر الملك .. ۳۹۸ - ۴۵	۹۴	..	گجراتی
بھادر برادر زاده خانجهان ۱۶۱	۱۲۳	..	برهان نظام شاه
بھادر پسر سعید بدخشي ۴۵			بزرگ امید خان ۴۵ - ۴۵۲ -
بھادر پور ابراهیم .. ۷۰۲	۴۵۳
بھادر پور زاده برهان نظام شاه			بسالت خان میرزا حفیظ اللہ
۶۹۹	۵۲۹

بہادر خان کوکہ ۲۱۷ - ۲۳۱ -	۵۲۲ ..	بہادر جي
۷۸۵ - ۷۸۱	- ۳۸۶ - ۸۳ - ۸۲	بہادر خان
۷۲۷ ..	- ۴۲۱ - ۴۱۹ - ۴۱۸ - ۳۹۷	
بہادر خان مرزبان خاندیس ۶۸۵	- ۶۲۵ - ۴۴۷ - ۴۲۳ - ۴۲۲	
بہادر شاہ ملقب بہ خلد منزل	- ۶۳۹ - ۶۲۹ - ۶۲۸ - ۶۲۷	
(شف خلد منزل) ۹ -	۸۰۰	
- ۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۰۵		بہادر خان اوزبک ابو الغبي
- ۲۹۹ - ۲۹۵ - ۲۸۶ - ۲۸۵	۴۰۰ - ۴۵	
- ۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۰۹ - ۳۰۰		بہادر خان باقي بيگ مخاطب
- ۳۵۲ - ۳۵۱ - ۳۴۸ - ۳۳۹	- ۴۴۴ - ۴۵	بہ غيرت خان
- ۴۶۱ - ۴۶۰ - ۴۵۷ - ۴۵۳	۴۴۵	
- ۵۴۲ - ۵۳۸ - ۵۳۴ - ۵۰۳	۴۷۳	بہادر خان بدخشي
- ۶۱۰ - ۶۰۳ - ۵۸۷ - ۵۴۳		بہادر خان پسر سليمان كرزاني
۸۱۹ - ۸۱۷ - ۸۱۶ - ۸۱۵	۶۲۹	
بہار سنگھہ بنديلہ (يا) بہار	۱۷۱ - ۴۵	بہادر خان ررہلہ
۱۸۶ ..	- ۴۱۵ - ۲۲۱ - ۱۷۷ - ۱۷۶	
۷۸۱ ..	۷۴۶ - ۷۲۷ - ۴۴۲ - ۴۱۶	
۶۸	- ۸۵ - ۴۴	بہادر خان شيباني
بہرام پسر جہانگیر قلي خان	۳۸۴ - ۸۶	
۵۲۵	۳۶۴	بہادر خان فوجدار كرنول

۷۲۵	... قريشي	بهرام سلطان (ولد نذر محمد
۸۰۵	... بهيل (قوم)	خان (۴۵ - ۴۳۱ - ۴۴۱ -
۵۵۵	بھيم نراين زميندار چوراگده	.. ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۷۶۷
۵۲۷	بھره مند خان عزيزالدين
- ۴۵	بيان خان شيخ فاروقي	ميربخشي ۴۵ - ۲۸۶ -
۴۶۲	۳۰۸ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۹
	بے بدل خان معيدای گيلاني	بهرجي زميندار بکلانه ۴۵ -
۴۰۷ - ۴۰۶ - ۴۰۵ - ۴۵		۳۹۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ -
	بي بي فاطمه اردو بيگي	۴۱۴
۶۲۰	... جذت اشيداني	بھگونت سنگھ ... ۵۴۰
۵۲۲	... بيتوجي	بھلول ۱۶۱
	بيچھ جيو والدہ ميرزا عزيز	بھلول بيچھ پوري ... ۲۴۵
۶۸۵	... کوه	بھلول خان ۳۷۱ - ۷۲۷ - ۷۲۸ -
۵۸۷	... بندر (قوم)	.. ۷۴۳
۷۹۵	... بيدراگي (قوم)	بھلول خان ميانہ ۷۲۶ - ۷۵۴
	بهرام خان خانخانان (شف	بھو بيگم (يا بيگم)
- ۴۴	خانخانان بهرام خان)	مامای صالحہ ... ۲۷۱
- ۱۰۱ - ۷۸ - ۷۴ - ۶۸ - ۶۷		بھوجيل فايقواري ۲۰۸ - ۲۱۰ -
- ۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۷۱ - ۱۰۵		بھوجراج حارس قلعه ارسہ ۷۵۴
- ۳۸۰ - ۳۷۹ - ۳۷۵ - ۳۷۴		بھيگن خان (يا) بھيگن خان

بیگلر خان ولد سعید خان ۵۲۵	۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰
بیگ محمد خان قلعه دار	۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸
ادوئی ... ۱۹۳	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲
• حرف پ •	
پانوا ... ۲۵۷ - ۲۵۶ - ۲۵۵	۹۲۵ - ۹۲۶ - ۹۳۲ - ۹۴۵
پادشاه (نام اسب شاه جهان	۷۱۲ ۹۹۳ - ۹۴۶ ...
پادشاه (... ۵۷۸	۱۰۶ ...
پادشاه زاده شاه شکوه ۱۹۹ -	۸۰ - ۸۱ ...
۲۰۰ - ۲۲۱ - ۲۶۸ - ۷۷۲	بیگ تورکمن (...)
پادشاه زاده عظیم الشان ۲۸۷	بیگ ۴۵ - ۳۶۹ - ۴۰۰ -
پادشاه زاده محمد اعظم شاه	.. ۷۰۹
۲۵۱ - ۳۱۴ - ۵۰۹ - ۷۹۷	بیگ شاه ...
پادشاه زاده محمد ابرگ زیب	به دولت مند خان ۴۱۴
پانوا ۱۹۷ - ۱۹۸ -	بیگ اوغای اتالیق عبدالعزیز
۱۹۰ - ۲۰۲ - ۲۲۰ - ۲۵۹ -	خان ... ۷۹۷
۷۴۷ ...	بیگلر بیگی خان ... ۸۳۴
پادشاه زاده محمد شجاع ۲۲۱	بیگلر خان ... ۴۵ - ۱۹۳
پادشاه زاده مراد بخش ۲۲۱ -	بیگلر خان تبع بیگ ۵۰۵
۵۹۷ ...	بیگلر خان سعد الله ... ۴۰۱
پادشاه زاده ولیعهد شاهجهان	بیگلر خان میرزا احمد ۵۰۵

۵۶۶ .. (خان
 بهاول ملک اعظم خان
 ۸۸ - ۴۲ خواجه سرا
 ۶۰۰ ... پیر خان
 ۳۷۱ ... پورانی
 پیرما نایک زمیندار (یا)
 ۳۰۲ پیرما نایک
 - ۴۳۶ - ۴۳۵ پیرمحمد خان
 ۶۲۵ - ۴۲۸ ...
 - ۶۹ پیرمحمد خان شروانی
 ۶۱۵ - ۳۹۰ - ۷۱ ..
 ۴۲۶ پیرمحمد سلطان ...
 ۶۲۰ .. پیشرو خان
 - ۴۵ پیشرو خان مہار سعادت
 ۳۹۶

... ۵۸۳ - ۱۴۲ - ۱۳۵
 پادشاہ ظاہی خان تہروز خان ۴۰
 ۴۵۷ - ۴۴۹ - ۴۵۱ - ۴۵۲
 پایندہ خان مغل ۳۹۴ - ۴۵
 پایندہ محمد سلطان ۳۹۵ -
 ... ۴۳۲ - ۴۳۴
 پتنگ وار .. ۵۲۲
 قرب خان (یا) پتوری خان
 (یا) پوری خان ملقب
 بدعات پتور .. ۸۰۷
 پرتاب زمیندار پلاز (یا)
 پلامون ... ۱۸۹ - ۱۸۱
 پرتھویراج تہروز ۴۵ - ۴۲۸ -
 ۴۲۹
 پرتھی سنگھ مرزا سوری نگر
 ۲۴۸

• حرف تا •

۱۹۷ ... تانار بیگی
 ۴۷۱ - ۴۵ تانار خان خراسانی
 تانار سلطان وار محمد خان

پودل خان بیرا (یا) بیروم (یا)
 پیرا ۴۵ - ۲۵۶ - ۴۲۴ -
 ۴۲۶ - ۴۲۵
 پکھای رال (سلطان حسین

تربیت خان فخر الدین احمد	شرف الدین اوغلی تکلو
بخشی ۴۵ - ۳۸۶ - ۳۸۷ -	۱۲۸
۳۸۸	۴۸۳ - ۴۰۱ - ۴۵ قاج خان
تربیت خان میر آتش میر	قاج خان پسر دولت خان خداب
محمد خلیل ۴۶ - ۳۹۸ -	۶۸۳ امین خان غوزی
۶۰۸ - ۵۰۰	۶۴۰ قاج خان کردانی
قرخان مولانا نور الدین ۴۵ -	۴۸۲ - ۴۸۱ (قوم) قاریکیان
۳۷۸	۵۱۲
قرخانیاں (قوم) ۸۲۸	۴۵ تاش بیگ
قردی بیگ خان (یا) قردی	۷۸۶ قالی شاہ قالی خان محرم
خان ترکستانی ۴۵ - ۶۶ -	۵۰۹ قان سین کلانوت
۴۶۶ - ۸۴ - ۷۳ - ۶۷	۴۵ تختہ بیگ سردار خان
۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -	۴۸۱ - ۴۸۲
۴۷۸ ۵۵۶ - ۵۴۹ -	۲۲۷ - ۲۰۳ تربیت خان
۷۶۸ - ۶۲۳	۲۹۴ - ۲۴۷
قرسون محمد خان (یا) قورسون	تربیت خان شفیع اللہ برلاس
سلطان ۴۵ - ۴۳۶ - ۴۷۱ -	۴۶ - ۴۹۳ - ۴۹۵ - ۴۹۶ -
۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۵۵۰ -	۴۹۷
۶۵۶	۴۵ - تربیت خان عبد الرحیم
۶۲۷ (قوم) ترک	۴۸۳

تیغ بیگ خان میرزا گل ۴۶ - ۵۰۳	قرکتاز خان ... ۴۶ - ۵۰۳
... .. ۵۰۴	تفاخر خان ... ۲۵۴
* حرف ثناء *	
ثانی خان هردی ۴۶ - ۵۰۵	مقرب خان حکیم دارون ۴۵ - ۷۸۱
ثناء اللہ خان امان اللہ خان ۴۹ ۳۱۷
... .. ۴۶ - ۵۰۶	تقرب خان شیرازی
* حرف حمیم *	
جنت (قوم) ۲۷۶ - ۵۴۰	تمام عیار (نام اسپ شاہجہان بادشاہ ... ۵۷۸
۸۰۹ - ۵۹۸ ..	نعمیم انصاری ... ۳۵۷
جادوان (قوم) ... ۵۲۰	نوزین (قوم) ... ۶۰۱
جادو رای (یا) رار ۱۴۳ -	دردل خان قزاق ... ۴۳۵
... .. ۵۲۳ - ۵۲۲ - ۵۲۰	تولک خان قوچین ۴۷۵ - ۴۷۶ -
جادو رای کایتھہ (یا) کانتیہ ۷۴۹ ۴۷۷
(یا) جادو رار کانتیہ ۴۶ -	توش ... ۷۴۹
... .. ۵۲۰ - ۱۴۳	تہور خان بسر ملابت خان ۸۱۲
جالینوس الزمانی حکیم علی ۵۷۲	تہور جنگ بہادر ۸۳۳
... .. ۱۷۸	تہور خان مخاطب بہ بادشاہ
جام زمیندار نوانگر ۱۷۹ - ۹۸۳	قلی خان ۴۴
... .. ۹۸۳ - ۹۸۲ - ۱۷۹	تہور خان میرزا محمود ۴۵ -
 ۴۸۴ - ۴۸۵

جاني خان ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۶۰۴	جانا بيگم دختر خانخادان ميرزا
جاريد خان بهادر خواجه سرا	عبدالرحيم ۷۰۲
۳۶۷ - ۳۶۲ ...	جان نثار خان ۴۶ - ۱۳۷ - ۵۲۸ -
جباري بيگ ... ۱۸۱	۷۲۲ - ۵۲۹ ...
جاني (يا) جيتي ارزاني	جان نثار خان خواجه ابوالمکرم
۷۴۰ - ۱۸۹ ...	۴۶ - ۵۳۷ - ۸۱۲ ...
چهار سنگه بهدياه (يا)	جان نثار خان کمال الدين
بوزدياه (يا) چاه - ار	حسن ... ۵۲۷
بدياه (يا) چهار سنگه	جان سپار خان ... ۵۱۸
۱۱۴ - ۱۹۸ - ۲۲۱ - ۴۱۶ -	جان سپار خان پسر مختار خان
۴۱۹ - ۴۲۷ - ۵۲۷ - ۵۹۰ -	۴۶ ...
۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۳۸ - ۷۴۵ -	جان سپار خان ترکمان حاکم
۷۶۲ - ۷۵۹ - ۷۵۴ ...	ويگ ۴۶ - ۵۱۶ - ۵۱۸
چهار خان ... ۹۵	جان سپار خان خواجه بابا ۴۶
چسوندک ... ۲۰۷ - ۷۸۸ -	۵۳۰ ...
۷۹۹ ...	جان سپار خان پسر نثار خان
جعفر بيگ (يا) جعفر (يا)	۵۲۵ ...
جعفري ۲۳۱ - ۵۰۸ -	جان ش بهادر ۴۶ - ۵۱۱ -
۸۲۴ ...	جانوجي بهونشاه پسر رکھو
جعفر خان ... ۲۶۲ - ۷۷۷ -	بهونسله ۴۰ - ۳۷۰ -

۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲ -

۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷ -

۶۷۳ جلال الدين محمد

جلال خان قورچي ۴۶ - ۵۰۹ -

۵۱۰

جلال كاكر ... ۴۶ - ۵۳۰ -

جمال الدين خان مخاطب

بصفر خان ... ۸۰۶ -

جمال الدين مسعود ۶۱۷ -

جمال خان حبشي غلام بيدرام

خان ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ -

.. ... ۱۲۴ - ۳۷۹ -

جمال خان عمزاده حسين خان

ميواتي .. ۶۹۳ -

جمشيد خواجه ۶۵۲ -

جملة الملك اسد خان امير الامرا

۳۰۸ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۱۹ -

... ۳۵۵ - ۴۵۶ - ۸۱۴ -

جملة الملك سعد الله خان ۱۹۹ -

... ۴۲۳ - ۷۷۳ -

۳۹۶ - ۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷ -

۴۰۹ - ۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳ -

۴۵۵ - ۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷ -

۴۷۸ - ۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸ -

۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ -

۵۱۴ - ۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹ -

۴۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶ -

۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۲ -

۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰ -

۵۸۷ - ۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -

۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ -

۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵ -

۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ -

۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸ -

۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -

۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ -

۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ -

۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵ -

۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳ -

۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱ -

۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۹ - ۱۳۰
 ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۴۶
 ۱۴۸ - ۱۵۱ - ۱۵۳ - ۱۵۴
 ۱۵۵ - ۱۵۸ - ۱۶۲ - ۱۶۷
 ۱۷۲ - ۱۷۴ - ۱۸۲ - ۱۸۵
 ۱۸۸ - ۱۹۰ - ۱۹۸ - ۲۰۴
 ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۲۰ - ۲۵۹
 ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵
 ۳۰۷ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۱
 ۳۸۱ - ۳۸۴ - ۳۸۵ - ۳۹۴
 ۵۱۴ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۲۸
 ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۷ - ۵۵۱
 ۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
 ۵۸۸ - ۵۹۳ - ۶۶۷ - ۶۷۲
 ۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
 ۷۰۴ - ۷۰۸ - ۷۱۱
 ۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۰ - ۷۲۲
 ۷۲۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۳۶
 ۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
 ۷۴۹ - ۷۶۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵

جمیل بیگ ... ۴۸۳
 جنت اشیدانی (یعنی)
 نصیرالدین محمد همایون
 بادشاہ (شف همایون
 بادشاہ) .. ۹
 ۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۷۳ - ۷۵
 ۷۸ - ۸۴ - ۳۴۳ - ۳۷۲
 ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۸۲
 ۳۹۶ - ۳۹۶ - ۳۹۸ - ۳۹۹
 ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱ - ۵۰۷
 ۵۵۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶
 ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ - ۶۱۶
 ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۲
 ۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۳۵ - ۶۳۶
 ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۸
 .. ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱
 جنت مکانی (یعنی نور الدین
 محمد جهانگیر بادشاہ)
 (شف - جهانگیر بادشاہ)
 ۴ - ۹ - ۹۳ - ۱۱۱ - ۱۱۶

- ۲۲۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷ - ۲۰۶	۶۴۷ .. جنوبیا خبو
- ۴۰۴ - ۴۰۳ - ۴۰۲ - ۲۵۹	۶۴۴ جنید کرزانی عم دارؤ
- ۴۱۵ - ۴۰۹ - ۴۰۷ - ۴۰۵	۶۵۱
- ۴۸۵ - ۴۸۴ - ۴۸۱ - ۴۱۱	- ۵۴۱ جواهر خان ناظر
- ۵۲۷ - ۵۲۵ - ۵۱۶ - ۴۹۶	۵۹۵
- ۵۶۷ - ۵۶۱ - ۵۳۰ - ۵۲۸	۵۴۸ .. جواهر سنگهه
- ۵۷۷ - ۵۷۵ - ۵۷۳ - ۵۷۱	۱۰ .. جهان آرا بیگم
- ۶۶۷ - ۶۶۳ - ۵۸۸ - ۵۸۳	- ۳۱۶ .. جهاندار شاه
- ۶۹۱ - ۶۹۰ - ۶۸۸ - ۶۷۲	- ۳۴۲ - ۳۳۹ - ۳۲۳ - ۳۲۰
- ۷۰۸ - ۷۰۶ - ۷۰۴ - ۶۹۳	- ۶۱۱ - ۴۶۱ - ۳۵۷ - ۳۵۲
- ۷۲۱ - ۷۱۷ - ۷۱۳ - ۷۱۱	۸۳۱ - ۸۲۰ - ۸۱۸ ..
- ۷۳۵ - ۷۳۴ - ۷۲۳ - ۷۲۲	جهانگیر بادشاه (لقب به جنت
- ۷۴۲ - ۷۴۰ - ۷۳۷ - ۷۳۶	مکانی) (شف جنت
- ۷۷۴ - ۷۶۹ - ۷۴۹ - ۷۴۸	- مکانی) (۴ - ۹۳۹ - ۱۱۱
۷۷۵	- ۱۲۶ - ۱۱۸ - ۱۱۷ - ۱۱۶
۵۱۷ .. جهانگیر بیگ	- ۱۳۴ - ۱۳۲ - ۱۳۱ - ۱۳۰
- ۵۱۳ جهانگیر قلی خان	- ۱۵۳ - ۱۵۱ - ۱۴۸ - ۱۴۶
۶۸۸ - ۵۲۵ - ۵۲۴ - ۵۱۹	- ۱۴۲ - ۱۵۸ - ۱۵۵ - ۱۵۴
جهانگیر قلی خان پسر کلان	- ۱۸۲ - ۱۷۴ - ۱۷۲ - ۱۶۷
خان اعظم میرزا عزیز کوک	- ۱۹۸ - ۱۹۰ - ۱۸۸ - ۱۸۵

۱۶۶ - ۱۶۵

چغتای (یا) چغتائی (قوم)

۴۵۰ - ۱۷۰

چغتای برلاس .. ۱۹۱

چنپت بندیلہ ۴۲۸ - ۴۲۰

چنپت سنگھ .. ۴۲۸

چندر سین بسو - ر خرد رای

۴۴۶ .. مالدیو

چندر سین (اجٹ ماردار) ۵۰۹ -

۵۱۰

چنگیز خان .. ۹۵ -

۵۶۲ - ۳۹۰

چورامن جات ۵۴۰ - ۴۶

۴۶۴ - ۵۴۲

چیتہ (یا) چیتہ .. ۸۷

چیتہ خان خواجہ سرا ۷۰۱

چین قلبی خان .. ۸۱۴

* حرفی حاء *

حاجم خان والی اورکنج

۶۹۳ - ۶۸۷

جہانگیر قلبی خان شمس الدین

مشہور بہ میرزا شمس

۵۲۴ - ۴۶

جہانگیر قلبی خان لالہ بیگ

کابلہ .. ۴۶ -

۵۱۲ - ۱۱۸

جہیہ رام ناگر یا چہپاہ رام

۸۳۱ - ۳۳۲

جی اپا سندھیہ .. ۳۶۷

جیحی انگہ مادر خان اعظم

۶۷۵ میرزا عزیز کوکھ

۳۳۴ .. جی سنگھ

* حرفی جے *

چاند بی بی سلطان ہمشیرہ

برہان نظام شاہ و زوجہ

علی عادل شاہ بیچاپوری

۷۰۱ - ۶۹۹

چتر بھوج چوہان .. ۷۷۹

چتر بھوج کاتب مورکار اسلام خاں

۵۷۹ - ۴۷ .. حبشي	۴۳۲ دار الملک خوارزم
۱۸۰ .. حبيب چک	حاجي حور پو - ردر خانم زوجة
۱۹ .. حوز الله خان	ابراهيم خان فتح جنگ
حسام الدين خان مي - رزا	و خاله نور جهان بيگم ۱۳۹
- ۴۷ حسام الدين حسن	حاجي خان غلام شير شاه ۴۶۸
۵۸۷ - ۵۸۶ - ۵۸۴ ..	حاجي شفيع خان .. ۲۸۸
حسن پادشاه آفا فونيلو ۳۷۱	حاجي عبد الشکور ۳۸ - ۳۹
حسن بيگ ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸	حاجي محمد .. ۳۹۵
حسن بيگ پسر بيگ ۴۰۰	حاجي محمد خان سيستاني
حسن بيگ خان بدخشي	۴۶ - ۸۳ - ۴۷۲ - ۵۴۸
- ۴۶ .. شيخ عمري	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴ - ۶۴۴
۵۶۵ - ۴۸۳ - ۴۲۴ ..	حاجي محمد خان قدسي ۴۰۷
حسن بيگ صف شکن خان	حاجي محمد خان کوي ۲۹۴
۳۲۳	حاجي يوسف خان ۴۶ ۵۵۷
حسن خان پتني (يا) پني	حارث بن کلاره .. ۵۷۷
۶۲۶	حافظ خان .. ۲۰۶
حسن خان پسر خانجهان لودي	حافظ نصر الله .. ۷۱۲
۷۲۹	حاکم بيگ داماد اعتماد الدواه
حسن خان خزانچي ۳۹۱	.. ۴۷ - ۵۷۳ - ۵۷۴
حسن خان کهتره .. ۴۶	حبش خان سيدی مفتاح

۲۴۱	حسین پاشا ولد علي پاشا	حسن صباغ (يا) صباح (يا)
۲۴۲	صالح
۷۲	حسین پسر خانجهان لودي	حسن عرب (يا) حسن علي
۵۵۲ - ۵۵۱	حسین خان تکريه	عرب .. ۱۰۹ - ۶۹۷
	حسین خان خوشگي پسر کلان	حسن علي خان ۲۲۱ - ۲۷۸ -
	سلطان احمد اعظم شاهي	.. ۵۹۴ - ۵۹۸ -
۴۷ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲ -		حسن علي خان بهادر عالمگیر
۶۰۵ - ۶۰۴ - ۶۰۳ ..		شاهي ملقب بيمبرزا باگه
۶۹۳	حسین خان ميواقي	دوہین خلف الہ دردي
۴۸۱	حسین شاملو حاکم هرات	خان .. ۴۷
	حسین علي خان امير الامرا	۲۷۱ - ۵۴۱ - ۵۹۳ - ۵۹۶ -
	(شف امير الامرا سيّد)	۵۹۷ - ۵۹۹
- ۱۲	حسین علي خان ()	حسین ۶۰۱
- ۳۲۴ - ۳۲۱ - ۳۱۸ - ۴۴		حسین بيگ خان اوزبک ۴۷
- ۳۳۰ - ۳۲۷ - ۳۲۶ - ۳۲۵		حسین بيگ خان زيک
- ۳۳۸ - ۳۳۶ - ۳۳۴ - ۳۳۳		خواهرزاده و خویش علي
- ۴۶۲ - ۳۵۸ - ۳۵۲ - ۳۴۹		مردان خان .. ۵۹۱
۸۲۱ - ۸۲۰ - ۴۶۴ - ۴۶۳		حسیني بيگ علي مردان خان
	حسین علي خان ناظم دکن	(يا) حسیني بيگ
۵۳۹	خانسامان .. ۸۰۷

۵۸۷ - ۵۶۵ - ۴۷	گیلانی	۲۷۴	..	حسین قلی
۵۶۵	..	۳۷۸	-	حسین قلی بیگ
- ۴۹۱	حکیم دازد تقریب خان	۶۴۶
۴۹۳ - ۴۹۲			حسین قلی خان مخاطب به
۴۱۲	حکیم رکذای کاشی	- ۳۸۱ - ۱۰۵		خانجهان
	حکیم صدرا ملقب به مسیح الزمان	۶۴۹ - ۶۴۸ - ۶۴۷
۵۸۹ - ۵۷۷ - ۴۷	..	۷۹۷	..	حسین منور خان
۵۷۳	..	۱۲۲	..	حسین نظام شاه
- ۱۰۲ - ۴۷	حکیم عای گیلانی			حسینی و برهانی نبداء
۵۷۰ - ۵۶۹ - ۵۶۸	..	۷۵	..	اشرف خان
۴۹۰	..	۴۷	..	حقیقت خان
- ۴۶	حکیم عین الملک شیروازی	- ۵۹۰		اسحاق بیگ یزدی
۵۶۹ - ۵۶۲	۵۹۱
۵۶۲	..	۶۰۵	..	حفظ الله خان
۵۷۷	حکیم فخرالدین شیروازی	۳۶۳	..	حفیظ الدین خان
	حکیم محسن خان مخاطب به			حکیم الملک میر محمد مهدی
۳۰۲	..	۵۹۹ - ۴۷
	حکیم مصدق الدین ابوالفتح	- ۱۰۱		حکیم ابوالفتح گیلانی
۵۶۵ - ۵۵۷ - ۴۶	..	۵۶۳ - ۵۶۱ - ۵۵۸
	حکیم نورالدین فراری تخلص			حکیم حاذق پسر حکیم هماد

۶۳۸ .. حیدر قاسم کوه بر	۵۶۰ - ۵۵۸
۰۳۳۲ .. حیدر قلبي خان	دکیم همام (اصل نامش حکیم
۸۲۰ - ۲۵۴ - ۳۳۴ ..	همایون بوده) ۴۶ - ۵۵۸ -
حیدر محمد خان آخته بیگی	۵۶۴ - ۵۶۳ - ۵۶۱ ..
۶۷۱ - ۵۵۴ - ۴۶ ..	محمدالدین خان ۵۰۰ -
حیدر محمد خان ۵۵۵ -	۶۱۰ - ۶۰۶
۵۵۶	محمدالدین خان بهادر عالمگیر
* حرف خا *	شاهي ۴۷ - ۲۹۴ - ۳۰۹ -
۲۲۸ .. خاني خان	۳۱۹ - ۳۱۴
۸۳۲ .. خاقان زمان	محمد خان حبشي ۷۲۱ - ۳۹۸
۳۹۲ .. خالدی خان	حمیده بانو بیگم صبیحہ سیف
۵۵۸ خان احمد والی ایران	خان ۱۰ - ۲۷۷ - ۲۷۸ -
خان اعظم صوبہ ناز مالوہ ۱۱۱ -	۷۷۵
۶۶۲	حیات خان داروغہ آبدار خانہ
خان اعظم میرزا عزیز کولکدش	۵۸۳ - ۴۷
(یا) خان اعظم میرزا عزیز	حیات خان .. ۴۵۸ - ۴۸۲
کوکہ (یا) خان اعظم کوکہ	حیدر جنگ ۲۵ - ۲۶ -
۰۵۷۶ - ۵۲۴ - ۱۴۰ - ۴۷	۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰
۰۶۸۷ - ۶۸۶ - ۶۷۵ - ۶۷۰	حیدر سلطان .. ۶۲۳
۰۷۰۵ - ۶۹۳ - ۶۸۹ - ۶۸۸	حیدر علی خان بهادر ۶۱۱

خانجهان لوي ۴ - ۴۸ - ۹۳ -	۷۲۱ - ۷۱۹
۱۱۱ - ۱۴۱ - ۱۴۳ - ۱۶۱ -	خانجهان بارهه سيد مظفر خان
۱۴۳ - ۱۷۵ - ۱۷۸ - ۱۸۸ -	ابوالمظفر ۴۸ - ۷۳۰ -
۴۰۹ - ۴۱۶ - ۴۲۹ - ۵۱۸ -	۷۵۸
۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۲۸ -	خانجهان بهادر کوکلاتاش مير
۶۸۶ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -	اک حسين علي مراد
۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ -	مخاطب به ظفر جنگ
۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ -	۱۵ - ۴۸ - ۸۷ - ۲۴۷ -
۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۰ -	۳۰۵ - ۳۱۲ - ۴۵۳ -
۷۳۶ - ۷۳۸ - ۷۴۲ - ۷۵۰ -	۵۴۰ - ۵۴۲ - ۵۹۵ - ۷۹۸ -
۷۵۹ - ۷۶۰ - ۷۷۲ ..	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۱۱ - ۸۱۸ -
خانخانان بيدرام خان (شف	خانجهان ترکمان ۸۹ -
بيدرام خان خانخانان)	۱۰۸ - ۱۳۱ - ۶۵۰ - ۶۵۱ -
۴۴ - ۷۴ - ۶۷ - ۶۸ - ۷۸ -	۶۵۲ - ۶۵۳ - ۷۶۱ - ۸۰۳ -
۱۰۱ - ۱۰۵ - ۳۷۱ - ۳۷۲ -	۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶ - ۸۰۷ -
۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۹ -	۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۲ -
۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۵ -	۸۱۳
۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۸۰ -	خان جهان حسين قاي بيگ
۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ -	خواهر زان بيدرام خان
۵۵۲ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ -	خانخانان ۴۷ - ۶۴۵ -

- ۲۰۰ - ۱۹۶ - ۱۴۳ - ۶۰

۷۵۹ - ۷۵۸

خانخانان میرزا عبدالرحیم

(شف - میرزا عبدالرحیم

خانخانان) ۴۷ - ۱۹۲ -

- ۳۹۴ - ۳۹۹ - ۴۹۱ - ۴۹۳ -

- ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۴۹۴

- ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۷ - ۷۰۸ -

۷۰۹ - ۷۱۰

خاندوران ۱۶۱ - ۲۰۸ -

- ۲۱۱ - ۲۲۲ - ۵۸۰ - ۷۵۳ -

- ۷۵۴ - ۷۵۵ - ۷۶۲ - ۷۷۱ -

- ۷۸۴ - ۷۸۵ - ۸۰۱ - ۸۱۸ -

۸۲۲

خاندوران امیرالامرا خواجه عاصم

۴۸ - ۳۱۰ - ۸۱۹

خاندوران سید محمود پسر میانه

خاندوران نصرت جنگ

۴۸ ۷۸۲

خاندوران نصرت جنگ ۴۸ -

- ۶۲۴ - ۶۲۵ - ۶۳۲ - ۶۳۷ -

۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۹۳ - ۷۱۲ -

خانخانان سپه سالار ۱۰۲ -

- ۱۱۱ - ۱۲۴ - ۱۴۵ - ۲۷۵ -

- ۳۷۶ - ۴۳۲ - ۴۳۴ - ۴۳۹ -

- ۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ -

- ۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۵۱ -

- ۴۵۳ - ۴۶۲ - ۴۶۱ - ۸۳۰ -

خانخانان منعم بیگ ۴۷ -

۴۳۵

خانخانان منعم خان (شف

منعم خان خانخانان) ۶۲ -

- ۶۵ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۴ - ۷۶ -

- ۸۶ - ۸۹ - ۲۰۵ - ۳۰۹ -

- ۳۱۵ - ۳۹۵ - ۵۵۱ - ۵۵۴ -

- ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۶۱۷ - ۶۲۶ -

- ۶۲۷ - ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۴۹ -

- ۶۵۳ - ۶۷۱ - ۶۹۵ - ۸۳۰ -

خانخانان مهابت خان (شف

مهابت خان خانخانان)

۸۲ - ۸۳ - ۲۰۴ - ۲۷۰

۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸

۴۲۹ - ۴۳۹ - ۴۵۳ - ۷۴۲

۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶

۷۴۷ - ۷۵۳ - ۷۸۸ - ۷۸۹

۷۹۰ - ۷۹۲ - ۸۰۴ - ۸۲۹

۸۳۰

خان عالم ۱۶۷ - ۳۵۲

۳۵۳ - ۳۹۶ - ۴۳۴ - ۷۱۹

۷۳۴ - ۷۹۷ - ۸۱۷ ...

خان عالم اخلاص خان پسر ارشد

خان زمان شیخ نظام ۴۸ -

۸۱۶

خان عالم ثانی ... ۸۱۷

خان عالم چاه بیگ کرکه پسر

همدم کرکه کورکلتاش

میرزا کامران - متخلص به

همدمی ۴۷ - ۴۳۲ -

۴۳۳ ۴۳۵

خان عالم میرزا برخوردار ۴۸ -

۱۶۴ - ۲۶۰ - ۷۴۹ - ۷۸۲

خان زمان بهادر میرزا امان الله

۴۸ - ۷۴۰ - ۷۶۳ - ۸۳۲

خان زمان شیبانی ۸۱ - ۵۰۸ -

۵۵۳ ۶۳۱

خان زمان شیخ نظام

حیدر آبادی ۴۸ - ۳۵۲ -

۷۸۴ - ۶۰۶

خان زمان صوبه دار بالاکهات

۴۳۰

خان زمان علی قلی خان پسر

حیدر سلطان اوزبک شیبانی

(یا) خان زمان علی قلی

متخلص به سلطان ۴۷ -

۲۸۴ - ۶۲۲ - ۶۳۰ ...

خان زمان فاتح جنگ ۷۹۷

خان زمان میر خلیل پسر دوم

اعظم خان جهانگیروی

۷۸۵ - ۴۸

خان زمان میواتی ۴۸ -

۱۴۸ - ۱۵۶ - ۷۱۳ - ۷۱۴

۷۱۵

خدیجہ بیگم زن حاکم بیگ

و ہمیشیرہ نورجہان بیگم

۲۸۷ - ۴۱۰ - ۵۷۴

خسر بے اوزبک قرقچی ۴۷ -

۶۷۳ - ۶۷۴

خسر سلطان پسر نذر محمد

خان والی بلخ ۴۸ -

۴۳۱ - ۴۴۱ - ۷۶۷ - ۷۶۸

۷۷۰ - ۷۷۱

خضر خواجہ خان ۴۷ -

۶۴ - ۸۵ - ۵۴۹ - ۶۱۳

۶۱۴

خلد مکان (یعنی محی الدین

اورنگ زیب بہادر عالمگیر

بادشاہ غازی - شف -

محی الدین محمد

اورنگزیب (۸ - ۹ - ۱۷۳ -

۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷

۷۳۲ - ۷۳۶

۷۹۴ فان فیروز جنگ

فان قلی اوزبک برادر کلان

قلیچ خان شاہجہانی

۱۴۸

خانہ زاد خان خان زمان پسر

مہابت خان ۱۹۰ -

۲۳۳ - ۶۰۷ - ۷۴۰ - ۷۴۱

خدا بندہ خان پسر شایستہ خان

امیر الامراء ۴۸ - ۸۱۴ -

۸۱۵

خداوند خان دکنی از امرای

نظام شاہیۃ احمد نگر ۴۷

۶۵۹ - ۶۶۰

خدا یار خان تٹھی مرزبان

سندھ مشہور بلیقی

۴۸ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷

۸۲۸ - ۸۲۹

خدمت پرست خان ۷۲۴

خدمت پرست خان رضا بہادر

- ۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۰۵

- ۲۹۹ - ۲۹۵ - ۲۸۶ - ۲۸۵

- ۳۱۵ - ۳۱۴ - ۳۰۹ - ۳۰۰

- ۳۵۳ - ۳۵۱ - ۳۴۸ - ۳۳۹

- ۳۶۱ - ۳۶۰ - ۳۵۷ - ۳۵۲

- ۵۴۳ - ۵۳۹ - ۵۳۸ - ۵۰۳

- ۸۱۵ - ۶۱۰ - ۶۰۳ - ۵۸۷

۸۱۹ - ۸۱۷

خلیل اللہ خان برادر خرون

- ۴۸ اصالت خان

- ۲۹۸ - ۲۷۸ - ۲۴۸ - ۲۱۶

- ۷۷۶ - ۷۷۵ - ۷۷۳ - ۵۳۲

- ۷۸۰ - ۷۷۹ - ۷۷۸ - ۷۷۷

۸۰۷ - ۷۰۰ - ۷۸۲ - ۷۸۱

۱۰۷ .. خلیل قلی

۵۱۸ - ۲۴۹ خنجر خان

۱۲۸ خواجگی خواجہ

خواجگی فتح اللہ پسر حاجی

- ۴۷ حبیب اللہ کاشی

۴۶۹

- ۲۳۷ - ۲۲۴ - ۲۳۲ - ۲۲۲

- ۲۵۵ - ۲۴۵ - ۲۴۰ - ۲۳۸

- ۲۷۸ - ۲۷۷ - ۲۷۴ - ۲۶۶

- ۲۹۰ - ۲۸۷ - ۲۸۴ - ۲۸۰

- ۲۹۷ - ۲۹۵ - ۲۹۲ - ۲۹۱

- ۳۴۵ - ۳۲۲ - ۳۱۴ - ۳۰۶

- ۳۵۸ - ۳۵۴ - ۳۵۱ - ۳۵۰

۴۴۵ - ۴۱۴ - ۴۰۸ - ۳۶۳

- ۴۹۵ - ۴۹۳ - ۴۵۹ - ۴۵۷

- ۵۰۳ - ۵۰۲ - ۴۹۸ - ۴۹۶

- ۵۴۱ - ۵۳۸ - ۵۳۱ - ۵۲۹

- ۵۹۸ - ۵۹۵ - ۵۹۱ - ۵۸۵

- ۷۹۰ - ۷۸۱ - ۷۷۵ - ۶۰۵

- ۸۱۰ - ۷۹۷ - ۷۹۶ - ۷۹۲

- ۸۱۶ - ۸۱۵ - ۸۱۴ - ۸۱۳

۸۲۵ - ۸۲۴ - ۸۱۹ ...

خلد منزل (بعنی) قطب الدین

محمد معظّم شاه عالم

مخاطب بہ بہادر شاه

- ۹ شرف - بہادر شاه)

جان نام	۴۸ - ۷۴۸	خواجه محمد حسين كهين
.. ..	۷۷۳	برادر قاسم خان مير بحر
خواجه جهان كابلې جهانگيري	۴۷ - ۲۷۱
.. ..	۴۷	بواجم قلبي خان بهادر قلعه دار
خواجه جهان هرروي خواجه	دهار و فوجدار ماندر
امين الدين محمود مشهور	۴۸ - ۳۶۳
به اميدًا مخاطب بخان جهان	۴۷ - ۲۲۷ - ۲۳۰ - ۲۳۱	خواجه ابوالحسن قربتي ملقب
خواجه حسن عطار	۳۷۵	به ركن السلطنة ۴۸ -
خواجه حسين ..	۳۷۵	۴۲۹ - ۶۸۷ - ۷۰۳ - ۷۱۴ -
خواجه حسين خان	۸۱۸	۷۲۴ - ۷۳۷ - ۷۵۱ - ۷۵۹
خواجه حصارې نقشبندي	خواجه ابوالقاسم .. ۷۹۲
.. ..	۷۴۹	خواجه ابوهاشم خواجه ۷۵۸
خواجه حميد خان	۵۰۴	خواجه پادشاه قلبي ۶۱۴
خواجه حیات خان	۳۰۵	خواجه جلالدين محمد -
خواجه خان ..	۵۰۳	خراساني بجزوق (يا)
خواجه خضر خان	۵۴۹	شمس الدين محمد خان
خواجه درست محمد مخاطب	۴۷ - ۶۱۴
به خواجه جهان كابلې ۴۷ -	خواجه جمال الدين محمود
.. ..	۲۷۲ ۱۰۰
..	خواجه جهان خوراني خواجه

۲۷۷	خواجه مادیق بدخشی	۸۳۲	خواجه رحمت الله خان
	خواجه طاهر محمد مخاطب به	۸۳۳	خواجه سعد الله خان
۴۷۱	تاتار خان خراسانی		خواجه سلطان عالی (شف -
	خواجه عاشوری (یا) خواجه		افضل خان خواجه سلطان)
۸۲۳	... عاشور	۴۶۹ - ۶۵ - ۴۲	..
۸۳۳	خواجه عبدالله خان		خواجه سلطان محمد رشیدی
۶۶۷	خواجه عبدالخالق	۶۱۸
۲۴۰	خواجه عبدالرحمن	۴۸۳	... خواجه سایمان
- ۴۸	خواجه عبدالرحیم خان	۱۲۸	... خواجه شاپور
۷۹۲ - ۵۰۵ - ۲۸۹	- ۴۷	خواجه منصور شیرازی
- ۴۸	خواجه عبدالله خان	۶۹۵ - ۶۵۶ - ۶۵۳
۸۳۲ - ۳۶۱	۵۰۴	خواجه شریف خان
۶۵۰	خواجه عبدالله نقشبندی		خواجه شمس الدین خوافی
	خواجه عبدالمجید هروری		(یا) خانی (۱۰) خواجه
	مخاطب به آصف خان		شمس الدین محمد خوافی
۴۲	(شف - آصف خان)		پسر خواجه علاء الدین - ۴۷
- ۸۲ - ۸۰ - ۷۹ - ۷۸ - ۷۷	۶۶۵ - ۶۶۴ - ۵۵۹ - ۲۵۹
۶۴۶ - ۸۳		خواجه مایر مخاطب به
۷۷۲	خواجه عبدالهادی		خان درزان نصرت جنگ
۲۵۸	خواجه علاء الدین محمد	۷۴۹

۶۲۲ - ۶۲۰ - ۶۱۸ ..	خواجه عنبر .. ۱۶۵ - ۶۵
خواجه معين الدين سنجری	۶۶۸ خواجه غياث الدين
۶۰۲	خواجه غياث الدين على قزويني
خواجه مبارک جان نثار خان ۳۵۱	مخاطب به آصف خان
خواجه مردرد چشتي ۶۰۲	(شف - آصف خان)
۶۶۸	۹۲ - ۹۱ - ۹۰ - ۸۲ ..
خواجه مومن .. ۶۶۷	۸۳۵ خواجه تدرت الله خان
خواجه ميرزا احمد ۱۲۸	۲۵ خواجه قائد بلخي
خواجه ميرک .. ۳۴۱	خواجه قاي خان بهادر پسر
خواجه ميرک اصفهاني مخاطب	۸۳۴ .. نذري
به چنگيز خان .. ۹۵۹	۶۶۸ خواجه مجدد الدين
خواجه نصيب .. ۳۴۱	۸۳۱ خواجه محسن خاندوران
خواجه نظام الدين احمد پسر	خواجه محمد باسط پسر خواجه
خواجه مقدم هروري ۴۷ -	محمد جعفر .. ۸۱۹
۶۶۱ - ۶۶۰	۲۳۹ خواجه محمد يارسا
خواجه نعمت الله خان ۸۳۳	۸۱۹ خواجه محمد جعفر
خواجه ريسي ديوان سلطان	خواجه محمد شريف هجري
پروريز .. ۹۳ - ۱۸۲ ۱۲۷
خواص خان بختيار خان دکني	خواجه معظم برادر اعيانتي
۷۷۵ - ۷۷۴ - ۴۸ ..	مریم مکاني ۴۷ -

دارا شکوه	۱۵ - ۱۲۰ -	خواص خان مدار علیه سلطنت	۱۵۷ ..
	۱۵۸ - ۱۹۲ - ۲۰۴ - ۲۱۵ -	بیجا پور	۷۷۳
	۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۲ -	خوافی خان صاحب قاری - خ	۴۵۱ - ۲۶۴ - ۴
	۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۳۰ - ۲۳۴ -	لب لباب ۴	۴۸ -
	۲۴۸ - ۲۵۲ - ۲۶۹ - ۲۷۰ -	خوشحال بیگ کاشغری	۷۷۳
	۲۹۵ - ۲۹۶ - ۳۴۵ - ۳۵۳ -	غریبگیان (قوم)	۶۰۱ -
	۳۹۴ - ۴۹۵ - ۵۳۲ - ۵۳۳ -		۶۰۲
	۵۳۵ - ۵۸۶ - ۵۹۲ - ۵۹۴ -	خیرالله	۵۹۹ ..
	۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۸۴ -	خیریت خان حبشی	۷۵۴
دانشمذن خان میسر بخشی	۷۸۵ - ۷۹۱ - ۷۹۹ - ۸۰۰ -	خیریت خان عم زندزله خان	۱۵۷
	۴۸		
دارون	۶۳۴ - ۶۴۱ - ۶۴۲ -	* حرف دال *	
	۶۴۳	داراب خان	۴۵۷ - ۵۳۹ -
دارون افغان	۶۴۹		۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱ - ۷۱۲ -
دارون خان	۳۲۲ - ۳۲۷ -	داراب خان بنی مختار (یا)	
	۳۲۸	داراب خان بن مختار خان	۴۹۸ - ۴۹
دارون خان پتانی (یا) پنی	۳۰۲ - ۴۶۲ - ۸۰۲ -		
	۸۲۷ (قوم)	داراب خان میرزا داراب	۴۸

۵۳۰ - ۲۵۷	۷۲۹
۴۲۴ دلوز پسر بهادر خان	۷۸۸ - ۴۸ داؤد خان قريشي
۲۵۶ دلوز خان جماعه دار	داؤد خان كرزائي (يا) داؤد
۴۸ .. دلوز خان كاكر	۵۵۱ - ۶۳۳ - كرزائي
۷۳۳ - ۷۳۲ دلپت اجينيه	۴۵۰
۵۱۶ .. دلپت بيكانديري	داؤد خان و بهادر خان
۶۰۴ .. دلير جنگ	و سلیمان خان .. ۴۹
دلير خان داوڑي (يا) داؤد زئي	داور بخش پسر خسرو ۱۵۴
۴۹	۵۲۲ دتاجي
دلير خان عبدالروف ميانه	۵۸۰ .. دريش محمد
۴۹ - ۲۷۰ - ۲۹۸ - ۳۱۲ -	دريا خان .. ۱۳۸ - ۱۴۶ -
۵۲۲ - ۴۴۶	۷۲۸ - ۴۱۷
۲۷۵ .. دلير خان هراول	۴۱۵ دريا خان داؤد زئي
۵۲۱ .. دنك جي	۵۲۶ - ۴۸ - دريا خان روهله
۴۱۰ درواڻيان (قوم)	۷۷۲ - ۷۲۷ - ۷۲۲ ..
۸۳۳ درست علي خان	۴۸ .. دريا خان عذايڪ
۴۸ - دولت خان خواص خان	۴۸ .. دستم خان
۷۱۵ - ۴۲۷	دلوز خان برنج (يا) پريچ
دولت خان لودي شاهو خين	۴۲۴
۷۰۱ - ۷۰۰ - ۶۹۵ - ۴۸	دلوز خان بهادر - ۴۹

۷۵۶ نيسپا نديه (قوم)

۷۱۵

ديسمگهه (يا) نيسمگهه (قوم)

۴۹۸ .. راز

۷۵۶ - ۱۴۵ - ۱۴۴ ..

۴۳۷ .. ده بيدی

۴۸ دیندار خان بخاري

دهيراج راجه جيسنگهه سوائي

۸۲۶ .. دین محمد

(شف - راجه دهيراج)

دین محمد خان مشهور به يتيم

جيسنگهه سوائي (يا) راجه

سلطان بن جاني سلطان

جيسگهه سوائي (۴۹ -

بن يار محمد خان

- ۳۲۷ - ۳۲۱ - ۳۴۳ -

۴۳۶ - ۴۳۵ - ۴۳۴ - ۴۳۳

۵۴۵ - ۵۴۴

۷۷۹ دیو

- ۱۲۹ - ۱۶ ديانت خان

۵۱۰ .. ديويداس

۲۰۵

* حرف ذال *

ذوالفقار الدوله قايم جنگ - ۳۴

ديانت خان دشمن بياضي (يا)

۸۳۴

دست بياضي ۴۸ - ۵۲۸

ذوالفقار الدوله ميرزا نجف

ديانت خان قاسم بيگ ۴۸

خان بهادر ملقب به

ديانت خان منجم ۳۱۱

نصرت جنگ (يا) ذوالفقار

ديانت خان مير عبدالقادر ۴۹

خان بهادر ۴۹ - ۲۹۱ - ۳۱۳

ديانت خان مير علي نقی

۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۸ - ۳۲۰

۴۹

ديبي داس ۳۵۰

۶۴۷	اتمچند راجه گواليار	۳۲۶ - ۴۶۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱
۵۰	راجہ انروب سنگھ بد گوجر	۸۱۸
۷۲۴ - ۵۰	راجہ باسو	۱۸۴ ذوالفقار پسر آله يار خان
۶۴۸ ..	راجہ بديچند	- ۴۹ - شرفقار خان قرمانلو
۵۰	راجہ بر سنگھ ديوبنديله	۳۱۰
	راجہ بکرماجيت (که هيومو بقال	ذوالفقار خان محمد بيگ (يا)
۴۶۹	خون را خوانده بود)	- ۴۹ ذوالفقار بيگ بخشي
- ۴۹	راجہ بکرماجيت پترداس	۳۲۷
۷۱۲ - ۱۴۵	- ۴۹ ذوالقدر خان ترکمان
۵۰	راجہ بکرماجيت راي رايان	۴۲۳
۷۱۲ - ۱۴۵	
۵۰	راجہ بهارتهه بذديله ..	* حوف را *
- ۵۰	راجہ بهار سنگھه بذديله	(راجپوتيه (يا) راجپوتان (قوم)
۷۲۷	- ۷۸۸ - ۶۴۸ - ۴۶۳ - ۴۴۸
	راجہ بهار همل (يا) بهارامل	۸۰۳
۵۱۴ - ۵۱۱ - ۵۱۰ - ۴۹	۴۴۸ - ۴۴۷ .. راج سنگهه
- ۴۹	راجہ بهگرننت داس	۷۰۲ راجومنا
۳۹۵ - ۱۰۵	۵۱ راجہ اندرمن دھديروا
۷۰۷	راجہ بهيم	۵۱ راجہ اندروده کور
(يا)	راجہ بيدتهه — داس	راجہ اتمچند (يا) ايمچند (يا)

راجہ جيسنگھہ ۳۱۴ - ۵۹۴ -	پتھل داس و (يا)
... .. ۷۵۴ - ۸۰۰	پتھل داس ۵۰ - ۲۲۱
راجہ جي رام بدگوهر ۵۰	... ۴۳۱ - ۷۱۴ - ۷۲۴
راجہ چندرسين ... ۵۱	راجہ بيربر ... ۹۴ - ۴۸۲
راجہ دھيراج جي سنگھہ سوائي	راجہ بير بهادر ... ۵۱
(يا) راجہ جيسنگھہ سوائي	راجہ تودرمل ۸۷ - ۱۰۱ -
(شف - دھيراج راجہ	۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۵۰ - ۶۵۲ -
جيسنگھہ سوائي) ۴۹	۶۵۳ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۷
۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۱ - ۳۴۳ -	راجہ تودرمل شاہ جھاني ۵۱
... .. ۵۴۴ - ۵۴۵	راجہ تودرمل کھتري لاهوري
راجہ ديبي سنگھہ بذليلہ ۵۱	... ۴۹ - ۵۱ - ۵۱۳
راجہ راج (رپ) ... ۵۱	راجہ ججھار سنگھہ بذليلہ
راجہ راج سنگھہ کچھواہہ ۵۰	... ۵۰ - ۴۱۹ - ۵۲۶
راجہ رام ... ۵۴۲	راجہ جسونب ... ۲۱۸ -
راجہ رام چڏن بکھيلہ ۴۹ ۵۹۵ - ۷۸۴
راجہ رامچڏن جن جيچڏن ۴۴۷	راجہ جگمت سنگھہ ولد
راجہ رام چڏن ۲۹ - ۷۹	راجہ باسو ۵۰ - ۴۲۵ - ۷۶۴
راجہ رام داس کچھواہہ ۵۰ -	راجہ جھيلا رام ناگر ۵۱
... .. ۶۸۹	راجہ جي چڏن راتھور ۴۱۲ -
راجہ رام داس نرنوري ۵۰ ۶۴۷ - ۶۴۸

راجہ سورجمل پسر راجہ باسو	۵۱	راجہ رام سنگھہ کچھواہہ
۵۰	۵۰	راجہ رایسال درباری
۵۰ .. راجہ سیدورام کور	۵۱	راجہ راجی سنگھہ سیوریہ
راجہ علی خان فاروقی (یا)	- ۳۳۱	راجہ رتن چند
راجی علی خان ۱۰۱ -	۳۳۲
۱۰۲ - ۱۲۳ - ۳۹۷ - ۴۹۹	- ۳۴۴	راجہ رگھوناتھ داس
راجہ علی خان مرزبان خاندیس	۳۴۹
۴۹۸ - ۴۸۷	۵۱	راجہ رگھوناتھ
راجہ کشن سنگھہ بہدوریہ ۵۰	۵۰	راجہ روز افزن
راجہ گچ سنگھہ پسر راجہ	- ۵۱	راجہ ساهو بہونسلہ
سورج سنگھہ ۵۰ - ۵۱۴ -	- ۳۳۰ - ۳۲۹ - ۳۲۸ - ۳۲۷	
۷۵۰	۷۹۷ - ۷۹۶ - ۵۲۳ - ۴۹۹	
راجہ گوپال سنگھہ کور ۵۱	(یا)	راجہ سبحان سنگھہ بندیاہ
راجہ مالگوسائین زمیندار	۵۱	سبحان سنگھہ ...
ولایت کوچ ۴۵۲ ..	(یا)	راجہ سلیمانجی بنالکر
راجہ مان سنگھہ پسر راجہ	۵۱ (نبالکر)
بھگونت داس کچھواہہ		راجہ سنکرام مرزبان کھر کپور
۵۰ - ۱۱۱ - ۱۱۸ - ۴۷۸ -	- ۵۱۳	(یا) کھر کپور
۴۵۲ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۷۰۲۰ -	۴۶۵
۷۱۸ - ۷۱۶	۵۰	راجہ سورج سنگھہ راتھور

۳۷۲ ..	راجہ متر سین	رانا اردی سنگھ	۸۳ - ۳۹۱
- ۵۱	راجہ محکم سنگھ کٹھوری	...	۶۴۶
۳۲۸	رانا بھونسلہ (یا) رانا	۱۰۹ -
۸۷ - ۴۹	راجہ مدھکر بزدیلہ	...	۱۱ - ۱۲۴ - ۵۹۶ - ۵۹۸ -
۵۱۶ ..	راجہ مندرپ	...	۸۱۶ - ۸۰۳ - ۶۵۲
راجہ مہاسنگھ و جگت سنگھ	راجہ مہاسنگھ و جگت سنگھ	رانا پرتاب زمیڈ - دار میوار	
۵۰	۵۱۵ - ۵۱۱ - ۳۹۵
راجہ حامد شاہ مانکپ - وری	راجہ حامد شاہ مانکپ - وری	رانا سکرا پسر رانا اردی سنگھ	
۱۲۴	۵۰
۵۲۳ ..	راگھو	رانا کرن پسر رانا امر	۵۰
۸۱۰ :	رام جات	رانی درگادتی	۳۸۸ - ۷۹
۵۰۹	رام چند بکھیلہ راجہ بھتہ	راد امر سنگھ پسر کلان	
۴۹ ..	رام چند چروان	راجہ گج سنگھ	۵۰ ...
۵۱۶ - ۲۶	رام چند مرہتہ	راد بالاجی (یا) بالاجی راد	۲۳
۵۱۵	رام داس پسر جیمل	راد بھاد سنگھ ہادا	۵۱
۷۹۶ ..	رام راجہ	راد دلپت بوندیلہ (یا) بزدیلہ	
۴۳۱ ..	رام سنگھ	(یا) راد لیب	۵۱ - ۳۱۳
رام سنگھ ولد کرنسیپ راتھور	رام سنگھ ولد کرنسیپ راتھور	راد رتن ہادا پسر راد بھوج	
۵۱	۷۵۰ - ۳۹۹ - ۱۴۱ - ۵۰
۵۱ ...	رام سنگھ ہادا	راد ستر مال ہادا نیپور راد رتن	

۵۰ ... رای مکند کابتهه ...	۷۴۹ - ۵۰ ...
رای ناگر گجراتی بیسکار	۵۰ ...
افضل خان علامی شکر الله	۵۱ ...
۱۵۰ ...	۴۶۷ ...
رحمت خان .. ۴۵۲	رای باگه‌نی زن اوداجی رام
رحمت خان حکیم ضیاء‌الدین	۱۴۴ ...
۵۱ ..	رای بهوج پسر رای سرجن
رحمت خان میرو فیض الله ۵۰	هادا ... ۴۹
رحمن یار بوادر آله یار خان	رای پتو داس ... ۱۱۰
۱۸۴ ..	رای پرشاد حاکم امرکوت ۴۶۷
رحیم بیگه .. ۴۴۱	رای درک داس ... ۶۹۰
رحیم خان افغان .. ۳۰۰	رای درگا سیدسودیه ۴۹
رحیم خان دکئی .. ۱۸۵	رای رای سنگه بهورتهیه ۴۹
رستم ... ۱۱۹	رای سرجن هادا ... ۴۹
رستم و اسفندیار .. ۷۱۵	رای کلیان مل ... ۳۷۸
رستم خان ۱۹۱ - ۱۹۹ -	رای گور دهن سورج دهج دیوان
۷۷۳ - ۷۰۶ - ۴۳۱ ..	اعتماد الدوله ۵۰ - ۶۹۱
رستم خان دکئی ۲۰۰ -	رای لوتکرن کچه‌واهه ۴۹
۷۹۹ - ۲۴۴ - ۲۱۷ ...	رای مالدیو راجه جون هج - وور
رستم خان شغالی ۵۰ - ۳۹۹	۳۷۸ - ۶۴۶ ...

۹۴	.. رضي الملك	۴۴۵	رستم خان فيروز جنگ
۵۱	رعایت خان ظهير الدوله	۵۱	رستم خان مقرب خان
۲۱۶	... رعد انداز خان		رستم خان ولد خسرو سلطان
۳۴۲	... رفيع الدرجات	۴۴۳
۳۷۰	... ركن الدوله		رستم دل خان بني مختار
	رکن الدوله اعتقاد خان بهادر		صوبه دار حيدر آباد - ۵۱ -
۳۴۱ - ۳۴۰	فرخ شاهي		۲۵۵ - ۲۵۶ - ۳۰۲ - ۳۰۳ -
	رکن الدوله سيد لشکر خان	 ۵۳۷
۳۶۹		رستم هند معين الملك مخاطب
۴۰۴	... رکن الدين	۳۶۰	به مير منو ...
	رکن الدين سيد لشکر خان بهادر		رشيدا پسر عقيدت خان بخشى
۵۱	... نصير جنگ	۱۴۳	... دکن
۲۲	... رگهو بهوسله	۱۸۵	... رشيد خان
۳۷۰	... رگهو جي بهوسله	۵۱	... رشيد خان الهام الله
۷۴۶ - ۷۴۳	زندوله خان	۵۰	... رشيد خان انصاري
- ۱۷۷	زندوله خان بيدجاپوري	۴۵۳	... رضا قلي
۷۶۳		رضوي خان سيد على بخاري
۱۵۷	زندوله خان هبشي	۲۷۳ - ۵۱
۴۱۸	زندوله خان عادلخاني		رضي الدين خان شيخ
۷۵۰	زندوله خان عادلشاهي	۵۹۷	... رضي الدين

* حرف ز ا *

زاهد خان کوکه	۵۲ - ۵۷	زندوله خان غازي	۵۱
...	...	زن هتن (غيل عرش آشياني)	...
زاهد خان بهادر صادق خان	۱۱۳ - ۴۱۳	...	۵۷۲ - ۵۷۱
...	...	روپ سنگهه راتهور	۵۱
زبردست خان	۵۲ - ۲۸۱	روپهي برادر زاده راجه بهارهمل	...
زبردست خان پسر ابراهيم خان	۴۹
...	...	روپ متي (يا) روپ مني	...
زکريا خان بهادر هزار جنگ	۴۹	...	۳۹۱ - ۳۹۰ - ۳۸۹
زهرة آقا دختر فاطمه بي بي	...	روح الله خان	۳۱۳ - ۳۰۸
...	۷۸۱ - ۵۰۰ - ۴۵۹
زيب النساء بيگم	۵۹۹	روح الله خان اول پسر دردم	...
زين آبادي	۷۹۰	خليل الله خان	۲۲۵ - ۵۱
زينت النساء بيگم	۳۰۱	روح الله خان ثاني	۸۱۴ - ۲۸۷
...	...	روح الله خان خانسامان	۳۵۰
...	۳۵۱
...	...	روح الله خان خانه زان خان	...
زين خان	۱۰۶	...	۵۱
زين خان کوکه	۵۲ - ۱۰۹	روشن الدوله رستم جنگ	۵۱
...	...	روغله (قوم)	...
...	...	روچان شولا پوري	۷۶۳

اعزال الدوله خانجهان بهادر
 ۳۲۳ - ۲۹۹
 ۸۰۰ ... سپهر شکره
 ۵۳ ... ستر سال بنديله
 ۱۶۰ ... ستي خانم صدرالذمئه
 ۳۸۷ ... سجارل خان
 سراج الدوله انورالدين خان
 بهادر ظفر جنگ ۵۳ - ۲۱۴
 سراج الدين علي خان آرزو ۵
 سرافراز خان بلوالي (يا) بلوالي
 ۵۳
 سرافراز خان پسر لشکر خان
 ۸۲۹ - ۵۲
 سر بلند خان خواجه زهمت الله
 ۳۴۰ - ۵۳
 سردار خان چيله ۵۳
 سردار خان خواجه يادگار ۵۲ -
 ۳۵۹ - ۳۲۸
 سردار خان شاهجهاني ۵۲ -
 ۷۷۴

• حرف سين •

صادات خان ذوالفقار جنگ
 ۶۰۴ - ۵۳
 ساهر بهونسله (يا) ساهوجي
 بهونسله ۱۶۱ - ۱۸۷ -
 ۲۰۸ - ۳۲۸ - ۴۳۵ - ۵۲۳ -
 ۷۳۹ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۶
 سجان سنگهه ر پرمديو بهران
 سورجمل سيوديه ۵۲
 سبجان قلي (يا) سبجان قلي
 سلطان پسر نذر محمد
 خان .. ۴۴۱ - ۷۶۸
 سبجان قلي ۱۹۰ - ۴۴۲ -
 ۶۷۸
 سبيل سنگهه سيوديه ۵۳
 سپهدار خان ۲۹۹ - ۷۲۱ -
 ۸۱۱
 سپهدار خان محمد صالح ۵۲
 سپهدار خان مختاطب به

خان (۱۳ - ۵۲ -	سردار خان کوتوال نديرا
۵۳ - ۱۶۵ - ۳۴۲ - ۷۷۱ -	باتي خان چيله قلم-اق
۷۸۲ - ۷۷۶	شاهجهاني ۴۵۸ - ۶۰۵
سعد الله خان پسر علي محمد	سرفراز خان چغتاي ... ۵۲
خان درهله ۱۹ - ۳۶۶	سرفراز خان سيد لطيف ۵۳
سعد الله خان هدايت الله	سومد ... ۲۲۷
۵۳ - ۴۹۴	سومست خان ... ۳۷۰
سعيداي سومد ۲۲۶ - ۲۲۷	سوريا راد (يا) سوريا راد زميندار
سعيد بدخشي ... ۳۹۳	نرمل ... ۲۲
سعيد خان بهادر ظفر جنگ	سعادت الله خان تعلق دار
پسر احمد بيگ خان کابلي	کرناتک حيدرآباد ۵۳ -
ناظم کابل ۵۲ - ۱۲۶ -	.. ۹۷۰ - ۸۳۲ - ۸۳۳
۱۲۷ - ۱۹۱ - ۲۸۰ - ۵۳۰ -	سعادت خان برهان الملک
۵۳۲ - ۵۹۱	ناظم اکبرآباد ... ۵۴۵
سعيد خان چغتائي ۴۰۱	سعادت خان پور ظفر خان ۵۳
۴۲۳ - ۴۰۴	سعادت خان نيشاپوري ۳۳۴
سکندر بيگ منشي راقم تاريخ	سعادت يار کوکه ... ۱۱۵
عالم آراي عباسي ۷۲۵	سعد الله خان بهادر مظفر جنگ
سکندر بيگ منشي ... ۴	دزير اعظم فردوس آشياني
سکندر خان ۵۶۴ - ۶۱۵ - ۶۲۷	(شف - علامي سعد الله

- ۷۰۶ - ۴۰۰ - ۳۹۹ - ۲۰۷

۷۲۱ - ۷۰۷

سلطان جلال الدین منگیري ۶۷۹

سلطان جهاندار شاه ۸۱۷

سلطان حسن خان جلاير (يا)

سلطان حسين خان جلاير

... .. ۳۷۹ - ۲۵۳ - ۷۷

سلطان حسين افتخار خان پور

اصالت خان ... ۱۷۲

سلطان حسين خان پکھلي دال

... .. ۵۶۵

سلطان حسين مقوي ۸۲۳

سلطان حسين مشهور به مير

ملنگ (يا) سلطان حسن

... .. ۳۰۲ - ۲۹۴

سلطان حسين ميرزا ۶۶۸ - ۷۱۰

سلطان خان ... ۳۷۰

سلطان خرم ۵۷۲ - ۶۶۶ - ۷۰۳

سلطان خسرو پسر کلان شاهزاده سليم

۹۳ - ۱۱۰ - ۱۱۶ - ۱۲۹

سکندر خان اوزبک ۷۶ - ۷۷

... .. ۳۸۶ - ۳۸۵

سکندر خان پسر عبد الله خان

... .. ۴۳۲

سکندر دوکاني ۷۲۲ - ۷۲۶

... .. ۷۲۸

سکندر شاه سور (يا) سکندر

خان سور (يا) سکندر سور

۶۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵

... .. ۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹

سکندر والي بيجاپور ۵۳۶

صلاح خان ۲۵۵

سلاطين آل مظفر ... ۶۶۷

سلطان ابراهيم پسر سلطان

رفيع الشان ... ۴۶۴

سلطان ابراهيم اودي ۶۲۳

سلطان احمد شاه بانوي احمد آباد

... .. ۹۴ - ۲۴۱ - ۳۶۶

سلطان باينغر ... ۱۴۹

سلطان پوزيز ۱۱۱ - ۱۴۱

سلطان سليمان شكوه (يا)	۵۶۱ - ۵۶۶ - ۵۷۲ - ۵۷۶
سلیمان شكوه پسر کلان	۷۱۴ - ۶۸۵
دارا شكوه ۲۴۸ - ۲۷۳ -	سلطان خواجه نقشبندي ۵۲
۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۷ - ۴۵۲ -	سلطان دارا شكوه ... ۷۹۲
۴۵۳ - ۴۵۴ - ۵۹۳ - ۵۹۴	سلطان دانيال ... ۷۰۱
سلطان سنجر سلجوقي ۲۰۷	سلطان دارر بخش مشهور به
سلطان شجاع .. ۷۷۵	سلطان بلاتي پسر سلطان خسرو
سلطان شهریار پسر سلطان خسرو	۱۴۵ - ۶۸۹ - ۷۲۲ - ۷۲۳ -
۱۴۶ - ۱۴۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -	.. ۷۱۴ - ۷۷۴ - ۷۹۲
.. ۱۵۶ - ۷۱۴ - ۷۲۲	سلطان زفيج الدرجات ۳۴۹
سلطان عبدالله قطب شاه ۲۰۱	سلطان زين العابدين ۱۷۸
سلطان عظيم الشان ۸۱۶ -	سلطان سكندر سور (يا) سكندر
.. .. ۸۱۹ - ۸۲۰	شاه سور (يا) سكندر خان
سلطان علي .. ۴۷۹	سور (شف - سكندر شاه)
سلطان عاي افضل خان ۷۴	۶۸ - ۷۵ - ۸۵ - ۳۷۵ -
سلطان فيروز شاه پادشاه دهلي	.. ۵۴۹ - ۶۱۴ - ۶۱۹
.. .. ۲۴۱	سلطان سليم (يا) سليم شاه
سلطان كام بخش ۳۴۸	(شف - سليم شاه) ۶۸ -
سلطان گرشاسپ ۷۱۴	.. ۳۸۸ - ۳۸۷ - ۳۸۰ - ۸۸
سلطان محمد ۲۱۷ - ۲۴۸ -	.. ۵۳۹ - ۵۱۲ - ۴۴۵

۵۵۸ (۵۵۹ - ۵۶۲ - ۵۶۴)

۵۶۵ - ۵۶۸ - ۵۷۰ - ۵۸۷

۵۸۸ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۱۹

۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۲۱

۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶

۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ - ۶۳۱

۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹

۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۵۱

۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۵۹

۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۶۴

۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵ - ۶۷۷

۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳ - ۶۸۴

۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱ - ۶۹۴

۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۵

۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷

سلطان محمد اورنگ زیب بہادر

(شف - خلك مكان) - ۸

۹ - ۱۷۳ - ۲۰۶ - ۲۱۵

۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۳۲

۲۳۴ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰

۷۸۵ - ۵۰۸

سلطان محمد اکبر - ملقب

به عرش آشیانی (شف -

عرش آشیانی) ۷ - ۸

۹ - ۵۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹

۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۸۴

۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ - ۹۱

۹۲ - ۹۵ - ۹۶ - ۱۰۱

۱۰۴ - ۱۱۱ - ۱۱۵ - ۱۱۸

۱۲۱ - ۱۲۳ - ۱۲۹ - ۱۳۵

۲۵۹ - ۲۷۹ - ۲۹۲ - ۳۴۵

۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ - ۳۸۵

۳۸۶ - ۳۹۱ - ۳۹۳ - ۳۹۶

۳۹۸ - ۴۰۱ - ۴۰۷ - ۴۰۹

۴۱۲ - ۴۲۵ - ۴۳۳ - ۴۵۵

۴۶۸ - ۴۷۱ - ۴۷۷ - ۴۷۸

۴۸۲ - ۴۸۴ - ۵۰۸ - ۵۰۹

۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۴

۵۲۴ - ۵۳۷ - ۵۴۹ - ۵۵۰

۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۶ - ۵۵۷

۳۷۵ .. ابو سعید	- ۲۷۴ - ۲۶۶ - ۲۵۵ - ۲۴۵
۱۲۵ سلطان محمود کلان	- ۲۸۴ - ۲۸۰ - ۲۷۸ - ۲۷۷
- ۸۷ سلطان محمود گجراتی	- ۲۹۴ - ۲۹۱ - ۲۹۰ - ۲۸۷
۳۷۳ - ۹۶ - ۹۳ ..	- ۳۱۴ - ۳۰۶ - ۲۹۷ - ۲۹۵
- ۳۷۲ سلطان محمود میرزا	- ۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۴۵ - ۳۲۲
۳۷۳	- ۴۰۸ - ۳۶۳ - ۳۵۸ - ۳۵۴
- ۱۶۶ سلطان مراد بخش	- ۴۵۹ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۱۴
۷۷۳ - ۷۱۳ - ۵۳۰ ..	- ۴۹۸ - ۴۹۶ - ۴۹۵ - ۴۹۳
- ۴۷ سلطان مظفر گجراتی	- ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۰۳ - ۵۰۲
- ۱۰۰ - ۹۹ - ۹۸ - ۹۶ - ۹۵	- ۵۹۱ - ۵۸۵ - ۵۴۱ - ۵۳۸
- ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۶۱ - ۴۷۸	- ۷۷۵ - ۶۰۵ - ۵۹۸ - ۵۹۵
۶۹۴	- ۷۹۶ - ۷۹۲ - ۷۹۰ - ۷۸۱
۵۶۶ .. سلطان نصیر الدین	- ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۸۱۰ - ۷۹۷
۶۴۰ .. سلیمان خان	- ۸۲۴ - ۸۱۹ - ۸۱۶ - ۸۱۵
سلیمان دازن پسر لودی خان	۸۲۵
۶۴۰	۲۰۲ سلطان محمد عظم
سلیمان شکوه پسر کلان داراشک	سلطان محمد میرزا پسر کلان
- ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۲۷۳ - ۲۴۸	- شاه ظہماسپ مغربی ۵۰۷
- ۴۵۴ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۴۷	۵۵۲
۵۹۴ - ۵۹۳	سلطان محمود بن سلطان

۵۴۱	..	سبنکي جاٹ	۶۳۹ - ۸۲	..	د بہار
۷۱۱ - ۵۲۹		سودہ (قوم)	۸۸ - ۶۸	..	سلیم شاہ
۵۴۷ - ۳۶۷		سورجمل جاٹ	۳۸۷ - ۳۸۸ - ۴۶۹		۳۸۰
۴۱۳		سوم دیور داماد بہرجي	۶۳۹
۶۲۹	..	سومذاتہہ (فیلبان)	۱۰۷	..	سلیم قلی
		سہراب خان پسر آصف خان	۳۷۵ - ۴۴		صلیمہ سلطان بیگم
۱۱۴	..	مرزا جعفر	۶۸۶
- ۷۰۰		سہیل خان بیجا پوری	۵۴		ہمان عی خان فرغوجي
۷۱۲			سنبیل (نبیلہ از قبائل افغان
۶۹۹		سہیل خان خواجہ سرا	۲۴۹	..	نیازی)
۵۳		سیادت خان سید ارغلان	۳۱۲		سنبہای بہونحلہ
		سیادت خان میر زین الدین	۷۹۵ - ۷۹۶ - ۸۰۵		۶۰۴
۵۳	..	علی	۸۱۶ - ۸۰۶
۲۳۸	..	سید ابو سعید	۷۸۹ - ۸۰۴		سنبہای سوائی
۱۲۴ - ۱۲۳		سید ابو الفتح	۲۹۱ - ۵۳۸		سنٹا کھور پیرہ
۷۷۵	..	سید ابو محمد	۸۱۲
۵۲		سید احمد خان بارہہ	۲۶۶	..	سنجر بیگ
۷۲۹		سید احمد قلعه دار کالنجور	۳۲۹	..	سنکراجي ملہار
		سید اختصاص خان بارہہ عرف	۷۲	..	سنکرام ہوسڈاک
۵۲	..	سید ملایت خان			

۵۴۴	قطب الملک	سید اختصاص خان سید فیروز
۵۲	.. سید خان چغتای	۵۳ .. خان
۳۷۰	سید دلاور علی خان	۱۲۳ .. سید آله دان
۵۲	سید دلیر خان بارهه	۵۳ - سید امیر خان خوافی
۷۷	.. سید دولت	۲۲۷
۵۲	.. سید راجو بارهه	۴۴۳ سید جلال صدر الصدر
۵۳	سید رستم خان دکئی	سید جعفر بارهه مخ - اطب
۲۱۶	.. سید سالار خان	۱۴۸ .. به شجاعت خان
سید شجاعت خان بهادر		۵۲ سید حامد خان بخاری
۵۳ .. بهکری		۸۷
سید شیر زمان پسر خانجهان		سید حسن خان بارهه صوبه دار
۷۶۵	سید مظفر بارهه	لاهور (یا) سید حسین خان
سید صلابت خان مخاطب به		بارهه .. ۵۳ - ۶۰۴
۵۸۶	اختصاص خان	سید حسن علی خان ناظم
۵۲	.. سید عالم بارهه	۳۲۳ .. آله آباد
۳۵۶	سید عالم علی خان بهادر	سید حسین علی خان ناظم
- ۳۲۵	سید عبد الله خان	پتانه .. ۳۲۲ - ۳۲۳
۶۵۲ - ۶۵۱ - ۵۴۴ - ۳۴۲		سید خانجهان بارهه - ۷۶۲
۵۳	سید عبد الله خان بارهه	۷۶۶ - ۷۶۳
سید عبد الله خان پسر		سید خان جهان خالوی

سید محمد جونپوری مہدوی	۵۲	میر خوانندہ ..
۸۲۵ ۲۳۵		سید عبداللہ خان قطب الملک
سید محمد گیسو دراز	۴۶۲
۱۹۳ (قدرة الواصلین)		سید عبدالوہاب خاندیسی ۴۱۳
۸۹ سید محمد میر عدل		سید عزت خان عبد الرزاق
سید محمود پسر نصرت جنگ	۵۳	گیلانی ..
۷۵۸ .. خاندوران		سید علی اکبر قاضی لاہور ۲۳۷
سید محمود خان بارہہ ۵۲ -		سید غیرت خان ۸۲۱ - ۳۳۵
۶۳۷		سید غیرت خان بارہہ ۴۶۴
سید مرتضیٰ خان ۷۵۲		سید قاسم بارہہ قلعدار آلہ آباد
سید مظفر خان بارہہ ۵۳ -	 ۷۸۵ - ۷۸۴
۷۰۶ - ۷۱۴ - ۷۲۴ - ۷۲۸ -		سید قاسم و سید ہاشم ۵۲
۷۶۱ - ۷۲۹		سید لشکر خان بارہہ ۵۳ -
سید منصور خان بارہہ پسر خان	۷۶۵
جہان سید مظفر بارہہ		سید ماکن پسر سید عبداللہ
۷۶۵ - ۵۲		۷۶۱
سید منور پسر خان جہان سید		سید مبارک خان بخاری ۹۴ -
۷۶۵ .. مظفر بارہہ		۳۲۳
سید میرک امفہانی جفری		سید محمد پسر خاندوران
۶۴۱		نصرت جنگ ۷۸۲ - ۷۵۸

سیف الله صفوي ۲۱۴ - ۷۸۱

سیف خان سید علي اصغر

۵۲ - ۲۱۶ - ۲۵۳ - ۲۵۴

۲۸۷ . ۲۷۸

سیف خان فقير الله ۵۳

سیف خان کوکھ .. ۵۲

سیف خان مرزا صفی ۵۲ -

۲۱۶ . ۲۵۳ . ۲۵۴ . ۲۷۸ .

۲۸۷

سیف علي بیگ پدر بیرام

خان .. ۳۷۲

سیمجه (یا) سیمجه (قوم) ۵۲۹

سیوا (یا) سیوا بهونسله (یا)

سیوای بهونسله ۲۷۶ -

۲۹۳ - ۳۱۴ - ۴۹۸ - ۵۲۳ -

۶۰۷ - ۷۸۳ - ۸۰۱ - ۸۰۲

* حرف شین *

شادمان پسر میرزا عزیز کوکھ

۴۸۴

سید نجم الدین علي خان بارهه

۵۳

سید نیاز خان قلعه دار ۲۰۲

سید وجیه الدین گجراتی ۲۳۶

سید هدایت الله صدر ۵۲

سید وزیر خان بارهه ۵۲

سیدی حسن .. ۵۸۲

سیدی سالم .. ۱۷۷

سیدی مرجان قلعه دار پیدر ۲۰۱

سیدی مفتاح حبش خان

.. ۷۵۴ - ۵۸۰ - ۵۷۹

سیدی یاقوت خان حبشی ۵۳

سیف الدوله سید شریف خان

بهادر .. ۵۳

سیف الدوله عبدالصمد خان

بهادر دلیر جنگ ۵۳ - ۶۱۱

سیف الدوله عمده الملک ۲۵

سیف الدین علي خان ۳۲۸ -

۵۳۹

سیف الله خان میربحر ۵۳

[شيانى] - (شف - فردوس
 - ٩ - ٨ [شيانى]
 - ١١٣ - ١٢٣ - ١٢٤ - ١٤١
 - ١٤٨ - ١٤٩ - ١٥١ - ١٥٤
 - ١٥٩ - ١٦٧ - ١٧٥
 - ١٨٨ - ١٩١ - ١٩٢ - ١٩٥
 - ١٩٦ - ٢٠٦ - ٢٢٦ - ٢٤٧
 - ٢٩٥ - ٢٩٩ - ٣٠٤ - ٣٠٥
 - ٣٢٢ - ٣٢٤ - ٣٤٣ - ٣٤٥
 - ٣٦١ - ٣٧٩ - ٣٩٠ - ٣٩٣
 - ٤٩٦ - ٥١٩ - ٥٢٠ - ٥٢٥
 - ٥٢٨ - ٥٣٠ - ٥٧٤ - ٥٧٩
 - ٥٨٨ - ٥٨٩ - ٥٩٠ - ٥٩٢
 - ٦٤٩ - ٦٨٨ - ٧٢١ - ٧٢٣
 - ٧٣٠ - ٧٣٦ - ٧٤٢ - ٧٤٨
 - ٧٥٠ - ٧٦٢ - ٧٦٣ - ٧٦٥
 ٧٩٨ - ٧٩٢ - ٧٩٩ ..
 ٣٦٧ - ٣٦٩ .. شاه دراني
 ٦٦٨ .. شاه رخ ميرزا
 ٨٣١ .. شاهزاده اعزالدين

شاد ملك خانم بنت سلطان
 محمد - ميرزا بن
 جهانگير ميرزا زهير امير
 صاحب قران ٤٨٧
 شادي خان اوزبك ٥٤
 شاه ابوالمعالى ٧٥ - ٦٥
 ٤٧٦
 شاه اسماعيل صفوي - ٣٧٢
 ٨٢٣ - ٤٠٨
 شاه بداغ خان ٣٨٦ - ٥٤
 ٤٧١
 شاه بيگ خان ارغون ٥٤
 شاه بيگ خان اوزبك ٥٤
 شاه بيگ خان حاكم قندهار
 ٤٨٢
 شاه بيگ خان خاندوران ٣٨٣
 شاه بيگ خان صوبه دار قندهار
 ٧٧٧ - ٤٣٤
 شاه جهان بادشاه (ملقب به
 صاحب قران ثاني و فردوس

شاهزاده سلطان محمد معظم

۵۲۷

شاهزاده سلطان مراد

۶۹۸ - ۶۸۴

شاهزاده سلیمان شکوه

۲۲۱

شاهزاده شاهجهان

- ۱۳۶

- ۴۱۰ - ۳۹۹ - ۱۵۳ - ۱۴۵

- ۶۶۳ - ۵۲۷ - ۵۲۵ - ۴۱۶

- ۷۱۳ - ۷۰۷ - ۷۰۵ - ۶۸۸

۷۴۹ - ۷۴۰ - ۷۲۰

شاهزاده شاه عالم بهادر

- ۲۸۴

۳۰۴

شاهزاده شجاع

۳۴۵

شاهزاده شه—ریار پور خرد

۱۳۳

جنت مکانی

۱۳۳

شاهزاده عظیم الشان

- ۳۱۲

۳۲۳ - ۳۲۲

شاهزاده محمد اعظم (یا) اعظم

شاه

۴۹۷ - ۲۹۹ - ۲۴۳

۸۰۶ - ۵۹۶ - ۵۳۴

شاهزاده بیدار بخت ناظم مالوه

۸۱۰ - ۷۹۷ - ۵۴۲ - ۲۹۹

شاهزاده پردیز

- ۷۰۲ - ۵۱۷

۷۱۸

شاهزاده خسرو

۱۲۴

شاهزاده دارا شکوه

- ۱۵۶

- ۴۳۱ - ۲۷۳ - ۲۶۱ - ۲۱۱

۷۷۸ - ۷۴۵ - ۴۴۴

شاهزاده دانیال

- ۷۰۲ - ۴۷۸

۷۳۷ - ۷۱۷

شاهزاده سلطان پردیز

- ۱۱۰

۷۵۸ - ۵۱۶

شاهزاده سلطان خرم مخاطب

بشاهجهان

- ۱۵۲ - ۱۲۴

۷۵۸ - ۵۱۷ - ۲۵۹

شاهزاده سلطان دانیال

- ۴۷۸

۷۳۷ - ۷۱۷ - ۷۰۲

شاهزاده سلطان سلیم

- ۱۱۰

- ۶۸۵ - ۶۷۰ - ۵۷۲ - ۴۸۱

۷۲۳ - ۶۹۴

شاهزاده محمد معظم مخاطب

به شاه عالم ۲۵۳ - ۲۸۰ -

۴۵۸ - ۴۹۶ - ۸۰۱ - ۸۰۷

شاهزاده مراد بخش ۱۷۴ -

۲۲۳ - ۲۹۵ - ۳۱۲ - ۳۲۰ -

۴۴۱ - ۷۰۱ - ۷۶۵ - ۷۷۰ -

شاه سبکان ... ۶۶۸

شاه شجاع ۱۱۴ - ۱۶۸ -

۷۸۲

شاه صفی .. ۲۱۱ - ۷۶۵ -

شاه طهماسب صفوی ۹۰ -

۱۰۷ - ۱۲۸ - ۳۹۶ - ۴۷۱ -

۵۰۷ - ۵۵۷ - ۵۷۷ ..

شاه عالم بهادر ۲۷۹ - ۲۸۰ -

۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ -

۳۲۳ - ۳۵۱ - ۴۴۸ - ۴۵۰ -

۵۴۳ - ۵۸۲ - ۷۸۸ ..

شاه عباس ثانی ۴ - ۲۱۱ -

۲۲۷ - ۴۲۵ - ۴۴۱ - ۴۹۰ -

۴۹۵ ۷۰۲ -

شاهزاده محمد اکبر ۴۵ - ۲۲۴ -

۲۵۴ - ۳۷۵ - ۴۴۸ - ۴۴۹ -

۴۵۲ - ۵۲۴ - ۶۱۶ - ۶۳۱ -

.. .. ۴۳۶ - ۸۰۵ -

شاهزاده محمد اردنگ زیب

بهادر ۱۵۶ - ۱۶۲ -

۱۹۶ - ۲۰۱ - ۲۲۴ - ۲۲۵ -

۲۵۲ - ۲۶۳ - ۲۶۹ - ۲۷۵ -

۴۱۳ - ۴۲۳ - ۴۳۰ - ۴۳۱ -

۴۹۴ - ۵۳۵ - ۵۸۲ - ۷۵۲ -

۷۵۵ - ۷۶۳ - ۷۶۶ - ۷۷۷ -

۷۸۲ - ۷۸۳ - ۷۸۷ - ۷۹۸ -

شاهزاده محمد حکیم ۶۳۶

شاهزاده محمد سلطان ۲۲۲

شاهزاده محمد شجاع ۱۶۰ -

۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۵۹۳ -

۷۴۴ - ۷۶۱

شاهزاده محمد معزالدين

۲۶۶ - ۷۸۹ - ۸۱۳ - ۸۲۵ -

.. .. ۸۲۷

۶۲۵ - ۶۲۴	شاہ عباس ماضی صفوی (یا)
- ۳۹۳ - ۵۴ شاہم خان جلابر	شاہ عباس صفوی (یا)
۶۴۳	شاہ عباس ماضی ۱۶۷ -
۶۶۲ شاہم علی	۴۰۷ - ۴۳۳ - ۴۳۹ - ۴۹۰ -
۶۵۷ شاہ منصور	۵۸۸ - ۶۶۸ - ۷۰۵ - ۷۱۹ -
شاہ نواز خان بہادر میرزا ایرج	۷۳۳
- ۷۰۴ - ۷۰۳ - ۴۹۰ - ۵۴	۷۱۱ شاہ عیسیٰ سندھی
۷۷۴ - ۷۱۱	۵۴ شاہ فخرالدین
- ۵۴ شاہ نواز خان صفوی	۸۳۰ شاہ فیض قادری
۴۵۴ - ۲۲۳ - ۱۷۴	۵۹۵ - ۵۴۱ شاہ قلی چیلہ
۳۳ شاہ نور	۵۳۰ - ۴۸۸ شاہ قلی خان
۶۴۸ شاہ ولی	۶۵۶ - ۵۴ شاہ قلی خان محرم
۶۲۳ شاہی خان	۵۳ شاہ قلی خان فارنجی
- ۱۸۷ - ۱۸۱ شاہستہ خان	شاہ قلی خان رفاص حاجی
- ۲۰۸ - ۲۰۱ - ۱۸۹ - ۱۸۸	۵۴
- ۳۳۱ - ۲۳۳ - ۲۳۲ - ۲۲۱	۲۹۵ شاہ محمد
۷۸۶ - ۴۵۲	- ۵۴ شاہ محمد خان قلاتی
- شاہستہ خان امیرالامرا (شف)	۳۸۵
(امیرالامرا شاہستہ خان)	۴۷۱ شاہ محمد سیف الملوک
۵۳۶ - ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵۵	شاہم بیگ (ساربان پسر)

٥٤	..	عرب	شجاع	٢١٣ - ٢١٤ - ٢١٥
		شجاعت خان محمد بيگ		٢١٨ - ٢٢٢ - ٢٣٨ - ٢٣٩
٥٥	..	ترکمان		٢٥٣ - ٢٧٣ - ٥٩٤ - ٧٧٤
		شرف بيگ عامل خواجه شاه	 ٧٨٥ - ٨٠٠
٩٥٧	..	منصور	شجاع الدوله	٥٥ - ٣٩٨
٣٥٠	..	شرف الدين	 ٨٢١
		شرف الدين پسر بهره مند خان	شجاع الملک امير الامرا	٥٥ -
٤٥٥ ٨٣٢
		شريف الملک حيدر آبادي	شجاعت خان	١٩٨ - ٤٨٣
١٤٦	شجاعت خان بهادر محمد شاه	
٥٤	..	شريف خان انگه	نام	٥٥ - ١٩٨
		شريف خان امير الامرا (شرف -	شجاعت خان رعدا فداز بيگ	
		امير الامرا شريف خان)	 ٥٤
		٥٤ - ١١٠ - ١٣٤ - ٧٠٢ -	شجاعت خان سلام الله عرب	٥٤
٧١٨	شجاعت خان سور	٣٨٧
٩٦٤		شريف خان بخشي	شجاعت خان شادي بيگ	
٣٠٥		شريف خان کردزه گنج	 ٥٤ - ٥١٢
٤٧٧		شکون پسر قراچه	شجاعت خان شيخ کبير	٥٤ -
٥١٠		شمال خان قورچي	 ١٨٣
		شمس الدوله ابوالخير	شجاعت خان عرف مقيم خان	

(یعنی - شاه جهان بادشاہ)

(شف - فردوس آشیانی)

۸ - ۹ - ۱۱۳ - ۱۲۶ - ۱۳۳ -

۱۴۱ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۱ -

۱۵۴ - ۱۵۶ - ۱۵۹ - ۱۶۷ -

۱۷۵ - ۱۸۸ - ۱۹۱ - ۱۹۲ -

۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۰۶ - ۲۳۶ -

۲۴۷ - ۲۹۵ - ۳۹۹ - ۴۰۴ -

۴۰۵ - ۴۲۲ - ۴۲۴ - ۴۴۳ -

۴۴۵ - ۴۶۱ - ۴۷۹ - ۴۹۰ -

۴۹۳ - ۴۹۶ - ۵۱۹ - ۵۲۵ -

۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۷۴ - ۵۷۹ -

۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۲ -

۶۴۹ - ۶۸۸ - ۷۲۱ - ۷۲۳ -

۷۳۰ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۴۸ -

۷۵۰ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵ -

۷۹۸ - ۷۹۲ - ۷۶۹ ..

شہادت خان سید قاسم بارہہ

۵۴

شہباز خان خواجہ سرا ۲۹۸ -

خان بہادر (تیغ جنگ ۳۶۵

شمس الدولہ دلاور جنگ ۴۱

شمس الدین خان پسر کلان

نظر بہادر .. ۵۴

شمس الدین محمد خان انگہ

۵۳ - ۷۱ - ۸۸ - ۶۱۵ -

۶۷۵ - ۶۴۵

شمسی پسر میرزا عزیز کوکہ

۶۸۴

شمشیر خان ارسلان بی اورنگ

۵۴

شمشیر خان تربتی ۵۵

شمشیر خان حیات تربتی ۵۴

شنگر زاد .. ۱۴۴

شہاب الدین احمد خان ۵۴ -

۹۲ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ -

۱۰۱ - ۱۰۲ - ۳۷۷ - ۴۷۸ -

۵۵۱ - ۶۶۱ - ۶۸۲ - ۶۹۵

شہاب الدین محمد صاحبقران

ٹانڈی (یا) فردوس آشیانی

شیخ ابوالغیض فیضی	۵۴ -	۵۱۱
... ..	۱۰۳ - ۶۹۷	شهباز خان کنبو	۴۷۳ - ۵۴
شیخ احمد فتح پوری	۵۴	۶۸۱ - ۴۷۴
شیخ الاسلام خان	۲۳۷ - ۲۴۰	شهباز خان معروف به شیخ	رور
شیخ الشیوخ شیخ شهاب الدین		روملہ	۵۴ ..
سهروردی	۹۰ ..	شهباز خان میر تورک	۹۷ -
شیخ بتمک پسر خورشکی نبیرہ		۳۸۷ - ۳۹۱ - ۴۱۸ - ۴۷۳	
شیخ الاسلام شیخ		شہ بیگم دختر علی شکر بیگ	
موردن چشتی	۶۰۱ - ۶۰۲	۳۷۵
شیخ بہاء الدین	۳۶۳ ..	شہداد خان خورشکی	۵۵
شیخ بہلول	۵۴ ..	شہریار	۱۷۵
شیخ جمال بختیار	۵۴	شیخ ابراہیم پور شیخ موسیٰ	۵۴
شیخ حسام بغارسی	۱۱۶ -	شیخ ابوبکر تائبادی	۷۷
.. ..	۱۱۷ - ۳۸۱	شیخ ابوالفضل مبارک علامی	
شیخ دانیال	۱۲۴ ..	(شف - علامی شیخ	
شیخ داؤد	۸۲۶ ..	ابوالفضل صاحب اکبرنامہ)	
شیخ دین محمد	۸۲۵ ..	۴ - ۱۳ - ۵۴ - ۷۳ - ۱۰۰ -	
شیخ زین الماتہ و الدین خوافی		۱۱۵ - ۱۱۸ - ۵۶۹ - ۶۶۰ -	
.. ..	۶۶۸ ..	۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۹۲ -	
شیخ زین صدر نبیرہ	شیخ	۷۱۰ ..	

قدس سرہ (یا) شیخ فرید	۶۶۸	زین الدین خوافی
شکر گنج ... ۳۶۳ - ۶۷۵	۲۴۰	شیخ سراج الدین ...
شیخ فرید بخشہ ۶۷۰ -	۱۲۰	شیخ سلیم چشتی ...
.. .. ۶۸۵ - ۶۸۹	۱۱۸	شیخ سلیم فتحپوری
شیخ فرید بہکری ... ۴	۷۳۵	شیخ عبدالحمید لاهوری
شیخ فرید مرتضیٰ خان بخاری	۵۴	شیخ عبدالرحیم لکھنوی
۵۴ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۴۰۱	۷۱۰	شیخ عبدالسلام لکھنوی
شیخ فضل اللہ برہان پوری	۵۵	شیخ عبدالعزیز خان
... .. ۷۳۲	۴ -	شیخ عبدالقادر ہداؤنی
شیخ فیضی (شف - شیخ	۶۹۱ - ۶۸۴ - ۳۹۴	...
ابو الفیض فیضی) ۵۴ -	۵۴	شیخ عبداللہ خان ...
... .. ۱۰۳ - ۶۹۷		شیخ عبداللہ واعظ ملتانی
شیخ کبیر شجاعی خان ۱۱۸	۸۱۹
شیخ گدائی کنبو .. ۵۴	۵۴	شیخ عبد الذبی صدر
شیخ الاسلام شیخ مودرد چشتی	۲۳۵	شیخ علی متقی ..
.. .. ۶۰۱		شیخ غلام مصطفیٰ کار طلب خان
شیخ محمد بخاری ۵۴		والاشاہی بہادر شاہی
شیخ محمد برادر زادہ دارڈ	۸۲۹
.. .. ۶۴۳		شیخ فاضل متبحر ...
شیخ محمد طاہر بوہرہ ۲۳۵		شیخ فرید الدین شکر گنج

شیر خان سرور	۳۹۴ - ۶۶۱ -	شیخ محمد غزنوی	۶۷۶
.. ..	۷۲۰	شیخ محمد غوث	۵۴ ..
شیر خان سید شهاب بارهه	۵۴	شیخ معروف بهکری	۲۶۰
شیر خان فولادی	۹۶ - ۱۰۰ -	شیخ معظم	۱۲۰ ..
شیر خان گجراتی	۳۹۰	شیخ میر خوانی	۲۹۸ - ۵۴
شیر خواجه	۵۰ - ۵۴ - ۱۱۵ -	شیخ نجیب الدین سرور دندی	۹۱
.. ..	۱۱۶	۹۱
شیرزاد خان بهادر پوندل	۷۳۶	شیخ نصیر	۸۲۵ ..
شیر شاه	۱۱۸ - ۳۸۷ - ۶۳۹ -	شیخ نظام حیدر آبادی	۲۲۲ -
شیر علی نوکر میرزا کامران	۶۴	۳۰۴ - ۴۵۸
شیر محمد دیوانه خدمتگار		شیخ نظامی گنجه	۱۱۲
خواجه معظم	۴۷۹	شیخ نور محمد	۸۲۶ - ۸۲۷
شیرزیه خان	۵۴ ..	شیر افکن خان	۱۲۹ - ۱۳۳
		شیر افکن خان استجلو	۵۱۳
		شیر افکن خان علی قلی بیگ	۵۴
		۵۴
		شیر خان	۳۷۲ - ۴۳۲
		شیر خان تربتی	۵۴ ..
		شیر خان تونور ناظم گجرات	۵۴ - ۱۲۰ - ۱۶۳

* حرف صاد *

صاحبچی	۲۸۴ - ۲۸۵ -
.. ..	۲۸۶
صاحب قران (یعنی امیر)	
تیمور (- شف - امیر)	
تیمور (۹ - ۷۷ - ۴۰۷)	

۷۹۸	۷۳۲ ۷۰۴ ۷۰۳	..
- ۱۰۶ - ۸۷ - ۶۹	صادق خان		(یا)	صاحب قران ثانی
۵۵۴ - ۵۱۲ - ۴۵۴ - ۳۹۳				فردوس اشقیانی (یعزلی)
- ۵۵	صادق خان میربخشی			شهاب الدین محمد شاه جهان
۵۳۱ - ۲۱۱ - ۲۷۱	..			بادشاه (شف - شاه جهان)
۵۵	صادق محمد خان هردي		۱۱۳ - ۹ - ۸	بادشاه ()
	صالح بیگ برادرزاده آصف		۱۴۸ - ۱۴۱ - ۱۳۳	
۳۹۹	..	خان جعفر	- ۱۵۶ - ۱۵۴ - ۱۵۱	
۱۹۴		صالح بیگ فوجدار بودوان	- ۱۸۸ - ۱۷۵ - ۱۶۷	۱۵۹
۳۲۰	..	صالح خان	- ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۹۲	۱۹۱
۲۵۱		صالح خان فدائی خان	- ۲۹۵ - ۲۴۷ - ۲۳۶	۲۰۶
		صالحه بانو مخاطب به بادشاه	- ۴۲۲ - ۴۰۵ - ۴۰۴	۳۹۹
۴۸۴		محل صبیحہ قایم خان	- ۴۶۱ - ۴۴۵ - ۴۴۳	۴۲۴
۲۴۴		صدرالصدور عابد خان	- ۴۹۶ - ۴۹۳ - ۴۹۰	۴۷۹
۲۳۴ - ۲۳۴		صدرالنساء محل	- ۵۳۰ - ۵۲۸ - ۵۲۵	۵۱۹
۷۲۹ - ۷۲۸		صدر خان	- ۵۸۹ - ۵۸۸ - ۵۷۹	۵۷۴
- ۳۶۱ - ۳۵۹		صغدر جنگ	- ۶۸۸ - ۶۴۹ - ۵۹۲	۵۹۰
۳۶۷ - ۳۶۶	- ۷۳۶ - ۷۳۰ - ۷۲۳	۷۲۱
۲۵۲	..	صغدر خان	- ۷۶۲ - ۷۵۰ - ۷۴۸	۷۴۲
۴۹۶		صغدر خان آقاسی	- ۷۹۲ - ۷۶۹ - ۷۶۵	۷۶۳

مصمص الدوله (يعنبي مير
عبدالرزاق) ۱۸-۲
مصمص الدوله خاندوران بهادر
منصور جنگ ۸۲۰
مصمص جنگ .. ۴۱

* حرف ضاد *

ضحاك باميان .. ۴۰۴
ضياء الدوله پسر خواجه
سعد الدين خان ۵۵
ضياء الدين خان .. ۲۷۷
ضياء الدين يوسف پور امير خان
مير ابو البقا .. ۱۷۳
ضياء الله خان .. ۵۰۶

* حرف طا *

طالب كلیم ۲۱۰ - ۷۳۰ -
.. .. ۷۳۹
طاهر خان طاهر شيخ ۵۵
طائفه مهدييه ۱۲۳ - ۱۲۴

مقدر خان خواجه قاسم ۵۵ -
.. .. ۷۷۲
مقدر علي خان .. ۸۳۳
مف شکن خان ۲۴۹ - ۵۹۴
مف شکن خان محمد طاهر
.. .. ۵۵
مف شکن خان ميرزا لشكري
.. .. ۵۵
مف شکن خان مير صدر الدين
.. .. ۵۵
مفسي خان پسر اسلام خان
مشهدي ۱۶۶ - ۵۵
ملايت جنگ ۳۷۰ - ۷۸۳ -
.. .. ۸۳۳ - ۸۳۴
ملايت خان ۱۶۹ - ۲۰۰ -
.. .. ۳۷۱ - ۴۵۵
ملايت خان چركس ۶۵۹
ملايت خان (رشن ضمير ۵۵
ملايت خان خواجه مير خواني
.. .. ۵۵

۷۶۳
 عادل شاہ بیجاپوری ۱۰۱ -
 ۱۴۰ - ۲۰۱ - ۴۱۸ - ۴۳۰ -
 ۷۶۲ - ۷۵۴ - ۷۴۶ - ۶۴۵ -
 ۷۶۲
 عارف خان چیلہ ۶۰۴ ..
 عاقل خان ۵۶ .. ۷۶۲
 عاقل خان عفايت اللہ ۵۹۱
 عاقل خان خـوانی ناظم
 شاہجہان آباد ۵۳۶ - ۸۳۰ -
 عاقل میر عسکری ۵۶ ..
 عالم علی خان ۵۰۳ - ۵۳۹ -
 عالم علی خان برادر زادہ و
 متبنای حسین علی خان ۲۳۲
 عالمگیر پادشاہ (ملقب بہ
 خلد مکان) (شف - خلد مکان) ۴ -
 ۸ - ۹ - ۱۵ - ۲۶ - ۱۷۳ -
 ۲۰۶ - ۲۱۶ - ۲۱۷ -
 ۲۲۰ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -
 ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -

۴۶۶ طہماسپ خان جلایر
 طہمورت (یا طہم - ورس)
 و ہو شنگ پسران سلطان
 دانیال ۱۵۶ - ۷۱۴
 طیب خان جوہاری ۵۵ ..

• حرف ظا •

ظفر خان پسر خواجہ ابو الحسن
 ترہتی .. ۷۳۸ - ۷۳۹
 ظفر خان پسر زین خان کوکہ ۵۵
 ظفر خان خواجہ احسن اللہ ۵۵
 ظہیر الدین محمد بابر بادشاہ
 (ملقب بہ فردوس مکانی)
 (شف - فردوس مکانی)
 ۹ - ۶۴ - ۶۵ - ۳۷۲ - ۴۰۹ -
 ۴۷۶ - ۶۶۸ - ۶۶۰ - ۶۷۹ -

• حرف عین •

عابد خان دیوان ۶۶۴ ..
 عادل خان بیجاپوری ۵۶۲ -

عبد الحكيم خان ميانہ	۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷
عبد الرحمٰن سلطان ولد	۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷
نذر محمد خان ۵۶ - ۴۳۱	۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵
۴۴۳	۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴
عبد الرحمٰن حيدر جنگ ۲۵ -	۳۲۲ - ۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱
۶۱۵	۳۵۴ - ۳۵۸ - ۳۹۵ - ۴۹۶
عبد الرحيم بيگ ارزبک ۵۶	۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۲۹
عبد الرحيم خان پھر اسلام خان	۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱ - ۵۸۵
مشهدي ۵۶ - ۱۶۶	۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸ - ۶۰۰
عبد الرحيم خواجه جويداري	۶۰۵ - ۶۰۹ - ۷۷۵ - ۷۸۱
۵۸۸	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
عبد الرحيم ديوان لاهور ۵۶۷ -	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
۵۶۸	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۴ - ۸۲۵
عبد الرحيم مخاطب به	۸۳۴
توبيت خان ۴۸۴	۲۳ - ۸۲۳
عبد الرزاق .. ۴۱	۴۳۸ ..
عبد الرزاق پھر امير خان مير	۴۳۶ ..
ابوالبقا .. ۱۷۳	۲۵۴ ..
عبد الرزاق خان لاري ۵۶ -	۲۴۰ ..
۴۹۲	۲۶۲ ..
	عبد الحكيم
	عالمگير ثاني
	عبد الله سلطان
	عباس سلطان
	عبد البائي
	عبد الحق
	عبد الحكيم

۵۶ - ۱۳۸ - ۱۹۵ - ۲۰۰	عبدالصمد خان ۳۶۱ - ۶۰۴
۴۱۶ - ۴۱۹ - ۴۲۸ - ۵۲۵	عبدالصمد خان دلیر جنگ
۶۶۳ - ۷۲۸ - ۷۶۰ - ۷۶۱	۳۵۸ - ۶۰۳
۷۶۲	عبدالعزيز خان ۷۶۸ - ۷۶۹
عبدالله خان خويشکي ۲۵۴	عبدالعزيز خان بهادر شيخ
۲۸۳ - ۲۸۴	مقبول عالم .. ۵۶
عبدالله خان زخمي ۷۱۸ -	عبدالعزيز خان پسر خسرو سلطان
۷۲۹	۷۶۷
عبدالله خان سعيد خان ۵۶	عبدالعزيز خان والي بهارا
عبدالله خان سيد ميان ۵۳۹	۱۷۱ - ۳۴۷
عبدالله صاحب مدني قريشي	عبدالقادر خان ۲۶۳ - ۲۷۲
۶۱۱	عبدالله خان ۱۱۱ - ۴۰۰ -
عبدالله قطب شاه ۷۸۳	۴۰۳ - ۴۳۲ - ۴۳۵ - ۴۳۵
عبدالمطلب خان ۵۶ -	۷۰۳ - ۷۴۹ - ۷۵۴ - ۸۲۸
۴۸۲	عبدالله خان اوزبک والي توران
عبدالمؤمن خان ۴۰۰ -	۵۶ - ۱۰۹ - ۳۹۰ - ۴۰۹ -
۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۵	۵۶۴ - ۵۸۸ - ۶۹۱
عبدالنبي خان ۵۴۱	عبدالله خان بردهي (يا)
عبدالنبي پسر خان دوران	بردهي مرزبان کلات ۸۲۷
نصرت جنگ ... ۷۵۸	عبدالله خان بهادر فيروز جنگ

- ٧١ - ٧٢ - ٧٣ - ٧٨ - ٨٢	عبد الغبي خان فرجدار كويه
- ٨٣ - ٨٤ - ٨٧ - ٨٨ - ٨٩ ٣٦٤ - ٥٩٥
- ٩٠ - ٩١ - ٩٢ - ٩٥ - ٩٩	عبد البني خان ميانه ٢٧٢
- ١٠١ - ١٠٤ - ١١١ - ١١٥	عبد الوهاب خان عذائتي (يا)
- ١١٨ - ١٢١ - ١٢٣ - ١٢٩	عذائتي تخلص .. ٤٠
- ٢٣٥ - ٢٥٩ - ٢٧٩ - ٢٩٢	عبد الهادي .. ٢٥٤
- ٣٣٥ - ٣٧٥ - ٣٧٦ - ٣٧٩	عذرت (يا) عذرت .. ٧٩٣
- ٣٨٥ - ٣٨٦ - ٣٩١ - ٣٩٣	عثمان افغان .. ١٩٨
- ٣٩٦ - ٣٩٨ - ٤٠١ - ٤٠٧	عثمان خان .. ١١٨ - ١١٩
- ٤٠٩ - ٤١٢ - ٤٢٥ - ٤٣٣	عثمان خان لوهاني (يا)
- ٤٥٥ - ٤٦٨ - ٤٧١ - ٤٧٧	لوهاني .. ١٨٣
- ٤٧٨ - ٤٨٢ - ٤٨٤ - ٥٠٨	عدلي مخاطب به شير شاه
- ٥٠٩ - ٥١٠ - ٥١١ - ٥١٢ ٤٢٥ - ٤٣٩
- ٥١٤ - ٥٢٤ - ٥٢٧ - ٥٢٩	عرب بهادر ٥٦ - ٥٦٢ - ٤٦٥
- ٥٥٥ - ٥٥١ - ٥٥٢ - ٥٥٦	عرب خان .. ٤٧٣ - ٧٨٧
- ٥٥٧ - ٥٥٨ - ٥٥٩ - ٥٦٢	عرب خان نور محمد ٥٦
- ٥٦٤ - ٥٦٥ - ٥٦٨ - ٥٧٠	عشر اشيداني (شف
- ٥٨٧ - ٥٨٨ - ٦١٣ - ٦١٤	جلال الدين محمد اكبر
- ٦١٤ - ٦١٩ - ٦١٨ - ٦٢٠	بادشاه (٧ - ٨ - ٩
- ٦٢١ - ٦٢٢ - ٦٢٣ - ٦٢٥	٥٦ - ٦٧ - ٦٨ - ٦٩ - ٧٠

۵۶	عسکر خان فوجم ثانی	۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹
	عضد الدولہ عوض خان بہادر	۶۳۱ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸
۳۷۰ - ۵۶	تسور جنگ	۶۳۹ - ۶۴۱ - ۶۴۵ - ۶۴۶
۲۹۴	عطاء اللہ خان ..	۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷
	عظمت پسر خانجہان لودی	۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲
۷۲۵	۶۶۴ - ۶۶۹ - ۶۷۱ - ۶۷۵
۳۷۰	عظمت خان ..	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۶۸۳
۲۲۵ - ۱۴۳	عقیدت خان	۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۷ - ۶۹۱
	علاء الدین چشتی فاروقی	۶۹۴ - ۶۹۵ - ۷۰۱ - ۷۰۲
	مخاطب بہ اسلام خان	۷۰۵ - ۷۱۰ - ۷۳۳ - ۷۳۷
	(شف اسلام خان چشتی)	۵۶
۱۸۲ - ۱۱۸ - ۴۲	۷۸۱
۳۷۵	علاء الدین محمد ..	عزیز اللہ خان پسر ..
	علامہ امیر عضد الدولہ شیرازی	۵۶
۵۵۹	خلیل اللہ خان
	علامی سعد اللہ خان (شف)	عزیز اللہ خان پسر یوسف خان
- ۵۲ - ۱۳	سعد اللہ خان (شف)	۵۶
- ۷۷۱ - ۳۶۲ - ۱۶۵ - ۵۳
۷۸۲ - ۷۷۶	عزیز خان بہادر ..
	علامی شیخ ابو الفضل (شف)	عزیز خان پسر خانجہان لودی
	۷۲۹ - ۷۲۶

	عسکر خان حیدرآبادی ۸۱۴

۳۵۹ - ۳۶۶

علی مردان بہادر ۵۶ - ۱۱۵

علی مردان خان ۳۰۰ -

۴۲۵ - ۵۹۱ - ۵۹۲ ..

علی مردان خان امیر الامرا

(شف - امیر الامرا)

علی مردان خان (۵۶ -

۱۸۲ - ۲۸۴ - ۲۹۵ - ۴۳۱ -

۷۷۷ ۷۷۰ - ۴۴۱ ..

علی مردان خان حیدر آبادی

۵۶

علی مردان خان کولڈاش

۸۱۵

علی نقی خان ... ۱۷

علی وردی خان میرزا بندی

ناظم صوبہ بنگالہ ۵۶ -

۳۶۵

عماد الملک ... ۳۶۱

عماد الملک غازی الدین خان

پسر امیر الامرا فیروز جنگ

شیخ ابو الفضل مبارک

۴ - ۱۳ - ۵۴ (علامی)

۷۳ - ۱۰۰ - ۱۱۵ - ۱۱۸ -

۵۶۹ - ۶۶۰ - ۶۶۳ - ۶۶۴ -

۶۶۹ - ۶۹۲ - ۷۱۰ ..

علی آقا ترکمان .. ۱۲۴

علی بیگ خان ۲۴۴ - ۲۴۵

علی شکر بیگ بہارلو ۳۷۱

علی شیر خان .. ۱۹۱

علی عادل شاہ (یا) عادل شاہ

والی بیجاپور ۲۶۹ -

۵۶۹

علی مسگر خان .. ۸۳۱

علی قلی خان ۳۸۶ - ۵۵۷

علی قلی خان اندزایی ۵۶ -

۶۲۹

علی قلی خان خانومان ۷۵ -

۷۶ - ۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۵۰۶

۵۰۸ - ۵۵۶ - ۶۲۳ - ۶۲۴

علی محمد خان زوہاء ۵۶ -

۴۵۱ - ۲۶۲ عذایت خان

- ۵۶ عذایت خان خوافی

۴۶۷

عوض خان بہادر قسورہ جنگ

۵۸۲ - ۳۵۷ - ۳۵۶ - ۳۵۴

۵۶ عوض خان قاقشال

۵۶ عیسیٰ خان مٹین ..

۴۸۲ .. عیسیٰ خیل

۴۷۴ عیسیٰ مرزبان بہاٹی

۶۵۳ - ۶۵۲

* حوف غین *

غازی الدین خان بہادر غالب

۵۷ جنگ ..

غازی الدین خان بہادر فیروز جنگ

(شف - امیر الامرا)

غازی الدین خان بہادر

- ۵۷ - ۴۴ فیروز جنگ)

۳۶۹ - ۳۶۱

غازی الدین خان ثالث مخاطب

۵۶

- ۵۰۷ عماد الملک مبارز خان

۸۳۲

عمدۃ الملک امیر خان میر

۳۶۵ - ۵۶ .. اسحق

- ۲۷۰ عمدۃ الملک جعفر خان

۴۵۴

عمدۃ الملک خان جہان بہادر

- ۳۵۹ - ۲۴۵ - ۲۶ ناظم دکن

۵۴۳ عمدۃ الملک خانخازان

عمدۃ الملک خلیل اللہ خان

۷۸

- ۳۰ عمدۃ الملک موسیٰ بوسی

۳۴ - ۳۲

عذایت اللہ پسر قاسم خان ناظم

۱۸۳ - ۵۶ .. بذکالہ

- ۳۰۹ - ۵۶ عذایت اللہ خان

۶۰۹ - ۵۰۶ - ۳۱۹ ..

عذایت اللہ خان مخاطب بہ

۱۵۱ .. خان

غیرت خان خواجہ کامگار	۵۷	بد عمان الملک	۳۶۲
غیرت خان محمد ابراہیم	۵۷	غازی خان	۱۰۵ - ۶۱۵
* حرف نا *			
فاخر خان پسر باقر خان	۴۱۲	غازی خان بدخشی	۵۷
فاخر خان نجم ثانی	۵۷ -	غازی خان تدری	۷۸ ..
.. ..	۲۳۴	غازی خان سرور	۵۵۵ ..
فاضل بیگ برادر پادشاه قلی		غالب خان بیجاپوری	۵۷
خان	۴۵۲	غضنفر خان پسر اللہ دردی خان	
فاضل خان	۵۹۵ - ۲۵۳	۵۹۲ - ۵۷
فاضل خان آقا افضل امفہانی		غلام رضا	۲۱۲ - ۲۱۱ ..
.. ..	۱۴۱ - ۵۷	غلام شاہ	۸۲۹ ..
فاضل خان برہان الدین	۵۷	غازہ	۸۲۳
فاضل خان خانصاں	۷۸۰	غنی خان	۵۵۶ - ۶۳۷ -
فاضل خان دیوان اعلیٰ	۵۳۳	۶۳۸
فاضل خان دیوان دکن	۷۲۲	غنی خان پسر منعم بیگ	
فاضل خان شیخ مخدوم مدر		خانخانان	۴۷۶ - ۴۷۷ -
.. ..	۵۷	۶۴۵
فاطمہ بیگم	۲۳۴	غنی کشمیری	۲۱۹ ..
فتح اللہ خان بہادر		غیاث الدین	۷۷ ..
		غیاث بیگ	۱۱۷ - ۱۱۶
		غیرت خان	۲۱۰ - ۳۵۸

٥٧ فدوي خان محمد صالح	٣١٤ - ٥٧ عالمگير شاهي
٣٦٩ .. فرانسيس	٤٩٩ - ٣٥٦
٧٢ فرحت خان (خامه خيل)	٥٧ فتح جنگ خان زرهله
٥٧ فرحت خان مهتر سکاڻي	٥٧ فتح جنگ خان ميانه
- ٤٥٢ - ٣٥٣ - ٣٣٠ فرخ سير	فتح خان بگڙي (يا) بڙي پسر
٦١١ - ٥٣٩ - ٥٤٣ - ٦٠٣	٦٢٧ .. سليم شاه
فردوس آرامگاه (يعني محمد	٥٨ فتح خان حبشي ..
- ٢٧٧ - ١٠ شاه بادشاه)	٧٤٢ فتح خان ولد ملک عزيز
- ٣٥٨ - ٣٥٧ - ٣٥٢ - ٣٤٩	فتح سنگهه متبذاي راجه ساهو
- ٤٦٤ - ٣٦٦ - ٣٦٥ - ٣٦١	٣٥٥
- ٥٠٧ - ٥٠٥ - ٥٠٤ - ٤٦٥	٧٨ فتو غلام عدلي ..
- ٨٢٤ - ٨٢١ - ٥٤٧ - ٥٤٠	فخر الدوله پسر انتظام الدوله
٨٣٤	٣٦١
فردوس آشياني (يعني	فداڻي خان مظفر حسين ملقب
شهاب الدين محمد	به اعظم خان کوهه (شف
شاهجهان بادشاه - صاحب	- اعظم خان) ١٠١ - ٤٣
قوان ڌاڻي - شف - شاهجهان	٢٥١ .. ١٠٢ - ٢٤٧ - ٢٥١
- بادشاه) ٨ - ٩ - ١١٣	فداڻي خان ميروزا هدايت الله
- ١٤٨ - ١٣١ - ١٣٣ - ١٢٦	٥٧ - ٢٤٩ - ٢٥٠ - ٢٥١
- ١٥٦ - ١٥٤ - ١٥١ - ١٤٩	٤٩٧

۵۳۴ - ۵۳۱	عمدة الملك	۱۵۹	۱۶۷	۱۷۵	۱۸۸ -
	فرید برادر امین خان دکنی	۱۹۱	۱۹۲	۱۹۵ -	۱۹۶ -
۳۵۲	۲۰۶	۲۳۶	۲۴۷ -	۲۹۵ -
۷۹۷	.. فرید صاحب	۳۹۹	۴۰۴	۴۰۵ -	۴۲۲ -
۶۵۷	.. فریدون خان	۴۲۴	۴۴۳	۴۴۵ -	۴۶۱ -
۵۷	فضائل خان میرهادی	۴۷۹	۴۹۰	۴۹۳ -	۴۹۶ -
	فضیل بیگ برادر منعم خان	۵۱۹	۵۲۰	۵۲۵ -	۵۲۸ -
۴۷۷	۵۳۰	۵۷۶	۵۷۹ -	۵۸۸ -
۶۳۸	فضیل بیگ کور	۵۸۹	۵۹۰	۵۹۲ -	۶۴۹ -
۴۹۰	فقیر الله سیف خان	۶۸۸	۷۲۱	۷۲۳ -	۷۳۰ -
۵۷	فیروز خان جواجه سرا	۷۳۶	۷۴۲	۷۴۸ -	۷۵۰ -
۲۴۶	.. فیض الله خان	۷۶۲	۷۶۳	۷۶۵ -	۷۶۹ -
	فیضی (شف ابو الفیض فیضی)	۷۹۸	۷۹۲
۶۹۲ - ۶۸۳ - ۵۶۰	فردوس مکانی (یعنی ظہیر الدین محمد بابریادشاه) (شف - بابریادشاه)			
	..	۹	۶۳	-	
۵۸	فادر داد خان بہادر انصاری	۴۵	۳۷۲	۴۰۹ -	۴۷۹ -
۵۶۵	.. فارلوف (قوم)	۶۷۹	۶۶۰	۶۶۸ -	۶۷۹ -
۳۸۱	قاسم ارسلان مشہدی	فرزانه بیگم مشہد - روز بہ			
۷۰۰	.. قاسم بارہہ	بی بی جیور زوجہ جعفر خان			

• حرف قاف •

قاضي عبد الوهاب ۲۳۶ -	قاسم بيگ مير هزاره ۱۷۰
۲۳۸ - ۲۴۰	قاسم خان ۶۰۷ - ۶۶۶
قاضي علي بخش بيگي	قاسم خان جماعه دار ۲۲۴ -
۱۰۸ - ۱۰۹	۲۵۶
قاضي محمد اسلم ۵۸	قاسم خان جويني و كيفيت
قاضي محمد حسين جواپوري	هوگلي بذر ۵۸ - ۱۷۸
۵۹۸	قاسم خان کرمانبي ۵۸ ..
قاسم خان (طائفه) ۱۰۸ - ۳۹۱	قاسم خان مير آتش ۵۸
قاسم خان ۴۸۳ ..	قاسم خان مير بحر ۵۸
قاسم خان بنگش ۳۶۶	قاسم خان ناظم بنگاه ۱۸۳
قاسم خان مير اخور ۵۸ - ۷۷۶	قاسم خان نمکين (يا) تمکين
قاسم خان امان بيگ ۵۸	۱۷۲ - ۵۸
قاسم خان سلطان ۴۴۲ ..	قاسم علي خان ۵۸ ..
قاسم خان ۵۷ ..	قاسم محمد خان نيشاپوري
قاسم خان لوهاني ۱۱۸ - ۶۸۱	۵۷
قاسم خان بهادر خان ۵۷ ..	قاسم برهان خوافي ۴۷۹
قاسم خان ۶۴ ..	قاسم خوجب الله ۴۵۲ ..
قاسم خان سکندر ۳۷۱ ..	قاسم شهاب الدين ملك العماء
قاسم خان قوم ترکمان (۳۷۱ -	(قدس سره) ۳۲۲
۳۷۲	قاسم عبدالله صدر ۳۴۷

۵۸	پسر دوم نظر بهادر	۳۷۱	قرا یوسف ..
	قطب الدین خان خویشگی عرف	۵۸	قریش سلطان کاشغوری
۵۸	بایزید ..	- ۲۲۸ - ۱۷۳	قزاق خان
	قطب الدین خان کولکناش (یا)	۵۰۸ - ۵۰۷
۵۱۳ - ۱۳۰	کوکہ ..	۱۲۸	قزاق خان ولد تاتار سلطان
	قطب الدین علی خان پنکوری		قزاق خان باقی بیگ اوزبک
۳۶۳	(یا) پنکوری	۵۸
	قطب الدین محمد معظم شاه عالم	- ۲۴۲ - ۱۲۷	قزلباش (قور)
	مخاطب به بهادر شاه	- ۴۲۶ - ۴۰۹ - ۳۸۵ - ۲۴۳	
	(شف - خلد منزل) ۱۰	- ۴۸۲ - ۴۳۹ - ۴۳۳ - ۴۳۱	
	قطب الدین خان شیخ خوبن	۶۵۰ - ۵۹۱
۲۲۰ - ۱۹۸ - ۵۸	..	۲۶۸ - ۵۸	قزلباش خان افشار
۶۰۳	قطب الدین ردها		قطام الملک بهادر فتح جنگ
	قطب الملک سید عبداللہ خان	۲۴۰
- ۵۸ - ۱۲	وزیر اعظم		قطب الدولہ محمد انور خان
- ۲۲۲ - ۳۲۱ - ۳۱۰ - ۱۱۶		۵۸
۶۰۴ - ۳۱۱ - ۳۴۸ - ۳۴۱		۷۳۷	قطب الدین حیدر
۷۱۵	قلعه دار خان چیلہ	- ۵۷	قطب الدین خان انکہ
۵۸	قلعه دار خان میرزا علی	۶۶۹
۲۲۸ - ۱۹۲	قلعه دار بیگ		قطب الدین خان خویشگی

قوام الدين خان اصفهاني ۵۸ -	قلندر خان ایلچی شاه دراني
۲۹۸	۳۶۷
قوام الدين ميرزا جعفر بيگ	قلندر سلطان چواه تفنگچي
مخاطب به اصف خان	آناسي ..
۱۱۰ - ۱۰۹ - ۱۰۷ - ۴۲	قلبيج خان ۹۲ - ۱۹۱ -
۵۵۷ .. قيا خان	۴۲۶ - ۴۷۷ - ۶۹۵ -
۴۷۸ - ۵۷ قيا خان کنگ	۷۷۶ - ۷۷۳ - ۷۵۷ ..
۲۴۳ - ۲۴۲ .. فيصر	۵۸ قلیج خان اندجاني
* حرف کاف تازي *	
۲۲۵ .. کابلي بيگم	۵۸ قلیج خان توراني ..
۶۹۵ کاتهي (يا) کاتهي	۴۰۴ قلیج خان جاني قرباني
۵۸ - ۲۶۹ - کار طلب خان	۴۱۶ قلیج خان خواجه عابد پور
۸۳۰ - ۷۸۳	۵۸ - ۳۴۶ عالم شيف
۲۶۷ - ۱۶ .. کاظم خان	۴۳۵ قلیج خان صوبه دار پنجاب
۷۸۹ .. کاکر خان افغان	۴۳۵
کاکر خان عرف جهان خان	۵۲۹ قلیج خان صوبه دار قندهار
۸۰۴ - ۵۸	۵۲۹
۵۸ .. کاکر علي خان	۳۰۵ قلیج خان ناظم ظفر آباد
۳۱۳ .. کام بخش	۳۶۱ قمرالدين خان وزير
	۵۷ قمر خان
	۶۲۳ قنبر ديوانه ..

کمال الدین خان پسر دلیر خان	کامل خان پسر دوم جعفر خان
۴۵۰	۵۲۴ - ۴۵۹ - ۵۸ ..
کمال الدین علی خان	کامل خان (خطاب میرزا خرم)
۲۸۹	پسر میرزا عزیز کوکه
کمال خان ککهر	۶۹۳
۳۲۴	کامیاب خان
کنور اهی سنگهه	۵۳۹
کنور جگت سنگهه	۳۵۴
کنور مانسنگهه	۷۹۶ - ۷۹۵
۵۸	کب کلس
۵۱۱ - ۴۸۱ -	کچه واهه (قوم)
۵۱۵ - ۵۱۲	۵۴۷
کنور رار (یا) کنیور رار	۵۲۱
۲۰۹	کر جانی زن جادر رار
کو تو ال خان غلام گرجی دولت	کر المله برادر شهباز خان کنیور
خان	۶۵۷
۷۱۵	کریم قای خان بخشئی فوج
کورامل	۶۰۴
۲۶۰	دلیر جنگ
کورزدور (کپتان)	۲۵
۲۵	کشن سنگهه راتهور
کورلا جات	۵۸
۵۹۵ ۵۴۱	کشور خان شیخ ابراهیم
کوکلتاش خان خانجهان	۱۹۸
۸۱۸ -	کفایت خان
۸۳۱	۳۱۱ - ۲۹۰
کوکنا زمیندار دیوگندهه	۵۱۰
۵۳۱	کلا پسر رام رای
کوکیا راجه دیوگندهه	۷۵۵
۷۵۵	کلهوره (قوم)
کولی	۸۲۹ - ۸۲۵
۸۰۵	کمال الدین بن رکن الدین (دهله)
کهندو دیهاریه	۵۳۰ - ۴۰۴
۳۲۷	

۵۱۶	..	گوبال سنگه	۵۱۱	کهنکار
۶۴۰ - ۶۳۴		گوهر خان کرزاني				کيرت سنگه (يا) کيرت سنگه
۶۴۲				(يا) کيرل سنگه (يا)
۷۵۵ - ۷۹		کونڊان (قوم)	۵۹۴	کيري سنگه
		گوهر آرا دختر فردرس اشينائي				کيري سنگه (يا) کيري سنگه
۱۵۹	۴۳۱
۵۸	..	کيري سنگه				

• حرف لام •

۳۴ - ۳۳	..	لچهمنان
۳۱۱ - ۲۹۸ - ۲۷۳		لشکر خان
۱۴۳		لشکر خان ابو الحسن
۵۸	..	لشکر خان اکبري
۵۸		لشکر خان جان نثار خان
۵۸	..	لشکر خان شهدي
۴۰۴	..	لشکر خان ناظم
۲۹۲ - ۵۸		لطف الله خان
- ۵۸		لطف الله خان صادق
۴۵۵ - ۴۵۰
۸۱۸	..	لعل کزور

• حرف کاف فارسي •

۳۹۶		کچپتي زميندار موده بهار
		کچموتي (نام فيل قطب الملک)
		موسوم به پادشاه پهنـد
۷۵۵ - ۷۵۴
		کرانبار (نام فيل جذت مکاني)
۵۷۲ - ۵۷۱
۳۳۲	..	کردهر بهادر
۱۵۶		کرشاسپ برادر داور بخش
۶۸	..	کهران (قوم)
۶۱۳	..	کلبدن بيگم
۳۷۵	..	کلبرگ بيگم
۵۸		کنج عاي خان عبدالله بيگ

۶۳۸
 ماهم انگه (يا) انگه مادر ادهم
 خان کوکه ۶۷ - ۷۰ -
 ۳۹۴ - ۳۸۵ - ۳۷۷ - ۷۳
 ماه یار پسر الیه یار خان ۱۸۴
 مبارز الملک سر بلند خان ۶۲
 مبارز خان زهله .. ۶۰
 مبارز خان عدلی .. ۴۶۹
 مبارز خان عمان الملک ۶۲
 مبارز خان میر کل ۶۱ -
 ۸۳۴ - ۵۲۳ - ۳۵۷ - ۲۰۵
 مبارز خان نیازی ۷۵۰
 مبارک خان لوحانی ۳۸۰
 مبارک خان نیازی ۶۱ - ۱۹۲
 متهور خان بهادر خوبشگی
 ۶۲ - ۳۵۴
 مجاهد خان برادر فیروز جنگ
 * ۴۵۰
 مجد الدوله عبدالاهد خان
 ۶۲

لودی خان .. ۶۴۰

 * حرف میم *
 مادهوراد .. ۱۴۴
 مادهور سنگه .. ۷۲۹
 مادهور سنگه مادا ۶۰
 مادهور سنگه کچه واهه ۵۹
 مالوجی دکنی .. ۳۱۳
 ماندھاتا (يا) اندھا پھر
 کانھوجی سرکیا قوم مرهقه
 ۳۵۴
 مان سنگه ۵۴۳ - ۵۴۲
 مانک رای برادر مرزبان مگه
 ۱۶۳
 مانوجی و پرسوجی ۶۱
 مارلیه (قوم) .. ۲۹۴
 ماه بانو همشیره میرزا عزیز کوکه
 ۶۹۴ - ۷۰۱
 ماه جوجک بیگم (يا) چرچک
 رالده میرزا مده — د حکیم

محمد اسحاق پسر تربیت خان	۵۹ -	مجزون خان فاقشال
میر آتش ۵۰۲ - ۵۰۳	۸۱ - ۸۲ - ۳۹۱ - ۶۲۷ -	
محمد اسلام خان .. ۶۲	۶۲۸	
محمد اصغر - ملقب بہ		محب عالی خان پسر نظام الدین
اشرف خان میر منشی	۵۹ - ۴۷۴ ..	علی ..
.. .. ۷۳		محب عالی خان (ہتاسی) ۵۹
محمد اعز الدین پسر جہاندار	۴۴۹ ..	محتشم خان ..
شاہ ۸۱۸		محتشم خان شیخ قاسم ۶۰
محمد اعظم شاہ ۱۹۷ - ۲۹۵ -		محتشم خان میر ابراہیم ۶۲
۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۹ - ۳۲۲ -		محتشم خان میر خان ۶۲
۳۳۲ - ۳۵۲ - ۴۶۰ - ۴۶۱ -		محراب خان ۴۲۵ - ۴۲۶
۵۰۲ - ۵۳۸ - ۵۴۳ - ۵۹۷ -		محسن خان .. ۷۹۳
۵۹۹ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۸۱۰ -		محکم سنگھہ ۳۲۸ ۵۴۵ -
۸۱۲ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ -	 ۵۴۶
محمد اکبر بادشاہ (شف -		مہلدار خان .. ۶۰
جلال الدین .. - - - اکبر		محمد ابراہیم آصف الدولہ
(بادشاہ) ۹۹۱ - ۸۱۲		جماعۃ الملک اسد خان ۴۰ -
محمد اکرم .. ۲۴۰	 ۳۱۰
محمد امین خان ۲۷۶ - ۳۲۴ -		محمد ابراہیم ملتفت خان
.. .. ۳۳۹ - ۷۸۰		پور امالک خان ۱۷۲

- ۱۷۳ - ۲۳۷ - ۲۴۰ - ۲۹۰

- ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ - ۲۹۷

- ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ - ۳۴۵

- ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۵۸

- ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴ - ۴۴۵

- ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳ - ۴۹۵

- ۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲ - ۵۰۳

- ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸ - ۵۴۱

- ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵ - ۵۹۸

- ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱ - ۷۹۰

- ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۸۱۰

- ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶

۸۲۵ . ۸۱۹

۴۳۷ محمد باقی قلماق

۶۱ محمد بدیع سلطان

محمد بقا مخاطب بهظفر خان

۸۰۶

محمد بن ابی بکر الصدیق

۹۱ رضی اللہ عنہما ..

۸۱۶ محمد بیوزر بخت

- ۲۹۴ محمد امین خان بہادر

۸۲۰ - ۴۶۴

محمد امین خان چین بہادر

۵۴۳ - ۳۳۰

محمد امین خان خلاف محمد

۷۸۸ .. معظّم خان

محمد امین خان صوبہ دار کابل

۲۵۰

محمد امین خان میر محمد

۶۱ .. امین

محمد امین خان میر بخش

۷۷۹ - ۲۷۸

محمد امین دیوانہ ۶۹۴

محمد امین مصطفیٰ خان داماد

۱۵۷ ملا محمد لاری

محمد الور خان برهانپوری

۳۲۹

محمد اردنگ زوب بہادر

ملقب بہ خلد مکان (شف

۹۰۸ (خلد مکان

محمد خان ۹۳۹ - ۷۱۶ - ۷۱۷	محمد بیروم خان خانخانان
محمد خان (خطاب بہول	(شف - خانخانان بیروم
ملک اعتماد خان خواجه	خان) ۴۴ - ۶۷ - ۶۸ -
سرا (شف - اعتماد خان	۷۴ - ۷۸ - ۱۰۱ - ۱۰۵ -
خواجه سرا بہول ملک	۲۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ -
فام) ۴۲ - ۸۸ - ۸۹	۳۷۵ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۱ -
محمد خان بنگش ۳۳۲ - ۳۶۶	۳۸۲ - ۳۸۵ - ۴۷۰ - ۴۷۱ -
محمد خان شرف الدین آغلی	۴۷۲ - ۴۸۰ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -
تکلو ۵۰۷	۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۶۱۷ -
محمد خان مشہور بیتک ۶۰۱	۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۴ - ۶۲۵ -
محمد خان نیازي ۶۰ - ۱۸۵	۶۳۲ - ۶۳۷ - ۶۴۵ - ۶۴۶ -
محمد زمان بخشعی سلطان پرویز	۶۹۳ - ۷۱۲ -
.. .. ۴۰۰	محمد تقی خان بنی مختار
محمد زمان طهرانی ۶۰	۴۵۷
محمد سلطان میرزا ۵۹ -	محمد تقی سیم ساز ۶۰
.. .. ۲۱۸ - ۷۸۴	محمد جعفر .. ۲۰۴
محمد سعید .. ۳۸۵	محمد جعفر تقرب خان ۴۶۳
محمد سمیع مخاطب بذصیری	محمد حسین ۳۵ - ۶۲
خان .. ۸۰۶	محمد حسین میرزا ۶۷۶ -
محمد شاہ بادشاہ ملقب بہ	۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹ ..

محمد صالح خان ترخان ۶۱	فردوس آرامگاہ (شف -
محمد صالح کذبو ... ۴	فردوس آرامگاہ) ۱۰ -
محمد طاہر ... ۴۱۳	۱۸ - ۲۷۷ - ۳۲۲ - ۳۴۹ -
محمد عادل شاہ والی بیجاپور	۳۵۲ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۹۱ -
... ۱۵۷ - ۵۷۹ - ۷۴۲	۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۴۰۴ -
محمد عاتل ... ۴۵۴	۵۰۵ - ۵۰۷ - ۵۴۰ - ۵۴۷ -
محمد عظیم الشان (شف -	۸۲۱ - ۸۲۲ - ۸۲۴ - ۸۳۴ -
شاہزادہ عظیم الشان)	محمد شجاع (شف - شاہزادہ
۳۰۰ - ۳۱۲ - ۳۲۲ - ۳۲۳	محمد شجاع) ۱۵۶ -
... ۵۰۳	۱۶۰ - ۱۷۸ - ۱۸۴ - ۱۸۵ -
محمد عظیم شاہ ۴۵۹ - ۴۶۰	۲۵۵ - ۲۷۵ - ۵۹۳ - ۷۴۴ -
... ۵۳۸ - ۶۱۰	۷۶۱
محمد عالی خان ... ۲۰	محمد شریف پسر اعتماد الدولہ
محمد علی خان پسر حکیم	... ۹۳
دادد تقرب خان ۴۹۳	محمد شریف پسر میرزا غیاث
محمد علی خان خانسامان	بیگ ... ۱۲۹
... ۶۱ - ۲۶۶	محمد شفیق ندی - رؤا خواجہ
محمد عالی خان محمد علی	ابوالحسن تربتی ۷۵۹
بیگ ... ۶۰	محمد شفیق رازد نخاص ۵
محمد غیاث خان بہمان	محمد شاہ لودی ۷۱۴ - ۷۱۵

محمد کاظم خان ... ۶۲	غیاث بیگ ... ۶۲
محمد کاظم منشی ... ۴	محمد فرخ سیر پادشاه (شف -
محمد کام بخش (شف -	فرخ سیر ... ۱۲
سلطان کام بخش) ۲۵۶ -	۲۰۵ - ۲۵۴ - ۳۰۹ - ۳۱۷ -
... ۲۹۱ - ۳۰۱ - ۳۴۸	۳۲۱ - ۳۲۳ - ۳۴۰ - ۳۴۲ -
محمد مہار ... ۸۱۸	۳۴۳ - ۳۴۵ - ۳۴۸ - ۳۴۹ -
محمد محسن ... ۸۰۲	۳۵۲ - ۳۵۴ - ۳۵۷ - ۳۵۸ -
محمد مراد بخش (شف -	۳۵۲ - ۴۶۳ - ۵۳۹ -
شاهزادہ مراد بخش)	۵۴۳ - ۶۰۳ - ۶۱۱ - ۸۱۸ -
۱۷۴ - ۱۹۸ - ۲۲۳ - ۲۹۵ -	۸۱۹ - ۸۲۰ - ۸۲۶ - ۸۳۱ -
۳۱۲ - ۴۲۰ - ۴۴۱ - ۷۰۱ -	محمد قاسم ... ۴
... ۷۶۵ - ۷۷۰	محمد قاسم خان بدخشی ۵۹
محمد مراد خان ... ۳۳۹ -	محمد قلی افشار ۱۰۹
... ۵۰۲	محمد قلی ترکمان ۶۰
محمد مراد خان اوزبک ۲۸۹	محمد قلی توفیقائی ۵۹
محمد مراد خان پسر امیر بیگ	محمد قلی خان برلاس - ۵۹ -
... ۵۹	... ۸۶ - ۳۸۵ - ۶۴۲
محمد مراد خان پسر -	محمد قلی خان بہوساہ ۶۱
مرشد قلی خان ۶۲	محمد قلی قطب الملک ۵۸۰
محمد مراد خان حاجب ۳۰۵	محمد کاظم ... ۳۵۰

محمد و محمود نیاور عالم خان	۴۶۳	محمد مرتضی خان
لودی ... ۷۲۵		محمد محمود پسر احمد بیگ
محمد یار خان پسر میرزا	۱۲۷	خان کابلی ...
بهرمن یار ... ۶۲ - ۲۳۴		محمد معالی خان ... ۲۴۰
محمود خان پسر خانجهان		محمد معزالدین (شف -
لودی ... ۷۲۹		شاهزاده محمد معزالدین)
محمود خان حارس قلعه کانه		۲۶۶ - ۴۵۹ - ۷۸۹ - ۸۱۳ -
... ۷۴۲		... ۸۲۷ - ۸۲۵
محمی الدین محمد اوزنگ زب		محمد معصوم ... ۷۱۰
بهران عالمگیر غازی ملقب		محمد معظم (یعنی شاه عالم
به خلد مکان (شف -		مخاطب به بهران) شاه)
خلد مکان (۸ - ۹ -		(شف - خاد منزل) ۸۱۲
۱۷۳ - ۲۰۶ - ۲۱۵ - ۲۱۶ -		محمد معظم (یا) محمد عظیم
۲۱۷ - ۲۲۲ - ۲۳۲ - ۲۳۴ -		... ۸۱۳
۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۵ -		محمد مقیم ... ۵۹۹
۲۵۵ - ۲۶۶ - ۲۷۴ - ۲۷۷ -		محمد مومن خویش ایروج
۲۷۸ - ۲۸۰ - ۲۸۴ - ۲۸۷ -		خان ... ۵۹۸
۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۵ -		محمد نیاز خان ... ۳۰۹
۲۹۷ - ۳۰۶ - ۳۱۴ - ۳۲۲ -		محمد دارث ... ۴
۳۴۵ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۴ -		محمد رالی ... ۱۹۷

مخلص اللہ خان افتخار خان پسر	۳۵۸ - ۳۶۳ - ۴۰۸ - ۴۱۴
احمد بیگ خان کابلی ۱۲۷	۴۴۵ - ۴۵۷ - ۴۵۹ - ۴۹۳
مخلص خان ۲۰۷ - ۳۰۸ -	۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۸ - ۵۰۲
۷۲۴ - ۵۰۰	۵۰۳ - ۵۲۹ - ۵۳۱ - ۵۳۸
مخلص خان بخشی ۲۶۶	۵۴۱ - ۵۸۵ - ۵۹۱ - ۵۹۵
مخلص خان برادر کلان اللہ وردی	۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۵ - ۷۸۱
خان ... ۶۰	۷۹۰ - ۷۹۲ - ۷۹۶ - ۷۹۷
مخلص خان عالمگیری ۶۱	۸۱۰ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵
مخلص خان قاضی نظاما ۶۱	۸۱۶ - ۸۱۹ - ۸۲۵ ...
مراد بخش ۵۱ - ۱۶۲ - ۲۰۳	مختار بیگ ۲۴۵ - ۲۴۶
مراد (اد کھور پورہ ... ۸۳۳	مختار خان ۲۵۴ - ۲۹۳
مرتضی پاشا ۲۴۲ - ۲۴۳	۷۸۹
مرتضی خان انجو ۶۰ - ۱۷۲	مختار خان سبزواری ۶۰ -
مرتضی خان سید شاہ محمد	۵۳۵
۶۱	مختار خان شمس الدین ۶۱
مرتضی خان سید مبارک خان	مختار خان قمر الدین ۶۲
۶۲	مخدوم الملک عبداللہ و احوال
مرتضی خان سید نظام ۶۰	شیخ حسن علائی ۵۹
مرتضی قلی ... ۵۱۹	مخلص و رض خان برادر خرد
مرتضی نظام شاہ سلطان حسن	سعید خان چغتآ ۵۹

مریم مکانی (یعنی والدہ	بن سلطان حسین سبزواری
ماجدہ عرش اشیانی ۱۰ -	۶۵۹ - ۱۲۱
۶۵ - ۱۱۰ - ۳۷۷ - ۴۲۱ -	مرحمت خان ۲۸۷ - ۳۶۳ -
۶۶۶ - ۸۱۴	۸۳۴
مستعد خان محمد ساقی (۲)	مرحمت خان بہادر غضنفر جنگ
محمد شافی ۴ - ۳۵۱	۶۲
مسعود حسین ... ۶۳۹	مرحمت خان ولد صادق خان
مسعود میرزا ... ۶۴۸	مرحوم ... ۷۷۱
مصاحب بیگ ... ۵۹	مرشد قلی خان ... ۲۱۰
مصطفی بیگ ترکمان ۶۰	مرشد قلی خان ترکمان و احوال
مصطفی خان پسر علی خان	مرشد قلی خان لکہ استنجارو
خویش دایزید خان ۶۰۴ ۵۴۰ - ۶۰
مصطفی خان خوانی ۶۱	مرشد قلی خان خراسانی
مصطفی خان کاشی و حکایت	و کیفیت دہار دکن ۶۱
آمدن محمد اعظم شاہ نزد	مرہتہ (قوم) ۱۹۸ - ۲۷۶ -
خلد مکان ... ۶۱	۲۹۶ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۵۵ -
مطلب خان سبزواری ۶۲ -	۳۶۲ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۹ -
... .. ۸۱۵	۴۹۸ - ۵۴۳ - ۵۴۲ - ۵۵۷ -
مظفر ... ۶۶۲	۶۱۲ - ۷۸۳ - ۸۰۶ - ۳۶۹ -
مظفر جنگ ۲۰ - ۲۴ - ۲۵ -	۸۳۴

۵۵۸	۳۶۴ - ۳۸
۳۹۶	مظفر شاہ گجراتی		۶۷۰ - ۶۶۹	میرزا حسین	
۷۵۱ - ۲۶۹	معتقد خان		- ۵۴۶ - ۳۹۲	مظفر خان	
۶۰	معتقد خان میرزا بیگی		۸۲۲ - ۶۶۵ - ۶۶۴ - ۶۳۱		
معتقد الدولہ بہادر سردار جنگ			۷۱۳	مظفر خان بارہہ	...
۷۸۳	- ۵۶	مظفر خان تربتی	
۷۹۳ - ۴۸۶	معتقد خان		۱۰۸ - ۲۰۱ - ۸۲	...	
۲۱۵ - ۴	معتقد خان بخشی		۶۵۳	مظفر خان دیوان	
۶۰	معتقد خان محمد شریف		۶۵۵	مظفر خان سپہ سالار	
معتقد خان محمد صالح خوافی				مظفر خان صاحب صوبہ بنگالہ	
۶۱	۳۹۲
معز الدولہ حامد خان بہادر			۶۵۱	مظفر خان صوبہ دار بہار	
۶۲	صلاہت جنگ	...	- ۶۹۵	مظفر خان گجراتی	
معز الدولہ حیدر قلی خان			۶۹۶
۶۲	اصفہانی	...		مظفر خان مخاطب بہ ہمت	
۶۰۶ - ۳۱۶	معز الدین		۸۰۶	خان	...
۵۰۸	معصوم بیگ صفوی		- ۱۴۰	مظفر خان معمولی	
۶۸۱	معصوم خان	...	۷۲۳
- ۵۶	معصوم خان فرنخودی		۶۰	مظفر خان میر عبدالرزاق	
۶۵۶ - ۳۷۳		مظفر خان ناظم بنگ د بہار	

۵۹	معصوم خان کابلی	۵۹ -
- ۷۹۵	مغل (یا) مغولیه (قوم)	۷۹۵ -		۱۰۸ - ۲۹۲ - ۳۹۳ - ۴۷۳ -
۸۲۳		۴۷۴ - ۶۶۵ - ۶۸۱
۶۱	مغل خان بلخی		معصوم عامی (یا) معصوم	
مغل خان پسر زین خان کوکله			خان عامی ...	۶۵۶
۶۰	معظم خان	۱۹۹ - ۲۴۹ -
۷۸۷ - ۲۳۴	مفتخر خان			۲۷۵ - ۵۳۲
۷۸۳	مغوض الله خان بهادر		معظم خان خانخازان	۱۸۵
- ۱۷۷ - ۱۶۱	مقرب خان		معظم خان شیخ بایزید	۶۰
- ۷۲۷ - ۵۵۶	۱۷۸ - ۳۵۶		معظم خان مغوی ...	۷۰۹
۷۹۵	معظم خان میر جمله (شف -	
مقرب خان پسر امین خان			میر جمله معظم خان	۶۱ -
۶۰	مقرب خان شیخ حسو			۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۳۸
۶۰	مقصود عالی		معمور خان معر ابوالفضل	
۳۸۳		۲۵۳ - ۲۸۸ - ۳۴۹
- ۵۹۰ - ۵۳۲	مکرمت خان		معین الدین	۳۳۰
۷۷۷	معین الدین خان بهادر عرف	
مکرمت خان ملا مرشد و کیفیت			میان اچون پور شاه مکهن	
۶۰	بلدا شاهجهان آباد			۵۰۵
۳۱۴	معین الدین خان فرزند خودی	

۴۸۸ ...	ملا فاضل کابلي	۱۹۵ ..	مکرم خان مغوي
۶۰ ...	ملا محمد تتهه	۶۲	مکرم خان مير اسحق
	ملا مير محمد خان شرواني	۶۱ ...	مکند سنگه هادا
۵۹	۴۵۳ ...	مکيه (قوم)
۱۴۰	ملا محمد عادل شاهي		ملا احمد نايته و تحقيق نوایمت
۵۱۸ - ۱۴۳	ملا محمد لاري	۶۱
۴۷۲	ملا محمد يزدي		ملا پير محمد شرواني (شف -
۶۸۹ ...	ملا مير علي		مولانا پير محمد شرواني
۷۰۹ ...	ملا نظيري	- ۵۴۹ - ۴۶۹ - ۳۷۸ - ۶۶	
- ۲۰۳ - ۶۱	ملفت خان	۶۲۴
۷۸۶ - ۷۸۱	۶۹۸ ...	ملا شکيدبي
۴۵۸	ملفت خان بخشي		ملا عبد الغفور ملک التجار
	ملفت خان مير ابراهيم حسين	۳۳۸ ...	بندر سورت
۶۱	۲۲۷ - ۲۲۶	ملا عبد القوي
۱۷۷ ..	ملک بدن	۳۵۰	ملا عبد الله سيالکوئي
۵۶۹	ملک بريد مرزبان بيدر	۵۴۹	ملا عبد الله مخدوم الملك
	ملک ثاني مخاطب به وزير	۴	ملا عبد الحميد لاهوري
۶۵۶ ..	خان	۵۶۰ ...	ملا عرفی شيرازي
۸۰۰	ملک جيون دهادهر	۶۱ ...	ملا علاء الملك
- ۱۱۱	ملک عزيز حبشي	۲۴۱ ...	ملا علي

مذمم خان خازن خانان بهادر شاهی	۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۴۰ - ۱۴۳
۴۲ - ۴۵ - ۶۷ - ۷۱ - ۷۴	۲۶۳ - ۳۹۸ - ۵۱۷ - ۵۱۸
۷۴ - ۳۰۹ - ۳۱۵ - ۳۹۵	۷۰۴ - ۷۱۰ - ۷۱۸ - ۷۲۱
۵۵۴ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۶۱۷	۷۵۰
۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۳۴ - ۶۳۷	ملک مسعود .. ۱۲۹
۶۴۹ - ۶۵۳ - ۶۷۱ - ۶۹۵	ماو خان مخاطب به قادر شاه
۸۳۰	۳۸۷
مذور خان شیخ میران ۶۲	ملہار (از مرہتہ) .. ۵۴۸
۷۹۷ - ۳۵۳	ملہار (از ہواکر) ۳۶۲ - ۳۶۷
مؤتمن الدولہ اسحاق خان ۶۲	۸۲۲
مؤتمن الملک جعفر خان ۶۲	ممتاز الزمانی ۵۹۰
موزون (تخلص خواجہ قلی	ممتاز محل (یعنی ام محترمه
خان بہادر ذوالفقار الدولہ	خلد مکان) ۱۰ - ۱۵۹
قائم جنگ) شف -	مناجی بہونسلہ ۷۸۳
خواجہ قلی خان بہادر)	منصور حلاج .. ۶۵۷
۸۳۵	منصور خان ۲۵۵ - ۵۰۲
موسوی خان مدر .. ۶۰	منصور خان (روز بہانی) ۵۰۲ -
موسوی خان میرزا معز فطرت	۵۲۲
۴۵۴ .. تخلص	مذمم خان ۳۸۶ - ۴۳۱
۶۱ موسوی خان میر معز	۶۳۸ - ۶۳۹ - ۸۳۰

۱۴۲ - ۱۵۳ - ۱۵۸ - ۱۸۶ -	۲۵ .. موسیٰ بوسی
۲۰۶ - ۲۰۸ - ۲۵۰ - ۳۹۹ -	۳۸۰ موسیٰ خان فولادی
۴۳۰ - ۴۸۱ - ۴۹۷ - ۶۸۶ -	مولانا پیر محمد شورانی
۶۸۸ - ۷۰۳ - ۷۰۶ - ۷۰۷ -	۶۶ - ۳۷۸ - ۴۶۹ - ۵۴۹ -
۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۰ - ۷۱۲ -	۶۲۴
۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۳۷ -	مولانا جمال الدین شورانی
۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۴ - ۷۴۵ -	۱۰۰
۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۷۵ - ۸۰۱ -	۵۵۸ مولانا عبدالرزاق کیلانی
مہابت خان حیدر [بادی ۶۱	مولانا عبد اللہ مخدوم الملک
مہابت خان خانخانان (شف	۶۲۷
خانخانان مہابت خان) ۶۰ -	۶۸۵ .. مولانا علی احمد
۱۴۳ - ۱۹۶ - ۲۰۰ - ۷۵۸ -	مولانا قاسم کاهی مادرزاد الذہری
۷۵۹	۱۰۸
مہابت خان زمانہ بیگ ۷۴۰	مولانا محمد رضای مشہدی
مہابت خان سپہ سالار ۱۶۹ -	۵۷۰ .. رضائی تخلص
۷۸۲	۷۵ .. مولانا میر
مہابت خان لہراسپ ۶۱ -	مولانا نور الدین محمد خان
۲۳۷	۳۸۰
مہاراجہ اجیت سنگھ راتھور	۴۵۸ مومن خان نجم ثانی
ر کیفیت فوت سلطان	۱۱۴ - ۱۴۰ -

۶۸۳	محمد اکبر ۶۲ - ۳۴۰ -
۲۶۴	میدان شاه نور حمامی	۳۴۲
	میدان غزی خان پسر خانخانان	مہاراجہ جانوجی جسونت
۹۷۱	۶۲ .. بذالکر
۷۱۲ میدان فہیم	مہاراجہ جسونت سنگھ (اتھور)
۴ میر آزاد	۶۱ - ۲۰۲ - ۲۱۵ - ۲۵۲ -
- ۵۹	میر ابوتراب گجراتی	۸۰۳ - ۷۷۵ - ۷۷۴ - ۳۴۷
۵۶۲ - ۹۷	۶۴۸ مہامائی
	میر ابوالقاسم قندزی (یا)	۶۰ بہتر خان انیس
	قندسکی (یا) قندزکی	۲۳۵ مہدیہ (طائفہ)
۲۲۶	۸۱ - ۵۹ - مہدی قاسم خان
۷۹۸ میر ابوالمعالی خوافی	۵۵۱
	میر ابوالوفا نیرہ ضیاءالدین	۳۰۲ المسمی دختر میرزا
۳۱۰ خان	۱۲۹ غیاث بیگ
	میر ابوالوفا نیرہ میر ابوالبقا	۵۹ مہر علی خان سالدوز
۱۷۳	۶۰ مہیس داس راتھور
۶۲ میر احمد خان اول	میدان جوہ پسر عبد الرحیم
	میر احمد خان ثانی و کیفیت	۴۸۴ تزیت خان
	ہنگامہ محبوب خان در	میدان خان پسر دولت خان
۶۲ کشمیر	خلف امین خان غوری

۵۹	..	میر حسام الدین	میر احمد خان ناظم برہان پور
۲۸۹	..	میر حسن	۲۹۰
۱۶	..	میر حسن علی	۵۸۹ میر الہی ہمدانی
۲۵۸	..	میر حسین	میران حسین نظام شاہ پسر
- ۱۵		میر حسین امانت خان	سلطان حسن مرتضیٰ نظام
۲۵۹ - ۲۵۸ - ۱۶	شاہ ۱۲۱
		میر حسین امانت خان ثانی	میران صدر جہان مفتی ۶۰ -
۲۶۷ ۲۵۹ - ۲۵۸	۵۶۴
		میر حیدر پسر میر غلام حسین	میران مبارک شاہ والی خاندیس
۲۹۱	۳۹۰ - ۸۹ - ۸۸ ..
۳۳۴	..	میر حیدر کاشغری	۳۴۶ ..
۷۸۱ - ۲۰۰	..	میر خان	۷۷۱ میر جلال صد الصدر
		میر خلیل اللہ یزدی و اقوال	۶۰ میر جمال الدین انجو
- ۶۰		شاہ نعمت اللہ ولی	میر جملہ خانخانان عبد اللہ
۱۶۷	نام ۶۲
		میر زین الدین علی سیادت	میر جملہ معظم خان و احوال
۱۸۴	..	خان	سلطان شجاع و کیفیت
		میر سلطان حسین مخاطب بہ	جنگ بہادر و آسام (شف -
۳۰۳		طالع یار خان	معظم خان میر جملہ)
		میر سید احمد مخاطب بہ	۶۱ - ۲۰۱ - ۲۱۸ - ۲۴۸

مشہدی .. ۱۶۷	امانت خان .. ۲۹۰
میر عبدالرحمن وزارت خان ۱۶	میر سید جلال صدر ۶۰
میر عبد الرزاق مخاطب بہ نواب	میر سید عالی ہمدانی ۱۰۲
مصمص الدولہ شاہ نواز خان	میر سید محمد .. ۴۷۹
(کہ مصنف این کتابست)	میر سید محمد پور میر
(شف - مصمص الدولہ)	غلام حسین .. ۲۹۱
.. ۱۸ - ۱۴ - ۲	میر سید محمد جونپوری
میر عبدالسلام خان ۳۱ -	.. ۱۲۴ - ۱۲۳ - ۱۲۰
.. ۴۱ - ۴۰ - ۳۴	میر سید محمد قزوچی و حکایت
میر عبدالسلام (یا) میر عبداللہ	شیخ محمدی ۶۱ - ۴۷۹
مخاطب بہ اختصاص خان	میر شاہ ابوالعالی ۵۹
(شف - اسلام خان مشہدی)	میر شریف املی و تحقیق
۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ -	مردم نقطویہ .. ۵۹
.. ۲۷۲ - ۱۶۶	میر شمس .. ۶۱
میر عبدالغنی خان ۳۳	میر شمس الدین مختار خان
میر عبدالقادر .. ۷۸۳ ۵۳۵
میر عبدالقادر دیانت خان	میر عبدالجلیل بلگرامی ۴۹۹
.. ۲۶۷ - ۱۷ - ۱۵	میر عبدالعہی خان ۳۱ -
میر عبد الکریم ۳۰۳ ۴۵۸ ۴۱ - ۴۰ - ۳۴
میر عبد الکریم ملثفت خان ۱۷۴	میر عبدالرحمن پور اسلام خان

۶۲۰	..	میر نوازغت	۲۸۴	میر عبداللطیف قزوینی
۶۰		میر فضل الله بخاری	۱۷۷	میر عبدالله (ضوی)
۱۳	..	میر کمال الدین	۷۹۳	..
۲۶۱	..	میرک جیو	۳۱	میر عبدالذبی خان
۱۳	..	میرک حسین		میر عبدالهادی مخاطب به
- ۱۴		میرک حسین خوافی		اصالت خان (شف اصالت
۲۶۰ - ۲۵۹		خان میر عبدالهادی (۴۳ -
۶۱	..	میرک شیخ هروی	۱۷۰ - ۱۶۹ - ۱۶۸	..
۲۵۹	..	میرک عطاء الله	۷۶۲	میر عسکری عاقل خان
۲۵۹	..	میرک کمال	۵۹	میر علی اکبری موسوی
۱۷	..	میرک محمد تقی	۷۱۰	..
۲۶۰		میرک معین الدین احمد	۴۸۶	..
		میرک معین الدین (یا)		میر غلام حسین پسر ارشد خان
		میرک معین خان مخاطب	۲۹۱	..
		به امانت خان خوافی		میر غلام علی متخلص به آزاد
- ۲۶۰ - ۲۵۸ - ۱۷ - ۱۴			۳۹ - ۱۱ - ۱۰ - ۵ - ۳	..
۲۹۰ - ۲۸۹ - ۲۶۷	۴۵۲	میر غلام محمد امرویه
۵۹		میر کیسوی خراسانی	۱۲۶	میر غیاث الدین ترخان
۲۰۴	..	میر مبارک الله		میر غیاث الدین منصور شیرازی
		میر محمد امین برهان الملک	۱۰۰	..

۱۶۶	مشہدی ..	۴۶۳ - سعادت خان
۳۵۸	میر محمد فاضل	۴۶۵ - ۴۶۶
۲۱۹	میر محمد نعمان	میر محمد امین میر جملہ
۶۳۷	میر محمود منشی	۶۰ و کیفیت امفہان
۶۹۹	میر مرتضیٰ ..	میر محمد پناہ (نام امیرالامرا
۶۵۹ - ۵۹	میر مرتضیٰ سبزواری	غازی الدین خان بہادر
۶۲۷	میر مرتضیٰ شریفی	فیدروز جنگ) (شف -
۷۵	میر مظفر ..	غازی الدین خان بہادر
۷۹۸	میر مظفر حسین	فیدروز جنگ) (۴۴ -
۳۸۶	میر معز الملک ..	۵۷ - ۳۶۱ - ۳۶۲ - ۳۶۹
۵۹	میر معز الملک اکبری	میر محمد تقی فدویٹ خان
- ۸۵	میر معز الملک مشہدی	۲۹۰
۳۸۵	میر محمد حسین خان ۱۷
- ۵۹	میر معصوم خان بہکری	۵۵۶ ..
۶۶۲	میر محمد خان مشہور بہ
۷۹۸	میر ملک حسین ..	۵۵۶ - ۵۹ خان کلان
	میر منو پسر اعتماد الدولہ	۸۰۴ میر محمد رضا لاهوری
۳۶۰	قمر الدین خان بہادر	میر محمد علی برہانپوری ۵ -
۲۷۱	میر مومن ..	۶۱۶
۱۶۷	میر میران یزدی ..	میر محمد غیاث پور اسلام خان

۱۷۹	میرزا حسن مغوی	۴۰۸	میر نجم کیلانی ..
۹۰	میرزا احمد بیگ ..		میر نظام الدین عای حسام اللہ
۲۸۷	میرزا اسحاق امیر خان	۵۸۷	خان ..
	میرزا الخ بیگ ولد میرزا سلطان	۲۲۰	میر نعمان ..
۴۶۷	۷۹۳ - ۵۰۴	میر نعمان خان
۵۹۳	میرزا امان ناصر خان		میر نور اللہ پسر میر اسد اللہ
۷۱۱	میرزا امر اللہ ..	۸۰۵	فوجدار تھانی پسر
	میرزا امین (مولف ہفت اقلیم)	۶۲	میر دمس غازی ..
۱۲۸	۲۰۵	میر ہدایت اللہ ..
۳۹۵	میرزا انور الدین محمد		میرزا ابراہیم مرحمت خان
	میرزا انور پسر میرزا عزیز کوکہ	۲۸۷
۶۹۳	۱۸۰ - ۶۱	میرزا ابوسعید
	میرزا ایرج پسر خانخانان میرزا		میرزا ابو الحسن آصف خان
۶۹۷ - ۲۷۱	عبد الرحیم		مشہور بہ آصف جاہی
۶۸۹	میرزا باقر ولد ملا میر علی	۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳	
	میرزا بایسنغر پسر سلطان	۱۵۴ - ۱۵۶ - ۲۰۸ - ۶۶۷	
۱۵۵	دانیال ..	۷۳۷ - ۷۳۸
- ۱۰۷ - ۹۰	میرزا بدیع الزمان		میرزا ابوالقاسم پسر میرزا کامران
۲۰۴	۴۶۸
۲۲۲	میرزا بدیع مشہدی	۶۱	میرزا ابو المعالی ..

۹۴ - ۱۱۱ - ۲۰۴ - ۶۶۲ -

۷۳۷ - ۷۰۲

میرزا جعفر - پسر میرزا

زین العابدین پسر آصف خان

میرزا جعفر (همنام و

همتخلص جد خود) ۱۱۳

میرزا جعفر عقیدت خان ۲۸۶

میرزا جهان شاه .. ۳۷۱

میرزا چین قلیچ .. ۶۰

میرزا حسن معوی ۶۰

میرزا حفیظ الله .. ۵۲۹

میرزا حکیم ۴۸۱ - ۵۱۵ - ۶۵۷

میرزا حیدر پسر میرزا سلطان نظر

بسالت خان .. ۴۶۲

میرزا خان ۱۲۱ - ۶۹۵ - ۶۹۶

میرزا خان حاکم درار ۵۸۲

میرزا خن خانخاندان ۴۷۷

میرزا خان عبد الرحیم ۱۰۰

میرزا خان مذکور (میرزا جان) .

۵۳۱ - ۱۴۳ - ۶۱ ..

میرزا بوخوردار ۷۳۵ - ۷۳۶

میرزا بهرام .. ۴۵۴

میرزا بهرہ در پسر مه - ایت

خان .. ۱۵۳

میرزا بیگ متخلص به سپری

برادر زانہ خواجہ جهان

.. .. ۶۳۲

میرزا پرویز بیگ .. ۱۹۳

میرزا جان .. ۳۶۱

میرزا جان بیگ .. ۱۹۱

میرزا جان بیگ وزیر الملک

.. .. ۱۲۹

میرزا جانی بیگ ارغون حاکم

کنهہ در احوال صوبہ کنهہ

.. ۵۹ - ۶۹۷ - ۶۹۸

میرزا جعفر .. ۲۲۹

میرزا جعفر آصف خان ۱۲۶ -

.. .. ۱۷۴

میرزا جعفر بخش بیگی

مخاطب به آصف خان

میرزا شاہ حسین حاکم تٹہہ	۶۳۶	۶۰۷ - ۶۰	میرزا شاہرخ	۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۴۹	۶۲	میرزا شاہنواز خان صدرالدین	۶۲	میرزا شرف الدین حسینی	یزنگہ پادشاہ ۵۹ - ۴۱۳ -	۵۱۴ - ۵۱۰	میرزا شرف الدین حسینی	۶۴۶ ..	اھرازی	میرزا شکر اللہ پسر خان زمان	۷۴۸	بہادر میرزا امان اللہ	میرزا شمس جہانگیر قلی	خان پھر میرزا عزیز کوکہ	۴۸۵	میرزا صابر پسر میرزا باقر	۴۱۲	میرزا صادق اردو بادی	۱۲۲	میرزا صفوی خان	۶۲	میرزا عابد خان	۶۶۳	
۶۳۶	۶۰۷ - ۶۰	۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۴۹	۶۲	۵۹ - ۴۱۳ -	۵۱۴ - ۵۱۰	۶۴۶	۶۰ - ۱۷۸ -	۷۳۶ - ۵۲۵	۱۱۳	۱۱۳	۶۱	۵۹ - ۳۸۳ - ۵۵۶ - ۶۴۹	۶۶۳															
میرزا خرم پسر ۵۰-رز	عزیز کوکہ .. ۹۳ - ۶۹۳	میرزا خورشید نظر پسر خواجہ	ابوالحسن تربتی	۷۳۹	میرزا علی خان	۵۹	میرزا راجہ	۴۴۶ - ۲۷۳ ..	میرزا راجہ بہار سنگھ	۶۰	میرزا راجہ جی سنگھ کچھوہا	۵۵۹	۴۴۵ - ۲۲۲ - ۶۱	میرزا رحمن دان	۷۱۱ ..	میرزا رستم صفوی	۶۰ - ۱۷۸ -	۷۳۶ - ۵۲۵	میرزا زین العابدین	۱۱۳	میرزا سافی پسر سیف خان	۱۱۳	میرزا سلطان صفوی	۶۱	میرزا سلیمان والی بدخشان	۵۹ - ۳۸۳ - ۵۵۶ - ۶۴۹	میرزا شادمان پسر میرزا کوکہ	۶۶۳

۴۷۳
 • میرزا عسکری ۹۴ - ۳۹۵ -
 • ۴۹۷ - ۹۱۳ - ۹۱۵ - ۹۱۶ -
 ۶۶۰
 • میرزا عطاء اللہ ۵۹۳
 • میرزا علاء الدین آقا ملا ۱۲۸
 • میرزا علی ۲۵۷
 • میرزا علی اصغر پسر میرزا جعفر
 ۱۱۴
 • میرزا علی بیگ اکبر شاہی ۶۰
 • میرزا علی یوسف خانی ۳۵۵
 • میرزا عیسیٰ آق خان ۶۰
 • میرزا غازی بیگ ۶۰ - ۴۰۱ -
 ۴۸۲
 • میرزا غیاث الدین علی اصف
 • خان بخشہ ۱۰۷ ۵۸۴
 • میرزا غیاث الدین محمد
 • معروف بہ غیاث بیگ
 • طہرانی ۱۲۸
 • میرزا فریدون خان برلاس ۶۰

۶۷۳
 • میرزا عاقبت محمود سزارار
 • خان ۵۸۶
 • میرزا عبدالرحمن درلادی ۷۳۲
 • ... ۱۳۳
 • میرزا عبدالرحیم خانخانان
 (شف - خانخانان میرزا
 عبد الرحیم) ۴۷ - ۱۹۲ -
 ۳۹۶ - ۳۹۹ ۴۹۱ - ۶۰۳ -
 ۶۹۴ - ۶۹۷ - ۶۹۸ - ۶۹۹ -
 ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۷ - ۷۰۸ -
 • • • ۷۰۹ - ۷۱۰ -
 • میرزا عبد الرضا ... ۲۷۱
 • میرزا عبد المسبحان فوجدار
 الد آباد ... ۷۰۶
 • میرزا عبد اللہ پسر میرزا
 عزیز کوکہ مخاطب بہ سردار
 • خان ... ۶۹۳
 • میرزا عبد اللہ مغل ... ۶۱۹
 • میرزا عزیز کوکہ ۲۳۵ ۴۰۲ -

میرزا فقیر اللہ	۵۰۵ - ۵۰۴	میرزا محمد پسر افضل خان
میرزا فولاد بیگ پسر خداداد	...	۱۴۸
بولاس و احوال ملا محمد	...	میرزا محمد پسر میر بدیع
تقوی	۵۹	مشہدی ... ۷۷۴
میرزا قلی	...	۵۵۶
میرزا توام الدین جعفر بیگ	...	میرزا محمد تقی نظیری ۱۲۲
مخاطب بہ اصف خان	...	میرزا محمد حکیم ۱۲۶ -
۴۲ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۰	...	۴۸۲ . ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۶۲۷ -
میرزا کاظم	...	۶۳۸ - ۶۵۶ - ۶۶۵
میرزا کامران	۶۴ - ۶۵ -	میرزا محمد سعید ۲۷۲
۶۶ - ۳۷۴ - ۴۷۶ - ۵۵۵ -	...	میر محمد شریف پسر اسلام
۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۶۷ - ۶۱۸ -	...	خان مشہدی ۱۶۶
۶۳۲	...	میرزا محمد ہاشم خلیفہ سلطان
میرزا کوکہ	۶۸۲ . ۶۸۷	۶۲
میرزا گدا	۵۰۴ - ۵۰۵	میرزا محمد یار ... ۴۶۱
میرزا لشکری پسر مخلص خان	...	میر محمد ہون ... ۲۲۴
۷۲۴	...	میرزا مظفر حسین صفوی ۵۹
میرزا محمد افضل	۴۸۹	میرزا معالی قلعه دار گلبرگہ
میرزا محمد پسر حکیم	...	۱۹۳
مسبح الزمان	۴۹۰	میرزا مقیم نقشبندی ۹۲
		میرزا مکرم خان صفوی ۶۱

* حرف نون *

۳۶۰ - ۳۵۷ - ۵	زاور شاه	۵۴۸	میرزا نجف خان بهادر
۵۰۳ - ۴۶۶ - ۴۶۵ - ۴۰۸		۲۷۱	میرزا منوچهر ...
۸۲۹ - ۸۲۸ - ۸۲۳ - ۸۲۲		۵۹	میرزا میرک رضوی خان
۳۶۲ - ۳۶۱	ناصر جنک	۵۸۶	میرزا نعمت الله ...
۳۶۸ - ۳۶۴		میرزا نونر (یا بونر یا نونر)
۸۳۴ - ۸۳۲	ناصر جنک شهید	۷۷۶ - ۲۱	مغوی ..
۶۳ -	ناصر خان محمد امان	۵۷۶	میرزا نورالدھر ...
۳۰۰		میرزا نورالدین پسر میرزا
۵۳۴ - ۶۳	نامدار خان	۹۳ - ۹۲	غیاث الدین اصف خان
۴۱۰	نور (قوم)	۳۷۵	میرزا نورالدین محمد
۹۶	نور ..	۶۰	میرزا والی ..
	نثار محمد خان شیر جنک	۳۹۵ - ۳۹۴	میرزا هذال
۴۶۵	۴۰۸	میرزا یار احمد امفہانی
۳۰۵ - ۲۶۹	نجات خان	۶۲	میرزا یار عالی بیگ
۶۳	نجات خان میرزا شجاع	۱۰۹ -	میرزا یوسف خان
۲۴۳	نجم الدین علی خان	۶۲۷ - ۵۵۷ ۵۱۵
	نجیب الدولہ شیخ علی خان	۵۹ -	میرزا یوسف خان رضوی
۶۳	۶۴۸ - ۵۰۹ - ۱۲۶
	بہادر	۷۱۶	بیوان (قوم)

۷۵۷	نصیر الدولہ نجیب خان
نصیر خان (یا) نصیر خان	۵۴۷ - ۶۳
۲۶۹ (یا) نصیری خان	نذر بے (تالیق امام قلی خان)
۶۳ نصیر الدولہ ملاحت جنگ	۷۶۷
نصیر الدین محمد ہمایوں	نذر بیگ اوزبک خان ۱۹۶
پادشاہ ملقب بہ جنت	نذر بیگ تغائی ۴۴۱
آشیانی (شف - جنت	نذر قلی .. ۸۲۳
- ۶۴ - ۹ (آشیانی)	نذر محمد خان ۷۷۷ - ۷۶۹
- ۷۸ - ۷۵ - ۷۳ - ۶۶ - ۶۵	نذر محمد خان والی بلخ
- ۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۴۳ - ۸۴	مشہور بہ یلنگتوش ۱۸۹ -
- ۳۹۶ - ۳۸۲ - ۳۷۵ - ۳۷۴	- ۷۴۰ - ۴۳۱ - ۴۰۴ - ۲۶۰
- ۴۷۶ - ۴۶۹ - ۴۶۸ - ۴۶۶	۷۶۷ - ۷۴۱
- ۵۵۰ - ۵۰۷ - ۴۸۱ - ۴۷۹	نذر محمد خان والی توران
- ۵۶۷ - ۵۵۶ - ۵۵۵ - ۵۴۴	- ۱۷۱ - ۴۲۱ - ۴۲۳ - ۴۳۸
- ۶۱۷ - ۶۱۶ - ۶۱۵ - ۶۱۳	۴۴۳ - ۴۴۲ - ۴۴۱ - ۴۴۰
- ۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۱۹ - ۶۱۸	نذر محمد سلطان ۴۳۷ - ۴۳۶
- ۶۵۵ - ۶۳۶ - ۶۳۵ - ۶۳۲	نرین داس رتھور .. ۹۲
- ۶۹۳ - ۶۶۸ - ۶۶۱ - ۶۶۰	نرمل .. ۲۲
۸۰۱ - ۷۰۹	نصارای فراسیس ۲۴ - ۲۰
نصیر خان مخاطب بہ سہارن	نصرت جنگ خاندوران ۷۵۶ -

۷۲۲ - ۷۲۶ - ۷۲۸ - ۷۴۲ -

۷۶۰ - ۷۴۹ - ۷۴۷ ..

نظام قلماق چراغچی بزم میرزا

۵۱۲ .. حکیم

نظر بہادر خویسگی .. ۶۳

نعمت خان عالی .. ۴

نعیم بیگ پور اخلاص خان

۱۵۱ حسین بیگ

نقیب خان قزینی ۵۳۰

نقیب خان میرغیاث الدین ۶۳

نذہر (یا) نذہر .. ۹۵

نواب [صف جاہ] ۳ - ۱۲ -

۱۷ - ۱۸ - ۲۱ - ۲۵ - ۲۶ -

۲۷ - ۳۰ - ۳۲ - ۴۱ -

۸۳۲ - ۲۵۴

نواب [صف جاہ] ثانی ۲۹ -

۳۱ - ۴۰

نواب امیر الممالک صلابت جنگ

۳ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴ -

۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۹ - ۳۰ -

خان .. ۸۰۶

نصیری خان ۷۳۹ - ۷۴۳ -

۷۵۱ - ۷۵۲ - ۷۸۲ - ۷۸۳ -

۸۱۱ - ۷۸۴

نظام الدولہ [صف جاہ] ۶۳ -

۳۷۰ - ۳۶۹ - ۳۶۵ - ۳۶۱

نظام الدولہ ناصر جنگ ۶۳

نظام الدین احمد ۶۶۲

نظام الدین خان .. ۷۹۷

نظام الدین علی .. ۵۸۴

نظام الملک [صف جاہ] (شف -

[صف جاہ]) ۲۹ - ۶۳ -

۲۸۷ - ۳۵۸ - ۳۶۱ - ۳۶۳ -

۵۰۷ - ۵۲۳ - ۵۴۰ - ۵۸۲ -

۷۵۰ - ۷۹۳ - ۸۳۴ ..

نظام الملک دکئی ۱۶۱ -

۱۸۸ - ۳۹۱ - ۳۹۷ - ۵۱۶ -

نظام الملک فتح جنگ بہادر

نظام شاہ ۲۰۹ - ۲۶۳ -

۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۷۰۲ -

۳۹	۳۱ - ۳۴ - ۴۱ ..
۳۳ - ۳۱ نواب یومین الدولہ	۴۴۹ .. نواب بائی
۲۴۶ .. نوازش خان	۳۷ نواب سالار جنگ بہادر
- ۹۳ نوازش خان عبدالکافی	نواب شجاع الملک ہمسالت جنگ
۴۰۱ - ۴۳	۲۴ - ۲۸ - ۲۷
۲۳۸ - ۴ .. نور الحق	نواب ملابت جنگ امیر الممالک
نور الدین پسر عم آصف خان	(شف - نواب امیر الممالک)
۵۶۲ - ۵۶۱	۲۱ - ۳
۶۳ .. نور الدین قلی	نواب مصمص الدولہ شاہ نواز
نور الدین محمد چہانگیر بادشاہ	خان خوافی (مصمص
ملقب بہ جنت مکانی	کتاب) ۱۱ - ۱۴ - ۱۶ -
(شف - جنت مکانی)	۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ -
- ۱۱۶ - ۱۱۱ - ۹۳ - ۹ - ۴	- ۲۷ - ۲۶ - ۲۵ - ۲۴ - ۲۳
- ۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۱۸ - ۱۱۷	- ۲۳ - ۲۲ - ۳۱ - ۳۰ - ۲۹
- ۱۴۶ - ۱۳۴ - ۱۳۲ - ۱۲۱	۳۸ - ۳۷ - ۳۵ ..
- ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۵۱ - ۱۴۸	۳۵۶ .. نواب فتح جنگ
- ۱۶۷ - ۱۶۲ - ۱۵۸ - ۱۵۵	۲۹ نواب نظام الدولہ ثانی
- ۱۸۵ - ۱۸۲ - ۱۷۴ - ۱۷۲	نواب نظام الدولہ شہید
- ۲۰۶ - ۱۹۸ - ۱۹۰ - ۱۸۸	ناصر جنگ ۳ - ۱۲ -
- ۲۵۹ - ۲۲۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷	- ۳۸ - ۲۴ - ۲۰ - ۱۹ - ۱۸

۷۳۷	۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵
۶۳	..	نور قابچ	۴۰۷ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱
		نور محل (مهرالنسا) دختر میرزا	۴۸۱ - ۴۸۶ - ۴۸۵ - ۴۹۶
۱۳۰		غیاث بیگ (۵۱۶ - ۵۲۵ - ۵۲۷ - ۵۵۸
۵۱۱		نوروز بیگ قاقشال	۵۳۰ - ۵۴۱ - ۵۴۷ - ۵۷۱
۴۷۹	..	نوروزی سفیدرونی	۵۷۳ - ۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۳
		نول بانئی مخاطب برانی	۵۸۸ - ۶۴۳ - ۶۴۷ - ۶۷۲
۳۲۰	۶۸۸ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۳
۳۶۶	..	نول زای کایتهم	۷۰۴ - ۷۰۶ - ۷۰۸ - ۷۱۱
		زیابست خان (یا) دیانت خان	۷۱۳ - ۷۱۷ - ۷۲۱ - ۷۲۲
۵۶۲	۷۲۳ - ۷۳۶ - ۷۳۵ - ۷۳۶
۶۳		زیابست خان عرب	۷۳۷ - ۷۴۰ - ۷۴۲ - ۷۴۸
		نیکو سیر پسر بادشاه - زاده	۷۴۹ - ۷۶۹ - ۷۷۴ - ۷۷۵
۲۳۱	..	محمد اکبر	نور العیان ۱۹۳
			نورالله خان پسر اسدالله خان
			۳۳۵

* حرف واو *

۶۰۱	میرزا غیاث (۴۲ - ۱۳۰)
۶۰۲	..	دقوزیان (قوم)	۱۳۱ - ۱۴۶ - ۱۵۱ - ۴۱۰
۶۰۱		دقوزیان (قوم)	۵۷۴ - ۶۹۰ - ۷۰۶ - ۷۹۹

۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸	وجیه (یا) حاجیه (یا) جہتیہ
۴۳۹ - ۴۴۰ ۱۰۵
ونکت رام زمبنداز پرکنڈہ پورلاس	۱۰۹ .. وحدت علی
سرکار ایلیکنڈل (یا) پورلاس	وزارت خان متخلص بگرامی
۴۵۶ سرکار یلکنڈل ۱۷ - ۲۶۷
۱۴۴ ونکت زار	۶۳ .. وزیر جمیل
	وزیر جمیل بیگ ۳۸۷
	وزیر خان ۸۱ - ۸۲ - ۱۶۰ -
 ۶۹۴
	وزیر خان حکیم علیم الدین ۶۳
	وزیر خان محمد طاہر ۶۳
	وزیر خان مقیم نام ۶۳
	وزیر خان نائب برهانپور ۲۶۹
	وزیر خان ہردی .. ۶۳
	وزیر معظم جعفر خان ۳۱۱
	وقاص حاجی بلوچی نذر محمد
	خان والی توران ۴۸۶
	ولی اتگہ ۶۳۸
	ولی بیگ ذوالقدر ۶۴۵
	ولی محمد خان ۴۳۲ - ۴۳۳
* حرف ہا *	
۲۸۷ ہادی خان	
۶۳ ہادی داد خان	
۲۰۱ ہادی داد خان انصاری	
۵۸۵	
۶۳ ہاشم خان پسر قاسم خان	
۶۷۱	
۶۴۰ ہانسو پسر عمان	
ہدایت اللہ پسر تردیت خان	
۴۹۷ - ۴۸۲	
۴۲۲ ہزارہ (قوم)	
ہزیر خان خلف الہ ہردی	

همت خان میر بخشى ۲۲۰ -

۲۷۴

همت خان میر عیسی ۶۳

هوشدار خان ۶۳ - ۲۱۶

هوشنگ پسر سلطان دانیال

۷۱۴

هیره کذیز دائی دل آرام مرضعه

نور جهان بیگم ۱۳۳

هیمو بقال ۶۶ - ۶۷ - ۷۳ -

۸۴ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ -

۵۴۹ - ۵۵۶ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -

۶۲۳

* حرف یا *

یادگار علی سلطان طالش (یا)

طالش .. ۷۲۴

یادگار عمزادہ میرزا یوسف خان

خان .. ۶۳

همایون پادشاه ملقب به

جنت آشیانی (شف

جنت آشیانی) ۹ -

۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۷۳ -

۷۵ - ۷۸ - ۸۴ - ۲۴۳ -

۳۷۴ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ -

۳۸۲ - ۳۹۶ - ۴۶۶ - ۴۶۸ -

۴۶۹ - ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۱ -

۵۰۷ - ۵۰۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ -

۵۵۶ - ۵۶۷ - ۶۱۳ - ۶۱۵ -

۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۹ -

۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۲۲ - ۶۳۵ -

۶۶۶ - ۶۵۵ - ۶۶۰ - ۶۶۱ -

۶۶۸ - ۶۹۳ - ۷۰۹ - ۸۰۱ -

همت خان ۲۱۷ - ۸۰۷ -

۸۱۰ ۸۱۱

همت خان بهادر ۴۵۲ -

۴۵۳ ۶۰۷

همت خان سپهبدار خان ۶۳

۵۸۴	یہمین الدولہ [مہجہی	۶۷۰	..	رغوی
	یہمین الدولہ آصف خان	۳۷۲	..	یار بیگ
	خانخانان سپہسالار (شف -	۳۵۰	..	یار علی بیگ
- ۱۵۶	آصف خان)	۸۲۶	..	یار محمد
- ۱۹۵ - ۱۷۵ - ۱۷۴		- ۴۳۳ - ۴۳۲		یار محمد خان
- ۴۵۴ - ۴۲۹ - ۳۱۱ - ۲۷۸		۴۳۶
- ۷۲۴ - ۵۷۷ - ۵۳۱ - ۴۸۶		۲۷۴		یافت بن نوح عم
۷۸۶	۷۴۳ - ۶۴		یاقوت خان حبشی
۱۷	یہمین الدولہ منصور جنگ	۷۵۰		یاقوت خدارزن خان
۲۵۷ - ۲۵۵	یوسف خان	۲۴۳ - ۲۴۲		یحییٰ پاشا
۲۵۶	یوسف خان (دز بہانی			یعقوب خان پھر ابراہیم خان
۶۳	یوسف خان کشمیری	۲۰۰
	یوسف خان ران حسین خان	۶۳		یعقوب خان بدخشی
۶۳	.. تکریمہ	۶۴		یکہ تازخان عبداللہ بیگ
- ۱۰۶	یوسف زئی (قوم)	- ۶۴		یاغکوش خان بہادر
۵۵۹ - ۵۱۱ - ۴۸۱ - ۲۷۸		۴۶۸ - ۴۳۷
۵۲۹ - ۴	یوسف محمد خان	- ۱۷۲ - ۱۶۸		یہمین الدولہ
	یوسف محمد خان تاشکندی	- ۷۱۳ - ۴۱۸ - ۲۰۸ - ۱۸۰		
۴۱۸ - ۱۷۷ - ۶۴	..	۷۶۱ - ۷۴۵ - ۷۱۴

۱۹۶	..	یوام بیگ	۴۳	یوسف محمدخان کوکلتاش
۲۲۶	..	یهود		یوایدارس خان (یا) یوایدارش
۱۷۰	..	بیلاق کره‌کبی	۱۹۵	یوام بهادر اوزبک

تمام شد اسمی مردمان و قبائل و اقوام

و بتفاوت اسماء، ال، و اجمع

منظر دوم در اسمای مواضع و قلعهجات

و آبها و کوهها و غیره

	آب لاهور	..	۱۵۴	* حرف الف *	
آب مانچرا (یا) مانچرا	۱۱۶	..	۴۳۶	آب آمود	..
.. ..	۱۷۷ - ۴۱۷	..	۷۳۷ - ۷۰۸ - ۱۵۳	آب بهت	..
آب موس	۴۱۴	..	۵۸۶ - ۵۶۶	آب بیداه	..
آب مهذری	۴۶۶	..	۱۱۷	آب بن بن	..
آب نروده	۷۶۰ - ۷۵۳	..	۷۵۷ - ۷۰۷ - ۱۶۰	آب تبتی	..
آنزرائیجان (یا) آنزرایجان	۵۴۵	آب جمذا	..
..	۳۷۱ - ۷۳۳ - ۸۲۳	..	۱۵۰	آب جون	..
آسیر	۳۹۷	آب جوی یعنی دریای جونپور	..
آشام	۱۶۳ - ۲۷۵	..	۱۷۹
آک محل	۶۵۰	..	۴۳۷	آب جیگون	..
آگره	۷۵ - ۷۰ - ۶۹ - ۶۸	..	۷۱۴	آب چیتل	..
..	۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۹ - ۹۰	..	۳۷۳	آب سندهه	..
..	۱۰۸ - ۱۵۲ - ۱۵۶ - ۱۵۸	..	۴۷۷	آب غوربند	..
..	۱۷۵ - ۲۰۴ - ۲۲۵ - ۲۲۷	آب گنگ	۱۱۶ - ۱۱۵
..	۲۵۳ - ۲۹۳ - ۳۰۹ - ۳۱۵	..	۲۹۸ - ۳۸۶

۸۲۲ - ۸۰۳ - ۸۰۰ ..	۳۹۰ - ۳۷۶ - ۳۳۲ - ۲۳۱
۶۷۵ .. اجردھن	۴۶۶ - ۴۶۰ - ۴۲۸ - ۴۰۷
۷۷۲ .. اجیاننا	۵۴۹ - ۵۴۶ - ۵۲۸ - ۵۱۶
۷۵۱ - ۲۴۹ - ۲۲۵ اجین	۶۲۸ - ۶۱۰ - ۵۶۶ - ۵۶۲
۷۹۸ - ۱۱۶ اجینہ (یا) اجنیہ	۶۴۱ - ۶۳۷ - ۶۳۲ - ۶۳۰
احمد آباد (یا) احمد آباد	۶۷۲ - ۶۶۶ - ۶۶۱ - ۶۴۹
گجرات (شف - موئے	۷۱۳ - ۶۹۴ - ۶۷۹ - ۶۷۳
احمد آباد گجرات) ۹۱ -	۷۲۶ - ۷۲۴ - ۷۱۶ - ۷۱۴
۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ -	۷۳۸
۹۹ - ۱۳۵ - ۱۵۶ - ۱۷۴ -	۲۳۱ آندیر
۱۷۹ - ۱۹۶ - ۲۳۷ - ۲۳۹ -	۳۰۰ ابراهیم آباد سوڈن
۲۴۰ - ۲۹۹ - ۵۲۸ - ۶۶۰ -	۳۸۵ .. آثارہ
۶۶۱ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ -	۲۵۴ - ۱۹۱ .. اٹک
۶۸۲ - ۶۸۹ - ۶۹۴ - ۶۹۵ -	اجمیر (شف - ویۃ اجمیر)
۶۹۸ - ۷۱۳ - ۷۴۸ ..	۲۶۰ - ۲۵۴ - ۲۱۶ - ۱۵۱
۵۶۲ .. احمد شان	۴۰۱ - ۲۳۵ - ۳۰۰ - ۲۶۳
احمد نگر ۱۲۱ - ۱۲۳ -	۴۹۵ - ۴۵۵ - ۴۴۷ - ۴۰۲
۱۴۳ - ۱۹۲ - ۲۶۳ - ۲۶۸ -	۵۹۵ - ۵۴۳ - ۵۱۴ - ۵۰۹
۲۶۹ - ۳۱۲ - ۴۵۳ - ۴۵۵ -	۶۷۴ - ۶۶۹ - ۶۴۶ - ۵۹۶
۵۰۴ - ۵۱۸ - ۵۲۸ - ۶۰۹ -	۸۹ - ۷۸۸ - ۷۶۵ - ۶۸۸

۲۴۸ .. اعز آباد	۶۹۹ - ۶۹۸ - ۶۵۹ - ۶۱۰
۱۹۷ .. اعظم نگر بنگاپور	۷۴۶ - ۷۴۵ - ۷۰۴ - ۷۰۲
۵۵۵ .. افغانستان	۸۱۴ - ۷۸۸ - ۷۸۳ ..
اکبر آباد (شف صوبہ اکبر آباد)	۶۰۷ - ۱۹۳ .. ادنبی
- ۱۶۰ - ۱۵۰ - ۱۳۵ - ۱۱۳	۲۵۹ ادپور
- ۲۱۹ - ۲۱۶ - ۱۸۲ - ۱۶۳	۵۹۹ .. اردستان
- ۳۰۹ - ۲۹۶ - ۲۷۶ - ۲۳۲	- ۲۴ - ۲۰ ارکات (یا) ارکات
- ۴۰۷ ۴۰۱ - ۳۳۳ - ۳۲۳	۳۰۲ - ۳۸
- ۴۶۰ - ۴۵۹ - ۴۳۰ - ۴۲۹	۷۶۷ ارکنج
- ۵۰۶ - ۴۹۲ - ۴۶۴ - ۴۶۳	۲۴۱ .. استنبول
- ۵۳۹ - ۵۳۸ - ۵۲۶ - ۵۱۱	۴۲۹ - ۴۲۷ - ۴۲۰ اسلام آباد
- ۵۸۹ - ۵۸۸ - ۵۷۶ - ۵۴۰	۲۷۳ - ۱۷۹ اسلام آباد متھرا
- ۷۶۲ - ۷۳۶ - ۶۱۰ - ۵۹۵	اسلام پوزی مع - ردف بہ
- ۸۱۰ - ۷۹۹ - ۷۸۰ - ۷۶۵	برم پوزی (یا) اسلام آباد
- ۸۳۱ - ۸۱۹ - ۸۱۸ - ۸۱۵	- ۴۹۸ - ۳۱۴ برم پوزی
اکبر نگر (یا) اکبر نگر ہنگالہ)	۸۱۰ - ۶۰۷
- ۲۰۰ - ۱۳۸ - ۱۳۷ - ۱۱۸	۲۹۲ اسلام گدھہ عرف راہیری
۶۶۴ - ۲۱۸ - ۲۱۴ - ۲۱۳	۱۸۸ اشٹی (یا) اشٹی برار
۵۸۷	۸۲۴ - ۴۳۸ - ۱۲۸ اصفہان
الہ آباد (شف - صوبہ الہ آباد)	۹۰ اعتمان پور

۳۵۰	- ۲۳۱ - ۲۲۲ - ۱۷۸ - ۱۲۴
انکر فیروز گدھے (یا) انکر د	- ۳۶۷ - ۳۶۵ - ۲۹۹ - ۲۷۸
۱۹۳ .. (یا) انکیر	- ۴۴۷ - ۴۴۵ - ۴۴۴ - ۳۶۸
۶۶۴ انکی تکی دکن	- ۵۲۵ ۵۱۹ - ۴۵۳ - ۴۵۷
۲۹۲ .. انندی	- ۶۷۰ - ۶۲۸ - ۵۹۵ - ۵۴۷
۸۲۳ .. انیورن	- ۷۶۱ - ۷۳۶ - ۷۰۸ - ۶۸۱
- ۵۷۴ - ۲۴۶ - ۲۴۵ ارچین	۸۱ - - ۸۰۱ - ۷۸۵ ..
۶۹۸ - ۵۷۵	- ۷۱۱ - ۴۶۷ امرکوت
۱۱۶ اچھے (یا) اچھے	۸۲۹
۷۵۴ - ۵۸۷ .. ادرگیر	امیتھی پوری (یا) پورب
اودھے (شف - سوئے اودھے)	۱۳۹
- ۸۶ - ۸۵ - ۷۷ - ۷۵	۷۲۸ .. اذہ پاتر
- ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۰۴ - ۱۸۲	۴۱۳ .. اندایور
- ۳۶۷ - ۳۶۵ - ۳۶۳ - ۳۰۰	۷۲۸ .. ارتور
- ۴۹۴ - ۱۰۶۵ - ۴۱۰ - ۳۶۸	۲۰۹ .. انجرتی
۸۲۲ - ۸۱۴ - ۶۲۷ - ۴۹۷	۷۹۲ .. اندجان
۵۹۶ - ۴۰۲ - ۱۰۹ ادرپور	۴۳۶ - ۴۲۱ اندخود
۷۱۳ - ۶۸۸	۷۷۰ - ۱۷۰ .. اندراب
اودیسے (شف - سوئے اودیسے)	۴۲۷ .. اندرچھے
- ۱۸۵ - ۱۳۷ - ۱۲۶ - ۸۶	اندز (شف پرگنہ اندور)

ایران زمین ۴ - ۹۰ -

- ۱۷۸ - ۱۶۷ - ۱۲۵ - ۱۰۷

- ۲۲۳ - ۲۱۲ - ۲۱۱ - ۱۸۹

- ۲۴۳ - ۲۳۵ - ۲۲۸ - ۲۲۷

- ۴۳۷ - ۴۲۶ - ۴۲۵ - ۲۸۲

- ۴۹۵ - ۴۹۰ - ۴۷۶ - ۴۶۵

- ۵۹۱ - ۵۵۷ - ۵۰۷ - ۴۹۷

- ۸۰۶ - ۷۶۵ - ۷۴۰ - ۶۳۶

۸۲۵ - ۸۲۴

۲۷۹ .. ایرج

۷۹۶ - ۶۰۶ .. ایکنلوچ

- ۱۸۶ - ۱۴۰ - ۲۹ ایراکچور

- ۹۸۲ - ۲۷۰ - ۲۴۷ - ۲۱۱

۷۹۲ - ۷۱۹

* حرف با *

۴۷ .. بابا خاتون

۷۶۳ باره

۶۹۷ .. بارهمولت کشمیر

۵۶۵ .. باریگ آب

- ۳۲۳ - ۱۹۴ - ۴۹۷ - ۴۹۴

- ۴۱۱ - ۴۱۰

- ۶۴۳ - ۶۴۲ - ۶۴۰ - ۶۲۴

۷۸۵ - ۶۸۱ - ۶۷۱ - ۶۵۴

۳۴۷ .. اور کنج

- ۱۷ - ۱۵ اورنگ آباد

- ۳۰ - ۲۹ - ۲۶ - ۲۱ - ۱۸

- ۱۶۷ - ۱۶۵ - ۴۰ - ۳۱

- ۲۴۰ - ۲۱۷ - ۲۰۶ - ۲۰۵

- ۳۰۴ - ۲۶۶ - ۲۶۳ - ۲۵۵

- ۲۶۲ - ۳۶۰ - ۳۵۱ - ۳۴۸

- ۵۲۳ - ۵۲۲ - ۴۶۳ - ۳۶۹

۸۰۶ - ۷۹۱ - ۷۸۹ - ۶۱۰

۴۱۴ .. اورنگ گدشه

ارسا (یا) ارسه مضاف دکن

۲۰۶ - ۱۹۶

- ۸۷ ارندچهه (یا) ارندچه

۴۲۸ - ۴۱۶

۱۰۷ - ۹۱ .. ایدر

(یا) ایران دیار (یا)

۱۷۳ ..	بحدیرة	۱۴۵ - ۱۴۴ ..	باسم
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰	بخارا	۵۳۳ ..	باغ اعز آباد
۷۶۸ - ۴۳۰ - ۴۳۹ - ۴۳۸		۳۱ ..	باغ بیگم
۷۰۲ ..	بدان دیس	۱۶۰ ..	باغ زین آباد
-	بدخشان (یا) بدخشانات	۷۳۴	باغ سعادت آباد
- ۱۹۸ - ۱۷۰ - ۱۶۲ - ۶۵			باغ فرمانداری (یا) باغ فرح
- ۴۲۰ - ۳۷۲ - ۲۸۰ - ۲۲۱		۲۱۷ ..	نذازی
- ۴۴۰ - ۴۳۸ - ۴۳۶ - ۴۳۱		۵۶۷ ..	باغ کاهران
- ۶۱۸ - ۵۸۸ - ۴۸۸ - ۴۴۲		۴۴۲ ..	باغ هوان
- ۷۷۰ - ۷۶۹ - ۷۶۷ - ۶۴۹		۴۳۲ - ۲۳۰	باغ نور منزل
۸۱۹ - ۷۷۶ - ۷۷۴ - ۷۷۳		۴۱۰ ..	باقر آباد ملتان
۳۷۱ ..	بدن پورہ پی پی	- ۵۸۶	بالا پور (یا) بالا پور پور
- ۱۸	پور (شف صوبہ پور)	۷۲۶ - ۷۰۵ - ۶۹۹
- ۲۱۱ - ۲۰۰ - ۲۹ - ۲۲ - ۱۹			بالاکھت (یا) بالاکھت دکن
- ۳۵۴ - ۲۹۰ - ۲۷۱ - ۲۴۰			(یا) بالاکھت کراتک
- ۵۲۲ - ۳۷۱ - ۳۷۰ - ۳۵۶		- ۵۱۷ - ۳۱۲ - ۱۴۲ - ۱۱۱	
- ۶۸۲ - ۵۹۷ - ۵۸۶ - ۵۸۲		- ۷۰۳ - ۵۲۱ - ۵۱۹ - ۵۱۸	
- ۷۴۵ - ۷۲۶ - ۷۰۴ - ۶۹۹		۷۵۳ - ۷۵۱ - ۷۰۵ - ۷۰۴	
- ۷۶۳ - ۷۶۲ - ۷۵۵ - ۷۵۳		۳۵۶ ۳۵۵ - ۳۵۴	بالکندہ
۸۲۴ - ۷۹۲ - ۷۸۸ ..		۷۶۱ ..	باندہور

- ۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۲ - ۷۹۹

۸۲۴ - ۸۰۵ - ۸۰۴ ..

۴۷۴ .. برهم پُتر (دریا)

۴۹۸ .. برهم پُوري

۴۲۶ - ۱۹۹ .. بست

- بست صوبه بيدر (شف -

۸۱۷ پرگنده بست)

۵۵۴ .. بسنت پور

۴۹۹ .. بسنت گده

- ۲۴۳ - ۲۴۲ - ۲۴۱ بصره

۵۷۸ - ۴۹۰

۲۴۲ - ۹۱ .. بغداد

(مضاف خاندیس) بکلانه

۴۳۸ - ۴۱۳ - ۳۹۰ - ۲۱۵

۴۲۲ .. بلج

- ۱۶۹ - ۱۶۲ - ۲۵ بلخ

- ۱۹۹ - ۱۹۰ - ۱۷۱ - ۱۷۰

- ۲۶۰ - ۲۵۹ - ۲۵۲ - ۲۲۱

- ۴۳۱ - ۴۲۰ - ۳۷۲ - ۲۸۰

- ۴۴۰ - ۴۲۸ - ۴۲۶ - ۴۲۲

۵۸۱ .. برج شیر حاجي

۴۰۰ - ۳۹۹ - ۱۹۴ بردزان

۹۷ بروده

(شف صوبه برهه پور) برهان پور

- ۱۴۲ - ۱۴۱ - ۱۴۰ - ۱۲۴

- ۱۴۳ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۱

- ۱۵۷ - ۱۵۹ - ۱۶۵ - ۱۶۷

- ۱۷۵ - ۱۸۰ - ۱۸۶ - ۱۹۷

- ۲۰۵ - ۲۱۵ - ۲۱۷ - ۲۲۳

- ۲۲۴ - ۲۲۸ - ۲۴۰ - ۲۷۱

- ۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۹۰ - ۳۲۶

- ۳۶۲ - ۳۷۲ - ۳۹۰ - ۳۹۹

- ۴۲۵ - ۴۶۲ - ۵۱۶ - ۵۱۷

- ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۸ - ۵۳۹

- ۵۸۷ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۷

- ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۵ - ۷۰۶

- ۷۰۷ - ۷۱۸ - ۷۲۱ - ۷۲۲

- ۷۲۶ - ۷۲۹ - ۷۳۶ - ۷۳۸

- ۷۴۲ - ۷۴۴ - ۷۴۸ - ۷۵۰

- ۷۵۳ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۸۷

بذدر سورت (شف - سورت)	۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۶۶ - ۱۶۷	۴۶۱ - ۴۷۷ - ۴۸۷ - ۴۸۸
۲۱۱ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۸۶	۴۸۹ - ۴۹۴ - ۵۸۸ - ۵۹۷
۳۲۸ - ۳۷۳ - ۴۱۲ - ۵۰۴	۷۴۰ - ۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹
۸۲۱ - ۵۷۸	۷۷۰ - ۷۷۳ - ۷۷۶ - ۷۷۷
۲۱۱ .. بذدر عباسي	۸۲۵
۵۷۸ - ۴۹۰ بذدر لاهري	بلدہ برهانپور (شف - برهانپور)
۱۸۳ .. بذدر هوگلي	۷۸۷
۴۱۴ .. بذدهيا چل	۷۴ .. بلدہ کور
۴۲۷ - ۴۲۰ بذديل کهذد	۶۱۴ .. بلدہ لاهور
بذقا پور (يا) بيکا پور د (يا)	۴۳۴ بل سالار (يا) بل سالار
۱۹۳ .. بذتکا پور	۱۰۵ .. بلوچستان
بذنگاله يا بنگ (شف - صوبہ	بذارس ۲۱۳ - ۲۷۷
بذنگاله) ۲۴ - ۷۴ - ۷۷	۳۸۶ - ۳۵۴ - ۴۰۰ - ۷۸۴
۸۶ - ۸۷ - ۸۹ - ۱۰۵ - ۱۰۷	۶۸۴ - ۵۲۴ بذدر بلازل
۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۳۶	بذدر پهلچري يا - پهلچري
۱۳۷ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۸	يا - پهلچري (شف -
۱۵۳ - ۱۶۳ - ۱۷۸ - ۱۸۱	پهلچري) ۲۰ - ۲۴
۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۵ - ۱۹۴	۲۵ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶۸ ..
۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۳۴ - ۲۵۱	بذدر ديرو .. ۶۸۴

۳۶۳	بني نگر عرب آذوز قوال	۲۷۵ - ۲۹۰ - ۲۹۳ - ۲۹۹
	بودن مضاف نافذير (شف	۳۰۰ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۶۵
۳۵۴	پرگنه بودن)	۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۴ - ۳۹۵
۲۴۸	پوريه (يا) پوريه	۳۹۶ - ۴۰۴ - ۴۰۳ - ۴۶۰
۵۱۸ - ۱۴۳ - ۱۴۰	بهاثوري	۳۷۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۵۱۳
۵۱۱ . ۴۷۴ - ۴۷۳	بهاثي	۵۲۵ - ۵۵۱ - ۵۵۸ - ۵۶۱
۵۹۳	بهادر پور بنارس	۵۶۳ - ۵۹۴ - ۶۳۳ - ۶۳۴
۸۰۴ - ۷۸۹	بهادر پوره	۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۴۴
۷۹۶ - ۶۰۶	بهادر گدده	۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲
- ۸۷	بهار (شف - صوبه بهار)	۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۶۴ - ۶۶۵
- ۱۷۹ - ۱۱۸ - ۱۱۶ - ۱۱۰		۶۷۰ - ۶۸۰ - ۶۸۶ - ۷۰۷
- ۲۵۱ - ۲۱۳ - ۱۹۱ - ۱۸۱		۷۱۶ - ۷۲۱ - ۷۴۱ - ۷۵۸
- ۳۹۳ - ۳۹۲ - ۲۹۸ - ۲۷۹		۸۱۰ - ۸۱۹ - ۸۲۱ ..
- ۴۵۳ - ۴۴۵ - ۴۰۰ - ۳۹۶		بذگش ۱۲۷ - ۴۲۵ - ۵۶۶
- ۴۹۷ - ۴۷۳ - ۴۷۲ - ۴۵۴		۵۹۳
- ۶۳۳ - ۶۱۵ - ۵۴۷ - ۵۱۳		بذگشات ۲۵۴
- ۶۴۲ - ۶۴۱ - ۶۴۰ - ۶۳۹		بذگ و بهار (شف - صوبه بذگ
- ۶۵۶ - ۶۵۵ - ۶۵۱ - ۶۴۴		و بهار) ۴۷۸ - ۵۵۸
- ۷۰۸ - ۶۸۵ - ۶۸۰ - ۶۶۴		بني شاه درک .. ۲۹۲
- ۷۷۴ - ۷۳۶ - ۷۳۲ - ۷۱۳		بني شاه گدده ۵۰۲ - ۶۰۸

۵۳۱ بهییره	۷۷۵
بهیلسه (۱۲) بهسایه (یا) بهسله	۵۹۷ - ۱۸۹ .. بهاگلپور
۴۹۸ - ۲۷۰	۴۵۰ .. بهاگلپور بهار
ببیاک (شف - پرگانه ببیاک)	۴۱۷ - ۱۷۷ - ۲۶ بهالکبی
۸۳	۷۲۰ بهاندبیر
۵۵۵ بیانه	بهیدها یا هفسهسا مضافات شیراز
۲۸۶ بیت الله	۲۴۲
- ۱۴۵ - ۱۴۳ - ۱۶ بیجاپور	۵۰۹ بهته
- ۱۹۳ - ۱۶۸ - ۱۶۳ - ۱۴۸	۵۴۷ بهدادور
- ۲۳۹ - ۲۳۸ - ۲۳۲ - ۲۰۱	۵۲۵ بهرام پوره
- ۲۷۴ - ۲۶۳ - ۲۵۴ - ۲۴۷	۸۱۴ - ۱۸۲ .. بهرایج
- ۳۱۲ - ۳۰۷ - ۳۰۲ - ۲۸۸	- ۹۶ بهرزنج (یا) بهرزنجه
- ۵۰۷ - ۴۵۶ - ۴۵۲ - ۴۱۸	۴۹۸ - ۴۷۸
- ۵۶۸ - ۵۳۶ - ۵۲۹ - ۵۱۸	- ۳۰۳ - ۱۰۵ - ۸۹ بهکر
- ۵۹۹ - ۵۹۸ - ۵۹۷ - ۵۹۶	- ۸۰۰ - ۶۳۶ - ۵۲۹ - ۳۹۵
- ۷۵۶ - ۷۵۴ - ۷۴۲ - ۷۱۹	۸۲۹ - ۸۲۸ - ۸۲۵ ..
- ۸۰۲ - ۷۹۵ - ۷۹۲ - ۷۶۳	۷۶۴ بهلوان
۸۳۳ - ۸۱۰ - ۸۰۶ ..	۱۵۴ بهنبر
۷۵۳ - ۷۱۲ - ۳۹۰ بیجاگده	۵۴۶ بهوبال مالوه
- ۲۶ (شف صوبه بیدر)	۸۲۲ بهیر

پتھان (شف پرگنہ پتھان)	۱۷۷ - ۱۷۸ - ۳۵۰ - ۳۶۵
۴۸۳	۵۳۶ - ۵۶۶ - ۸۰۶ - ۸۱۴
پتھری ۳۵۶ - ۴۸۹ - ۷۰۰	بیر (یا) بیرگانوں (شف پرگنہ
پتن (یا) پتن کجرات ۹۶ -	بیر) ۱۷۵ - ۱۹۷ - ۴۱۶
۹۸ - ۹۹ - ۲۲۵ - ۲۳۶	۴۱۸ - ۸۱۵ - ۷۲۶ - ۷۴۵
۳۸ - ۴۷۲ - ۵۱۱ - ۵۶۰	۷۶۲
۶۶۱ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۸	بیسوارہ ۱۹۵ - ۲۰۳ - ۲۱۰
۷۹۴	۸۰۱
پتھہ (شف - صوبہ پتھہ) ۱۱۶ -	بیسول ۴۱۵
۱۸۱ - ۲۱۳ - ۲۲۲ - ۲۵۹	بیسواپور
۲۸۷ - ۳۲۳ - ۳۲۶ - ۳۴۰	بیکانیر
۳۹۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۷۳	
۵۱۳ - ۵۲۵ - ۵۵۳ - ۶۳۱	
۶۳۴	پتھری ۲۶۸
پتھہ جالندھر ۲۰۵ - ۲۵۰	پانپائی (یا) پانپائی ۳۵۰
پرسور	پانڈیہ بیرگانوں (یا) بیرگانوں
پرگنہ اور	۷۸۳
پرگنہ امیتھی (یا) امیتھی	پانی پت
۱۹۵	پایان گھاٹ ۷۳۹ - ۷۵۳
پرگنہ اندور	پیلی
۳۵	۱۳۷ - ۱۹۴

* حرف پے *

پرگنہ وکلور سرکار ناندر ۸۲	پرگنہ بسمت سوہیہ بیدر ۸۱۷
پرگنہ ہندیہ .. ۶۳	پرگنہ ہونہ ضلع ناندر ۲۵۴
پرگنہ .. ۱۰۱	پرگنہ بولاس سرکار ایکنڈل
پرگنہ ۱۱۴ - ۱۶۸ - ۱۸۷	(یا) بولاس سرکار ایکنڈل
۲۰۸ - ۵۰۷ - ۷۴۴ - ۷۵۲	۲۵۶
۷۶۱ - ۸۲	پرگنہ بہاندر ۲۲۸
پرگنہ .. ۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۸۱	پرگنہ بیباک ۸۳
پرگنہ .. ۳۰۰ - ۴۸۱ - ۳۰	پرگنہ بیدر ۷۲۶
پرگنہ پنجاب (شف - سوہیہ پنجاب	پرگنہ پتھان ۴۸۳
۶۶ - ۶۸ - ۷۸ - ۸۲ - ۹۰	پرگنہ جاپس ۱۳۹
۱۷۴ - ۲۰۵ - ۲۹۷ - ۳۷۵	پرگنہ جلمکنون سوہیہ درار ۸۳۵
۳۷۸ - ۴۸۲ - ۵۸۴ - ۱۱۵	پرگنہ چند درار ۲۲۱
۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۴۹ - ۱۰۳	پرگنہ ساہیہ ۴۷۹
۶۱۱ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۲۳	پرگنہ سرور ۶۳۷
۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۷ - ۱۴۸	پرگنہ ساکپور ۲۱۱ - ۶۲۸
۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۶ - ۶۶۶	پرگنہ شان آباد ۵۹۵
۶۶۷ - ۷۲۸ - ۷۷۴ - ۱۸۱	پرگنہ شجاعت پور ۷۵۵
.. ..	پرگنہ کاپاک ۲۵۶
پرگنہ	پرگنہ کوکاک ۱۲۴
پرگنہ ساندل ۳ ..	پرگنہ نگر چند ۱۶۰

۴۳۹ - ۳۹۶ ..	قبریز	۴۱۴ ..	پونار خاندیس
۴۱۴ ..	نپلی	۵۰۱ ..	پون گدھ
۷۳۷ ..	ترہٹ	پہ واچہڑی (یا)	پہ - واچہڑی
ترچنڈا پاپی (یا)	ترچنڈا پاپی	- ۲۴ - ۲۰	(یا) پہ واچہڑی
۲۰۵	۳۶۸ - ۳۵ - ۳۴ - ۲۵
۲۸۳ - ۴۴۲	ترکستان	* حرف تا *	
۷۳۸ ..	ترہک	۴۷۳ ..	قاجپور
ترنکلا - واری (شف - قلعہ	ترنکلا - واری	۱۶۹ ..	قارا گدھ
۷۴۷ ..	ترنکلا واری (۲۵۷ ..	قاری گدھ
۷۷۴ - ۴۹۷ - ۲۹۳	ترہت	۷۶۷ ..	تاشکند
۴۶۹ ..	تغلق آباد	۴۵۵ - ۴۴۸	قالب انساگر
تکرڑی (یا)	تکرڑی مضام	۲۹۲ ..	قالب بھکر
۳۲۴ ..	اردیسہ	۷۲۹ ..	قالب سپیدہ
۳۴۷ ..	تل کوکن	۷۱۳ ..	قالب کانگریہ
تلنگانہ (یا)	تلنگ	۷۹۱ ..	قالب کلان
- ۱۱۵	..	۷۶۰ ..	قال کانوں
- ۲۵۵ - ۲۰۱ - ۱۴۸ - ۱۲۹	..	۷۷	قالبیان
- ۵۸۷ - ۵۸۵ - ۴۱۰ - ۳۹۸	..	۱۸۰ ..	قبت
- ۷۶۳ - ۷۵۰ - ۷۴۵ - ۷۰۷	..	۷۵۷ ..	قبتی (آب)
۷۹۴		
۳۷۹		

* حرف تے *

۱۸۵ - ۲۱۳ - ۲۱۸	قائده
۳۹۲ - ۴۷۳ - ۵۱۱ - ۶۴۲	
۶۵۰ - ۶۴۴
۷۶۸ - ۶۷۳ - ۵۸۹ - ۵۸۸	تتھہ (یا) تھتھہ (شف - صوت)
۱۴۰ - ۱۳۹	تتھہ (
۱۷۲ - ۱۷۳ - ۲۲۶ - ۳۰۳	
۲۹۵ - ۴۸۳ - ۵۱۲ - ۵۳۲	
۶۵۴ - ۶۹۷ - ۸۲۸

* حرف جیم *

۵۱۷ - ۷۲۷ - ۷۴۵	جالذبور
۱۰۵ - ۲۷۹ - ۵۴۹	جالذدھر
۱۶۱	جالذہ
۶۷۸ - ۶۹۴	جالور
۴۷۸ - ۶۲۲	جام
۱۶۱	جامکھ پری
۲۳۰	جانڈی (یا) جانڈی
۹۷ - ۴۶۶	جانڈانیر

۴۲۲	تنگ شیر (یا) تنگ شر
۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۸۹ - ۳۰۰	توران (یا) توران دیار ۱۰۹ -
۴۰۹ - ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۳۹	
۴۴۴ - ۴۸۶ - ۵۰۳ - ۵۶۵	
۵۸۸ - ۵۸۹ - ۶۷۳ - ۷۶۸	
۷۶۹ - ۸۲۳ - ۸۳۲ - ۸۲۴	
۲۸۸	تورکل (یا) نورکل
۲۹۳	تورنا حصار
۴۹۵	توزہ
۴۲۲	تون
۷۷۴	تھارہ (یا) تھارہ (یا) تھارہ
۳۵۷	تھانڈ انڈی
۷۷۹	تھانڈ چانڈی
۲۴	تھانڈ کوتھلمیر
۲۵۱	تھانڈ گندمک
۴۹۸	تھانڈ میسروری
۷۱۹ - ۸۰۵	تھانیسر
۱۰۷ - ۱۰۹	تھیراہ

۸۲ - ۸۶ - ۱۲۵ -	جوفیور	جایس • مضاف لکھنؤ (شف
۱۷۹ - ۲۱۲ - ۲۵۴ - ۳۸۶ -		پرگنڈہ جایس) ۱۳۹ - ۱۹۵
۳۹۵ - ۴۲۵ - ۴۷۲ - ۴۹۷ -		جگتا ۲۲۰
۵۲۵ - ۵۹۳ - ۶۲۵ - ۶۲۶ -		جگدک .. ۲۷۶
۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۹ - ۶۴۵ -		جگدیس پور .. ۳۹۶
۶۵۳ - ۶۶۲ - ۶۹۷ -	..	جلال آباد ۲۵۰ - ۲۵۱ - ۶۳۹ -
چونہ گدھہ (یا) جونا گدھہ -		جلکانوں سوہیہ ہزار ۸۳۵
(یا) چونہ گدھہ مضاف		جمو ۱۲۷ - ۲۵۰ - ۲۶۸ -
سوہیہ گجرات ۴۰۲ -	 ۵۳۰
۵۲۵ - ۶۸۲ - ۶۹۳ - ۶۹۵ -		جنت آباد عرف گور ۵۵۷
۴۲۸ ..	جھانسی	جنیر (یا) جنیر دکن (یا)
جھانگیرنگر مع - روف بڈھاکہ		قلعہ جنیر (شف قلعہ
۱۶۴ - ۱۸۵ - ۲۱۹ -	..	جنیر) ۱۲۲ - ۲۰۸ -
۴۴۸ ..	جیتان	۵۲۷ - ۷۱۳ - ۷۲۱ - ۷۴۵ -
۴۸۷ ..	جیمت پور	.. ۷۴۶ - ۷۴۸ - ۷۶۹ -
۴۳۸ ..	جیسون	جودھ پور ۳۷۸ - ۳۴۰ - ۴۴۷ -
	 ۸۰۲ - ۵۹۵
		جواہر پور .. ۴۱۵
		جون ۲۴۴ - ۶۲۰ - ۷۷۸ -
	 ۸۳۱

* حرف چے *

۱۶۴ ..	چانگام
۲۰۵	چاکنہ (یا) چاکنہ

۴۱۰	..	چہتر دوار	۴۱۹	چاندوا (یا) چاندوا
۴۲۷	..	چہترہ	۲۷۲ - ۲۷۰
۶۱۲	..	چیتل درک	۴۴۶	.. چاندي
- ۵۵۱		چیتور (یا) چیت پور		چنگوبہ (یا) چنگوبہ (یا)
۸۰۳ - ۶۴۶	۴۱۷ - ۱۷۷	چنگوبہ
۳۵	..	چیناپتن	۷۴۳	.. چکلا تھانہ
			۸۳۱	.. چکلا اتاؤہ
			۸۰۱	چکوتی (یا) چکوتی
				چہار کونڈہ از محالات احمد نگر
- ۶۳۱ - ۵۵۳		حاجی پور	۷۴۶
۶۸۱ - ۶۸۰ - ۶۴۱ - ۶۳۴			۲۴۹	.. چناب
- ۹۷ - ۷۴ - ۶۷		حجاز	۴۱۴	.. چنڈاپور
- ۳۷۳ - ۲۳۸ - ۱۲۵ - ۱۰۵			۷۵۶	چندن و مندن
- ۵۲۴ - ۳۸۴ - ۳۸۰ - ۳۷۷				چندوار (شف پرگنڈ چندوار)
- ۶۳۱ - ۶۱۹ - ۵۷۷ - ۵۵۰			۲۲۱
۶۸۳ - ۶۶۹ - ۶۳۲	۱۵۴	.. چنگیز تہی
۲۳۵ - ۲۲۰		حرمین شریفین	۸۰۵	.. چوپڑہ
- ۴۴۹ - ۲۶۲		حسن ابدال		چورا گدہ ۵۵ مضاف سورہ مالوہ
۵۶۰ - ۵۵۹	۷۶۲ - ۵۲۷ - ۲۰۱ - ۸۰	..
۴۱۶	..	حصار الراج	۶۶۱ - ۶۳۹	چوسا (یا) چوسا
۵۱۸	..	حصار بیور		

* حرف حا *

۶۹ - ۸۸ (خاندیس)

۱۰۱ - ۲۱۵ - ۳۲۷ - ۳۶۲

۳۶۳ - ۳۶۴ - ۳۶۹ - ۳۹۰

۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۶۲ - ۵۲۲

۵۳۱ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۸۵

۶۹۸ - ۷۰۰ - ۷۰۲ - ۷۰۴

۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۵۱ - ۷۵۲

۷۶۳ - ۷۸۸

۷۹۲ .. خانزمان نگر

۴۷۴ خٹا

۲۸۹ - ۳۱۲ خجستہ بنیاد

۳۲۷ - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۵۷

۲۶۴ - ۳۶۹ - ۴۱۵ - ۵۳۹

۴۰۹ - ۸۰۳

۸۲۷ - ۸۲۹ خدا آباد

۱۲۸ - ۱۸۹ - ۲۵۸ خروسان

۴۲۱ - ۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۷۱

۴۹۶ - ۵۰۸ - ۵۸۸ - ۶۶۷

۷۳۷ - ۷۴۰ - ۸۲۳ ..

۸۰۰ .. خضر آباد

۶۴۸ .. حصار بھون

۳۰۶ — حصار تورنا

۲۰۹ .. حصار چاندور

۲۰۹ .. حصار دھرب

۳۷۲ .. حصار شادمان

۲۰۹ حصار کاجنہ (یا) کاجنہ

۲۰۹ .. حصن راجدھر

۷۹۹ .. حصن کلیان

۲۴۱ حلب

حیدر آباد (شف) - موٹہ

۲۳ - ۲۵ - حیدر آباد

۲۶ - ۳۰ - ۳۲ - ۳۴ - ۴۰

۴۱ - ۱۶۷ - ۲۳۸ - ۲۵۴

۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۶۳ - ۳۰۲

۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۶۸ - ۳۶۹

۴۵۸ - ۴۶۳ - ۵۰۷ - ۵۳۶

۶۶۴ - ۷۹۵ - ۷۹۷ - ۸۰۲

۸۰۸ - ۸۲۲ - ۸۲۴ ..

* حرف خا *

خاندیس (شف) - موٹہ

۲۳۳ -	دارالسلطنه لاهور	۴۷۴	..	خضر پور
۷۷۲ - ۲۶۳	۶۰۹	موسوم بخلد آباد	خلد مکان
۱۶۹	.. دار الملک دهلي	۱۷۰	..	خدیجان
۴۹۷	.. در بهنگه	۳۱۳	..	خنچي
۴۲۳	.. در دازة مالوري	۴۷۷	..	خواجہ اداس
۱۷۱	دره کز و شادمان	۴۷۷	..	خواجہ سیاران
۳۶۶	.. دریا گنج	۱۴ - ۶۶۷ - ۶۶۸	..	خواف
۴۸۸ - ۴۸۴	دریای بہت	۸۲۵
۷۴۱			خوافي پورہ - یا خوافي پورہ
۵۰۲	.. دریا بہيمر	۶۶۷ - ۲۶۳	..	لاهور
۷۲۹	.. دریای تبتی	۲۷۶ خيبر
۵۷۵	.. دریای جمنا	۳۶۳ - ۸۵ خير آباد
۴۰۰ - ۳۷۶	دریای جون			
۵۳۳ - ۴۹۷			
۵۶۷	.. دریای چذاب	۲۳۳ -		دار الخلافه آگرہ
	دریای چنبل (یا) چیتل	۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰		
۷۵۹ - ۷۲۴	۶۳۱ - ۶۳۹ - ۶۴۷ - ۷۷۸		
۴۶۵ - ۴۳۲	دریای سندھ	۷۷۹ - ۷۸۱ - ۷۸۶ - ۷۹۹		
۸۰۰ - ۶۹۷	۸۰۰ - ۸۰۳ - ۸۲۲ - ۸۳۲		
۶۲۶	.. دریای سون			دار الخلافه شاهجهان آباد ۱۲۹

• حرف دال •

- ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۱ - ۲۰۲
 - ۲۰۶ - ۲۱۱ - ۲۲۱ - ۲۲۲
 - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶
 - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۷ - ۲۴۵
 - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۶۰
 - ۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۶۸ - ۲۶۹
 - ۲۷۰ - ۲۷۲ - ۲۷۶ - ۲۸۷
 - ۲۹۵ - ۳۱۲ - ۳۱۵ - ۳۲۶
 - ۳۳۰ - ۳۳۳ - ۳۴۱ - ۳۴۸
 - ۳۵۱ - ۳۵۶ - ۳۵۸ - ۳۶۱
 - ۳۶۶ - ۳۶۹ - ۳۹۸ - ۴۱۲
 - ۴۳۰ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۷۸
 - ۴۸۷ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۱۲
 - ۴۱۶ - ۵۱۷ - ۵۲۰ - ۵۲۲
 - ۵۲۸ - ۵۴۳ - ۵۶۲ - ۵۶۵
 - ۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶
 - ۵۹۹ - ۶۵۴ - ۶۵۹ - ۶۶۰
 - ۶۶۶ - ۶۸۱ - ۶۹۸ - ۷۰۱
 - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۱۰
 - ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۱ - ۷۲۲

دريائي كشيذا ۲۸۸ - ۳۱۲
 ۴۹۹ - ۶۱۲
 دريائي گزندگ .. ۶۳۴
 دريائي گنگ (يا) گنگا ۱۳۸ -
 ۳۹۶ - ۴۰۰ - ۴۴۶ - ۴۵۳
 .. ۴۷۴ - ۶۲۶ - ۶۳۴
 دريائي مانجورا .. ۳۹۸
 دريائي نريده ۲۰ - ۳۹۰ -
 ۷۵۸ - ۷۶۲
 دشمن سواد ۱ - ۷ - ۱۰۹
 دك پدراوه مضاف صوبه مالوه
 ۲۰۵
 دكن (شف صوبه دكن) ۸ -
 ۱۵ - ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۰ -
 ۴۷ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۱۱ -
 ۱۱۵ - ۱۲۰ - ۱۲۳ - ۱۴۰ -
 ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ -
 ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۶۲ - ۱۶۴ -
 ۱۷۵ - ۱۸۶ - ۱۸۸ - ۱۸۹ -
 ۱۹۲ - ۱۹۴ - ۱۹۶ - ۷۹۱ -

دهاز (مضاف مریہ مالوہ)	۷۳۷ - ۷۴۲ - ۷۴۷ - ۷۴۹
۵۳۴ - ۳۴۳	۷۵۱ - ۷۵۶ - ۷۵۸ - ۷۶۳
۱۷۸ - ۱۹۸ - ۹۱۲	۷۶۹ - ۷۷۲ - ۷۷۴ - ۷۸۳
۷۲۷ - ۷۴۵ - ۷۶۲ - ۷۶۳	۷۸۶ - ۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹
۷۸۷	۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۶
۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۹۵	۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۵ - ۸۰۹
۷۵۳ - ۲۴۶ - ۱۱۴	۸۱۱ - ۸۲۰ - ۸۲۲ - ۸۳۲
دھریپ (یا) دھرب ۲۰۸ -	۸۳۴
۲۰۹	دوآب ۵۹۲
۷۲۸	در آبیہ پنڈک جاندھور ۲۰۵
دھنکوٹ (یا) و نکوٹ موسوم	ددارکا ۶۸۳
۲۴۹	دولت آباد ۲۷ - ۲۸ - ۲۱۱
دھلی (شف صوٹہ دھلی)	۱۷۶ ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸
۱۸ - ۲۳ - ۶۵ - ۷۲ - ۷۳	۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۲۴ - ۲۲۳
۷۴ - ۷۸ - ۸۴ - ۱۵۸	۴۳۰ - ۵۱۷ - ۵۲۱ - ۵۲۳
۱۸۱ - ۲۱۰ - ۲۱۵ - ۲۲۶	۵۳۶ - ۶۰۹ - ۶۲۳ - ۷۱۸
۲۲۸ - ۲۴۱ - ۲۴۸ - ۲۷۸	۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۳۲
۳۲۲ - ۳۲۶ - ۳۲۸ - ۳۴۶	۷۴۵ - ۷۴۷ - ۷۵۲ - ۷۶۲
۳۶۷ - ۳۷۷ - ۳۸۵ - ۴۰۳	۷۷۸ - ۷۷۹
۴۴۶ - ۴۵۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹	دوکن
	دو نگر دور ۹۵ - ۲۸۸

۲۶ - ۲۴	راجپنڌري	۴۷۱ - ۴۷۹ - ۵۱۱ - ۵۴۰
۸۳۳ - ۸۳۲ - ۳۴	..	۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۲ - ۶۱۳
۶۹۶	.. راج ڀنڀڙه	۶۲۱ - ۶۲۳ - ۶۶۶ - ۶۷۴
۶۰۷	.. راج گدھه	۶۹۳ - ۷۰۰ - ۷۰۸ - ۷۰۹
۱۵۴	.. راجور	۷۲۳ - ۷۴۲ - ۷۵۱ - ۷۸۱
۷۲۷	.. راجوري	۸۰۰ .. دهليج ڪهنه
۵۱۲ - ۱۷۵	.. رام ڀنڀوري	۶۴۷ .. دهسٽري
۵۳۷	.. رامدره	۴۲۹ - ۷۱۴ - ۷۲۴ - دهولپور
۴۱۳	.. رام گير (مضاف بکلا نه)	۷۵۹ - ۷۸۰
۶۶۲	.. راجي (آب)	۴۹۰ .. دهوندا
۱۹۴	.. راه تلنگانه	دهيدال پور (يا) ديدال پور مالوه
۸۰۵ - ۷۹۵	.. راه ڀيري	۸۹ - ۶۷۵
۷۴۶ - ۱۵۷	.. راجي باغ	۵۹۰ ديتا
۷۸۳ - ۶۸۱	.. راجي سين	۳۷۱ ديڙور
۴۳۴	.. رباط بريان	۳۰۶ .. ديوا پور
۴۵۳ - ۲۱۹	.. رخڙڪ	۲۲۳ - ۲۷۰ - ۵۲۶ - ديوگدھه
۵۹۸	.. رسول پور	۵۳۱ - ۵۸۲ - ۷۵۵ - ۷۶۲
- ۳۲۲	.. رنڀڀور (يا رنڌيهور)	۱۷۵ - ۵۲۳ - ۷۲۷ - ديول گانون
۶۴۷	
۸۴۴ - ۷۳۵ - ۲۴۳	.. روم	

* حرف را *

راجنڌري (يا) راجنڌري (يا)

۴۱۵	سالوتہ	رہنکیرہ (یا) رہنکیرہ ۱۲۳ -
۴۱۵	سالہیر موسوم بہ سلطان گدھہ	۷۴۳ - ۷۴۴ - ۱۸۶ ..
۴۱۵	(قلعہ)	۴۲۰ ..
۷۷۳	سام چاریک	۵۶۷ - ۵۶۶ - ۱۹۸ -
۴۷۹	سامانہ (پرکنہ)	۱۳۸
۲۵	ساذور	
۱۷۴	سارہ	
۲۶۳	سبز بنگلہ	۱۰۶ - ۱۰۵ -
۱۳۰	سیبا (یا) سیبا	۵۶۵
۲۲۸	ستارہ	۳۸۴ - ۶۴ ..
۷۹۹ - ۲۷۳	ستلیج	۷۵۷ - ۶۱۸ - ۴۶۷
۶۱۵	سجواند	زمین آباد باغ عالم ازای برہانپور
۶۱۲	سدھوت	معروف بہ اہو خانہ
۸۲۵	سرا	۷۹۰
۷۶۳	سرا دھرن	
۶۵۷	سرائی کوت کہجورہ	
		سرچشمہ منات کونکان (یا)	۵۳۷ - ۶۵۲
۸۲۳	کولیکان (یا) کوانکان	سازنگپور (یا) سازنگپور سالوہ
۵۵۵	سرخ آب	۶۰ - ۷۰ - ۲۳۵ - ۳۸۹ -
۳۶۴	سرکار بکلانہ	۷۵۱ - ۳۸۹

* حرف زا *

* حرف سین *

۷۵۸ - ۷۲۸ ..	سرونج	۵۸۶	سرکار بیجاگڈھہ
- ۷۵	سرہر پور (یا) فرہر پور		سرکار بیر مضاف صوبہ دکن
۷۶			(یا) صوبہ ادرنگ آباد دکن
- ۳۷۵ - ۳۶۶ - ۳۵۹	سرہند	۱۷۳
۸۳۰ - ۶۲۳ - ۴۰۴	۸۳	سرکار چیتور
۶۱۴	سرہند	۳۹۳	سرکار حاجی پور
۶۱۲ - ۳۵۳	سری (نگ پتن	۵۵۱	سرکار سنبھل
۱۶۴	سری گھاٹ	۴۰۳	سرکار سورتھہ
- ۷۷۳ - ۴۴۷ - ۴۴۶	سری نگر	۴۱۶	سرکار کالپی
۷۷۹ - ۷۷۸		سرکار کرگ جہان آباد مضاف
۷۹۶	سعد نگر	۵۴۰	آلہ آباد
۴۷۹	سفیدون	۷۸	سرکار مانگپور
۳۷۷	سکندر آباد دہلی	۵۵۱	سرکار ماندز
۴۱۴	سلطان پور	۵۸۲	سرکار ناندیر
	سلطان پور بلہری (یا) ملہری	۷۵۳	سرکار نذر بار
۲۷۷	۷۵۳	سرکار ہاندیہ
- ۴۳۷ - ۴۳۵ - ۱۹۰	سمرقند	۶۶۱	سرکیچ (یا) سرکیچ
۷۶۷ - ۶۷۹ - ۴۴۱ - ۴۴۰	۶۹۵
- ۱۲۰	سمرگڈھہ (یا) سموگر	۷۷۸	سرمرور
- ۲۷۳ - ۲۳۴ - ۲۱۵ - ۱۹۲	۳۸۵	سردار

۲۲۸ - ۲۲۸ - ۲۱۲ - ۲۱۱	۷۷۴ - ۵۹۲ - ۲۹۵ ..
- ۳۲۸ - ۲۸۹ - ۲۸۶ - ۲۴۰	۴۷۴ .. سنار گاون
- ۵۰۴ - ۴۱۴ - ۳۱۲ - ۳۸۳	۴۱۴ .. سنبا چل
۸۲۱ - ۵۷۸ ۵۲۵ ..	- ۵۴۲ - ۳۷۲ - ۳۵۸ سنبل
۹۸۴ - ۹۸۳ - ۵۲۴ سومنات	۷۴۲ - ۶۶۳ - ۶۲۴ ..
۶۴۰ .. سورن	- ۵۲۱ - ۳۰ - ۲۹ سنڈکھیر
۶۵۶ .. سونپت	۵۲۳
۶۰۸ .. سوژده	- ۹۹۷ - ۶۳۶ - ۳۷۳ سنڈهه
سورژن كه نام سابقش سرهژن	- ۸۲۷ - ۸۲۶ - ۸۲۵ - ۷۱۱
۹۷ ... است	۸۲۹ - ۸۲۸
۷۶۱ - ۷۳۶ ... سهیذده	۸۱۰ سنسنی (یا) سیزینی
۳۶۰ - ۱۷۴ - ۸۵ سیالکوٹ	۳۱۳ سنکر (یا) سنکھر
۵۵۵ ... سیاه آب	سنکمئیر (یا) ضلع سنکمئیر
۳۹۵ ... سیستان	(یا) سنکمئیر ۱۸۷ -
- ۲۴ سیکاکل (یا) سیکاکول	۷۹۵ - ۷۴۵ - ۲۲۱ - ۲۰۸
- ۷۵۸ - ۵۰۷ - ۳۴ - ۲۶	۴۴۸ .. سوچت
۸۳۲	سورت (یا) سورتھه (شف -
- ۱۹۵ - ۱۷۳ - ۱۳۹ سیوستان	- بندر سورت) ۱۵ - ۱۶ -
- ۶۹۷ - ۵۲۹ - ۵۲۸ - ۲۷۷	- ۹۷ - ۹۶ - ۲۸ - ۲۴
۸۲۹ - ۸۲۶ - ۷۲۸ ..	- ۱۶۷ - ۱۶۶ - ۱۴۷ - ۱۴۵

۸۱۴ - ۳۶۵
 ۵۱۳ - ۲۵۹ صوبہ بنگلہ
 - ۲۰۵ - ۶۶ صوبہ پنجاب
 - ۶۱۴ - ۶۰۳ - ۵۱۵ - ۴۸۲
 ۸۱۰ - ۶۴۹
 ۵۳۲ ... صوبہ تہہ
 ۲۵۵ صوبہ میدر آباد
 - ۳۶۳ - ۳۶۲ صوبہ خاندیس
 ۵۳۱ - ۳۶۴
 ۲۳۶ ... صوبہ دکن
 ۱۸۱ ... صوبہ دہلی
 ۷۷۶ - ۲۷۶ - ۲۶۱ صوبہ کابل
 - ۱۴۰ - ۱۱ صوبہ گجرات
 - ۴۰۳ - ۱۷۸ - ۱۴۷ - ۱۴۶
 ۴۴۴
 - ۲۱۵ - ۲۰۵ صوبہ مالوہ
 - ۴۷۷ - ۳۶۳ - ۳۶۲ - ۳۴۸
 ۷۷۴ - ۷۵۳ - ۵۲۶ - ۴۷۸
 . ۸۲۲ - ۸۱۶ - ۷۸۹ - ۷۸۳
 - ۲۶۱ - ۱۷۲ صوبہ ملتان

- ۳۶۷ - ۱۱۰ صوبہ آلابان
 ۵۹۵ - ۴۵۷ - ۴۴۴ - ۳۶۸
 ۷۸۴
 - ۳۰۰ - ۱۸۲ صوبہ اودھہ
 ۴۶۸ - ۳۶۵
 - ۴۹۴ - ۱۸۵ صوبہ اڑیسہ
 ۴۹۷
 ۴۴۵ صوبہ بدین پور نگر
 - ۲۱۱ - ۲۹ - ۱۸ صوبہ برار
 ۳۷۱ - ۳۷۰
 ۸۳۴ - ۲۷۱ صوبہ برہان پور
 - ۸۷ صوبہ بنگالہ (یا - بنگ)
 - ۶۶۴ - ۵۱۱ - ۴۷۲ - ۸۹
 ۶۶۵
 ۴۷۸ صوبہ بنگ دہار
 - ۲۵۱ - ۱۱۰ - ۸۷ صوبہ بنگالہ
 - ۱۹۷ - ۴۷۳ - ۴۷۲ - ۳۹۶
 - ۶۸۵ - ۶۶۴ - ۶۴۴ - ۶۴۰
 ۷۷۵ - ۷۷۴ - ۷۳۲ - ۷۱۳
 - ۳۵۰ - ۲۶ صوبہ بیدر

*** حرف غین ***

غازی پور .. ۵۰ - ۸
 غرر بگذ ۱۲۶ - ۱۷۰ - ۴۹۴

*** حرف فا ***

فادرت .. ۶۹۶
 فارس .. ۲۷۲ - ۶۹۸
 فتح آباد .. ۷۸۷
 فتح آباد دھارور .. ۱۹۷
 فتح پور ۱۰۱ - ۱۲۹ - ۱۳۵ -
 ۱۵۲ - ۴۵۲ - ۴۵۹ - ۴۷۷ -
 ۶۸۰
 فتح پور سیکری ۱۰۸ - ۱۱۹ -
 ۱۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۵۸۷ -
 ۷۲۱
 فتح دروازه در حیدر آباد ۴۶۳
 فراه .. ۱۲۵ - ۴۲۵
 فرخ آباد .. ۳۶۶ - ۴۹۶
 فرنک .. ۲۰۷
 فیروز پور میوات .. ۸۲۹

۸۲۶ - ۶۸۵ - ۴۰۱ ..

موبہ انیز (یا صورت نبیر) ۲۶۳

*** حرف ظا ***

ظفر آباد بیدر ۱۹۳ - ۶۳۵ -
 ۷۸۸
 ظفر نگر .. ۱۸۶ - ۷۶۳

*** حرف سین ***

عراق ۶۴ - ۶۵ - ۱۶۷ - ۱۷۴ -
 ۳۷۲ - ۳۷۴ - ۳۹۵ - ۴۰۵ -
 ۴۳۹ - ۴۴۱ - ۴۶۷ - ۴۷۹ -
 ۴۹۰ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۶۱۳ -
 ۶۱۶ - ۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۱ -
 ۶۳۶
 عراق عرب .. ۳۷۱
 عربستان .. ۵۸۲
 عظیم آباد پٹنہ ۳۲۲ - ۳۶۵
 عمان پور .. ۱۹۲
 عذیر کوٹ .. ۱۸۶ - ۷۵۱

۶۴	..	قصیدہ جرهني
۵۵۲		قصیدہ جہ جہر (يا) جہ جہر
۶۰۲	..	قصیدہ چشت
۶۱۴	..	قصیدہ چہ یاري
۷۸۶		قصیدہ خايل ساگر
۲۴۵	..	قصیدہ خواب
۶۴۵		قصیدہ نکدار جالذہر
۷۶۳	..	قصیدہ دہاراسين
		قصیدہ روهنگهيرة (يا) روهنگهيرة
۶۵۹
۴۶۸	..	قصیدہ ريواري
۷۷۲		قصیدہ سردنج (يا) سردنج
۵۴۱	..	قصیدہ سعيد آباد
۷۷	..	قصیدہ سندیلہ
۴۷۰	..	قصیدہ سہرند
۵۵۲	..	قصیدہ سيواس
- ۶۰۲ - ۶۰۰		قصیدہ قصور
۶۴۸ - ۶۰۴ - ۶۰۳
۶۲۵	..	قصیدہ کرہ
۳۷۵	..	قصیدہ کلانور

* حرف قاف *

۴۳۲	قايق
۱۸۱			قوانيت (يا) قوانيت
۷۶۷ - ۴۴۰	قرشي
۷۳۵ - ۷۳۳	قزوين
۶۳۱	قصیدہ آثارہ
۷۰۰	قصیدہ اشتي
۲۷۱	قصیدہ اياچپور
۵۵۴	قصیدہ بارہہ
			قصیدہ بالسانہ (يا) بايسانہ
۶۷۸
۲۸۸	قصیدہ بدری
۶۲۸	قصیدہ بريلي
۷۲۷	قصیدہ بدير
۷۳۹	قصیدہ پاتوز
۵۸۲	قصیدہ پتھري
۳۵۶			قصیدہ پرمئي (يا) پرمئي
۶۴۹			قصیدہ تلنبہ (يا) تلنبہ
۳۷۳			قصیدہ جون

۵۴۷	۶۶۵	..	قصبہ کورک پور
۴۴۶	..	قلعہ آلہ ابدان	۶۶۱ - ۹۹	..	قصبہ گدھی
- ۵۸۵ - ۵۷۹	..	قلعہ اردگیر	۳۷۲	..	قصبہ لکھنور
۷۵۴	۲۹۷	..	قصبہ متھرا
- ۱۶۱	..	قلعہ اوسہ (یا) اوسا	۸۱۱
۷۵۴	۲۸۸
۲۰۹	...	قلعہ اہونیت	۲	..	قطب پورہ اورنگ آباد
۷۹	...	قلعہ بانہو	- ۹۸۵ - ۱۲۰ - ۸۹	..	قلعہ آسیر
۵۶۳	...	قلعہ بونلی	۷۰۶ - ۶۸۷
۴۳۱	..	قلعہ بست	- ۴۶۱ - ۱۵۲	..	قلعہ آگرہ
۱۷۳	..	قلعہ بہکر	۷۲۱ - ۴۹۳
۵۴۹	...	قلعہ بیدر	۶۶۷ - ۱۵۳	..	قلعہ اٹک
- ۲۶۹ - ۲۰۱	- ۱۸۷ - ۱۲۱	..	قلعہ احمد نگر
۷۹۹ - ۷۸۳	۷۲۱ - ۷۰۴ - ۷۰۱
۶۴۰	...	قلعہ پنڈہ	۵۰۸	..	قلعہ اختیار الدین
۷۹۵	...	قلعہ پرنالہ	- ۱۴۹	..	قلعہ ارک خجستہ بڈیان
۵۲۷ - ۳۰۲ - ۱۷۸	...	قلعہ پریندہ	۳۴۳ - ۳۴۲ - ۲۸۹
۲۹۸	...	قلعہ پونار	- ۴۲۸ - ۳۳۱	..	قلعہ اکبر آباد
۲۵۶	..	قلعہ تاریکندہ			
۷۴۷	...	قلعہ تریڈک			

٧٥١ - ٧٤٦ - ٧٤٣ - ٥٢٧	قلمی ترچناپايي	٨٢٣	...
٧٥٤	...	٧٤٧	...
١٩٨ - ١٧٨	قلمی دهانور	١٩١	...
٥٠٢ - ٢٩٣	قلمی راجگدهه	٤٤٥	...
	قلمی رام سنج (يا) رام سنج	١٠٠	..
١٨٧	..	٢٢١ - ١٤٣	قلمی جانير
٧٩٣	..	٧٩٣ - ٧٤٧ - ٧٤٦	...
٧٨٤	..	٦٤٦	...
	قلمی زاهيري	٧٤٧	...
	قلمی رايستين	٦٤٦	...
	قلمی رنڌهڙو (يا) رنڌهڙو	٧٤٧	...
٢٠٩	قلمی روله (يا) اوله	٢٠٩	قلمی چوله (يا) چوله
٧١٣ - ٣٤٥	قلمی روهڌاس	٤٣٨	...
٨٥٥ ٨٠٤	قلمی سالهڙو	١٩٧	قلمی چاکنه (يا) چاکنه
٣٩٩	..	٦٩٨ - ٢٠٨	قلمی چانڊور
	قلمی سکر اول	٣٨٦ - ٣٩٥	قلمی ڀنڌه
٦٢٨	..	٥٠٨	...
٥٥٩	..	٧٨	...
٦٧٦	..	١٩٩ - ٨٣	قلمی چانور
	قلمی ساهان (يا) سان	٢٩١	...
٦٩٧ - ٦٣٦	..	٣٧ ٢٦	قلمی دولت آباد
٦٢٧	..	٤٠ - ١٤٣ - ٤٣٠	...

قلعہ گدھہ پتلی (یا) پتھلی	۱۶۲	..	قلعہ غور
۴۵۲	۷۷۶	..	قلعہ غوری
قلعہ گلکنڈہ	۳۲ - ۴۰ -	..	قلعہ فیروز آباد
۸۰۷ - ۳۱۲	۵۱۲ - ۶۴	..	قلعہ تڈنہار
قلعہ کوالیار	۷۵۹ - ۶۲۱ -	..	۵۲۸ - ۶۱۳ - ۷۰۵ - ۷۱۹
۶۹۳ - ۶۸۸	۷۷۲
قلعہ لاهور	۴۹۴	قلعہ کاکردن (یا) کاکردن - ۷۰
قلعہ لنگ	۶۷۰	۵۵۱
قلعہ ماننگپور	۸۱	قلعہ کالہ
قلعہ مانکوٹ	۵۵۱ - ۶۱۵	..	۶۷۰ - ۷۴۲
قلعہ ماہور	۱۳۲	قلعہ کانگرہ
قلعہ ماہولی	۷۴۶	۶۳۳
قلعہ مرو	۱۶۹ - ۲۲۱ - ۴۸۲ -	..	قلعہ کتک بذارس موسوم باک
۷۹۴	۶۶۵	..	بذارس
قلعہ مولہیر	۴۰۳ - ۴۱۴	..	قلعہ کڈانہ (یا) کھڈانہ ۳۱۹
قلعہ میدوٹھہ	۸۳ - ۵۱۰	..	قلعہ کڈانہ موسوم بہ بخشڈہ
قلعہ ناسک	۴۶۰	بخش
قلعہ زانڈگدھہ	۴۵۶	قلعہ کوتلہ
قلعہ زگر کوٹ	۶۴۷	۶۴۷
قلعہ نلدرک	۱۹۳ - ۸۰۲	..	قلعہ کہون
..	۷۹۵ - ۵۰۲ - ۴۵۶	..	قلعہ کھیلڈہ (یا) کھیلڈا ۳۴۷ -

۹۱۵ - ۹۱۶ - ۹۲۲ - ۹۳۶	قلعہ نذہبال عرف غازی پور
۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۴۰ - ۷۵۰	۳۱۲
۷۷۳ - ۷۷۸ - ۷۸۲ - ۸۰۰	۷۶۴ .. قلعہ نور پور
۸۲۳ - ۸۲۶ - ۸۲۷	۳۴۸ ۳۱۲ قلعہ واکنگیرہ
۳۶۷ - ۳۷۲ - ۳۹۵	۷۰۷ .. قلعہ ہرسل
۴۱۲ - ۴۱۸ - ۴۲۳ - ۵۵۷	۷۴۷ .. قلعہ ہریس
۶۲۷ - ۷۰۳	۷۳۲ .. تم
۴۳۲ قہستان	۲۵۵ قہر انگر عرف کونول
	۳۷۲ - ۷۶۷ قندز یا قندوز
	۷۷۰
	۶۴ - ۶۵ - ۱۲۹ قندہار
۱۴ - ۱۴ - ۶۴ - ۶۵ - ۱۱۰	۱۴۰ - ۱۴۶ - ۱۸۹
۱۳۴ - ۱۳۶ - ۱۷۰ - ۱۷۱	۱۹۱ - ۱۹۴ - ۲۰۰
۱۹۰ - ۱۹۱ - ۲۱۱ - ۲۱۲	۲۱۱ - ۲۶۸ - ۲۷۳
۲۲۱ - ۲۲۷ - ۲۳۳ - ۲۴۷	۲۸۰ - ۲۷۴ - ۳۸۱
۲۵۰ - ۲۵۴ - ۲۵۹ - ۲۶۱	۳۸۵ - ۳۹۵ - ۴۰۱ - ۴۱۰
۲۷۲ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۳	۴۲۳ - ۴۳۱ - ۴۲۵ - ۴۲۶
۲۸۴ - ۲۸۶ - ۲۹۰ - ۲۹۷	۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۶ - ۴۴۴
۳۰۰ - ۳۷۴ - ۳۸۳ - ۳۹۵	۴۶۷ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳
۴۰۰ - ۴۲۰ - ۴۲۲ - ۴۲۲	۵۳۸ - ۵۴۹ - ۵۸۸ - ۵۹۱

* حرف کاف تازی *

کابل (شف - م - ونبہ کابل)

۲۶۸	..	کانگره	۴۳۱ - ۴۳۴ - ۴۴۳ - ۴۴۴
۲۵۰	..	کانوادهن	۴۴۵ - ۴۷۱ - ۴۷۶ - ۴۷۷
۴۷۴	..	کترايو	۴۸۳ - ۴۹۷ - ۵۱۵ - ۵۲۳
۲۴۷	..	کتل انبه گهات	۵۳۰ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۹
۲۵۱	..	کتل جلگ	۵۶۴ - ۵۶۷ - ۵۸۹ - ۶۱۷
۷۷۰ - ۴۲۰	..	کتل طول	۶۱۸ - ۶۲۲ - ۶۳۶ - ۶۳۷
۸۰۴	..	کتل فردا پور	۶۳۸ - ۶۴۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷
۷۷۶	..	کتل گزندگ	۶۶۶ - ۶۷۱ - ۶۷۲ - ۷۰۹
۷۹	..	کتنگه	۷۲۶ - ۷۳۸ - ۷۴۰ - ۷۴۱
۱۹۴ - ۱۳۷	..	کتک	۷۴۹ - ۷۷۱ - ۷۷۶ - ۷۷۸
۶۸۳ - ۶۸۲	..	کچهه	۸۲۸
- ۳۱۲ - ۲۱		کوبه (يا) کوبه	۱۰۷ - ۲۲۶
- ۶۱۳ - ۳۶۴ - ۳۱۳	۶۱۳
۴۷۱	..	کرد سنان	۶۵۱
۷۵۵	..	کورر مانند گانون برار	۱۰۷ - ۴۲۳ - ۴۱۸
۶۷۹	..	کورمان	۵۲۶ - ۷۰۳ - ۷۲۸
۵۳۸ - ۲۷۲	..	کورناتک	۱۹۷ - ۴۵۷ - ۷۲۹
۸۱۴ - ۳۵۳		کورناتک بيدجا پور	۴۱۴
		کورناتک هيدر آباد	۵۴۰
..	۲۷۹
		کاشان	..
		کاشغر	..
		کالا پهاز	..
		کالپي	..
		کالنجور	..
		کالغه	..
		کامان پهازي	..
		کانبٹ کوبه	..

۸۰۶	کشفا	۸۰۲	(یا) کرمال
کشون گدهه	مضاف سورگ	۳۷۱	..	دیج گانون
۳۱۴	..	اجمیر	- ۳۵۴ - ۳۰۲ - ۲۱	کرنول
۸۲۸ - ۸۴۷	..	لات	۳۶۴
۵۹۹ - ۳۳۵		کلال بار دروازه		کروهه (یا) کروهه (یا) کرونیه
۷۳۵ - ۳۵۰	..	کلانور	۱۹۴
۲۵۷	..	کلپاک		کوهلمیر (یا) کوهلمیر (یا)
۲۸۹	کلکله	۲۵۹	کوهنسالامیر
۱۷۰	کلپار	۴۴۵ - ۸۲	.. کوزه
		کایان مضاف سورگ بیدر ۱۹۴ -	۶۳۱ - ۶۲۷ - ۸۲	کوزه مانکپور
۷۸۳	- ۱۰۹ - ۱۰۲ - ۱۴	کشامیر
۶۱۲	..	کلیمکوت	- ۱۴۸ - ۱۳۰ - ۱۲۶ - ۱۱۰	
- ۵۵۴		کمایون (یا) کمارون	- ۱۷۹ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۴	
۷۷۹	- ۲۳۷ - ۲۲۰ - ۲۱۹ - ۱۸۰	
۴۴۱		کذبایت (قصبه)	- ۲۷۳ - ۲۵۴ - ۲۴۸ - ۲۴۷	
۶۱۲	..	کذیبی کوت	- ۲۹۹ - ۲۹۸ - ۲۹۷ - ۲۹۲	
۴۰۲		کوبهلمیر (یا) کوبهلمیر	- ۵۱۵ - ۴۸۹ - ۴۰۷ - ۳۳۴	
۷۵۴	..	کوت گیر	- ۵۷۵ - ۵۶۵ - ۵۳۳ - ۵۲۷	
۲۶۱		کوتله میرک چپو	- ۶۷۰ - ۶۵۴ - ۵۹۲ - ۵۷۸	
۴۷۳	..	کوچ	۷۵۶ - ۷۳۹ - ۷۳۵ - ۶۷۱	

۸۰۵	..	کوهستان بکلانہ	کوچ ہاجو (یا) کوچ ہاجو
۲۷۸	..	کوهستان چمو	۱۸۴ - ۱۶۴
۱۰۶		کوهستان سوان و بچور	کور پال (یا) کور پال (یا)
		کوه سوالک (یا) کوهستان	کور پال .. ۶۱۲
		سوالک ۶۸ - ۷۴ -	کوکاک (پرگنہ) ۱۲۴
		۳۷۹ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۶۱۴ -	کوکن ۱۹۷ - ۳۲۹ - ۵۳۵ -
۶۱۵	۷۴۶
۲۷۸		کوه کوه مار (یا) کوه بار	کوکزار ۴۳۵
۳۶۷	..	کوه کامیون	کوکندہ ۶۵۲
۳۶۷	..	کوه مداریه	کول ۳۶۶
۴۹۸	..	کوه مہادیو	کولاپور ۷۹۵
۶۸۱	..	کھائی گنگ	کولار ۷۴۶
۴۵۶	..	کھتانون	کول جلالی ۱۳۹
		کھچوہ (یا) کھچوہ ۵۹۴ -	کوه برنی ۵۴۳
۸۰۰	کوه بندر ۶۶۹
۵۱۳		کھرکپور (یا) کھورکپور	کوه تن ۴۳۷
۸۳۴		کھرکون صوبہ خاندیس	کوهستان (یا کوه) سوبی نگر
		کھرکی ۷۲۱ - ۷۴۳ - ۷۴۴	.. ۲۴۸ - ۴۴۶ - ۷۷۸
		کھمرد (یا) کھمرد ۱۸۹ - ۸۶۸	کوه سلطان پور ۸۰۵
		کھنڈاپنک ۴۷۷ - ۶۷۷	کوه سلیمان ۱۰۲

- ۷۱۳ - ۷۱۰ - ۶۹۸ - ۶۹۶

- ۷۲۳ - ۷۲۲ - ۷۲۱ - ۷۱۸

- ۸۰۱ - ۸۰۰ - ۷۴۸ - ۷۲۴

۸۲۰

- ۳۸۸ - ۸۱ - ۸۰ - ۷۹ گدھے

۶۸۱ - ۵۵۲ - ۴۱۹ ..

۳۹۴ .. گدھے کتنگه

گدھے مکذیمبر (یا) مکذیمبر

۵۵۴

۶۵۰ .. گدھے

۶۹۷ .. گدھے بنکاله

۶۰۷ گدھے دهندیری

۵۳۷ .. گدھے سرم

۵۴۲ گدھے سن سینی

۲۶۳ .. گدھے هرسول

۷۶۰ .. گذر اکبریور

۵۲۵ .. گذر چوسا

۱۷۱ .. گذر کلیف

۶۷۹ .. گرجستان

- ۲۰۶ - ۲۰۵ - ۱۹۳ گلبرگه

۱۶۲ کهیرله مضاف برار

۴۱۰ .. کهیره پاره

۷۷۹ - ۷۷۸ .. کهیلاگهر

۳۱۴ .. کهیلدا

۷۵۵ کیلچور (یا) کیلاچهر

* حرف کاف فارسی *

(شف - صوبه گجرات)

- ۹۷ - ۹۶ - ۹۲ - ۹۱

- ۱۰۶ - ۱۰۲ - ۱۰۰ - ۹۸

- ۱۴۶ - ۱۴۰ - ۱۲۵ - ۱۱۰

- ۲۴۱ - ۱۷۸ - ۱۷۴ - ۱۴۷

- ۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۶۰ - ۲۹۵

- ۴۰۳ - ۳۹۱ - ۳۹۰ - ۳۷۸

- ۴۴۴ - ۴۱۳ - ۴۱۲ - ۴۱۱

- ۵۱۰ - ۴۹۵ - ۴۸۵ - ۴۶۶

- ۵۵۷ - ۵۵۶ - ۵۲۸ - ۵۲۴

- ۶۶۲ - ۶۶۱ - ۶۴۹ - ۶۱۹

- ۶۸۲ - ۶۷۹ - ۶۷۷ - ۶۶۳

- ۶۹۵ - ۶۹۴ - ۶۸۹ - ۶۸۷

۷۲۷ .. گھات راجوڑی

۶۱۲ .. گھات کونائک

- ۴۷۳ - ۳۹۱ گھوڑا گھات

۶۴۴ - ۳۹۴

• حرف لام •

۳۳۰ .. لات فیروز شاہ

۷۲۶ - ۴۱۹ .. لانجی

۸۲۸ لادکانہ (یا) لار کازہ

- ۷۰ - ۶۸ - ۱۸ - ۱۴ لاهور

- ۱۴۲ - ۱۳۴ - ۱۱۰ - ۸۵

- ۱۵۵ - ۱۵۰ - ۱۴۹ - ۱۴۸

- ۲۴۳ - ۱۷۵ - ۱۵۸ - ۱۵۶

- ۲۵۱ - ۲۵۰ - ۲۴۸ - ۲۳۷

- ۲۹۲ - ۲۸۶ - ۲۸۰ - ۲۶۵

- ۳۲۲ - ۳۰۰ - ۲۹۹ - ۲۹۸

- ۳۶۶ - ۳۶۰ - ۳۵۹ - ۳۵۰

- ۴۳۰ - ۴۲۹ - ۴۰۳ - ۳۶۷

- ۴۸۵ - ۴۵۷ - ۴۴۵ - ۴۳۵

- ۵۴۷ - ۵۴۲ - ۵۵۱ - ۵۴۹

۳۰۲

۸۰۵ - ۳۶۴ - ۱۸۷ گلشن آباد

- ۵۳۷ - ۵۳۶ - ۳۰۵ گلگندہ

- ۷۷۴ - ۷۵۴ - ۵۸۵ - ۵۸۲

۷۹۴

۵۵۵ گندمک (گندھک)

- ۱۷۵ گنگ (یا - آب گنگ)

- ۵۰۸ - ۲۷۵ - ۲۱۸ - ۱۷۷

- ۶۲۸ - ۶۲۷ - ۶۲۵ - ۵۴۷

۷۷۸ - ۷۲۷ - ۶۹۰ - ۶۴۱

گنگداس پور (یا) گنگ داس

۶۴۱ پور ..

- ۲۳۴ گوالیار (یا) گوالیر

- ۳۰۹ - ۲۹۳ - ۲۵۲ - ۲۳۰

- ۶۱۰ - ۵۳۸ - ۴۷۲ - ۳۱۴

- ۷۶۵ - ۷۶۳ - ۷۵۷ - ۶۴۷

۷۸۴

- ۲۱۱ - ۱۱۶ - ۸۶ کورکھ پور

۲۵۰ - ۲۴۸

۷۵۵ - ۷۲۶ - ۷۹ گوندراہ

* حرف میم *

ماچندہ (یا) ماچندہ (حصار)

۲۰۹

ماچندہ پوارہ ۷۴ - ۳۷۴ - ۳۸۰

ماز چاق .. ۴۲۴

مازندران .. ۷۲۴

مالدیو .. ۳۷۳

مالوہ (شف - صوبہ مالوہ)

- ۹۲ - ۷۴ - ۷۰ - ۶۹ - ۱۶

- ۱۴۷ - ۱۴۶ - ۱۳۵ - ۹۶

- ۲۰۲ - ۲۰۱ - ۱۶۹ - ۱۵۲

- ۲۲۳ - ۲۱۵ - ۲۰۸ - ۲۰۵

- ۲۷۰ - ۲۵۲ - ۲۴۵ - ۲۳۶

- ۳۳۹ - ۳۳۰ - ۳۲۶ - ۲۹۳

- ۳۷۲ - ۳۶۳ - ۳۵۹ - ۳۴۸

- ۳۹۰ - ۳۸۹ - ۳۸۸ - ۳۸۵

- ۵۱۵ - ۴۷۸ - ۴۷۷ - ۳۹۵

- ۵۲۳ - ۵۲۱ - ۵۲۰ - ۵۲۴

- ۶۶۹ - ۶۶۲ - ۶۰۹ - ۵۵۱

- ۵۸۸ - ۵۷۸ - ۵۷۳ - ۵۶۸

- ۶۱۱ - ۶۰۴ - ۶۰۳ - ۶۰۱

- ۷۰۸ - ۶۶۶ - ۶۶۲ - ۶۲۷

- ۷۴۲ - ۷۲۲ - ۷۱۳ - ۷۰۹

- ۷۶۵ - ۷۶۴ - ۷۶۳ - ۷۵۶

- ۸۰۰ - ۷۹۹ - ۷۸۱ - ۷۷۷

۸۳۰ - ۸۱۰

۲۴۲ لکھا

- ۱۹۵ - ۸۶ - ۷۶ لکھنؤ

- ۲۴۸ - ۲۱۰ - ۲۰۳ - ۲۰۰

۶۳۲ - ۶۲۴ - ۴۴۶ ..

۳۹۲ .. لکھنؤتی (سوکار)

- ۵۲۸ - ۱۴۱ لکھی جنکل

۷۷۴ - ۶۰۳

۶۹۷ .. لکھی دروازہ

۲۷۸ .. لکھنکوت

۹۸ .. لڑھہ کاتی

۶۳۷ لودھیانہ (یا) لودھیانہ

۵۴۳ .. وہ گڈھہ

۵۹۸ - ۵۹۴ - ۵۷۵ - ۵۷۱	- ۷۰۳ - ۶۹۶ - ۶۹۵ - ۶۸۲
مچھلی گانون (یا) مچھلی	- ۷۴۵ - ۷۴۲ - ۷۲۸ - ۷۲۳
گانون (با) منجھلی گانون	- ۷۵۶ - ۷۵۴ - ۷۵۳ - ۷۵۱
۱۷۵	- ۷۷۴ - ۷۷۲ - ۷۶۱ - ۷۶۰
۴۱ - ۲۵ .. منجھلی بندر	- ۸۱۶ - ۸۱۴ - ۷۸۹ - ۷۸۳
۷۶۴	۸۲۲
سحلہ سنوارہ بلدہ برهان پور	۳۹۷ .. مالی گذہ
۴۶۲	۸۴۴ .. ماندل
سحلہ فاضل پورہ بلدہ اورنگ آباد	- ۱۴۷ - ۸۹ - ۸۸ ماندو
۴۶۳	- ۲۶۳ - ۲۴۷ - ۲۲۴ - ۱۶۴
۵۳۶ .. محمد نگر گلکنڈہ	- ۷۲۲ - ۷۰۶ - ۷۰۴ - ۴۸۷
۵۰۲	۸۳۴ - ۷۲۳
۳۱۹ .. محلی آباد پونا	۶۲۸ - ۱۲۴ - ۸۲ مانگپور
۵۹۲	۳۸۵ - ۶۷ .. مانگرت
۲۴۱ .. مدینہ منورہ	- ۴۰۵ - ۱۹۰ مارراء النہر
- ۲۳۱ - ۲۲۴ مراد آباد	- ۵۸۸ - ۴۴۲ - ۴۳۵ - ۴۳۲
۴۴۶ - ۳۴۸ - ۳۴۰ - ۲۴۶	۷۶۹ - ۷۶۷ - ۶۲۴ ..
- ۱۳۹ مرتضیٰ آباد مریچ	۱۱۴۴ - ۱۴۲ .. ماسور
۴۹۸ - ۲۹۲	- ۲۳۰ - ۲۱۰ - ۱۵۲ متھرا
۷۹۷	- ۵۶۶ - ۵۴۱ - ۵۴۰ - ۲۲۲

ملکھیر (یا) ملکھور ع—رف	۷۴۶ - ۱۵۷	..	مرچ
مظفرنگر ۱۹۳ - ۱۹۴	۴۳۳	..	مرد
منجھلی گانون .. ۷۲۷	۴۵۶	..	مروان گذہ
منصور گذہ (شف قاعہ منصور	- ۲۰۴		مسئقر الخلافۃ اکبر آباد
گذہ) .. ۴۱۰	- ۲۲۴ - ۲۲۱ - ۲۱۸ - ۲۱۶		
منزل ضحاک .. ۷۷۷	۷۸۷ - ۷۷۹
منزل تورہ .. ۳۳۴	- ۳۸۱ - ۷۳		مشہد مقدس
مذسوز مالوہ ۲۰۵ - ۲۲۴ -	- ۸۲۳ - ۴۸۴ - ۳۷۸ - ۴۰۰		
.. .. ۷۷۴ - ۲۴۶	۸۲۴
مؤ .. ۴۲۰ - ۱۶۹	۶۳۹ - ۲۸۶ - ۱۴۷		مکۃ معظمہ
مورنگ .. ۲۳۰			ملتان (شف - صوبۃ ملتان)
موضع شاہ پور عملۃ پرگنۃ تری	- ۱۷۲ - ۱۳۹ - ۱۶ - ۱۳		
گذہ (یا) نری گذہ سرکار	- ۲۶۱ - ۲۴۸ - ۲۱۶ - ۱۹۵		
بھونگیر (یا) بھونکر ۲۵۶	- ۴۱۰ - ۴۰۱ - ۳۸۵ - ۲۶۳		
موضع سورہ .. ۵۴۱	- ۷۱۹ - ۶۹۷ - ۶۴۹ - ۴۲۰		
مہابن .. ۵۴۰	- ۸۱۷ - ۸۰۰ - ۷۸۱ - ۷۲۰		
مہاکوٹ .. ۷۵۲	۸۳۲ - ۸۲۸ - ۸۲۶ - ۷۲۵		
مہکر صوبۃ ہزار ۱۴۲ - ۵۲۱ -	۲۴۰	..	ملکپور ہزار
.. .. ۷۱۱ - ۵۲۳	۶۱۲	..	ملک میسوریہ
مہندری (آب) .. ۶۷۶	۲۱۸		ملکوسہ (یا) ملکوتہ

۳۵۴ - ۳۵۳ - ۱۱۶	ناندير	۷۷۷	..	ميوات
۴۱۵ - ۳۵۶	۴۳۵	..	ميانکال
۷۱۵	نخاس آگره	۴۳۵	..	ميرو پور (يا) راهر پور (يا)
۴۱۴ -	ندر بار (يا - نذر بار)	۳۶۳	..	رامپور پور سرکار خير آباد
۶۸۲	۳۶۳	..	اردهه
۴۴۶	نديزه	۳۲۶ - ۳۲۵ - ۳۲۴	..	ميروتهه
۲۷۰ - ۲۶۹ - ۲۵۲	نريده	۶۲۳ - ۵۱۰
۷۰۶ - ۳۹۹	۲۳	..	ميرو پور
۳۵۵ - ۲۲	نرمل	۴۹۹	..	ميسوري
دهاروار	نصير آباد دهارور (يا)	۴۶۸ - ۴۲۵ - ۳۷۷	..	ميوات
۵۳۱ - ۱۹۳	۷۴۰ - ۷۱۶ - ۶۹۳ - ۶۴۶	..	ميوات
۱۶۰	نگر چندن (برگنه)	۵۱۵	..	ميوار
۱۷۹	نوا نگر			
۱۶۹	نور پور			
	نور محل متعلق صوبه پنجاب	۷۸۶ - ۶۷۴ - ۴۶۸	..	زار نول
۲۰۵	۴۷۰ - ۴۱۴ - ۱۸۷	..	ناسک
۲۱۹ - ۱۵۴	نوشه روه	۷۳۸
۳۸۰ - ۲۳۶	نهر واله	۷۵۵ - ۳۷۰	..	ناگپور
۲۴۸	نيلاب	۵۱۶ - ۴۷۲ - ۳۷۸	..	ناگور
۶۹۹	نيلنکه (يا) تيلنکه	۶۴۶ - ۵۵۰

* حرف نون *

* حرف ها *

۷۴۴	..	هاندیه
۶۸		هتکانته متهگانته
۴۱۵	..	هتگانه
- ۳۰۳ - ۲۵۸ - ۷۷		هرات
- ۴۷۹ - ۴۷۱ - ۴۳۴ - ۴۳۳		
- ۵۰۸ - ۵۰۷ - ۵۰۵ - ۴۸۱		
۱۳۳ - ۶۷۹ - ۶۶۸	..	
- ۴۴۶ - ۳۷۳ - ۲۴۸		هرودار
۷۷۹
۳۷۱	..	همدان
- ۱۴		هندوستان (یا - هند)
- ۹۱ - ۷۸ - ۶۵ - ۱۸ - ۱۵		
- ۱۳۳ - ۱۲۸ - ۱۲۷ - ۱۰۴		
- ۱۶۸ - ۱۶۷ - ۱۴۹ - ۱۴۴		
- ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۷۴ - ۱۷۰		
- ۲۲۶ - ۲۲۳ - ۲۲۲ - ۲۰۷		
- ۲۴۵ - ۲۴۴ - ۲۴۳ - ۲۴۲		
- ۲۸۶ - ۲۶۹ - ۲۵۹ - ۲۵۳		

* حرف واو *

- ۳۰۴ - ۳۰۲ - ۲۹۵		واکنگوره
۵۰۲ - ۴۲۴
۲۵۶	..	وزنکل
		دکلور (پزکنه) سرکار ناندیو
۵۸۳
۲۲۵	..	ولایت
۶۵۹	..	ولایت بوار
۲۳۲	..	ولایت بنگاه
۶۵۲	..	ولایت بهائی
۶۴۶	..	ولایت بهار
۵۶۶ - ۵۶۵		ولایت بکه ای
۷۸	..	ولایت نپه
۶۵۶	..	ولایت شرقیه
۷۸۳		ولایت عادلشاهیه
۸۰۰	..	ولایت کچه
۹۵۲	..	ولایت کوچ
۷۷۶	..	ولایت کهرون

۶۶۹ - ۶۹۳ - ۷۲۴ - ۷۳۰

۲۹۵ - ۲۲۹ - ۳۳۴ - ۳۴۴

۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۴۲ - ۷۵۶

۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۵۷ - ۳۵۸

۷۷۱ - ۷۷۳ - ۷۹۲ - ۸۱۸

۳۸۵ - ۴۰۰ - ۴۰۸ - ۴۰۹

۸۱۹ - ۸۲۲ - ۸۲۴ - ۸۲۸

۴۲۲ - ۴۳۳ - ۴۴۴ - ۴۵۹

۸۲۹ ... ۸۳۲ - ۸۳۴

۴۶۱ - ۴۹۵ - ۴۹۷ - ۴۷۷

۳۲۲ - ۴۴۳ هذرون بیانه

۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۶ - ۴۸۷

۵۴۳ .. هندیه (بزرگانه)

۴۸۹ - ۴۹۲ - ۴۹۵ - ۵۰۳

۵۳۱ .. هوشنگ آباد

۵۱۳ - ۵۴۹ - ۵۴۷ - ۵۶۸

۵۷۵ - ۵۷۷ - ۵۸۸ - ۶۰۵

• حرف یا •

۶۱۰ - ۶۱۴ - ۶۱۷ - ۶۱۹

۶۲۳ - ۶۳۱ - ۶۳۶ - ۶۳۸

۱۲۸ .. یزن

۶۳۹ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۵۴

۳۶۵ .. بلغرب صوبه بیدر

۶۵۶ - ۶۶۰ - ۶۶۳ - ۶۷۴

تمام شد

فہرست اغلاطے چند کہ درہین انطباع ہرزده

صفحہ	سطر	غلط	صحيح
۹۶	۱۷	هشاد	هشتاد
۹۷	۱۹	دورناز	دیورناز
۱۰۰	۵	پنن	پنن
۱۰۱	۸	زمانے	زمانے
۱۰۵	۱۱	سال سیم	سال سی ام
۱۰۶	۱	لابہ گذاری	لابہ گزاری
ایضا	۴	بجور	بجو
ایضا	۶	تذک	تذک
۱۰۹	۱	ارن پور	اردن پور
۱۱۱	۳	بالاکھات	بالاکھات
۱۱۴	۱۱	یسبار	بسیار
ایضا	۱۷	رنده	رفته
۱۱۵	۴	دبالاي	دبالاي
۱۱۷	۱۰	وخيم العاقبت	وخيم العاقبة
۱۲۱	۱۶	انفاق	انفاق
۱۲۶	۵	گذارانیده	گذرانیده
۱۲۹	۱۲	مزار	مزار

(غلامنامه جلد اول)	(۲)	(سائر الامور)
صفحه	عناوين	سطر
۱۳۵	دروغ داز	۱۳
۱۳۷	جولو نگاه ننگه‌ی	۸
۱۴۱	بهدراظت	۱۴
۱۴۲	خوش داز	۱۶
۱۴۲	بهرای	۱۲
۱۴۳	ملا محمد دلازی	۳
۱۴۴	آرام	۴
۱۶۲	سال نه روزم	۶
۱۷۱	الملائک	۱۱
۱۸۸	دور	۲۰
۲۲۴	دور سردار	۱
۲۳۱	بمقابله	۱۰
۲۹۱	سایر	۱۴
۲۳۲	جانی خلم	۹
۲۴۱	ناچار	۱
۲۴۱	راچو و تبه	۱۳
۲۸۵	بعدم سرد افورستان	۱۰
۵۱۴	متواثره	۱۸
۵۵۴	بدگوهر	۹

(غلطنامه جلد اول)	(۳)	(مؤثر الامر)	
سحيم	غلط	سطر	صفحه
شرف ملازمت	شرف ملات	۱	۵۶۶
ذی الحجّه	ذی الحجّه	۱۲	ايضا
معتقدانه در خوردي	معتقدانه در خوردي	۹	۵۷۶
حاجه پدور	حاجه پدو	۱۷	۶۸۱
ادگاشتم	ادگاشم	۲	۶۹۰
در خورد	در خورد	۱۳	۷۱۸
هزيمت	هزيمت	۱۹	ايضا
را بايد گذاشت	را بايد گذاشت	۴	۷۱۹
ايوان	ايوان	۱۳	۷۳۵
۶۱۲	۱۱۲	نمبر صفحه	۶۱۲
۶۱۳	۱۱۳	ايضا	۶۱۳

